PROVINCIE :: UTRECHT

PROGRAMMABEGROTING 2021
(inclusief indicatoren en amendementen vastgesteld door PS op 12 november 2020)

Publicatiedatum	30 september 2020
Status	Openbaar
Referentienummer	8216C997

Inhoudsopgave

.....4

Hoofdstuk 1: Hoofdlijnen.....5

Belangrijkste ontwikkelingen in 2021..... 5

Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2021 25

Hoofdstuk 2: Programma's.....27

1. Ruimtelijke ontwikkeling 28

2. Landelijk gebied.....48

3. Bodem, water, milieu 66

4. Energietransitie.....86

5. Bereikbaarheid I - Algemeen 97

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer 135

7. Cultuur en erfgoed.....144

8. Economie.....155

9. Bestuur 174

10. Overzicht overhead.....193

Hoofdstuk 3: Paragrafen.....196

3.1 Provinciale belastingen en heffingen 197

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 200

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 210

3.4 Financiering 220

3.5 Bedrijfsvoering.....226

3.6 Verbonden partijen 237

3.7 Grondbeleid.....257

3.8 Projecten 260

3.8.1 Hart van de Heuvelrug 260

3.8.2 Uithoflijn 267

3.8.3 Omgevingswet 268

3.9 Brede welvaart indicatoren 271

Hoofdstuk 4: Financiële begroting 276

4.1 Uiteenzetting financiële positie.....276

4.2 Overzicht van lasten en baten.....281

4.3 Verschillenanalyse programma's 282

4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel.....284

Bijlagen.....292

Overzicht reserves.....293

Overzicht voorzieningen 295

Informatiebladen Reserves en voorzieningen 296

Staat van begrotingssubsidies 334

Overzicht op taakvelden.....335

Meerjarig Investeringenplan (MIP) Mobiliteit 338

Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) Mobiliteit.....358

Afkortingenlijst 375

BEGROTING 2021 IN HET KORT

ONZE AMBITIES

- Fijne en gezonde leefomgeving
- Mooie natuur en schoon water
- Sneller naar duurzame energie, voor iedereen
- Levendige steden en dorpen
- Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit
- Gezonde economie
- Samen komen we verder

INKOMSTEN

VAN OVERHEDEN

Van het Rijk uit het Provinciefonds	€ 233.718.000
Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	€ 133.376.000
Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	€ 2.499.000

OVERIGE INKOMSTEN

Uit provinciale reserves	€ 161.135.000
Aan ontvangen rente en dividend	€ 257.000
Aan verkoop, grond, huur, leges e.d.	€ 34.969.000 +
TOTAAL INKOMSTEN	**€ 565.954.000**

UITGAVEN

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Aantrekkelijke steden en dorpen	€ 7.230.000
Provinciaal ruimtelijk beleid	€ 3.280.000
Ruimtelijke kwaliteit en overig	€ 9.947.000

LANDELIJK GEBIED

Ontwikkeling robuust natuurnetwerk	€ 19.095.000
Behouden, beleven en verbeteren natuur	€ 34.294.000
Duurzame landbouw, leefbaarheid en overig	€ 10.706.000

BODEM, WATER EN MILIEU

Bodem-, grond- en oppervlaktewater	€ 10.419.000
Gezonde en veilige leefomgeving	€ 15.676.000

ENERGIETRANSITIE

Energietransitie	€ 8.880.000

BEREIKBAARHEID

Beheer (vaar)wegen, overig	€ 35.552.000
Programma's, projecten en subsidies mobiliteit	€ 45.442.000
Openbaar vervoer	€ 157.568.000

CULTUUR EN ERFGOED

Erfgoed	€ 13.382.000
Cultuur en bibliotheken	€ 9.193.000

ECONOMIE

Economie	€ 7.498.000
Recreatie en toerisme	€ 7.197.000

BESTUUR

Provinciale Staten	€ 3.470.000
Kabinetszaken	€ 1.373.000
Strategie en bestuurlijke zaken	€ 10.339.000
Bedrijfsvoering (overzicht overhead)	€ 54.434.000
Algemene middelen	€ 4.719.000
Reserves	€ 93.029.000
Positief begrotingssaldo 2021	€ 3.231.000 +
TOTAAL UITGAVEN	**€ 565.954.000**

Ga voor de volledige begroting naar provincie-utrecht.nl/begroting

Hoofdstuk 1: Hoofdlijnen

Belangrijkste ontwikkelingen in 2021

Voorwoord
Voor u ligt een van de belangrijkste financiële stukken van het jaar: de programmabegroting voor 2021. De begroting is van belang, omdat de financiële plannen namelijk niet alleen gaan over de droge optelsom van uitgaven en inkomsten van de provincie Utrecht. De begroting geeft meer dan in voorgaande jaren ook een beeld van de toekomst ná 2021 en wat de provincie daarin wil betekenen voor inwoners, bedrijven, organisaties en natuur.

Juist dat toekomstbeeld is de laatste maanden onzekerder geworden. Begin van dit jaar kon niemand vermoeden welke epidemie de provincie Utrecht, Nederland en Europa en de rest van de wereld te wachten stond. De crisis die uit deze onzekerheid voortkomt, heeft voor komend jaar – en misschien wel voor komende jaren veel uitgangspunten, verwachtingen en zekerheden op losse schroeven gezet. Zo zien wij en u zich gesteld voor nieuwe vragen. Wat betekent de corona-epidemie voor gezond leven in een stedelijke omgeving? Welke gevolgen hebben de coronamaatregelen op de ambities voor wonen en werken? Hoe kunnen wij ons voorgenomen beleid uitvoeren? Wat kan of moet juist nu versnellen, of moeten wij faseren of niet meer doen? Wat betekent het sociaal gezien voor mensen? Voor de inwoners van Utrecht, maar ook voor onze medewerkers?

Juist in deze onduidelijke situatie neemt het bestuur verantwoordelijkheid; door duidelijkheid, zekerheid en lijnen te bieden. Deze begroting biedt zekerheid door waar mogelijk, vast te houden aan de eerder uitgesproken ambities in het coalitieakkoord ‘Nieuwe Energie voor Utrecht” en deze verder uit te voeren. Daarnaast biedt de programmabegroting 2021 ook voldoende zekerheid om te kunnen omgaan met nog niet strak omlijnde ontwikkelingen op korte en lange termijn. En deze begroting biedt zichtlijnen voor de langere termijn. Kortom; in de begroting die voor u ligt, worden zowel korte als lange termijn gecombineerd met bestaande plannen en flexibiliteit.

De combinatie van het blijven uitvoeren van de afgesproken plannen maar met voldoende ruimte voor aanpassing en vernieuwing waar dat nodig is, dwingt ons allen niet alleen te kijken naar de financiën van komend jaar maar ook naar het financiële beleid voor de periode daarna. Het meerjarenbeeld bij deze begroting biedt deze mogelijkheid.

Dit bredere, lange termijnperspectief laat de programmabegroting zien die nu voor u ligt.

College van Gedeputeerde Staten van Utrecht Utrecht, 30 september 2020

Inleiding

“Juist als we te maken krijgen met plotselinge schokken is het zaak rekening te houden met de lange termijn”, zei Koning Willem-Alexander bij het uitspreken van de troonrede afgelopen 15 september. Deze zin sluit goed aan bij de geest waarin deze Programmabegroting 2021 is opgesteld.
Dat er, al dan niet plotseling, schokken door onze samenleving gaan, is niemand ontgaan. Het afgelopen jaar staat in het teken van een aantal ontwrichtende ontwikkelingen. Eerst was er de rechtelijke uitspraak rondom stikstofoxiden en ammoniak. Daarna werden we geconfronteerd met de uitbraak van het coronavirus en de ‘intelligente lockdown’, een ongekende maatregel die de samenleving grotendeels heeft stilgelegd. Beide gebeurtenissen hadden – en hebben – een immense weerslag op onze inwoners en economie, en zullen dat ook in de toekomst hebben.

Wat de effecten op de samenleving zijn in 2021, is nog hoogst onzeker. Ook voor onze samenwerkingspartners. Lagere overheidsinkomsten zijn te verwachten, maar het is nog te vroeg om de omvang ervan betrouwbaar te bepalen. Bruikbare rekenmodellen en data hiervoor ontbreken – zo uitzonderlijk is de situatie. Dit in ogenschouw nemend hebben we opnieuw gekeken naar onze plannen en ambities in 2021. Het resultaat is een sluitende programmabegroting die ter besluitvorming wordt voorgelegd aan uw Staten.
Hoewel de wereld er wezenlijk anders uitziet dan een jaar geleden, houden we vast aan de ambities die geformuleerd zijn in het coalitieakkoord – een belangrijk uitgangspunt. In de overtuiging dat deze thema’s niets aan urgentie hebben ingeboet, zetten we in op vergroening, biodiversiteit, energietransitie, circulariteit, klimaatadaptie, duurzame mobiliteit, gezonde leefomgeving, meer betaalbare woningen, een aantrekkelijk cultureel leven en een gezonde en sociale economie. Datzelfde geldt voor de concernbrede opgaven die we als provincie hebben geformuleerd en die dwars door alle portefeuilles heen lopen. Dus gaan we onverminderd door met de uitvoering van onze Sociale Agenda, met als doel veerkracht, inclusiviteit en participatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. We blijven onverminderd de transitie naar een circulaire en klimaatneutrale samenleving steunen, en verankeren dit breed in onze organisatie. We blijven werken aan een slimmere manier van werken door onze provincie digitaal slagvaardiger te maken, als middel om ons werk te verbeteren, burgers beter te bedienen en onze middelen gerichter in te zetten. En ook met de geplande organisatorische vernieuwingen en aanpassingen waarmee we onze organisatie versterken, gaan we onverkort door.

Alle plannen realiseren in 2021 zal waarschijnlijk niet mogelijk zijn. Daarvoor zijn er te veel onzekerheden. Gaande de uitvoering zal duidelijk worden of ergens extra inzet of ondersteuning nodig is, of dat activiteiten onhaalbaar blijken of vertraging ondervinden. Dat zal effect hebben op de inzet van capaciteit en/of cofinanciering. Wendbaar inspelen op veranderingen vereist een adaptieve meerjarenbegroting. Een begroting die ruimte biedt om tussentijds bij te sturen en met voldoende weerstandsvermogen om risico’s op te vangen. Een begroting die rekening houdt met de plotselinge schokken, maar oog houdt voor de lange termijn. Ambitieus, maar met realiteitszin.

Daarom hebben wij flexibiliteit ingebouwd en gaan we uit van een neerwaartse bijstelling van de materiële budgetten van 2%, een maatregel die in de loop van het jaar wordt ingevuld. De financiële steun en adaptieve uitgaven in het kader van de coronacrisis zullen de incidentele uitgaven in 2020 en 2021 opstuwen. Voor de ondersteuning van de culturele sector bijvoorbeeld is bij de zomernota 2020 een bedrag van €6 miljoen vrijgemaakt. Ook de mogelijke extra lasten voor het openbaar vervoer kunnen substantieel zijn. Door een daling van het aantal reizigers staat de exploitatie onder druk.

Er dienen zich echter ook kansen aan. Deze economische luwte biedt gelegenheid tot een versnelde overdracht van arbeid naar werk-vragende sectoren, en het explosief gegroeide thuiswerken kan leiden tot minder piekbelasting in het verkeer. Onvoorziene kansen, die wellicht nopen tot een aanpassing van plannen en middelen. Herprioritering van bestaande uitgaven is voor het college in dit kader de aangewezen weg. Omdat de gevolgen van de coronacrisis nu nog niet te overzien zijn, maken we een zogeheten coronareserve vrij van 15 miljoen euro, die we als er goede plannen zijn kunnen benutten. Tegelijk zorgt een meer gebundelde, gebiedsgerichte inzet van programmabudgetten en een verdere stroomlijning van bedrijfsvoeringsprocessen voor efficiencywinst en een vitaler, wendbaarder organisatie.
Bij dit alles pakken we onze rol als middenbestuur. Integraal werken en afstemming met alle relevante beleidsvelden en partners is onze basishouding. We weten wat in de regio’s en gemeenten speelt en voeren

regie om samen met onze partners tot oplossingen te komen. Ook onderhouden we een actief netwerk met andere provincies en zeker ook met de ministeries, om de vraagstukken van nu en in de toekomst slagvaardig te kunnen aanpakken.

***

Voorliggende begroting is een sluitende begroting voor 2021 en een financiële doorkijk tot en met 2024. Het begrotingsjaar 2021 sluit na verrekening met de reserves met een positief begrotingssaldo van € 3,2 miljoen. Dit saldo is conform het financieel beleid toegevoegd aan de Saldireserve waardoor het saldo van de begroting 2021 nihil is.
Ondanks alle onzekerheden is en blijft de financiële positie van de provincie solide. We hebben voldoende inkomen en reserves om de collegeambities in de toekomst te realiseren en beschikken over een buffer om onvoorziene uitgaven en risico's op te vangen.
In de volgende hoofdstukken geven wij graag inzicht in de uitgangspunten en kaders die we hanteren en welke maatregelen en besluiten reeds in het beeld zijn verwerkt. In het vervolg van dit hoofdstuk leest u per beleidsprogramma een toelichting op de beleidsvoornemens en overige ontwikkelingen.

Overzicht van lasten en baten per beleidsprogramma in 2021

Totaal overzicht Begroting 2021							
				Reserves			
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	20.457	709	-19.748	0	3.360	3.360	-16.388
2. Landelijk gebied	64.095	1.471	-62.624	10.000	12.719	2.719	-59.905
3. Bodem, water, milieu	26.095	1.488	-24.607	0	75	75	-24.532
4. Energietransitie	8.880	0	-8.880	0	0	0	-8.880
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	80.994	1.654	-79.340	9.982	103.808	93.826	14.486
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	157.568	22.871	-134.697	183	3.998	3.815	-130.882
7. Cultuur en erfgoed	22.575	0	-22.575	0	475	475	-22.100
8. Economie	14.695	4.729	-9.966	2.615	0	-2.615	-12.581
9. Bestuur	15.182	322	-14.860	0	0	0	-14.860
10. Overzicht overhead	54.434	3.424	-51.010	0	21.700	21.700	-29.310
Saldo Programma's	**464.975**	**36.668**	**-428.307**	**22.780**	**146.135**	**123.355**	**-304.952**
Subtotaal	**464.975**	**36.668**	**-428.307**	**22.780**	**146.135**	**123.355**	**-304.952**
Algemene middelen	0	0	0	73.481	15.000	-58.481	-58.481
Stelposten	4.504	0	-4.504	0	0	0	-4.504
Algemene dekkingsmiddelen	215	368.151	367.936	0	0	0	367.936
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
Totaal begroting	**469.694**	**404.819**	**-64.875**	**96.261**	**161.135**	**64.875**	**0**
Mutatie reserves	96.261	161.135	64.875				
Begroting incl. reserves	**565.954**	**565.954**	**0**				

1.1 Beleidsinhoudelijke toelichting per programma op hoofdlijnen

Een fijne en gezonde leefomgeving

- Ruimtelijke ontwikkeling

Een provincie waar iedereen prettig en gezond kan wonen, werken en leven, en waar de maatschappelijke ontwikkelingen in goede balans zijn met de Utrechtse kwaliteiten. Dat is het doel waar we bij ruimtelijke ontwikkeling voor gaan.

Om te kunnen groeien én de kernkwaliteiten van Utrecht te behouden, moeten de ontwikkelingen van ons stedelijk en landelijk gebied gecontroleerd en in onderlinge samenhang plaatsvinden. Dit vraagt om visie en duidelijke provinciale ambities inzake duurzame energie, wonen en werken, bereikbaarheid, groenontwikkeling landbouw, cultuurhistorie, bodem- en waterkwaliteit, natuur, recreatie en toerisme, gezonde en veilige leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie. Met de vaststelling in 2021 van de Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening zetten we een belangrijke stap in de integrale aanpak van de maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. Voor ieder programma vindt jaarlijkse tot tweejaarlijkse monitoring plaats om te kunnen bepalen of de (tussen)doelen tijdig worden bereikt. In 2021 gaan we de afstemming tussen de programma's versterken. Waar mogelijk leidt dat tot minder programma's. Het vergroot de onderlinge samenhang en resulteert in een logische en open programmastructuur die samenhangt met de visie en verordening.

De Omgevingswet vraagt een manier van werken die meer is afgestemd op de gebruiker. In de nauwe samenwerking met gemeenten en waterschappen geven wij meer ruimte aan de regionale opgaven door een flexibeler aanpak van regionaal programmeren, bijvoorbeeld op het gebied van wonen en werken voor de regio's Amersfoort, Foodvalley en U16. Hiermee introduceren we een nieuwe systematiek. Regionale programmering vergroot de mogelijkheid om beter en flexibeler in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en de daarmee samenhangende behoefte. Tegelijk zorgt het voor een koppeling van andere belangen, zoals het meeontwikkelen van groen en klimaatadaptief bouwen.

De woningbouwopgave in onze regio is enorm, op korte én op lange termijn. Als het gaat om passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie, doen we veel: verbinden, signaleren, kennis leveren, barrières wegnemen, procedures verkorten, etc. En we reguleren, bijvoorbeeld door te zorgen voor voldoende betaalbare woningen, klimaatbestendige wijken en groen. Onze in het Coalitieakkoord geformuleerde ambitie om 10.000 woningen per jaar te realiseren (waarvan minstens de helft in het sociale en middeldure segment), geven wij vorm met het nieuwe uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021 t/m 2024. Dit ondersteunen we met regionaal programmeren. We pakken hiermee een agenderende, stimulerende en faciliterende rol. We gaan proactiever opereren, meer menskracht en middelen beschikbaar stellen en het netwerk verder verstevigen. Dit om snel te kunnen anticiperen op veranderingen en tot resultaten te komen voor alle Utrechters. Gezien de onzekerheden die er spelen – corona, stikstof, PFAS – is een regionale aanpak en een steviger regierol voor de provincie belangrijk.

Mooie natuur, een duurzame landbouw en schoon water

- Landelijk gebied

Natuur is belangrijk voor het welzijn van mensen en de biodiversiteit in de provincie. Natuur levert gezonde lucht en schoon water, herbergt zeldzame en bedreigde soorten en maakt mensen bovendien gezonder. Behoud en ontwikkeling van het groen in onze provincie vinden wij daarom belangrijk. We continueren de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en komen met een plan voor een versnelde realisatie van de groene contour. Om de biodiversiteit te versterken, werken we samen met onze partners aan kwaliteitsverbetering van de natuur. Tegelijk stimuleren en ondersteunen we de inzet van vrijwilligers en blijven we inwoners betrekken bij het natuur- en landschapsbeheer. Voor de opgaven in het landelijk gebied stellen we in 2021 een nieuw uitvoeringsprogramma op. Het belang van bomen en bos neemt meer en meer toe en speelt een belangrijke rol in onze samenleving. Daarom stellen wij in 2021 een strategisch bosbeleid op.

De stikstofproblematiek heeft onverminderd onze aandacht. De rapportages van de onafhankelijke commissies Remkes en Hordijk zijn opgeleverd en het Rijk heeft de eerste stappen vormgegeven richting een nieuwe structurele aanpak die moet leiden tot depositiedaling, natuurversterking en ruimte voor ontwikkeling. Het provinciale deel van die structurele aanpak richt zich op reductie van stikstof en natuurverbetering in en rondom stikstofgevoelige natuurgebieden. De gebiedsgerichte aanpak die in 2020 van start is gegaan, krijgt in 2021 steeds meer vorm en gaat de eerste resultaten opleveren. De gebiedsprocessen moeten leiden tot concrete voorstellen.

De landbouwsector speelt een cruciale rol bij meerdere maatschappelijke opgaven. Denk aan bodemdaling, verduurzaming en versterking van biodiversiteit. We realiseren ons dat dit alleen mogelijk is op basis van een rendabele bedrijfsvoering. Wij gaan aan de slag om samen met de sector en andere partners de omslag te maken naar kringlooplandbouw: duurzaam, natuurinclusief en economisch toekomstbestendig. Daarbij willen we ook de verbinding tussen stad en land en boer en consument versterken.

Een gezonde, klimaatbestendige en veilige leefomgeving

- Bodem, water, milieu

In ons beleidsprogramma Gezonde en Veilige Leefomgeving 2022-2026 werken we onderwerpen uit zoals een gezonde leefomgeving (luchtkwaliteit, geluid, duurzame gebiedsontwikkeling, asbestreductie), maar wordt ook een veilige leefomgeving (vergunningen, toezicht, handhaving) meegenomen. Daarnaast komen actuele zaken zoals de langetermijninvloed van corona en de stikstofaanpak aan bod. Een breed palet aan onderwerpen.

Om de regio Utrecht te beschermen tegen overstromingen voeren de waterschappen dijkversterkingsprojecten uit langs de Nederrijn en de Lek, de primaire keringen. De provincie voert hierbij haar taak uit als bevoegd gezag. In 2021 wordt er een goedkeuringsbesluit gevraagd voor het projecten Salmsteke en Vianen Hazelaar-plein. Daarnaast werken we aan de kleinere, regionale keringen. In 2021 voldoet 90% van de regionale waterkeringen aan de veiligheidsnorm. In 2021 gaan we verder met de uitvoering van het programmaplan Mooie en veilige dijken. Samen met de waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en overige gebiedspartners werken we aan de verbetering van de omgevingskwaliteit bij de projecten van Sterke Lekdijk, de Grebbedijk en SAFE (Streefkerk-Ameide-Fort Everdingen).

Waterveilig betekent ook klimaatbestendig. De negatieve effecten van klimaatverandering nemen sterk toe in alle economische sectoren, zowel op de lange als op de korte termijn. Extra inzet en investeringen zijn nodig om deze effecten te verminderen. Onze ambitie is glashelder: in 2050 is de provincie Utrecht klaar om de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen, op te vangen. Met het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 willen we klimaatadaptatie richtinggevend onderdeel maken van al het beleid. Een speerpunt voor dit bestuur, en een relatief nieuwe concernopgave die nog aan het begin staat van ontwikkeling. Niettemin weten we wat ons te doen staat: bewustwording en gedragsverandering aanjagen, concrete maatregelen faciliteren, regionale strategieën ondersteunen en kennis en monitoring versterken. Samen met de waterschappen, gemeenten en andere partners in de regio maatregelen nemen tegen wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte. Klimaatadaptatie raakt vele andere beleidsterreinen. Het is een doorsnijdend onderwerp, vandaar dat we het centraal verankeren in ons beleid. Als we de handen ineenslaan, buigen we de klimaatadaptatie-opgave om tot kansen: nieuwe werkgelegenheid, behoud van een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een fijne woonomgeving.

Sneller naar duurzame energie, voor iedereen

- Energietransitie

Een duurzame, energiezuinige provincie met een betere luchtkwaliteit is geboden, willen wij en onze kinderen prettig in Utrecht kunnen blijven wonen en leven. Reden waarom de provincie de energietransitie versnelt, met aandacht voor de haalbaarheid en betaalbaarheid voor alle inwoners. Met het door uw Staten vastgestelde programma Energietransitie 2020-2025 sturen we primair op energiebesparing (verlaging van broeikasgasemissies) en opwekking van duurzame energie. Hiermee bouwen we voort op de ambities uit het coalitieakkoord en dragen we bij aan het bereiken van de klimaatakkoorddoelen.

Energiebesparing levert een directe bijdrage aan CO2-reductie, maar kent meerdere voordelen. Voor inwoners en bedrijven is het een kans om de energiekosten te verlagen, voor de bouw- en installatiesector een aanjager van werkgelegenheid en innovatie. Wij stimuleren en ondersteunen gemeenten, woningcorporaties en verenigingen van eigenaren om hun besparingsdoelstelling te behalen. Dit doen we zowel door het bieden van expertise, capaciteit en financiering als het ontwerpen van concrete gedragsinterventies en het opstellen van plannen van aanpak voor energieneutrale nieuwbouw. Samen met marktpartijen en gemeenten ontwikkelen we nieuwe innovatieve aanpakken om de verduurzaming van woningen ook voor minder draagkrachtigen mogelijk te maken. Ook worden toezicht en handhaving richting bedrijven systematisch opgeschaald en komt er meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties.

Welke plekken geschikt zijn om duurzame energie met zonnepanelen of windmolens op te wekken, wordt onderzocht in 30 energieregio's via het maken van Regionale Energiestrategieën (RES'en). De provincie Utrecht telt drie energieregio's: regio U16, regio Foodvalley en de regio Amersfoort.

Met de uitvoering van de plannen van de RES-en zal de opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in Utrecht sterk toe gaan nemen. Op korte termijn dragen wij bij aan de groei van duurzame energie-opwekking door de provinciale ondersteuningsaanpak voor zonnepanelen op daken van woonhuizen, bedrijven en agrarisch vastgoed en samenwerkingsverbanden in energiecoöperaties. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden van duurzame warmtewinning en stimuleren we het gebruik van elektrische auto's door te zorgen voor voldoende laadpunten met een goede spreiding.

Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit

- Bereikbaarheid I

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Een goede bereikbaarheid is een essentiële voorwaarde voor de groei van het aantal inwoners en bezoekers van de provincie en voor de regionale economie. We staan voor de uitdaging het mobiliteitssysteem binnen Utrecht slimmer te benutten en tegelijkertijd de kwaliteit van het bestaande systeem te verbeteren. De voorliggende meerjarenbegroting bevat ten opzichte van vorig jaar geen nieuwe beleidsvoornemens met financiële consequenties.

De regio Utrecht dreigt dicht te slibben. De fiets kan bijdragen aan de oplossing van dat probleem; fietsen voorkomt dat mensen voor kortere afstanden gebruikmaken van het wegennet. Daarom willen wij het fietsgebruik stimuleren. Hiervoor werken we aan een veilig, comfortabel en snel regionaal fietsnetwerk, met snelfietsroutes en voldoende stallingsplekken bij stations en bushaltes. In 2020 hebben we met de zestien U10-gemeenten een intentieovereenkomst getekend die voorziet in de planning en financiering van fietsprojecten tot 2023. Komend jaar willen we soortgelijke afspraken maken met de gemeenten uit de regio's Amersfoort en Foodvalley. Bij de realisatie van zeven snelfietsroutes uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 nemen we een stevige regierol, gericht op tekening van intentie- en uitvoeringsovereenkomsten. Doel is om van Utrecht dé fietsregio van Europa te maken. Een regio waar alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel per fiets bereikbaar zijn.

We zetten we in op duurzame en slimme mobiliteit. Daar horen naast stimulering van de fiets en het OV het dynamisch regelen van het verkeer samen met andere wegbeheerders en het maken van afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen over slimmer verplaatsen bij. Dit doen we onder andere samen met het Rijk en de gemeenten Utrecht en Amersfoort in het programma Goed op Weg. De ervaringen die massaal worden opgedaan met thuiswerken tijdens de corona-crisis zijn in dat geval een kans. Onder ander voor het Utrecht Science Park kijken we samen met de gemeente Utrecht en gebiedspartijen naar die kansen.

Veilig, efficiënt en duurzaam beheer en onderhoud van wegen is essentieel voor het bereikbaar houden van de provincie Utrecht. Voor de ruim 300 kilometer provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden gebeurt dit sober en doelmatig. Hiervoor hanteren we een multimodale, trajectgewijze aanpak waarbij niet alleen bereikbaarheid en veiligheid tellen, maar in toenemende mate ook leefbaarheid. Om een kwaliteitsverbetering op belangrijke knooppunten te realiseren, participeren wij in concrete projecten of treden wij op als trekker in de voorbereiding.

Utrecht, als een van de meest aantrekkelijke en economisch sterke gebieden van Nederland, is tevens de snelst groeiende regio van Nederland. Dit leidt tot een grote vraag naar nieuwe woon- en werklocaties en een sterke toename in regionale mobiliteit. Met het programma U Ned werken we aan een samenhangend pakket van maatregelen voor wonen, werken en bereikbaarheid. Hiervoor is ook nieuwe OV-infra nodig met nieuwe knooppunten. Tegelijk wordt het waardevolle groen gespaard, versterken we de biodiversiteit en dragen we bij aan de energietransitie, de circulaire samenleving en de inclusieve samenleving. Een mooi voorbeeld van onze integrale aanpak.

Ruim baan voor Openbaar Vervoer

- Bereikbaarheid II

De verwachte groei van het aantal woningen en inwoners in Utrecht vraagt om een opschaling van het mobiliteitssysteem met grote investeringen. Om de steden en dorpen bereikbaar, leefbaar en veilig te houden, kiest de provincie voor verbetering van het openbaar vervoer. Doel is een afname van autoverkeer en een groei van het OV-gebruik met 20%.

In de slipstream van alle coronamaatregelen is het openbaar vervoer in onze provincie echter ingrijpend gewijzigd. Door de coronacrisis is het aantal reizigers fors gedaald en daarmee de reizigersopbrengsten. We verwachten in 2021 wel weer een verdere stijging van het aantal reizigers ten opzichte van het dieptepunt qua aantal reizigers in mei 2020 (op het dieptepunt vervoerden we gemiddeld hooguit nog 15% van het reguliere reizigersaanbod; inmiddels weer bijna 60% in september 2020). De verwachting is dat we nog enkele jaren nodig hebben om terug te keren op het niveau van voor de coronacrisis en misschien gaat dat niet helemaal gebeuren door onder meer de toename van thuiswerken. Als opdrachtgever voor het OV houdt de provincie doelbewust volgens landelijke afspraak het aanbod grotendeels in stand, om de beschikbaarheid van deze vitale dienst te borgen. Zo spannen we ons gezamenlijk met alle decentrale OV autoriteiten, de vervoerders en het Rijk in om het OV overeind te houden. In afwachting van de invulling van de door het Rijk tijdens Prinsjesdag genoemde compenserende maatregelen van het Rijk voor 2021 moeten OV- en regiotaxibedrijven in samenspraak met hun opdrachtgevers de komende tijd verkennen hoe ze ook voor de lange termijn in staat zijn om zo goed mogelijk aan hun contractuele verplichtingen te voldoen. Over eventuele noodzakelijke aanpassingen zijn wij met de vervoerders in goed gesprek. Begin 2021 zal hierover een besluit genomen worden.

In de begroting 2020 en het meerjarenperspectief 2021-2023 is in totaal € 1 mln. gereserveerd voor een proef gratis OV buiten de spits voor ouderen. De proef stond gepland voor de periode 1 september 2020 tot eind 2021. Door de coronacrisis en de reisbeperkingen voor ouderen is de startdatum opgeschoven. Mocht de coronacrisis langer duren, dan wordt uitvoering van de proef voor een andere groep met smalle beurs overwogen. Het doel is immers het tegengaan van vervoersarmoede.

Een sterk aanbod van cultuur en erfgoed

- Cultuur en erfgoed

Ons erfgoed en culturele voorzieningen zijn medebepalend voor ons gevoel van welzijn en onze identiteit. De provincie staat, samen met andere overheden en particuliere eigenaren, voor de maatschappelijke opgave ons waardevolle cultureel erfgoed toegankelijk te maken en in stand te houden, zodat zo veel mogelijk mensen ervan kunnen genieten.

De basis van de cultuursector is op orde, maar we zijn er nog niet. Met het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma Voor Jong & Altijd, dat in 2020 is vastgesteld, willen we de culturele infrastructuur versterken, vernieuwen en verbreden. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar het verzorgen van cultuureducatie op scholen, het versterken van het bibliothekennetwerk en het ondersteunen van festivals met een artistieke missie. Samen met gemeenten en partnerorganisaties spannen we ons in om het Utrechtse cultuurprofiel te verstevigen. Kernwoorden hierbij zijn cultuurparticipatie, talentontwikkeling, regionale samenwerking en deskundigheidsbevordering.

De coronacrisis noopt hier tot extra inspanningen. Door de lockdown zijn instellingen in grote problemen gekomen. Festivals worden uitgesteld of gaan niet door, (kasteel)musea en andere culturele instellingen zijn

gesloten. Om hen te helpen, hebben we een steunpakket ingesteld met een totale omvang van zes miljoen euro, waarvan de laatste twee miljoen in 2021 beschikbaar komt. Ook gemeenten betalen en werken mee aan mee de steunmaatregelen, bestaande uit regelingen die op verschillende momenten worden opengesteld. Per regeling bepalen we aan de hand van diverse uitgangspunten welke culturele instellingen in aanmerking komen. Deze uitgangspunten kunnen bijvoorbeeld zijn: toekomstbestendigheid, regionaal belang en cultureel ondernemerschap. Het steunpakket is omvangrijk, maar helaas niet genoeg om de hele Utrechtse cultuur- en erfgoedsector te ondersteunen.

De Hollandse Waterlinies (Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam) vormen een prachtig groen gebied met spannende bouwwerken en tal van mogelijkheden voor recreatie, sport en ontspanning, gezondheid, lokale identiteit en prettig wonen. Als 'karaktervolle drager van ruimtelijke kwaliteit' van groot belang voor de leefbaarheid in de regio – juist in coronatijd. De provincie werkt aan het nieuwe programmaplan 2021-2024, dat voorziet in een kwalitatieve versterking van het gebied gekoppeld aan verbreding van de exploitatie. In 2021 hoopt de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de UNESCO-werelderfgoedlijst te komen. Dit zal een belangrijke impuls geven aan de bescherming en het behoud van het erfgoed, levert aantrekkelijke toeristische locaties op en biedt economische en maatschappelijke kansen voor duurzame exploitatie.

Een sociale en gezonde economie

- Economie

De provincie Utrecht werkt aan een sterke competitieve economische structuur met aantrekkelijke en toekomstbestendige voorzieningen voor bedrijven en werknemers.

De coronacrisis heeft veel impact op de arbeidsmarkt. Dit vraagt om flankerend beleid. Vermoedelijk veel mensen gaan hun baan verliezen, waarbij de ene sector harder wordt geraakt dan de andere. Er blijft echter volop vraag naar arbeid in de tekortsectoren, waaronder de techniek, zorg, het onderwijs en de IT. In de techniek bijvoorbeeld blijven vakmensen nodig om invulling te geven aan de energietransitie en de woningbouwopgaven. Als provincie monitoren we deze ontwikkelingen nauwgezet, eventueel opgevolgd door financiële steun aan ondernemers en Utrechters. In 2021 is onze inzet, naast de lopende inspanningen, vooral gericht op arbeidsmarktinterventies die als doel hebben vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Hiertoe zoeken we actiever de samenwerking met de arbeidsmarktregio's in onze provincie. Ook stimuleren we een goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Dat deden we al, maar is door de coronacrisis veel urgenter geworden.

De coronacrisis heeft in het onderwijs en bedrijfsleven wel gezorgd voor een versnelling van digitalisering, een cruciale factor in de economische ontwikkeling van de regio. Slimme innovatieve oplossingen op gebieden als mobiliteit, veiligheid, gezond leven en energie leiden tot nieuwe en aangepaste businessmodellen.

Over innovatie gesproken. Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren, houden we onze economie concurrerend. We richten ons daarbij op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dit hebben we met onze partners vastgelegd in de Regionaal Economische Agenda (REA), die de inhoudelijke basis vormt voor versterking van het regionaal economisch ecosysteem. Voor de uitvoering van de innovatieondersteuning hebben we een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij opgericht. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar startups en scale-ups. Zij vormen een belangrijke aanjager van de economie en het (internationale) vestigingsklimaat van onze regio, bovendien dragen ze bij aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Samen met de gemeente Utrecht en Amersfoort, en met de incubators en accelerators uit het de regio werken we aan een samenhangend en sterk ecosysteem voor de toekomst.

In het komend jaar plannen gaan we met de ROM plannen maken hoe we organisaties kunnen ondersteunen in hun transitie naar een circulaire economie. Naar verwachting zijn in 2021 de eerste resultaten zichtbaar, met een positief effect op innovatieve bedrijven die zich richten op gezond stedelijk leven. Het gaat hierbij zowel om aantal bedrijven, werkgelegenheidseffect als om samenwerkingsverbanden rond maatschappelijke vraagstukken.

Een sterk, wendbaar en betrokken bestuur

- Bestuur

De verschillende opgaven in hun volle omvang en samenhang maken de uitvoering in de provincie steeds complexer. Dit vraagt een sterk en wendbaar bestuur – lokaal én provinciaal – dat zich organiseert rondom maatschappelijke opgaven en zich snel kan aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Zo'n bestuur is tegelijk doordrongen van de noodzaak tot samenwerking. De grote maatschappelijke opgaven houden zich immers niet aan gemeentelijke grenzen. Ze vergen regionale oplossingen.

Een krachtige provincie wil daarom graag samen met gemeenten en waterschappen werken aan de gemeenschappelijke opgaven waarvoor wij met elkaar gesteld worden. Hierbij is het van belang dat deze overheidsinstellingen slagvaardig, effectief en efficiënt samenwerken. Het nieuwe programma Sterk Utrechts Bestuur gaat hier invulling aan geven. Dit programma, dat vastgesteld wordt in 2021, draagt bij aan het succesvol realiseren van maatschappelijke opgaven ten behoeve van de gehele samenleving en leidt daarmee tot een kwalitatief beter openbaar bestuur op regionaal niveau. Tevens wil de provincie bezien op welke wijze bovengenoemd programma een bijdrage kan leveren aan de gevolgen van de effecten van COVID-19 als het gaat om de positie van decentrale overheden.

Een onderwerp waar we volgens planning uitvoering aan geven is de bestrijding van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. In 2021 zetten we onverminderd in op de aanpak van ondermijning, zowel wat betreft de aanjaag- en netwerkfunctie in de regio als met het weerbaarder maken van onze eigen organisatie. Er is zelfs sprake van een intensivering. Een integrale aanpak is van belang, dus wordt de band met ketenpartners aangetrokken, onder meer in RIEC-verband. Beoogde acties voor 2021 zijn onder andere de organisatie van een tweede bijeenkomst voor notarissen en vastgoedprofessionals (eerder uitgesteld door coronamaatregelen), een betere benutting van de wet Bibob en opname van het thema ondermijning in het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing.
Corona heeft ons bestuurlijk niet ongemoeid gelaten. Minstens vier keer per jaar spreken we onze stakeholders over onze koers en werkwijze, waarbij wordt gereflecteerd op resultaten en samenwerking. Om bekende redenen kon deze bijeenkomst niet doorgaan. Het streven is om er in 2021 weer vier te organiseren.

Robuust financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering

- Overhead

Om efficiënt en effectief aan de bestuurlijke beleidsdoelen te kunnen werken, is een robuust financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering nodig. De extra kosten die hieraan verbonden zijn, variëren per jaar. Voor dit begrotingsjaar noemen we het incidentele budget voor de intensivering en versnelling van de opgave digitale overheid en de kosten voor versnelling en verzwaring van de informatieveiligheid.

Ten slotte worden er aanvullende middelen gevraagd voor de nieuwe onkostenvergoeding woon-werkverkeer die vanaf 1 januari 2019 van kracht is, bedoeld om reizen met openbaar vervoer en fiets te stimuleren en het autogebruik terug te dringen. Deze regeling blijkt een succes, waardoor meer medewerkers op de fiets naar het werk toe komen. Dit succes heeft als keerzijde dat de regeling structureel meer kost dan in de begroting is voorzien. Overigens wordt in 2021 opnieuw gekeken naar de vergoedingen voor woon-werkverkeer in relatie tot het thuiswerken.

Naast het bovenstaande wordt binnen de organisatie geanticipeerd op komende externe ontwikkelingen. Zo zal het College naar aanleiding van een wetswijziging met ingang van het boekjaar 2021 in de jaarrekening verantwoording afleggen over de rechtmatigheid. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt ingegaan op de mate waarin de provincie rechtmatig heeft gehandeld. Daarnaast wordt in de paragraaf bedrijfsvoering opgenomen op welke wijze eventuele onrechtmatigheden in de toekomst worden voorkomen. Het huidige rechtmatigheidsoordeel van de externe accountant komt hiermee te vervallen. Aangezien de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt van de jaarrekening zal de accountant aandacht blijven besteden aan dit onderwerp en dit betrekken in zijn oordeel.

In voorbereiding op deze wijziging is, in lijn met het coalitieakkoord, reeds in 2020 gestart met de versterking van de verbijzonderde interne controle. In 2021 wordt hier verder op ingezet, zodat de provincie tijdig tot een robuuste rechtmatigheidsverantwoording kan komen.

1.2 Toelichting op nieuwe ambities en bijsturing begroting 2021 versus begroting 2020

Voorliggende begroting is een sluitende begroting voor 2021 en een financiële doorkijk tot en met 2024. De begroting 2021 sluit met een positief saldo van baten en lasten (na verrekening met de reserves) van € 3,2 miljoen. Dit begrotingssaldo wordt gestort in de Saldireserve. Het jaar 2022 sluit naar (de huidige) verwachting met een negatief saldo van € 14,2 miljoen. Wij hebben de organisatie verzocht een aantal opties te onderzoeken die leiden tot verlaging van dit negatieve saldo met als insteek wendbaarder, robuuster en soepeler. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om een heroriëntatie op de inzet van instrumentarium, om een meer gebundelde, gebiedsgerichte inzet van sectorale en/of programmabudgetten en een verdere verbetering van bedrijfsvoeringprocessen. De uitwerking hiervan is nog niet gereed en vereist een zorgvuldige afweging. Dat proces is nu gestart. Bij de kadernota 2022 zullen wij aan u terugkoppelen welke voorstellen wij doen om de organisatie wendbaarder, robuuster en soepeler te maken en welke financiële gevolgen, incidenteel en structureel, hieraan verbonden zijn. Eventueel wordt een bedrag onttrokken aan de Saldireserve. Het jaar 2023 sluit af met een overschot van € 5,7 miljoen en het jaar 2024 met een overschot van € 5,3 miljoen. De laatste jaarschijf sluit zoals is voorgeschreven ook structureel, met een positief saldo van baten en lasten van € 5,1 miljoen.

In het overzicht op de volgende pagina is in één oogopslag inzichtelijk gemaakt hoe het financieel meerjarenperspectief er uit ziet. Vertrekpunt van deze tabel is het saldo van de begroting 2020 (regel A). Voor het jaar 2021 is er sprake van een tekort, zowel incidenteel als structureel. In de regels eronder zijn bijstellingen die leiden tot een verlaging van het tekort (positief getal) of verhoging van het tekort (negatief getal) opgenomen.

Financiële doorrekening Begroting 2021, inclusief meerjarenperspectief 2022-2024 **Bedragen x € 1.000**

Doorrekening op hoofdlijnen

	Incidenteel				Structureel			
Financieel overzicht	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
A. Saldo Begroting 2020 (excl. inzet saldi reserve)	-27.803	-18.515	5.686	-262	-4.372	13.283	2.669	-258
Bijstellingen op bovenstaand saldo								
B. Verwerking Kaderbrief 2021-2024	17.009	-5.684	-11.382	-3.257	5.169	-13.539	-20	6.274
C. Verwerking meerjarige effecten Jaarrekening 2019 en Zomernota 2020	-1.140	910	930	-	740	740	-110	-60
D. Autonome ontwikkelingen	-	-	-	-	1.297	477	-1.418	-3.020
E. Technische bijstellingen	734	152	50	-	-460	-295	-17	33
F. Nieuwe ontwikkelingen	1.240	-1.023	-1.056	-270	-100	-100	-100	-100
G. Gericht bijsturen	3.710	2.250	3.600	-	2.250	2.250	2.250	2.250
H. Adaptief begroten	4.957	4.862	4.644	3.956	-	-	-	-
I. Totaal aan bijstellingen	**26.510**	**1.467**	**-3.214**	**429**	**8.896**	**-10.467**	**585**	**5.377**
J. Saldo begroting (=A-I)	**-1.293**	**-17.048**	**2.472**	**167**	**4.524**	**2.816**	**3.254**	**5.119**
Technische match / Inzet van reserves								
Vrijval reserve Mobiliteitsprogramma direct in 2021 in plaats van de fasering die in begroting 2020 is toegepast	50.000	-20.000	-30.000	-	-	-	-	-
Vrijval reserve Landelijk gebied direct in 2021 in plaats van de fasering die in begroting 2020 is toegepast	4.000	-2.000	-2.000	-	-	-	-	-
Bovenstaande herfaseringen verwerken via de saldi reserve	-54.000	22.000	32.000	-	-	-	-	-
Vorming van nieuwe bestemmingsreserve: COVID flankerend beleid	-15.000	-	-	-	-	-	-	-
Nieuwe bestemmingsreserve voeden vanuit de saldi reserve	15.000	-	-	-	-	-	-	-
Inzetten structureel voordelig begrotingssaldo voor incidenteel nadelig begrotingssaldo	4.524	2.816	3.254	5.119	-4.524	-2.816	-3.254	-5.119
Geprognosticeerd nadeel: onttrekken aan saldi reserve		14.232			-	-	-	-
Geprognosticeerd voordeel: storten in saldi reserve	-3.231		-5.726	-5.286	-	-	-	-
Saldo begroting ná verrekening met saldi reserve	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Leeswijzer bij de samenvattende tabel "Doorrekening op hoofdlijnen"
Deze paragraaf 1.2 start met een samenvattende tabel waarin inzicht wordt gegeven in de financiële ontwikkeling van de Begroting 2021 en het bijbehorende meerjarenperspectief 2022-2024. In die tabel zijn de financiële ontwikkelingen gegroepeerd via een alfabetische nummering. De tabel start met "A. Saldo Begroting 2020 (excl. inzet saldireserve)", waarna dit wordt vervolgd met "B. Verwerking Kaderbrief 2021-2024", etc.
In onderstaande leeswijzer wordt per onderwerp aanvullende informatie verstrekt, waarbij de alfabetische nummering van de tabel wordt aangehouden.

A. Saldo Begroting 2020 (excl. inzet saldireserve)
De door uw Staten vastgestelde programmabegroting 2020 van 30 oktober 2019 vormt het startpunt. In die begroting was namelijk een meerjarenperspectief opgenomen. Dit meerjarenperspectief is getoond, exclusief de inzet van de saldireserve. De saldireserve vormt namelijk de sluitpost waarmee begrotingssaldi, zowel positief als negatief, worden verrekend. Op deze startpositie vinden verschillende bijstellingen plaats, die hierna worden toegelicht.

B. Verwerking kaderbrief 2021-2024
Op 8 juli 2020 is de Kaderbrief met uw Staten besproken. Er is gekozen voor een Kaderbrief in plaats van de gebruikelijke Kadernota omdat het ontbrak aan zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende zekerheden en gegevens, die nodig zijn om een verantwoorde, betrouwbare en bruikbare Kadernota op te kunnen stellen.

De in de Kaderbrief opgenomen technische wijzigingen, bijstellingen en intensiveringen zijn overgenomen in de programmabegroting 2021, met uitzondering van de bijdrage aan het Copernicus instituut. Zie ook onderdeel G van deze paragraaf. Het betreft hier specifiek:

1. Voorstel om de bestemmingsreserves Ecoducten, Huisvesting en ICT op te heffen en per eind 2020 te laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. Verder stellen we voor om de exploitatiebegroting structureel te verhogen met de lasten die normaliter met deze reserves verrekend zouden worden.
2. Voorstel om in de begroting 2021 de budgetten en tarieven wijze te indexeren op basis van de indexatiecijfers van het Centraal Planbureau (CPB). Deze cijfers zijn gepresenteerd in de kaderbrief 2021. . In 2021 gaan we met onze partnerinstellingen in gesprek over de bijdragen vanaf 2022 en verder. Hierbij houden we de optie open dat instellingen delen in de gevolgen van een mogelijke ‘trap-af’ systematiek van het Rijk. Vooralsnog hebben we een afslag van een kwart van het te indexeren bedrag doorgerekend in de gepresenteerde cijfers vanaf 2022. Dit zal altijd in overleg gaan met de partnerinstellingen.

Ten opzichte van de Kaderbrief zijn er geen nieuwe voorstellen uitgewerkt vanuit de lijst ‘nader uit te werken voorstellen’. Dat betekent dat de acht voorstellen die nog niet zijn uitgewerkt naar een volgend moment doorschuiven.

C. Verwerking meerjarige effecten jaarrekening 2019 en zomernota 2020
Een meerjarig effect vanuit de recent vastgestelde jaarrekeningen is dat in de nu voorliggende begroting voor de jaren 2021 en 2022 een opbrengst is begroot van jaarlijks € 800.000. Dit betreft het rendement op het garantieproduct.

Vanuit de zomernota 2020 zijn de volgende meerjarige effecten verwerkt in de nu voorliggende begroting:
- Bijstellingen als gevolg van het vaststellen van het Cultuur- en Erfgoed Programma (CEP) 2020-2023;
- Opname herijking kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen voor het jaar 2021;
- Kasritme verschuivingen van Regiodeal Groen Groeit mee;
- Opname structurele bijdrage aan het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC).

D. Autonome ontwikkelingen
Vanuit de meicirculaire 2020 zijn bijstellingen verwerkt op de te verwachte opbrengsten vanuit de opcenten van de motorrijtuigenbelasting en het provinciefonds. Vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 wordt voorgesteld om met ingang van 2020 de opcenten jaarlijks te indexeren met het CBS-prijsindex. Voor 2021 is de index bepaald op 1,7%. De extra opbrengst is opgenomen onder algemene middelen.

E. Technische bijstellingen
In de nu voorliggende begroting zijn diverse technische bijstellingen verwerkt, die met name volgen uit een correcte toepassing van financiële wet- en regelgeving. Enkele voorbeelden van dergelijke bijstellingen zijn:

- Het overhevelen van de baten van decentralisatie uitkeringen vanuit de programma's naar de Algemene middelen;
- Het op een juiste wijze administreren van de verwerking van lasten en baten van Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg;
- Het actualiseren van de toerekening van personeelslasten aan de programma's en het Overzicht Overhead.

F. Nieuwe ontwikkelingen

Coronasteunmaatregelen
De coronacrisis is nog niet voorbij. Ook in 2021 zullen inwoners, bedrijven en instellingen de gevolgen ondervinden van maatregelen die nodig zijn om het coronavirus in te dammen. Voor de korte termijn vormen de landelijke steunmaatregelen een buffer om de sociaal economische gevolgen van de lockdown en daaropvolgende economische crisis op te vangen. Voor duurzaam herstel is er een breed pleidooi vanuit economie en samenleving om korte termijn-herstelprogramma's te combineren met investeringen die nodig zijn in het kader van lange termijn-transities. Verwacht wordt dat in 2021 aanvullende middelen nodig zijn voor corona-flankerend beleid om sectoren die hard geraakt worden door de coronacrisis te ondersteunen. Het voorstel is om hiervoor € 15 miljoen apart te zetten vanuit de saldi reserve in een bestemmingsreserve "COVID flankerend beleid 2021". De concrete bestedingsplannen worden tijdig aan uw Staten voorgelegd. Eventueel resterend budget valt eind 2021 terug in de algemene middelen. Met deze reservering kan versnelde en/of versterkte inzet worden gepleegd op bijvoorbeeld een toekomstbestendige regionale economie, culturele sector of sterk bestuur. Ook is er budget gereserveerd voor cofinanciering van Rijksmaatregelen.

Nieuwe ontwikkelingen t.o.v. kaderbrief
Er zijn enkele ontwikkelingen, intern en extern, die leiden tot extra uitgaven, incidenteel of structureel. Deze worden in onderstaande tabel benoemd.

Intensivering van inzet van middelen	
Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling	
Omgevingswet (meerjarendoel 1.1.1)	Voor de jaren 2021 en 2022 wordt voorgesteld extra materieel budget beschikbaar te stellen om de kosten van uitstel van de Omgevingswet te kunnen dekken. Het gaat om €700.000 voor 2021 en €300.000 voor 2022. Er moet een interim omgevingsverordening opgesteld en ontsloten worden, er zijn extra kosten voor regionaal samenwerken en er is langere tijd beschikbaar om te kunnen oefenen/experimenteren om beter gesteld te staan. Het leidt ook tot een verschuiving van kosten van 2020 naar 2021, bijvoorbeeld opleidingskosten. Ook zijn er soms iets lagere kosten, bijvoorbeeld door bijvoorbeeld meer digitale bijeenkomst, i.p.v. fysieke bijeenkomsten.
Regionale programmering (meerjarendoel 1.1.2)	Met ingang van 2021 wordt jaarlijks een provinciaal programma wonen en werken opgesteld, met de planning/programmering van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. De basis voor dit programma is een zorgvuldig (jaarlijks) proces van regionale programmering, in nauwe samenspraak met de regio's. Jaarlijkse vaststelling van het programma komt in de plaats van het vooraf vastleggen van alle uitbreidingslocaties en is nodig om sneller en flexibeler mee te kunnen werken aan nieuwe uitbreidingslocaties voor wonen en werken. Er is structureel een bedrag van €100.000 nodig om jaarlijks een geactualiseerd programma wonen en werken vast te kunnen stellen. Hiervoor is inhuur externe (onafhankelijke) expertise nodig, ook voor het (jaarlijks) laten opstellen van een planMER en uitvoeren monitoring.

Programma 2. Landelijk gebied	
Monitoring natuurrealisatie en herstel (meerjarendoel 2.2.2 en 2.2.3)	Het budget voor monitoring van natuurrealisatie en herstel moet verhoogd worden als gevolg van hogere eisen aan natuurrealisatie en herstel en in IPO afgesproken provinciale bijdrage aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) v.a. 2022. Deze budgetverhoging kan worden gefinancierd uit de bestaande middelen voor 2021 onder meerjarendoel 2.2.2 (de biodiversiteit in stad en land verbeteren) als gevolg van een verwachte lagere inzet van de middelen voor actieve soortenbescherming. Voor de jaren erna zijn extra middelen nodig. Aangezien het gaat om structurele financiering, zal in de Kadernota 2022-2025 worden voorgesteld om deze middelen structureel op te nemen.
Circulaire samenleving (meerjarendoel 9.7.2)	Beschikbaar stellen van €300.000 incidentele middelen in 2021 voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda circulaire economie. Met dit budget kan in 2021 verder worden gewerkt aan de uitvoering van de agenda circulaire economie.

G. Gericht bijsturen

In de afgelopen maanden is geïnventariseerd welke opties er zijn voor bijstellingen in de begroting om bij te dragen aan het dekkend krijgen van de programmabegrotingen in de komende jaren. Daarbij was het vertrekpunt dat er sinds de vorige begroting grote veranderingen zijn opgetreden. De coronacrisis raakt de hele samenleving. De stikstofproblematiek is een opgave die veel vraagt van alle hierbij betrokken sectoren en heeft geleid tot een intensivering van de inzet op dit onderwerp. Op een aantal punten zijn keuzes gemaakt die leiden tot een neerwaartse bijstelling van budgetten. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om herprioritering, kosten die lager uitvallen dan ingeschat, projecten die later tot uitvoering komen (en langer doorlopen) en een efficiëntere bedrijfsvoering. In totaal tellen deze bijstellingen op tot een vermindering van het meerjarig tekort met ruim € 18,6 miljoen. Onderstaande tabel geeft inzicht in de voorgestelde posten die passen bij gericht bijsturen.

Overzicht gericht bijsturen	
Programma 3. Bodem, water en milieu	
Ondergronds brengen van de hoogspanningskabels in Nieuwegein (meerjarendoel 3.4.1)	De bijdrage voor Nieuwegein is te realiseren binnen het beschikbaar gestelde bedrag voor Veenendaal. Dit levert een incidentele besparing op van € 1 miljoen. Daarnaast wordt verkend of de risicoafdekking van een landelijke asbestfonds (deels) kan opgaan in de saldireserve.
Programma 4. Energietransitie	
Financiële bijdrage in totstandkoming van de RES'sen (meerjarendoel 4.2.2)	De bijdrage van de provincie aan de RES blijkt lager uit te vallen dan aangenomen. Dat levert een eenmalige besparing op van €300.000 in 2021
Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen	
Effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving (meerjarendoelen onder 5.7)	Aanpassen van de ambitie tot het niveau van de wettelijke norm levert jaarlijks een besparing op van tussen de €800.00 en €1.000.000
Mobiliteitsmanagement (meerjarendoelen onder 5.8)	Door onze inzet rondom mobiliteitsmanagement (werkgevers, scholen, etc.) anders te organiseren kan jaarlijks een bedrag van tussen de €260.000 en €300.000 bespaard worden. Dit betekent een efficiënte combinatie met de inzet rondom slimme mobiliteit/verkeersmanagement.
Knooppuntontwikkeling (meerjarendoelen onder 5.3)	Knooppuntontwikkeling temporiseren: jaarlijks subsidiebedrag verlagen en terugbrengen naar oorspronkelijke niveau, wel doorzetten tot en met 2025 levert jaarlijks een lagere uitgave op van tussen de €1 en €1,5 miljoen.

Programma 7. Cultuur en erfgoed	
Ruimtelijke erfgoed (meerjarendoel 7.2.1)	Halvering van het budget (deel is meerjarige subsidie) voor ruimtelijk erfgoed. Betreft deels instrument wijziging: minder subsidie / meer eigen opdrachten en verlaging ambitieniveau
Nieuwe Hollandse Waterlinie (meerjarendoel 7.3.1 en 7.3.2)	Verlagen van de bijdrage aan het Pact van Ruigenhoek met jaarlijks €50.000 en een eenmalige verlaging van €1 miljoen in 2023 op investeringen in de NHW
Programma 8. Economie	
Bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst (meerjarendoelen onder 8.1)	Verlagen van het budget voor ondersteuning brede MKB met €50.000 per jaar.
Internationaal vestigingsklimaat (meerjarendoel 8.2.2)	Acquisitie en handel is overgegaan naar de ROM, we korten structureel €70.000 op wat achterblijft bij PU, dit is onder meer vriendschapsverdrag met China
Internationaal vestigingsklimaat (meerjarendoel 8.2.2)	De gereserveerde middelen ter hoogte van €2 miljoen voor de komst van het Copernicus Instituut, zoals aangekondigd bij de kaderbrief, kunnen terugvloeien naar de algemene reserve. Nederland heeft besloten uiteindelijk geen bid in te dienen.
Zakelijk toerisme (meerjarendoelen 8.5.4 en 8.5.6)	Verminderde inzet op zakelijk toerisme van €200.000. Het zakelijk toerisme is teruggevallen als gevolg van de coronacrisis. Nog wél doen we provinciebreed bestemmingsmanagement (spreiding), i.s.m. destinatiemarketingorganisaties (DMO's), ook gericht op juist nu duurzaam herstel van de sector voor de juiste doelgroep; ook voortzetting van data / onderzoek (noodzakelijk voor bestemmings-management en recreatie-planvorming.
Programma 9. Bestuur	
Datagedreven beleid (meerjarendoel 9.7.4)	In plaats van 10 worden 5 opgaven/programma's ondersteund waarin beleid meer met data wordt ondersteund. Levert een besparing op van €150.000 in 2021 en 2022.
10. Overzicht Overhead	
Software-applicatie rationalisatie (meerjarendoel 10.2.3)	Optimaliseren softwarefunctionaliteiten. Doorlichting van licenties en software op nut en mogelijk dubbeling in functionaliteiten. Grove inschatting bezuiniging: structurele besparing € 320.000 op diverse losse licenties binnen organisatie.
Verbetering bedrijfsvoering (meerjarendoelen onder 10.1)	Verbeteren bedrijfsvoering en efficiëntere inrichting van werkprocessen op het gebied van dienstverlening I&A, financiële ondersteuning en HR-taken leidt tot besparingen en een andere inzet van mensen. Dit levert structurele besparingen op van ca. € 1 miljoen en een andere inzet van medewerkers.
Portocabins remise (meerjarendoel 10.2.4)	Tot op dit moment worden de portocabins op de Remise volledig gefaciliteerd. Vanaf zomer dit jaar komen deze cabins vrij. Het jaarlijkse bedrag aan servicekosten (onderhoud, schoonmaak) ter hoogte van €60.000 kan bespaard worden.

H. Adaptief sturen

Naast gerichte bijsturingsmaatregelen is aanvullend gekozen voor adaptief begroten gedurende het begrotingsjaar. Met name de gevolgen van de coronacrisis zijn nog uiterst onzeker. In de loop van 2021 zal duidelijk worden of ergens extra inzet of ondersteuning nodig is, of dat plannen en projecten later worden gerealiseerd of niet doorgaan. Daarbij speelt mee dat veel resultaten alleen bereikt kunnen worden in samenwerking met partners. Ook onze partners hebben te maken met een onzekere situatie, waardoor zij andere prioriteiten (moeten) stellen. Het voorstel is om een 'vertragingsfactor' van gemiddeld -2% op de begrote materiële uitgaven per programma als stelpost op te nemen. In de loop van het jaar zal duidelijk worden waar de vertraging optreedt en welke middelen daarmee gemoeid zijn. Daar staat tegenover dat extra geld kan worden aangevraagd indien blijkt dat de beschikbare middelen in de loop van een jaar te kort schieten op een bepaald thema. Dit betekent dat de vertragingsfactor van -2% een gemiddelde is over alle materiële budgetten. Dit leidt tot een verdere verlaging van het meerjarig tekort met €18,4 miljoen.

Opgave ter voorbereiding voor de Kaderbrief 2022 – 2025: Wendbaarder, robuuster, soepeler
Zoals eerder aangegeven, blijven we inzetten op organisatorische vernieuwingen en aanpassingen waarmee we onze organisatie versterken. Wij hebben de organisatie verzocht een aantal opties te onderzoeken met als insteek wendbaarder, robuuster en soepeler. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om een meer gebundelde, gebiedsgerichte inzet van sectorale en/of programmabudgetten en een verdere verbetering van bedrijfsvoeringprocessen. De uitwerking hiervan is nog niet gereed en vereist een zorgvuldige afweging. Dat proces is nu gestart. Bij de kadernota 2022 zullen wij aan u terugkoppelen welke voorstellen wij doen om de organisatie wendbaarder, robuuster te maken en welke financiële gevolgen, incidenteel en structureel, hieraan verbonden zijn. Ook willen wij beoordelen of bestemmingsreserves waarop op dit moment geen onttrekkingen zijn geprognosticeerd in de periode 2021 tot en met 2024 (deels) kunnen vrijvallen of zelfs geheel kunnen worden opgeheven. Naar verwachting zullen deze voorstellen bijdragen aan het verlagen van het tekort op de programmabegroting van 2022.

1.3 Financiële begroting – overzicht op hoofdlijnen en analyse kengetallen

Overzicht op hoofdlijnen
De reguliere opbrengsten van de provincie Utrecht bedragen in 2021 naar verwachting (afgerond) € 370 miljoen. Veruit de grootste algemene opbrengstenpost is de uitkering uit het Provinciefonds (62%). Ruim een derde bestaat uit de verwachtte opbrengsten Motorrijtuigenbelasting.

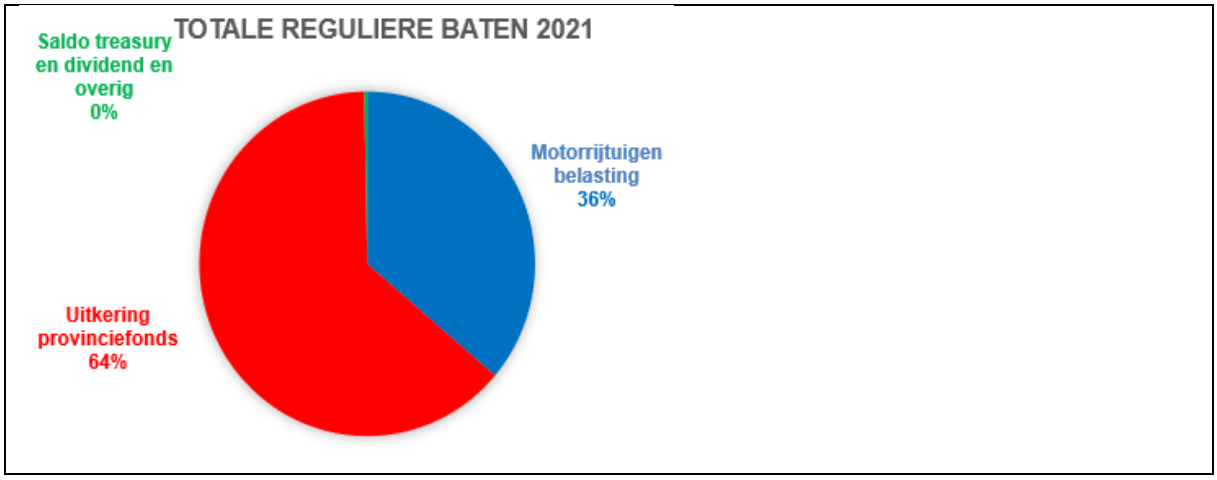

Toch begroot de provincie in 2021 meer uit te geven dan deze € 370 miljoen. Dat kan omdat er ruim € 35 miljoen aan programma specifieke baten zijn. Dit kunnen doelsubsidies zijn van het Rijk of Europa of gemeentelijke bijdragen aan bijvoorbeeld de Regiotaxi of de huuropbrengsten van de trams.

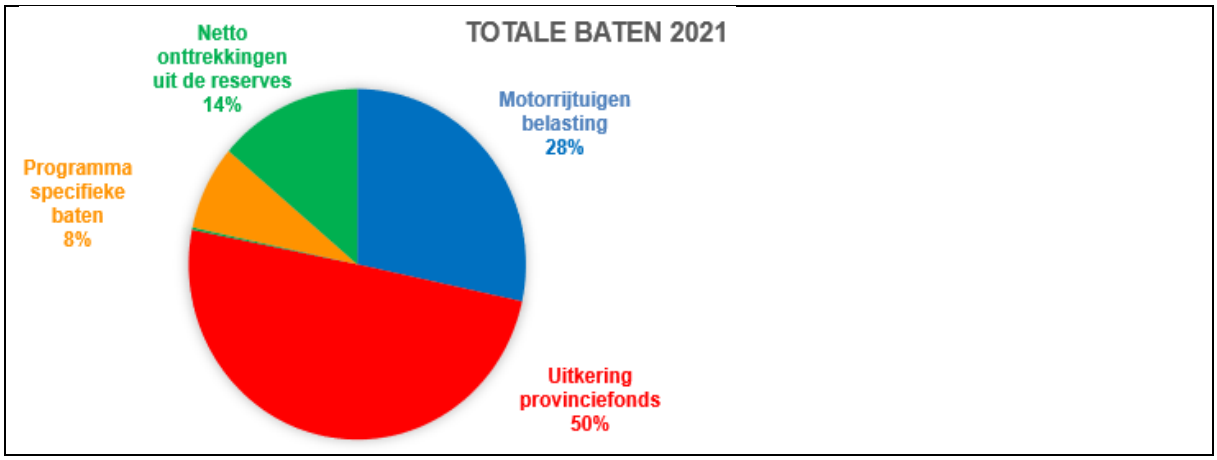

Daarbij stelt GS in deze begroting voor netto € 65 miljoen uit de reserves te halen. De totale baten én lasten bedragen in 2021 naar verwachting dus (afgerond) € 470 miljoen, waarvan 14% gedekt uit de reserves.

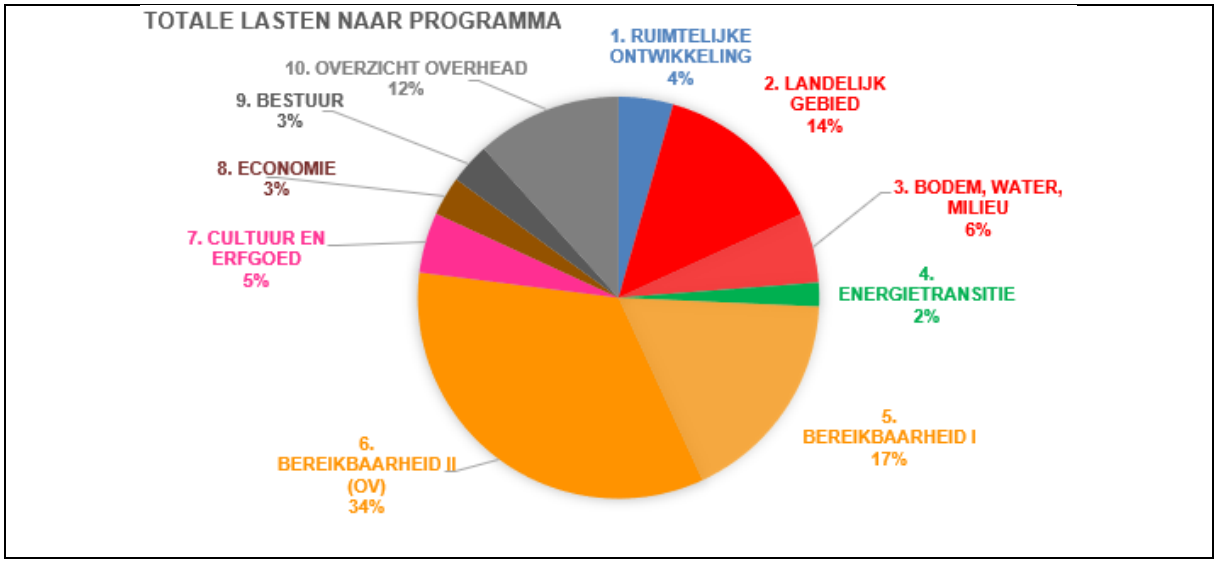

Ruim de helft van deze begrootte uitgaven gaat naar de mobiliteitsopgaven; waarvan binnen dit programma twee derde is bestemd voor het OV programma. De programma's Landelijk gebied, Bodem, water, milieu zijn samen goed voor een vijfde van de totale begroting. De algemene organisatie van de provincie (overhead) neemt 12% van de begrotingsuitgaven voor haar rekening. De overige programma's (ruimtelijke ontwikkeling, cultuur, economie, energietransitie en bestuur) zijn allen kleiner dan 5% van de begroting.

Als we de lasten uitsplitsen op basis van kostensoort bestaat ongeveer een vijfde deel (€ 85 miljoen) uit de kosten voor personeel.

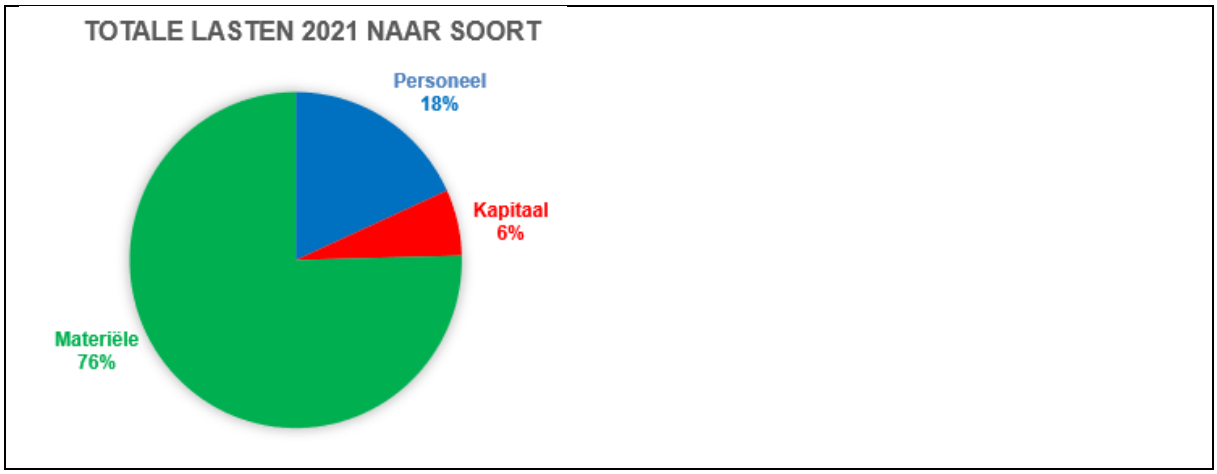

Ruim een derde van de personele inzet is niet direct toe te rekenen aan de programma's, mede op basis van de richtlijnen vanuit het BBV, en rust op het 'overzicht overhead'. Het programma Ruimtelijke ontwikkeling vraagt relatief veel personele inzet t.o.v. haar aandeel in de totale begroting (8% versus 4%). Het programma Bereikbaarheid juist heel veel minder (22% versus 51%).De mobiliteitsprogramma's daarentegen zijn juist heel kapitaalintensief.

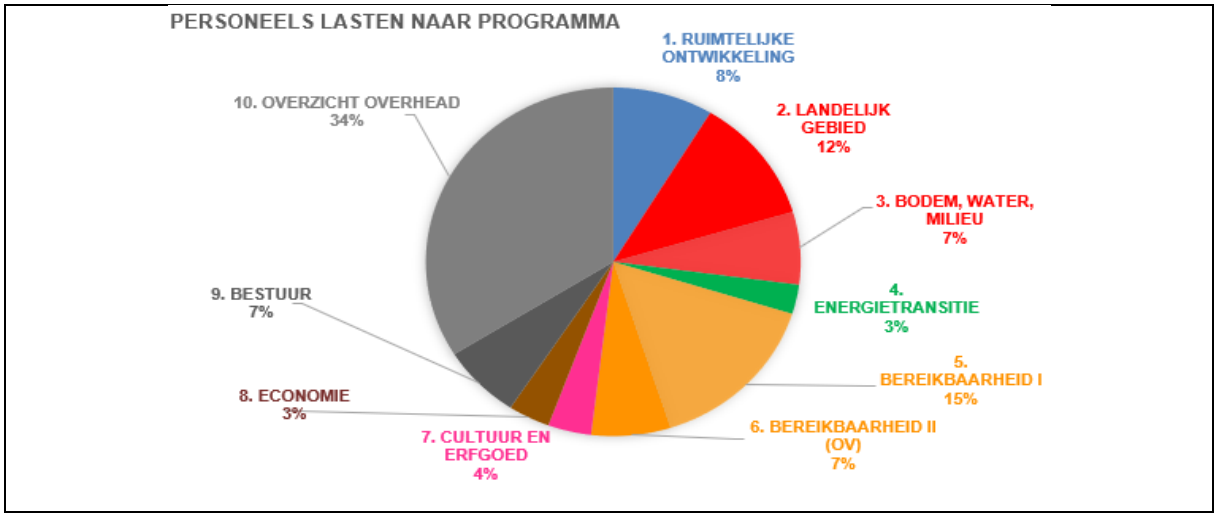

In de komende vier jaar wordt naar verwachting € 210 miljoen geïnvesteerd in (vaar)wegen, fietsvoorzieningen en in verkeersveiligheid. Dit zijn voor meer dan vier vijfde deel uitbreidingsinvesteringen. En in de jaren daarna (tot 2030) zit voor ruim € 150 miljoen aan investeringen in de pijplijn en nog eens € 240 miljoen in studiefase.

In het Openbaar vervoer wordt tot eind 2024 nog € 70 miljoen geïnvesteerd. In de afgelopen jaren werd in dit domein al veel geïnvesteerd. In de Uithoflijn, de nieuwe tramremise, busremise en de Vernieuwde regionale Tramlijn (Sunij-lijn) werd tot eind dit jaar bijna € 800 miljoen geïnvesteerd waarvan circa € 350 miljoen werd gefinancierd vanuit bijdragen derden. Deze grootschalige investeringen verklaren de afname van het positieve banksaldo in de afgelopen jaren en de te verder te verwachtte afname van de liquiditeit.

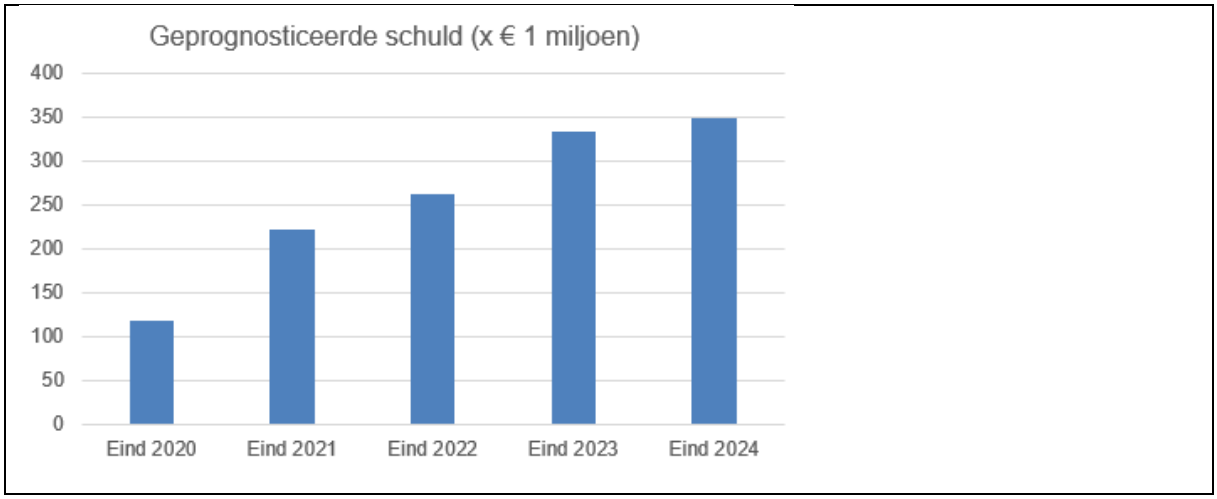

Eind 2024 bedraagt de geprognosticeerde boekwaarde van de materiële vaste activa van de Provincie Utrecht ruim € 760 miljoen. Dit zou betekenen dat de Provincie Utrecht dit actief voor 45 % heeft gefinancierd met vreemd vermogen. Of deze situatie zich ook daadwerkelijk voordoet is vanzelfsprekend afhankelijk van de daadwerkelijke realisatie van alle investeringsplannen en andere activiteiten.

Analyse kengetallen

De financiële kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Op 10 juni 2020 is in de FAC besproken de verplichte kengetallen met signaalwaarden te kwalificeren en uit te breiden met de kengetallen ‘Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum’ en ‘Ratio Weerstandsvermogen’. Bij de signaalwaarden hebben we aansluiting gezocht bij het gemeenschappelijke financiële toezichtkader dat alle provincies hanteren bij hun toezichthoudende rol op gemeenten.

Die signaalwaarden zijn als volgt:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
1.	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3a.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
3b.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	< 90%	90% - 95%	> 95%
4.	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
5a.	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
5b.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
6.	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De tabel met ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht is gebaseerd op de geprognosticeerde balansen tot eind 2024 die u treft in de uiteenzetting van de financiële positie in paragraaf 4.1.5. Een beschrijving per kengetal is opgenomen in de Paragraaf 3.2 Weerstandsvermogen en risico beheersing.

Financieel kengetal	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1. Structurele exploitatieruimte	15%	1%	1%	1%	1%	1%
2. Solvabiliteitsratio	65%	54%	45%	38%	32%	30%
3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	89%	89%	90%	92%	93%	95%
3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	64%	64%	65%	66%	67%	68%
4. Grondexploitatie	1%	1%	2%	2%	1%	3%
5a. Netto schuldquote	-17%	63%	87%	103%	117%	127%
5b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	-17%	63%	87%	103%	117%	126%
6. Ratio weerstandsvermogen	2,0	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Analyse financiële kengetallen

Analyse van de kengetallen geeft aan dat de provincie Utrecht voldoende weerbaar en flexibel is om eventuele extra (on)verwachte uitgavenstijging te dekken. De kengetallen Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit hebben meerjarig de status gezond.

De ratio weerstandsvermogen is gezond en ligt binnen de streef bandbreedte van 1,4 tot 2,0. De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Daarboven heeft de provincie nog een ruime en vrije algemene reserve die eind 2024 wordt geprognosticeerd op € 49,7 miljoen. Het kengetal grondexploitatie is ook gezond.

De status-verschuiving van gezond naar neutraal bij de kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote zijn een direct gevolg van de investeringen en groot onderhoud die momenteel en binnenkort plaatsvinden.

Veel van deze investeringen zijn al jaren geleden gepland maar dragen op dit moment wel bij aan het anticyclisch investeren van ons als overheid. Meer recent genomen besluiten om te investeren passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. Deze investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

Met de overige kengetallen op gezond en groen, kan de provincie Utrecht het zich echter goed permitteren om te lenen en het eigen vermogen daadwerkelijk in te zetten.

Stresstest
Voor het eerste deel van de stresstest is de opdracht gegeven aan Deloitte voor een beoordeling over de financiële positie van de provincie Utrecht. Deze beoordeling is vormgegeven in een financiële diagnose (benchmark), vergelijkbaar met de stresstest, die in 2012 is uitgevoerd voor de provincie Utrecht. In de diagnose wordt met een aantal indicatoren de financiële positie van de provincie op basis van de concept begroting 2021 vergeleken met andere provincies (jaarrekening 2019) en op onderdelen afgezet tegen landelijke gemiddelden.

In de aanbiedingsbrief bij de benchmark schrijft Deloitte:
"*De belangrijkste observatie is dat uw provincie de afgelopen jaren fors heeft geïnvesteerd en reserves heeft aangewend. Deze trend van het inzetten van de beschikbare middelen zet zich in de komende jaren door, uitgaande van de meerjarenbegroting "2021-2024". Hierdoor worden de schuldpositie (uitgedrukt in de debtratio en de netto schuldquote) en het eigen vermogen (uitgedrukt in de solvabiliteitsratio) behoorlijk minder gunstig. De genoemde ratio's eind 2024 betekenen echter niet dat de financiële positie eind 2024 ongezond is."*
En Deloitte schrijft verder in de aanbiedingsbrief: "*Wel zijn wij van mening dat het belangrijk is om grenzen te stellen aan de combinatie van investeren en het inzetten van reserves. Wij begrijpen dat de ontwikkelingen in de afgelopen jaren en (gepland) tot en met 2024 het gevolg zijn van incidentele programma's en dat daarna stabilisatie plaatsvindt. We onderschrijven het belang daarvan."*

De eigen analyse van de financiële kengetallen sluit daarmee goed aan bij de benchmark van Deloitte en hun analyse van de cijfers. Deloitte geeft daarnaast een advies mee voor de jaren na 2024.

Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2021

Vernieuwingen
Op 8 juli jl. is als onderdeel van de doorontwikkeling van de Planning- en Control cyclus een nieuwe doelenboom vastgesteld. Deze nieuwe doelenboom is voor de Programmabegroting 2021 het uitgangspunt geweest. Een doelenboom is een stevige basis voor het financieel systeem, maar moet tegelijkertijd mee kunnen bewegen met de diverse nieuwe beleids- en uitvoeringsplannen.

Tegelijkertijd met de begroting worden de beleidsindicatoren van de verschillende programma's ter besluitvorming aan u voorgelegd in de vergadering van 11 november 2020. De oude set indicatoren is als vertrekpunt gehanteerd. Het grootste deel van de indicatoren betreft resultaat-indicatoren. Bij deze indicatoren kan de provincie in de meeste gevallen een substantiële bijdrage leveren Daarnaast zijn ook de verplichte indicatoren (conform BBV) opgenomen, die beschouwd kunnen worden als effectindicatoren. Een aantal brede welvaartindicatoren, die het (maatschappelijk) effect aangeven en zijn gericht op de individuele inwoner, zijn opgenomen in een aparte informatieve paragraaf van de begroting.

Leeswijzer
Doelstelling Programmabegroting
De Programmabegroting is een belangrijk instrument voor Provinciale Staten om inhoud te geven aan haar kaderstellende rol. In de Programmabegroting worden de keuzes voor 2021 vastgelegd voor de belangrijkste activiteiten, doelstellingen en de hieraan gekoppelde inzet van de financiële middelen.

Plaats Programmabegroting in de planning & control cyclus
In de Programmabegroting wordt voor het begrotingsjaar 2021 vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De Programmabegroting wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de Kadernota, maar ook incidenteel op basis van door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die aan Provinciale Staten worden voorgelegd. In de jaarstukken wordt uiteindelijk eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen.

Structuur van de Programmabegroting
De structuur van de Programmabegroting wordt grotendeels bepaald door een aantal wettelijke vormeisen. Het BBV bevat de volgende vormeisen voor de Programmabegroting:

1. De beleidsbegroting, onderverdeeld in:
    - Een programmaplan: een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In het programmaplan wordt per beleidsprogramma expliciet ingegaan op welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, hoe men deze effecten wil gaan bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn;
    - De paragrafen: deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De voorgeschreven paragrafen zijn: provinciale belastingen en heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid. In de paragraaf Projecten wordt aandacht geschonken aan Hart van de Heuvelrug, Uithoflijn en de Omgevingswet.
2. De financiële begroting, onderverdeeld in:
    - De uiteenzetting van de financiële positie;
    - Het overzicht van lasten en baten.

Indeling Programmabegroting
Hoofdstuk 1 bevat de hoofdlijnen van deze programmabegroting en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen in 2021.

Hoofdstuk 2 bevat het programmaplan. Ieder programma is, conform het BBV, ingedeeld in de drie “w-vragen”: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten? Elk programma is als volgt opgebouwd:

- In de eerste paragraaf (wat willen we bereiken?) is het programmadoel opgenomen en inzichtelijk gemaakt wat de totale baten en lasten zijn en, indien van toepassing, een meerjarenraming van de verwachte investeringen (wat gaat dat kosten?);
- In de tweede paragraaf (wat gaan we daarvoor doen?) wordt eerst de doelenboom gepresenteerd en, indien van toepassing, de bijbehorende indicatoren. Daarna worden de beleidsdoelen beschreven en wordt met behulp van meerjarendoelen beschreven welke activiteiten worden uitgevoerd om deze doelen te bereiken. Per beleidsdoel is daarnaast inzichtelijk gemaakt wat de begrote bedragen zijn voor 2021 inclusief meerjarenraming 2022-2024.
- Indien van toepassing is een opsomming gegeven van de Verbonden Partijen.

Hoofdstuk 3 bevat de paragrafen. De zeven verplichte paragrafen vanuit het BBV worden eerst gepresenteerd, waarna de paragraaf Projecten is opgenomen. Net als bij de programma’s wordt ook in hoofdstuk 3 voor ieder project en iedere paragraaf antwoord gegeven op elk van de drie w-vragen, indien van toepassing.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting, waarin in de eerste paragraaf de financiële positie uiteen wordt gezet en in de tweede paragraaf een overzicht wordt gegeven van de baten en lasten, inclusief een meerjarenraming en verschillenanalyse.

Tenslotte is nog een aantal bijlagen opgenomen.

Tabellen
De bedragen in de tabellen zijn standaard x € 1.000, tenzij dit anders in de tabel is aangegeven. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaaltellingen.

Webversie
De opmaak van de Begroting is ingericht voor een online document. De Programmabegroting 2021 is te vinden via de Portal.

Hoofdstuk 2: Programma's

1. Ruimtelijke ontwikkeling

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De kwaliteit van het stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat is sterk.

Wat gaat dat kosten?

1. Ruimtelijke ontwikkeling	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	6.243	6.563	7.410	7.340	7.021	7.000
Kapitaallasten	1.065	65	1.450	-	-	-
Materiële lasten	5.546	11.072	11.597	8.905	6.976	6.486
Totaal Lasten	**12.854**	**17.700**	**20.457**	**16.245**	**13.997**	**13.486**
Baten	115	90	709	-	-	-
Totaal Baten	**115**	**90**	**709**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**12.739**	**17.610**	**19.748**	**16.245**	**13.997**	**13.486**
Stortingen in reserves	3.221	779	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	4.020	13.449	3.360	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.940**	**4.940**	**16.388**	**16.245**	**13.997**	**13.486**

Reserves Ruimtelijke ontwikkeling

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Projecten	590	-	-	-	-	-
Reserve IGP - RAP	2.631	-	-	-	-	-
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	-	779	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**3.221**	**779**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	1.916	3.447	320	-	-	-
Reserve Projecten	504	502	2.364	-	-	-
Reserve Nog te verrichten activiteiten	1.600	-	-	-	-	-
Reserve IGP - RAP	-	9.500	-	-	-	-
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	-	-	676	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**4.020**	**13.449**	**3.360**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
1 Ruimtelijke ontwikkeling	1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd
		1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven
		1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen
		1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen
		1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen
		1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe
		1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut
	1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.2.1 Ruimtelijke werkprocessen passen door een vindingrijke aanpak beter bij de Omgevingswet
		1.2.2 Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen
		1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd

	1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk
		1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave
		1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten

Toelichting op beleidsdoel

Utrecht is in de verstedelijkte Randstad een uiterst aantrekkelijke provincie, mede dankzij de prachtige natuur- en recreatiegebieden, historische polderlandschappen, centrale ligging, levendige steden en dorpen en een veelzijdig aanbod in kunst en cultuur. Mensen willen graag in onze provincie wonen en recreëren. Deze populariteit heeft ook een keerzijde. Woningen, bedrijven, mobiliteit en ook nieuwe maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie vragen ruimte. Ruimte voor ontwikkelingen is nodig, maar houden wij wel graag in balans, om de kenmerkende kwaliteiten van onze provincie te behouden.

De beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vraagt om duidelijke en actuele provinciale ambities. In de Omgevingsvisie leggen wij onze visie op hoofdlijnen vast en werken wij deze integraal uit in diverse programma's en de verordening die doorwerkt in gemeentelijk beleid. Afwegingen in praktijksituaties maken wij in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen, met oog voor het lokale belang én voor de regionale context.

Samenwerking met het Rijk en met de Utrechtse regio's is van het groot belang bij het realiseren van onze provinciale doelen. Dit alles steeds vanuit de eigen verantwoordelijkheid van zowel Rijk, provincie als (samenwerkende) regio's. In de samenwerking met gemeenten geven wij meer ruimte aan de regionale opgaven, onder meer door een meer flexibele aanpak van regionaal programmeren.

Om te kunnen groeien met een evenwichtige balans tussen (recreatief) groen en rode ontwikkelingen, starten we het programma Groen Groeit Mee. Uitgangspunt bij het omgevingsbeleid is dat een keuze voor integrale, toekomstgerichte oplossingen, waarmee we kwaliteiten behouden of versterken, zo nodig met compenserende maatregelen. We streven naar het concentreren en combineren van nieuwe ontwikkelingen, gaan zorgvuldig om met de schaarse ruimte en aanwezige kwaliteiten en zullen ruimtelijk ontwerp en innovatie stimuleren.

Bij het voorbereiden van beleid en uitvoering willen wij ons meer als 'digitale overheid' etaleren. Naast de (wettelijk verplichte) digitale vastlegging en het beschikbaar stellen van gegevens, willen we ook met meer vindingrijke digitale middelen de betrokkenheid van inwoners bij vraagstukken en oplossingsmogelijkheden vergroten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	5.023	4.961	4.835	4.835
Kapitaallasten	65	-	-	-
Materiële lasten	2.142	1.334	974	984
Totaal Lasten	**7.230**	**6.295**	**5.809**	**5.819**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**7.230**	**6.295**	**5.809**	**5.819**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Regionaal Programmeren[1]	getal	Het aantal (geactualiseerde) regionale programma's waarin provincie met regio/gemeenten samen afspraken maakt over de programmering van woon- en werklocaties met daarbij de inzet om de opgave te faciliteren.	0	3	3	3	3	**3**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Gemeentelijke plannen zonder zienswijzen	%	Het aantal gemeentelijke ruimtelijke plannen, waarbij de provincie geen zienswijze heeft ingediend, als % van het totaal aantal plannen.	95	95	95	95	95	**95**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
EFFECTINDICATOREN										
3	Binnenstedelijke woningbouw	%	Het deel van de nieuwe toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen stedelijk gebied in percentages (conform begrenzing in POVI).	90	90	90	90	90	**90**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie

[1] Het is lastig om hierover nu zinnige andere (effect-) indicatoren op te nemen. Op het moment dat programma's zijn vastgesteld, kunnen mogelijk indicatoren worden toegevoegd. Het proces van Regionaal Programmeren zal uitgebreid gemonitord en geëvalueerd worden.

Meerjarendoelen

1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd

Toelichting op meerjarendoel

De Ontwerp Omgevingsvisie en Omgevingsverordening hebben we opgesteld in een uitgebreid participatief proces, samen met interne en externe partners. Omdat de inwerkingtreding van de Omgevingswet tot 1 januari 2022 is uitgesteld, hebben we deze verordening moeten aanpassen naar een Interim Omgevingsverordening op basis van de huidige wetgeving. We leggen de Omgevingsvisie en de Interim Omgevingsverordening met bijbehorend milieueffectrapport in de eerste helft van 2021 ter besluitvorming voor aan de Provinciale Staten (PS), zodat deze documenten in april in werking kunnen treden. De Omgevingsverordening leggen we in de tweede helft van 2021 ter besluitvorming voor aan PS.
Met het vaststellen van de Omgevingsvisie en – verordening in 2021 zetten we een belangrijke stap naar een overkoepelende, integrale aanpak van onze maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. In de Omgevingsvisie staat onze ambitie gericht op onze toekomst in 2050 en met meetbare (tussen)doelen. We formuleren wat we in 2025 / 2030 / 2040 minimaal bereikt moeten hebben om die ambitie te verwezenlijken. In de visie leggen we niet vast hoe we de doelen precies gaan halen. Dit doen we via programma's, naast visie en verordening ook een instrument uit de Omgevingswet.

Voor een goede borging van ons beleid is blijvend aandacht nodig. De Omgevingsvisie bevat al een overzicht van de programma's die nu lopen en/of eraan komen en in 2021 versterken we de samenhang en afstemming tussen de programma's, met een onderscheid naar de verschillende typen, te weten beleidsprogramma's, uitvoeringsprogramma's en interbestuurlijke programma's. Daarbij betrekken we ook de wens om – waar mogelijk – het aantal programma's te verminderen, door programma's samen te voegen en nieuwe initiatieven aan bestaande programma's te koppelen. Zo werken we aan een logische en transparante programmastructuur. We monitoren elk programma jaarlijks tot tweejaarlijks, om te kunnen bepalen of we de doelen op tijd bereiken. We zullen de Omgevingsvisie en -verordening digitaal en objectgericht ontsluiten en toegankelijk maken. Ons streven is om dit ook met de programma's te doen. Hiervoor zijn we mede afhankelijk van landelijke standaarden die nog niet zijn ontwikkeld.

Hierop vooruitlopend, en ter verbetering van de borging van onze integrale aanpak, creëren we één gecoördineerde samenwerking voor de programma's Integraal GebiedsontwikkelingsProgramma (IGP) en het Innovatieprogramma voor de Fysieke Leefomgeving. We bundelen deze expertises en procesbudgetten samen met de expertises Ontwerpend Onderzoek, de afstemmingseenheid van de Provinciaal adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, de Omgevingsagenda Gemeenten (OAG) en het experimentele spoor van 'Aanpassen manier van werken onder de Omgevingswet' verder in één samenhangende aanpak (werktitel: netwerk Support RO/Fysieke Leefomgeving).
Deze zes expertises hebben met elkaar gemeen dat zij allen het werken buiten beter en efficiënter maken. Door ze samen te brengen ontstaat er meer uitwisseling tussen de expertises, een grotere slagkracht en efficiënter inzet van de beschikbare middelen.

De Omgevingswet vraagt een andere manier van werken van de provincie. Een manier die meer is afgestemd op de gebruiker en die de belangen in onze drukke provincie integraal afweegt. We passen onze ruimtelijke werkprocessen daarom aan, met aandacht voor:

- het centraal stellen van het initiatief
- samenwerking (zowel extern als intern)
- participatie
- breed in beeld brengen van belangen en deze integraal afwegen

Dit doen we vooral door in praktische casussen samen met onze partners te leren door te doen. De expertises van onder andere IGP en IFL ondersteunen hierbij. De lessen die hierbij worden geleerd worden breed gedeeld in de organisatie en waar mogelijk ook vastgelegd in de werkprocessen.

Beoogd resultaat 2021

- De Omgevingsvisie Provincie Utrecht is vastgesteld
- De Interim Omgevingsverordening onder de huidige wetgeving is vastgesteld

- De Omgevingsverordening onder de Omgevingswet (in werking per 1-1-2022) is vastgesteld
- Het interactief digitaal milieueffectrapport (planMER) dat bijdraagt aan de besluitvorming over de Omgevingsvisie en –verordening is vastgesteld
- Eén samenhangende aanpak voor uitvoeringsondersteunende activiteiten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovaties, met een gezamenlijk budget en een gezamenlijke dynamische agenda (werktitel: netwerk Support RO/FL).
- De 9 werkprocessen die het meest veranderen als gevolg van de Omgevingswet zijn aangepast.

1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven

Toelichting op meerjarendoel

Opgaven zijn op hoofdlijnen vastgelegd in de Ontwerp Omgevingsvisie (nu nog in de Provinciale Ruimtelijk Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening). Hiermee is de beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vastgelegd in (ruimtelijk) beleid. Voor onder andere duurzame energie, wonen en werken (regionale programmering) en groenontwikkeling is meer ruimte nodig, naast specifieke aandacht voor gezonde leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie. Dit werken we uit in programma's.
Het vastgelegde beleid is een belangrijke basis voor het adviseren van gemeenten bij het maken van gemeentelijke omgevingsvisies en voor het inzetten van provinciale instrumenten uit de Omgevingswet en nu nog de Wet ruimtelijke ordening, zoals projectbesluiten. Ook is het de basis voor onze adviezen over ruimtelijk beleid aan onze ander partners, om zo gezamenlijk ruimte te vinden voor de opgaven en noodzakelijke afwegingen te maken.

Regionaal programmeren wonen en werken
We hebben in de Ontwerp Omgevingsvisie en Omgevingsverordening een nieuwe systematiek voor woon- en werklocaties geïntroduceerd, om beter en flexibeler te kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en de daarmee samenhangende behoefte. Regionaal programmeren speelt hierbij een belangrijke rol. In dit proces stellen gemeenten en provincie gezamenlijk regionale (adaptieve) programma's voor wonen en werken op. Het gaat om de regio's U16 *, Amersfoort en Foodvalley *.
Gedeputeerde Staten (GS) stellen jaarlijks een provinciaal programma wonen en werken vast. Dit programma bevat de essentie van de regionale programma's, waaronder uitbreidingslocaties. Gemeentelijke plannen voor wonen en werken moeten passen in dit provinciale programma. Provinciale Staten stellen vooraf een kader voor de regionale programmering vast. Met deze werkwijze kunnen wij samen met gemeenten sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen.
We zien regionale programmering als een gezamenlijk proces en instrument, waarmee we kunnen sturen op een programma dat voldoende omvang heeft en een voldoende voorraad plannen om in de toekomstige behoefte van woningen en werklocaties te kunnen voorzien. Via regionale programmering werken we adequaat en slagvaardig samen met medeoverheden om woningbouw te versnellen en voldoende ruimte te bieden voor economische ontwikkeling.
Naast hoeveelheden en locaties is er bij regionale programmering ook aandacht voor kwalitatieve aspecten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om voldoende betaalbare woningen, evenwichtige ontwikkeling van rood en groen, energie-neutrale nieuwbouw, klimaatadaptatie, circulariteit, leefbaarheid, inclusiviteit en zorgvuldig ruimtegebruik. We maken met de gemeenten afspraken over deze kwalitatieve aspecten, monitoren en evalueren de voortgang en maken op basis daarvan nieuwe afspraken.
De Interim Omgevingsverordening zal naar verwachting 1 april 2021 van kracht zijn. Ons streven is het 1e provinciale programma zo gelijktijdig mogelijk vast te stellen. We passen het provinciale programma vervolgens jaarlijks aan, op basis van periodieke (jaarlijkse) monitoring, evaluatie en eventuele nieuwe afspraken/ locaties.

Inpassingsplannen
Om provinciale belangen te borgen, kan het wenselijk zijn om als provincie zelf een burgerbindend planologisch-juridisch kader vast te leggen, in de vorm van een provinciaal inpassingsplan (PIP). Voor provinciale infrastructurele projecten hanteren we het uitgangspunt, dat altijd een PIP wordt opgesteld.

Incidenteel kunnen we een PIP ook inzetten bij andere projecten die om provinciale regie vragen, zoals bij gebiedsontwikkeling of grote energieprojecten. Voorts kunnen we gemeenten ondersteunen bij het realiseren van duurzame energieopwekking door het vaststellen van een PIP.

Overigens vervalt het PIP als instrument met de invoering van de Omgevingswet, maar dan kan de provincie in plaats daarvan bijvoorbeeld het projectbesluit als instrument inzetten.

Beoogd resultaat 2021

- Regionale programma's voor wonen en werken voor de regio's Amersfoort, Foodvalley en U16
- GS hebben een provinciaal programma wonen en werken vastgesteld
- PS hebben een (geactualiseerd) Kader voor de regionale programmering wonen en werken 2022 e.v. vastgesteld
- Bij één inpassingsplan doorlopen we de beroepsprocedure (Spooronderdoorgang N226 Maarsbergen)
- Twee inpassingsplannen brengen we in procedure (Rijnbrug Rhenen en Oostelijke Rondweg Veenendaal)

1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen

Toelichting op meerjarendoel

De gemeente is de belangrijkste overheid bij het sturen van lokale ruimtelijke ontwikkelingen. Zij krijgt onder de Omgevingswet - met gemeentelijke Omgevingsvisies en Omgevingsplannen - een nog sterkere positie. Bij de keuzes die gemeenten maken, kunnen ook aspecten meespelen die wij als provinciaal belang hebben aangeduid. Daarnaast kunnen verschillende lokale ontwikkelingen, in aanpalende gemeenten, elkaar beïnvloeden. Het is dan mede aan de provincie om ervoor te zorgen dat dit tot onderlinge versterking leidt. Bij tegenstrijdige belangen kan de provincie helpen knopen door te hakken.

Wij willen de samenwerking met gemeenten zo inrichten dat we vroegtijdig zicht hebben op alle belangen en doelen. Als we optimaal samenwerken, komen we tot resultaten die recht doen aan de belangen van zowel gemeenten als provincie en regio. Wij leveren tijdig onze inbreng bij gemeentelijke visies en plannen en verbinden dat aan wat de gemeenten van ons vragen. Om ook recht te doen aan onze doelen op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling zoeken we naar de kansen voor synergie tussen projecten en tussen gemeenten. De belangrijkste afspraken over samenwerking nemen we op in de Omgevingsagenda Gemeenten, de opvolger van de Ruimtelijke Agenda Gemeenten.

Van Ruimtelijke Agenda Gemeenten naar Omgevingsagenda Gemeenten

Werken als één overheid: dat is het uitgangspunt in de aanstaande Omgevingswet. Effectief samenwerken is geboden, nog meer dan nu al het geval is. Een adequate basis hiervoor vormt de Ruimtelijke Agenda Gemeenten, waarmee we al jaren goede ervaringen hebben. Om tot de juiste agenda-onderwerpen te komen, zijn wij voortdurend en proactief met gemeenten in overleg, waarbij we wederzijdse belangen onderling in verkenningen en initiatieffasen van planvorming met elkaar afstemmen. We richten ons hierbij vooral op de belangrijkste beleidsonderwerpen, zoals grotere (gebieds)ontwikkelopgaven, (binnen)stedelijke ontwikkeling en transitiedoelen. Deze vorm van samenwerking draagt er ook toe bij dat gemeenten onze belangen in hun beleidsvorming en -uitvoering meenemen.

Om nog beter gebiedsgericht en samenhangend te kunnen werken aan maatschappelijke opgaven, hebben we met een beperkt aantal gemeenten gewerkt aan een gemeenschappelijke Omgevingsagenda. Het instrument van de Ruimtelijke Agenda is inhoudelijk verbreed en ook de waterschappen worden bij de werkwijze en agendavorming betrokken. Om de uitvoering van gedeelde doelen en belangen samenhangend, vroegtijdig en soepel op de rit te zetten, gaan wij met gemeenten al in een vroeg planstadium in gesprek. We brengen gemeentelijke en provinciale kaders en kansen voor het realiseren van beleidsdoelen bij elkaar. We trekken samen op om plannen naar uitvoering te brengen. Op deze manier werken wij met de Omgevingsagenda Gemeenten met gemeenten aan de gebiedsgerichte uitwerking van ons beleid in gemeentelijke plannen.
We bieden gemeenten voor de aanpak van opgaven van de omgevingsagenda hulpmiddelen aan. Denk aan procesondersteuning bij het vroegtijdig en samenhangend in beeld brengen van (ruimtelijke) kansen en kaders bij initiatieven voor gebiedsontwikkeling. De Omgevingsagenda Gemeenten geeft ook beeld hoe ons beleid in de praktijk gebiedsgericht uitwerkt, als input voor provinciale programma's en beleid.

De vervolgstap is het uitrollen van deze werkwijze en zo met alle gemeenten tot een gezamenlijke Omgevingsagenda Gemeente te komen. Ook de waterschappen worden hier qua werkwijze en agendavorming bij betrokken.
De Omgevingsagenda Gemeenten is onderdeel van het ontwikkelen van het netwerk Support RO/Fysieke Leefomgeving (werktitel). Met deze bundeling van expertises voor gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovatie vergroten we de slagkracht en efficiëntie van onze inzet in ruimtelijke ontwikkelingen met gemeenten.
Begeleiding gemeentelijke plannen
Bij de uitwerking van plannen op lokaal niveau geven onze belangrijkste partners mede uitvoering aan ons provinciale ruimtelijke beleid. Als provincie zetten we daarom in op vroegtijdig overleg over gemeentelijke plannen, we denken mee met gemeenten en geven aan hoe plannen kunnen bijdragen aan gemeenschappelijke opgaven, en kwaliteiten kunnen versterken.

Waar nodig en mogelijk leggen we een link tussen provinciale en regionale programma's. Nieuwe woningbouwlocaties en initiatieven voor duurzame energiewinning bijvoorbeeld, zullen we vroegtijdig verkennen in het licht van regionale programmering en de regionale energiestrategie.
Gemeenten zetten, vooruitlopend op de Omgevingswet, bij het beoordelen van lokale plannen op kleinere schaal in toenemende mate in op vooroverleg met initiatiefnemers, in de vorm van zogenoemde Omgevingstafels. Alle relevante ambtelijke disciplines zijn daarbij betrokken. Als er provinciale belangen spelen, kan ook de provincie daaraan deelnemen. Dit jaar maken we afspraken met gemeenten over een zowel effectieve als efficiënte provinciale deelname aan deze tafels.
Uiteindelijk beoordeelt de provincie ook nog steeds formeel de gemeentelijke plannen. We blijven streven naar dusdanig effectieve vooroverleggen, dat we het aantal formele zienswijzen en aanwijzingen vanwege strijdigheid met provinciale belangen tot een absoluut minimum kunnen beperken. In de loop van 2021 is het toetsingskader niet meer de Provinciale Ruimtelijke Verordening, maar de Interim Omgevingsverordening, die weer vooruitloopt op de Omgevingsverordening op grond van de Omgevingswet (vanaf 1 januari 2022).

Beoogd resultaat 2021

- Opstellen van en met 10 gemeenten werken aan gezamenlijke Omgevingsagenda's
- Uitrollen van een structurele aanpak om met alle gemeenten gezamenlijke Omgevingsagenda's te ontwikkelen
- Geen zienswijzen bij tenminste 95% van de gemeentelijke ruimtelijke plannen, wegens voldoende overeenstemming met provinciaal beleid, zoals vastgelegd in de provinciale ruimtelijke verordening, en na inwerkingtreding van de Interim Omgevingsverordening
- Medewerkers zijn goed voorbereid op de nieuwe procedures en werkwijze van de Omgevingswet

1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen

Toelichting op meerjarendoel

Samenwerking met het Rijk en met de Utrechtse regio's (en mengvormen daarvan) is van het groot belang bij het behalen van onze provinciale doelen. Uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid conform Omgevingswet steeds zo laag mogelijk wordt gelegd.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
Met de NOVI geeft het Rijk een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving in Nederland. De NOVI is zelfbindend voor het Rijk en kent formeel geen doorwerking naar provinciaal en gemeentelijk niveau, terwijl de opgaven in ons land vragen om een breed gedragen inzet en samenwerking als één overheid.

In de in 2021 op te stellen NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest, het NOVI-gebied Groene Hart en de gezamenlijke Rijk-regioprogramma's (als programma U Ned, Woondeal regio Utrecht, Regio Deals bodemdaling Groene Hart, Foodvalley en aanpak vitale wijken regio Utrecht), worden de nationale doelen uit

de NOVI, de provinciale doelen uit de Omgevingsvisie provincie Utrecht en lokale doelen uit gemeentelijke omgevingsvisies op elkaar aangesloten. Daarnaast maken Rijk, IPO, VNG en UvW in 2020 samenwerkingsafspraken over de rolverdeling in de uitvoering binnen de fysieke leefomgeving van Nederland.

MIRT en programma U Ned
Rijk en regio (provincie en U16-gemeenten) werken in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Transport en Ruimte (MIRT) samen in het programma U Ned aan maatregelen voor de regio Utrecht op het gebied van wonen, werken, bereikbaarheid en leefbaarheid in samenhang. Een van de programmaonderdelen betreft het MIRT-onderzoek U Ned. Dit MIRT-onderzoek brengt in beeld wat de opgaven van de regio Utrecht voor de lange termijn zijn op het gebied van verstedelijking (wonen en werken), bereikbaarheid en leefbaarheid (groen en energie). Het resultaat is een regionale verstedelijkingsstrategie en een overzicht van de beslissingen en investeringen die daarbij horen. Zie verder Programma 5.8.2.

Woningbouwopgave regio's Utrecht en Amersfoort
Het Rijk (met name het ministerie van BZK), de provincie en U16-gemeenten werken in de Woondeal regio Utrecht meerjarig en aan de grote woningbouwopgave in deze regio. De inspanningen zijn gericht op versnellen van de woningbouwproductie, het beter functioneren van de woningbouw, faciliteren van de groei. In het Bestuurlijk Overleg MIRT najaar 2019 is afgesproken dat BZK bijdraagt aan investeringen in de bereikbaarheid in de regio Utrecht, teneinde woningbouwontwikkeling mogelijk te maken. Over het maken van afspraken voor de aanpak van de woningbouwopgave in de regio Amersfoort (bijvoorbeeld via een Woondeal) vinden gesprekken plaats tussen ministerie van BZK, provincie en regio Amersfoort.

Ruimtelijk Economisch Perspectief en Programma (REP) regio U16
De gemeenten in de regio U16 stellen een integraal Ruimtelijk Economisch Perspectief en Programma (REP) op. De gemeenteraden krijgen het REP in 2021 via de colleges van B&W ter vaststelling aangeboden. Met (de tussenproducten van) het REP levert de regio U16 input voor het MIRT-onderzoek U Ned en voor de Omgevingsvisie provincie Utrecht. Als provincie werken wij vanuit de Omgevingsvisie en de daarin opgenomen provinciale belangen mee aan het totstandkomen van de verschillende REP-producten, met name aan het integraal Ruimtelijk Economisch Perspectief. Zo beogen wij tot gemeenschappelijk gedragen keuzes voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de regio Utrecht te komen.

Ontwikkelbeeld 2030-2040 regio Amersfoort
Samen met de regio Amersfoort werken we aan een gezamenlijk Ontwikkelbeeld voor de periode 2030-2040. Hierin leggen we keuzes vast voor de toekomstige ontwikkeling van de regio, op het gebied van verstedelijking (wonen en werken), bereikbaarheid en leefbaarheid (groen en energie). Centraal staat de demografische en economische groei die we verwachten, in relatie tot de kwaliteit van de leefomgeving en de rol van de regio Amersfoort in het stedelijk netwerk van de noordvleugel van de Randstad. Het Ontwikkelbeeld biedt een samenhangende benadering van de verschillende ruimtevragers. Planning is om het Ontwikkelbeeld voorjaar 2021 vast te stellen. Op basis hiervan wordt een handelingsperspectief opgesteld.

Foodvalley
Het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen stellen samen een regionale verstedelijkingsstrategie op. Deze verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley toont en beschrijft waar in de toekomst de extra woon- en werklocaties komen, gekoppeld aan maatregelen op het gebied van bereikbaarheid en leefbaarheid (groen, energie). Binnen de Regio Deal Foodvalley werken Rijk, provincies Gelderland en Utrecht en regiogemeenten uit Foodvalley samen aan de versnelling van de transitie naar een gezond en duurzaam voedselsysteem (productie en consumptie).

Groene Hart
Het Groene Hart staat voor grote en complexe opgaven, zoals de vermindering van bodemdaling en broeikasuitstoot, de transitie van de landbouw, de energietransitie en de druk op de open ruimte. De Groene Hart provincies werken samen aan een meer gelijkgericht beleid, in afstemming met de ambities van alle spelers in dit gebied. Er liggen kansen voor waterberging, energie-opwek, natuurontwikkeling, recreatievoorzieningen en nieuwe vormen van landbouw, in nieuwe combinaties met meervoudig gebruik van de ruimte. Het Rijk heeft het Groene Hart in de definitieve NOVI aangewezen als NOVI-gebied. Provincies en Rijk zetten in op een aanpak in verschillende fases: nadere (kaart)analyse en een advies over de governance

(voorjaar 2021); verrijken en verhogen betrokkenheid (zomer 2021); opstellen toekomstbeeld en agenda (najaar 2021) en versnellen gezamenlijke uitvoering (vanaf begin 2022).

Beoogd resultaat 2021

- Een door Rijk en provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland vastgestelde NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest
- M.b.t. NOVI-gebied Groene Hart: nadere (kaart)analyse en governance advies, (voorjaar 2021); verrijking, verhoging betrokkenheid (zomer 2021); opstellen toekomstbeeld en agenda (najaar 2021)
- Een door Rijk en regio (provincie en U16-gemeenten) vastgestelde regionale verstedelijkingsstrategie regio Utrecht (MIRT-onderzoek U Ned)
- Een door regio Amersfoort en provincie Utrecht vastgesteld Ontwikkelbeeld 2030-2040 voor de regio Amersfoort
- Een door Rijk, provincies Gelderland & Utrecht en regio's Arnhem-Nijmegen & Foodvalley vastgestelde regionale verstedelijkingsstrategie voor Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen

Toelichting op meerjarendoel

Het programma Groen Groeit Mee brengt en houdt rode en groene ontwikkelingen in de provincie Utrecht in evenwicht. Samen met regionale partners en gekoppeld aan regionale programmering willen we het (recreatief) groen stevig positioneren. We brengen opgaven in beeld, inventariseren financieringsvormen en zetten vervolgens de stap naar programmering van de groene opgaven, voor zover deze nog niet door andere programma's zijn opgepakt).
Geld voor de uitvoering hiervan is cruciaal. Een besluit daarover is echter nog niet te nemen. Als de opgaven en financieringsvormen zijn geïnventariseerd is pas duidelijk hoeveel nodig is. Dit is bij de behandeling van de Kaderbrief 2021-2024 met de Staten gedeeld.

Beoogd resultaat 2021

In het programma Groen Groeit Mee werken we in twee fasen aan 5 duidelijke en tastbare resultaten.

Fase 1: de basis op orde (gereed begin 2021):

- Inspirerend beeld/verhaal, opgebouwd vanuit bestaande visies
- Inventarisatie van concrete opgaven/projecten per (deel)gebied
- Overzicht van mogelijke financiering en uitvoeringsinstrumentarium voor de groene opgaven
- Een lichte maar daadkrachtige governance

Fase 2: op basis van resultaten fase 1:

- Ruimtelijke programmering van de opgaven en projecten (versnellingsprogramma), inclusief afspraken maken over financiering en uitvoering.

1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe

Toelichting op meerjarendoel

Landschap - Herijking Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen
De provincie Utrecht kent zes verschillende landschapstypen. Elk landschapstype heeft haar eigen kernkwaliteiten en is daardoor herkenbaar en beleefbaar.
De Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen vormt de basis voor het doorontwikkelen van de landschappen. Gemeenten, adviseurs en initiatiefnemers gebruiken de gids bij het opstellen van bestemmingsplannen, beleids- en uitvoeringsplannen. De Kwaliteitsgids actualiseren we omdat in de Omgevingsvisie een bredere definitie van kwaliteit wordt gehanteerd dan voorheen: de kwaliteit van de leefomgeving. Naast landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit heeft ook de gezonde leefomgeving hierin een plek. Grote maatschappelijke ontwikkelingen, verstedelijking en daarmee samenhangende mobiliteit, duurzame energie, bodemdaling, klimaatadaptatie en landbouwtransitie, vragen om aanknopingspunten om voort te bouwen op de kernkwaliteiten

van de karakteristieke landschappen in de provincie. Ook voegen we de gemeente Vijfheerenlanden aan de Kwaliteitsgids toe.

Expertise Ruimtelijk ontwerp
Binnen de provincie worden maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen meer ontwerpend en gebiedsgericht opgepakt. In 2018 zijn wegestart met opbouwen van de expertise 'ruimtelijk ontwerp'. Intern helpt deze vakgroep bij het uitwerken van het provinciale omgevingsbeleid en het realiseren van de balans tussen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en de bescherming en ontwikkeling van de kenmerkende kwaliteiten van onze provincie. Extern dragen we met ruimtelijk ontwerp bij aan innovatie, kennisuitwisseling, samenwerking en participatie.

De vakgroep werkt samen aan ontwerpend onderzoek (langlopend en verkennend), beleidsmatige verkenningen (maatwerk, opdracht gestuurd) en advies (kortdurende ad hoc advisering in lopende dossiers). Door te faciliteren én te (ver)leiden biedt deze verbindende en beeldende vorm van werken veel inspiratie in diverse projecten en programma's, stimuleren we een productieve procesgang die leidt tot goede locatie- en inrichtingskeuzes en maakt het deze keuzes door middel van beelden en verhalen inzichtelijk voor belanghebbenden en externe partners.

Komend jaar creëren we één samenhangende aanpak voor ondersteunende activiteiten bij uitvoering van projecten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovaties, met een gezamenlijk budget en een gezamenlijke dynamische agenda (werktitel: netwerk Support RO/FL). De expertise Ruimtelijke Ontwerp maakt hier ook onderdeel vanuit.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)
De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) is een onafhankelijk adviesorgaan dat GS en PS gevraagd en ongevraagd adviseert over ontwikkelingen en kansen in de kwaliteit van de leefomgeving. Focus ligt op thema's die in het coalitieakkoord zijn benoemd. De PCL agendeert deze in een vroegtijdig stadium. Voor 2021 stelt de PCL een onafhankelijk werkprogramma op, na consultatie van GS en PS. De PCL bekijkt maatschappelijke opgaven vanuit verschillende perspectieven en visies en geeft nadrukkelijk aandacht aan de formele en passende rol van de provincie bij de opgaven waar we voor staan. Daarbij zoekt de commissie samenwerking met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en zorgt er tegelijkertijd voor onderscheidend te blijven.

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK)
Adviezen van de PARK kunnen zorgen voor betere besluitvorming op het gebied van behoud en versterking van aantrekkelijke steden en landschappen in de provincie Utrecht.
De PARK heeft in het werkprogramma voor de periode 2020-2022 een aantal hoofdlijnen uitgewerkt, zoals besproken in het kader van de herbenoeming van de adviseur. Binnen de hoofdlijnen kunnen verschillende typen projecten vorm krijgen, variërend van ruimtelijke studies, prijsvragen, debatten, nieuwsbrieven, podcast en adviezen. Conform de afspraken is eind 2022 een evaluatiemoment ingebouwd.
De vier hoofdlijnen van het werkprogramma zijn:

1. Parkwegen, Stadslandschappen en Binnendorpelijk Verdichten – Voorbeelduitwerkingen van meervoudige doelen bij wegen, woonwijken, bedrijventerreinen en kleine kernen
2. Het volgende landschap - studies naar gebiedsprofielen die grootschalige ontwikkelingen op het gebied van landbouw, energie, recreatie, voedsel, water en natuur samenhang geven
3. Omgevingswaarden - onderzoek naar een nieuwe, beeldende meetlat voor omgevingskwaliteit, passend bij de nieuwe Omgevingswet
4. Gevraagd advies en Q-teams - GS en PS vragen, de PARK/het Q-team levert een onafhankelijk advies.

Daarnaast besteedt het werkprogramma aandacht aan de interactie met de (bestuurlijke) organisatie, de PCL, onderwijsinstellingen en instanties als het College van Rijksadviseurs.

Komend jaar creëren we één samenhangende aanpak voor uitvoeringsondersteunende activiteiten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovaties, met een gezamenlijk budget en een gezamenlijke dynamische agenda (werktitel: netwerk Support RO/FL). De werkzaamheden van de PARK hangen hier mee samen.

Beoogd resultaat 2021

- De Kwaliteitsgids is herijkt, passend bij de Omgevingsvisie en -verordening en nodigt uit tot actief gebruik
- Met inzet van de expertise ruimtelijk ontwerp verhogen van de ruimtelijke kwaliteit, bijdragen aan de integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid en gebiedsontwikkeling, en versterken van de samenwerking met het Rijk en de regio's
- De PCL brengt haar werkprogramma ten uitvoer en geeft adhoc adviezen, inspelend op de actualiteit

De PARK brengt zijn werkprogramma ten uitvoer.

1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut

Toelichting op meerjarendoel

Het verbeteren van de inzet van data en digitale toepassingen op het gebied van omgevingsinformatie is een continu proces. We spelen hierbij in op de mogelijkheden, innovaties en een adequaat beheer van de gegevens, ook ter ondersteuning van de andere meerjarendoelen. Deze kwaliteitsslag is van toepassing op een breed scala van onderwerpen. Het betreft ondersteuning bij belangrijke opgaven als de energietransitie en de woningbouwopgave, participatieprocessen en gebiedsgerichte aanpak.

Een groot deel van de slagingskans van integraal werken zit in het gebruik van de juiste informatie, met de locatie als verbindend kenmerk. De digitale ontsluiting en toegankelijkheid van alle programma's is daarbij een specifiek aandachtspunt, zoals vermeld in paragraaf 1.1.1. We benutten gebiedsgerichte kenmerken en thema's om integratie tussen onze programma's en andere juridische instrumenten mogelijk te maken.

Hierop aansluitend is het omgevingswetproof maken van onze digitale omgeving een andere belangrijke opgave. De publicatie van omgevingswetbesluiten en omgevingsbeleid in het landelijke format en conform regionale afstemming over dienstverlening, is een proces dat veel inspanning zal vereisen. Teneinde dit alles opgaven te kunnen uitvoeren is een goede architectuur en inzicht in het gebruik van omgevingsinformatie van groot belang. De uitwerkingen hiervan zijn in 2020 opgesteld en zullen we actueel moeten houden.

Ook zullen we blijven voldoen aan de regelingen over beschikbaarheid van ruimtelijke overheidsinformatie, conform de EU richtlijnen. Het provinciale portaal voor deze omgevingsinformatie (Geo-Point) zal ook voor de inwoners en partners een actueel en overzichtelijk beeld geven van onze data en toepassingen/apps. Voor de omgevingswet en de daaruit voortvloeiende programma's zetten we een monitoringssysteem op.
Het beheer van de gegevens, met name de eisen ten aanzien van de meta-data, is conform de standaarden ISO 19115 voor datasets en ISO 19119 voor services. Dit beheer is een continu proces. Het bijhouden van de digitale ondergrond (BGT) is een andere wettelijke taak.

Beoogd resultaat 2021

- Geo-Point is actueel, overzichtelijk en toegankelijk
- Publicatie van ruimtelijke besluiten en relevante informatie is conform nieuwe Omgevingswet-standaarden
- Voor een gebiedsgerichte aanpak, participatie en andere provinciale opgaven ontwikkelen we innovatieve en passende digitale instrumenten
- GIS-architectuur en -visie op gebruik van omgevingsinformatie zijn actueel en in brede zin toegepast
- We ondersteunen de monitoring van programma's gerelateerd aan de Omgevingsvisie met digitale middelen

1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik

Toelichting op beleidsdoel

We kunnen ons inzicht in en sturing op de kwaliteit die we willen behalen vergroten door al bij de eerste processtappen van gebiedsontwikkeling provinciale doelen aan elkaar te koppelen.Er is budget om langjarige processen van integrale gebiedsontwikkeling op meer locaties te ondersteunen. Dit geven we vorm in nauwe samenhang met de instrumenten/ expertises innovatie fysieke leefomgeving, de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit, de expertise ruimtelijk ontwerp, de Omgevingsagenda Gemeenten en het spoor Aanpassen manier van werken van het programma Implementatie Omgevingswet

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.159	1.163	1.163	1.142
Kapitaallasten	1.385	-	-	-
Materiële lasten	736	636	581	581
Totaal Lasten	**3.280**	**1.799**	**1.744**	**1.723**
Baten	-709	-	-	-
Totaal Baten	**-709**			
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.571**	**1.799**	**1.744**	**1.723**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Slim combineren	getal	Het aantal projecten / praktijkcasussen waarbij met inzet vanuit de expertises IGP/IFL een extra impuls is gegeven in het slim combineren (innovatie; meekoppelkansen) van provinciale doelen	8	8	8	8	8	**8**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Woningen HvdH/ VBS	getal	Het aantal te realiseren woningen per jaar voor het totale programma HvdH en VBS (op moment van uitgifte van de grond).	170	275	125	125	550	**-**	Samenwerkingsover een-komsten HvdH (2015) en VBS (2015)
3	Natuur HvdH/ VBS	ha	De hoeveelheid gerealiseerde hectare natuur (resterende projecten Kamp van Zeist en Camp New Amsterdam).	-	-	-	19	14	**-**	Samenwerkingsover een-komsten HvdH (2015) en VBS (2015)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

1.2.1 Ruimtelijke werkprocessen passen door een vindingrijke aanpak beter bij de Omgevingswet

Toelichting op meerjarendoel

Expertise Innovatie Fysieke leefomgeving
Het succesvolle Innovatieprogramma voor de Fysieke Leefomgeving (IFL) gaat in 2021 samen met het Integrale Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP), de eenheid ontwerpend onderzoek, de coördinatie van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK), de Omgevingsagenda Gemeenten (OAG) en het spoor Aanpassen manier van Werken. Binnen deze gezamenlijke aanpak blijven we de innovatie-expertise en het bijbehorende budget inzetten om actuele casussen in de Fysieke Leefomgeving een vindingrijke impuls te geven en nieuwe perspectieven in aanpakken en processen te introduceren, om beter aan te sluiten op de behoeften van de maatschappij.

Voorbeelden van de inzet van innovatie-expertise zijn:
- investeren in kennisontwikkeling bij koplopers in transities,
- verkennen van en meebewegen met bewonersinitiatieven,
- inzetten van nieuwe digitale technieken en van specifieke communicatie door middel van bijvoorbeeld podcasts,
- bevorderen van kortere ketens in de regionale landbouw en
- onderzoeken van de mogelijkheden voor een alliantie van gemeenten rond klimaatinitiatieven.

Waar nodig brengen we een casus verder met een onorthodoxe aanpak.

We pakken de casussen samen met partners en netwerk op. Partners dagen we uit te participeren in een vernieuwende aanpak en we proberen partijen die elkaar uit zichzelf niet zouden opzoeken, met elkaar te verbinden. Als een belanghebbende een richting voorstelt die niet binnen het bestaande provinciale beleid past, onderzoeken we of en op welke manier deze richting wel zou kunnen passen. Zo geven we al doende invulling aan het gedachtegoed van de Omgevingswet.
In 2020 zijn diverse actuele casussen verkend die voor ondersteuning door het IFL in aanmerking komen. Ook is in dit jaar een aanzet gegeven tot de formatie van een samenhangend netwerk van activiteiten die ruimtelijke ontwikkeling ondersteunen. Komend jaar creëren we samen met betrokken expertises één samenhangende aanpak voor uitvoeringsondersteunende activiteiten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovaties, met een gezamenlijk budget en een gezamenlijke dynamische agenda (werktitel: netwerk Support RO/FL). De expertise Innovatie Fysieke Leefomgeving maakt hier dan onderdeel vanuit en reeds verkende casussen worden door het integrale netwerk verder uitgewerkt.

Beoogd resultaat 2021
- Bijdragen aan de oprichting van het netwerk support RO/FL (werktitel) en de dynamische agenda van dit netwerk
- Actieve ondersteuning van 6 casussen door de innovatie-expertise binnen dit nieuwe initiatief

1.2.2 Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen

Toelichting op meerjarendoel

Soms komen in één gebied meerdere provinciale doelen bij elkaar, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, natuur en/of energie. Gebiedsontwikkeling is een geschikt instrument om deze doelen samen te brengen en af te wegen en bestuurskracht, kennis en financiën te bundelen. In het verleden hebben we daar het Integraal GebiedsontwikkelingsProgramma (IGP) voor ingezet. Vanaf 2021 willen we de expertise Integrale Gebiedsontwikkeling (IG) laten samenwerken in één aanpak voor uitvoeringsondersteunende activiteiten op het gebied van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en innovaties, met een gezamenlijk budget en een gezamenlijke dynamische agenda (werktitel: netwerk Support RO/FL).

De expertise Integrale Gebiedsontwikkeling agendeert en ondersteunt binnen het netwerk met behulp van ambtelijke capaciteit en procesgeld. Het procesgeld wordt gebruikt voor gebiedsverkenningen, ontwikkelen van businesscases, onderzoeken, werkconferenties, gebiedscommunicatie en inhuur van specifieke expertise. Bij investeringen in de gebiedsontwikkelingen zelf zetten we bestaande sectorale budgetten gebundeld in. Omdat

gebiedsontwikkelingen over het algemeen langlopende trajecten zijn, zal de expertise IG meerdere jaren bij dezelfde gebieden betrokken zijn, hoewel gebieden ook kunnen afvallen of worden toegevoegd.

A12-zone
De A12-zone (Oudenrijn-Lunetten) is al geruime tijd in beeld als potentiële verstedelijkingslocatie. Het is één van de laatste gebieden in de regio waar we met transformatie en verdichting op grote schaal woon- en werklocaties kunnen realiseren, binnenstedelijk nabij knooppunten. In samenwerking met de betrokken gemeenten (Houten, Nieuwegein en Utrecht), regio (U16) en Rijk werken we aan het integraal ontwikkelperspectief A12 Zone, in afstemming met het programma U Ned en het Ruimtelijk Economisch Perspectief U16 en passend binnen de keuzes daarin. Naast het opstellen van het ontwikkelperspectief werken we aan de planning en strategie om het ontwikkelperspectief te kunnen realiseren. Op basis hiervan maken we afspraken met gemeenten en andere betrokkenen om de eerste stappen te zetten naar de uitvoering.

Marinierskazerne Doorn
Na het aangekondigde vertrek van de mariniers, hebben we samen met het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan de herbestemming van dit kazerneterrein gewerkt, met als resultaat een concept-Ontwikkelkader. De herbestemming van de kazerne werd in 2018 tijdelijk opgeschort vanwege onzekerheid omtrent de voorgenomen verhuizing van de mariniers. Nu is duidelijk dat de mariniers naar Kamp Nieuw Millegen zullen verhuizen en krijgt het project alsnog een vervolg.

USP (Science Park)
Overheden en partijen op het Science Park (USP) werken samen aan de ambitie om een internationaal toonaangevend vestigingsmilieu te bieden voor het cluster life-sciences, duurzaamheid en gezondheid. Wij continueren de inzet op de netwerkfunctie van deze alliantie, gericht op verbetering van de bereikbaarheid en aanbod van ruimte voor verdere ontwikkeling. De gemeentelijke en provinciale Omgevingsvisie zijn van belang om voldoende ontwikkelruimte te bieden. Wij vinden het belangrijk om verdichting en transformatie op het USP zelf te stimuleren. Enerzijds om zo de (OV) bereikbaarheid te verbeteren en anderzijds om de groene en cultuurhistorische waarden rondom het USP te behouden.

Beoogd resultaat 2021

- Bijdragen aan de oprichting van het netwerk support RO/FL (werktitel), en aan de dynamische agenda van het netwerk
- In minimaal 8 gebieden zijn doelen slimmer met elkaar gecombineerd, met inzet van capaciteit en procesgeld uit het IG
- Er is een integraal ontwikkel- en handelingsperspectief voor de A12zone waarin afspraken voor het vervolg en de eerste stappen richting realisatie zijn vastgelegd
- Een plan van aanpak voor herbestemming Marinierskazerne Doorn en een intentieovereenkomst waarin de samenwerking tussen partijen voor deze vervolgfase zijn vastgelegd
- Een convenant samen met de partners op het USP, waarin we afspraken opnemen voor de verdere ontwikkeling van het USP en de samenwerking concretiseren

1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd

Toelichting op meerjarendoel

Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is een langlopende integrale gebiedsontwikkeling. Doel van het programma is de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, onder meer door twee ecologische verbindingen (corridors) te maken. Daarnaast zorgt het programma ervoor dat er meer ruimte ontstaat voor wonen, werken, zorg en recreatie in het gebied. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie).

Er zijn al veel projecten gerealiseerd, met name groene. Er is inmiddels 700 hectare natuur toegevoegd aan het gebied. De provincie Utrecht, gemeente Soest, gemeente Zeist en het Utrechts Landschap werken de komende

jaren intensief samen om ook de overige projecten te realiseren en af te ronden. Dit gaat vooral om het ontwikkelen van woon- en werklocaties.

Op hoofdlijnen loopt het programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg gestaag door. Voor de voortgang van de diverse projecten en de beoogde resultaten verwijzen we naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg.
Dit programma heeft de vorm van een gesloten grondexploitatie. Opbrengsten uit het programma dekken de investeringen in de gebiedsontwikkeling en pas bij afronding van het geheel in 2025 verrekenen we het saldo met de algemene middelen.

In programma 1 begroten en verantwoorden we een deel van de geraamde uitgaven, namelijk de lasten en baten met betrekking tot de rode projecten waarvan de uitvoering bij de provincie ligt. Omdat we deze onder 'Voorraden' doorsluizen naar de balans, is het saldo van Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg op programma 1 € 0. Verder begroten en verantwoorden we zowel de verplichte afschrijvingslast van de afgesloten projecten (immateriële vaste activa), als de in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen verplichte winstneming op grondexploitaties. Ook de hieraan gekoppelde afwikkeling naar de bestemmingsreserve nemen we op in de begroting en verantwoording.

1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht

Toelichting op beleidsdoel

De woningbouwopgave in onze regio is enorm, zowel op korte als op lange termijn. Om als provincie het groene, gezonde en innovatieve middelpunt van Nederland te blijven, is een gezonde woningmarkt noodzakelijk. De ambitie in het Coalitieakkoord 2019-2023 is het realiseren van 10.000 woningen per jaar, met een streven naar minimaal 50% in het sociale en middeldure segment. Als provincie zijn we één van de partijen die nodig zijn om voldoende woningen te realiseren. De provincie heeft hierbij vooral een agenderende, stimulerende en faciliterende rol: we zijn aanjager, verbinder en kennisdeler.

Met het nieuwe uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021 t/m 2024 geven wij vorm aan de gestelde ambitie. November 2020 stellen we het programmaplan vast. Hierin is geconcretiseerd wat wij gaan doen, waar de accenten en prioriteiten liggen en op welke wijze we gaan uitvoeren. Hierbij volgen wij vijf leidende principes:

- We werken proactief en richten ons op de korte termijn
- We richten ons op locaties in de gehele provincie
- We richten ons op fysieke maatregelen
- We gaan uit van integrale gebiedsontwikkeling waarbij we ambities verbinden en kansen koppelen
- We werken met een adaptief en flexibel programma

Binnen beleidsdoel 1.1 werken we aan de woningbouw op de middellange en lange termijn. Bijvoorbeeld via de verstedelijkingsstrategieën (waaronder REP en Ontwikkelbeeld Amersfoort) en het regionaal programmeren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.228	1.216	1.023	1.023
Materiële lasten	8.719	6.935	5.421	4.921
Totaal Lasten	**9.947**	**8.151**	**6.444**	**5.944**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**9.947**	**8.151**	**6.444**	**5.944**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Versnellingsprojecten woningbouw	getal	Het aantal plannen dat met inzet vanuit het UitvoeringsProgramma Versnelling Woningbouw (vervolg van het programma BO) verder in de ontwikkeling is gebracht en daarmee een bijdrage levert aan de versnelling van de woningbouwopgave.	23	23	24	26	27	**27**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Betaalbaar aanbod woningen	getal	De ondersteuning van het aantal woningbouwprojecten waarbij woningen in het sociaal/middeldure segment wordt toegevoegd in het licht van de provinciale ambitie dat van de nieuwe woningen, op regionaal niveau met minimaal 50% in deze segmenten wordt toegevoegd.	12	12	12	13	14	**14**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
EFFECTINDICATOREN										
3	Versnelling woningbouw	getal	Het aantal woningen dat jaarlijks netto wordt toegevoegd aan het woningbestand in de provincie.	7.800	8.400	8.900	9.500	10.000	**10.000**	CBS
4	Sociale huur en middensegment	%	Het percentage toegevoegd aantal woningen per jaar in de sociale huur en middensegment.	PM	PM	PM	PM	PM	**50**	volgt[2]

[1] Het is lastig om hierover nu zinnige andere (effect-) indicatoren op te nemen. Op het moment dat programma's zijn vastgesteld, kunnen mogelijk indicatoren worden toegevoegd. Het proces van Regionaal Programmeren zal uitgebreid gemonitord en geëvalueerd worden.
[2] Voor deze indicator werken we aan een methodiek voor het realiseren van betrouwbare en continue data.

Meerjarendoelen

1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk

Toelichting op meerjarendoel

Eind 2019 hebben we het lopende programma Binnenstedelijke Ontwikkeling geëvalueerd, waarbij we onder andere ervaringen bij onze partners hebben opgehaald. De evaluatie laat zien dat we succesvol werken aan het versnellen van de woningbouwopgave. We kunnen het programma qua inhoud en aanpak dus op hoofdlijnen voortzetten. In 2021 starten we vanuit een nieuw uitvoeringsprogramma: Versnelling Woningbouw, waarin 4 programmalijnen zijn opgesteld: : Versnellen woningbouw, Versterken sociaal/midden segment, Bestaande voorraad, Kennisbank.

Meer dan in de afgelopen jaren zullen we proactiever opereren en zelf partijen opzoeken. Ook willen we het netwerk verder verstevigen, om snel te kunnen anticiperen of veranderingen op te merken. Een regionale

aanpak en stevige regie vanuit de provincie is belangrijk, zeker ook gezien de huidige onzekerheden op het gebied van corona, PFAS en stikstof bijvoorbeeld.

Als provincie voegen we maatwerk en expertise toe om woningbouwprojecten te versnellen en vertraging te voorkomen, in alle fasen van het bouwproces. We kunnen belemmeringen en knelpunten wegnemen, gemeenten stimuleren (en ondersteunen) om harde plancapaciteit uit te voeren, zachte plancapaciteit om te zetten in harde plannen en nieuwe zachte plancapaciteit in beeld te brengen. Onze focus ligt op een gebiedsgerichte en integrale aanpak en op de grotere locaties, waarbij het ons naast nieuwbouw ook gaat om het stimuleren van transformatiegebieden. We verbinden partijen en ondersteunen experimenten zoals (nieuwe) woonvormen. We ontwikkelen kennis samen met relevante partijen en delen die met de partners in het veld. Door middel van een goede monitoring kunnen we proactief inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Hierbij benutten we ook de intensievere samenwerking met gemeenten in het kader van regionale programmering.

In 2019 is de Woondeal Regio Utrecht ondertekend; de uitvoering hiervan en de Actieagenda Woningmarkt zijn in 2020 verder opgepakt. De Woondeal is een meerjarige afspraak tussen Rijk en regio. Versnellen van de woningbouw is één van de hoofdopgaven. In 2021 geven we hier verdere uitvoering aan. Er vinden gesprekken plaats met het Rijk over samenwerking bij de woningbouwopgave in de regio Amersfoort; we komen bij voorkeur ook voor de regio Amersfoort tot een Woondeal. Voorts continueren wij onze samenwerking met de Regio Foodvalley.

Beoogd resultaat 2021

- De provincie heeft 25 woningbouwprojecten ondersteund
- Bij 8 woningbouwprojecten is een (gebiedsgerichte) financieringsconstructie ingezet
- Er is actief gewerkt aan het bevorderen en faciliteren van samenwerkingsafspraken tussen betrokken partijen
- Oppakken van de acties uit de Woondeal Regio Utrecht met de provincie als zichtbare partner
- Er is zichtbaar gewerkt aan kennisontwikkeling en kennisdeling
- Start van het uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021-2024
- 1e voortgangsrapportage uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021-2024
- Update subsidieverordening binnenstedelijke ontwikkeling
- Communicatieplan uitvoeringsprogramma versnelling woningbouw 2021-2024
- Provinciale woningmarktmonitor is geoptimaliseerd

1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave

Toelichting op meerjarendoel

Met ons woningmarktbeleid willen we ervoor zorgen dat er voldoende ruimte is voor woningenbouw met een aanbod dat op de behoefte aansluit. We hanteren daarbij kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen. Een belangrijke kwalitatieve doelstelling is een beter evenwicht tussen het sociale/middeldure en het dure segment. We willen de bouw van woningen in het betaalbare segment bevorderen. Daarnaast hebben we in het beleid ambities opgenomen over energieneutraliteit, klimaatadaptatie, circulariteit, leefbaarheid en een evenwichtige ontwikkeling van rode en groene ontwikkelingen.

In de Ontwerp Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening Provincie Utrecht hebben we een nieuwe systematiek voor woon- en werklocaties opgenomen, met een belangrijke rol voor regionaal programmeren. Samen met gemeenten stellen we op regionaal niveau adaptieve programma's voor wonen (en werken) op. Provinciale Staten stellen vooraf een jaarlijks geactualiseerde Kader vast, met daarin onder meer kwantitatieve bandbreedtes, kwalitatieve randvoorwaarden en ambities op het gebied van bijvoorbeeld prijssegmenten. Zie verder 1.1.2.

Om ervoor te zorgen dat we als provincie kunnen meebewegen met de dynamiek en vernieuwing in de markt is interne en externe ontwikkeling van kennis, kennisdeling en monitoring nodig. Dit willen we proactief oppakken, o.a. in relatie met regionaal programmeren. We streven naar realistische en uitvoerbare afspraken en gaan adaptief en flexibel programmeren zodat we kunnen anticiperen op actuele inzichten en ontwikkelingen. Op basis van monitoring, evaluatie, nieuwe ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht houden we het programma

periodiek tegen het licht, om zo nodig bij te stellen of aan te vullen. Waar nodig kunnen we het provinciaal Kader aanpassen en ter vaststelling voorleggen aan PS.

De maatschappelijke opgave om de woningbouw te versnellen is zeer complex en vraagt samenwerking tussen alle partijen. Om onze doelen te bereiken zullen we deze samenwerking stimuleren. Om de uitvoeringskracht te versterken werken we samen met relevante partners bij agendering en het verbinden van ambities. We blijven investeren in de relatie met het Rijk, want samenwerking met en investeringen van het Rijk zijn nodig. Met het nieuwe kabinet willen we afspraken maken over bijdragen van het Rijk aan het creëren van de juiste voorwaarden om aan de grote woningbouwopgave te kunnen voldoen. Het gaat met name om (grootschalige) investeringen in de infrastructuur (wiel met spaken; zie ook Programma 5.8.2) en de onrendabele top. De provincie wil hier namens de regio een rol als proactieve regievoerder vervullen: om de provincie als geheel op de kaart zetten, om te lobbyen en kennis te delen.

Beoogd resultaat 2021

- De provincie heeft 10 woningbouwprojecten in het sociale en middeldure segment ondersteund
- Actieve agendering en lobby bij het Rijk
- Afspraken met het Rijk over het creëren van goede voorwaarden om de grote woningbouwopgave in de provincie mogelijk te maken
- Er is zichtbaar gewerkt aan kennisontwikkeling, kennisdeling en monitoring

1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht is één van de partners in de regiodeal Vitale Wijken. Deze regiodeal richt zich op de aanpak van de wijken Overvecht in Utrecht, Batau in Nieuwegein en Vollenhoven in Zeist. In deze wijken komen diverse vraagstukken in de fysieke ruimte samen, zoals verdichting, mobiliteit, vergroening/klimaatadaptatie, energietransitie. Dit vraagt om een samenhangende aanpak in de wijk, met opgaven op het gebied van sociale cohesie, gezondheid, onderwijs en arbeidsparticipatie. De provincie vindt het van belang dat het thema Vitale Wijken provinciebreed aandacht krijgt en ontwikkelt daarom samen met de gemeente Amersfoort ook een plan voor de wijk Soesterkwartier/ Langs Eem en Spoor in Amersfoort, gefinancierd door gemeente en provincie. De ervaring en lessen die we opdoen met deze aanpak gebruiken we om in de gehele provincie toe te passen. We leren van elkaar wat werkt en kunnen zo onze regio toekomstbestendig maken.

Beoogd resultaat 2021

- Oppakken van afspraken met de vier genoemde gemeenten, met de provincie als zichtbare partner
- Aanpak Vitale wijken is in uitvoeringsplannen uitgewerkt
- Er is gestart met een provinciebrede community of practice voor de Vitale Wijken aanpak
- Kennis en monitoringsprogramma, opgezet in samenwerking met de gemeenten, Rijk en kennispartners en uitvoering nulmeting.

Verbonden Partijen

Dit programma kent geen Verbonden Partijen zoals die door het BBV worden onderscheiden.

Beleidsdocumenten

- Ontwerp Omgevingsvisie
- Ontwerp Omgevingsverordening
- Woondeal regio Utrecht
- Regiodeal Vitale wijken Overvecht, Batau en Vollenhoven

2. Landelijk gebied

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De provincie werkt aan het behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), stimuleert duurzame landbouw en zet zich in voor een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

Wat gaat dat kosten?

2. Landelijk gebied	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	8.997	10.334	10.010	9.694	8.898	8.748
Materiële lasten	44.138	53.191	54.085	52.359	44.160	32.896
Totaal Lasten	**53.135**	**63.525**	**64.095**	**62.053**	**53.058**	**41.644**
Baten	2.224	1.621	1.471	1.019	71	71
Totaal Baten	**2.224**	**1.621**	**1.471**	**1.019**	**71**	**71**
Saldo van dit programma	**50.911**	**61.904**	**62.624**	**61.034**	**52.987**	**41.573**
Stortingen in reserves	23.050	5.441	10.000	-	-	1.085
Onttrekkingen aan reserves	37.454	29.331	12.719	15.286	1.977	-
Beslag op de algemene middelen	**36.508**	**38.014**	**59.905**	**45.748**	**51.010**	**42.658**

Reserves Landelijk gebied

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	23.050	1.710	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	-	3.731	-	-	-	1.085
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	-	-	10.000	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**23.050**	**5.441**	**10.000**	**0**	**0**	**1.085**
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	2.298	7.853	1.785	1.510	1.710	-
Reserve Projecten	-112	-	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	35.268	21.478	10.934	13.776	267	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**37.454**	**29.331**	**12.719**	**15.286**	**1.977**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
2 Landelijk gebied	2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)
		2.1.2 De groene contour is verder gerealiseerd
		2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden
	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter
		2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd
		2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren
	2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter)
	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal èn economisch rendabel
		2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.
		2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen
	2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN is de ruggengraat van de Utrechtse natuur en van wezenlijk belang voor behoud en herstel van de biodiversiteit.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	4.228	3.902	3.902	3.902
Materiële lasten	14.867	16.846	12.500	11.529
Totaal Lasten	**19.095**	**20.748**	**16.402**	**15.431**
Baten	-1.400	-948	-	-
Totaal Baten	**-1.400**	**-948**		
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**17.695**	**19.800**	**16.402**	**15.431**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Nieuwe natuur	ha	De verwerving/ functieverandering nieuwe natuur cumulatief.	1.000	125	125	125		**1570 (2027)**	Natuurpact
2	Faunapassages	getal	Het aantal gerealiseerde grote faunapassages/ecoducten per jaar gedurende de coalitieperiode 2019-2023.	0	1	1	0		**2 (totaal)**	Natuurvisie/ Mobiliteits programma
EFFECTINDICATOREN										
3	Ontwikkelde nieuwe natuur (V-4)	ha	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het natuurnetwerk Nederland (NNN).	2.000	300	300	300		**4264 (2027)**	BIJ12

Meerjarendoelen

2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)

Toelichting op meerjarendoel

De geplande uitbreiding van het Utrechtse NNN is 1.570 hectare in de periode 2011-2027. Om dit doel te halen moeten we jaarlijks nieuwe natuur realiseren. Dit doen we door de functie van gronden aan te passen, bijvoorbeeld van landbouwgrond naar natuurgrond.

We hebben inmiddels 872 ha gerealiseerd (stand op 31 december 2019, 56% van opgave), er resteert dus nog een opgave van 698 hectare tot en met 2027. Voor verwerving en functieverandering houden we de komende jaren een lineaire begroting aan van gemiddeld 125 hectare per jaar. We zetten erop in eind 2021 1.125 hectare te hebben bereikt. Verwerving en functieverandering vinden plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten over de jaren fluctueren.

Inrichting nieuwe natuur
We moeten de functie veranderen en de grond daarnaast ook inrichten en geschikt maken voor waardevolle natuur met een hoge biodiversiteit. Naast de genoemde 1.570 ha lag er sinds 2011 nog circa 2.700 ha grond die we ook moesten inrichten. In totaal gaat het dus om 4.264 hectare. Hiervan is 1.770 hectare inmiddels ingericht (stand 31 december 2019, 42% van de opgave) zowel door de provincie als organisaties die terreinen beheren en particuliere terreineigenaren. Er resteert nog een taak van 2.494 hectare. We verwachten eind 2021 een oppervlakte van 2.300 hectare te hebben ingericht.

In 2021 ronden we ook de inrichting van 3 internationaal beschermde natuurgebieden af en we verwachten daarmee onze internationale natuuropgave te hebben volbracht, met uitzondering van de functieverandering en inrichting van de internationale natuur in de gebieden Uiterwaarden Lek en Zouweboezem, die we hebben overgenomen van de provincie Zuid-Holland. Het gaat om de volgende 3 internationaal beschermde natuurgebieden:

- de Elster Buitenwaarden bij Elst
- de Lunenburgerwaard ten oosten van Wijk bij Duurstede.
- het gebied Oostelijke Vechtplassen ten noordoosten van Tienhoven in de gemeente Stichtse Vecht.

Ook start in het najaar van 2021 een gefaseerde uitvoering van de inrichting van ca. 60 hectare groot moeras in de polder Groot-Mijdrecht Noord Oost. Het belang van bomen en bos neemt meer en meer toe en speelt een belangrijke rol in onze samenleving. Daarom stellen wij in 2021 een strategisch bosbeleid op.

Beoogd resultaat 2021

- 125 hectare is van functie veranderd
- 300 hectare nieuwe natuur is ingericht waaronder de gebieden Elster Buitenwaarden, Lunenburgerwaard en Oostelijke Vechtplassen.

2.1.2 De groene contour is verder gerealiseerd

Toelichting op meerjarendoel

Met de Groene Contour willen wij het Natuurnetwerk Nederland versterken. In het coalitieakkoord is opgenomen dat de provincie in deze coalitieperiode 400 ha groene contour moet realiseren. Hiervoor is €12 miljoen beschikbaar gesteld. Vanuit het actieplan Duurzame Landbouw met Natuur hebben de partners in een pilot onderzocht of de Groene Contour in het agrarisch gebied op alternatieve manieren is te realiseren, met behoud van beoogde natuurdoelen. Duurzame borging, ecologisch draagvlak en een haalbare financiële constructie waren de belangrijkste onderzoeksvragen.

Mede op basis van de pilot Groene Contour leveren we samen met de partners uiterlijk eerste kwartaal van 2021 een concreet uitvoeringsplan op, inclusief een voorstel voor besteding van de beschikbare middelen. In het

plan zullen we ingaan op de mogelijkheden om in de groene contour natuur gerealiseerd te krijgen in combinatie met andere ontwikkelingen zoals het opwekken van energie of recreatief groen. Hierbij zullen we ook eventuele raakvlakken met het programma Groen Groeit Mee bezien.

Het streven is dat we in de periode 2020-2023 circa €10 miljoen investeren in het uitvoeren van de Groene Contour. De overige €2 miljoen zullen we uiterlijk in 2024 besteden. Overigens is het budget van €12 miljoen ontoereikend om op de huidige wijze van inrichten 400 hectare Groene Contour te realiseren. In het uitvoeringsplan wordt aangegeven welke realisatiemogelijkheden er zijn met een budget van €12 miljoen.

Beoogd resultaat 2021

- Uitvoeringsplan realisatie Groene Contour is opgesteld
- Het plan realisatie Groene Contour is in uitvoering

2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden

Toelichting op meerjarendoel

Het Natuurnetwerk Nederland kan alleen functioneren als de natuurgebieden onderling zijn verbonden. Barrières door infrastructuur, zoals provinciale wegen, kunnen we oplossen door faunapassages en ecoducten aan te leggen. In het huidige beleid zijn twee ecoducten voorzien: bij de N237 en de N226.
Natuurgebieden zijn ook van elkaar gescheiden door landbouw, industrie of woningbouw. Voor kleinschalige verbindingen van natuurgebieden zetten we in op zogenoemde groene dooradering van het landelijk gebied door kleine landschapselementen aan te leggen.

Grootschalige verbindingen/faunapassages
In 2021 start naar verwachting de aanleg van het ecoduct over de N226 op het traject tussen Leersum en de A12. De werkzaamheden voor het ecoduct bij de N237 zijn begin 2021 afgerond.
In 2021 stellen wij het Ontsnipperingsplan 2.0 vast. Hierin staat aangegeven hoe effectief en efficiënt bestaande faunapassages bij provinciale infrastructuur zijn en welke knelpunten we de komende jaren nog moeten aanpakken, bijvoorbeeld om de passeerbaarheid van provinciale wegen voor de fauna te verbeteren. Het projectgebied Hart voor de Heuvelrug is onderdeel van dit plan.

Kleinschalige verbindingen (groene dooradering)
Begin 2021 stellen wij een landschapsuitvoeringsplan vast. Hiermee continueren wij via het Platform Kleine Landschapselementen de aanleg van nieuwe landschapselementen.

Beoogd resultaat 2021

- Oplevering ecopassage N237
- Start aanleg ecoduct over de N226 in 2021.
- Vastgesteld landschapsuitvoeringsplan.
- Vastgesteld Ontsnipperingsplan 2.0 en start uitvoering (via mobiliteitsprogramma) van maatregelen uit Ontsnipperingsplan
- Strategisch bosbeleid is opgesteld.

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland moet kwantitatief in orde zijn en voldoende omvang hebben om goed te kunnen functioneren. Daarnaast is de kwaliteit van de aanwezig of te ontwikkelen natuur van wezenlijk belang om de biodiversiteit te behouden en te versterken en moet er voldoende buffer zijn tegen invloeden van buitenaf (verdroging, verzuring, verstoring) en klimaatveranderingen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	3.955	3.940	3.140	3.140
Materiële lasten	27.411	24.354	24.344	18.208
Totaal Lasten	**31.366**	**28.294**	**27.484**	**21.348**
Baten	-71	-71	-71	-71
Totaal Baten	**-71**	**-71**	**-71**	**-71**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**31.295**	**28.223**	**27.413**	**21.277**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Beheerde natuur (V-5)	%	Het beheer van bos- en natuurgebieden als % van de beoogde streefdoelen (oppervlakte in ha) binnen het natuur netwerk.	75	76	78	80		**100 (33.700) ha in 2017)**	BIJ12
2	Ecologisch beheerd agrarisch gebied	ha	Het aantal hectares agrarisch gebied waar weidevogelbeheer wordt toegepast.	8.400	8.400	8.400	8.400		**8.400**	Natuurvisie
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

We dienen bestaande en/of gerealiseerde bos- en natuurgebieden op een juiste ecologisch wijze te beheren, om de bestaande of gewenste natuur te behouden en te ontwikkelen. Zonder dit beheer verliezen we de bestaande kwaliteiten. Ook het gecoördineerde natuurtoezicht draagt bij aan de bescherming van het NNN. De kwaliteit van natuur (biodiversiteit) in het agrarisch gebied staat sterk onder druk. Met agrarisch natuurbeheer krijgen de karakteristieke flora en fauna op het boerenland weer kansen (bijvoorbeeld weidevogelbeheer). Voor beheer zijn als instrumenten subsidie natuurbeheer en subsidie agrarisch natuurbeheer beschikbaar.

De provincie Utrecht subsidieert het beheer van natuurterreinen op basis van de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer 2016 (SVNL2016). Eigenaren van natuurterreinen kunnen op basis hiervan subsidie aanvragen voor het beheer. Eigenaren die 75 hectare of meer beheren, kunnen rechtstreeks subsidie aanvragen bij de provincie. Eigenaren die minder dan 75 hectare beheren, kunnen alleen via een natuurcollectief subsidie aanvragen. De provincie Utrecht telt 13 organisaties/beheerders die rechtstreeks subsidie ontvangen voor natuurbeheer (waaronder 3 natuurcollectieven). In totaal komt in de provincie Utrecht ca. 27.000 hectare (inclusief Vijfheerenlanden) voor een subsidie natuurbeheer in aanmerking. De provincie verstrekt voor circa 21.000 hectare daadwerkelijk een subsidie.

Sinds 2016 is een nieuw stelsel voor de subsidiëring van agrarisch natuurbeheer van kracht. Dit is voor de provincie Utrecht vastgelegd in de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer provincie Utrecht 2016 (SVNL2016). Op basis van dit stelsel kunnen agrarische collectieven (verenigingen van agrarische grondgebruikers) subsidie aanvragen voor agrarisch natuurbeheer. De collectieven maken op basis van de subsidie die zij ontvangen, afspraken met de bij hen aangesloten leden over uit te voeren beheer en de vergoeding daarvoor.

In de provincie Utrecht ontvangen zeven agrarische collectieven een subsidie voor de periode 2016 t/m 2021. Het areaal en het aantal pakketten van deze subsidies zijn sinds 2016 uitgebreid. In totaal hebben we in 2020 subsidie verstrekt voor ruim 9.000 hectare (inclusief het agrarisch waterbeheer). In 2021 zijn de uitbreidingsmogelijkheden nog maar zeer beperkt, omdat de beschikbare middelen met de lopende subsidies al nagenoeg volledig zijn gebruikt.

Beoogd resultaat 2021

- Het areaal met subsidie natuurbeheer is met 300 ha gegroeid
- Contracten natuurbeheer die aflopen zijn vernieuwd
- Het aantal hectare agrarische grond waarvoor we subsidie verstrekken blijft gelijk
- Op basis van het Utrechts samenwerkingsmodel is een toezichtkalender voor 2021 vastgesteld

2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd

Toelichting op meerjarendoel

Naast bestendigen van de natuurkwaliteiten (2.2.1) is het belangrijk om, waar mogelijk, natuurkwaliteiten te verhogen. We constateren dat beheerders nog te vaak inzetten op natuurtypen met een lage kwaliteit. Daarom gaan we in gesprek met terreinbeheerders over het streven naar een hogere natuurkwaliteit en het daarop inrichten van natuurterreinen. Provinciale Staten heeft met de Natuurvisie besloten extra middelen beschikbaar te stellen om de natuurkwaliteit te verhogen en verlies van biodiversiteit tegen te gaan. Met onze (subsidie)instrumenten bewerkstelligen we de uitvoering van specifieke maatregelen voor de leefgebieden van dier- en plantensoorten die onze aandacht hebben. Via de Utrechtse aanpak Wet natuurbescherming (hierna Wnb) besteden we ook aandacht aan de biodiversiteit in de stedelijke omgeving.

Bescherming en kwaliteitsbescherming leefgebieden

In 2021 gaan we door met het stimuleren van maatregelen die leiden tot bescherming, instandhouding of herstel van biotopen (leefgebieden) en habitats van de benoemde aandachtsoorten (zie Supplement Biodiversiteit bij de Natuurvisie), in het bijzonder in de N2000-gebieden, zowel in het landelijk gebied als in de stedelijke omgeving.

Landelijk is afgesproken de eerder vastgestelde herstelmaatregelen te blijven uitvoeren. Een voorbeeld is het nemen van maatregelen in het kader van het Actieplan Weidevogels. Hiervoor zetten wij ons subsidie-instrument in. Dit zijn de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) en de Utrechtse Subsidieverordening Biodiversiteit (USB). Op basis van ervaring passen wij ons subsidie-instrument zo nodig aan met het oog op klantvriendelijkheid, efficiëntie en effectiviteit.

Ecologische bermbeheer
In 2020 is in overleg met onder andere de Vlinderstichting in beeld gebracht welke wensen er zijn om het provinciale ecologische berm- en oeverbeheer te optimaliseren. Op basis daarvan passen we ons berm- en oeverbeheer in 2021 aan.

Biodiversiteit stad en dorp
Om de biodiversiteit in de gebouwde omgeving te stimuleren en bewustwording te creëren, stellen we een aanpak voor biodiversiteit in stad en dorp op. Zie hiervoor ook 2.2.3.

Herstel- en instandhoudingsmaatregelen Natura 2000-gebieden
Het Programma aanpak stikstof (PAS) mag niet meer worden ingezet als passende beoordeling voor stikstofvergunningsaanvragen op grond van de Wnb. Samen met andere provincies en het Rijk werken we nog steeds aan lange termijnoplossingen die recht doen aan de uitspraken van de Raad van State. Vanwege de overbelasting met stikstof in onze Natura 2000-gebieden en om verdere verslechtering zoveel mogelijk te voorkomen, gaan we door met de uitvoering van maatregelen voor herstel en instandhouding volgens de oorspronkelijke planning (gereed 2021) uit de gebiedsanalyses PAS. Dit versterkt de biodiversiteit in deze waardevolle gebieden.

Beoogd resultaat 2021

- Uitvoering maatregelen Beheerplannen Natura 2000 en/of gebiedsanalyses PAS liggen op schema
- Versterking van de biodiversiteit is in gang gezet door subsidiëren van projecten gericht op biodiversiteitsdoelen te continueren
- Het provinciale ecologische berm- en oeverbeheer is geoptimaliseerd (via programma mobiliteit).

2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren

Toelichting op meerjarendoel

De provincie moet het belang van natuur zorgvuldig afwegen met allerlei andere belangen. Bijvoorbeeld als de bescherming van diersoorten negatieve effecten op economische activiteiten heeft. Of als natuurbelangen botsen. Adequate compensatie is van groot belang voor een goede balans tussen het in standhouden van de dier- en plantensoorten en het toestaan van ontwikkelingen die leiden tot ingrepen en schade in bos- en natuurgebieden (NNN).

Faunabeheer
Binnen dit meerjarendoel valt ook de zorg voor gezonde populaties, waarbij we alleen ingrijpen als soorten onevenredige schade veroorzaken (beheer en schadebestrijding). Faunabeheer is het planmatig en gecoördineerd beheer van diersoorten. De Faunabeheereenheid Utrecht (FBE) is opgericht om de belangen van de grondgebruikers te organiseren en gezamenlijk het faunabeheer te coördineren en planmatig uit te voeren. We hebben het Faunabeheerplan 2019-2025 van de FBE recentelijk goedgekeurd en op basis daarvan de gevraagde ontheffingen en opdrachten verleend.

De evaluatie van de Utrechtse ganzenaanpak wordt eind 2020 afgerond en biedt, samen met resultaten van landelijke en internationale onderzoeken, bouwstenen voor een nieuw ganzenbeleid in 2021. De FBE voert een duurzaam faunabeheer uit dat past binnen de provinciale beleidsdoelstellingen.
De komende jaren zal verder worden geëxperimenteerd met preventieve en alternatieve diervriendelijke beheermethoden, die we bij geschiktheid zo mogelijk meenemen in het beleid (uitvoering motie M5 d.d. 27-6-2011). Omdat de tegemoetkomingen in de door fauna veroorzaakte schade aan (landbouw)gewassen blijven stijgen, werken we in IPO-verband samen aan een beter beheersbaar systeem, waarbij de nadruk mogelijk meer op preventie komt te liggen.

Om aanrijdingen met wilde hoefdieren en andere wildsoorten te voorkomen, starten we in 2021 met het aanleggen van een wilddetectiesysteem langs de N226. Dit is een pilot, waarvoor we middelen vrijmaken in het programma “Oversteekbaarheid” (Mobiliteit).

De opvang van dieren en de keten van transport tot opvang
- Vogelopvang
Wij continueren onze jaarlijkse financiële bijdrage aan de Vogelopvang Utrecht, onder andere voor het bijdragen aan de instandhouding van bedreigde soorten.

- Transport en opvang van in het wild levende dieren
Van de € 50.000 die jaarlijks beschikbaar is voor de keten van transport tot opvang van in het wild levende dieren, reserveren we (jaarlijks) € 10.000 als noodfonds (inzetbaar in de vorm van incidentele subsidies) voor omstandigheden die zo kritiek zijn dat er gaten vallen in de keten. Het overige bedrag besteden we aan projecten die de keten versterken (cursussen gericht op het werven en vasthouden van vrijwilligers, het werven van fondsen en een vouchersystematiek).
In IPO-verband werken wij samen met het Rijk aan het actualiseren van protocollen voor de opvang van dieren, ten behoeve van onze beleidsregels voor de ontheffingverlening.

Programma invasieve exoten 2020-2021
Vanuit onze rol uit de Wet natuurbescherming (Wnb) coördineren wij sinds 2018 de aanpak van invasieve exotische dier- en plantsoorten1 indien deze een bedreiging vormen voor de biodiversiteit. In 2019 hebben wij het programma invasieve exoten 2020-2021 vastgesteld als opmaat naar een definitief programma. Binnen dit programma werken wij samen met onze stakeholders in het Platform invasieve exoten Utrecht. De kennis en ervaring die we nu opdoen binnen het huidige pilot-Programma Invasieve Exoten gebruiken we in 2021 bij het opstellen van een vernieuwd programma voor de vervolgperioden. Vooralsnog gaan we, op basis van de ervaring van afgelopen jaren, uit van eenzelfde budget voor de jaren 2022 en 2023. We zetten het budget in om invasieve exoten uit te roeien, beheersmaatregelen uit te voeren, gericht op Europese invasieve exoten en op soorten op de Utrechtse lijst en voor vaste programmakosten.

Aanpak Biodiversiteit in stad en dorp (herijking Utrechtse Aanpak)
Met de komst van de Wnb is de provincie samen met gemeenten verantwoordelijk voor het keren van het verlies aan biodiversiteit, onder meer door samen te werken bij het verlenen van vergunningen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Wij blijven in dit verband initiatiefnemers stimuleren om natuurbelangen zo vroeg mogelijk mee te nemen en natuurinclusief te werken. Met een provinciale subsidiebijdrage stimuleren wij gemeenten om soortenmanagementplannen2 op te stellen.

We onderzoeken mogelijkheden om onze aanpak te verbreden, door meer betrokkenheid bij de energietransitie, klimaatdoelen en het bevorderen van de algemene bewustwording om biodiversiteit in stedelijke ontwikkelingen mee te nemen.

Passieve soortbescherming (vergunningen en ontheffingen Wnb)
Bij de vergunningverlening gaat het om beschikkingen, besluiten en maatregelen die moeten waarborgen dat inheemse soorten blijven voortbestaan. Het streven is 90% van de vergunningen binnen de gestelde termijn te hebben afgegeven.

Natuur- en boscompensatie
In 2021 werken we verder aan betere registraties en beter vastleggen van de verplichtingen rond natuur- en boscompensatie als gevolg van uiteenlopende ruimtelijke ingrepen in de natuur en houtopstanden. We volgen de aanbevelingen in het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de uitvoering van natuurcompensatie en hetgeen daarover in de Natuurvisie is opgenomen.

Monitoring
Door middel van monitoring houden wij de staat van instandhouding van de inheemse soorten en de habitats bij. Jaarlijks inventariseren wij 10% van het grondgebied van onze provincie. De monitoring is op basis van de Wnb verplicht. Om de monitoring goed af te stemmen op de wettelijke verplichtingen en de doelen van de Natuurvisie

in samenhang te kunnen evalueren en bijsturen, werken we op basis van het in 2018 vastgestelde supplement Monitoring en bijsturing Natuurvisie. Tot nu toe rapporteren we de voortgang van het natuurbeleid jaarlijks met de Voortgangsrapportage Natuur. Daarnaast verschijnt driejaarlijks onze provinciale Rapportage Natuur waarin we onder andere over de stand van zaken van de biodiversiteit rapporteren.

In 2021 inventariseren wij het landelijke gebied van de Lopikerwaard. Daarnaast voeren we in 2021 wederom provinciebreed een onderzoek naar weidevogels uit. We leveren onze bijdrage aan het Landelijk Meetnet Flora en het Netwerk Ecologische monitoring en voeren de PAS-monitoring uit conform de afspraken. De verzamelde data slaan we op in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Op basis van afspraken die we in het IPO maakten, verhogen wij in 2021 onze financiële bijdrage aan de NDFF. In 2021 vangen wij deze verhoging op binnen de bestaande begroting van programma 2.

We monitoren periodiek het ecologisch functioneren van de ecoducten en faunapassages. De resultaten verwerken we in de driejaarlijkse Rapportage Natuur. Het provinciale wegenbeheer voert periodieke technische inspecties uit van de fysieke onderhoudstoestand van de ecoducten, faunapassages en de bijbehorende rasters.

We zien een trend waarbij men steeds hogere eisen stelt aan het in kaart brengen van de natuurkwaliteit/biodiversiteit en pleit voor versneld uitvoeren van de natuuropgaven en o intensiveren van kwaliteitsverbetering en herstelmaatregelen (o.a. als gevolg van de stikstofproblematiek). Bovendien wil het Rijk dat wij beter verantwoorden hoe we extra middelen inzetten en tot welke resultaten dit heeft geleid. Dit vraagt om intensivering en een kwaliteitsslag van de monitoring, wat leidt tot een kostenverhoging van 10% per jaar (€ 31.000) vanaf 2021. In 2021 vangen we deze verhoging op binnen de bestaande begroting van programma 2.

Beoogd resultaat 2021

- De uitvoering van natuur- en boscompensatie is, overeenkomstig de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer, beter af te dwingen door de vaststelling van aangepaste regels voor natuurcompensatie bij aantasting van het NNN en de Groene Contour in de interim Omgevingsverordening
- 90% van de ontheffingen en vergunningen zijn binnen de tijd afgegeven
- 5 aanvragen voor gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een Soort(en) Managementplan (SMP) zijn afgehandeld
- Er is een nieuw programma bestrijding invasieve exoten vastgesteld
- 10% van de provincie is ecologisch gemonitord
- Een aanpak voor biodiversiteit in stad en dorp is opgesteld
- De Utrechtse weidevogelstand is geïnventariseerd

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk

Toelichting op beleidsdoel

Natuur is van groot belang voor de mens, het draagt bij aan een gezonde woon- en werkomgeving. Als mensen zijn wij verantwoordelijk voor behoud en herstel van natuur, gericht op de intrinsieke waarde van de natuur, de biodiversiteit. Dit lukt alleen als er voldoende draagvlak voor deze natuur is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	528	529	529	529
Materiële lasten	2.400	2.515	2.515	2.715
Totaal Lasten	**2.928**	**3.044**	**3.044**	**3.244**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.928**	**3.044**	**3.044**	**3.244**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Beleven en betrekken	getal	Het minimaal aantal vrijwilligers dat meewerkt aan het beheer en onderhoud van natuur en landschap.	1.850	1.850	1.850	1.850		**1.850**	Natuurvisie
2	Kinderen Groen doet Goed	getal	Het aantal kinderen dat jaarlijks meedoet aan activiteiten Groen doet Goed.	8.250	8.250	8.250	8.250		**8.250**	Natuurvisie
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter)

Toelichting op meerjarendoel

Inwoners kunnen zich als vrijwilliger inzetten voor het natuurbeheer en het agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer). Projecten zoals Groen doet Goed betrekken kinderen bij natuur. Partnerorganisaties zoals Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), IVN, de provinciale landschappen en ook de agrarische collectieven spelen hierbij een grote rol.

In 2020 hebben GS de Beleidsuitwerking Natuur en Samenleving 2021-2024; naar nieuwe meerjarenafspraken met HUL, LEU en IVN vastgesteld. Op basis hiervan stellen Het Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht en IVN Natuureducatie hun vierjarenplannen op, waarvoor zij in de periode 2021 – 2024 exploitatiesubsidie ontvangen.

Ook het samenwerkingsverband Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug vervult een belangrijke rol bij het betrekken van inwoners en diverse partijen bij behoud en ontwikkeling van de natuur.

Partnerorganisaties en groene vrijwilligers
In 2021 continueren de organisaties hun activiteiten op het gebied van begeleiden van groene vrijwilligers die actief zijn bij natuur- en landschapsbeheer, natuureducatie en beheer van klompenpaden. Verder spelen deze organisaties een rol in de communicatie over de Utrechtse natuur naar een breed publiek. Zo dragen de organisaties bij aan het beleven van en betrekken bij natuur.

- Groen doet goed
In 2021 zullen in ten minste acht gemeenten in totaal circa 8.000 kinderen in de leeftijd van 4 – 12 jaar aan natuuractiviteiten deelnemen, in het kader van het programma Groen doet goed. Dit is leerzaam en leuk voor de kinderen en draagt ook bij aan hun gezondheid.

- Groen aan de buurt
Het programma Groen aan de Buurt loopt door in 2021. We begeleiden gemeenten en bewoners bij de planning en uitvoering van groene burgerinitiatieven, zoals het aanleggen en beheren van natuur in de openbare woonomgeving. Hierbij is naast biodiversiteit ook aandacht voor klimaatadaptatie en tegengaan van hittestress. In 2021 zal weer een voucherregeling 'Beleef en bewonder' van start gaan. De regeling is erop gericht veel projecten met een kleine bijdrage laagdrempelig mogelijk te maken.

- Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
Het samenwerkingsverband Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug vervult een belangrijke rol bij het betrekken van inwoners en diverse partijen bij behoud en ontwikkeling van de natuur. We geven samen met gemeenten subsidie aan de stichting, om te bouwen aan een vitaal nationaal park. Zie de Samenwerkingsagenda Nationaal Park Heuvelrug voor een uitwerking van de ambities voor het nationaal park.

- Gebiedscommissie Utrecht-West
Wij continueren de inzet van de Gebiedscommissie Utrecht-West in hun gevraagde en eigenstandige advisering over ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Beoogd resultaat 2021
- Minimaal 8.000 kinderen hebben deelgenomen aan het project Groen doet Goed
- Er is een Natuurwerkdag georganiseerd
- Meerjarige subsidie verstrekt aan de stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Toelichting op beleidsdoel

De provincie streeft naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw. Een landbouw die circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal is en zeker ook economisch rendabel: een landbouw met perspectief.

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied is landbouwgrond. De landbouw zorgt voor de voedselvoorziening, en speelt ook een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. Duurzame landbouw is landbouw die zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht toekomstbestendig is. We zetten in op een duurzaam voortbestaan van de landbouwsector in onze provincie. De agrarische bedrijven produceren gezond voedsel van hoge kwaliteit, op een manier die ook gezond en veilig voor de omgeving is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.212	1.236	1.240	1.090
Materiële lasten	9.057	8.294	4.451	94
Totaal Lasten	**10.269**	**9.530**	**5.691**	**1.184**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**10.269**	**9.530**	**5.691**	**1.184**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Landbouw coaches	getal	Het aantal eigenaren/ondernemers dat jaarlijks via plattelandscoaches wordt ondersteund bij het maken van keuzes voor de toekomst van hun bedrijf. [NB: het betreft een project van 3 jaar.]	200	200	200	0		**600 (2022)**	(Agenda) landbouw visie
2	Duurzame bedrijfsplannen	getal	Het jaarlijkse aantal agrarische bedrijven dat een Duurzaam Bedrijfsplan (DBP) heeft of naar aanleiding van het traject Plattelandscoaches concrete stappen gaat zetten richting kringlooplandbouw.	15	50	50	50		**165 (2023)**	intern
3	POP-bijdragen	getal	Het aantal agrarische bedrijven per jaar dat een POP-bijdrage heeft ontvangen. [NB: totaal aantal volwaardige Utrechtse landbouwbedrijven is 2200.]	75	75	75	75		**75**	(Agenda) landbouw visie
4	Vrijkomende agrarische bebouwing	getal	Het aantal gemeenten dat in hun omgevingsvisie een Visie Vrijkomende Agrarische Bebouwing heeft opgenomen.	0	1	2	2	3	**26 (2027)**	(Agenda) landbouw visie
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal èn economisch rendabel

Toelichting op meerjarendoel

Met de Landbouwvisie en de Samenwerkingsagenda Landbouw is duurzame landbouw onderdeel van het Utrechtse landbouwbeleid. In de Samenwerkingsagenda Landbouw werken we de thema's circulair, natuurinclusief, verbinding stad-land, klimaatneutraal en economisch rendabel uit

Plattelandscoaches
Met plattelandscoaches bieden we de individuele boer zo veel mogelijk één aanspreekpunt voor regels, transitievraagstukken en subsidies. De landbouwcoach adviseert en begeleidt bij beslissingen over transitie en verduurzaming van het landbouwbedrijf, bij verandering van de functie van het erf (onder andere bij vrijkomende agrarische bebouwing) of bij beëindiging van het landbouwbedrijf. Bij verduurzaming van de landbouw komen ook klimaatneutrale vraagstukken aanbod, bijvoorbeeld over duurzame energie en de aanpak van bodemdaling. We stemmen de inzet van de plattelandscoaches regelmatig af met organisaties die nauw bij de agrarische sector zijn betrokken. In 2021 hebben we hiervoor € 1,1 miljoen begroot. Het project loopt t/m 2023.

Natuurinclusieve landbouw
Natuurinclusieve landbouw spaart natuur en landschap (minder externe druk), zorgt voor natuur (gastheerschap via bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer) én gebruikt de natuur (biodiversiteit is een productiefactor). Natuurinclusieve landbouw draagt zo bij aan behoud en herstel van de biodiversiteit, duurzaam bodembeheer, een lagere milieubelasting, betere waterkwaliteit en hogere landschapskwaliteit. Natuurinclusieve landbouw dient vanzelfsprekend gestoeld te zijn op een verdienmodel voor de boer.

Als partner van het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur ondersteunen we de initiatiefnemers met de uitvoering van hun Actieplan. Het Actieplan ondersteunt 50 agrarische ondernemers bij het opstellen en uitvoeren van een Duurzaam Bedrijfsplan.

We ondersteunen het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur met menskracht en een financiële bijdrage voor personele inzet en voor het uitvoeren van meer pilots op het gebied van duurzame, natuurinclusieve bedrijfsplannen.

Circulaire landbouw stimuleren
Circulaire landbouw is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten en het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu. Dit is dan ook een van de manieren waarop wij invulling geven aan een klimaatneutrale landbouw. Wij werken samen met onze partners aan het bereiken van de doelen op dit onderwerp, conform de Samenwerkingsagenda. We blijven daarbij inzetten op stimuleren van innovatie en kennisverspreiding met betrekking tot efficiënte benutting van mineralen. In 2021 zetten we € 100.000 in voor het platform landbouw en milieu (LaMi).

Regiodeal Foodvalley
Als deelnemende partij van de Regiodeal FoodValley werken we aan de transitie naar een toekomstbestendige duurzame en circulaire landbouw. ‘Boer aan het Roer’ is hiervoor het uitvoeringsprogramma. Hierin kunnen 70 ondernemers uit de Foodvalley deelnemen aan een proeftuin, waarin ongeveer 40 innovaties getest worden, op de thema’s emissiereductie, bodem- en waterkwaliteit, circulair veevoer en sensor- en monitoring. In 2021 zijn de proeftuinen daadwerkelijk gestart. Ook nemen veehouders deel aan bodemcursussen en/of leertafels nieuwe ketenconcepten en verdienmodellen.

Europese middelen benutten
We spannen ons in om Europese gelden voor de transitie in de landbouw en de ontwikkeling van het platteland die voor Utrecht beschikbaar zijn, optimaal te benutten. In 2021 en 2022 doen we dit door het huidige platteland ontwikkelingsprogramma (POP3) te continueren (transitie periode POP3) en met subsidiering van lokale initiatieven via LEADER. In 2023 start het nieuwe Nationaal Strategieplan (GLB-NSP) op basis het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB 2021-2027). We volgen de ontwikkelingen van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid en vertalen deze voor de provincie Utrecht. Voor de jaren 2021 t/m 2023 zijn middelen gereserveerd voor provinciale medefinanciering Europese gelden die in het kader van de transitieperiode POP3 en het nieuwe GLB-NSP beschikbaar worden gesteld

Beoogd resultaat 2021

- Plattelandscoaches hebben met 200 agrarisch ondernemers coachingsgesprekken gevoerd en die hebben geleid of leiden tot weloverwogen keuzes over de toekomst van het bedrijf/erf
- In het kader van Duurzame Landbouw met Natuur zijn 50 duurzame bedrijfsplannen opgesteld
- Platform LaMi is vernieuwd en is het kennisplatform waarop alle relevante kennis van projecten in de Utrechtse landbouw bij elkaar komt
- Gelijkwaardige verdeling van de proeftuinen van spoor 1 van de Regiodeal Foodvalley over beide provincies

2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.

Toelichting op meerjarendoel

Lokaal geproduceerd voedsel geeft minder milieudruk en bevordert het draagvlak voor de landbouw. Met de provinciale voedselagenda stimuleren wij de keuze voor duurzaam en gezond voedsel en de samenwerking tussen kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers met als doel kortere ketens en lokale afzet van voedsel.

Begin 2021 stellen we de Voedselagenda vast en gaan we aan de slag met de uitvoering. De agenda richt zich op vier thema's. Dat zijn (1) Een regionaal voedselaanbod, (2) Een gezonde voedselomgeving, (3) Stad en land verbonden en (4) Kennis en innovatie. Hiervoor is in 2021 €100.000 beschikbaar.

Beoogd resultaat 2021

- De Voedselagenda is vastgesteld en we zijn gestart met de uitvoering

2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen

Toelichting op meerjarendoel

Agrarische gebouwen die niet langer in gebruik zijn, vormen een risico op ondermijnende activiteiten, verrommeling van het landschap en milieuproblematiek. We werken samen met banken en gemeenten aan op maat gesneden oplossingen, waaronder herbestemming voor andere functies.

In 2021 werken wij verder aan de aanpak van de Vrijkomende Agrarische Bebouwing. We intensiveren daarvoor de samenwerking met andere overheden, benutten mogelijke kansen binnen gebiedsprocessen voor bijvoorbeeld de stikstofaanpak of bodemdaling en gaan verder met het ontwikkelen van instrumenten. We delen nieuwe kennis breed. We stimuleren gemeenten om herbestemming zoveel mogelijk te bekijken binnen het grote geheel aan opgaven.

Begin 2021 zijn de plattelandcoaches goed 'toegerust' en 'opgeleid' voor het onderwerp VAB. Eind 2021 is er een webpagina Vrijkomende Agrarische Bebouwing operationeel op de website van de provincie die tenminste bevat:

- VAB-data op kaart
- Toelichting op de ruimtelijke regels via vraag en antwoord
- Enkele succesvolle voorbeelden van erftransformatie ter inspiratie
- Fiscale informatie

De samenwerking met gemeenten is in 2021 verder versterkt voor het onderwerp VAB, de provincie betrekt bijvoorbeeld gemeenten bij het ontwerpen van de digitale handreiking en andere instrumenten, zoals het 'opleiden' van plattelandcoaches op dit onderwerp. Wij zetten erop in dat tenminste één gemeente in 2021 een visie op VAB heeft opgenomen in haar structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied die verder gaat dan een standaardregeling en afgestemd is op de provinciale kaders; er wordt bijvoorbeeld invulling gegeven aan intergemeentelijke samenwerkingen, een onderbouwing van aanvullende beoordelingscriteria kwaliteitsverbetering bij herbestemming of differentiatie op basis van gebiedskwaliteiten. In 2021 beginnen we ook met de samenwerking met het Rijk voor het onderwerp circulair bouwen ter voorkoming van het ontstaan van VAB.

Beoogd resultaat 2021

- Begin 2021 zijn de plattelandcoaches goed 'toegerust' en 'opgeleid' voor het onderwerp VAB
- Eind 2021 is er een pagina Vrijkomende Agrarische Bebouwing operationeel op de website van de provincie
- De samenwerking met gemeenten voor het onderwerp VAB is verder versterkt
- Tenminste 1 gemeente heeft een visie op VAB opgenomen in haar structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied.

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt

Toelichting op beleidsdoel

Lokale initiatieven versterken de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	87	87	87	87
Materiële lasten	350	350	350	350
Totaal Lasten	**437**	**437**	**437**	**437**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**437**	**437**	**437**	**437**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Leefbaarheid landelijk gebied	getal	Aantal initiatieven om de leefbaarheid te vergroten dat subsidie ontvangt van de provincie Utrecht.	8	8	8	8		**8**	SRS
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

Toelichting op meerjarendoel

We ondersteunen lokale initiatieven gericht op het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen. De provincie verstrekt in 2021 subsidie voor:

- het in stand houden van basisvoorzieningen, zoals o.a. dorpshuizen
- uitvoeren van activiteiten die de onderlinge betrokkenheid vergroten
- versterken van culturele en/of gemeenschappelijke activiteiten

In 2021 is hiervoor €300.000 subsidie beschikbaar. Daarnaast is het onze intentie om de samenwerking met de KNHM foundation in Kern met Pit in 2021 voort te zetten. Kern met Pit stimuleert lokale buurtprojecten die de leefbaarheid van een buurt vergroten.

Beoogd resultaat 2021

- Minimaal 8 subsidies verstrekt in kleine kernen voor het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied
- We nemen opnieuw deel aan het initiatief Kern met Pit

Verbonden Partijen

Dit programma kent geen Verbonden Partijen zoals die door het BBV worden onderscheiden.

Beleidsdocumenten

- Beleidskader Wet Natuurbescherming provincie Utrecht 2017
- Landbouwvisie provincie Utrecht 2018

- Natuurvisie provincie Utrecht 2017
- Realisatiestrategie Natuurvisie 2018-2027 (2018)
- Samenwerkingsagenda landbouw provincie Utrecht 2019

3. Bodem, water, milieu

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

We stellen in 2021 een Bodem- en Water Programma op, als uitwerking van de Omgevingsvisie en opvolger van het Bodem-,Water-Milieuplan 2016-2021. Onderdeel van het programma is het regionaal Waterplan (onder de Omgevingswet: Regionaal Waterprogramma), een wettelijk verplicht plan (nu onder de Waterwet en straks onder de Omgevingswet), waarin o.a. Europese verplichtingen zoals de Kader Richtlijn Water (KRW) zijn vastgelegd. Het programma bevat het beleidskader en de acties voor de komende jaren voor de onderwerpen waterveiligheid (beleidsdoel 3.1), zoetwatervoorziening en oppervlaktewater (beleidsdoel 3.2) en bodem- en grondwater (beleidsdoel 3.3).

Beoogd resultaat

Het Bodem- en Water Programma is uiterlijk begin 2022 vastgesteld.

Wat gaat dat kosten?

3. Bodem, water, milieu	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	3.366	4.557	5.771	5.700	5.604	5.554
Materiële lasten	15.990	24.814	20.324	22.084	18.859	15.962
Totaal Lasten	**19.356**	**29.371**	**26.095**	**27.784**	**24.463**	**21.516**
Baten	6.868	6.030	1.488	1.488	1.488	1.428
Totaal Baten	**6.868**	**6.030**	**1.488**	**1.488**	**1.488**	**1.428**
Saldo van dit programma	**12.488**	**23.341**	**24.607**	**26.296**	**22.975**	**20.088**
Stortingen in reserves	2.026	2.689	-	1.108	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-270	3.847	75	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**14.784**	**22.183**	**24.532**	**27.404**	**22.975**	**20.088**

Reserves Bodem, water, milieu

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Projecten	900	-	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	440	2.689	-	1.108	-	-
Reserve Egalisatie Bodemsanering	686	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**2.026**	**2.689**	**0**	**1.108**	**0**	**0**
Reserve PUEV	155	-	-	-	-	-
Reserve Projecten	-	75	75	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	-919	-	-	-	-	-
Reserve Egalisatie Bodemsanering	-	3.772	-	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	494	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**-270**	**3.847**	**75**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
3 Bodem, water, milieu	3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde
		3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut
		3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen
		3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering
	3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027
		3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair
	3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd
		3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut
		3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw
		3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet
	3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld
		3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker
		3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komen dichter bij de WHO-advieswaarden

		3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd
		3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden
		3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd
		3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling
		3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter
		3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht
	3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd	3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken
		3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

Toelichting op beleidsdoel

Ook in Utrecht hebben we te maken met de gevolgen van het veranderende klimaat. Dat het weer verandert heeft positieve aspecten, maar ook grotere risico's. Om Utrecht nu en in de toekomst een leefbare plek te laten blijven, moeten we rekening houden met een grotere kans op overstromingen, langere periodes van droogte, meer hitteproblemen en vaker hevige neerslag. De komende jaren zetten we in op het verhogen en verstevigen van de Lekdijk, op beleidsaanpassing en op het stimuleren van maatregelen voor een klimaat-adaptieve provincie. Dit laatste gebeurt door middel van het binnenkort door PS vast te stellen Programma Klimaatadaptatie: "Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht", voor de periode 2020-2023.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.062	1.072	1.072	1.072
Materiële lasten	1.375	1.830	2.055	614
Totaal Lasten	**2.437**	**2.902**	**3.127**	**1.686**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.437**	**2.902**	**3.127**	**1.686**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Veiligheid regionale waterkeringen	%	Het percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoen.[1]	90	90	90	90	90	**90**	Provincie is toezichthouder, waterschappen rapporteren jaarlijks over de voortgang.
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

[1] Toetsen, beoordelen en op orde brengen van regionale keringen is een continu proces. Verschillende keringen verkeren in verschillende stadia van toetsen, beoordelen en realiseren. Doordat deze cyclus 12 jaar duurt is er altijd een deel wat nog gerealiseerd moet worden op basis van de toetsing.

Meerjarendoelen

3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde

Toelichting op meerjarendoel

Primaire keringen

Om onze provincie te beschermen tegen overstromingen, versterken de waterschappen de dijken langs de Nederrijn en de Lek: de primaire keringen. De provincie heeft bevoegd gezag bij deze dijkversterkingen. Volgens planning is er in 2021 een aanvraag voor een goedkeuringsbesluit voor de projecten Salmsteke en Vianen Hazelaar-plein.

Regionale waterkeringen

Naast de genoemde primaire keringen werken we voor de waterveiligheidsopgave ook aan de kleinere keringen, de regionale keringen. Wij hebben deze regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd in de

waterverordeningen. Daarbij hebben wij afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. Onderstaand de activiteiten die wij in 2021 uitvoeren:

- Met elk waterschap vinden er (ambtelijke) toezichthoudersoverleggen plaats over de regionale waterkeringen, waarin we afspraken toetsen en voortgangsrapportages bespreken.
- Om te kunnen blijven zorgen voor veilige regionale waterkeringen werken we samen met andere provincies en waterschappen aan het ontwikkelingsprogramma regionale waterkeringen (ORK).

Beoogd resultaat 2021

- We houden toezichtsoverleggen met de Utrechtse waterschappen
- 90% van de regionale waterkeringen voldoet aan de veiligheidsnorm

3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 gaan we verder met de uitvoering van het programmaplan Mooie en veilige dijken dat GS op 14 juli 2020 heeft vastgesteld. Samen met de waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en overige gebiedspartners werken we aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit bij de 6 projecten van de Sterke Lekdijk, de Grebbedijk en SAFE (Streefkerk-Ameide-Fort Everdingen). Eind 2021 zullen alle 8 projecten zijn gestart en in 2021 begint ook de uitvoering van het project Salmsteke.

Beoogd resultaat 2021

- Afronding planfase en start uitvoering project Salmsteke
- Voorkeursalternatief Culemborgse veer-Beatrix Sluizen is vastgesteld.

3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen

Toelichting op meerjarendoel

Gevolgbeperking Overstromingen

Naast sterke dijken is het van groot belang dat we voorbereid zijn op de mogelijke gevolgen van overstromingen. Een overstroming is immers nooit helemaal uit te sluiten. Daarom werken wij samen met de veiligheidsregio Utrecht (VRU), Rijkswaterstaat, waterschappen en gemeenten aan het Regionaal Programma Gevolgbeperking Overstromingen waarmee uitvoering wordt gegeven aan het Plan van Aanpak dat is opgesteld in samenwerking met de partners. In 2021 wordt de eerste fase van het programma afgerond, waarbij de gemeenten handvatten hebben gekregen om te komen tot nieuw beleid. De provincie blijft haar coördineerde rol continueren.

ROR

De tweede cyclus van de EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) is in 2016 van start gegaan. Dit heeft in 2018 geleid tot een voorlopige risicobeoordeling en in 2019 tot een actualisatie van de overstromingskaarten. Op dit moment is het Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) in ontwikkeling en leveren de partijen die een rol spelen in het beheer van overstromingsrisico's in de stroomgebieden van de Rijn, de Maas, de Schelde en de Eems bijdragen. Het ORBP bevat een overzicht van doelen en maatregelen om de overstromingsrisico's te beheren. In 2021 wordt het ORBP opgeleverd. Provincie Utrecht levert input voor het Utrechtse deel van het ORBP.

Beoogd resultaat 2021

- Opstellen handvatten voor overstromingsrobuust inrichten van bestaande en nieuwe infrastructuur en bebouwing
- Deelnemen aan het proces van de ROR en het aanleveren van informatie om te komen tot het ORBP

3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering

Toelichting op meerjarendoel

De negatieve effecten van klimaatverandering nemen sterk toe in alle economische sectoren, zowel op de lange als op de korte termijn (toename van extremen). Extra inzet en investeringen zijn nodig om die effecten te verminderen en stappen te zetten richting een klimaatbestendige provincie. Met het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 willen we klimaatadaptatie richtinggevend onderdeel maken van al het beleid en uitvoeringsinstrumentarium. Daarbij zetten we een koers uit, waarbij we de volgende doelen nastreven:

- bevorderen van bewustwording en gedragsverandering
- concrete maatregelen ondersteunen
- klimaatadaptatie verankeren in provinciaal beleid
- regionale klimaatadaptatiestrategieën ondersteunen
- kennis en monitoring versterken.

De acties in het programma zijn gericht op de thema's vitale steden en dorpen, een adaptief landelijk gebied en veilige en bereikbare netwerken. Naast de structurele middelen voor klimaatadaptatie die al in de begroting 2020 zijn vastgelegd, hebben we extra, incidentele middelen nodig om het programma te kunnen uitvoeren. Een deel van de middelen zetten we in voor de uitvoering van de regionale adaptatiestrategieën van de werkregio's in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en als bijdrage aan de nationale Impulsregeling Klimaatadaptatie die 1 januari 2021 in werking treedt.

Beoogd resultaat 2021

De regionale werkverbanden (werkregio's) op het gebied van klimaatadaptatie leveren eind 2020 of in 2021 (afhankelijk van de planning van de betreffende werkregio) regionale adaptatiestrategieën op en maken vervolgens uitvoeringsplannen. Ook treedt in 2021 de Impulsregeling Klimaatadaptatie van Rijk en regio in werking. Conform het Programma Klimaatadaptatie informeren we eind 2021 Provinciale Staten over de afronding van fase 1 van het programma (2020-2021). In de 2e helft van 2020 en in 2021 werken we aan de acties die al in het programma zijn opgenomen en zetten we in op de volgende, eerste resultaten:

- Afspraken ter bevordering van klimaatadaptief bouwen met alle partijen in de bouwketen
- Ondersteuning van regionale en lokale initiatieven gericht op bewustwording en educatie ten aanzien van klimaatadaptatie
- Klimaatadaptatie is verankerd in huidige relevante provinciale programma's en beleidstrajecten en programma's en trajecten die nog in ontwikkeling zijn
- Regionale adaptatiestrategieën zijn opgezet en de uitvoeringsprogramma's zijn in ontwikkeling of afgerond (afhankelijk van de voortgang in de werkregio's)

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

Schoon en voldoende oppervlaktewater zijn essentiële factoren voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een gezonde en duurzame leefomgeving op de langere termijn. We werken aan een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor de verschillende functies in onze provincie, vooral drinkwater, landbouw en natuur. In 2021 blijven we via verschillende sporen werken aan de verbetering van de kwaliteit van het Utrechtse oppervlaktewater. We zetten in op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) en hebben daarnaast ook oog voor nieuwe uitdagingen, zoals als opkomende stoffen en medicijnresten in (grond)water (zoals bestrijdingsmiddelen, pfas enz)

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	501	506	506	506
Materiële lasten	281	206	206	206
Totaal Lasten	**782**	**712**	**712**	**712**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**782**	**712**	**712**	**712**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
	NVT									
EFFECTINDICATOREN										
1	Waterkwaliteit oppervlaktewater (V-1)	%	Het percentage waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit.	PM[1]	PM	PM	PM	PM	**100 (2027)**	Informatiehuis water

[1]Deze data wordt slechts eens in de 5-6 jaar geleverd.

Meerjarendoelen

3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027

Toelichting op meerjarendoel

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Zoals aangegeven in het coalitieakkoord, hebben we met onze partners ambitieuze doelen geformuleerd voor de laatste planperiode (tot 2027) van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). We willen deze binnen de bestaande kaders bereiken.

De maatregelen in verband met het coronavirus zijn voor het Rijk aanleiding geweest de invoering van de Omgevingswet tot 1 januari 2022 uit te stellen en de planning van het Nationaal Waterprogramma (NWP) aan te passen. Het NWP zal in maart 2022 in werking treden, inclusief het Stroomgebiedbeheerplan 2022 – 2027. We hebben onze interne planning hierop aangepast. De definitieve vaststelling van de KRW-onderdelen in het regionale waterprogramma is daarom begin 2022 (was december 2021). Wel zullen we in 2021 de ontwerp-doelen voor het derde Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 vaststellen. Deze zijn binnen de stroomgebieden in

samenwerking opgesteld. Ook zetten we in op het KRW-doelbereik. Dit doen we door het stimuleren van projecten die ook een waterkwaliteitsbelang dienen, via agrarisch natuur-en waterbeheer en met Europese subsidies in de overgangsperiode van POP3 naar het nieuwe stelsel. Daarnaast hebben we in 2021 de resterende begrotingssubsidies aan de waterschappen voor de uitvoering van motie 27-2017 beschikbaar. Dit is het laatste jaar dat deze middelen beschikbaar zijn.

Overig water
In 2018 hebben we in een samenwerkingsovereenkomst met de waterschappen afgesproken om regionale doelen voor het overig water vast te stellen. De doelen voor de eerste gebieden komen in het regionaal waterprogramma 2022-2027.
Ter voorkoming van medicijnresten en microplastics in (grond)water, gaan we verder met de samenwerking die loopt vanaf 2019. Daarnaast evalueren in 2021 de pilot voor het opruimen van microplastics in het milieu.

Beoogd resultaat 2021
- Ontwerp-doelen KRW ten behoeve van het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 zijn vastgesteld
- Voor de overige wateren is de huidige toestand en waar mogelijk al het lange termijndoel vastgelegd
- Evaluatie pilot opruimen microplastics

3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel heeft groot raakvlak met het doel 3.1.4. In 2021 gaan we met onze partners verder met het (klimaat) robuust maken van het watersysteem. Het Delta-programma zoetwater gaat een nieuwe fase in. In de zoetwaterregio-west werken we actief aan maatregelen voor het optimaliseren van de wateraanvoer en verbeterd hergebruik van water. Als provincie Utrecht nemen we deel aan de werkgroep en dragen we bij aan onderzoeken en verkenningen.

De provincie Utrecht neemt actief deel aan het project Toekomst bestendig Amsterdam-Rijnkanaal-Noordzeekanaal gebied. In dit project onderzoeken we met elkaar samenhangende ruimtelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in het watersysteem (o.a. door klimaatverandering) voor west-Nederland (voor Utrecht: Utrecht ten westen van de Heuvelrug). Doel is de effecten van ruimtelijke keuzes op het watersysteem en vice versa voor zover dat mogelijk is kwantitatief in beeld te brengen.

In zoetwaterregio oost (ZON) (voor Utrecht: Utrechtse Heuvelrug/ Gelderse vallei) werken we per gebied aan een (klimaat)robuuster watersysteem, onder meer via de Blauwe agenda. Provincie Utrecht draagt maatregelen uit de Blauwe agenda aan voor het regionaal bod ZON voor de 2e fase Delta-programma om ervoor te zorgen dat de zoetwaterregio deze maatregelen uitvoert.

In samenwerking met Waterschap Rivierenland inventariseren we welke maatregelen nodig zijn voor het Rivierengebied (voor Utrecht gemeente Vijfheerenlanden) om het watersysteem verder te optimaliseren.

Provincie Utrecht is partner in het project IRM (integraal riviermanagement) van Rijkswaterstaat. Samen met de partners ontwikkelen we een langetermijnvisie op de Nederrijn-Lek, waarbij vooral de relatie tussen de rivier en de uiterwaarden van belang is. Thema’s die aan de orde komen zijn o.a. zoetwaterbeschikbaarheid, scheepvaart en natuur.

Beoogd resultaat 2021
- De relatie tussen ruimtelijke ontwikkelingen en het watersysteem zijn voor Utrecht-west kwantitatief in beeld gebracht
- We verzamelen en ontwikkelen kennis die bijdraagt aan een integrale visie op het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug (zie ook onder 3.3.3)
- Maatregelen uit de Blauwe agenda zijn aangedragen voor het regionaal bod ZON (2e fase Delta-programma)

3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

Toelichting op beleidsdoel

Het bodem- en watersysteem levert een belangrijke bijdrage aan veel van de doelen die we willen bereiken. Met het oog op het blijvend gebruik van het bodem- en watersysteem verbeteren we het systeem continue en anticiperen we op maatschappelijke opgaven. De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van bodem- en watersystemen (zowel grond- als oppervlaktewater). Toekomstige veranderingen en ontwikkelingen vragen om het behoud van een duurzaam evenwicht tussen benutten en beschermen op provinciaal niveau. Het regionale bodem- en watersysteem is de drager van de bovengrondse ruimtelijke ontwikkelingen. Het systeem stopt niet bij gemeentegrenzen en vraagt om regionale keuzes, waarbij we als provincie per gebied rekening houden met specifieke belangen en opgaven.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.040	957	957	957
Materiële lasten	1.440	1.440	1.440	1.380
Totaal Lasten	**2.480**	**2.397**	**2.397**	**2.337**
Baten	-1.394	-1.394	-1.394	-1.334
Totaal Baten	**-1.394**	**-1.394**	**-1.394**	**-1.334**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.086**	**1.003**	**1.003**	**1.003**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
	Geen									
EFFECTINDICATOREN										
1	Waterkwantiteit (TOP)	getal	Het aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.	12	12	12	12		**12**	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018
2	Waterkwantiteit (SUBTOP)	getal	Het aantal SUBTOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.	19	19	19	19		**19**	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018

Meerjarendoelen

3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd

Toelichting op meerjarendoel

Om aan de KRW-doelen te voldoen, verbeteren we de kwaliteit en kwantiteit van de grondwaterlichamen zodat er in de provincie voldoende en schoon grondwater is. We beschermen het grondwater ten behoeve van de volgende functies: menselijke consumptie, toekomstige drinkwaterwinning (strategische grondwatervoorraden) en natuur en landbouw die afhankelijk van grondwater is. Waar nodig zorgen we voor een betere bodemkwaliteit.

Uitvoeringsprogramma drinkwater
In 2019 zijn we samen met de gebiedspartners begonnen met het formuleren van maatregelen voor de aanpak van de (KRW)doelen die we nog moeten realiseren. Deze maatregelen leggen we in 2021 vast (zie ook onder 3.2.1). Aanvullend hierop maken we een uitvoeringsprogramma drinkwater samen met gemeenten, drinkwaterbedrijven, waterschappen en omgevingsdiensten. Hierin staan concretere maatregelen die de winning van drinkwater duurzaam beschermen, de drinkwatervoorziening duurzaam veiligstellen en invulling geven aan onze veranderende rol door het wegvallen van de Wet bodembescherming.

Handreiking grondwaterbescherming in Omgevingsplannen
In 2022 treden de Omgevingswet en de provinciale Omgevingsverordening in werking. We hebben in 2015 een handreiking opgesteld (geactualiseerd in 2018), die beschrijft met welke methodiek we risico's van ruimtelijke ontwikkelingen beoordelen en die vuistregels bevat voor de manier waarop we de bescherming van het waterwinbelang in bestemmingsplannen opnemen. Deze handreiking passen we aan op de nieuwe Omgevingsverordening en Bodem en Water Programma.

Programma Uitvoering Bodemconvenant (2016-2020)
Het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) 2016-2020 loopt ten einde. Dit is een volledig door het Rijk gefinancierd programma. Met de Omgevingswet gaan de taken grotendeels over naar gemeenten, maar de provincie behoudt een aantal wettelijke taken. Omdat de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022 loopt de Wet bodembescherming nog een jaar door. In de landelijke koepels vindt momenteel overleg plaats over de verdeling van de financiële middelen voor de bodemopgave voor de periode van 2021 t/m 2025. Hierover is nog geen overeenstemming bereikt. Wel is duidelijk dat de werkzaamheden voor de provincie Utrecht in 2021 doorlopen (zie hierna onder beoogd resultaat) en we ook de rol van bevoegd gezag (door de RUD) houden. We verlengen daarom het programma met een jaar en om de financiering van deze werkzaamheden in 2021 te dekken wenden we hiervoor (voorlopig) de bestaande reserve voor bodemsanering van € 3,62 miljoen aan. Eind 2021 evalueren we het programma en stellen een nieuw programma voor de periode tot en met 2025 op.

Behoud en versterken van aardkundige waarde
Aardkundige waarden zijn die onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van het gebied. Ze vertellen het verhaal over het ontstaan van de provincie en bieden unieke belevingswaarde. We beschermen deze aardkundige waarden en wijzen aardkundige monumenten aan: aardkundige waarden die zeer bijzonder zijn. We maken ze beleefbaar voor inwoners en bezoekers en benoemen de komende jaren nieuwe aardkundige monumenten, in overleg met grondeigenaren.

Beoogd resultaat 2021

- Er is een uitvoeringsprogramma drinkwater vastgesteld voor alle 25 kwetsbare en niet-kwetsbare winningen
- Handreiking grondwaterbescherming in Omgevingsplannen is opgesteld
- Uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2021, dit betreft o.a. het uitvoeren van een aantal omvangrijke langjarige saneringen, afronden van de 42 resterende spoedlocaties (locaties met risico's), uitvoering van de subsidieregelingen voor gemeenten en particulieren, de aanpak (door gemeenten) van diffuus verontreinigde gebieden (zoals lood en PFAS)
- Een nieuw aardkundig monument is benoemd

3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut

Toelichting op meerjarendoel

Met het verantwoord en veilig benutten van energie uit de ondergrond dragen we bij aan het programma Energietransitie (zie programma 4). We zorgen voor een goede afstemming met andere boven- en ondergrondthema's en de Regionale Energie Strategieën. We werken nauw samen met gemeenten en waterschappen, delen kennis met andere provincies en dragen bij aan kennisontwikkeling. Wij zetten opgedane kennis in voor het verder aanscherpen van beleid en het meedenken in gebiedsontwikkelings- en energietransitievraagstukken, zodat energie uit de ondergrond op een veilige, verantwoorde wijze wordt benut.

Voor open bodemenergiesystemen blijven wij het toepassen van goed functionerende systemen stimuleren. Dit doen we met verlenen van vergunningen, handhaving en door vroegtijdige meedenken bij gebiedsontwikkeling. Daarnaast leveren we een bijdrage aan minimaal twee masterplannen voor ondiepe bodemenergie in gebieden met intensieve ruimtelijke ontwikkeling. Initiatieven voor hogetemperatuuropslag zullen wij ondersteunen, vanuit het beschermen van grondwatervoorraden enerzijds en het benutten van duurzame energievormen anderzijds.

Voor aardwarmte benutten we concrete onderzoeksprojecten, waarmee we de mogelijkheden van een veilige ontwikkeling van aardwarmte in de provincie zullen verkennen. De provincie heeft een wettelijke adviesrol bij vergunningaanvragen voor aardwarmte. Bij ons advies betrekken wij gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Hiermee zorgen we ervoor dat regionale en lokale belangen meewegen bij het verlenen van vergunningen en de uitvoering van aardwarmteprojecten.

Energie uit oppervlaktewater kan een belangrijke rol spelen bij het verduurzamen van de warmtevoorziening. Over de toepasbaarheid, het aansluiten bij de specifieke lokale warmtevraag en de effecten op de fysieke leefomgeving is nog veel onbekend. We leveren een bijdrage aan de kennisontwikkeling van energie uit oppervlaktewater.

Beoogd resultaat 2021

- We hebben beleidsregels opgesteld over ondiepe bodemenergie op basis van 2 masterplannen bodemenergie
- We hebben bijgedragen aan kennisontwikkeling en het stimuleren van verkenningen van kansen voor een veilige en verantwoorde benutting van energie uit oppervlaktewater, ondiepe bodemenergie en aardwarmte

3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw

Toelichting op meerjarendoel

Drinkwaterbedrijven en provincies zijn wettelijk verantwoordelijk voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Door toenemende bevolkingsgroei in de provincie Utrecht neemt de vraag naar drinkwater toe. In 2019 heeft Provinciale Staten de lange termijnstrategie voor de waterwinningen van Vitens vastgesteld. In 2021 geven we hier uitvoering aan.

Voldoende grondwater is behalve voor drinkwater ook nodig in (verdrogingsgevoelige) natuurgebieden en landbouw. Om hier in het gebied van de Utrechtse Heuvelrug (en haar flanken) invulling aan te geven, hebben we in 2020 de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug vastgesteld. In 2021 geven we uitvoering aan deze agenda.

Beoogd resultaat 2021

- Vaststellen van aanvullende maatregelen voor verdrogingsgevoelige natuurgebieden
- We werken samen met Vitens aan de uitvoering van de lange termijnstrategie voor de waterwinningen
- We verzamelen en ontwikkelen kennis die bijdraagt aan een integrale visie op het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug
- We hebben meegewerkt aan meerdere bewustwordingscampagnes die bijdragen aan de doelen van de Blauwe Agenda.

3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet

Toelichting op meerjarendoel

Het bodem- en grondwatersysteem krijgt een steeds grotere rol bij het uitvoeren van maatschappelijke opgaven. Ook naar de diepere ondergrond is steeds meer in beeld als het gaat om bodemenergie en aardwarmte. De toenemende drukte in de ondergrond vraagt om meer regie van overheden en onderlinge afstemming over duurzaam en veilig gebruik van de ondergrond op een manier die aansluit bij de maatschappelijke opgaven waar we als regio boven en onder de grond voor staan.

In 2021 werken we de duurzame gebiedsgerichte aanpak verder uit, aan de hand van resultaten en leerervaringen tot dusver in o.a. Woerden en Veenendaal. Hiervoor gebruiken we beschikbare kennis en informatie over de ondergrond en zetten dit om in 3-dimensionale visualisaties van de ondergrond. We leveren ook een bijdrage aan onderzoeken, kennisontwikkeling en het identificeren van kansen voor de duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond, in combinatie met het realiseren van de regionale opgaven.

Beoogd resultaat 2021

- We werken in een aantal gebieden aan een 3-dimensionale duurzame en gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond
- Samen met andere overheden werken we verder aan een strategie om meer regie te pakken op duurzaam gebruik van de ondergrond, op een manier die aansluit bij gebiedsspecifieke maatschappelijk opgaven
- We stellen nieuw beleidskader vast voor gebiedsgerichte aanpak van historische grondwaterverontreinigingen onder de Omgevingswet

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

Toelichting op beleidsdoel

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de positieve invloed op gezondheid zo groot mogelijk is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	2.698	2.689	2.593	2.543
Materiële lasten	12.978	14.858	11.408	10.012
Totaal Lasten	**15.676**	**17.547**	**14.001**	**12.555**
Baten	-94	-94	-94	-94
Totaal Baten	**-94**	**-94**	**-94**	**-94**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**15.582**	**17.453**	**13.907**	**12.461**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Aantal milieuklachten	getal	Het aantal milieuklachten dat per jaar wordt afgehandeld.	600	600	600	600		**600**	Door RUD ontvangen
2	Beperking toezichtlast (VTH)	getal	Het aantal ontheffings-/ vergunningsaanvragen die binnen de wettelijke termijn zijn afgegeven.	90	90	90	90		**90**	Door RUD afgehandeld
3	Gezonde Leefomgeving	getal	Het aantal Mln. gemeenten dat op de kernindicator voor beweegvriendelijkheid van de omgeving minimaal een drie scoort (op een schaal van 0 tot 5).	3	4	5	7	7	**26 (totaal)**	www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/beweegvriendelijke-omgeving
4	Stiltegebieden	getal	Het areaal van de stille kernen van de stiltegebieden.	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000	**17.000**	GGD monitor, die eens in de 4 jaar plaatsvindt.
EFFECTINDICATOREN										
5	Vliegverkeer[1]	%	De procentuele afname van het aantal personen dat hinder ondervindt van vliegtuiglawaai per jaar. Ervaren geluidhinder van vliegtuigen specifiek uit de monitor.	16	-	-	-	-	**-**	GGD
6	Luchtkwaliteit[2]	%	Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM2,5 (10 µg/m3)	99,7					**0 (2030)**	RIVM monitorings rapportage van het NSL
			Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM10 (20 µg/m3)	6,1					**0 (2030)**	
			Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van NO2 (40 µg/m3)	0					**0 (2030)**	

[1] GGD doet dit onderzoek eens in de 4 jaren, zo ook in 2020, maar deze zijn i.v.m. COVID19 niet representatief en nog niet gepubliceerd, dus bekend gemaakt.

[2] RIVM Berekent jaarlijks de concentraties van het voorgaande jaar en de prognose voor 2020 op de NSL rekenpunten. Er zijn door het RIVM geen prognoses berekend voor 2021 en verder. Mogelijk komt er t.z.t. een prognose voor 2025. Een lineaire afname van de percentages ligt niet in de lijn der verwachtingen, het duurt enige tijd voordat nieuwe maatregelen een effect sorteren.

Meerjarendoelen

3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

We hanteren hierbij het begrip positieve gezondheid (Huber, 2011): 'het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.' Of de leefomgeving gezond en veilig is, hangt af van veel aspecten. Het is daarom belangrijk om bij al ons beleid (mobiliteit, recreatie en toerisme, landbouw, economie) de effecten op gezondheid en veiligheid van de leefomgeving te betrekken. Dit moet resulteren in zes hoofdprincipes waar we in verband met een gezonde en veilige leefomgeving naar streven. Deze hoofdprincipes zijn opgenomen in de ontwerp Omgevingsvisie. Het gaat kortweg om:

- Voldoende en kwalitatief hoogwaardige groen, deels rustig en stil
- Focus op fiets en/of OV voor dagelijkse verplaatsingen
- Terugdringen van vervuiling door goederen- en personenvervoer, industrie en landbouw
- Inrichting en gebruik van ruimte met het oog op gezondheid en veiligheid aanpassen aan klimaatverandering
- Ruimtelijke inrichting draagt bij aan inclusiviteit en sociale cohesie
- Circulaire economie, zonder schadelijke emissies

Binnen het programma gezonde leefomgeving willen we via innovaties inwoners aanmoedigen gezonder te leven.

Beoogd resultaat 2021

- We stellen een provinciaal programma in het kader van de Omgevingswet vast, waarin we al het uitvoeringsbeleid van de provincie dat is gericht op het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving hebben samengebracht. Concrete uitwerking daarvan zal deels in andere programma's van de provincie terecht komen.
- Samen met gemeenten, inwoners en kennispartners werken we aan een gezondere inrichting van de leefomgeving. We realiseren gezamenlijk voorbeeldprojecten.
- Als partner van de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven werken we met mede-overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen én inwoners samen aan datagedreven oplossingen voor een gezonde stedelijke leefomgeving.
- Met inspirerende voorbeeldprojecten, evenementen, praktijkexperimenten en storytelling zorgen we voor het delen van de opgedane kennis en ervaring.

3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Sport verbindt en draagt bij aan een goede gezondheid. Alle inwoners van onze provincie moeten hieraan kunnen deelnemen (inclusiviteit). Sport verbindt ook veel van onze beleidsdoelen: van duurzaamheid (accommodaties), sociale agenda (inclusie), tot het inrichten van een gezonde leefomgeving die uitdaagt tot sport en beweging. Wij zoeken naar verbinding met partijen (overheid, onderwijs, sportorganisaties en bedrijfsleven) die hierin kunnen bijdragen en willen hierover met hen afspraken maken. Van hieruit vullen we de komende periode onze rol op genoemde punten nader in.

Beoogd resultaat 2021

- We stellen een beleidskader sport vast, waarmee we richting geven aan onze rol en de eerste acties
- Ook sluiten we een provinciaal sportakkoord, met gemeenten en stakeholders

3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komen dichter bij de WHO-advieswaarden

Toelichting op meerjarendoel

Om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen, streven we naar permanente verbetering van de luchtkwaliteit. We willen uiterlijk in 2030 voldoen aan de WHO-advieswaarden.

Als provincie hebben wij een beperkte invloed op de luchtkwaliteit. Wij werken daarom samen met partners die veelal hetzelfde doel nastreven. Regionaal werken we samen in de uitvoeringsagenda schone lucht en landelijk nemen we deel aan het schone lucht akkoord.

Beoogd resultaat 2021

- De herijkte uitvoeringsagenda schone lucht is vastgesteld met deels een vervolg van bestaande projecten, deels nieuwe activiteiten gericht op de doelstelling
- Diverse acties van de huidige uitvoeringsagenda schone lucht zijn afgerond met resultaten die we kunnen delen of waarmee we verder kunnen werken. Voorbeelden: het project 'samen meten met sensoren', dat in 2021 een vervolg krijgt, een nieuwe samenwerking op dit thema met scholen we leveren in samenwerking met de partners van het Schone Lucht Akkoord (SLA) onderzoeksresultaten naar het onderwerp Schone Havens op, over mogelijkheden voor laad- en vul-infrastructuur voor schone brandstoffen en we werken mee aan een project voor walstroomvoorzieningen.

3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd

Toelichting op meerjarendoel

Onze provincie is dichtbevolkt en een knooppunt van infrastructuur. Mede als gevolg daarvan heeft een aanzienlijk deel van de woningen (35%) een hoger geluidsbelasting dan de WHO-advieswaarde. Daarnaast is er een grote bouwopgave en is de ruimte schaars. Een grote uitdaging dus om de geluidbelasting van woningen niet te laten toenemen, maar juist te verlagen. (Het onderdeel geluidhinder langs provinciale wegen is opgenomen in H 5.7.1 Het aantal inwoners met hinder van geluid langs provinciale wegen is lager.)

Ook het behoud van stiltegebieden staat onder druk door mobiliteit, ruimtelijke ontwikkelingen en de energieopgave. Desondanks willen we in samenwerking met gemeenten en Rijk de negatieve effecten van geluid zoveel mogelijk beperken. Behouden en creëren van stille gebieden in de woonomgeving en stiltegebieden is hiervan een onderdeel. Ondanks de grote drukte en druk op de ruimte zetten we in op het behoud van stiltegebieden.

Beoogd resultaat in 2021

- Opstellen van Agenda geluid: hierin maken we afspraken met gemeenten over hoe om te gaan met geluid in omgevingsplannen. Het streven is zoveel mogelijk aan te sluiten bij de WHO- advieswaarden voor geluid. Ook stiltegebieden en stille gebieden zijn hierbij gespreksonderwerp
- Kwaliteit van de stiltegebieden blijft behouden

3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden

Toelichting op meerjarendoel

Het Rijk is bezig met een herziening van het luchtruimgebruik, waarbij minder hinder van het vliegverkeer de doelstelling is. Wij sluiten hierop aan.

Beoogd resultaat 2021

- Een actieve lobby voor zo hoog mogelijke aan- en uitvliegroutes voor overvliegend verkeer en zoveel mogelijke beperking van de hinder
- Start en landingen van kleine luchtvaart (recreatief en zakelijk): alleen op locaties waar de hinder voor omwonenden en natuur zo min mogelijk is

3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd

Toelichting op meerjarendoel

Momenteel waarborgen we de veiligheid door de uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid (PUEV) 2015-2020. Vanaf 2021 zullen de Rijksmiddelen via het gemeentefonds worden verdeeld. De provincie zal het provinciedekkend gemeentelijke routenet blijven coördineren. In het ambtelijk PUEV overleg zullen de provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en veiligheidsregio kennis blijven uitwisselen en

beleidsontwikkelingen bespreken. De provincie zal zich actief inzetten voor het in stand houden van het adequate uitvoeringsniveau via het interbestuurlijk toezicht. De provincie zal in interprovinciaal verband een bijdrage leveren aan de Versterking van de omgevingsveiligheid 2021-2024. Daarin zijn deelprogramma's opgesteld onder meer gericht op BRZO, het kennisnetwerk, en de modernisering van het omgevingsbeleid. De provincie Utrecht neemt deel in de stuurgroep van het Rijk waarin gemeenten, provincies en, bedrijfsleven worden betrokken bij de ontwikkeling van het landelijk basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Beoogd resultaat 2021

- In standhouden van een adequate uitvoering van externe veiligheidsregelgeving
- Continueren van het provinciale kennisnetwerk voor externe veiligheid

3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling

Toelichting op meerjarendoel

Om de leefomgeving leefbaarder en duurzamer te maken, werkt de provincie Utrecht samen met gemeenten bij de uitvoering van het omgevingskwaliteits- en duurzaamheidsbeleid. Dat doen we met een gebiedsgerichte aanpak. Via het spoor van duurzame gebiedsontwikkeling stimuleren wij het integraal afwegen van de verschillende onderwerpen die bijdragen aan een gezonde, duurzame, veilige leefomgeving.

We helpen de Utrechtse gemeenten bij het realiseren van optimale en duurzame leefomgevingen. We wisselen kennis uit via de Leerkring Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO) en zetten onze DGO-instrumenten, zoals de DGO-Maptable, de Scan Omgevingskwaliteiten en de Wasstraat Duurzaamheid in bij gemeentelijke ruimtelijke plannen. Naast een gezonde leefomgeving zijn hierbij ook energie, materiaalgebruik, water, groen en mobiliteit belangrijke thema's.

Beoogd resultaat 2021

- Doorontwikkeling van het DGO-instrumentarium, vooral op het gebied van gezonde leefomgeving, energietransitie, klimaatadaptatie en de ondergrond
- Inzet van het DGO-instrumentarium, m.n. de DGO-Maptable, bij tenminste 5 gemeentelijke ruimtelijke plannen

3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

Voor een effectieve en efficiënte uitvoering van de VTH-taken is het belangrijk dat de uitvoeringsdiensten de basis van de dienstverlening op orde hebben: de bedrijfsvoering is op orde (transparant en 'in-control'), de financiële kaders zijn transparant en overzichtelijk, diensten beschikken over de juiste organisatorische competenties (bestuurlijke sensitiviteit, omgevingsbewust, communicatief, samenwerkingsgericht, ed.), de communicatie is zowel intern als extern effectief en er is een samenhangende digitale ondersteuning.

Beoogd resultaat 2021

- Ontwikkeling werkstructuur voor integrale regievoering op (complexe) dossiers
- Ontwikkeling competentieprofielen voor kritische functies
- Samen met andere eigenaren en de Regionale Uitvoerings Dienst (RUD) vormgeven aan het doorontwikkelen van de RUD tot een effectieve en efficiëntere organisatie onder de Omgevingswet (versterken eigenaren en opdrachtgeversrol)
- Ontwikkelen van een format voor (standaard) brieven (i.s.m. communicatiedeskundigen en gedragspsychologen)

3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht

Toelichting op meerjarendoel

We hebben in de provincie Utrecht nog steeds veel asbestdaken, ook al is het aantal vierkante meters de afgelopen jaren afgenomen. Daarom willen we deze problematiek versneld aanpakken. Deze versnellingsaanpak is er vooral op gericht van eigenaren van asbestdaken te ondersteunen bij het verwijderen van hun asbestdak. Onder meer door het ontwikkelen van een financiële regeling voor leningen, de inzet van landbouwcoaches en erfbegeleiders, het uitvoeren van pilotprojecten en voorlichting. We streven naar een koppeling met de energietransitie (zon op dak) en de landbouwtransitie. Partijen zoals het Rijk, koploper provincies en gemeenten ondersteunen de versnellingsaanpak, net als bedrijven die de landelijke samenwerkingsverklaring 'aanpak van asbestdaken' (februari 2020 door het Ministerie van I&W geïnitieerd) mede hebben ondertekend.

Beoogd resultaat 2021

- Opstellen en uitvoeren van een programma asbestdaken

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd

Toelichting op beleidsdoel

Op 10 december 2018 is de Visie Bodemdaling vastgesteld, met daarin een concrete ambitie voor het remmen van bodemdaling op korte termijn (2030) en langere termijn (2050). In het coalitieakkoord (mei 2019) is die ambitie verder aangescherpt. De Visie Bodemdaling met het coalitieakkoord hebben als bouwsteen gediend voor de Omgevingsvisie en in het verlengde van de visie is er in 2020 een 'Uitvoeringsprogramma Bodemdaling 2020-2023' opgesteld, die ter vaststelling bij PS voorligt. Met het afremmen van de bodemdaling zorgen we ook voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodems, zoals opgenomen in het Klimaatakkoord (juni 2019).
In de ontwerp-Omgevingsvisie (maart 2020) is bodemdaling als expliciete doelstelling opgenomen: "2030: De bodemdaling in het landelijk veenweidegebied is met gemiddeld 50% geremd. Voornaamste achterliggend doelen zijn het verminderen van de CO_2 -uitstoot en beheersing van de maatschappelijke kosten".
In het Klimaatakkoord is voor de veenweidegebieden opgenomen:

- Provincies met veenweiden hebben in 2030 gezamenlijk een reductie van 1 megaton CO2eq-emissie uit de veenbodems gerealiseerd
- Elke provincie moet een Regionale Veenweiden Strategie (RVS) op stellen waarin zij aangeven hoe zij hun aandeel in de landelijke reductiedoelstelling willen realiseren. Bij het opstellen van de Utrechtse RVS zullen wij ook aangeven hoe wij de provinciale doelstelling van 50% reductie in 2030 kunnen halen.
- Een reservering van in totaal 100 mln. aan middelen van het Rijk voor gebiedsprocessen als impuls in de veenweidegebieden in de eerste twee jaar (Impulsgelden Veenweiden, 2020-2021), hiervoor legt het Rijk de regie bij de veenweideprovincies.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	470	476	476	476
Materiële lasten	4.250	3.750	3.750	3.750
Totaal Lasten	**4.720**	**4.226**	**4.226**	**4.226**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.720**	**4.226**	**4.226**	**4.226**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Bodemdaling	getal	Het aantal hectares per jaar met technische maatregelen om de bodemdaling te remmen, die medegefinancierd zijn door de provincie. Op dit moment is genoemde indicator gericht op het meten van onze prestatie en daarmee een goede startindicator. Bij verdere verdieping kan een aanscherping van de indicator plaatsvinden, mogelijk ook gericht op te behalen effecten.	-	155	310	465	620	-	Interne gegevens, Water schappen .
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken

Toelichting op meerjarendoel

Om aan al deze afspraken uit het Klimaatakkoord te kunnen voldoen, is kennisontwikkeling over het afremmen van bodemdaling en het verminderen van de broeikasgasuitstoot in de veenweidegebieden van belang. Ook is het belangrijk dat deze kennis in de praktijk is getoetst en toegankelijk is voor alle partijen. We zetten daarom in op kennisontwikkeling, kennisdeling en innovatie.

Beoogd resultaat 2021

- Zichtbare deelname aan onderzoekstrajecten uit het Klimaatakkoord, bijvoorbeeld het Nationaal Onderzoeksprogramma Bodemdaling Veenweiden (NOBV), een onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen
- Faciliteren/meefinancieren van (pilot)projecten die beogen kennisvragen te beantwoorden, zoals o.a. de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart en diverse pilots rond teelt lisdodde
- Ondersteunen van het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) dat inzet op brede landbouwkundige innovatie in het veenweidegebied, gericht op een duurzaam toekomstperspectief
- Ondersteunen van en participeren in het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB), een platform dat zich inzet voor het ontsluiten van kennis rondom bodemdaling, om de toepassing ervan te stimuleren

3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

Toelichting op meerjarendoel

Maatregelen voor het afremmen van bodemdaling en het verminderen van de broeikasgasuitstoot nemen we via gebiedsprocessen, vooral ook gericht op het verminderen van de stikstofemissie. Andere beleidsdoelen in deze integrale aanpak kunnen zijn: waterkwaliteit, biodiversiteit & natuur en energie. Per gebied zal dit verschillen.

Bij het uitvoeren van de gebiedsprocessen willen we gebruik maken van de gebiedscommissie Utrecht-West, vanwege haar goede netwerk en deskundigheid op het onderwerp bodemdaling.

Beoogd resultaat 2021

- In nauwe samenwerking met onze partners is een Regionale Veenweiden Strategie opgesteld waarin staat aangegeven waar en hoe we de bodemdaling met prioriteit aanpakken (beleidsdocument)

- In de gebieden met een sterke bodemdaling en die dicht bij N2000-gebieden liggen, zijn 2 nieuwe gebiedsprojecten gestart, primair gericht op het afremmen van bodemdaling, waarbij we andere doelen (oa stikstof) als koppelkans meenemen
- Enkele lopende gebiedsprojecten zijn verbreed/geïntensiveerd met het onderwerp afremmen bodemdaling

Verbonden Partijen

- Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
- Vitens NV

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Water, Bodem en Milieuplan 2016-2021
- Schone Lucht Akkoord (SLA)
- Uitvoeringsagenda Schone Lucht 2018-2020

4. Energietransitie

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht versnelt de energietransitie met aandacht voor de haalbaarheid en betaalbaarheid voor alle inwoners. Het programmaplan Energietransitie 2020-2025 kent 4 programmalijnen gericht op energiebesparing, duurzame opwek, innovatie en het geven van een goed voorbeeld. Door te sturen op energiebesparing en uitbreiding van productie van duurzame energie dragen we bij aan het bereiken van de doelen van het klimaatakkoord. Ons doel is het verlagen van de CO2 uitstoot en een duurzaam energiesysteem waar alle inwoners gebruik van kunnen maken (inclusiviteit).

Met het oog op deze inclusiviteit is de Aanpak Inclusieve Energietransitie 2021-2025 ontwikkeld. Deze aanpak heeft tot doel dat bestaande activiteiten in het programmaplan Energietransitie op een voor alle inwoners haalbare en betaalbare manier uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast worden nieuwe inclusieve verduurzamingsaanpakken ontwikkeld en is er een kennis- en leerprogramma voor onze stakeholders.

In 2020 is een onderzoek gedaan naar scenario's waarin de energietransitie in de provincie Utrecht kan bewegen. De scenario's laten zien dat energiebesparing en productie van duurzame energie achterblijven bij de doelstellingen in het coalitieakkoord (respectievelijk 9% en 16% in 2023) en dat energieneutraliteit ook in 2040 nog een stip op de horizon is. Het onderzoek laat echter ook zien dat, bij realisatie van de RES-boden en de overige maatregelen uit het klimaatakkoord, de afname van de CO2-uitstoot in 2030 in lijn is met de nationale doelstelling van 49% waaraan wij ons gecommitteerd hebben. Het realiseren van deze ambitieuze CO2-doelstelling is een gezamenlijke opgave waarvoor de inzet van de rijksoverheid, gemeenten en andere partijen uit het klimaatakkoord randvoorwaardelijk is. Om de voortgang van de energietransitie in de provincie Utrecht te kunnen meten wordt (in aanvulling op de indicatoren in de begroting) een online monitor ontwikkeld.

Wat gaat dat kosten?

4. Energietransitie	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	-	997	2.319	2.325	2.257	2.257
Materiële lasten	1.770	5.122	6.561	6.796	7.973	7.072
Totaal Lasten	**1.770**	**6.119**	**8.880**	**9.121**	**10.230**	**9.329**
Baten	26	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**26**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.744**	**6.119**	**8.880**	**9.121**	**10.230**	**9.329**
Stortingen in reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**1.744**	**6.119**	**8.880**	**9.121**	**10.230**	**9.329**

Reserves Energietransitie

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Projecten	-	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
4 Energietransitie	4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)
		4.1.2 Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd
		4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties
	4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	4.2.1 Meer zonnepanelen op daken
		4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt
		4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie
		4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter
		4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer
	4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)
		4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening
		4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)

	4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven	4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop
		4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie

Toelichting op beleidsdoel

Energiebesparing levert een directe bijdrage aan CO2 reductie, voor inwoners en bedrijven is het een kans om de energiekosten te verlagen en het comfort te verhogen. Daarnaast levert energiebesparing veel werkgelegenheid en innovatie op in de bouw- en installatie sector.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.209	1.207	1.139	1.139
Materiële lasten	2.356	2.341	2.367	2.386
Totaal Lasten	**3.565**	**3.548**	**3.506**	**3.525**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.565**	**3.548**	**3.506**	**3.525**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Energiebesparingsprojecten	getal	Het aantal ondersteunde grootschalige projecten gericht op energiebesparing/opwek bij inwoners.	0	3	4	5	6	**6**	Programma team (intern)
2	Energiecontroles bedrijven	getal	Het aantal bedrijven waar energiecontroles in opdracht van de provincie MIn. en gemeenten worden uitgevoerd.	70	100	125	150	175	**200**	Programma team (intern)
3	Ondersteunde trajecten maatschappelijke organisaties	getal	Het aantal vestigingen van maatschappelijke organisaties waar de provincie ondersteuning geeft bij energiebesparing en/of duurzame opwek.	100	150	200	250	250	**250**	Programma team (intern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)

Toelichting op meerjarendoel

45% van het energiegebruik in de provincie Utrecht is gerelateerd aan de gebouwde omgeving. Om de doelen uit het klimaatakkoord te halen, is een gestage daling noodzakelijk. Gemeenten, woningcorporaties en verenigingen van eigenaren worden gestimuleerd en ondersteund om deze besparingsdoelstelling te realiseren, met als doel reductie van broeikasgasemissies (SDG13).

Beoogd resultaat 2021

- 5 gemeenten worden op maat ondersteund met expertise en menskracht door de een groep experts (de expertpool) bij de transitie naar duurzame warmte.
- 3 collectieve bespaar/verduurzamingsprojecten worden met menskracht en financiële middelen ondersteund om een inclusieve financieringsaanpak te realiseren.
- Gemeenten worden ondersteund bij de inclusieve uitvoering van de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE-regeling) voor inwoners die zelf besparingsmaatregelen nemen.
- Gemeenten en energiecoöperaties worden ondersteund bij inclusieve informatievoorziening over de energietransitie naar inwoners, via fysieke en digitale kanalen. Concepten zoals bijvoorbeeld “mijn groene huis” in Zeist kunnen hiermee breder uitgerold worden.
- Inzicht in de mogelijkheden om op provinciaal niveau aan de slag te gaan met hybride warmtepompen (o.a. technisch, financieel, businesscase, marktbenadering, bewonersperspectief) als tussenoplossing naar aardgasvrij, daar waar die stap naar verwachting nog langere tijd op zich laat wachten.
- Gemeenschappelijke ambitie energieneutrale nieuwbouw en opstellen uitvoeringsagenda met gemeenten en provincie.
- Duurzame relatie met de gemeenten waardoor een overzicht is van de obstakels waar gemeenten tegen aan lopen bij de eerste stappen in de inclusieve transitie naar duurzame warmte (aardgasvrij). Deze obstakels worden waar mogelijk weggenomen en/of gedeeld met het rijk.

4.1.2 Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

Via toezicht en handhaving worden bedrijven gehouden aan het nemen van energiebesparende maatregelen waartoe zij wettelijk verplicht zijn en worden bedrijven gestimuleerd meer te doen dan wat wettelijk verplicht is. Daarom wordt toezicht en handhaving door de omgevingsdiensten ingericht en opgeschaald, met als doel reductie van broeikasgasemissies (SDG13)

Beoogd resultaat 2021

- 100 uitgevoerde energiecontroles door de omgevingsdiensten ODRU en RUD
- 2 bijeenkomsten Utrechts Kennisnetwerk Energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties
- 5 verduurzamingsprojecten van gemeenten en marktpartijen worden door de provincie ondersteund.
- Sluiten van een convenant bij voldoende interesse tussen de gemeenten en de provincie Utrecht om toezicht op energiebesparing bij bedrijven te intensiveren

4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties

Toelichting op meerjarendoel

De succesvolle aanpak van coaches voor de zorg wordt opgeschaald en uitgebreid naar andere maatschappelijke sectoren als onderwijs, sport en cultuur om deze organisaties te helpen bij besparen en verduurzamen, met als doel reductie van broeikasgasemissies (SDG13).

Beoogd resultaat 2021

- 5 ondersteuningstrajecten gestart voor de verduurzaming van sportaccommodaties zoals sporthallen en zwembaden.

- 5 ondersteuningstrajecten gestart voor scholen in het PO en VO.
- 5 ondersteuningstrajecten gestart om energiebesparing te stimuleren bij culturele instellingen
- 2 bijeenkomsten van het Utrechts Kennisnetwerk Energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties
- Inrichten van ontzorgingsloket ten behoeve van de landelijke RVO regeling voor ondersteuning van maatschappelijke organisaties bij verduurzaming en besparing.

4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen

Toelichting op beleidsdoel

Dit beleidsdoel richt zich op de omslag van opwek en gebruik van fossiele naar hernieuwbare energie. De provincie stimuleert en ondersteunt bewezen oplossingen om de toepassing daarvan te versnellen. Daarnaast zoekt de provincie met de gemeenten en waterschappen naar ruimtelijke mogelijkheden om grootschalige duurzame opwek maatschappelijk en ruimtelijk mogelijk te maken. Het betrekken van de inwoners door gemeenten is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Onze rol in het RES1 proces definiëren wij als volgt:

1. In RES-verband samen met partners komen tot de benodigde zoeklocaties om het RES-bod gestand te doen, rekening houdend met goede ruimtelijke inpassing, systeemefficiëntie (e-net), lokale betrokkenheid en het risico op planuitval.
2. Daarna monitoren voortgang van voorbereiding van ruimtelijke procedures en projecten en afspraken maken per RES om realisatie van RES 1.0 te begeleiden en borgen.
3. Waar nodig aanvullende potentiële locaties onderzoeken in gemeenten waar bijdrage aan de opgave voor zon en wind teveel achterblijft.
4. Gemeenten en energiecoöperaties ondersteunen bij het organiseren van mede-eigenaarschap van inwoners. (streefwaarde per project minimaal 50%)

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	910	917	917	917
Materiële lasten	2.030	2.240	2.511	1.011
Totaal Lasten	**2.940**	**3.157**	**3.428**	**1.928**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.940**	**3.157**	**3.428**	**1.928**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Locaties grootschalige opwek	getal	Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek van elektriciteit waar de provincie ondersteuning biedt.	4	8	9	11	11	**11**	Programma team (intern)
2	Locaties duurzame warmtewinning	getal	Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame warmtewinning waar de provincie ondersteuning biedt.	1	2	3	4	4	**4**	Programma team (intern)
EFFECTINDICATOREN										
3	Duurzaam opgewekte elektriciteit	%	Het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit van het totale elektriciteitsverbruik in de provincie Mln.	PM	PM	PM	PM	PM	**55% (2030)**	Klimaat monitor
4	Hernieuwbare energie (V-3)	Getal (PJ)	De totale productie van hernieuwbare energie in Peta Joule (PJ).	-	PM	PM	PM	PM	**11 (2030)**	Klimaat monitor

[1] Voor de indicatoren 3 en 4 geldt dat het op dit moment nog niet mogelijk is om waarden in te vullen. We zijn hierin afhankelijk van externe bronnen. Zo snel waarden beschikbaar komen, nemen we ze op.

Meerjarendoelen

4.2.1 Meer zonnepanelen op daken

Toelichting op meerjarendoel

Er zijn nog veel daken in de provincie Utrecht (woonhuizen, bedrijven, agrarisch vastgoed) waarop zonnepanelen kunnen worden aangebracht, dit draagt bij aan de verduurzaming van de opwek en het realiseren van de doelstellingen van gemeenten en provincies, zoals die onder andere in de regionale energie strategieën (RES) worden afgesproken.

Beoogd resultaat 2021

- De provincie heeft een ondersteuningsaanpak voor zon op woningen, bedrijfsdaken, agrarische daken
- Er zijn 150 quick-scans uitgevoerd voor zon op bedrijfsdaken.
- Afronding van project New Grid on the Block en plan van aanpak voor vervolg gereed, met het oog op verlaging aansluitkosten duurzame opwek.

4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt

Toelichting op meerjarendoel

In de omgevingswet en de regionale energie strategieën maken we ruimte voor grootschalige opwek van duurzame energie. We formuleren samen met gemeenten en waterschappen zoekgebieden en gaan met inwoners en stakeholders in overleg om vast te stellen op welke locaties duurzame opwek ruimtelijk inpasbaar is, met als doel om duurzame opwek ruimtelijk mogelijk te maken

Beoogd resultaat 2021

- RES 1.0 vastgesteld met zoekgebieden voor de regio's RES U16, RES Regio Amersfoort en RES Regio Foodvalley2.
- Provinciale Omgevingsvisie en Verordening vastgesteld met meer ruimte voor Energietransitie

- Afgeronde studies naar inpassingsmogelijkheden op het gebied van ruimte, natuur en energienetwerken
- Met gemeenten afgestemde provinciale strategie voor zonne-energie is gereed.

4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie

Toelichting op meerjarendoel

Zoveel mogelijk inwoners moeten kunnen meedoen en meeprofiteren van de voordelen van energiebesparing en duurzame opwek om besparings- en opwekdoelen te realiseren. Inclusiviteit is hierbij een belangrijk thema. Bij duurzame opwek projecten streven we naar inspraak van inwoners middels actieve proces participatie en 50% financiële projectparticipatie door inwoners.

Beoogd resultaat 2021

- Samenwerkingsverbanden zoals energiecoöperaties worden ondersteund in kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling.
- Energiecoöperaties worden door een fonds van het Rijk en Provincies, financieel ondersteund bij de ontwikkeling van duurzame opwek projecten.
- Het Utrechts projectenbureau van en voor de energiecoöperaties ondersteunt energiecoöperaties bij de realisatie van duurzame opwekprojecten.
- Gemeenten zijn geadviseerd over de mogelijkheden om op inclusieve wijze invulling te geven aan 50% eigendom bij inwoners.

4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter

Toelichting op meerjarendoel

Een groot deel van de energievraag in de gebouwde omgeving heeft betrekking op warmte. De provincie onderzoekt de mogelijkheden van duurzame warmtewinning en stimuleert de toepassing daarvan met als doel reductie van broeikasgasemissies (SDG13).

Beoogd resultaat 2021

- Afronden van het onderzoek naar aanwezige bodemwarmte (SCAN-programma geothermie) en verwerken van de uitkomsten in onder meer Provinciaal beleid en informatiesystemen
- Resultaten van het onderzoek aangaande beschikbaarheid en toepassing biomassa in de provincie Utrecht, verwerken in RO beleid.

- Opstellen van de overkoepelende provinciale warmtevisie met kansenkaarten (GIS) voor onder meer aquathermie, duurzame biomassa, biogas, zon-thermisch en wamte/koude opslag (WKO).
- Technische haalbaarheid onderzoeken, in samenwerking met het ICO, van de inzet van kleinschalige geothermie als separaat onderdeel van de warmtevisie voor het verduurzamen van de bestaande warmtenetwerken.
- Ondersteunen van projecten voor duurzame warmtewinning zoals LEAN.
- Plan van aanpak implementatie nieuwe warmtewet gereed en uitvoering gestart.

4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer

Toelichting op meerjarendoel

Elektrische auto's gebruiken minder energie en schonere energie en dragen daarmee bij aan energiebesparing en CO2 reductie. Daarom stimuleren we gebruik van elektrische auto's door te zorgen voor voldoende laadpunten met een goede spreiding, met als doel reductie van broeikasgasemissies (SDG13)

Beoogd resultaat 2021

- Afspraken voor uitbreiding van de laadinfrastructuur volgens de Nationale Agenda Laadinfrstructuur (NAL) worden in MRA-E verband uitgevoerd.
- 5 gemeenten worden ondersteund bij het uitvoeren van hun vastgestelde visie laadinfra.

- Onderzoek afgerond naar mogelijkheden voor versneld elektrificeren van mobiliteit in de provincie Utrecht.

4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief

Toelichting op beleidsdoel

De ambities voor de verandering van het energiesysteem liggen hoog, maar er zijn nog geen uitgestippelde paden voor een transitie die alle doelen realiseert en waarbij iedereen mee kan doen. Om die reden is er aandacht voor behartiging van belangen bij het Rijk en in Europa, en worden innovatieve aanpakken en financieringsvormen ontwikkeld, gebruikmakend van technische innovaties.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	113	114	114	114
Materiële lasten	2.175	2.215	3.095	3.675
Totaal Lasten	**2.288**	**2.329**	**3.209**	**3.789**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.288**	**2.329**	**3.209**	**3.789**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Uitbreiding laadinfra[1]	getal	Het aantal nieuw gerealiseerde openbare laadpalen met steun van de provincie.	0	PM	PM	PM	PM	**PM**	Programma team (intern) NAL
2	Haalbaarheid en betaalbaarheid	getal	Het aantal ontwikkelde verduurzamingsprojecten voor inwoners waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd.	1	2	2	2	2	**2**	Programma team (intern)
3	Pilots innovatie	getal	Het aantal pilots van energie-innovaties waar de provincie Mln. bij betrokken is.	1	3	4	5	5	**5**	Intern
EFFECTINDICATOREN										
4	Duurzaam opgewekte elektriciteit	%	Het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit van het totale elektriciteitsverbruik in de provincie Mln.	PM	PM	PM	PM	PM	**55% (2030)**	Klimaat monitor

[1] Voor de indicator 1 geldt dat het op dit moment nog niet mogelijk is om waarden in te vullen. We zijn hierin afhankelijk van externe bronnen. Zo snel waarden beschikbaar komen, nemen we ze op.

Meerjarendoelen

4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)

Toelichting op meerjarendoel

Wij wenden onze invloed aan bij de totstandkoming van wet- en regelgeving en de toepassing daarvan waardoor de energietransitie versneld wordt.

Beoogd resultaat 2021

- Public affairs activiteiten op het gebied van besparen, verduurzamen en groen herstel uit de agenda's voor Europa en Nederland, worden volgens plan uitgevoerd.
- Belemmeringen zijn in beeld gebracht i.s.m. gemeenten, energiecoöperaties, bedrijven en andere partners.
- Samen met andere provincies zijn afspraken gemaakt met een nieuw kabinet om belemmeringen die worden gesignaleerd voor het nakomen van de afspraken uit het klimaatakkoord, weg te nemen.

4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening

Toelichting op meerjarendoel

Door onderzoek en innovatie zoeken we naar manieren om energiebesparing en duurzame opwek, sneller, inclusiever, goedkoper en beter te realiseren. In 2020 is een motie aangenomen over het uitvoeren van een onderzoek naar toepassing van waterstof in de gebouwde omgeving. Het budget daarvoor is opgenomen in de begroting en vertaald naar een beoogd resultaat.

Beoogd resultaat 2021

- Technische innovaties, die gezien profiel van de regio hier kansrijk zijn om te ontwikkelen of uit te testen voor de Utrechtse energietransitie, zijn in beeld gebracht.
- 3 van deze innovaties worden met behulp van de provincie getest binnen de Provinciegrenzen.
- Onderzoek naar een pilot voor toepassing van waterstof in de gebouwde omgeving is afgerond en besluitvorming over een vervolgtraject heeft plaatsgevonden.

4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)

Toelichting op meerjarendoel

Om de energietransitie haalbaar en betaalbaar uit te voeren, ontwikkelen we samen met marktpartijen en gemeenten, verduurzamingsaanpakken waaraan iedereen mee kan doen. Voor de financiering van de verduurzamingsaanpakken werken we samen met marktpartijen, het Rijk en Europa. We zetten in op: garanties, leningen en subsidies.

Beoogd resultaat 2021

- Versterken van het ontwikkel- en financieringsnetwerk voor collectieve en inclusieve energietransitie aanpak, waardoor meer financieringsoplossingen kunnen worden aangeboden.
- Financiering van een tweede pilot gebouw gebonden financiering samen met een gemeente.
- Starten met een sociaal inclusief versnellingsprogramma samen met onze stakeholders

4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven

Toelichting op beleidsdoel

De energietransitie vraagt soms om dappere keuzes, gedragsveranderingen en investeringen. Zoals de Provincie Utrecht aan anderen eisen stelt, willen we ook zelf het goede voorbeeld geven door de organisatie te verduurzamen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	87	87	87	87
Totaal Lasten	**87**	**87**	**87**	**87**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**87**	**87**	**87**	**87**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Opwek provincie	getal (KWh)	De hoeveelheid duurzaam opgewekte energie op het vastgoed en de eigendommen van de eigen provinciale organisatie.	80.000	250.000	350.000	450.000	500.000	**500.000**	Intern
2	Besparing provincie	%	Het percentage bespaarde energie t.o.v. het voorgaande jaar door de eigen provinciale organisatie.	3	3	3	3	3	**3**	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop

Toelichting op meerjarendoel

De provincie maakt serieus en zichtbaar werk van energiebesparing en duurzame opwek in haar panden en bedrijfsvoering waardoor ze andere organisaties en inwoners inspireert om hetzelfde te doen.

Beoogd resultaat 2021

- Aanpassen van gebouw gebonden installaties die leiden tot een reductie van gebouwgebonden energiegebruik met 3% t.o.v. 2020.
- Het totale energiegebruik van de provinciale organisatie is in beeld gebracht.
- Er is een door het CMT goedgekeurd plan voor energiebesparing tot 2035.

4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie zal haar eigen vastgoed en bezittingen beschikbaar stellen om met bewezen technologie en met innovaties bij te dragen aan duurzame energieopwekking.

Beoogd resultaat 2021

- Door uitbreiding van het aantal zonnepanelen op provinciaal vastgoed is de capaciteit van de eigen opgewekte energie verdubbeld t.o.v. 2020

- Er zijn 2 zichtbare duurzame initiateven genomen.
- Er is een door het CMT goedgekeurd plan voor duurzame energieopwekking tot 2035.

Verbonden Partijen
Dit programma kent geen Verbonden Partijen zoals die door het BBV worden onderscheiden.

Beleidsdocumenten
- Programmaplan Energietransitie 2020- 2025

5. Bereikbaarheid I - Algemeen

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per fiets, auto en voor het vervoer van goederen in een gezonde en verkeersveilige omgeving.

Wat gaat dat kosten?

5. Bereikbaarheid I - Algemeen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	10.005	9.559	13.021	12.568	12.568	11.678
Kapitaallasten	1.747	3.227	3.352	3.083	4.135	4.294
Materiële lasten	53.764	74.046	64.621	62.936	71.623	58.932
Totaal Lasten	**65.516**	**86.832**	**80.994**	**78.587**	**88.326**	**74.904**
Baten	9.268	5.900	1.654	1.551	1.536	2.579
Totaal Baten	**9.268**	**5.900**	**1.654**	**1.551**	**1.536**	**2.579**
Saldo van dit programma	**56.248**	**80.932**	**79.340**	**77.036**	**86.790**	**72.325**
Stortingen in reserves	8.494	40.384	9.982	11.057	8.500	8.500
Onttrekkingen aan reserves	27.413	62.785	103.808	25.227	31.216	22.563
Beslag op de algemene middelen	**37.329**	**58.530**	**-14.486**	**62.866**	**64.074**	**58.262**

Reserves Bereikbaarheid I - Algemeen

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve VERDER	-	19.000	8.500	8.500	8.500	8.500
Reserve Mobiliteitsprogramma	4.100	21.124	1.482	2.557	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	4.394	260	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**8.494**	**40.384**	**9.982**	**11.057**	**8.500**	**8.500**
Reserve VERDER	7.386	19.000	8.500	8.500	8.500	8.500
Reserve Projecten	295	-	-	-	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	19.732	28.237	80.660	12.779	16.744	11.624
Reserve Masterplan Soesterberg	-	2.509	-	-	-	-
Reserve Gladheidsbestrijding	-	260	-	-	-	-
Reserve Ecoducten	-	-	11.108	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	-	12.780	3.540	3.948	5.972	2.439
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**27.413**	**62.785**	**103.808**	**25.227**	**31.216**	**22.563**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Uitbreidingsinvesteringen Omschrijving project	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025-2029
Lopende investeringen										
Provinciale wegen	A	226.143	88.786	7.576	8.588	12.927	33.311	59.516	62.232	41.993
Fiets	A	3.119	0	192	831	1.545	150	0	0	130
Verkeersveiligheid	A	3.970	0	72	758	2.355	0	0	700	0
Totaal lopende investeringen		**233.232**	**88.786**	**7.840**	**10.177**	**16.827**	**33.461**	**59.516**	**62.932**	**42.123**
Nieuwe investeringen										
Geen nieuwe investeringen										
Totaal nieuwe investeringen		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal uitbreidingsinvesteringen		**233.232**	**88.786**	**7.840**	**10.177**	**16.827**	**33.461**	**59.516**	**62.932**	**42.123**

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025-2029
Lopende investeringen										
Provinciale wegen	A	128.761	0	1.506	7.876	330	3.765	3.433	3.665	107.375
Vaarwegen	A	20.890	0	1.368	0	8.717	6.943	175	354	3.333
Totaal lopende investeringen		**149.651**	**0**	**2.874**	**7.876**	**9.047**	**10.708**	**3.608**	**4.019**	**110.708**
Nieuwe investeringen										
Duikerbrug N484	B	330	-	-	-	-	330	-	-	-
N199, traject 8 (Rondweg Noord)	B	400	-	-	-	-	400	-	-	-
Omschrijving project	B	267						267		
N210, traject 20 (Schoonhoven Lopik)	B	668	-	-	-	-	668	-	-	-
N210, traject 21 (Lopik N204)	B	869	-	-	-	-	869	-	-	-
N225, traject 37 (Driebergen-Doorn)	B	1.270	-	-	-	1.270		-	-	-
N228, traject Montfoort	B	2.953	-	-		2.953		-	-	-
N229, traject 62 (Odijk-Werkhoven)	B	311	-	-	-	311	-	-	-	-
N484A, traject 114 (deel PZH)	B	1.779	-	-	-	-	1.779	-	-	-
N204, traject 17	B	101	-	-	-	-	-	-	101	-
Vervanging Kwaliteitcentrale	B	400	0	0	0	400	0	0	0	0
Totaal nieuwe investeringen		**9.348**	**0**	**0**	**0**	**4.934**	**4.046**	**267**	**101**	**0**
Totaal Vervangingsinvesteringen		**158.999**	**0**	**2.874**	**7.876**	**13.981**	**14.754**	**3.875**	**4.120**	**110.708**

Type categorie: A - Reeds goedgekeurde investeringen B- Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Lopende investeringen

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
5 Bereikbaarheid I	5.1 Het provinciale netwerk is sterk	5.1.1 Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau
		5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten
		5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter
		5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats
	5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter
		5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)
		5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten
		5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats
	5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij	5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler

	de rol van de fiets in modal shift toeneemt	5.3.2 De keten is sterker
		5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd
		5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter
	5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger
		5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen
		5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter
		5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker
		5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties
	5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld
		5.5.2 Het monitoren van externe veiligheid is beter
		5.5.3 Het goederenvervoer is duurzamer
	5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	5.6.1 Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder
		5.6.2 De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter
		5.6.3 De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen

		5.6.4 Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen
	5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	5.7.1 De basis is beter op orde
		5.7.2 De techniek op straat is beter ontwikkeld
		5.7.3 De sturing vindt multimodaler plaats
		5.7.4 Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit
	5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	5.8.1 Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte
		5.8.2 Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd
		5.8.3 De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

5.1 Het provinciale netwerk is sterk

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht telt in totaal ruim 300 kilometer aan provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden. We willen de functionaliteit en kwaliteit van deze infrastructuur sober, doelmatig en duurzaam op peil houden. Zo blijft het enerzijds comfortabel en veilig voor automobilisten en fietsers; anderzijds voorkomen we kapitaalvernietiging. Dit niveau heeft de kwalificatie onderhoudsniveau B. Op dit moment is onze infrastructuur op dit niveau; de opgave is dit in stand te houden.

De provincie wil beheer en onderhoud van de wegen laten samengaan met het versterken van het infrastructurele netwerk. We kiezen daarom sinds een aantal jaar voor een aanpak per traject, waarbij we kijken naar onze speerpunten bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid. De focus lag de afgelopen jaren vooral op bereikbaarheid en veiligheid, de leefbaarheid raakte wat onderbelicht. Dit willen we de komende jaren meer in evenwicht brengen, door minder in te zoomen op een traject of knelpunt en meer te kijken naar het netwerk als geheel. Dit doen we specifiek in het Netwerkperspectief provinciale wegen 2040 wat in 2021 gereed moet zijn; hierin nemen we ook een afwegingskader voor snelheden op. Daarnaast nemen we naast de auto ook de andere modaliteiten mee. Bij studie, realisatie en beheer van wegen zetten wij in op duurzame en circulaire oplossingen. We beperken de uitstoot en hergebruiken waar mogelijk. Zo werken wij bijvoorbeeld aan het hergebruik van onze zoutstrooiers en zetten we in op efficientere strooiroutes waardoor er minder gereden hoeft te worden.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	7.181	6.851	6.851	6.851
Kapitaallasten	3.352	3.083	4.135	4.294
Materiële lasten	22.944	22.289	25.096	23.790
Totaal Lasten	**33.477**	**32.223**	**36.082**	**34.935**
Baten	-1.654	-1.551	-1.536	-2.579
Totaal Baten	**-1.654**	**-1.551**	**-1.536**	**-2.579**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**31.823**	**30.672**	**34.546**	**32.356**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Kapitaallasten investeringen wegen en vaarwegen	2.527	2.867	3.919	4.078
Vrije ruimte op basis van huidige raming	227	664	1.640	2.565
Kapitaallasten Merwedekanaal (excl. budget 2022-204)	609			
Beheer en Onderhouden Provinciale wegen en vaarwegen (excl. budget Vijfheerenlanden 2022-2024)	23.639	22.541	24.550	22.060
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma	**27.002**	**26.072**	**30.109**	**28.703**
Overige lasten				
Stelpost 2% Bereikbaarheid	- 1.614	- 1.608	- 1.786	- 1.527
B&O huisvesting (incl. kap.last.)en vaarwegenbeheer	908	908	908	908
Apparaatskosten	7.181	6.851	6.851	6.851
Totaal overige lasten	**6.475**	**6.151**	**5.973**	**6.232**
Totaal lasten beleidsdoel	**33.477**	**32.223**	**36.082**	**34.935**

Baten beleidsdoel				
Bijdragen derden in beheer en onderhoud wegen/vaarwegen	1.654	1.551	1.536	2.579
Saldo beleidsdoel ex reserves	**31.823**	**30.672**	**34.546**	**32.356**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De kapitaallasten betreffen de lasten conform de geactualiseerde MIP 2021. De beheer en onderhoudslasten zijn conform de Nota kapitaalgoederen en de geactualiseerde MOP. In het MOP (zie ook bijlage MOP) zijn de lasten inclusief Vijfheerenlanden opgenomen. Bij het opstellen van de begroting was er nog geen definitief akkoord met provincie Zuid Holland en is alleen het budget voor 2021 toegevoegd aan de programma's.

Overige lasten
Bij de begroting 2021 is afgesproken om een stelpost van 2% in te boeken. Deze zal gedurende het jaar worden ingevuld binnen geheel van bereikbaarheid. Tevens is hier een post opgenomen van door te belasten overheadkosten naar investeringsprojecten.
De lasten voor Beheer en Onderhoud huisvesting & vaarwegenbeheer zijn voor de locaties voor Wegenbeheer Huis ter Heide en De Meern en de vergoeding aan Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Utrecht voor onderhoud Kromme Mijdrecht. De kosten maken geen deel uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit.
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.
Mobiliteitsprogramma 2014-2018 betreffen kosten ter afronding van het oude programma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Onderhoudstoestand van wegen	%	Het percentage provinciale wegen dat minimaal voldoet aan kwaliteitsniveau B.	94	95	95	95	95	**95**	Nationale Databank Wegverkeers-gegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data)
2	Onderhoudstoestand bruggen, tunnels en viaducten	%	Het percentage provinciale kunstwerken dat voldoet aan minimaal conditieniveau 3.	100	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Beschikbaarheid wegen door wegwerkzaamheden	%	Het percentage van de tijd en kilometers dat de provinciale wegen beschikbaar zijn voor verkeer, rekening houdend met wegwerkzaamheden.	99,9	99	99	99	99	**99**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Oponthoud dag	getal	De vertraging vermenigvuldigd met het aantal voertuigen op provinciale wegen. [1,25 mln. voertuigverliesuren in 2019].	<	<	<	<	<	**<**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Oponthoud spits	getal	De factor van de reistijd tijdens de spits in vergelijking met buiten de spits op provinciale wegen.	1,14	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2	**≤ 2**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
6	Voorspelbaarheid reistijden	%	De hoeveelheid ritten op provinciale wegen waarbij de maximale extra reistijd niet hoger is dan 20% van de normale reistijd.	97,4	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	**≥ 95**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
7	Bereikbaarheid auto werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor de auto met economische kerngebieden als bestemming.	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	**≥ 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
			De bereikbaarheidsindicator voor auto naar economische kerngebieden is minimaal 50 km/uur. Op basis van alle individuele (model)verplaatsingen in een studiegebied wordt de reistijd naar deze kerngebieden berekend. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].							
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.1.1 Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau

Toelichting op meerjarendoel

Het is essentieel voor het bereikbaar houden van de provincie Utrecht dat we wegen en vaarwegen veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden. Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur, oftewel assets, op een vastgesteld kwaliteitsniveau vormt daarmee de basis van onze provinciale taak. We voeren het beheer uit via assetmanagement, een systematiek die zorgt voor een evenwicht tussen financiën, milieu- en maatschappelijke kosten, risico's, kwaliteit van dienstverlening en prestaties van de assets.

We verdelen de assets onder in: verharding, kunstwerken, wegmeubilair, groen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, verkeersmanagement en vaarwegen.
De wegen dienen minimaal te voldoen aan kwaliteitsniveau B uit de CROW-systematiek: sober, duurzaam en doelmatig. Met behulp van de genoemde assetmanagement systematiek zoeken we naar de juiste balans tussen risico's, prestaties en kosten, oftewel risico-gestuurd onderhoud. Op basis van de zowel technische staat als op risicofactoren die de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid negatief beïnvloeden, bepalen we de mate van onderhoud en wanneer economisch het meest optimale moment is voor het uitvoeren van onderhoud.

Voor het dagelijks onderhoud van het wegenareaal (groen, verharding, kunstwerken en wegmeubilair) maakt de provincie Utrecht gebruik van meerjarencontracten, met als doel dat de tijdsbesteding voor de wegbeheerder afneemt en de kwaliteit van het areaal toeneemt.

De provincie Utrecht heeft in 2019 samen met de gemeenten Utrecht, Woerden en Houten het meerjarig onderhoudscontract (integraal prestatiecontract IPC) voor het dagelijks onderhoud van openbare verlichting en verkeersregelinstallaties (elektromechanische installaties) op de markt gezet. Streven hierbij is de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van de elektrotechnische installaties in de provincie kwalitatief te verbeteren, door het optimaliseren van de onderhoudswerkzaamheden. Bovenliggend doel is een maximale doorstroming en veiligheid van het verkeer binnen de provincie Utrecht.

Beoogd resultaat 2021

- Kunstwerken. Het onderhoud bestaat onder andere uit betonreparaties, schilderwerkzaamheden, vervangen geleiderail, rasters en oeverconstructies. De bediening op afstand van de beweegbare bruggen willen we vernieuwen. In 2021 herstellen we voornamelijk schades die uit de inspectie van 2020 voortkomen en voeren we periodiek onderhoud uit. Daarnaast gaan we op meerdere locaties door met het opnieuw verzinken van bestaande geleiderails. De provincie Zuid-Holland voert onderhoud uit aan de kunstwerken in het Merwedekanaal.
- Verharding. In 2021 vinden op diverse provinciale wegen grote onderhoudswerkzaamheden plaats. We voeren de geplande onderhoudswerkzaamheden (groot onderhoud, het aanbrengen en vervangen van slijtlagen) op verschillende locaties (N225, N228, N229 en N402) uit conform de MOP 2021-2024. Daarnaast verrichten we kleine onderhoudswerkzaamheden op basis van schouwinspecties die eigen personeel heeft uitgevoerd. Dit betreft ook onvoorziene reparaties. Tot slot voeren we onderhoudswerkzaamheden uit aan de riolering en hemelwaterafvoer onder de provinciale wegen en aan de wegmarkering.
- Wegmeubilair. In 2021 moeten we een deel van de verkeersborden en een aantal fietsoverkappingen vervangen, omdat deze aan het eind van hun technische levensduur zijn.
- Groen. Ook in 2021 is onderhoud aan de bermen, bermsloten, bomen, hagen en baggeren van bermsloten nodig. We maaien en onderhouden de bermen langs de provinciale wegen periodiek.
- Ecologisch bermbeheer: de Vlinderstichting heeft een insectvriendelijke manier van maaien ontwikkeld, volgens de Kleurkeur-methode. Hiermee houden we zo optimaal mogelijk rekening met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna.
- Eikenprocessierups: de provincie Utrecht bestrijdt jaarlijks de eikenprocessierups langs haar wegen. De forse toename van het aantal nesten heeft zich in 2020 doorgezet en het ziet ernaar uit dat dit de komende jaren voorlopig zo zal blijven. GS heeft eind maart 2020 beleid voor de bestrijding van de eikenprocessierups vastgesteld. Hierin is bepaald dat we als provincie op risicolocaties preventief

spijten met een bacterieel middel en dat we resterende nesten wegzuigen waar deze hinder veroorzaken. Hiernaast zetten we stevig in op duurzaam bermbeheer en het stimuleren van natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups.

- Essentaksterfte: de provincie Utrecht heeft ca. 5000 essen in beheer, waarvan het grootste gedeelte last heeft van taksterfte. Deze essen hebben extra onderhoud nodig, waarbij we onder andere de dode takken snoeien en zo nodig de gehele boom omhalen en door een andere boomsoort vervangen.
- Verkeersmanagement (inclusief verkeersregelinstallaties). De komende jaren vervangen we onderdelen van diverse verkeersregelinstallaties (VRI's) in verband met 'einde levensduur'. Bij vervanging kiezen we voor zogenaamde iVRI's die in de toekomst geschikt zijn voor meer intelligente toepassingen in verkeerssturing. Het storingsbeheer en regulier onderhoud voeren we uit conform het integraal prestatiecontract (IPC).
- Openbare verlichting. De ambitie voor openbare verlichting ligt vast in het beleid 'donker waar het veilig kan, licht waar nodig'. Daarmee leveren we een bijdrage aan de verbetering van verkeersveiligheid, sociale veiligheid, toegankelijkheid van het openbaar vervoer en comfort van de weggebruiker. Het onderhoud bestaat grotendeels uit het vervangen van armaturen en masten. Voor de openbare verlichting is het dagelijks onderhoud (storingen en daaruit voorkomende vervangingen) ondergebracht in een integraal prestatiecontract (IPC).
- Vaarwegen. De rivier de Eem en het Merwedekanaal zijn voor de provincie Utrecht belangrijke (beroeps)vaarwegen die vragen om werkzaamheden als baggeren, nautisch beheer, en onderhoud van de beschoeiing langs de vaarwegen. Daarnaast beheert de provincie Utrecht ook een stuk van de Oude Rijn, vanaf Woerden tot aan de provinciegrens met Zuid-Holland en een stuk van de Linge, voor zover deze grenst aan de gemeente Vijfheerenlanden.

5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten

Toelichting op meerjarendoel

Volgens het mobiliteitsprogramma van de provincie Utrecht pakken we projecten zoveel mogelijk in hun totale context op. Aanpalende beleidsvelden en/of acties uit de andere uitvoeringsprogramma's brengen we in beeld. Zo kunnen we - wanneer mogelijk - meeliften vanuit de gedachte 'werk met werk maken'. Dat leidt tot zo min mogelijk hinderlijke wegafsluitingen voor weggebruikers.

Vanuit de masterplanning van beheer en onderhoud kijken we op een vastgesteld traject integraal naar de problematiek en zetten we de staat van het traject af tegen het vastgestelde beleid. Doordat we werkzaamheden in een keer oppakken, kunnen we meerdere belangen tegelijkertijd meenemen. Naast het verbeteren van de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid, kunnen we zo ook kansen benutten voor kwaliteitsverbetering van natuur en landschap, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Resultaat is een integraal gewogen plan, dat we ter besluitvorming voorleggen en uitvoeren. Het assetbeheer vormt de basis: verhardingen zijn het meest ingrijpend en bepalen daarom het uitvoeringsjaar. Deze studies zijn opgenomen in de studiefase van het MIP Mobiliteit.

Beoogd resultaat 2021

- N199 traject 6&7. Ter hoogte van de Zeldensepoort onderzoeken we of aanleg van rotondes of kruispunten met VRI's de veiligheid vergroten. Aanleg hiervan moet voor 2030 gebeuren.
- N199 traject 8&9. Kruising van Boetzerlaan: hier bekijken we of we i.v.m. de veiligheid fietsers ook in de verkeersregeling kunnen opnemen. Bij de kruising Maatweg bekijken we i.v.m. veiligheid wat de beste inpassing van landbouwverkeer is. Aanleg voor 2030.
- Toekomst N201. Na onderzoek zijn 8 knelpunten aangewezen die we in fases gaan aanpakken, om doorstroming en veiligheid op de N201 rond 2030 te hebben verbeterd. Dit najaar volgt besluitvorming in GS en PS en kan de planfase (voorbereiding) van start gaan.
- N210. Bij een aantal knelpunten overwegen we na onderzoek VRI's te plaatsen i.v.m. veiligheid en doorstroming. Rond 2030 zullen deze werkzaamheden plaatsgevonden hebben.
- N212 traject 20-25. In de studiefase bepalen we welke variant het meeste bijdraagt aan vergroten van verkeersveiligheid in combinatie met doorstroming. Streven is uitvoering en oplevering in 2030.
- N221 Poort van Baarn (Escherrotonde). Na een gecombineerde studie is een ontwerp tot stand gekomen waarbij veiligheid, fietsers en doorstroming evenredig aan bod komt. Dit betekent o.a. dat we

een fietstunnel aanleggen, in combinatie met een turborotonde. Financiering: vanuit de programma's veiligheid, fiets en wegen. Beoogde aanleg: 2025.

- N221 Paleis Soestdijk. Dit is een initiatief van derden (projectontwikkelaar) waarbij wij middelen hebben gereserveerd om ervoor te zorgen dat de bereikbaarheid en veiligheid goed gewaarborgd is. Inmiddels heeft de projectontwikkelaar een startbijeenkomst van een klankbordgroep georganiseerd, om voortgang en inhoudelijke bijdrage te waarborgen. Eind 2020 – begin 2021 wordt de bestemmingsplan wijziging aangevraagd. Daarna zal de planning van uitvoering (inclusief mobiliteit) duidelijk worden.
- N224 Austerlitz. Ook dit is een studie waarbij een derde partij (KNVB) leidend is. Het gaat om het creëren van een veilige oversteek.
- N224/N226 rotonde. We bezien in de studiefase of een turborotonde hier de veiligheid kan verbeteren. Uitvoeren kan na 2025.
- N225 Rotonde Donderberg. Verbetering doorstroming verkeer opdat OV ook beter kan doorstromen. De veiligheid voor fietsers moet wel behouden blijven, daarom overwegen we een fietstunnel aan te leggen. Beoogde realisatie na 2025.
- N226 Maarsbergen. In samenwerking met de gemeente Utrechtse Heuvelrug en Prorail verbeteren we de veiligheid bij de spoorwegovergang. Verdere besluitvorming in dit najaar; daar kunnen voorbereidingen plaatsvinden. Uitvoerder: Prorail.
- N229 Odijk. Noodzakelijk beheer en onderhoud ter verbetering van verkeerveiligheid. Werkzaamheden opgepakt met groot onderhoud.
- N233 Kruispunt Achterberg. Verbeteren van veiligheid en bereikbaarheid. Na besluitvorming door de gemeente Rhenen komt hier geen fietstunnel. Daarom werken we nu samen met de gemeente de gelijkvloerse variant verder uit. Realisatie: na 2023.
- N238 Drieluik Den Dolder. Na het aanleggen van een fietstunnel onder het spoor, wil ProRail - zoals afgesproken met de gemeente Zeist - de gelijkvloerse spoorkruising in Den Dolder afsluiten voor gemotoriseerd verkeer. Zeist moet hiervoor de verbinding tussen Den Dolder Noord en Zuid verbeteren. Een extra ontsluiting op de N238 wordt hiervoor verkend.
- N401 Afslag A2 Breukelen. Verbeteren van aansluiting A2 op onderliggend wegennet om doorstroming wegverkeer te verbeteren. Uitvoering rondom 2026.
- N409 – N229 – N421 Ontsluiting Bunnik – Houten. We ondezoeken op dit moment 4 varianten. Als de keuze is gemaakt, leggen we deze bestuurlijk voor en kan de besluitvorming rond de voorbereiding van start. Dit zal eind 2021 – medio 2022 plaatsvinden.
- Quick Scan trajecten die voor beheer en onderhoud in aanmerking komen en waarbij uitvoering plaatsvindt in regulier onderhoudscontract. Hierbij gaat het om N198 – N199 – N204 – N224 – N226 – N233 – N234 – N238 – N402 – N412 – N414 – N419 – N463
- Carpoolplekken: Abcoude, Baarn, Eembrugge, Maartensdijk en IJsselstein. Naast het stimuleren van carpoolen, o.a. door uitbreiding en onderhoud van locaties, kunnen we deze plekken ook geschikt maken voor fietsers, energiewinning en groene zones. Verwachting is dat rond 2025 de uitbreiding van deze carpoolplekken heeft plaatsgevonden.

5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

Na de studiefase en besluitvorming gaan infrastructurele projecten naar de voorbereidings- en realisatiefase. De resultaten van de studie dragen we via een overdrachtsdossier over, waarna de voorbereiding start. In deze periode wordt het ontwerp verder uitgewerkt, natuur- en milieukundig onderzoek gedaan, ruimtelijke procedures doorlopen en kansen op het gebied van duurzaamheid verder uitgewerkt. Verder houden we de aspecten van projectbeheersing, zoals kostenraming, risicodossier en planning actueel. Dit zorgt voor een soepele overgang naar de realisatie. De kans op risico's en onverwachte zaken zijn zo tot het minimum beperkt.

Bij de uitvoering van projecten krijgen de drie strategische doelstellingen bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid vorm door onder meer duurzame inkoop, veiligheid tijdens de uitvoering en afstemming van de wegwerkzaamheden. Deze projecten zijn opgenomen in de realisatiefase van het MIP Mobiliteit.

Beoogd resultaat 2021

- N402 Rotonde Slootdijk: op de N402 bij Loenen komt een rotonde bij kruispunt Slootdijk, om de verkeersveiligheid te vergroten. In 2020 is een korte studie gedaan om te zien of aanleg van de rotonde met de huidige kennis nog steeds de juiste oplossing is. Voorbereiding in 2021, realisatie gepland voor 2022.
- N233 Rijnbrug: op de N233 bij Rhenen komt een nieuw brugdek met een 2x2 wegprofiel inclusief fietspaden aan beide zijden van de Rijnbrug op de bestaande onderbouw en inclusief uitbreiding van wegprofiel naar 2x2 ten zuiden van de brug. Het project draagt bij aan de bereikbaarheid van de regio. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld. Realisatie gepland voor 2025.
- Vervanging Beverweerdse brug: de Beverweerdse brug in Bunnik kan de huidige verkeersbelasting niet meer dragen. De brug is een rijksmonument. De nieuwe brug moet daarom voldoen aan eisen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Dit vergt de nodige voorbereidingstijd en afstemming. De realisatie is gepland voor 2021.
- Fietsstallingen bushaltes: we plaatsen circa 400 extra fietsstallingsplaatsen bij bushaltes om het fietsparkeren te verbeteren. Aanleg in 2020 - 2022.
- N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal: de N233 Rondweg Oost in Veenendaal wordt tussen de Grift en de A12 verbreed tot een 2x2 weg, inclusief een ongelijkvloerse kruising bij de Prins Clauslaan. Dit verbetert de bereikbaarheid, de leefbaarheid en de verkeersveiligheid van de regio. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld. De realisatie is gepland tussen 2024 en 2027.
- N228 Trajectaanpak: op de N228 tussen Montfoort en de Noord IJsseldijk voeren we onderhoud uit waarbij we tegelijkertijd maatregelen als verbreden van fietspaden, aanbrengen van bermverharding en aanleggen van linksafvakken bij afslagen uitvoeren. Dit vergroot de verkeersveiligheid en bereikbaarheid en verbetert de kwaliteit van het fietsnetwerk. Gerealiseerd in 2021.
- N226 OVL fiets: plaatsen van fietsverlichting op de N226 tussen de A12 en de N225 om de kwaliteit van het fietsnetwerk te verbeteren, gerealiseerd in 2021.
- N484: bij onderhoud van de N484 tussen Leerdam en de A2 nemen we gelijktijdig maatregelen als aanleg van 2 rotondes, aanbrengen van bermverharding en verbreden van de hoofdrijbaan om de verkeersveiligheid en bereikbaarheid te vergroten. Voorbereiding in 2021, uitvoering tussen 2022 en 2025.
- N237 Fietspad Mc Donalds Zuid: op de kruising van de N238 en de N237 trekken we het fietspad door, voor de Mc Donalds langs om de kwaliteit van het fietsnetwerk te verbeteren. Afhankelijk van de planning van de herinrichting van het terrein door de Mc Donalds in 2021 gerealiseerd.
- Ecoduct N226: op de N226, nabij Landgoederen Maarsbergen en Kombos is een ecoduct gepland. Het ecoduct zorgt voor een betere verbinding tussen leefgebieden van diverse diersoorten. Voorbereiding in 2021, zodra de locatie en ontwerp bekend zijn; uitvoering in 2022.

5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats

Toelichting op meerjarendoel

De acties die onderdeel zijn van deze actielijn zijn verweven in de andere meerjarendoelen. We maken onderscheid tussen proces/project-evaluatie en technische (data)evaluatie. Voor de technische evaluatie is monitoring nodig. Hierbij is vooral sprake van data-inwinning. Dagelijkse monitoring (veiligheidsschouw van de weginspecteur) is meegenomen in de actielijn beheer en onderhoud.

Ten behoeve van een goede monitoring en evaluatie meten wij

1. onderhoudstoestand van de weg
2. beschikbaarheid van de weg
3. aantal voertuigverliesuren
4. gemiddelde reistijd spits ten opzichte van buiten de spits
5. betrouwbare reistijden tijdens spits
6. bereikbaarheidsindicator auto met bestemming economische kerngebieden

Indicator 1: we rapporteren jaarlijks de onderhoudstoestand van de weg over het jaar ervoor. We hanteren kwaliteitsniveau B en streven ernaar dat 95% daaraan voldoet.
Indicator 2: we maken per traject de beschikbaarheid van de weg inzichtelijk naar de tijdsduur dat we de weg voor wegwerkzaamheden afsluiten; afsluiting door incidenten tellen we dus niet mee. We zetten een jaar af tegen het gemiddelde van de afgelopen jaren.

Indicatoren 3 tot en 6: deze indicatoren verzamelen we en houden we bij via het dataverzamelplatform in de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW). Hieruit genereren we jaarlijks rapportages.

Beoogd resultaat 2021

- Monitoring van de 6 indicatoren

5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren, daarmee de netwerken voor auto, trein, tram, bus en fiets te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van de locaties optimaal te benutten. De ontwikkeling van knooppunten is essentieel om de groei van inwoners en werkgelegenheid aan te kunnen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	650	632	632	632
Materiële lasten	1.425	1.425	1.425	3.925
Totaal Lasten	**2.075**	**2.057**	**2.057**	**4.557**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.075**	**2.057**	**2.057**	**4.557**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Knooppunten	1.000	1.000	1.000	3.500
Beleidsuitvoering Knooppunten	425	425	425	425
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**1.425**	**1.425**	**1.425**	**3.925**
Overige lasten				
Apparaatskosten	650	632	632	632
Totaal overige lasten	**650**	**632**	**632**	**632**
Totaal lasten beleidsdoel	**2.075**	**2.057**	**2.057**	**4.557**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**2.076**	**2.057**	**2.057**	**4.557**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma. Bij de begroting 2021 is een temporisering afgesproken.

Overige lasten

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Reismogelijkheden knooppunten	getal	Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten, verdeeld naar type knooppunt. [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar].	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Kwaliteit knooppunten	getal	De beoordeling van de knooppunten door reizigers, verdeeld naar type knooppunt. [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar].	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Gebruik knooppunten	getal	De mate waarin vraag en aanbod van knooppuntvoorzieningen op elkaar aansluiten (gebruik en bezettingswaarden). [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar].	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter

Toelichting op meerjarendoel

Op de knooppunten die essentieel zijn voor het functioneren van het mobiliteitsnetwerk en die van betekenis zijn voor de economische kerngebieden, streven we naar een hogere kwaliteit en diversiteit van reisvoorzieningen. Daarbij gaat het om het vervoeraanbod (de dienstregeling) maar ook om de beschikbaarheid van fiets- en autoparkeerplaatsen alsmede voorzieningen om het wachten en verblijven op een knooppunt te veraangenamen.

Beoogd resultaat 2021

- Reisvoorzieningen van en naar de knooppunten zijn verbeterd of tenminste op peil gebleven. Dit resultaat hangt af van de mogelijkheden van de andere netwerken. Met name de mate waarin het vervoeraanbod (de dienstregeling) in het post-corona-tijdperk gecontinueerd kan worden.
- Het aantal gebruikers van de voorzieningen bij knooppunten is toegenomen; dit hangt af van het aanbod aan reismogelijkheden
- De reizigersbeleving van de knooppunten is verbeterd

5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)

Toelichting op meerjarendoel

Om de kwaliteit van knooppunten te verbeteren, nemen wij deel aan projecten van derden of treden wij op als trekker in de voorbereiding.

Het gaat om ontwikkelingen voor de middellange termijn, die wellicht niet direct tot snelle uitvoering van maatregelen leiden, maar waarbij sprake is van een samenhangende gebiedsontwikkeling (o.a. met het

programma Binnenstedelijke ontwikkeling). Op dit moment is de potentie van diverse knooppunten nog in nader onderzoek. De vermoedelijke locaties zijn: Woerden, Veenendaal-de Klomp, Veenendaal Centrum en Amersfoort Schothorst.

Op basis van de inventarisatie van knooppunten in het uitvoeringsprogramma, werkt de provincie aan een voorstel voor quick-wins om daar samen met de stakeholders invulling aan te geven. Het gaat om het vinden van relatief eenvoudige aanpassingen die tot een zichtbare verbetering leiden. Een eerste verkenning is inmiddels gestart. In de eerste helft van 2021 stellen we een overzicht met quick-wins op. In de tweede helft besluiten we voor drie van deze locaties over de concrete uitvoering (subsidie-beschikking).

Beoogd resultaat 2021

- De provincie participeert in de ontwikkeling van vier knooppunten
- Opstellen overzicht met quick-wins
- Voor drie locaties besluit over concrete uitvoering (subsidiebeschikking)

5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten

Toelichting op meerjarendoel

De provincie wil zorgen voor de ontwikkeling van een integraal programma voor extra bebouwing gekoppeld aan de ontwikkeling van het (hoogwaardige) OV-net. Dit is nog in de opstartfase. Ons doel is te komen tot een plan van aanpak in 2021 en in 2022 tot bestuurlijke afspraken met partners voor het uitvoeren van het programma.

Beoogd resultaat 2021

- Het plan van aanpak voor de ontwikkeling van een integraal programma is in de eerste helft van 2021 gereed.

5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats

Toelichting op meerjarendoel

We delen onze eigen ambities voor ontwikkelen en verbeteren van knooppunten en zetten ook vraagstukken over dit thema op de relevante agenda's. We vervullen daarbij de rol van kennismakelaar door regelmatig overleg met de betrokken gemeenten en de regio te organiseren én informatie en onze kennis beschikbaar te stellen.

Het in 2019 vastgestelde uitvoeringsprogramma knooppunten betrof een momentopname op een voor ons relatief nieuw beleidsterrein. Het beleid moet kunnen inspelen op en meebewegen met de grote dynamiek in de regio. We voeren daartoe generiek onderzoek uit en verzamelen data. Ook werken we bepaalde aspecten van knooppunten verder uit, zoals het opstellen van een visie op P+R.

Beoogd resultaat 2021

- De organisatie rond relatiebeheer met de stakeholders (o.a. gemeenten, regio's, NS en Prorail) is op orde
- De project-website en de GIS-knooppuntenmonitor is live en wordt doorontwikkeld
- Een strategische visie op P+R / Parkeren op afstand vastgesteld
- Een uitgewerkt voorstel voor het al dan niet invoeren van betaald parkeren, en onder welke condities bij de nieuwe P+R-garage Breukelen die in 2022 wordt opgeleverd
- Voorbereiding van een nieuwe knooppuntenschouw
- Start met de opzet van een knooppuntbelevingsmonitor voor alle knooppunten zonder spoorwegovergang, in aanvulling op de jaarlijkse stationsbelevingsmonitor van NS/Prorail.
- We stellen een onderzoeksvoorstel op voor de evaluatie van het knooppuntenbeleid in 2022. Het gaat dan vooral om het betrekken van de nieuwe locaties en mogelijke aanpassingen van doel en aanpak.

5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht heeft de ambitie om dé fietsregio van Europa te worden. We zijn daarvoor al een goed eind op weg. Maar er kan en moet meer. Als draaischijf van Nederland dreigt de regio dicht te slibben. De fiets kan bijdragen aan het oplossen van dat probleem. Daarom willen wij het fietsgebruik stimuleren, met als doel dat in 2023 50% van de ritten korter dan 15 kilometer op de fiets plaatsvindt. We richten ons daarbij op een veilig, comfortabel en snel regionaal fietsnetwerk, met snelfietsroutes en voldoende en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen.

We zien vier grote opgaven waarop we ook in 2021 volop inzetten: het realiseren van een regionaal fietsnetwerk, realiseren van hoogwaardige fietsvoorzieningen, verzamelen van voldoende data en het bereiken van de doelgroep.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.335	1.363	1.363	473
Kapitaallasten	-	-	-	-
Materiële lasten	16.768	16.193	21.138	9.250
Totaal Lasten	**18.103**	**17.556**	**22.501**	**9.723**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**18.103**	**17.556**	**22.501**	**9.723**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Fiets	14.200	13.550	18.725	8.000
Beleidsuitvoering Fiets	2.568	2.643	2.413	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**16.768**	**16.193**	**21.138**	**9.250**
Overige lasten				
Apparaatskosten	1.335	1.363	1.363	1.363
Totaal overige lasten	**1.335**	**1.363**	**1.363**	**1.363**
Totaal lasten beleidsdoel	**18.103**	**17.556**	**22.501**	**10.613**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**18.103**	**17.556**	**22.501**	**10.613**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Fietsafstanden	getal	De reistijd t.o.v. de hemelsbrede afstand van en naar belangrijke school en werklocaties.	1,26 (2018)	≤ 1,2	≤ 1,2	≤ 1,2	≤ 1,2	**≤ 1,2**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Wachttijd verkeerslichten	sec	De wachttijd bij provinciale verkeerslichten op basis van de gemiddelde wachttijd. Snelfietsroutes: max. 30 sec. Hoofdfietsroutes: max. 60 sec. Overige fietsroutes: max. 120 sec.	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
			Zowel gemiddelde, als percentage VRI's waarbij streefwaarde wordt gehaald. [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar].							
3	Kwaliteit fietspaden	%	De kwaliteit van fietspaden op het provinciale fietsnetwerk conform het mobiliteitsprogramma op basis van breedte, verharding en doorstroming in percentage van het totaal aantal fietspaden.	92	90	90	90	90	**90 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Op fiets naar werk[1]	%	Het percentage van het aantal ritten <15 kilometer dat op de fiets wordt afgelegd.	42 (2018)	50	50	50	50	**50 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Bereikbaarheid fiets werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming.	-	≥ 15	≥ 15	≥ 15	≥ 15	**≥ 15**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
			De bereikbaarheidsindicator voor fiets naar economische kerngebieden is minimaal 15 km/uur. Op basis van alle individuele (model)verplaatsingen in een studiegebied wordt de reistijd naar deze kerngebieden berekend. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].							
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler

Toelichting op meerjarendoel

In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets. De basis op orde hebben, is de eerste stap in het stimuleren van fietsgebruik. Daarom werken we aan een kwaliteitsverbetering van het regionaal fietsnetwerk en is het realiseren van meerdere snelfietsroutes onze prioriteit.

Sturen op prioriteit
In 2020 hebben we een intentieovereenkomst getekend met de zestien U10 gemeenten. Hierin hebben we afspraken met elkaar gemaakt over de fietsprojecten waarin wij in de periode 2020-2023 samen willen investeren, en die gemeenten in dezelfde periode willen realiseren. We kijken daarnaast waar we gemeenten praktische ondersteuning bij kunnen bieden. In 2021 willen we soortgelijke afspraken maken met de gemeenten uit de regio's Amersfoort en Foodvalley. Hiermee geven we uitvoering aan de knelpunten met prioriteit - deze zijn eind 2019 benoemd. De nieuwe uitvoeringsverordening Mobiliteit ondersteunt het sturen op oplossen van knelpunten met prioriteit, zodat we efficiënt en effectief inzetten op het bereiken van een vlot, veilig en comfortabel Regionaal fietsnetwerk.

Als wegbeheerder hebben we zelf ook de verantwoordelijkheid voor de provinciale fietspaden op het Regionaal fietsnetwerk. In 2020 zijn we gestart met verkenningen op de thema's veilige oversteken (inclusief tunnelscan), verbeteren verlichting, veilige parallelwegen en, in samenhang met het programma Verkeersveiligheid, de breedte van fietspaden. In 2021 maken we hiervoor uitvoeringsafspraken en start de uitvoering.

Snelfietsroutes
Een stevige regierol nemen we ook in de realisatie van 7 prioritaire snelfietsroutes uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023. In 2019 – 2020 zijn voor 6 van de 7 snelfietsroutes intentieovereenkomsten getekend. Ook zijn de eerste 2 uitvoeringsovereenkomsten met de betrokken wegbeheerders ondertekend en is de uitvoering gestart. De planning is om in 2021 nog eens 4 uitvoeringsovereenkomsten te ondertekenen met de betrokken wegbeheerders. Voor de 7e prioritaire snelfietsroute is mogelijk onvoldoende draagvlak. Als deze vervalt, nemen we de regie bij het realiseren van een van de overige genoemde snelfietsroutes (nu geoormerkt als 'zonder prioriteit') uit het mobiliteitsprogramma of de aansluiting van de snelfietsroutes op andere provincies. We trekken dan een route in tijd naar voren. Doel is immers om te komen tot een volwaardig netwerk van snelfietsroutes. De verkenning naar welke verbinding de meeste potentie en het meeste draagvlak heeft, vindt dit najaar plaats. In 2021 vindt ook de verkenning plaats naar de snelfietsroute Dom-Dam. We participeren hier in een samenwerkingsverband met Rijkswaterstaat en gemeente Utrecht, waarbij Rijkswaterstaat de regierol vervult. Ze hanteren hierbij de werkwijze van de provincie Utrecht waarbij het doel is om in 2021 met alle wegbeheerders een uitvoeringsovereenkomst te sluiten.

Voor zowel de optimalisatie van het Regionaal fietsnetwerk als de realisatie van de snelfietsroutes zijn investeringen van overige wegbeheerders nodig. Het is goed denkbaar dat de Coronacrisis zijn weerslag zal hebben op de investeringen door gemeenten in fietsmaatregelen. Dit is niet wenselijk: juist de fiets is als vervoersmiddel in deze tijd steeds belangrijker. In 2021 monitoren we de situatie om te beoordelen of een aangepaste aanpak nodig is om zo optimaal mogelijk te kunnen blijven investeren met het beschikbare budget binnen deze coalitieperiode. Ook onderzoeken we alternatieve subsidiestromen om aan te boren bij Rijk en EU.

Beoogd resultaat 2021

- De projecten die in de intentieovereenkomst met de U10 voor 2020 en 2021 gepland staan, zijn beschikt, in uitvoering of gerealiseerd.
- Met de (Utrechtse) gemeenten uit de regio's Amersfoort en Foodvalley zijn afspraken gemaakt over de te realiseren projecten in de periode 2021-2023, waarbij we sturen op realisatie van projecten met prioriteit.
- De verkenningen veilige oversteken (inclusief tunnelscan), verbeteren verlichting en veilige parallelwegen zijn afgerond (met bestuurlijk besluit) en de uitvoering gaat van start, zoals het plaatsen

van verlichting op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum, en het verbeteren van de verkeersveiligheid op de parallelweg N233.
- Het fietspad langs de Mc Donalds (N238-zuid) wordt aangelegd.
- Diverse fietsmaatregelen worden vanuit de trajectaanpak gerealiseerd (voor een volledig overzicht zie onderdeel Wegen en Vaarwegen).
- Start realisatie fietsbrug over de A12 (afhankelijk van uitkomst UNED oktober 2020 over financiële dekking).
- De realisatie van de snelfietsroutes Utrecht-Amersfoort, Woerden-Utrecht en Bunschoten-Amersfoort gaat van start en delen zijn gerealiseerd.
- De uitvoeringsovereenkomsten voor de snelfietsroutes Veenendaal-Utrecht, IJsselstein-Nieuwegein-Utrecht en Hilversum-Amersfoort zijn getekend.
- De intentieovereenkomst voor een 7e snelfietsroute is getekend en de verkenning (tracébepaling, kostenraming, onderzoeken) gaat van start.
- De verkenning van de snelfietsroute Dom-Dam wordt uitgevoerd

5.3.2 De keten is sterker

Toelichting op meerjarendoel

De beschikbaarheid van kwalitatief goede voorzieningen bij (OV)-knooppunten en in de first en last mile zijn belangrijk om aan een vlot, veilig en comfortabel Regionaal fietsnetwerk te kunnen voldoen. Dit stimuleert namelijk het gebruik van het OV en maakt de noodzakelijke strekking van regionale buslijnen mogelijk. We investeren daarom in voldoende stallingsplekken op stations en bij regionale bushaltes. De stations en stallingen die de druk op Utrecht CS ontlasten, hebben daarbij prioriteit. We werken daarvoor samen met gemeente Utrecht, ProRail en NS de maatregelen uit de Brede Variantenstudie (opgesteld in het kader van U Ned) verder uit.

Eind 2020 is ook bekend aan hoeveel fietsenstallingen bij stations het Rijk vanuit het Klimaatakkoord 40% cofinanciering levert. Op basis daarvan vindt in samenwerking met ProRail, NS en gemeenten de uitvoering plaats.

Beoogd resultaat 2021
- We leveren een bijdrage aan de realisatie van circa 1300 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij station Abcoude, Breukelen, Utrecht Lunetten, Utrecht Overvecht)
- We leveren een bijdrage aan de planvorming van circa 4300 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij Amersfoort Centraal, Amersfoort Schothorst en Amersfoort Vathorst)
- We leveren een bijdrage aan gemeenten voor het plaatsen van circa 500 fietsenrekken bij bushaltes en realiseren zelf naar verwachting 300 extra stallingsplekken bij onze eigen bushaltes.
- We zetten in op een vervolg van het gebruikersonderzoek dat in 2020 is uitgevoerd bij busstation Lekbrug Vianen en leveren een bijdrage aan de verbetering van en minimaal 50 extra stallingsplekken bij busstation Lekbrug Vianen

5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd

Toelichting op meerjarendoel

Dé fietsregio van Europa
We hebben de ambitie om van Utrecht dé fietsregio van Europa te maken. Samen met alle partijen die van Utrecht een topfietsregio maken en met inwoners, werkgevers, werknemers en belangengroeperingen, werken we in 2021 aan een stevige profilering. We zijn al goed op weg: in 2020 zijn Utrecht en Veenendaal uitgeroepen tot respectievelijk wereldfietsstad en fietsstad van Nederland. In 2021 geven we verder invulling aan deze ambitie. Dit doen we onder andere door met onze partners de regio Utrecht tijdens de European Mobility Week in september écht op de kaart te zetten. Deze week is de afgelopen jaren uitgegroeid tot hét moment waarop regiopartijen, gemeenten en andere organisaties in heel Europa (en ver daarbuiten) duurzame mobiliteit op de kaart zetten. Daarnaast spelen Utrecht Bike Community (UBC) en het innovatieplatform Fietspad van de Toekomst een belangrijke rol in het bereiken van de ambitie.

Innovatie
In 2020 vinden de eerste pilots plaats van de winnaars van de prijsvraag Fietspad van de Toekomst en in 2021 draaien alle drie de pilots. Ook geven we in 2021 verder invulling aan het innovatieplatform Fietspad van de Toekomst om zo fietsinnovaties in de regio te versnellen. In het Fietslab experimenteren we met fietsinnovaties (en starten we de pilots). Daarnaast organiseren we challenges en brengen we ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen, experts, ervaringsdeskundigen, particulieren en investeerders uit onze regio bij elkaar.

Het stimuleren van het fietsgebruik door het verbeteren van het Regionaal fietsnetwerk, de aanleg van snelfietsroutes, het realiseren van voldoende en aantrekkelijke fietsvoorzieningen en het uitvoeren van gedragscampagnes doen we niet alleen en we doen het onderbouwd. Hiervoor is data en kennisontwikkeling en -uitwisseling nodig. Het vraagt ook om experimenteerruimte en slimme toepassingen. In 2020 is het gebruiksvriendelijk dashboard online gegaan en in 2021 vullen we deze verder met de resultaten van onder andere ons regionaal fietstelnet, de 'ik fiets' data, en het BRUTUS fietsverkeersmodel met het prognosejaar 2030. Met deze slimme toepassing waarin we samenwerken met kennisinstellingen, CROW, andere provincies en Tour de Force, krijgen we steeds meer inzicht in het effect van fietsmaatregelen op de veiligheid, doorstroming en bereikbaarheid van de regio. Gemeenten helpen we hiermee bij hun planvorming.

Eind 2020 zijn alle VRI's en iVRI's voorzien van de Schwung applicatie. Schwung biedt de mogelijkheid fietsers te detecteren en voor hen eerder en/of langer groen te genereren. In 2021 zorgen we er met gemeenten voor dat een groot aantal (i)VRI's op voor fietsers belangrijke locaties ook daadwerkelijk geconfigureerd is, zodat fietsers maximaal voordeel hebben van Schwung. Daarnaast nemen we in 2021 (vanuit het uitvoeringsprogramma Smart Mobility) nieuwe software waarmee de (i)VRI's worden bestuurd in gebruik. Hierdoor kunnen we het doorstromen van alle modaliteiten flink optimaliseren.

Onderzoek
Binnen deze actielijn zetten we ook in op onderzoek. Het thema 'plek op de weg van de speed pedelec' en breder 'omgaan met snelheidsverschillen op het fietspad' pakken we in 2021 actief op met kennisinstellingen en landelijk in Tour de Force-verband. Plan is om deel te nemen aan een belevingsonderzoek naar 'overlastgevende groepen op het fietspad', waarbij wordt gekeken naar o.a. plek op de weg, gedrag en snelheid.

Beoogd resultaat 2021
- In 2021 zetten we regio Utrecht op landelijk en op Europees niveau op de kaart als dé fietsregio van Europa tijdens de European Mobility Week. Concreet organiseren we samen met partners meerdere activiteiten en voeren we gedurende het jaar door campagne.
- De pilots van de winnaars van de prijsvraag Fietspad van de Toekomst lopen, zijn afgerond en geëvalueerd.
- Vanuit het innovatieplatform Fietspad van de Toekomst zijn 2-5 pilots georganiseerd.
- De fietstunnelpotentiescan is opgenomen in het gebruiksvriendelijke fietsdatadashboard.
- 3 kennissessies zijn georganiseerd voor o.a. gemeenten, aan de hand van de beschikbare data en om innovatie aan te jagen .
- Samen met gemeenten zijn de voor fietsers belangrijke (i)VRI's geconfigureerd zodat zij maximaal voordeel hebben van Schwung.
- Start pilot project Minder hinder voor de fiets uit UP Fiets met als doel het verkeersmanagement van fietsers op een vergelijkbaar niveau te brengen met die van openbaar vervoer en auto.
- Private partijen dragen 40% van de kosten van de Utrecht Bike Community.
- De Utrecht Bike Community organiseert o.l.v. een publiek-privaat bestuur minimaal 4 (virtuele/fysieke) themabijeenkomsten.
- Onderzoek en landelijke afstemming over de plek op de weg van de speed pedelec en over hoe om te gaan met grote snelheidsverschillen op het fietspad.

5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter

Toelichting op meerjarendoel

De regionale gedragscampagne ‘ik fiets’ had in 2020 een flinke uitdaging in het werven van deelnemers, door de lockdown periode tijdens de Coronacrisis. Bij een situatie waarin veel mensen thuiswerken, vraagt de gedragscampagne om een aangepaste aanpak. In het tweede deel van 2020 is hieraan vorm gegeven en maakte de campagne een doorstart. In 2021 bereikt de campagne 10.575 deelnemers (wanneer situatie rondom Corona onder controle is en het woon-werkverkeer weer op gang is gekomen). Door de vernieuwde aanpak zijn ook meerdere werkgevers actief betrokken bij de ‘ik fiets’ gedragscampagne. De provincie pakt dit samen met GoedopWeg op. Als werkgever kan de provincie niet achterblijven en organiseert zij meerdere acties om werknemers te stimuleren (vaker) de fiets te gebruiken. Het programma Doortrappen loopt bij meerdere gemeenten en ondersteunt activiteiten van de provincie om oudere inwoners zo lang mogelijk veilig te laten fietsen. Voor de doelgroepen basisschoolkinderen en nieuwe Nederlanders is een aanpak uitgerold die in 2021 leidt tot een toename in het fietsgebruik onder de deelnemers.

Beoogd resultaat 2021

- 10.575 unieke deelnemers nemen deel aan de regionale ‘ik fiets’ gedragscampagne
- 8 gemeenten zijn actieve ‘ik fiets’ gemeente (geweest)
- 15 werkgevers nemen actief deel aan de ‘ik fiets’ gedragscampagne
- Gedragscampagne “Ga toch fietsen” bereikt 80% van de medewerkers van de eigen organisatie (provincie Utrecht)
- 15% groei t.o.v. 2020 in het aantal deelnemers aan stimuleringsacties voor nieuwe Nederlanders in de provincie (0-meting vindt eind 2020 plaats)
- 15% van de deelnemers aan de fietsstimuleringsacties voor basisschoolkinderen maakt aantoonbaar vaker gebruik van de fiets
- Start stimulering fietsgebruik langere afstanden (tussen 7,5-15 km)

5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag

Toelichting op beleidsdoel

Elk verkeersslachtoffer is er één te veel. In 2019 telde de provincie Utrecht 1600 verkeersslachtoffers, onder wie 45 verkeersdoden (cijfers CBS). Onze ambitie blijft daarom onverminderd ‘Minder is beter!’. We werken toe naar een continue dalende trend in het aantal verkeersslachtoffers. Hiermee sluiten we aan bij de landelijke nul-ambitie uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV).
Om een continue dalende trend in het aantal verkeersslachtoffers te realiseren, is met zorg gewerkt aan het uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid 2019-2023. Wij richten ons op de volgende vijf actielijnen die als doel hebben het aantal verkeersdoden- en -gewonden verder terug te brengen.

1. veilige provinciale infrastructuur
2. stimuleringsbijdrage gemeentelijke infrastructuur
3. verkeerseducatie en -voorlichting
4. versterken verkeershandhaving
5. data & innovatie

De actielijnen vormen elk een kapstok voor maatregelen binnen de 3 E’s (Engineering, Education en Enforcement). Wij hanteren een integrale benadering door de bovenstaande actielijnen in onderlinge samenhang te zien en per knelpunt te beoordelen welke (combinatie van) maatregelen de meeste verlichting biedt. De grootste verkeersveiligheidsknelpunten brengen wij in beeld aan de hand van een (regionale) risicoanalyse. Deze risicoanalyse is het fundament voor (het prioriteren binnen) de actielijnen.

De provincie zet dus in op een risico-gestuurd beleid, gebaseerd op aantoonbare risico’s, onderbouwd met data. Een goede ongevallenregistratie is hierbij belangrijk. Hiertoe is een aparte actielijn ‘data & innovatie’ opgezet die zich richt op innovatieve methoden om tot betere verkeersveiligheidsdata te komen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.099	1.060	1.060	1.060
Materiële lasten	4.150	3.950	3.750	3.693
Totaal Lasten	**5.249**	**5.010**	**4.810**	**4.753**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**5.249**	**5.010**	**4.810**	**4.753**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen (zie volgende tabel):

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Verkeersveiligheid	2.400	2.200	2.000	2.000
Beleidsuitvoering Verkeersveiligheid	1.750	1.750	1.750	1.693
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**4.150**	**3.950**	**3.750**	**3.693**
Overige lasten				
Apparaatskosten	1.099	1.060	1.060	1.060
Totaal overige lasten	**1.099**	**1.060**	**1.060**	**1.060**
Totaal lasten beleidsdoel	**5.249**	**5.010**	**4.810**	**4.753**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**5.249**	**5.010**	**4.810**	**4.753**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Verkeersdoden	getal	Het aantal doden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen.	31 (2018)	<	<	<	<	<	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern) .
2	Ernstig verkeersgewonden	getal	Het aantal ernstig gewonden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen.	1833 (2018)	<	<	<	<	<	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger

Toelichting op meerjarendoel

Op dit moment is geen sprake van een continue dalende trend van het aantal slachtoffers op provinciale wegen. In 2018 registreerde de politie 187 slachtoffers op provinciale wegen, onder wie meerdere dodelijke slachtoffers. Het daadwerkelijke aantal verkeersslachtoffers ligt hoger, zo blijkt uit cijfers die ziekenhuizen en ambulancediensten beschikbaar stellen. Wij werken in deze actielijn aan een zo veilig mogelijke inrichting van de provinciale infrastructuur vanuit de uitgangspunten van Duurzaam Veilig. Dit doen we structureel, waardoor we de wegen steeds veiliger inrichten. Hierbij willen we niet wachten met het aanpassen van wegen tot er sprake is van menselijk leed. We kijken proactief waar ons wegennet verkeersveiligheidsrisico's heeft. We brengen de grootste knelpunten in beeld met een risico-gestuurde aanpak en het in kaart brengen van ongevalsconcentraties; beide methoden versterken elkaar.

Beoogd resultaat 2021

- We hebben een investeringsstrategie voor het wegnemen/verlichten van verkeersveiligheidsknelpunten, waaronder het realiseren van veilige bermen langs 80 km/u wegen.

5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen

Toelichting op meerjarendoel

De afgelopen vijf jaar vielen er 98 dodelijke slachtoffers (66% van het totale aantal) op gemeentelijke wegen in de provincie Utrecht. Van de niet dodelijke verkeersslachtoffers die de politie registreerde viel 79% op gemeentelijke wegen. Uit de ongevalcijfers blijkt dat kwetsbare verkeersdeelnemers – zoals (brom/snor)fietsers en voetgangers – de dominante risicogroep vormen.

Wij willen de Utrechtse gemeenten stimuleren om proactief aan de slag te gaan met verkeersveiligheid. De provincie stelt daarom een bijdragenregeling beschikbaar voor de aanpak van verkeersonveilige situaties, op basis van cofinanciering. Hiervoor is in totaal € 10 miljoen beschikbaar in de periode 2019 - 2023. De gemeenten zijn als wegbeheerder verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de gesubsidieerde projecten. Voorwaarde voor cofinanciering is dat gemeenten bij de aanvraag aangeven op welke manier de maatregel bijdraagt aan een verbetering van de verkeersveiligheid. Zij kunnen dit onderbouwen vanuit een historisch ongevallenbeeld (kwantitatief) en vanuit afwijkingen op de geldende richtlijnen en standaarden (kwalitatieve beoordeling). Voor onderbouwing van maatregelen kan de gemeente gebruik maken van de regionale risicoanalyse die de provincie Utrecht – in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid - in nauwe samenwerking met alle Utrechtse wegbeheerders heeft opgesteld.

Beoogd resultaat 2021

- We hebben - in nauwe afstemming met onze partners - een regionale uitvoeringsagenda vastgesteld voor het wegnemen/verlichten van verkeersveiligheidsknelpunten in de provincie Utrecht
- We stimuleren gemeenten om verkeersveiligheidsverbeteringen op het niet-provinciale wegennet te realiseren en stellen daarvoor €3 mln. beschikbaar vanuit de uitvoeringsverordening mobiliteit

5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter

Toelichting op meerjarendoel

Het aanbieden van verkeerseducatie en -voorlichting is een cruciaal instrument in het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers. Educatie en voorlichting heeft een preventieve functie. Doel is het aanleren van vaardigheden en het verbeteren van kennis, inzicht en houding om veilig aan het verkeer deel te kunnen nemen.

Deze aanpak maakt verkeersdeelnemers bewust van hun status, kwetsbaarheid en verantwoordelijkheid in het verkeer. Gebrek hieraan zien we als verkeersveiligheidsrisico's. Daarom biedt de provincie Utrecht permanent verkeerseductie- en voorlichting aan.

We realiseren een breed basisprogramma verkeerseducatie voor 0- tot 15-jarigen, jonge bestuurders en ouderen. We sluiten aan bij de vier landelijke verkeersveiligheidscampagnes: BOB, MONO, Fietsverlichting en Snelheid. Als provincie verzorgen wij de regionale doorvertaling van deze campagnes en faciliteren de Utrechtse gemeenten met campagnemiddelen. We bieden voor gemeenten daarnaast de flexibiliteit om ook regionale campagnes, educatie of voorlichting aan te vragen die aansluiten bij regionale thema's. Voorwaarde is dat het pakket onderdeel uitmaakt van de Toolkit van het KpVV/CROW.

Beoogd resultaat 2021

- We bereiken tenminste 50% van alle scholen met onze educatieprojecten-/producten
- We bereiken risicogroepen beter door een vernieuwde communicatie-/campagnestrategie

5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker

Toelichting op meerjarendoel

Verkeershandhaving vermindert risicovol verkeersgedrag en is daarom een belangrijk middel in een effectief verkeersveiligheidsbeleid. Handhaving heeft een effect op degene die de bekeuring krijgt. Daarnaast gaat er een preventieve werking vanuit, omdat een hogere (subjectieve) pakkans leidt tot minder verkeersovertredingen. Meer verkeershandhaving versterkt de naleving van verkeersregels en dus de verkeersveiligheid.

Verkeershandhaving richt zich op vijf risicovolle gedragingen: afleiding, roodlichtnegatie, alcohol- en drugsgebruik in het verkeer en een te hoge snelheid (VARAS-feiten). Deze prioriteiten komen overeen met de risicovolle gedragingen zoals genoemd in het SPV 2030. Om de verkeersveiligheid in onze provincie te verbeteren, is het noodzakelijk de verkeershandhaving te versterken.

Verkeershandhaving is een taak van de politie in samenwerking met het Openbaar Ministerie (OM). De provincie Utrecht valt samen met de provincie Flevoland en de regio Gooi- en Vechtstreek onder de Regionale Eenheid van de politie Midden-Nederland. De Leidraad Verkeershandhaving bevat de kaders voor het verkeershandhavingsplan van de politie. Naast Team Verkeer, dat planmatig handhaaft, kunnen ook de basisteams zich inzetten voor verkeershandhaving. De inzet van de basisteams komt ter sprake in de lokale driehoek (OM, politie, burgemeester). Wij maken ons hard voor een actueel handhavingsplan voor de komende jaren en werken actief samen met gemeenten, politie en OM om het effect van verkeershandhaving te versterken. Hiervoor zet de provincie in op een regionaal verkeersveiligheidsoverleg, waarin onder andere verkeershandhaving op de agenda staat.

Beoogd resultaat 2021

- We hebben de politie minimaal 12 keer ondersteund bij de handhaving op snelheid, alcohol en afleiding
- We hebben een effectieve regionale overlegstructuur met alle Utrechtse wegbeheerders, politie en OM om de verkeershandhaving regionaal te versterken

5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties

Toelichting op meerjarendoel

Conform het SPV 2030 zetten we in op risico-gestuurd beleid, waarbij we als wegbeheerder (potentieel) onveilige locaties detecteren en aanpakken. Om de risico's systematisch in beeld te brengen en te monitoren, is betrouwbare data essentieel. Hiervoor gebruiken we data over:

- de weginrichting van de provinciale infrastructuur
- inzichten in het ontstaan (toedracht) van verkeersongevallen
- inzicht in risicovolle gedragingen (snelheid, negeren roodlicht, alcoholgebruik, afleiding etc)
- verkeersintensiteiten en -stromen
- demografische ontwikkelingen

De (verkeerskundige) inzichten die voortkomen uit de data, vormen het fundament voor de invulling van de overige actielijnen. We zetten in de actielijn 'data & innovaties' in op het genereren, analyseren van ontsluiten van (nieuwe) databronnen, teneinde een efficiënt en effectief verkeersveiligheidsbeleid te voeren. We richten ons in het bijzonder op:

- in beeld brengen van omstandigheden die verkeersonveilig gedrag in de hand werken
- analyseren van risicovolle en (aantoonbaar) onveilige situaties
- evalueren van maatregelen (ten behoeve van een sluitende PDCA-cyclus)
- monitoren van de ontwikkeling van het aantal verkeersslachtoffers

Beoogd resultaat 2021

- Een regionaal verkeersveiligheidsmodel om verkeersveiligheidsknelpunten mee te detecteren en te prioriteren
- Een gedetailleerd inzicht in oorzaken en toedrachten van ongevallen, door het continueren en verbeteren van de registratie van verkeersongevallen door ambulancediensten en afdelingen eerste hulp van ziekenhuizen

5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers

Toelichting op beleidsdoel

Ons doel is goederenvervoer slimmer, efficiënter en schoner te maken. Dat leidt tot minder overlast voor de omgeving, een vlottere doorstroming op provinciale wegen en schoner en efficiënter vervoer van goederen. Daarom gaan we het kwaliteitsnet goederenvervoer verder ontwikkelen en gemeenten en marktpartijen ondersteunen, door kennis over goederenvervoer te ontwikkelen en te delen. Wij analyseren de externe veiligheid (vervoer gevaarlijke stoffen) rondom auto-, spoor- en waterwegen. Ook willen we het goederenvervoer verduurzamen, door onder meer het realiseren van clean energy hubs langs goederencorridors te faciliteren, initiatieven met elkaar te verbinden (koppelkansen) en het stimuleren van modal shift (van weg naar water, van vies naar schoon en door bundeling) én door het goede voorbeeld te geven

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	464	450	450	450
Materiële lasten	650	820	825	550
Totaal Lasten	**1.114**	**1.270**	**1.275**	**1.000**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.114**	**1.270**	**1.275**	**1.000**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Goederenvervoer	650	820	825	550
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**650**	**820**	**825**	**550**
Overige lasten				
Apparaatskosten	464	450	450	450
Totaal overige lasten	**464**	**450**	**450**	**450**
Totaal lasten beleidsdoel	**1.114**	**1.270**	**1.275**	**1.000**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**1.114**	**1.270**	**1.275**	**1.000**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Bereikbaarheid vracht-verkeer werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor vrachtverkeer met economische kerngebieden als bestemming. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	-	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	**≥ 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Watergebonden overslaglocaties	ha	De beschikbare capaciteit bij watergebonden overslaglocaties neemt toe.	748	>	>	>	>	**>**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Het Kwaliteitsnet Goederenvervoer Provincie Utrecht (KGPU) dateert uit 2008 en is in 2014 vastgesteld in onze Mobiliteitsvisie 2014-2028. In het mobiliteitsprogramma 2019-2023 is een geactualiseerde versie opgenomen: een beleid-neutrale aanpassing waarin nieuw aangelegde infrastructuur en het kwaliteitsnet van het voormalige Bestuur Regio Utrecht (BRU) zijn toegevoegd.
We willen het nieuwe kwaliteitsnet goederenvervoer opzetten als een multimodaal kwaliteitsnet, over weg en water. Met aandacht voor doorstroming, veiligheid, geluidshinder en verknoping van modaliteiten zoals overslag- en (ont)koppelpunten). In 2022 moet er een actieplan liggen, dat in 2028 is uitgevoerd. Hiervoor evalueren we in 2021 het huidige kwaliteitsnet goederenvervoer en maken we een start met het opzetten van een geactualiseerd multimodaal kwaliteitsnet goederenvervoer. Daarbij maken we een visie op de ontwikkelingen in de goederenvervoersector en de rol die we als provincie hierbij kunnen en willen hebben.

Beoogd resultaat 2021

- Evaluatie huidige kwaliteitsnet goederenvervoer
- Opstellen visie op ontwikkelingen goederenvervoer in samenhang met de beleidsontwikkeling op multimodale knooppunten en initiatieven cq. ideeën in de markt omtrent stedelijke logistiek
- Start opzetten geactualiseerd multimodaal kwaliteitsnet goederenvervoer

5.5.2 Het monitoren van externe veiligheid is beter

Toelichting op meerjarendoel

Als provincie hebben we een rol bij het bewaken van de externe veiligheid rondom auto-, spoor- en waterwegen. Gemeenten wijzen (op grond van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen) de wegen aan waarover vrachtwagens met gevaarlijke stoffen mogen rijden. Wij hebben (op grond van diezelfde wet) een coördinerende taak. We beperken het transport van gevaarlijke stoffen in de bebouwde kom door een provincie-dekkende gemeentelijk routering in stand te houden. Om de vijf jaar worden telgegevens over het vervoer van gevaarlijke stoffen verzameld; hiermee stellen we een risicoanalyse op en zorgen voor verwerking van de resultaten in een risicoregister.

Beoogd resultaat 2021

- in 2021 zijn geen acties en resultaten gepland.

5.5.3 Het goederenvervoer is duurzamer

Toelichting op meerjarendoel

Met de activiteiten in het kader van duurzamer goederenvervoer leveren we een bijdrage aan de Uitvoeringsagenda Schone Lucht 2018-2022. Daarnaast geven we invulling aan de regionale uitwerking van het Klimaatakkoord voor de onderdelen schoon goederenvervoer door het gebruik van alternatieve brandstoffen, schone binnenvaart en zero-emissie in de stadsdistributie te stimuleren.

Beoogd resultaat 2021

- Opstellen van een aanpak hoe we de goederenstromen en stadsdistributie in de provincie kunnen verduurzamen
- Opstellen van een aanpak hoe we de positieve aspecten van binnenvaart kunnen stimuleren en de negatieve aspecten kunnen minimaliseren
- Opstellen van een aanpak op de realisatie van een netwerk van vulpunten voor alternatieve brandstoffen voor goederenvervoer nabij de goederencorridors weg en water en het stimuleren van modal shift (van weg naar water, van vies naar schoon en door bundeling).

5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag

Toelichting op beleidsdoel

Wij streven ernaar negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving te voorkomen. Waar dat niet kan, zetten we ons in om deze negatieve effecten te minimaliseren. Dit doen we vanuit een integrale aanpak: we nemen in een vroeg stadium de bodem-, water- en milieu-basiskwaliteiten en de cultuurhistorie mee in het afwegingsproces. Naast de inbreng van de basiskwaliteiten streven wij in ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsopgaven ook naar een duurzaam gebruik van de fysieke leefomgeving en een gezonde leefomgeving. Voor natuur en landschap volgt dit uit de wettelijke kaders flora-en faunawet, Natura 2000, Natuurbeschermingswet en provinciale kaders (Natuur Netwerk Nederland (NNN), Nee-tenzij beginsel). In projecten zullen we samen met andere partijen de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving onder de aandacht brengen. Doel hiervan is expliciet kansen voor het voorkomen of verminderen van negatieve effecten op de leefomgeving in beeld te krijgen en te benutten (meeliften met mobiliteitsprojecten vanuit de gedachte “werk met werk maken”).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	329	318	318	318
Materiële lasten	894	1.094	1.094	894
Totaal Lasten	**1.223**	**1.412**	**1.412**	**1.212**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.223**	**1.412**	**1.412**	**1.212**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Kwaliteit Leefomgeving	894	1.094	1.094	894
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**894**	**1.094**	**1.094**	**894**
Overige lasten				
Apparaatskosten	329	318	318	318
Totaal overige lasten	**329**	**318**	**318**	**318**

Totaal lasten beleidsdoel	**1.223**	**1.412**	**1.412**	**1.212**

Baten beleidsdoel

Saldo beleidsdoel ex reserves	**1.223**	**1.412**	**1.412**	**1.212**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. Bij de begroting 2021 is hierop een korting toegepast.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Geluidsbelasting woningen provinciale wegen	getal	Het aantal woningen langs provinciale wegen dat op basis van modelmatige berekeningen niet voldoet aan een geluidsbelasting onder 61 in dBA.	3123 (2016)					**0 (….)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Bussen/trams zonder uitstoot	%	Het aandeel emissieloze openbaarvervoer-km's (10,3% in 2018). 100% uitstootvrij in 2028. Dit is conform het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer waaraan alle concessieverleners, dus ook de provincie Utrecht, zich hebben gecommitteerd.	10,3	100	100	100	100	**100 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
3	Luchtkwaliteit (stikstofoxide)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van stikstofdioxide door verkeer voldoet aan de norm van 40 µg/m3 (WHO).	100 (2018)	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Luchtkwaliteit (fijnstof PM2,5)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM2,5) door verkeer voldoet aan de norm van 10 µg/m3).	0 (2018)	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Luchtkwaliteit (fijnstof PM10)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM10) door verkeer voldoet aan de norm van 20 µg/m3).	77 (2018)	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
6	CO2-uitstoot verkeer en vervoer	getal (ton)	De uitstoot van CO2 door verkeer in de provincie Utrecht.	3,32 mln (2017)	<	<	<	<	**<**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

Meerjarendoelen

5.6.1 Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder

Toelichting op meerjarendoel

We voeren de maatregelen van het Actieplan Omgevingslawaai (AOL) uit en conform de doelmatigheidscriteria zoals vastgesteld in het AOL. Bij onderhoud en reconstructie van wegentrajecten voeren we maatregelen uit om het aantal geluidsbelaste woningen te verminderen, bijvoorbeeld met geluidreducerend asfalt, schermen, gevelmaatregelen en innovatieve oplossingen.

Daarnaast gaan we in 2021 verder met het uitvoeren van gevelmaatregelen aan woningen die hoogbelast zijn en waar bron- en/of overdrachtsmaatregelen niet doelmatig of niet uitvoerbaar zijn.

Beoogd resultaat 2021

- In het kader van groot onderhoud brengen we op delen van de N225, N228, N229 en N402 geluidreducerend asfalt aan. Hiervan profiteren ca 300 woningen, waarvan er 60 onder de plandrempel van 61 dB komen (indien er geen wijzigingen in het verkeersaanbod zijn)
- Start uitvoering 2e tranche gevelsaneringen
- Uitvoeren onderzoek over de haalbaarheid van innovatieve toepassingen

5.6.2 De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter

Toelichting op meerjarendoel

We willen het aantal aanrijdingen met dieren terugdringen en de uitwisseling van diersoorten tussen natuurgebieden waarborgen. Dat levert een bijdrage aan de verkeersveiligheid en het behoud van de biodiversiteit. De activiteiten zijn conform programma oversteekbaarheid fauna. Eind 2020 stellen we het uitvoeringsprogramma voor de periode 2020-2023 vast.

In 2021 gaan we faunapassages voor klein wild aanleggen en ronden we de locatiestudie van een ecoduct over de N226 tussen Maarsbergen – Leersum af. Daarna start de voorbereiding voor de technische uitwerking en de bouw van dat ecoduct.

Bij trajectstudies bekijken we of we in een later fase, bij de uitvoering, noodzakelijke faunatunnels kunnen meenemen. We werken ook een pakket aan maatregelenpakket uit voor 5 bostrajecten op de Utrechtse Heuvelrug: plekken waar meer dan gemiddeld reeën en andere diersoorten worden aangereden. Doel is gerichter en effectievere maatregelen voor een betere oversteekbaarheid voor fauna te kunnen uitvoeren.

We gaan door met het plaatsen van blauwe wildspiegels en tijdelijke waarschuwingsborden. De wildspiegels moeten voorkomen dat reeën plotseling de provinciale weg oversteken en de borden waarschuwen bestuurders voor het gevaar. Hiermee willen we het aantal aanrijdingen met reeën terugdringen.

Ook continueren we het sporenonderzoek bij de N416 om het gedrag van dieren langs de weg beter in beeld te brengen. Dit moet leiden tot efficiëntere inzet van middelen om aanrijdingen te voorkomen.

In opdracht van de provincie continueert de Stichting Valwild de afhandeling van aanrijdingen met grotere diersoorten zoals de das, vos en ree. Ook houdt zij statistieken bij van het aantal dierlijke verkeersslachtoffers en de locaties waar de aanrijdingen plaatsvinden. Dat geeft inzicht waarmee we het probleem van wildaanrijdingen proactief kunnen aanpakken.

Beoogd resultaat 2021

- Realisatie van twee otterpassages bij de N201 - N212 en een dassentunnel bij de N226
- Locatieonderzoek ecoduct N226 is gereed
- Advies over faunapassages bij de trajectstudies voor de N233 en de N484 is gereed
- Advies voor vijf bostrajecten op de Utrechtse Heuvelrug is gereed
- Extra wildspiegels zijn gerealiseerd
- Tijdelijke waarschuwingsborden geplaatst en na afloop van de periode verwijderd

- Sporenonderzoek bij de N416 is uitgevoerd
- Statistieken over dierlijke slachtoffers zijn beschikbaar

5.6.3 De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen

Toelichting op meerjarendoel

In de uitvoeringsprogramma's van het mobiliteitsprogramma hebben we onze ambities en afspraken over het klimaatbeleid voor verkeer uitgewerkt, zoals het stimuleren/faciliteren van Smart Mobility en energiezuinig en emissievrij openbaar en goederenvervoer.

Ook hebben we de ambities uit het coalitieakkoord over de energietransitie in relatie tot mobiliteit verder uitgewerkt, mede in het licht van het Klimaatakkoord. Een belangrijk deel van de maatregelen die daaruit voortvloeien moet op regionaal en lokaal niveau gerealiseerd.

Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord voor mobiliteit vorm te geven, komt er per regio een programma voor slimme en duurzame mobiliteit (Regionale Mobiliteitsprogramma's genoemd), met een landelijke equivalent (nationaal programma). Hierin participeren gemeenten, provincies, Rijksoverheid, private partijen als werkgevers en dienstenaanbieders en andere regionale stakeholders als onderwijsinstellingen en ziekenhuizen. De programma's geven sturing aan de uitvoering van maatregelen uit het Klimaatakkoord en regionale toevoegingen daarop voor mobiliteit. De eerste versie van dit Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) is eind 2020 opgesteld. In 2021 werken we dit RMP verder uit en realiseren we de eerste maatregelen die daarin zijn opgenomen.

Beoogd resultaat 2021

- Uitwerking Regionaal Mobiliteitsprogramma
- Realiseren eerste maatregelen

5.6.4 Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen

Toelichting op meerjarendoel

In de uitvoeringsagenda schone lucht zijn diverse activiteiten voor mobiliteit opgenomen. Deze zijn belegd binnen de diverse uitvoeringsprogramma's voor mobiliteit. Op basis van de komende update van de uitvoeringsagenda schone lucht worden ook voor mobiliteit nadere maatregelen uitgewerkt.

Beoogd resultaat 2021

- Uitwerking onderdeel mobiliteit in de update van de uitvoeringsagenda schone lucht.

5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd

Toelichting op beleidsdoel

Smart Mobility gaat over de digitalisering van mobiliteit, waardoor organisaties, mensen, goederen en voertuigen hun mobiliteit slimmer, efficiënter en veiliger kunnen inrichten, zodat vraag en aanbod beter op elkaar is afgestemd.
Digitale middelen ondersteunen reizigers en bedrijven in de logistieke sector in toenemende mate bij hun reis en werkzaamheden. Technologische ontwikkelingen en digitalisering in de wereld van mobiliteit bieden kansen voor slimmer en duurzamer reis- en rijgedrag. Denk bijvoorbeeld aan de verregaande automatisering van rijtaken, gebruik van nieuwe aandrijftechnologieën en multimodaal plannen, reserveren en navigeren op basis van realtime reisinformatie.
Deze nieuwe vormen van mobiliteit en diensten maken onder meer het 'beter benutten' van het bestaande mobiliteitssysteem mogelijk: een aantrekkelijk alternatief voor nieuwe (en vaak dure en ingrijpende) fysieke infrastructuur. Bovenstaande ontwikkelingen raken aan alle modaliteiten binnen ons mobiliteitssysteem en vragen daarmee om een integrale aanpak. Zo zetten wij in op een veilige, prettige en (economisch) goed bereikbare omgeving zonder het bestaande mobiliteitssysteem uit te breiden.

Het belang van Smart Mobility in het (regionale) mobiliteitssysteem groeit. Een goede verdeling van reizigers en goederen over het beschikbare mobiliteitssysteem in de provincie Utrecht is immers belangrijk, ook voor de bereikbaarheid van de rest van Nederland. De economische groei in onze provincie zorgt ervoor dat de mobiliteit groeit, er is meer herkomst- en bestemmingsverkeer (inkomend en uitgaand verkeer) en vanwege de centrale ligging van onze provincie ook meer doorgaand verkeer (verkeer dat niet stopt in de provincie Utrecht). Met de algemene, economische groei in Nederland nemen de hoeveelheid verkeersbewegingen in het hele land toe, en het directe gevolg daarvan is een grotere verkeersdrukte in onze provincie. Zie onze provincie als een draaischijf, met de stad Utrecht als knooppunt van wegen en treinverbindingen. Als de provincie Utrecht goed bereikbaar is, profiteert het hele mobiliteitssysteem in Nederland daarvan. We moeten dus het mobiliteitssysteem binnen de provincie slimmer benutten en tegelijkertijd de kwaliteit van het bestaande systeem verbeteren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	719	694	694	694
Materiële lasten	2.410	2.985	2.115	2.000
Totaal Lasten	**3.129**	**3.679**	**2.809**	**2.694**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.129**	**3.679**	**2.809**	**2.694**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen (zie volgende tabel):

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Smart Mobility	2.410	2.985	2.115	2.000
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**2.410**	**2.985**	**2.115**	**2.000**
Overige lasten				
Apparaatskosten	719	694	694	694
Totaal overige lasten	**719**	**694**	**694**	**694**
Totaal lasten beleidsdoel	**3.129**	**3.679**	**2.809**	**2.694**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.129**	**3.679**	**2.809**	**2.694**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma. Bij de begroting 2021 is hierop een korting toegepast.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Benutting modaliteiten per gebied	getal	De verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarden wordt bepaald op basis van de optimale intensiteit/capaciteit-verhouding per modaliteit. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	-	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Verhouding modaliteiten spits vs. daarbuiten	getal	De verhouding tussen het gebruik in dal- en spitsuren van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarde wordt bepaald op basis van het aantal reizigers in de spits versus het aantal reizigers tijdens de dalperiode. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	-	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.7.1 De basis is beter op orde

Toelichting op meerjarendoel

Wij zorgen ervoor dat alle databronnen die mobiliteitsdata leveren in kaart worden gebracht (voor zover dat nog niet is gebeurd) en bruikbaar zijn. Dit betekent dat de data straks up-to-date, geordend en gereed is om veilig toe te passen voor doeleinden die we vooraf definiëren. We ontwikkelen daarvoor een methode die zorgt dat de ingewonnen data de juiste invulling geeft aan beleidsvragen en geschikt is om multimodaal te kunnen sturen. We zorgen ervoor dat alle wegbeheerders op elkaar zijn aangesloten en reizigers en goederen door de gehele provincie gepland kunnen reizen.

Beoogd resultaat 2021

- Regionale databehoeften zijn in kaart gebracht. Onze partners in de regio hebben ook behoefte aan data en informatie; waar mogelijk moeten we gezamenlijk optrekken en databronnen meervoudig gebruiken om dubbel werk en dubbele kosten te voorkomen.
- Databronnen zijn in kaart gebracht en de kwaliteit van databronnen is vastgesteld. We hebben in beeld gebracht of onze databronnen voldoen aan de informatiebehoeften.
- Toepassingen van data zijn gedefinieerd. Het is duidelijk hoe we de databronnen gebruiken, organiseren en toepassen in de verschillende werkprocessen.
- Digitalisering overheden: organisatie voor digitalisering van mobiliteitsdata (data top 15) op orde, om te kunnen aansluiten bij de landelijke ontwikkelingen.

5.7.2 De techniek op straat is beter ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Vervoerders en reizigers in de auto, op de fiets en in het openbaar vervoer stellen we in staat optimaal te profiteren van slimme technologie op straat, zoals iVRI's. Zij kunnen actuele en lokale mobiliteitsinformatie ontvangen die bijvoorbeeld door een nieuwe generatie sensoren via een krachtig en betrouwbaar ICT-netwerk wordt ontsloten, zodat er multimodaal gestuurd en gemeten kan worden.

Beoogd resultaat 2021

- Met het plaatsen van 30 nieuwe iVRI's, toekomstbestendige verkeerslichten maken we multimodale sturing en communicatie tussen voertuigen/personen en verkeerslichten mogelijk
- Zorg dragen voor een stabiel, betrouwbaar en veilig ICT-netwerk om communicatie tussen voertuigen en verkeerlichten veilig mogelijk te maken
- Multimodale streefwaarden ten behoeve van doorstroming toetsen door de implementatie van de juiste monitoringstool (vervangen kwaliteitscentrale)
- Verminderen van files en verkeersopstoppingen door incidenten en knelpunten door de wegbeheerder er automatisch op te attenderen als deze ontstaan, door slim gebruik te maken van datastromen en applicaties
- In Q2 2021 is een roadmap ontwikkeld om iDiensten te kunnen afnemen via het landelijke raamcontract

5.7.3 De sturing vindt multimodaler plaats

Toelichting op meerjarendoel

Multimodaal sturen is het op straat sturen van vraag en aanbod van verkeerscapaciteit op basis van realistische streefwaarden. Basisvoorwaarden zijn een solide regionale samenwerking en het kunnen meebewegen in een veranderende omgeving in veranderende tijden. Vanuit een centrale netwerkgedachte zijn afspraken noodzakelijk over netwerksturing, en het bewaken van de netwerkkwaliteit op basis van geplande en ongeplande verstoringen.

Beoogd resultaat 2021

- Het regionaal verkeersmanagement (RVM) is in 2020 geëvalueerd en ambities en behoeften zijn in beeld. In 2021 continueren we de inzet van regionaal verkeersmanagement binnen het thema multimodaal sturen. Hiervoor ontwikkelen we nieuwe juridische en bestuurlijke afspraken, een frisse nieuwe regionale samenwerking en borging van belangrijke projecten op de korte, middellange en lange termijn.
- Door het verbinden van de programma's Smart Mobility en de energietransitie werken we samen aan de oplevering van een Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). Hiermee geven we invulling aan het Klimaatakkoord en borgen we het regionaal verkeersmanagement.
- We zetten een nieuwe stap naar multimodaal sturen door de regionale multimodale sturingsvisie te actualiseren.
- Provincie en Rijkswaterstaat voeren beleidsmatige onderzoeken uit op het thema incident management om (nog) beter samen te werken. Onderdeel daarvan is het starten van een proef om weginspecteurs van RWS en provincie op elkaars wegen in te zetten.
- We geven invulling aan de Human Capital Agenda in de Krachtenbundeling (samenwerkingsverklaring tussen diverse overheden) door binnen en buiten onze provincie te participeren in initiatieven ten behoeve van kennisdeling op het onderwerp Smart Mobility.
- We actualiseren als wegbeheerder onze provinciale Nota Verkeerslichten als praktisch handelingskader om multimodale sturing op straat te kunnen vormgeven.

5.7.4 Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Wij richten ons met mobiliteitsmanagement op het initiëren van maatregelen die ander reisgedrag van mensen en bedrijven stimuleren. Dat is op dit moment deels ondergebracht bij het programma Goedopweg.

Beoogd resultaat 2021

- Versterkte samenwerking met Goedopweg waardoor doelen beter op elkaar aansluiten; we ondersteunen de aanpak gericht op werkgevers en de doelgroep 'reizigers onder de 15 kilometer'
- MAAS in Leidsche Rijn is gestart, de eerste resultaten zijn bekend en we bepalen de vervolgstappen
- Doelgroepgericht mobiliteitsmanagement is ingezet in economische kerngebieden
- Vanuit de uitvoeringsprogramma's Openbaar Vervoer en Smart Mobility starten we een studie naar het doorvoeren van slimme verbeteringen op straat in het op- en afschalen van lijnvoering in het openbaar vervoer
- Voortzetten samenwerkingsverband met de TU Delft betreffende OV en first en last mile (voor- en natransport)
- Voortzetten samenwerking met werkgevers via regio Foodvalley

5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren

Toelichting op beleidsdoel

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma. Hiervoor is een set van indicatoren opgesteld. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe dit programma ervoor staat, of er aanleiding is om onze interventies bij te sturen, om te leren van ontwikkelingen en om onze strategie voor de (middel)lange termijn in programma's als U Ned en de transitie naar gezonde mobiliteit te bepalen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.244	1.200	1.200	1.200
Materiële lasten	15.380	14.180	16.180	14.830
Totaal Lasten	**16.624**	**15.380**	**17.380**	**16.030**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**16.624**	**15.380**	**17.380**	**16.030**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Verkenningen	3.000	3.000	3.000	3.000
Aandeel regionale programma's (VERDER en MIRT)	10.500	10.500	10.500	10.500
Monitoring en evaluatie	300	300	300	300
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**13.800**	**13.800**	**13.800**	**13.800**
Overige lasten				
Mobiliteitsprogramma 2014-2018	1.580	380	2.380	1.030
Apparaatskosten	1.244	1.200	1.200	1.200
Totaal overige lasten	**2.824**	**1.580**	**3.580**	**2.230**
Totaal lasten beleidsdoel	**16.624**	**15.380**	**17.380**	**16.030**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**16.624**	**15.380**	**17.380**	**16.030**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
Mobiliteitsprogramma 2014-2018 betreffen kosten ter afronding van het oude programma.

Indicatoren
Er zijn indicatoren

Meerjarendoelen

5.8.1 Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte

Toelichting op meerjarendoel

Op basis van ontwikkelingen van knelpunten en de indicatoren voeren we gericht studies uit om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid te verbeteren. Ook in 2021 voeren we diverse kleine en grote verkenningen, integraal over de uitvoeringsprogramma's mobiliteit heen en ook specifieke per modaliteit. Voor wegen is de trajectaanpak leidend. Voor openbaar vervoer voeren we gericht studies uit om de doorstroming te verbeteren.

Beoogd resultaat 2021

- Zie hiervoor de studies benoemd bij de resultaten van programma onderdelen 5.1 tot en met 5.7 en programma 6

5.8.2 Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

In programma's als U Ned werken we samen met regionale partners en het Rijk aan de toekomstige mobiliteitsontwikkelingen, gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen. Wat betreft het programma U Ned gaan we in 2021 verder met de MIRT verkenning 2030 OV en Wonen in de regio Utrecht. Met deze verkenning werken wij het eerste deel van het OV-concept 'Wiel met Spaken' uit, zoals vastgesteld in het ontwerp voor de provinciale Omgevingsvisie (maart 2020).

De inzet is voor 2030 een pakket maatregelen te realiseren, om zo de geplande woningbouwopgave te faciliteren en de bereikbaarheid van Utrecht Science Park per openbaar vervoer te verbeteren. Hiervoor is ruimte gereserveerd in het bijgevoegde Meerjareninvesteringsplan (MIP). In 2021 werken wij samen met onze partners aan de selectie van kansrijke alternatieven. Het gaat concreet om drie maatregelpakketten die we in de 2e helft van de verkenning verder uitwerken en analyseren. Daarmee leggen wij in 2021 een belangrijke basis voor de besluitvorming over de verkenning in 2022.

Voor de programmalijnen MIRT Onderzoek stellen we een verstedelijkingsperspectief inclusief adaptief ontwikkelpad vast. In 2021 werken we verder aan de verstedelijkingsopgave in samenhang met mobiliteitsinvesteringen.

Voor de kortere termijn richten we ons op uitvoering van maatregelen in de mobiliteitstransitie. Dit doen we in de Korte Termijn Aanpak (maatregelen voor gedragsbeïnvloeding, zoals de werkgeversaanpak en de doelgroepenaanpak) en in de voorbereiding en uitvoering van de fiets- en OV-maatregelen uit het No Regret-pakket.

Met de regio Amersfoort werken we samen aan een Ontwikkelbeeld 2030-2040. Op basis van dit ontwikkelbeeld kunnen we afspraken maken over woon- en werklocaties, bereikbaarheid en het meegroeien van groen.

Daarnaast coördineren we de voorbereiding van het Bestuurlijk Overleg MIRT. Op deze halfjaarlijkse overleggen met het Rijk staat een veelheid aan onderwerpen op de agenda, die deels zijn die belegd binnen de andere meerjarendoelen van programma 5 en 6. Speerpunt voor de provincie in 2021 is het maken van afspraken met het Rijk over Smart Mobility projecten die uitgaan van datagedreven mobiliteitsconcepten zoals mobility-as-a-service en i-VRI's. Daarnaast maken we afspraken met het Rijk in het kader van Regionaal mobiliteitsprogramma klimaat, onder meer over het stimuleren van laadinfrastructuur elektrisch vervoer.

Ook brengen we in 2021 de provinciale belangen in bij grote verkenningen en planstudies van het Rijk en andere medeoverheden. Onze inzet is daarbij gericht op de verbetering van de bereikbaarheid én op het zo goed mogelijk inpassen van de hoofdinfrastructuur ten behoeve van de leefbaarheid voor onze inwoners

Beoogd resultaat 2021

- Passende afspraken met medeoverheden (met name het Rijk) ter waarborging van bereikbaarheid, leefbaarheid en een goede inpassing van hoofdinfrastructuur. Na besluitvorming toezien op de juiste uitvoering van deze afspraken.
- Notitie kansrijke alternatieven MIRT verkenning 2030 is vastgesteld
- Besluitvorming en verder uitwerking van het verstedelijkingsperspectief 2040 incl. adaptief ontwikkelpad
- Uitvoering van de Korte Termijn Aanpak
- Voorbereiding en uitvoering van de 1e fase No Regret maatregelen
- Vaststellen van het Ontwikkelbeeld regio Amersfoort 2030-2040

5.8.3 De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

Toelichting op meerjarendoel

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma; ofwel de ontwikkeling van de vastgestelde indicatoren. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe ons Mobiliteitsprogramma ervoor staat en of er aanleiding is voor bijsturing van onze interventies. Hiervoor hebben we een zogenoemd KPI dashboard laten opstellen om de indicatoren bij te houden. In 2020 hebben we de eerste versie van dit dashboard online gezet, zodat gegevens en achtergrondinformatie openbaar inzichtelijk zijn. In 2021 gaan we dit dashboard nader invullen met meer achtergrondinformatie

Beoogd resultaat 2021

- Update KPI dashboard met cijfers 2020 en toevoegen nadere informatie

Verbonden Partijen

Dit programma kent geen Verbonden Partijen zoals die door het BBV worden onderscheiden.

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsvisie 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Wegen en Vaarwegen 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Fiets 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Smart Mobility 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023
- Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit
- Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per Openbaar Vervoer.

Wat gaat dat kosten?

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	5.869	7.170	5.860	4.865	4.865	4.687
Kapitaallasten	3.711	17.560	19.510	24.937	25.960	25.674
Materiële lasten	121.293	129.987	132.198	132.893	123.769	112.126
Totaal Lasten	**130.873**	**154.717**	**157.568**	**162.695**	**154.594**	**142.487**
Baten	126.399	29.101	22.871	22.871	22.871	12.487
Totaal Baten	**126.399**	**29.101**	**22.871**	**22.871**	**22.871**	**12.487**
Saldo van dit programma	**4.475**	**125.616**	**134.697**	**139.824**	**131.723**	**130.000**
Stortingen in reserves	30.393	45.389	183	-	2.976	-
Onttrekkingen aan reserves	18.759	56.024	3.998	3.093	2.896	3.119
Beslag op de algemene middelen	**16.109**	**114.981**	**130.882**	**136.731**	**131.803**	**126.881**

Reserves Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve OV Concessie	7.158	-	183	-	2.976	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	39.183	-	-	-	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	18.750	1.764	-	-	-	-
Reserve BenO Openbaar vervoer	-	4.442	-	-	-	-
Reserve BDU inz. BRU	4.486	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**30.393**	**45.389**	**183**	**0**	**2.976**	**0**
Reserve Rente kosten voorfinanciering	517	-	-	-	-	-
Reserve OV Concessie	-	5.345	-	1.220	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	18.242	8.500	-	-	-	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	-	646	1.873	2.896	3.119
Reserve BenO Openbaar vervoer	-	731	3.352	-	-	-
Reserve BDU inz. BRU	-	41.448	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**18.759**	**56.024**	**3.998**	**3.093**	**2.896**	**3.119**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Uitbreidingsinvesteringen Omschrijving project	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	Prognose 2020	2021	2022	2023	2024
Lopende investeringen									
OV Uithoflijn (infra en materieel)	A	508.700	325.300	421.179	73.821	13.700			
OV tramremise	A	62.550	21.200	53.271	9.279				
OV Busremise	A	43.300		11.125	22.207	9.968			
P&R Breukelen	A	5.000			100	900	4.000		
Vlootoptimalisatie	A	17.250			5.040	5.360	6.850		
Totaal lopende investeringen		**636.800**	**346.500**	**485.575**	**110.447**	**29.928**	**10.850**	**0**	**0**
Nieuwe investeringen									
Opkomstlocatie P&R Science Park	B	152				152			
Chauffeursverblijf busstaion jaarbeurs	B	840				630	120		
Tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	B	1.020				1.020			
Inrichting remiseterrein Nieuwegein	B	390				390			
Totaal nieuwe investeringen		**2.402**	**0**	**0**	**0**	**2.192**	**120**	**0**	**0**
Totaal uitbreidingsinvesteringen		**639.202**	**346.500**	**485.575**	**110.447**	**32.120**	**10.970**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	Prognose 2020	2021	2022	2023	2024
Lopende investeringen									
OV overwegen en haltes	A	12.041		7.439	1.973	2.629			
OV traminfrastructuur N'gein - IJsselstein	A	186.100		57.112	115.456	13.532			
OV Telematica/ICT tram/bus	A	10.854	3.938	3.890	3.117	3.847			
Totaal lopende investeringen		**208.995**	**3.938**	**68.441**	**120.546**	**20.008**	**0**	**0**	**0**
Nieuwe investeringen									
Beveiliging opstelterreinen	B	720				720			
Verv. spoorstaven overwegen SUNIJ-lijn	B	180				180			
Indico-systeem	B	4.400				3.300	1.100		
Totaal nieuwe investeringen		**5.300**	**0**	**0**	**0**	**4.200**	**1.100**	**0**	**0**
Totaal Vervangingsinvesteringen		**214.295**	**3.938**	**68.441**	**120.546**	**24.208**	**1.100**	**0**	**0**

Type categorie:
A - Reeds goedgekeurde investeringen

B- Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
6 Bereikbaarheid II	6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter
		6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk
		6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV
		6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen
		6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht

Toelichting op beleidsdoel

We streven naar een OV-systeem dat ten eerste aansluit op de wensen van bestaande en potentiële OV-reizigers en ten tweede op een kostenefficiënte manier is ingericht. De in het OV vaak gebruikte klantwensenpiramide (beschreven in het mobiliteitsprogramma 2019-2023) geeft inzicht in de kwaliteitseisen van het OV en het speelveld waarbinnen gewerkt wordt aan deze doelen.

Het coalitieakkoord ’Nieuwe energie voor Utrecht’ verwoordt samen met het mobiliteitsprogramma de ambities voor de ontwikkeling van het OV-systeem in de komende jaren. Het coalitieakkoord stelt geld beschikbaar om:

- het OV-aanbod in omvang en kwaliteit op peil te houden
- extra te investeren in het aanpakken van knelpunten in de doorstroming van OV
- een proef uit te voeren voor ouderen met een krappe beurs
- de exploitatiekosten mee te laten groeien met het inwonersaantal in de nieuwe concessie(s) 2023

De basis voor de begroting 2021 is het uitvoeringsprogramma OV 2019-2023 en de uitvoeringsverordening subsidies mobiliteit. Hierin zijn de ambities uitgewerkt en in de tijd uitgezet. De uitvoering hangt nauw samen met de actuele ontwikkelingen rondom COVID-19, vanwege de forse impact hiervan op gebruik en uitvoering van het OV. Er is veel maatwerk nodig om het sterk teruggelopen aantal reizigers op passende en verantwoorde wijze te blijven vervoeren. Hoe lang dit duurt en wat de (financiële) effecten op de (middel)lange termijn zijn, is bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend.

Naast de financiën kunnen ook planningen veranderen. Verbeteringen in de lopende concessies zijn met de huidige uitdagingen niet altijd mogelijk. De actuele situatie brengt ook onzekerheid met zich mee voor de voorbereiding van nieuwe concessie(s), omdat de langere termijn effecten niet bekend zijn. De verwachting is dat wij de gevolgen van COVID-19 beter in beeld hebben bij de zomernota 2021 en de kadernota 2022-2025.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	5.860	4.865	4.865	4.687
Kapitaallasten	19.510	24.937	25.960	25.674
Materiële lasten	132.198	132.893	123.769	112.126
Totaal Lasten	**157.568**	**162.695**	**154.594**	**142.487**
Baten	-22.871	-22.871	-22.871	-12.487
Totaal Baten	**-22.871**	**-22.871**	**-22.871**	**-12.487**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**134.697**	**139.824**	**131.723**	**130.000**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen (zie volgende tabel):

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Kapitaallasten investeringen Openbaar Vervoer	19.510	24.937	25.960	25.674
Investeringsruimte Openbaar Vervoer	0	0	0	509
Beheer en Onderhouden Openbaar Vervoer	21.266	17.914	17.914	17.914
Exploitatie Concessies (budget 2022 – 2024 nog excl. 5HL)	86.855	86.965	82.825	84.964
Exploitatie Regiotaxi	15.865	15.653	15.547	3.000
Bijdragen Openbaar Vervoer	5.100	9.300	4.273	2.500
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**148.596**	**154.769**	**146.519**	**134.561**
Overige lasten				
Stelpost 2% Bereikbaarheid	-611	- 627	- 528	- 499
Stelpost prijscompensatie	2.312	2.312	2.312	2.312
Kosten beleids/taak uitvoering OV	1.411	1.376	1.426	1.426
Apparaatskosten	5.860	4.865	4.865	4.687
Totaal overige lasten	**8.972**	**7.926**	**8.075**	**7.926**
Totaal lasten beleidsdoel	**157.568**	**162.695**	**154.594**	**142.487**
Baten beleidsdoel				
Bijdrage kosten Regiotaxi gemeenten	10.384	10.384	10.384	0
Doorbelasting apparaatskosten	428	428	428	428
Huuropbrengsten tram en bedrijfsgebouwen	11.484	11.484	11.484	11.484
Overige baten	575	575	575	575
Totaal baten	**22.871**	**22.871**	**22.871**	**12.487**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**134.697**	**139.824**	**131.723**	**130.000**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De fluctuaties in de exploitaties van Concessies en Regiotaxi passen binnen de opgenomen gemiddelde bedragen. In de exploitatie Concessie is in 2021 en 2022 een bedrag opgenomen voor proef gratis OV buiten de spits voor ouderen. Indien succesvol zal worden voorgesteld om jaarlijks hiervoor 1 mln. beschikbaar te stellen.
In Exploitatie concessie zijn ook de bedragen opgenomen voor meer investeren in regionaal busvervoer (2021: € 2 mln., 2022: € 3 mln. en 2023 € 3 mln.). Bij het opstellen van de begroting was er nog geen definitief akkoord met provincie Zuid Holland en is alleen het budget voor 2021 toegevoegd aan de programma's.
Onder de post Bijdragen Openbaar vervoer zijn de bedragen opgenomen voor doorstroming in het kader van meer investeren in regionaal busvervoer (2021: € 2,6 mln., 2022: € 6,8 mln. en 2023: € 1,8 mln.)

Overige lasten
Bij de begroting 2021 is afgesproken om een stelpost van 2% in te boeken. Deze zal gedurende het jaar worden ingevuld binnen geheel van bereikbaarheid. De stelpost Prijscompensatie is beschikbaar voor de dekking van de prijsstijging 2021 van de concessies. De concessies zijn in de begroting berekend op het prijspeil 2020. Voor beleids/taak uitvoering OV zijn lasten geraamd, betreffende o.a. bijdragen voor dataverwerking reizigersinformatie, advieskosten OV en verwachte inhuurkosten binnen OV. De apparaatskosten maken deel uit het geraamde bedrag voor apparaatskosten in het Mobiliteitsprogramma. Het jaar 2021 is het laatste jaar van de tijdelijke formatie voor OV uit de Kadernota 2019.

Baten beleidsdoel
De bijdrage van gemeenten in de kosten Regiotaxi en verhuur tram zijn verwerkt in het Mobiliteitsprogramma. De baten hangen samen met de kostenontwikkeling. Vanaf 2024 loopt de regiotaxi (niet zijnde het OV) niet meer via de provincie. De overige baten betreft de inzet van vooruitontvangen gelden voor verbetering luchtkwaliteit.

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Waardering Openbaar Vervoer (V-6)	Getal	De klantwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie (cijfer 1-10 gemiddeld over stad, tram en streek).	7,5 (stad) 7,1 (tram) 7,7 (streek)	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	**≥ 7,5**	Nationale databank wegverkeers-gegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data)
2	Kostendekkingsgraad OV (streek)	%	De kostendekkingsgraad voor de streekconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken.	48,6	> 50	> 50	> 50	> 50	**> 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Kostendekkingsgraad OV (stad)	%	De kostendekkingsgraad voor de stadsconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken(excl. kosten infra).	66,5	> 64	> 64	> 64	> 64	**> 64**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Voorspelbaarheid reistijden OV	%	De afwijking van de langzaamste rijtijden ten opzichte van de snelste rijtijden (maximaal 60%). De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen.	64,5	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	**≤ 60**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Bereikbaarheid OV werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor OV met economische kerngebieden als bestemming. De bereikbaarheidsindicator voor OV naar economische kerngebieden is minimaal 30 km/h, Op basis van alle individuele (model)verplaatsingen in een studiegebied wordt de reistijd naar deze kerngebieden berekend. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	-	≥ 30	≥ 30	≥ 30	≥ 30	**≥ 30**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht is opdrachtgever voor het dagelijks laten rijden van ruim 600 bussen en trams die - in normale omstandigheden - circa 250.000 reizigers van A naar B vervoeren. Daarnaast rijden er regiotaxi's in ons beheer. In de huidige concessies en contracten (tot en met 2023) ligt het accent op uitvoering en tussentijdse verbeteringen. In het uitvoeringsprogramma 2019-2023 zijn diverse activiteiten opgenomen die resulteren in verbeteringen voor de reiziger en een kwalitatief beter OV-systeem in 2021.

Verbeteringen zoeken wij in de volle breedte. Een belangrijke activiteit is het opstellen van een sociale aanpak OV 2021-2023, met in 2021 de eerste tastbare resultaten. Zo starten wij een proef met gratis OV voor ouderen met een krappe beurs, eerder uitgesteld vanwege COVID-19. Hiermee kunnen ruim 5.000 ouderen, een kwetsbare groep, gratis reizen. Mocht door de aanhoudende gezondheidssituatie deze proef ook in 2021 niet op verantwoorde wijze mogelijk zijn, dan kijken wij naar sociale alternatieven.

Gemeenten gaan we stimuleren de toegankelijkheid van haar eigen bushaltes te vergroten. Vanuit de provincie is hiervoor in 2021 € 0,4 miljoen beschikbaar op basis van 50-50 cofinanciering. Voor de verbetering van de sociale functie kijken wij ook naar innovatie: wij zetten samen met gemeenten drie experimenten op voor de vernieuwing van doelgroepenvervoer en aanvullend OV. Zo zorgen wij voor tastbare verbeteringen voor reizigers op de korte termijn en kunnen gemeenten, als opdrachtgever voor WMO-vervoer en de provincie als OV-autoriteit zich geleidelijk voorbereiden op de toekomstige concessie(s) en contracten eind 2023.

Ook zullen we verbeteringen in het netwerk van snelle OV-verbindingen met hoge frequenties voorbereiden en waar mogelijk uitvoeren in 2021. We werken aan uitbreiding van U-link tussen USP en Amersfoort en aan verdere verbetering van het tramsysteem met de start van een directe tramverbinding van Utrecht-West, Nieuwegein en IJsselstein naar Utrecht Science Park en een onderzoek naar het laten rijden van tramlijn 22 in het weekend.

Beoogd resultaat 2021

- Sociale aanpak OV 2021-2023 is opgesteld
- Proef gratis OV voor ouderen met een krappe beurs is gestart
- De beschikbare subsidie van € 0,4 miljoen voor het toegankelijk maken van gemeentelijke haltes is volledig ingezet
- 3 nieuwe experimenten voor vernieuwing doelgroepenvervoer en aanvullend OV zijn gestart
- Uitbreiding U-link tussen USP en Amersfoort
- Reizigers profiteren van een directe tramverbinding van Utrecht-West, Nieuwegein en IJsselstein naar Utrecht Science Park.
- Onderzoek naar het laten rijden van tramlijn 22 in het weekend is uitgevoerd

6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk

Toelichting op meerjarendoel

Nieuwe ontwikkelingen vragen de nodige voorbereidingstijd. In de periode 2019-2023 leggen wij een belangrijke basis voor het OV-netwerk van de toekomst. We werken samen met partners aan de verbetering van landelijke (spoor)netwerken, de voorbereiding van nieuwe concessie(s) en doorontwikkeling van het OV-netwerk op de langere termijn. Deze drie werkvelden staan centraal binnen dit meerjarendoel en komen in 2021 samen bij het maken van hoofdkeuzes voor de nieuwe concessie(s) die eind 2023 van start gaan. Belangrijke mijlpaal is het vaststellen van de nota van uitgangspunten door Provinciale Staten als kader voor de ontwikkeling van het tram- en busvervoer in de komende 10 à 15 jaar.

Beoogd resultaat 2021

- Nota van uitgangspunten nieuwe concessie(s) 2023 is vastgesteld

6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV

Toelichting op meerjarendoel

Het verbeteren van doorstroming betekent investeren in capaciteit, snelheid en betrouwbaarheid. Doel is het OV sterker te laten concurreren met de auto en om bestaande reizigers sneller van A naar B te brengen. De afgelopen jaren was de investering in tramlijn 22 het meest opvallend. De investeringen in aanpassingen aan onze eigen infrastructuur (noodzakelijk om onze doelen en de stapsgewijze verbetering van het OV te bereiken) staan grotendeels al vast en zijn onderdeel van het provinciale meerjareninvesteringsplan (MIP). Daarnaast investeren we door middel van subsidies mee in het verbeteren van de gemeentelijke infrastructuur en haltes. Voor de aanpak van knelpunten is in 2021 € 3,5 miljoen beschikbaar als onderdeel van de lopende subsidieregeling. Voor de identificatie van kansrijke projecten werken we intensief samen met (gemeentelijke) wegbeheerders en vervoerders.

Beoogd resultaat 2021

- De beschikbare subsidie van € 3,5 miljoen is volledig ingezet voor de aanpak van knelpunten

6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht beheert belangrijke OV-assets (materialen en middelen die wij bezitten). Vooral het tramsysteem is van grote waarde. Ook belangrijk zijn de nieuwe busremise, de verkeersleidingspost voor het bus- en tramverkeer en het systeem voor dynamische reisinformatie op de haltes (DRIS). Een goede kwaliteit van onze assets is noodzakelijk om het OV goed te laten functioneren. Daarvoor is dagelijks beheer en onderhoud nodig en uiteindelijk ook vervanging. Leidraad hierin zijn de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 en de Beheervisie Tramsysteem 2020-2024. Voor de jaarlijkse uitvoering stellen we een beheerplan en Meerjaren Onderhouds Plan op. Hierin werken wij uit welke onderhoudswerkzaamheden nodig zijn. Belangrijke investeringen in 2021 zijn: de vernieuwing van dynamische infopanelen (DRIS) op tram- en bushaltes, de vervanging van communicatiesystemen van de tram en de ingebruikname van busremise Westraven. Hiermee zorgen wij ook in de toekomst voor betrouwbare infrastructuur die bijdraagt aan een efficiënte exploitatie en meer tevreden reizigers.

Beoogd resultaat 2021

- Bestaande DRIS panelen zijn vervangen door nieuwe schermen
- Communicatiesystemen tramsysteem zijn vervangen
- Nieuwe busremise Westraven is in gebruik

6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

De overkoepelende activiteiten raken een of meerdere meerjarendoelen en bestaan onder andere uit de programma-aansturing, de uitvoering van de Wet Lokaal Spoor (veiligheidstaken), bijdrage aan landelijke OV-overlegtafels en samenwerking met andere OV autoriteiten, en de operationele monitoring. Het laatste is een belangrijk resultaat van dit meerjarendoel. Jaarlijks stellen wij een jaar- en trendrapportage OV op om de voortgang op onze beleidsdoelen en onderliggende beleidsindicatoren beter te kunnen verklaren. Deze jaar- en trendrapportage bereiden we uit met de indicator voor ‘beschikbaarheid van de (tram)infrastructuur’ en de kostendekkingsgraad met ‘beheer en onderhoud’. Dit zijn belangrijke onderwerpen, waarin we veranderingen verwachten als gevolg van de recente investeringen. Aanvullend hierop nemen we een selectie op van belangrijke projectevaluaties en monitoringsresultaten. Daarmee krijgt de jaar- en trendrapportage een grotere rol in de operationele monitoring van het uitvoeringsprogramma OV.

Beoogd resultaat 2021

- Volledige jaar- en trendrapportage 2020 is opgeleverd

Verbonden Partijen

Dit programma kent geen Verbonden Partijen zoals die door het BBV worden onderscheiden.

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsvisie 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer 2019-2023
- Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit
- Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten

7. Cultuur en erfgoed

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

De provincie werkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur en de instandhouding van waardevol erfgoed, zodat inwoners en bezoekers van de provincie Utrecht hiervan kunnen leren en genieten.

Wat gaat dat kosten?

7. Cultuur en erfgoed	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	2.772	2.775	3.196	3.189	3.189	3.189
Materiële lasten	23.818	26.299	19.379	16.830	16.687	14.267
Totaal Lasten	**26.590**	**29.074**	**22.575**	**20.019**	**19.876**	**17.456**
Baten	2.943	2.543	-	-	-	-
Totaal Baten	**2.943**	**2.543**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**23.647**	**26.531**	**22.575**	**20.019**	**19.876**	**17.456**
Stortingen in reserves	5.739	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	2.224	8.776	475	175	-	-
Beslag op de algemene middelen	**27.163**	**17.755**	**22.100**	**19.844**	**19.876**	**17.456**

Reserves Cultuur en erfgoed

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Programma Landelijk Gebied	457	-	-	-	-	-
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	862	-	-	-	-	-
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	4.420	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**5.739**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	-	224	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	-65	494	475	175	-	-
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	1.906	-	-	-	-	-
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	-	8.000	-	-	-	-
Reserve CHS	383	58	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**2.224**	**8.776**	**475**	**175**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
7 Cultuur en erfgoed	7.1 De culturele infrastructuur is sterk	7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)
		7.1.2 Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen
		7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren
		7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners
	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen
		7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt
		7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek
	7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger
		7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

7.1 De culturele infrastructuur is sterk

Toelichting op beleidsdoel

Voorjaar 2020 is het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma Voor Jong & Altijd vastgesteld; Beleids- en Meerjarendoelen in dit begrotingshoofdstuk zijn daar uitgewerkt. De corona-crisis en de invloed op de sector werd in die periode ook steeds duidelijker. Om die reden stelden Provinciale Staten in juli een ‘steunpakket cultuur- en erfgoedsector Covid-19 crisis’ vast met een totale omvang van 6 miljoen (waarvan 500.000,- uit het programma is gehaald en 250.000,00 uit de cultuurlening). De laatste 2 miljoen daarvan komt in 2021 beschikbaar. Voor dit deel van het pakket werken we een regeling uit, op grond van de actuele inschatting van de situatie eind 2020 en binnen de vastgestelde uitgangspunten voor het steunpakket.

Met het beleidsdoel ‘de culturele infrastructuur is sterk’ willen we ervoor zorgen dat iedereen in de provincie Utrecht kan deelnemen aan culturele activiteiten. Kunst en cultuur zijn medebepalend voor ons gevoel van welzijn en voor onze identiteit. De basis van de cultuursector is op orde, maar er zijn ook nog lacunes. Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei, willen we de culturele infrastructuur versterken, vernieuwen en verbreden. We richten ons in het bijzonder op cultuureducatie, bibliotheken, festivals en het in samenwerking met gemeenten verstevigen van het cultuurprofiel van Utrecht. Door de corona-crisis zullen we ons extra moeten inspannen om dit met alle partners te verwezenlijken.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	524	520	520	520
Materiële lasten	8.669	6.445	6.427	6.457
Totaal Lasten	**9.193**	**6.965**	**6.947**	**6.977**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**9.193**	**6.965**	**6.947**	**6.977**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Cultuureducatie	%	Het percentage basisscholen dat producten afneemt en/of participeert in één of meerdere programma's van Kunst Centraal. Kunst Centraal heeft per product en programma een beeld van het gemiddeld aantal leerlingen dat per jaar deelneemt. Een exact getal is niet te geven.	75	90	90	90		-	Kunst Centraal
2	Bibliothekennetwerk	%	Het percentage Utrechtse openbare bibliotheken (totaal negen) dat door BiSC wordt ondersteund bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht. De ondersteuning van BiSC betreft het uitvoeren van (innovatieve) projecten voor de bibliotheken, waardoor zij hun maatschappelijke rol kunnen vervullen. In 2021 start BiSC een nieuw innovatief project voor bibliotheken en laaggeletterdheid. Dit kan mogelijk leiden tot een aanvullende indicator in 2022.	-	85	100	100		-	BiSC
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)

Toelichting op meerjarendoel

Van muziek, dans, theater, media, erfgoed tot beeldende kunst: kwalitatief goede cultuureducatie moet bereikbaar zijn voor alle kinderen in de provincie. Voorheen richtten wij ons vooral op kinderen in het primair onderwijs, nu breiden we dit uit naar het voortgezet onderwijs, met nadruk op het vmbo. We doen dit door onze partnerorganisaties Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht financieel te faciliteren om gemeenten (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) en scholen op het gebied van cultuur- en erfgoededucatie te adviseren, om programma's te ontwikkelen en om deze uit te voeren.

Beoogd resultaat 2021

- Op 75% van de basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het Kunstmenu uitgevoerd waardoor kinderen gedurende de basisschoolperiode in aanraking komen met alle kunstdisciplines.
- Op 56% van de basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het cultuurprogramma uitgevoerd waardoor kinderen kennismaken met hun eigen culturele omgeving door lokaal op maat gemaakte projecten die kunst en erfgoed uit de omgeving laten zien.

- Vanuit programma Cultuureducatie met kwaliteit zijn scholen ondersteund bij het versterken van de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen, professionalisering van leerkrachten en het versterken van de samenhang met andere leergebieden. In 9 gemeenten is een collectief programma uitgevoerd. Vanuit het VO-programma zijn vmbo-scholen ondersteund om cultuureducatie een stevigere plek te geven in het onderwijsprogramma.

7.1.2 Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen

Toelichting op meerjarendoel

Bibliotheken zijn onmisbaar voor de ontwikkeling van mensen en voor de vitaliteit van het culturele leven in dorpen en steden. Ze vormen het hart van de samenleving: een plek voor ontmoeting en ontwikkeling voor alle inwoners, ongeacht leeftijd, sociale klasse, inkomen en achtergrond. Daarom willen wij samen verder bouwen aan de 'maatschappelijke bibliotheek': een laagdrempelige en onmisbare basisvoorziening, waar iedereen kan leren en lezen, en die zich steeds meer verbindt met de samenleving. De provincie ondersteunt en faciliteert het functioneren van het bibliotheeknetwerk en de ontwikkeling en vernieuwing van de bibliotheekfunctie, mede op grond van taken die de Bibliotheekwet haar toebedeelt. We realiseren deze doelen via onze partnerorganisatie het Bibliotheek ServiceCentrum (BiSC).

Beoogd resultaat 2021

- Het Bibliotheek ServiceCentrum ondersteunt alle 9 Utrechtse openbare bibliotheken bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht.
- Organiseren van een (digitale) conferentie voor alle Utrechtse betrokken partijen op het gebied van taalhuizen en laaggeletterdheid, met als doel de uitwisseling van ideeën en zo het effectiever verminderen van laaggeletterdheid.

7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren

Toelichting op meerjarendoel

Door middel van de ondersteuning van culturele festivals met een artistieke missie en visie willen we een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de sociale leefomgeving. Festivals maken onze provincie aantrekkelijk, vanuit cultureel, toeristisch en economisch perspectief. Provinciale Staten heeft het hernieuwde festivalbeleid op 4 maart 2020 vastgesteld, vooruitlopend op het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma. Op grond daarvan kennen we najaar 2020 weer vierjarige subsidies toe; 2021 is dus het eerste jaar in de nieuwe cyclus, met extra middelen. De extra middelen maken het mogelijk meer, en daarbij ook meer festivals buiten de stad Utrecht, te ondersteunen. Festivalorganisaties zullen in hun plannen rekening moeten houden met de corona-crisis.

Beoogd resultaat 2021

- De 27 festivalorganisaties die provinciale subsidie ontvangen, hebben hun editie 2021 gerealiseerd.
- Publieksonderzoek t.b.v. de 27 festivalorganisaties uitgevoerd i.s.m. Utrechts Festival Overleg.
- De 4 festivalorganisaties die een ontwikkelbijdrage ontvangen, hebben een vernieuwd concept gerealiseerd.

7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners

Toelichting op meerjarendoel

Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei, moeten we de provinciale culturele infrastructuur op orde houden en versterken. Dit doen we - samen met gemeenten en de culturele sector - door het verzilveren van de kansen zoals geformuleerd in het cultuurprofiel 'Eeuwig Jong'. Het is onze ambitie, naast de onder 7.1.1 t/m 7.1.3 beschreven aanpak, om meer mensen actief te laten deelnemen aan kunst en cultuur, professionele makers nog beter te faciliteren, museale beeldende kunst te laten zien in de regio en te investeren in de deskundigheid van gemeenten en de cultuur- en erfgoedsector.

Beoogd resultaat 2021

Cultuurparticipatie

- Realisatie onderzoek naar samenwerkingsverbanden tussen culturele instellingen en de welzijnssector. Aan de hand van de uitkomsten bepalen we het vervolg.
- Mede uitvoering geven aan het 'Jeugdfonds Sport & Cultuur'.

Talentontwikkeling:

- Ondersteuning van minimaal 2 samenwerkingsverbanden tussen professionele makers.
- Onderzoek dat ons inzicht geeft in de gewenste regionale samenwerkingsstrategie op het gebied van talentontwikkeling van jongeren is afgerond.

Regionale samenwerking museale beeldende kunst:

- Minimaal 1 regionaal samenwerkingsverband tussen musea in de regio en erfgoedlocaties is gerealiseerd.

Deskundigheidsbevordering:

- We organiseren 2 bijeenkomsten met gemeenten ten behoeve van kennisdeling.
- Uitkomsten van de evaluatie zijn vertaald naar nieuw beleid op het gebied van deskundigheidsbevordering. We sluiten aan op de vragen van het werkveld.

7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

Toelichting op beleidsdoel

Cultuurhistorische waarden van de leefomgeving zijn belangrijke 'Utrechtse kwaliteiten'. Via de Omgevingsverordening Provincie Utrecht beschermen wij de zogenoemde cultuurhistorische hoofdstructuur: historische buitenplaatsen, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap, archeologisch waardevolle zones en historische wegen. In het beleid ligt de focus op het behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.213	1.208	1.208	1.208
Materiële lasten	8.169	8.144	8.194	7.744
Totaal Lasten	**9.382**	**9.352**	**9.402**	**8.952**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**9.382**	**9.352**	**9.402**	**8.952**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Publieksbereik cultureel erfgoed	getal	Het aantal publieksprojecten dat jaarlijks wordt uitgevoerd met steun van de provincie. Bij de afwikkeling van elke subsidie wordt de prestatie gerapporteerd. Door de diverse aard van de projecten is dit niet in één indicator te vangen. Doel van de subsidie is naast publieksbereik om ook kwalitatief hoogwaardige projecten te realiseren, die uitvoering geven aan doelstellingen als inclusiviteit, diversiteit en immaterieel erfgoed.	15	15	15	15		-	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen

Toelichting op meerjarendoel

Wij willen cultuurhistorische waarden en creatieve verbeeldingskracht inzetten als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. Gezien de verwachte stedelijke groei, de energietransitie en klimaatadaptatie is dat geen geringe opgave. De druk op de beschikbare ruimte neemt immers enorm toe. Cultuurhistorische waarden vormen een belangrijke inspiratiebron bij gebiedsontwikkeling en zorgen ervoor dat mensen zich thuis voelen in Utrecht. Het inpassen en mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen vraagt ook om creativiteit, verhaal en beeld. Gemeenten en ontwikkelaars staan voor grote uitdagingen om dit te realiseren. Daar willen we hen graag bij helpen.

In de begroting 2021 is ten opzichte van het door PS vastgestelde cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023 een halvering van het budget voor omgevingsgericht cultuur- en erfgoedbeleid doorgevoerd. Dit resulteert uiteraard in een lager ambitieniveau en in minder slagkracht. De impact van cultuur en erfgoed op de ontwikkeling van de leefomgeving zal kleiner zijn. Het budget van partnerorganisatie Steunpunt Archeologie en Monumentenzorg Utrecht (Stamu) zal niet worden gekort.

Beoogd resultaat 2021

- CHAT (cultuurhistorische atlas provincie Utrecht): verbeterde gebruiksvriendelijkheid en aangevuld met boerderijlinten en historisch kaartmateriaal.
- Minstens 2 cultuurhistorische onderzoeken ten behoeve van programma's klimaatadaptatie (o.a. versterking Lekdijk) en energietransitie.
- Minstens 2 cultuurhistorische onderzoeken in het kader van gemeentelijk omgevingsbeleid mogelijk gemaakt.

- Erfgoed Deal: deelname aan het interprovinciaal project Klimaatadaptatie op historische buitenplaatsen in samenwerking met stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL).
- Minstens 2 projecten in het kader van het Ontwikkelprogramma cultuur en leefomgeving in uitvoering.

7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt

Toelichting op meerjarendoel

Monumenten dragen bij aan een prettige leefomgeving en zijn onderdeel van ons culturele kapitaal. Wij ondersteunen daarom als provincie restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, om ze voor toekomstige generaties te behouden. Dat doen we vanuit een circulair perspectief van waardebehoud en waardecreatie, waarbij naast duurzaamheid ook de maatschappelijke functie van een monument van belang is. We breiden ons molenbeleid uit naar alle rijksmonumentale molens en dragen met kennis en expertise bij aan 'behoud door ontwikkeling' van religieus erfgoed, industrieel erfgoed en varend erfgoed.

Beoogd resultaat 2021

- De jaarlijkse bijdragen vanuit het Fonds Erfgoedparels zijn verleend. In 2021 is ruim 4 miljoen beschikbaar.
- De Leidraad verduurzaming religieus erfgoed is gereed.
- Het Erfgoed Expert Team verzorgt minstens 10 adviezen en/of brainstorms over herbestemming en/of verduurzaming van erfgoed, met bijzondere aandacht voor organisaties die door de COVID-19 crisis hun verdienmodel moeten aanpassen.
- De nieuwe subsidieverordening molenonderhoud is per 1 januari van kracht.
- Via het Restauratie Opleidingsproject plaatsen we minstens 5 leerlingen bij restauratieprojecten die we vanuit de provincie steunen.

7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek

Toelichting op meerjarendoel

Erfgoed maakt Utrecht mooier en verbindt en verleidt bewoners, bezoekers en bedrijven. Het schept mogelijkheden voor de recreatieve en toeristische beleving van onze provincie. Wij willen het waardevolle erfgoed van de provincie goed (laten) beheren en bekend maken. Archeologische vondsten bewaren we in en ontsluiten we vanuit het Provinciaal Archeologisch Depot. We zetten ons in voor het (beoogd) UNESCO Werelderfgoed van de Neder-Germaanse Limes (de grens van het Romeinse rijk).

Kleine instellingen beheren veel Utrechts erfgoed. Zij zijn organisatorisch en financieel kwetsbaar, terwijl zij belangrijke taken vervullen. Hun collecties staan voor een veelzijdig scala aan verhalen, die mensen en gemeenschappen van verschillende culturele achtergronden, leeftijden en leefstijlen met elkaar verbinden. De noodzaak om op zoek te gaan naar manieren om nieuw en divers publiek te trekken, is duidelijk aanwezig. We zetten ons in het bijzonder in voor het publieksbereik van militair erfgoed, varend erfgoed en immaterieel erfgoed.

Beoogd resultaat 2021

- Voorbereiding verhuizing Provinciaal Archeologisch Depot.
- Het gezamenlijk beheer van het UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes met de andere betrokken provincies is gewaarborgd in een centrumregeling op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).
- Neder-Germaanse Limes aangewezen als Werelderfgoed door UNESCO.
- Nieuw beleid voor streekmusea en kasteelmusea gereed en gestart, mede op basis van bestrijden gevolgen COVID-19 crisis.
- Minstens 15 projecten op het gebied van publieksbereik cultureel erfgoed uitgevoerd met steun van de provincie Utrecht en met bijzondere aandacht voor de Grebbelinie en de Oude Hollandse Waterlinie (voorbereiding herdenking Rampjaar 1672 in 2022).

7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

De Hollandse waterlinies - Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA) - zijn karaktervolle dragers van ruimtelijke kwaliteit met haar open, groene landschap, het watermanagementsysteem dat nog steeds functioneert, robuuste forten en rijke geschiedschrijving over verdediging met water als bondgenoot. Dit bijzondere cultuurhistorische landschap doorkruist een groot deel van onze dichtbevolkte provincie en biedt hierin een unieke combinatie van rust, ruimte, groen en eigen identiteit. Het ligt dicht bij stad en dorpen is daarom van groot belang voor de leefbaarheid: een gebied waar je op adem kunt komen en om je verbonden mee te voelen.

Op dit moment stellen we het nieuwe programmaplan 2021-2024 op. Voor een betere aansluiting op de doelen, passen we eind 2020 of begin 2021 na vaststelling van het nieuwe programma mogelijk de indicatoren die bij het beleidsdoel horen aan.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.459	1.461	1.461	1.461
Materiële lasten	2.541	2.241	2.066	66
Totaal Lasten	**4.000**	**3.702**	**3.527**	**1.527**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.000**	**3.702**	**3.527**	**1.527**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	NHW en ruimtelijke kwaliteit	%	Het percentage waarmee door de integrale aanpak van de Hollandse Waterlinies de ruimtelijke kwaliteit -het groene open landschap, de toegankelijkheid door routes en de kwaliteit van het erfgoed – is vergroot (bij tenminste 3 aandachtsgebieden met 30% in 2024). [1]	-	10	20	30		-	Jaarlijkse evaluatie binnen PACT
2	UNESCO – Ontwikkeling Siteholder	cijfer	Het functioneren van de Siteholder wordt in 2023 tussentijds in opdracht van de vier provincies geëvalueerd en scoort hierbij ruim voldoende.	-	-	-	7		-	Gemeenschap pelijke regeling Werelderfgoed
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

[1] Het nieuwe programma is in ontwikkeling. Dit kan mogelijk leiden tot een aangescherpte of aangepaste indicator.

Meerjarendoelen

7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger

Toelichting op meerjarendoel

De Hollandse Waterlinies vormen een prachtig groen en open gebied, met spannende bouwwerken en veel mogelijkheden voor recreatie, sport, bewegen, ontspanning, gezondheid, lokale identiteit en prettig wonen.

In de huidige Coronatijd is het extra belangrijk dat mensen - van jong tot oud en uit binnen- en buitenland - te voet, per fiets of per boot van het mooie landschap kunnen genieten.

Samen met het Pact van Ruigenhoek, een actieve netwerk, behalen we mooie resultaten bij het samenwerken op gebiedsniveau en op thema's als recreatieve benutting, marketing & toerisme, duurzame ontwikkeling, water en bescherming.

De afgelopen jaren is gebleken dat ons erfgoed uitnodigt tot spannende en originele initiatieven. Ondernemers zien hier ook in de toekomst kansen. Daarnaast blijven er plannen komen voor grote opgaven zoals infrastructuur, verstedelijking en energietransitie. Dit vraagt om slimme oplossingen en een nieuwe manier van werken, waarbij we vanuit de provincie de thema's wonen, werken, natuur, erfgoed, recreatie, energie en mobiliteit meer in samenhang met de Hollandse Waterlinies bekijken.

Beoogd resultaat 2021

- Het middels een integrale aanpak Versterken en Verbreden van een betere ruimtelijke kwaliteit in de hoog dynamische aandachtsgebieden van de waterlinie.
- Het Versterken van de herontwikkeling van het erfgoed door met één of meerdere benoemde thema's de kansen voor exploitatie te Verbreden.
- Het meer in hoofden, harten en handen Verankeren van de duurzame benutting en bescherming van militair erfgoed inclusief het strategische landschap en watermanagementsysteem.

7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

We hopen dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie in 2021 op de UNESCO-werelderfgoedlijst staat, als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. De Stelling van Amsterdam, die deels ook in de provincie Utrecht ligt, heeft al sinds 1996 de UNESCO-status, een soort Michelinster voor het erfgoed. Deze status geeft een belangrijke impuls aan de bescherming en het behoud van de NHW & SvA in een druk deel van Nederland en biedt economische en maatschappelijke kansen en mogelijkheden voor duurzame exploitatie van het erfgoed. Hiermee kunnen we meer bezoekers trekken en de beleving vergroten, ook voor toekomstige generaties.

De UNESCO-status heeft naast kansen ook verplichtingen. De minister is voor de UNESCO het eerste aanspreekpunt als het gaat om beschermen en in stand houden van werelderfgoederen; Voor het Rijk is de siteholder van het werelderfgoed de eerstverantwoordelijke (aanspreekpunt) voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus en voert de bestuurlijke regie over het hele werelderfgoed.

De minister is voor de UNESCO het eerste aanspreekpunt als het gaat om beschermen en in stand houden van werelderfgoederen. De siteholders van het erfgoed - in het geval van de Stelling van Amsterdam de provincie Utrecht en Noord-Holland - zijn voor het Rijk de eerstverantwoordelijke en het aanspreekpunt. Zij voert tevens de bestuurlijke regie over het werelderfgoed.

Siteholders hebben een regisserende en faciliterende rol en zijn geen uitvoerder van ruimtelijke projecten. Als de Nieuwe Hollandse Waterlinie de UNESCO-status krijgt, als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam, dragen wij de verantwoordelijkheid van siteholder samen met de provincies Noord-Holland, Gelderland, en Noord-Brabant.

Beoogd resultaat 2021

- Zodra de Nieuwe Hollandse Waterlinie de Werelderfgoedstatus heeft, richten we conform de Wet gemeenschappelijke regelingen het gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies op.
- Vormgeven aan de organisatorische samenwerking in het kader van de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het het siteholderschap Hollandse Waterlinies.
- We hebben in een gebiedsanalyse de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies uitgewerkt: een samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen, een groen en overwegend rustig karakter en de bijbehorende openheid, deze kaders zijn vastgesteld door GS.

Verbonden Partijen

- Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Programma Cultuur en erfgoed “Voor Jong & Altijd”

8. Economie

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

Vanwege de grote impact van de corona-crisis is de toekomst voor veel bedrijven en werknemers onzeker. Voor de korte termijn vormen de landelijke steunmaatregelen een buffer om de sociaal-economische gevolgen van de lockdown op te vangen. Voor duurzaam herstel van de economie klinkt er een breed pleidooi om korte termijn-herstelprogramma's te combineren met investeringen die passen bij de lange termijn-transities. Daarom wordt een incidenteel bedrag van €15 mln. voor 2021 gereserveerd op de provinciale begroting voor extra investeringen, waarvan circa de helft voor economie. De concrete bestedingsplannen hiervoor worden nog apart aan de Staten voorgelegd. Met deze extra middelen kunnen een aantal belangrijke activiteiten uit de Economische visie versneld en versterkt worden uitgevoerd in aansluiting op het IPO Herstelplan Regionale Economie. Daarnaast kan met dit budget aanspraak worden gemaakt op de Rijks- en EU-middelen die voor een duurzaam herstel van de economie beschikbaar worden gesteld onder de voorwaarde van cofinanciering.

Wat gaat dat kosten?

8. Economie	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	2.450	2.792	3.084	3.073	3.073	3.073
Materiële lasten	12.973	19.015	11.611	9.392	8.964	8.415
Totaal Lasten	**15.423**	**21.807**	**14.695**	**12.465**	**12.037**	**11.488**
Baten	1.610	1.661	4.729	36	36	36
Totaal Baten	**1.610**	**1.661**	**4.729**	**36**	**36**	**36**
Saldo van dit programma	**13.813**	**20.146**	**9.966**	**12.429**	**12.001**	**11.452**
Stortingen in reserves	1.177	-	2.615	42	-	-
Onttrekkingen aan reserves	1.677	6.700	-	109	-	-
Beslag op de algemene middelen	**13.313**	**13.446**	**12.581**	**12.362**	**12.001**	**11.452**

Reserves Economie

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Programma Landelijk Gebied	1.177	-	2.615	42	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**1.177**	**0**	**2.615**	**42**	**0**	**0**
Reserve Toeristische ontwikkeling	32	80	-	-	-	-
Reserve Projecten	1.304	765	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	-1.250	798	-	109	-	-
Reserve Cofinancieringsfonds	1.591	4.500	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**1.677**	**6.143**	**0**	**109**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
8 Economie	8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod
		8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering
		8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap
	8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden
		8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter
	8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	8.3.1 Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups
		8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven
		8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller
	8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag
		8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger
		8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus
	8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar
		8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

		8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker
		8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever
		8.5.5 Verblijfsrecreatie is vitaler
		8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht werkt aan een sterke, competitieve en circulaire economische structuur met aantrekkelijke en toekomstbestendige voorzieningen voor bedrijven en werknemers en maakt innovatieve ontwikkelingen op het gebied van gezond stedelijk leven mogelijk.

Vanwege de grote impact van de corona-crisis is de toekomst voor veel bedrijven en werknemers onzeker. Voor de korte termijn vormen de landelijke steunmaatregelen een buffer om de sociaal-economische gevolgen van de lockdown op te vangen. Voor duurzaam herstel van de economie klinkt er een breed pleidooi om korte termijn-herstelprogramma's te combineren met investeringen die passen bij de lange termijn-transities. Daarom wordt een incidenteel bedrag van €15 mln. voor 2021 gereserveerd op de provinciale begroting voor extra investeringen, waarvan circa de helft voor economie. De concrete bestedingsplannen hiervoor worden nog apart aan de Staten voorgelegd. Met deze extra middelen kunnen een aantal belangrijke activiteiten uit de Economische visie versneld en versterkt worden uitgevoerd in aansluiting op het IPO Herstelplan Regionale Economie. Daarnaast kan met dit budget aanspraak worden gemaakt op de Rijks- en EU-middelen die voor een duurzaam herstel van de economie beschikbaar worden gesteld onder de voorwaarde van cofinanciering.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	475	472	472	472
Materiële lasten	1.598	1.658	1.612	1.623
Totaal Lasten	**2.073**	**2.130**	**2.084**	**2.095**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.073**	**2.130**	**2.084**	**2.095**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Tekort aan personeel	%	Het aandeel bedrijven dat personeelstekort als belemmering voor groei ervaart.	19	19	18	17	16	-	CBS
2	Scholing/heroriëntatie arbeidsmarkt	getal	Het aantal bedrijven/personen dat gebruik maakt van vouchers gericht op scholing en (her)oriëntatie op de arbeidsmarkt.	n.v.t.	500	PM	PM	PM	-	Monitoring gebruik regeling
3	Werktevredenheid	%	Het percentage werknemers dat (zeer) tevreden is met het werk. [Waarden in november 2020 beschikbaar].	volgt						NEA (TNO)
EFFECTINDICATOREN										
4	Bruto regionaal product (V-7)[2]	%	Het percentage toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar. Gemiddeld betreft het een meerjarige groei per jaar van 1,5%. Onverwachte situaties, zoals COVID-19, Kunnen (tijdelijk) ingrijpend gevolg hebben voor dit percentage.	1,8	4,2	..	..	..	**1,5 (2030)**	CBS
5	Werkgelegenheid (V-8)	%	Het percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-77 jaar (conform CBS-definitie).	73	73	73	73		-	CBS

[1] NEA = Nationale Enquête arbeidsomstandigheden (data moeten nog worden geleverd)

[2] Vanwege onzekere situatie door COVID-19 kunnen waarden voor 2022-2024 nog niet opgenomen worden.

Meerjarendoelen

8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod

Toelichting op meerjarendoel

De corona-crisis heeft een grote impact op de arbeidsmarkt. De eerste cijfers en voorspellingen laten zien dat veel mensen hun baan (zullen) verliezen. Bepaalde sectoren worden harder geraakt dan anderen. We monitoren als provincie deze ontwikkelingen, zodat we hierop kunnen inspelen.

In 2021 is onze inzet met name gericht op arbeidsmarktinterventies die als doel hebben vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Om dit te bereiken zoeken we actief de samenwerking op met de arbeidsmarktregio's in onze provincie. Het ondersteunen van arbeidsmarktregio's bij het van-werk-naar-werk begeleiden van mensen vraagt juist nu om extra inzet. Hoewel veel mensen door de corona-crisis hun baan verliezen, blijft er ook veel vraag naar arbeid in de zogenoemde tekort-sectoren als techniek, zorg, onderwijs en IT. In de techniek blijven bijvoorbeeld voldoende vakmensen nodig om de energietransitie vorm te geven en te werken aan de grote woningbouwopgaven.

We willen het makkelijker maken en ondersteunen dat werknemers die hun baan kwijt raken in een economische sector met minder perspectief, een opleiding kunnen volgen voor de sectoren waar nu of in de toekomst nog wel veel werkgelegenheid zal zijn. We gaan het 'Leven-Lang-Ontwikkelen' stimuleren, onder

meer op het gebied van digitale vaardigheden. Ook blijven we inzetten op een goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven en willen we ondersteuning bieden voor het behouden van voldoende stage- en leerplekken voor studenten. We leggen in de uitwerking nadrukkelijk de verbinding met de plannen vanuit het Rijk in het kader van NL Leert Door. Het Rijk trekt 1,4 miljard euro uit voor het versterken van de arbeidsmarkt; zo maakte het kabinet eind augustus 2020 bekend. Wij willen aanhaken op die plannen en kansen; hoewel er nog veel uitgewerkt moet worden. Dat vraagt ook eigen inzet. Deze uitbreiding van dit budget is onderdeel van de incidentele middelen voor corona-flankerend beleid.

We gaan in 2021 aan de slag met de volgende activiteiten:

- Uitvoering geven aan de regionale Human Capital Agenda (HCA). Een HCA is een gezamenlijke agenda van een landsdeel met daarin ambities en doelstellingen en een uitvoeringsagenda om specifieke knelpunten op de regionale arbeidsmarkt aan te pakken en daarbij gericht middelen in te kunnen zetten. De HCA voor de Utrechtse regio is eind 2020, begin 2021 opgeleverd. Hierin benoemen we de ambities op drie transitiesporen: van onderwijs naar werk, van werkloos naar werk en van werk naar werk, en nemen we een regionale uitvoeringsstructuur en -agenda op die de regio op dit gebied slagvaardiger moeten maken.
- Het uitbreiden van de pilot ‘De Techniek samen de crisis door’, waarbij we om-, her- en bijscholingvouchers en coaching inzetten om voldoende vakmensen in de techniek te behouden en stage- en leerplekken voor BOL/BBL studenten te creëren.

Hiernaast gaan we door met activiteiten die al in gang zijn gezet, waaronder

- Faciliteren van het triple helix samenwerkingsverband Technologieraad Regio Utrecht (TRU);
- Faciliteren en coördineren van de MKB-deal Utrecht-West Toekomstbestendige maakindustrie;
- Faciliteren van een arbeidsmarktdashboard dat overheden en onderwijsinstellingen van actuele informatie over de arbeidsmarkt en opleidingsbehoeften voorziet;
- Samen met de provincies Flevoland en Noord-Holland een actieve rol vervullen bij het uitvoering geven aan het landelijke Techniekpact;
- Individuele gemeenten ondersteunen bij hun onderwijs-arbeidsmarktvraagstukken;
- Actieve partner zijn in regionale en landelijke samenwerkingsverbanden op gebied van onderwijs en arbeidsmarkt, zowel bestuurlijk als ambtelijk.

Beoogd resultaat 2021

- De regionale Human Capital Agenda (HCA) is uitgevoerd en de beoogde doelstellingen zijn gerealiseerd.
- We hebben met vouchers en coaching mensen geholpen bij het om-, bij- en herscholen naar toekomstbestendige sectoren
- Individuele gemeenten zijn ondersteund bij onderwijs-arbeidsmarktvraagstukken
- De afstemming in de regio voor onderwijs-arbeidsmarkt is verbeterd

8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering

Toelichting op meerjarendoel

Door de digitale revolutie verandert de maatschappij ingrijpend. Digitalisering is ook een cruciale factor in de economische ontwikkeling van de regio. Slimme oplossingen op gebieden als mobiliteit, veiligheid, gezond leven en energie leiden tot nieuwe en aangepaste businessmodellen. De uitwerking van deze nieuwe technologieën op de groei van de productiviteit van werknemers en het bruto regionaal product wordt algemeen onderkend. Als regio willen we op een verstandige, waardevolle manier met deze kansen omgaan. Meer aandacht voor digitalisering draagt bij aan de concurrentiekracht van de regio en heeft een grote impact op de arbeidsmarkt.

Als provincie werken we samen met regionale partijen aan het versnellen van de digitale transformatie voor de regio Utrecht. In samenwerking met de Economic Board Utrecht (EBU) ontwikkelen we een helder overzicht van alle partijen en belangen rondom digitalisering (het digitale landschap). Op basis hiervan ondersteunen wij concrete projecten, zoals de Tech Community in de gemeente Utrecht, de werkplaats digitalisering van de Hogeschool Utrecht en de ICT Campus Foodvalley in Veenendaal. Verder stimuleren wij ondernemers en werknemers om zich digitaal vaardiger te maken, met concrete programma’s als het programma Nu Digitaal, dat

zich richt op ondernemers in een aantal Utrechtse binnensteden. Er is nauwe afstemming met de Human Capital Agenda.

We verwachten dat de vragen en wensen van het MKB op het terrein van digitalisering sterk zullen toenemen. Het Rijk en de EU willen fors inzetten op het versterken van de digitale bewustwording en vaardigheden bij het MKB. Het is daarbij van groot belang dat alle overheden op een duidelijke en herkenbare manier ondersteuning bieden. Communicatie over digitalisering en de rol en inzet van lokale en regionale overheden zijn cruciaal (zie ook 8.1.3).

De Smart Industry Hub Noord West (samenwerking tussen de provincies Utrecht, Noord-Holland en Flevoland) is sinds begin 2020 actief en wordt versterkt in 2021. In het verlengde hiervan werken we op nationaal en Europees niveau aan een voorstel voor European Digital Innovation Hubs (EDIH). Zo'n hub vormt een regionaal samenwerkingsverband (virtueel en fysiek), dat technologische kennis en experimenteerfaciliteiten biedt om de digitale transformatie van het MKB te versnellen.

Beoogd resultaat 2021

- Het hulpprogramma digitalisering, horeca en non-food retail in centrumgebieden heeft aantoonbaar het bewustzijn en de vaardigheden over digitalisering versterkt
- Er is een helder overzicht van partijen en belangen in de regio rondom digitalisering
- Er is een concreet voorstel voor een European Digital Information Hub voor landsdeel Noord-West om digitale vaardigheden van het MKB te versterken en versnellen
- Er is een nieuw fieldlab (praktijkomgeving) voor de Smart Industry Hub gestart in de regio Utrecht

8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap

Toelichting op meerjarendoel

Het MKB geldt als het fundament van de Nederlandse economie. Het verdienvermogen van deze bedrijven is van groot belang. Meer inzetten op het verhogen van de productiviteit van het MKB heeft grote effecten voor het structurele groeivermogen van de economie. Ondernemers uit het MKB staan de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen. Hoewel wij bovenal geloven in de zelfredzaamheid van ondernemers, willen wij het MKB ook steunen.

De provincie wil de ondersteuning van het MKB flexibeler, doelgerichter en meer zichtbaar maken, bij voorkeur vanuit één regionaal loket. De urgentie van een vraagstuk (denk aan corona) en concrete opgaven die spelen bij een (groot) aantal MKB-ers en/of sectoren bepaalt de ondersteuning voor een belangrijk deel. We willen per situatie bepalen op welke manier we specifieke vraagstukken ondersteunen. Bijvoorbeeld door pilots te financieren (denk aan de pilots 'Opvolging van MKB/familiebedrijven' en 'Vroege fase signalering'), een subsidieregeling of een specifiek programma zoals Digitaal Nu. Waar mogelijk en zinvol zetten we pilots om in meer structureel beleid. Ook denken we aan het stimuleren van circulariteit bij het MKB. We willen het bewustzijn, het belang maar ook de kansen van circulair ondernemerschap actief en inspirerend onder de aandacht brengen. We onderzoeken of we met de Kamer van Koophandel vanuit één loket kunnen samenwerken. De Kamer van Koophandel heeft al in meerdere provincies een regionaal Ondernemersplein ingericht, In enkele gevallen ondersteunt de provincie regionale initiatieven die een aanvraag indienen voor landelijke programma's of subsidies. Zo ondersteunen we samen met het Rijk de MKB-deal van de gemeente Amersfoort (Geo Information District) die is gericht op het slim gebruik van data voor binnenstedelijke circulaire gebiedsontwikkeling. Ook de MKB deal in Utrecht West blijven we ondersteunen.

In het ondersteunen van het MKB werkt de provincie in toenemende mate samen met gemeenten, die vaak beschikken over specifieke contactambtenaren/accountmanagers voor bedrijven in hun gemeente. Ook wil de provincie zelf de samenwerking met het MKB versterken, bijvoorbeeld via brancheorganisaties of lokale/regionale bedrijfskringen.

Stimuleren internationale handel

Wij helpen via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht (ROMRU) Utrechtse bedrijven die willen exporteren. In één op één contacten, maar ook via handelsmissies. Via de handelsmissies kunnen de MKB bedrijven netwerk contacten opdoen, informatie verkrijgen over lokale wetten, regels en gewoonten en gaan

private en publieke deuren soms makkelijker open. Handelsmissies bieden vaak een uitgelezen mogelijkheid om de kracht van de regio Utrecht in brede zin te etaleren; ook op het gebied van cultuur, natuur, kwaliteit woonomgeving etc. Daarnaast dragen Utrechtse bedrijven die over de grens opereren bij aan de internationale bekendheid en goede naam van de regio. We stimuleren internationale handel binnen de ROMRU. In overleg met de ROMRU leggen we concrete resultaat afspraken vast.

Versterken circulair ondernemerschap
De transitie naar een circulaire economie vraagt van ondernemers zuinig en hoogwaardig (her)gebruik van grondstoffen en het sluiten van materiaalketens op een zo laag mogelijke schaal. Dit is geen gemakkelijke opgave. Inzicht verkrijgen in het eigen grondstoffengebruik, mogelijkheden om reststromen te verwaarden en kansen zien om innovatieve ketensamenwerking aan te gaan, vraagt om een investering. De provincie Utrecht wil bijvoorbeeld initiatieven als CIRCO tracks inzetten om het bedrijfsleven en haar werknemers hierbij te ondersteunen, zodat zij beter zijn toegerust op de circulaire toekomst. In 2021 zetten we in op het creëren van bewustzijn en draagvlak voor deze transitie naar een circulaire economie, maar wijzen we ondernemers ook op de kansen die zich hier gaan voordoen.

Beoogd resultaat 2021

- Een verbeterd regionaal loket voor het MKB;
- Concreet beleid voor het ondersteunen van het MKB in crisissituaties;
- Concrete resultaatafspraken met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht over het stimuleren van internationale handel;
- Bedrijven zijn ondersteund bij de bewustwording van nut en mogelijkheden van circulaire bedrijfsvoering, bijvoorbeeld via initiatieven zoals CIRCO-tracks.

8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief

Toelichting op beleidsdoel

Met de totstandkoming van de Regionale Economische Agenda (REA) en de oprichting van de ROM Regio Utrecht kiest de regio voor een duidelijke inhoudelijke focus op Gezond Stedelijk Leven en versterking van het instrumentarium. Dit geeft de Economic Board Utrecht (EBU) een inhoudelijk kader voor het versterken van het netwerk van ondernemers, overheden en kennisinstellingen, het profiel en de lobbykracht. De bundeling van de internationale activiteiten op het gebied van Trade & Invest binnen de ROM zorgen voor verdere versterking van dit profiel en internationale slagkracht en ondersteuning voor Utrechtse ondernemers die willen exporteren. Het kenniscluster op het Utrecht Science Park en toepassingsgebieden als Merwedekanaalzone (gezond stedelijk leven), Lage Weide (circulaire maakindustrie) en de regio Foodvalley (Regiodeal) zorgen voor zichtbare en tastbare resultaten die het profiel versterken en verder ontwikkelen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	501	502	502	502
Materiële lasten	651	647	647	647
Totaal Lasten	**1.152**	**1.149**	**1.149**	**1.149**
Baten	-4	-	-	-
Totaal Baten	**-4**			
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.148**	**1.149**	**1.149**	**1.149**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Private R&D	%	Het percentage private R&D van het totaal aan R&D financiering (publiek en privaat).	-	52	52	52	52	-	CBS
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden

Toelichting op meerjarendoel

Door het bundelen van de uitvoerende taken bij de ROM Regio Utrecht krijgt de EBU meer focus op het organiseren van het netwerk van ondernemers, overheden en kennisinstellingen. De EBU zal haar activiteiten richten op het samenbrengen van deze partijen rond vraagstukken van verduurzaming, energie, klimaat, digitalisering en gezondheid, waarbij we de EBU nadrukkelijk vragen hierbij de kleinere gemeenten in de regio (via U16 en Regio Amersfoort) en het MKB (via VNO-NCW/MKB-Midden) te betrekken. Ook in andere samenwerkingsverbanden zoals Utrecht Science Park, RegMed XB, Lage Weide, MKB-deal en Regio Deals weten deze partijen elkaar steeds beter te vinden rond innovatieve vraagstukken.

Beoogd resultaat 2021

- Er zijn succesvolle netwerkevents georganiseerd voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden, gericht op de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA);
- Er zijn nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand gekomen tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden binnen de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA);
- De Utrechtse gemeenten en het MKB zijn actief betrokken bij de netwerkevents en samenwerkingsverbanden;
- Er is een bestuurlijk netwerk van de wethouders economie uit de provincie ontwikkeld en gefaciliteerd.

8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter

Toelichting op meerjarendoel

Een goed (inter)nationaal vestigingsklimaat is belangrijk voor de ontwikkeling van de Utrechtse economie. De kwaliteit van het vestigingsklimaat bepaalt of (internationale) bedrijven en instellingen zich hier willen vestigen en zo het Utrechtse economische systeem kunnen versterken. Belangrijke factoren zijn onder andere hoogwaardige dienstverlening voor publieke en private zaken en een goed aanbod van internationaal onderwijs. Via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht wil de regio Utrecht internationale bedrijven naar de regio te halen en onze kennis over hun wensen versterken.

International Welcome Center Utrecht Region (IWCUR)
Het International Welcome Center Utrecht Region (IWCUR) (https://welcome.utrechtregion.com/en/iwcur) draagt bij aan een beter vestigingsklimaat en een samenleving waarin iedereen zich thuis kan voelen. Het bundelt publieke en private diensten die de formaliteiten bij vestiging in de regio Utrecht vergemakkelijken en zorgt voor aansluiting bij een netwerk van internationals in de regio. Samen met gemeenten Utrecht, Amersfoort en Hilversum en de Universiteit Utrecht dragen we zorg voor een continue uitvoering van het IWCUR, voor een periode van vijf jaar. Met het IWCUR streven we ernaar dat internationals zich sneller thuisvoelen en beter integreren in Nederland. We spannen ons ervoor in dat zoveel mogelijk gemeenten zich hierbij aansluiten en

optimaal gebruik kunnen maken van de faciliteiten van het IWCUR. Met als doel dat er voor de hele regio Utrecht één plek ontstaat waar international met vragen terecht kunnen.

Internationaal onderwijs
We constateren dat het aantal leerlingen in de regio die behoefte hebben aan internationaal onderwijs met zo'n 3% per jaar groeit. Een goed aanbod van internationaal onderwijs is voor veel werkgevers een belangrijke vestigingsvoorwaarde. Op basis van de resultaten van het onderzoek ontwikkelen we regionale samenwerking die zorg moet dragen voor voldoende en goed internationaal onderwijs, gericht op de wensen en behoeften. De rol en inzet van de provincie zal hierin met name faciliterend zijn.

Beoogd resultaat 2021

- Concrete resultaatafspraken met de ROMRU over acquisitie van internationale bedrijven en instellingen en over kennisontwikkeling ten behoeve van het internationaal beleid
- Op het terrein van internationaal onderwijs is een regionale samenwerking ontwikkeld
- Er zijn concrete resultaatafspraken met het International Welcome Centre Utrecht Region over haar werkzaamheden en zoveel mogelijk gemeenten maken gebruik van de diensten van het IWCUR

8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk

Toelichting op beleidsdoel

Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren, willen we bereiken dat onze economie concurrerend blijft. We richten ons daarbij op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dit hebben we met onze partners vastgelegd in de Regionaal Economische Agenda (REA) die zich richt op de hoofdthema's toekomstbestendige leefomgeving (1), gezonde mensen (2) en waardevolle digitalisering (3). Deze agenda vormt de inhoudelijke basis voor versterking van het regionaal economisch ecosysteem, waaronder de Economic Board Utrecht (EBU) en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Regio Utrecht. Ook zetten we in op een hecht en effectief ecosysteem voor start-ups en scale-ups. Daarnaast richten we ons vanuit het coalitieakkoord op het MKB, dat voor de uitdaging staat bedrijven toekomstbestendig te maken; denk aan om- en bijscholing van het personeel, verduurzaming en digitalisering.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	735	731	731	731
Materiële lasten	2.843	2.908	2.894	2.334
Totaal Lasten	**3.578**	**3.639**	**3.625**	**3.065**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.578**	**3.639**	**3.625**	**3.065**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Startups	getal	De toename van het aantal start-ups per jaar.	-	60	65	70	75	-	Monitoring ism UU/ROMRU
2	Scaleups	%	De toename van het aantal scale-ups en innovatieve bedrijven per jaar in percentage van het totaal aantal start-ups van de voorgaande tien jaar.	-	5	5	5	5	-	Monitoring ism UU/ROMRU
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.3.1 Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups

Toelichting op meerjarendoel

Startups en scale-ups (resp. startende en groeiende bedrijven) zijn een belangrijke aanjager van de economie en het (internationale) vestigingsklimaat van de regio Utrecht. Startups en scale-ups dragen bij aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Daarnaast zijn ze steeds meer een onmisbaar onderdeel van het economische ecosysteem. Als provincie bieden we ondersteuning aan regionale initiatieven die de economie en maatschappij versterken. Deze steun willen we in 2021 meer structureel regelen. Hierbij bouwen we voort op de uitkomsten van het onderzoek dat we in 2020 hebben laten doen naar het Startup ecosysteem. Samen met de gemeente Utrecht en Amersfoort en met de incubators en accelerators uit de regio werken we aan een samenhangend en sterk het ecosysteem voor de toekomst.

Beoogd resultaat 2021

- Er zijn meer innovatieve startups
- Een toegenomen aantal startups heeft toegang tot meer financiering/kapitaal.
- Er zijn startups, gericht op circulair, ondersteund
- Er is een sterker ecosysteem voor startups in de regio Utrecht met meer onderlinge samenwerking tussen de betrokken organisaties

8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven

Toelichting op meerjarendoel

De focus van de regio op gezond stedelijk leven is vastgelegd in de regionale economische agenda (REA). Deze is in 2020 opgesteld op basis van 17 werksessies met bedrijven (startups, scale-ups, MKB), kennisinstellingen en overheden en daarmee breed gedragen in de regio. De REA vormt het inhoudelijk kader waarbinnen de ROM Regio Utrecht haar taken zal uitvoeren. De ROM Regio Utrecht heeft daarbij als opdracht meegekregen startups en scale-ups te helpen in hun ontwikkeling en financiering. We verwachten dat in 2021 de eerste resultaten van de ROM zichtbaar zullen zijn met een positief effect op scale-ups en innovatieve bedrijven die zich richten op gezond stedelijk leven. Het gaat zowel om aantal bedrijven, werkgelegenheidseffect als om samenwerkingsverbanden rond maatschappelijke vraagstukken.

We bieden bedrijven financiële ondersteuning bij innovaties met de MIT-regeling (Mkb Innovatiestimulering Topsectoren). Op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de regeling in 2020 bekijken we mogelijke aanpassingen van de regeling.

Voor het maatschappelijk verdienvermogen van de regio Utrecht willen we kennis en innovatie in de sector van Lifesciences & health aanjagen en daarom o.a. zorgen voor voldoende laboratoriumruimte voor starters. De directe beschikbaarheid van labruimte; of juist het gebrek daaraan, is voor deze startende ondernemers in deze sector een urgent aandachtspunt. Hierdoor hebben verschillende bedrijven besloten om zich niet in Nederland te vestigen of zich te heroriënteren op andere landen. De korte termijnvraag naar deze laboratorium ruimte is nog urgenter geworden nu een aantal (met name grotere) bedrijven laboratoria nodig heeft voor onderzoek rondom Covid-19. Vanuit de incidentele middelen voor corona-flankerend beleid zullen we het voorstel doen om het werkkapitaal van de OMU met €1,5 mln te verruimen en dit in te zetten voor investeringen en daarna verhuur van extra labruimte. De huuropbrengsten vloeien terug naar de OMU, waarvan de Provincie 100% eigenaar is.

Een belangrijk onderdeel van het Steun en Herstelplan van het Rijk van eind augustus jl. is de steun voor startups en scale-ups. Er komt een vervolg op de COL-regeling in de vorm van toevoeging van €150 miljoen aan het fondsvermogen van alle ROM's in Nederland. Voorwaarde is dat de regio's zelf cofinanciering verschaffen. Voor de provincie Utrecht komt waarschijnlijk een bedrag van €13,5 miljoen (9% BRP) beschikbaar, mits we daarop de benodigde cofinanciering leveren. Samen met andere aandeelhouders van de ROM, willen we die kans aangrijpen. De ROM is in principe revolverend, maar vraagt gezien het hogere risico van de fondsen voor startende innovatieve bedrijven wel om een risico reservering in het weerstandsvermogen. Die dotatie stellen wij alsdan voor te dekken uit de incidentele middelen voor Corona flankerend beleid.

Beoogd resultaat 2021

- Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven
- Er is meer financieringskapitaal beschikbaar voor scale-ups en innovatieve bedrijven
- Er zijn meer samenwerkingsverbanden met scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op projecten die een bijdrage leveren aan gezond stedelijk leven
- Het innovatieve MKB is ondersteund met de MIT-regeling
- Er is meer labruimte om kennis en innovatie in de LSH-sector aan te jagen

8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller

Toelichting op meerjarendoel

De ROM is o.a. opgericht om business development te stimuleren en innovatieve startende bedrijven middels financiering te ondersteunen. De ROM Regio Utrecht draagt op die manier bij aan innovatie gericht op het bereiken van maatschappelijke doelen. Een van de concreet genoemde maatschappelijke doelen voor de ROM in het aanjagen van de transitie naar een circulaire economie en samenleving. In 2021 werken we deze doelstelling met de ROM voor business development concreet uit en streven we naar financiering van eerste innovaties op dit vlak.

8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

Voor een gezonde economische ontwikkeling is een evenwicht tussen vraag en aanbod van vestigingslocaties een belangrijke voorwaarde. Het accent ligt vanwege de schaarse ruimte primair bij een betere benutting en transformatie van de bestaande locaties. Bij de ontwikkeling van nieuwe locaties sluiten we aan bij de lokale behoefte en de toekomstige ontwikkeling van de Utrechtse economie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	344	342	342	342
Materiële lasten	351	151	151	151
Totaal Lasten	**695**	**493**	**493**	**493**
Baten	-36	-36	-36	-36
Totaal Baten	**-36**	**-36**	**-36**	**-36**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**659**	**457**	**457**	**457**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Intensiteit gebruik bedrijventerrein	getal	De intensiteit van het gebruik van bedrijventerreinen in aantal arbeidsplaatsen per hectare bedrijventerrein.	76	77	78	79	80	**86**	PAR/IBIS
2	(On)tevredenheid met reistijd/afstand	%	Het percentage van medewerkers dat (on)tevredenheid is met reistijd/reisafstand van werknemers. In programma's 5 en 6 zijn indicatoren opgenomen over bereikbaarheid werklocaties: per auto (5/7), per fiets (5/14), per OV (6/6), voor vrachtverkeer (5/17). Deze indicatoren geven inzicht in de mate van vertraging. [Waarden in november 2020 beschikbaar].	volgt						NEA[1] (TNO)
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

[1] NEA = Nationale Enquête arbeidsomstandigheden (data moeten nog worden geleverd)

Meerjarendoelen

8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel valt uiteen in twee delen:

1. *Faciliteren intensivering/revitalisering bestaande werklocaties.*

We willen bestaande bedrijventerreinen, kantoren- en detailhandelslocaties vitaal houden, stellen ons kritisch op bij functieverandering en willen bijdragen aan de inhaalslag op het gebied van intensivering gebruik, duurzaamheid en kwaliteit van werklocaties

Bij bedrijventerreinen gaan we - gezien de schaarse ruimte in de provincie - meer de nadruk leggen op efficiënter gebruik en op duurzaamheid en circulariteit. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) speelt hierin een nadrukkelijke rol. Op dit moment verkeert de OMU in een transitiefase; waarbij de provincie een grotere rol bij de OMU legt voor de intensivering van verouderde bedrijventerreinen. Er is een plan in voorbereiding met verschillende onderzoeken als bouwsteen, hoe de OMU hier concreet aan kan bijdragen. Wij willen dit plan begin 2021 aan PS voorleggen. Dit vraagt om extra aandelenkapitaal en fondsvorming en ook structurele bijdragen aan de exploitatie vanaf het jaar 2022. In de tussentijd loopt OMU tegen haar financiële grenzen aan. Als de OMU in de komende tijd haar expertise zou inzetten om versnelling te geven aan herstructureringsopgaven bij bedrijventerreinen en leegstaande kantoren, dan vraagt dit om uitbreiding van haar investerend vermogen in 2021. Wij willen PS voorstellen om de OMU hiervoor een lening te verstrekken van € 5 miljoen. Deze lening wordt binnen enkele jaren terugbetaald, maar vraagt gezien het risico om een storting in het weerstandsvermogen van de Provincie Utrecht. Met een lening van € 5 miljoen kunnen 3 projecten (in de pijplijn) worden opgepakt in de periode tot 2022. GS zal dit voorstel uitwerken en eind 2020 / begin 2021 aan u doen toekomen.

Voor kantoorlocaties geldt intensiever gebruik op een zeer beperkt aantal toekomstvaste locaties en het verder afbouwen van de leegstand op diverse minder geschikte locaties. Transformatie van kantoorruimte naar andere functies (waarbij de OMU nauw betrokken is) speelt hierbij een rol.

De Utrechtse winkelgebieden staan onder grote druk door het teruglopen van bestedingen in de detailhandel, als gevolg van de coronacrisis en steeds meer verkoop via internet. Voor een bestendige detailhandelsstructuur gaat het om clustering, aantrekkingskracht, organisatiegraad en vaardigheden (digitalisering/kennis).Samen met de provincies Noord- en Zuid-Holland voeren we periodiek een grootschalig onderzoek uit naar de bestedingen van de Utrechtse bevolking in de verschillende winkelgebieden en via het internet. Dit zogenoemde Koopstromenonderzoek is een belangrijke bouwsteen voor het provinciale beleid inzake het versterken van de Utrechtse binnensteden. Daarnaast is het een essentiële bron van informatie voor gemeenten en (samenwerkende) detailhandelsbedrijven. Door de periodiciteit van het onderzoek is een meerjarige trend in beeld te brengen.

Uit de contacten met de Utrechtse gemeenten haalden wij veelvuldig de wens op onze gemeenten te ondersteunen bij het organiseren van draagvlak en planvorming voor verdere concentratie van de Retailsector. Levendige dorpskernen en wijkwinkelcentra stonden door het toenemende online winkelen al onder druk, maar deze processen lijken zich door Corona nu te versnellen, waarvoor nu extra inzet nodig is voor lokaal gedragen planvorming. Middels subsidies aan gemeenten kunnen wij die lokale centrumplannen ondersteunen. Dit is ook mogelijk onderdeel van het corona-flankerend beleid.

2. *Faciliteren nieuwe werklocaties*

Naast intensiever gebruik van bestaande werklocaties is er ook nieuwe ruimte voor bedrijven en instellingen nodig om het vestigingsklimaat aantrekkelijk te houden. Het is belangrijk om de mogelijkheden voor werklocaties te verkennen: goed bereikbaar, nabij knooppunten en voorzieningen. Daarnaast moeten nieuwe werklocaties intensief en duurzaam gebruikt gaan worden. Dit komt terug in de regionale programmeringsafspraken met gemeenten.

Voor kantoren blijven we terughoudend wat betreft het toestaan van nieuwe locaties. Slechts op een zeer beperkt aantal toekomstbestendige locaties is er sprake van een grotere behoefte aan kantoren. Voor veel bestaande locaties blijft het gaan om het verder afbouwen van de leegstand. Uiteindelijk gaat het om een toekomstvast kantooraanbod dat past bij de veranderde vraag. Om daar zicht op te houden monitoren we de ontwikkelingen op kantorenmarkt. Door Corona hebben veel bedrijven en organisaties moeten besluiten dat hun medewerkers thuis moesten werken. Dit heeft ervoor gezorgd dat ook veel bedrijven en medewerkers de kansen zien van deze vorm van werken. Wat dit betekent voor de kantorenmarkt in het Post-Corona tijdperk is nog onduidelijk. Wij willen dit in 2021 nauw monitoren en eventueel komen tot herijking of aanscherping van ons beleid voor de kantorenmarkt.

Ook bij concentraties van detailhandel blijven we terughoudend met nieuwe mogelijkheden. Hier gaat het vooral om het verminderen van het aanbod om aan te sluiten op de veranderde vraag.

Beoogd resultaat 2021

- Actueel inzicht in de ontwikkeling vraag/aanbod voor voldoende beschikbaarheid in aantal en kwaliteit van werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren-, winkellocaties) op basis van een driemaandelijkse monitor
- Intensiever gebruik van bestaande werklocaties (toename verhouding arbeidsplaatsen/ha-m2.-vvo)
- Rapportage van de resultaten van de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU), in aantallen geïntensiveerd bedrijventerrein en getransformeerde m2 kantoorruimte

- Opdracht en resultaten Koopstromenonderzoek Randstad, samen met de provincies Noord- en Zuid, via Europese aanbesteding
- Afgeronde verkenning naar manieren om te verdichten en verduurzamen als regio, samen met gemeenten en met mogelijk extra inzet van de OMU. Dit mondt uit in een voorstel voor financiering
- De vitaliteit van de binnensteden is versterkt

8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel valt uiteen in drie delen:

Mengen van bedrijvigheid met andere functies mogelijk maken
Het gaat hier enerzijds over het concentreren/clusteren van Hoge Milieu Categorie (HMC)-bedrijven, watergebonden en niet-mengbare bedrijven, anderzijds om het mengen van bedrijvigheid die hiervoor geschikt is met andere functies, zodat multifunctionele locaties ontstaan. Ook verkennen we wensen en kansen voor het ruimtelijk faciliteren van de veranderende vraag naar kwalificaties op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het huisvesten van opleidingen op of nabij werklocaties. Wel is het van belang om kritisch te kijken naar het verlies van ruimte voor bedrijven en compensatie daarvan.

Nadrukkelijker sturen op duurzaamheid
Om voortgang te boeken in de aanpak van maatschappelijke opgaven, kan bij het accommoderen van de juiste vestigingsvoorwaarden het mes aan twee kanten snijden: bij intensiever gebruik van locaties en bij aanleg van nieuwe werklocaties kunnen we direct ook een slag op het gebied van duurzaamheid maken.

Aan de ene kant werken we aan voldoende werklocaties in aantal en kwaliteit, aan de andere kant kunnen we bij intensivering en nieuwe werklocaties een slag op het gebied van duurzaamheid maken. .
De provincie kan kaders stellen voor zowel uitbreiden als verduurzamen van locaties ontwikkelingen kan de provincie kaderstellend zijn, bijvoorbeeld met (minimale) voorwaarden/ambities op het gebied van energieopwekking, klimaatadaptatie, circulariteit en gezondheid. We geven helderheid aan gemeenten, eigenaren, bedrijven welke stappen zij moeten zetten bij nieuwe ontwikkelingen en herontwikkelingen. In

kwalitatieve zin willen we ook in de regionale programmering afspraken vastleggen over het verduurzamen van werklocaties.

Ondersteunen van duurzame ontwikkelingen
Om werklocaties verder te verduurzamen, gaan we als provincie ondersteuning bieden met kennis, experimenteerruimte, capaciteit, handhaving en financiën. De provincie verzamelt en verspreidt kennis kan pilots opstarten om ervaringen op te bouwen, menskracht inzetten en wellicht ondersteuning bieden met geldelijke middelen.

Beoogd resultaat 2021

- Afspraken over verduurzaming van nieuwe en bestaande locaties in de regionale programmering met gemeenten/regio's
- We monitoren de vergunningen die gemeenten verlenen bij intensivering en nieuwbouw op de sturing op de mate van duurzaamheid
- Verkenning op welke bestaande werklocaties het sluiten van regionale ketens mogelijk is en wie en wat daarvoor nodig is
- Inzicht in welke werklocaties een rol kunnen vervullen in nieuwe energienetwerken (opslag duurzame energie aan randen van steden)
- We hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van overslagpunten voor gebundelde, schone, stille en zuinige bevoorrading aan randen van steden en kernen

8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus

Toelichting op meerjarendoel

De nieuwe economie draait steeds meer om netwerken, ontmoeten en leren van elkaar. Daarom zetten wij primair in op het creëren van 'interactiemilieus': goed bereikbare stedelijke locaties met een goed voorzieningenaanbod. In zo'n ecosysteem bestaat een sterke verwevenheid en samenwerking tussen onderwijs, fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek, innovatieactiviteiten van bedrijven en vermarkting van deze innovaties door het grote bedrijven, MKB en startups. Ook willen we zorgen voor voldoende labruimte in de LSH-sector. Op dit moment werken wij aan en overwegen wij het stimuleren met gebiedsgericht accountmanagement onder andere voor de volgende gebieden:

- Utrecht Science Park (Utrecht, De Bilt)
- Lage Weide (Utrecht, Stichtse Vecht)
- ICT Campus Veenendaal (Regio FoodValley)
- Regiodeal (Regio FoodValley)
- Amersfoort Vathorst
- Utrecht West (accountmanagement invoeren)

Beoogd resultaat 2021

- Er zijn voor ten minste 3 gebieden provinciale accountmanagers aangewezen
- Er is met meerdere partijen een convenant opgesteld voor USP dat richting geeft aan de gezamenlijke inspanningen voor de komende 5-10 jaar
- De werkorganisatie Parkmanagement Lage Weide is verder uitgebouwd, om hier intensiever gebruik te stimuleren

8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut

Toelichting op beleidsdoel

De aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen (vrijetijdsvoorzieningen) bepaalt mede de kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving. Wij ambiëren hoogwaardige kwaliteit en voldoende kwantiteit van de recreatievoorzieningen (waaronder terreinen en routes) die goed aansluiten op de voorkeuren van inwoners en bezoekers. De bevolkingsgroei in onze provincie maakt dat ook het aanbod aan recreatievoorzieningen zal moeten groeien.
Er loopt een proces voor een transitie van de bedrijfsvoeringorganisatie Recreatie Midden Nederland waar begin 2021 besluitvorming over wordt verwacht. In gezamenlijkheid met alle deelnemers bekijken we op welke wijze voor de gezamenlijke recreatievoorzieningen beheer, onderhoud, toezicht en ontwikkeling het best georganiseerd kan worden.
De corona-crisis raakt ook de toerisme- en recreatiesector hard. In de herstelfase zetten we waar kan in op ondersteuning. We willen verder de groei van het toerisme begeleiden en bijdragen aan spreiding van bezoekers.
Begin 2021 willen we een nieuw Programma Recreatie en Toerisme vaststellen. Op basis van dat Programma zullen we ook de indicatoren actualiseren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.029	1.026	1.026	1.026
Materiële lasten	6.168	4.028	3.660	3.660
Totaal Lasten	**7.197**	**5.054**	**4.686**	**4.686**
Baten	-4.689	-	-	-
Totaal Baten	**-4.689**			
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.508**	**5.054**	**4.686**	**4.686**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Spreiding toerisme	getal	Het aantal uitgevoerde (subsidie) projecten op het gebied van spreiding van toerisme. Het gaat niet primair om het binnenhalen van toeristen 'sec'. Spreiding betreft het spreiden van de toeristische en recreatieve druk over de regio.	1	3	3	3		-	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar

Toelichting op meerjarendoel

Het Routebureau zorgt, in samenwerking met landelijke routestichtingen voor behoud en bewaking van de kwaliteit van routes en routenetwerken, het profileren van (thematische) routes en de vele fiets-, wandel- en vaarmogelijkheden. Wij geven sturing aan dit Routebureau en zorgen voor inhoudelijke afstemming met andere partners, zoals alle deelnemende gemeenten, gebiedspartners en de landelijke routestichtingen. Voor 2021 sturen wij specifiek op het verbeteren, uitbreiden en versterken van het wandelknooppunten aan de oostzijde van de provincie, in samenwerking met de betrokken gemeenten. We werken verder aan het verbeteren van de Toeristische Overstap Punten (TOP's) in onze provincie. Het inzetten op deze verbindende structuren biedt gebruikers meer mogelijkheden en leidt tot meer spreiding.

Beoogd resultaat 2021

Er is een verbeterplan voor het nog beter positioneren van de TOP's

- Enkele TOP's zijn verbeterd en voorzien van faciliteiten
- De aanleg van wandelroute netwerk Oost is afgerond, zodat in de hele provincie een wandelnetwerk beschikbaar is

8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

Toelichting op meerjarendoel

De Utrechtse recreatiegebieden worden niet allemaal optimaal benut. We kunnen dat verbeteren door de gebieden kwalitatief te ontwikkelen en de inrichting af te stemmen op de behoeften van verschillende doelgroepen. Dit vraagt om planologische bescherming van bestaande gebieden en het benutten van mogelijkheden om lokaal uit te breiden.

Binnen het Recreatieschap Stichtse Groenlanden is middels ontwikkelperspectieven aangegeven hoe de gebieden, behorende bij het schap, beter te benutten en te laten aansluiten op de behoefte. In het nieuwe Programma Recreatie en Toerisme geven we aan vanuit welke kaders we op de ontwikkelingen sturen.

Ondanks het afronden van het Programma Recreatie om de Stad (RodS) is de behoefte aan extra recreatieterrein nog steeds aanwezig. Voor realisatie hiervan zal nadrukkelijk gezocht worden in combinaties met andere functies. In het Programma Recreatie en Toerisme geven we aan hoe wij uitvoering willen geven aan de opgaven die zijn benoemd in het onderzoek Utrecht Buiten. Hierbij zal ook het programma Groen Groeit Mee een rol spelen. We betrekken daar de uitkomsten van onderzoek naar de recreatiebehoefte rondom Amersfoort bij, deze verwachten we in 2021. Verder werken we aan de afronding van deelprojecten van RodS.

Beoogd resultaat 2021

- Een besluit over de organisatie van het beheer en onderhoud van de recreatievoorzieningen en de positie van RMN en uitvoering hiervan
- Voortgang en afronding van de laatste deelprojecten - fietspaden Reijerscop, Verlengde Meerlopad en IJsselwetering van het programma Recreatie om de Stad (RodS) dat in 2020 is afgerond.
- Afronding onderzoek naar de recreatiebehoefte voor de regio rond Amersfoot, uitvoeringsprogramma is opgesteld en afgestemd met het proces Groen Groeit Mee.

8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Samenwerking is van grote betekenis voor de (door)ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Daartoe zoeken wij actief de samenwerking met partijen in de recreatieve en toeristische sector en partijen die deze sector ondersteunen, zoals Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH), de Innovatietafel Toerisme Heuvelrug en het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen. In de verschillende verbanden komen vernieuwende concepten en nieuwe ontwikkelingen aan bod en creëren we draagvlak voor de benodigde ontwikkelingen en acties.

Beoogd resultaat 2021

- We nemen actief deel aan de Innovatietafel (overleg tussen overheden en ondernemers in de recreatiebranche), waar we projecten en pilots delen met het doel deze te realiseren, eventueel met financiële ondersteuning vanuit de provincie
- Participeren in de overleggen binnen het proces van het Gebiedsakkoord, daar waar het de recreatie en toerisme in onze provincie betreft

8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever

Toelichting op meerjarendoel

Toerisme is belangrijk voor de regionale economie. Wel is spreiding van bezoekersstromen wenselijk, om een te sterke concentratie van toerisme te voorkomen. Samen met gemeenten en de destinatiemarketing-organisaties in onze provincie richten we ons op het aantrekken en spreiden van bezoekers die passen bij het karakter van onze provincie. Spreiding van bezoekers is niet eenvoudig. Er is veel informatievoorziening nodig om bezoekers te verleiden om ook de minder bekende plekjes op te zoeken.
We werken aan een intensievere samenwerking tussen alle destinatiemarketing-organisaties in onze provincie in de vorm van een coöperatie die als koepelorganisatie fungeert. Deze moet in 2021 operationeel zijn, om gezamenlijk te zoeken naar de juiste inzet van middelen om toerisme te stimuleren op een manier die tot grotere spreiding leidt.
Het vergaren van kennis over toerisme en het delen van deze kennis is nodig om op een verantwoorde wijze richting te kunnen geven aan de ontwikkelingen. We blijven de sector faciliteren met de U-base als centrale database om informatie over het aanbod te delen. Door het initiëren van nieuw onderzoek krijgen we beter inzicht in het gedrag van toeristen in onze provincie. De resultaten en de mogelijke acties nemen we op in het nieuwe Programma Recreatie en Toerisme.

Beoogd resultaat 2021

- Vaste samenwerking met de destinatiemarketing-organisaties in de coöperatie
- We hebben subsidies verstrekt voor de groei en spreiding van het toerisme in de provincie, bijvoorbeeld aan initiatieven in het kader van Ode aan het Landschap
- Faciliteren van de sector met de U-base
- Uitwerken en doorontwikkelen van de Druktemonitor Utrecht

8.5.5 Verblijfsrecreatie is vitaler

Toelichting op meerjarendoel

Verblijfsrecreatie is een belangrijk onderdeel van de vrijetijdssector. Vitale vakantieparken zijn onontbeerlijk voor kwalitatief goede verblijfsrecreatie. De kwaliteit van de verblijfsrecreatie staat onder druk door oneigenlijk gebruik (zoals permanente bewoning), veroudering en verrommeling van parken. De problematiek vergt een integrale aanpak waarbij we de economische, sociale, woon- veiligheids- en natuuraspecten meewegen en duurzaamheid stimuleren. Uit de vitaliteitsscan komt naar voren dat er urgentie is om met de sector aan de slag te gaan om te komen tot meer vitale vakantieparken, campings en jachthavens. Wij zetten ons in om het aandeel voorlopers en middenmoters te vergroten en het aandeel zorgenkindjes te verkleinen. Daarnaast zoeken wij voor parken zonder toekomstperspectief een nieuwe bestemming. Hiervoor worden pilots uitgevoerd. Er is een verkenner aangesteld vanuit een stuurgroep met de sector en een aantal gemeenten. Dit moet leiden tot een gezamenlijk gedragen, concrete opgave. Dit leidt tot voorstellen voor een vervolg.

Beoogd resultaat 2021

- Rapportage over gezamenlijke vervolgaanpak die leidt tot meer vitale vakantieparken, campings en jachthavens
- Pilots voor een vitalere sector en zo nodig transformatie naar een andere bestemming zijn uitgevoerd en financieel ondersteund

8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

Toelichting op meerjarendoel

In de overwegingen waar we ons op willen richten in de herstelfase na de corona-crisis, en op basis van de beschikbare middelen, hebben we besloten het zakelijk toerisme niet meer apart aandacht te geven en daar geen middelen voor te reserveren. We richten ons bij toerisme generiek op het herstel van de markt, en mogelijkheden tot spreiding.
Dit meerjarendoel krijgt dus in 2021 een beperkte invulling.

Verbonden Partijen

- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)
- Plassenschap Loosdrecht e.o.
- Recreatie Midden Nederland (RMN)
- Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Focus op een vitale en duurzame economie 2020-2027
- Agenda Recreatie en Toerisme 2016-2019

9. Bestuur

Programmadoel

Toelichting op programmadoel

Provinciale Staten positioneren zich meer vooraan in de beleidsprocessen.

Wat gaat dat kosten?

9. Bestuur	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	5.125	5.750	5.880	5.918	5.821	5.821
Kapitaallasten	160	108	108	108	108	108
Materiële lasten	14.782	9.018	9.194	8.845	8.885	8.591
Totaal Lasten	**20.066**	**14.876**	**15.182**	**14.871**	**14.814**	**14.520**
Baten	3.261	365	322	322	322	322
Totaal Baten	**3.261**	**365**	**322**	**322**	**322**	**322**
Saldo van dit programma	**16.805**	**14.511**	**14.860**	**14.549**	**14.492**	**14.198**
Stortingen in reserves	479	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	147	479	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**17.137**	**14.032**	**14.860**	**14.549**	**14.492**	**14.198**

Reserves Bestuur

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Projecten	479	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**479**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	147	479	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**147**	**479**	**0**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
9 Bestuur	9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker
		9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit
		9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit
	9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld
	9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	9.3.1 De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot
	9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken
		9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk
		9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter
		9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie
	9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))	9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld
		9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd
		9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de

		realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen
		9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers
		9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker
	9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	9.6.1 De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd
		9.6.2 Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	9.7.1 De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties
		9.7.2 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal
		9.7.3 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord
		9.7.4 Het beleid is beter met data onderbouwd
	9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	9.8.1 Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

Toelichting op beleidsdoel

Provinciale Staten positioneren zich meer vooraan in de beleidsprocessen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.859	1.859	1.859	1.859
Kapitaallasten	108	108	108	108
Materiële lasten	5.288	5.288	5.288	5.288
Totaal Lasten	**7.255**	**7.255**	**7.255**	**7.255**
Baten	-252	-252	-252	-252
Totaal Baten	**-252**	**-252**	**-252**	**-252**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**7.003**	**7.003**	**7.003**	**7.003**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
	Geen									
EFFECTINDICATOREN										
1	opkomst provinciale verkiezingen (V-11)	%	De opkomstcijfers van de verkiezingen voor Provinciale Staten weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden (2019: 61%).	-	-	-	60			Kiesraad

Meerjarendoelen

9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker

Toelichting op meerjarendoel

Uit onderzoek in het najaar van 2020 is gebleken, dat Provinciale Staten behoefte hebben aan versterking van hun ondersteuning. Dit betreft de ondersteuning door de fractiemedewerkers en door de griffie. De resultaten van dit onderzoek en de daar op volgende besluitvorming door de Staten zullen naar verwachting leiden tot uitbreiding van en organisatie-aanpassingen binnen de griffie en versterking van de fractieondersteuning. De beschikbaar gestelde middelen worden daarvoor ingezet. De al eerder gestarte digitaliseringsslag komt in 2021 tot een afronding met het volledig geschikt maken van Statenzaal (inclusief digitaal stemmen) en Commissiekamer (mogelijk maken van live-streamen). Het traject 'Provinciale Utrechtse Bondgenoten', dat een verbetering in de onderlinge samenwerking tussen PS, GS en ambtelijke organisatie beoogt, is door Corona in 2020 niet doorlopen zoals gepland, maar wordt in 2021 met nieuw elan voortgezet.
De stikstofproblematiek, woningbouw, het vaststellen van de Omgevingsvisie, het Programma Recreatie en Toerisme, de verdere stroomlijning van het financiële proces en de Regionale Energiestrategieën zijn inhoudelijke dossiers die van de Staten in 2021 veel aandacht zullen vragen.

Beoogd resultaat 2021

- Digitalisering Statenzaal en Commissiekamer afronden.
- Traject Utrechtse Bondgenoten een nieuwe impuls geven.
- Op basis van het in 2020 uitgevoerde behoefteonderzoek optimaliseren van de ondersteuning van PS.

- Kennis van en betrokkenheid bij de provinciale politiek vergroten, zodat inwoners en vertegenwoordigers van organisaties Provinciale Staten weten te vinden en te benutten. Onder meer door middel van het ontwikkelen van videomateriaal, duidelijke communicatie vanuit de Staten over de Omgevingsvisie en de uitreiking van de Bakhuis-Wolters-onderscheiding.

9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

De commissaris van de Koning besteedt in 2021 bij het uitoefenen van zijn rijkstaken aandacht aan het verhogen van het aantal vrouwen in het burgemeestersambt, aan verbeteringen van de digitale toepassing binnen benoemingsprocedures en aan verdere verbetering van de loopbaanbegeleiding van burgemeesters. Ook zal de cvdK zijn rol als rijksorgaan bij de regionale regietafels vluchtelingen blijven vervullen. In zijn boegbeeldfunctie zal de commissaris zich inspannen voor een Utrechts Aanbod (lobby richting de volgende kabinetsformatie). Verder zal de commissaris mogelijk aandacht besteden aan uitgestelde evenementen rond de viering van 75 jaar Vrijheid.

9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Het college maakt weloverwogen keuzes rond het besteden van beschikbare middelen en kan dit op heldere wijze verantwoorden. De genomen besluiten zijn goed onderbouwd en het college geeft altijd uitleg over de keuzes die zijn gemaakt.

Beoogd resultaat 2021

- Het college is transparant in haar afwegingen
- Negatieve besluiten worden actief gecommuniceerd

9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces

Toelichting op beleidsdoel

We zoeken in een vroegtijdig stadium het contact en de dialoog met de betrokken inwoners, gemeenten en organisaties. Afhankelijk van het vraagstuk en de gestelde doelen spreken we een passende vorm van participatie en verantwoordelijkheid af. De uitvoering van ons werk vraagt om maatwerkoplossingen waarbij integriteit van handelen voorop staat. Er komt een fulltime coördinator integriteit in dienst. Deze zal de uitvoering van het integriteitsplan op zich nemen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	87	87	87	87
Materiële lasten	60	60	60	60
Totaal Lasten	**147**	**147**	**147**	**147**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**147**	**147**	**147**	**147**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1.	Afgelegde eed	%	Het percentage nieuwe medewerkers dat de eed heeft afgelegd.	100	100	100	100	100	**100**	Intern
2.	Thematische bijeenkomsten integriteit	getal	Het aantal thematische bijeenkomsten over integriteit dat in een jaar is georganiseerd.	1	1	1	1	1	**1**	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Als organisatie hebben we blijvend aandacht voor integriteitsvraagstukken. Van medewerkers vragen en verwachten we dat ze dilemma's vroegtijdig herkennen en bespreekbaar maken. Wij hebben daarbij de verantwoordelijkheid om een veilige werkomgeving te creëren waarin collega's professioneel hun werk kunnen doen. De coördinator integriteit zal de structurele en integrale borging hiervan aanjagen en bewaken.

Beoogd resultaat 2021

- Dag van de integriteit heeft plaatsgevonden.

9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd

Toelichting op beleidsdoel

Het tegengaan van ondermijning is voor de provincie Utrecht een belangrijke taak. De provincie bevordert dat overheden (gemeenten, provincie, waterschappen, rijk), andere instanties en het bedrijfsleven met elkaar samenwerken om beïnvloeding van de onderwereld in de bovenwereld tegen te gaan. Daarbij werkt de provincie blijvend aan de weerbaarheid van de eigen organisatie en wordt de Wet bibob zo breed mogelijk ingezet.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	334	334	334	334
Materiële lasten	200	200	186	186
Totaal Lasten	**534**	**534**	**520**	**520**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**534**	**534**	**520**	**520**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Ondermijning	getal	Het minimum aantal BIBOB onderzoeken dat de provincie per jaar uitvoert.	15	20	20	20	20	**20**	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.3.1 De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 zetten we onverminderd in op het tegengaan van ondermijning van de aanjaag- en netwerkfunctie in de regio en het weerbaarder maken van onze eigen organisatie.

Beoogd resultaat 2021

- Een tweede bijeenkomst voor notarissen en andere spelers in de vastgoedsector (eerder uitgesteld door COVID-19-maatregelen)
- Een nieuwe editie in de reeks informatie- en intervisiebijeenkomsten over de wet BIBOB met gemeenten
- Collega's zijn beter in staat signalen van ondermijning te herkennen
- Gemeenten zijn weerbaarder, onder meer door de wet Bibob meer te benutten
- Het aantal BIBOB-toetsen bij subsidies, vergunningen en vastgoedtransacties is toegenomen met ten minste 50%.
- Het thema ondermijning is opgenomen in het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing
- Minimaal twee aanbevelingen uit de Weerbaarheidsscan van het RIEC zijn uitgevoerd en een Plan van Aanpak om verdere verbeteringen door te voering is geïmplementeerd.

9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

Toelichting op beleidsdoel

Voor het vergroten van het strategisch vermogen van de provincie moeten we netwerken verder ontwikkelen en verbinding en samenwerking zoeken met partners, stakeholders en inwoners. Dit zorgt voor een betere positie en vergroot het draagvlak bij het realiseren van gewenste ontwikkelingen. We zetten hiervoor verschillende instrumenten in, zoals werkbezoeken, participatie en lobby. Ook de landelijke inzet van en samenwerking binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) is hierbij belangrijk.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	990	991	991	991
Materiële lasten	1.687	1.638	1.637	1.643
Totaal Lasten	**2.677**	**2.629**	**2.628**	**2.634**
Baten	-70	-70	-70	-70
Totaal Baten	**-70**	**-70**	**-70**	**-70**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.607**	**2.559**	**2.558**	**2.564**

Indicatoren

Er zijn geen indicatoren

Meerjarendoelen

9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken

Toelichting op meerjarendoel

Wij willen een zichtbaar, transparant, uitnodigend en toegankelijk bestuur zijn voor de Utrechtse samenleving door actief te netwerken en de dialoog met partijen en inwoners aan te gaan, met werkbezoeken, participatie en lobby. Dit is de stijl van besturen waarmee we willen werken aan een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven en de verdere ontwikkeling van de provincie.

We organiseren in 2021 een aantal werkbezoeken aan partners, organisaties en regio's. In voorgaande jaren is de waardering en het nut hiervan gebleken. Ook de provinciesecretaris en de cvdK leggen in 2021 werkbezoeken af.

Het slagen van de gezamenlijke aanpak van de opgaven hangt ook af van de manier waarop wij ons als provincie en regio gezamenlijk positioneren en profileren richting Den Haag en Brussel (zie ook 8.5.5) en in politieke en ambtelijke netwerken. Het nationale verkiezingsjaar 2021 biedt een uitstekende gelegenheid om de belangenbehartiging vanuit de Utrechtse regio samen met onze partners sterk vorm te geven. In 2020 is de regio onder leiding van de provincie begonnen met een Utrechts aanbod voor het nieuwe kabinet in 2021. In dit aanbod spreken we uit hoe we binnen de provincie aan opgaven samenwerken en welke hulp we daarvoor van het volgende kabinet nodig hebben. Dit biedt de regio de komende 4 jaar een gezamenlijke agenda richting het Rijk. In februari 2021 presenteren we dit aanbod op passende wijze in Den Haag, waarna we als regio kunnen lobbyen om de belangrijkste punten in het regeerakkoord terug te zien.

Met de toegenomen capaciteit op public affairs gaan wij de afstemming van belangenbehartiging met de partners consistenter vormgeven. We intensiveren het contact met gemeenten over hun belangenbehartiging richting Den Haag en overleggen structureel met de regionale partners over de gezamenlijke belangenbehartiging. Zo kunnen wij proactief en agenda bepalend reageren op ontwikkelingen in Den Haag/Brussel, in plaats van reactief achteraf.

Ruimte voor participatie is belangrijk. Participatie draagt bij aan betere resultaten en een sterkere binding tussen overheid en inwoner. Wij willen daarom bij elke opgave in een vroeg stadium de dialoog zoeken met betrokken inwoners, medeoverheden en organisaties. Wel moet er op hoofdlijnen vooraf eenduidigheid zijn in de benadering, behandeling en uitvoering om de verwachtingen aan de voorkant te managen en te zorgen voor rechtsgelijkheid voor (potentieel) betrokken deelnemers aan de participatieprocessen. We werken in het kader hiervan aan het programma Participatie voor en door de provincie Utrecht (burgerparticipatie en burgerinitiatieven). Dit programma brengt meer lijn, afstemming, eenduidigheid en inzicht in de beschikbare middelen en instrumenten om inwoners/partijen te laten participeren. Een onderdeel is ook het opstellen van een "integrale" participatieverordening. Participatie betreft meer dan alleen in het kader van de Omgevingswet. Daarom gaat het Rijk met de Wet versterking participatie op decentraal niveau in 2021 de inspraakverordening vervangen met een verplicht gestelde participatieverordening. Die verordening moet alle participatie (dus ook die uit de Omgevingswet) gaan regelen, waaronder ook burgerinitiatieven en "right to challenge" (uitdaagrecht).

Beoogd resultaat 2021

- Er hebben 15 tot 20 GS-werkbezoeken plaatsgevonden
- Er ligt een aanbod aan het nieuwe kabinet
- Er ligt een nieuwe participatieverordening

9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk

Toelichting op meerjarendoel

Om de diverse doelgroepen te bereiken en ook de silent minority te kunnen horen, proberen we nieuwe methodes uit. Dit kan bestaan uit zowel digitale, als hybride en fysiek interactie.

Beoogd resultaat 2021

- Er is inzicht in de huidige participatie trajecten (aantallen en werkwijzen)
- De huidige participatieve trajecten zijn beoordeeld op effectiviteit
- Er ligt een handreiking om per situatie het juiste middel voor (het voeren van) een effectieve dialoog in te zetten
- Op social media reageren we op vragen en opmerkingen

9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter

Toelichting op meerjarendoel

Minstens 4 keer per jaar spreken we onze stakeholders over de te kiezen richting en de wijze waarop tot dan toe wordt gewerkt. We reflecteren daarbij op de resultaten en de samenwerking

Beoogd resultaat 2021

- Vier (reflectie)bijeenkomsten met stakeholders en inwoners

9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie

Toelichting op meerjarendoel

Een duurzame en sterke journalistiek is van belang voor een goedwerkende democratie

Beoogd resultaat 2021

- Voor lokale en regionale media is een handreiking beschikbaar
- In twee regio's zijn vergevorderde initiatieven voor samenwerking

9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))

Toelichting op beleidsdoel

De omvang en samenhang van verschillende maatschappelijke opgaven maken uitvoering ervan steeds complexer. Er is een sterk en wendbaar lokaal én provinciaal bestuur nodig, dat zich richt op het organiseren rondom die opgaven om de regionale slagkracht verder uit te bouwen. Wij zetten samen met de medeoverheden onze schouders eronder.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.302	1.302	1.302	1.302
Materiële lasten	784	784	689	689
Totaal Lasten	**2.086**	**2.086**	**1.991**	**1.991**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.086**	**2.086**	**1.991**	**1.991**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Europese verkenningstrajecten	getal	Het aantal verkenningstrajecten voor Europese financiering dat jaarlijks wordt uitgevoerd.	12	12	12	12	12	**12**	Intern
2	Europese financiering	getal	Het aantal aanvragen voor Europese financiering per jaar.	4	4	4	4	4	**4**	Intern
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld

Toelichting op meerjarendoel

Het programma Sterk Utrechts Bestuur dient invulling te geven aan een goede samenwerking tussen gemeenten, waterschappen, regioverbanden en provincie. De provincie wil in 2021 het programma vaststellen en starten met de uitvoering.

Daarnaast wil de provincie bezien op welke wijze het programma Sterk Utrechts Bestuur op korte termijn een bijdrage kan leveren aan de gevolgen van de effecten van COVID-19 als het gaat om de (financiële) positie van decentrale overheden. In overleg met gemeenten en waterschappen zal op basis van hun behoeften een instrumentenkoffer gevuld worden.

Beoogd resultaat 2021

- Het programma Sterk Utrechts Bestuur is vastgesteld en de uitvoering is gestart.

9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

In de geactualiseerde Nota Verbonden Partijen die voor medio 2021 staat gepland, nemen we een breder werkingskader op dan in de huidige nota voor samenwerkingsverbanden. De hoofdreden hiervoor is dat er meer samenwerkingsverbanden met diverse organisatievormen ontstaan waarin de provincie een belangrijk bestuurlijk en maatschappelijk belang heeft. Bovendien heeft de Rijksoverheid meerdere regionale programma's ontwikkeld waarbij we de governance gaandeweg moeten uitvinden. Voor deze bredere scope nemen we in de nota ook een visie op die in lijn ligt met de visie van het programma Sterk Utrechts Bestuur.

Beoogd resultaat 2021

- Een geactualiseerde Nota Verbonden Partijen provincie Utrecht is vastgesteld.

9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen

Toelichting op meerjarendoel

Om de Europese Unie meer te laten bijdragen aan de realisatie van provinciale doelstellingen, geven wij uitvoering aan onze Europastrategie 2020-2023. Wij leggen daarbij de prioriteit bij Gezond stedelijk leven, Multimodale en slimme mobiliteit en Energietransitie en geven extra aandacht aan Digitalisering, (Circulaire) Economie en Plattelandsontwikkeling.

In samenwerking met de Regio Randstad en het Huis van de Nederlandse Provincies signaleren we nieuwe ontwikkelingen in Europa die relevant voor de provincie Utrecht zijn. We dragen bij aan Europees beleid en regelgeving door in verschillende verbanden input vanuit de praktijk te leveren. Samen met onze regionale partners continueren we de profilering van de regio Utrecht als een Europees living lab voor Gezond Stedelijk Leven.

Europese financieringskansen benutten we door de lopende Europese projecten uit te voeren en naar nieuwe kansen voor financiering van Utrechtse opgaven te zoeken, in samenwerking met de partners van de provincie. In 2021 begint de nieuwe Europese programmaperiode: het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027. Samen met onze partners in de regio en in Nederland brengen we de nieuwe financieringskansen in beeld. Succes in en met Europa is mede afhankelijk van de regionale samenwerking. We verzorgen daarom in 2021 verschillende voorlichtingsbijeenkomsten en een EU-training met als doel kennis en capaciteit in de regio over Europese kansen te vergroten. Voor de medewerkers van de provincie zetten we een EU-kennisprogramma op. Op deze manier zorgen we ervoor dat we samen met de regio Europese financieringskansen in de nieuwe programmaperiode maximaal kunnen blijven benutten om onze beleidsopgaven te realiseren.

Beoogd resultaat 2021

- Signaleren van Europese kansen en bedreigingen op de prioriteiten en aandachtsgebieden van de Europastrategie 2020-2023 waaronder:
- EU-kansenkaart voor prioritaire opgaven
- EU-kennisprogramma voor medewerkers van de provincie
- voorlichtingsbijeenkomsten en training(en) over actuele Europese onderwerpen voor de regio
- minimaal 6 keer input geleverd in Europese beleidstrajecten, bijvoorbeeld beleidsevaluaties, consultaties en BNC-trajecten (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen)
- Twaalf verkenningstrajecten voor Europese financiering
- Vier aanvragen voor Europese financiering

9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers

Toelichting op meerjarendoel

De Staat van Utrecht geniet een steeds grotere bekendheid. Het is voor veel partijen een belangrijke informatiebron, omdat het data en analyses bevat over diverse thema's die samen een beeld geven van het woon-, werk- en leefklimaat van de provincie en de 26 Utrechtse gemeenten. Uitgangspunt voor de Staat van Utrecht blijft een cyclus van twee jaar. Wel zullen we vanaf 2020 de data elk jaar updaten. In 2021 brengen we dus weer een nieuwe Staat van Utrecht (de zesde) uit en verschijnt er een nieuwe actuele special. Om het

gebruik van de Staat van Utrecht verder te laten groeien, besteden wij in 2021 nog meer aandacht aan de bekendheid.

Beoogd resultaat 2021

- De zesde Staat van Utrecht is verschenen. Alle data en analyses zijn geüpdatet en waar mogelijk aangevuld
- Een nieuwe special is gemaakt en gepubliceerd
- De Staat van Utrecht is meer geraadpleegd (bezoek website en gebruik database) dan voorgaande jaren

9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Het proces naar een gezamenlijk regionaal kabinetsaanbod (zie ook 8.4.1) verschaft inzicht in de verschillende belangen van onze lokale en regionale partners. Deze kennis draagt bij aan het strategisch vermogen van de organisatie, aangezien hierdoor coalities makkelijker gevormd kunnen worden. Het identificeren van gedeelde en tegengestelde belangen van partijen in de provincie moet naast door public affairs ook door andere afdelingen breed in de organisatie opgepakt worden. Het afwegen van die belangen is belangrijk om samen tot een integraal gedragen lange termijnstrategie voor de regio te komen.

Aanvullend hierop kunnen wij met de toegenomen capaciteit op public affairs actiever en strategischer omgaan met de ontwikkelingen in Den Haag en Brussel. Dat is ook nodig met een nieuw kabinet in aantocht waarbij wij proactief onze (regionale en provinciale) belangen willen behartigen.

De Public affairsstrategie 2017-2021 wordt in 2021 vervangen door een nieuwe strategie voor 2021-2025. Daarin gaan wij verder in op de inhoudelijke keuzes en werkwijze voor het versterken van de lobbykracht.

Beoogd resultaat 2021

- Er ligt een nieuwe Public affairsstrategie 2021-2025.

9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet

Toelichting op beleidsdoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen wij bij aan een sterk en krachtig openbaar bestuur in de provincie Utrecht. We houden zicht op de kwaliteit van naleving van wettelijke medebewindstaken die alle Utrechtse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen hebben. Dit doen we op de domeinen financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht (Wabo, erfgoed, monumenten en ruimtelijke ordening) en huisvesting vergunninghouders. We verbinden IBT zoveel mogelijk met projecten uit het Programma Sterk Utrechts Bestuur, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hiermee vergroten we de impact van ons toezicht.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	847	847	847	847
Materiële lasten	63	63	63	63
Totaal Lasten	**910**	**910**	**910**	**910**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**910**	**910**	**910**	**910**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	IBT - interventie	getal	Het aantal (van totaalaantal) toezichtontvangers waarbij de IBT-interventieladder trede 3 (actief toezicht) of hoger (juridische interventie) voor één of meer toezichtgebieden wordt toegepast.	0	0	0	0	0	-	Intern/ uitvoerings programma IBT
2	IBT - preventief financieel toezicht (V-10)	getal	Het aantal (van totaalaantal) gemeenten onder preventief toezicht (verplichte indicator BBV/ 2019: 1).	0	0	0	0	0	-	BZK
3	IBT - themaonderzoek	getal	Aantal uitgevoerde IBT-themaonderzoeken of reality checks.	1	1	2	2	2	-	Intern / Uitvoerings programma IBT
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.6.1 De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

We voeren ons toezicht uit op basis van het Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2021-2023 en in lijn met de Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht van Rijk, IPO en VNG. Ons streven is om dit met zo min mogelijk toezichtlasten en zo transparant mogelijk voor onze collega-overheden te doen. We zoeken daarbij nog méér de dialoog met degenen op wie wij toezicht houden, zowel via direct contact als via (regio)bijeenkomsten of webinars. In verband met veranderende wetgeving (Omgevingswet, Wet Digitale Overheid) passen wij onze informatie-afspraken aan. Bij IBT-omgevingsrecht voeren wij het toezicht nog risico-gerichter uit: meer quick scans bij goed presterende gemeenten, uitgebreider toezicht bij minder presterende gemeenten. De verslechterde financiële situatie van gemeenten door de druk op het sociale domein en door COVID-19 maakt op alle IBT-domeinen intensiever contact tussen toezichthouder en toezichtontvanger noodzakelijk.

Beoogd resultaat 2021

- Toezichtbeslissingen op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen zijn voorbereid en opgesteld, met toepassing van meer maatwerk (quick scans waar mogelijk en verantwoord)
- Bijbehorende monitoringstrajecten en interventies zijn uitgevoerd
- Bijeenkomsten over relevante onderwerpen die kennisdeling tussen gemeenten stimuleren zijn per toezichtgebied georganiseerd
- De IBT-informatieverordening is geactualiseerd

9.6.2 Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht

Toelichting op meerjarendoel

In het nieuwe Uitvoeringsprogramma IBT 2021-2023 zijn de actielijnen van de Agenda ATT verwerkt. We werken met VNG en Rijk de actielijnen van de Agenda ATT verder uit. We bereiden de invoering van een nieuw toezichtstaak voor op basis van het Besluit digitale toegankelijkheid overheid (Wet digitale overheid). Naast de reguliere IBT-beoordelingen en de interventies voeren we meer thema-onderzoeken en reality-checks uit naar

maatschappelijk relevante en risicovolle onderwerpen die we samen met de toezichtontvangers bepalen en die we zoveel mogelijk samen met andere provincies uitvoeren.

We streven naar meer uniformiteit binnen (financieel) toezicht, via het nieuwe Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader voor gemeenschappelijke regelingen (GTK GR) dat de provincie dit jaar in navolging van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader voorgemeenten vaststelt en invoert. Samen met andere provincies bereiden we een uniform beoordelingsinstrument voor financieel toezicht voor.

Beoogd resultaat 2021

- Thema-onderzoeken op de verschillende toezichtgebieden (in elk geval omgevingsrecht en informatiebeheer) zijn voorbereid en uitgevoerd
- Het (landelijk) Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader Gemeenschappelijke Regelingen is vastgesteld en ingevoerd
- IBT-taak digitale toegankelijkheid overheid is ingevoerd

9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

Toelichting op beleidsdoel

Een aantal ambities geldt voor de hele organisatie. Het gaat dan om opgaven die organisatiebreed raken aan veel verschillende beleidsprogramma's. Om inzicht in de voortgang van deze opgaven te geven zijn aparte doelstellingen opgenomen. Het apart benoemen van deze brede thema's maakt de concernbrede aansturing krachtig en effectief.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	374	411	314	314
Materiële lasten	450	150	300	-
Totaal Lasten	**824**	**561**	**614**	**314**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**824**	**561**	**614**	**314**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
	Geen									
EFFECTINDICATOREN										
1	Emissie broeikasgassen (V-2)	ton CO2	De totale emissie broeikasgassen in absolute aantallen.	PM[1]	PM	PM	PM	PM	**PM**	Klimaat monitor RWS

[1] Voor deze indicator is het niet mogelijk om streefwaarden te benoemen, omdat de invloed van de provincie Utrecht hierop zeer klein is. De jaarlijkse emissie van broeikasgassen worden vermeld in het jaarverslag.

Meerjarendoelen

9.7.1 De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties

Toelichting op meerjarendoel

Ambitie en aanleiding

In 2020 hebben we een start gemaakt met het opstellen van een Sociale Agenda. In het coalitieakkoord staat het volgende over deze agenda: "We stellen een sociale agenda vast om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de sociale agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie."

De provincie zal de agenda begin 2021 vaststellen en daarna uitvoeren. We hebben de ambitie om met de Sociale Agenda vanuit de provinciale rollen en verantwoordelijkheden een positieve bijdrage aan sociale thema's te leveren. Soms samen met gemeenten en maatschappelijke partners, en soms in aanvulling op gemeenten en maatschappelijke partners. Aanleiding is de constatering dat het in principe goed gaat in de provincie Utrecht: inwoners zijn gelukkig en het gaat economisch voor de wind, al zijn de exacte gevolgen van de COVID-19-crisis nog niet te overzien. Tegelijkertijd is er sprake van ongelijkheid, en die ongelijkheid wordt steeds groter. Daar willen we wat aan doen met de Sociale Agenda. De huidige COVID-19-crisis heeft de relevantie van inzet op sociale thema's alleen maar vergroot.

Sociale Bril

Voor de Sociale Agenda hebben we gekozen om met een sociale bril naar onze huidige werkwijzen en bestaande beleidsterreinen te kijken. De agenda verbindt en versterkt de sociale activiteiten van de provincie, jaagt extra sociale aandacht aan waar nodig, en zorgt voor nieuwe sociale ambities/projecten die (nog) niet binnen de bestaande beleidsterreinen op te vangen zijn. Denk bijvoorbeeld aan het invulling geven van Utrecht als Regenboogprovincie.

Vier thema's

Met de Sociale Agenda richten we ons vooralsnog op de volgende vier thema's: inclusie, gemeenschapskracht, sociale-fysieke leefomgeving en sociaal in het DNA van de provincie.

Beoogd resultaat 2021

- Er is een Sociale Agenda vastgesteld, inclusief een uitvoeringsplan met een doorkijk naar projecten en acties in de jaren 2021-2023
- De Sociale Agenda is bekend en zichtbaar in de organisatie
- Er zijn sociale dialogen georganiseerd om een netwerkontwikkeling in gang te zetten, te inspireren, aan te jagen en te ondersteunen

9.7.2 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal

Toelichting op meerjarendoel

Voor de versnelling van de transitie naar een circulaire samenleving is het zaak dat de provincie Utrecht als organisatie zélf ook meedoet in de transitie. Dit meerjarendoel gaat om het borgen van circulariteit in alle programma's van de provincie zodat de interne (lijn)organisatie circulariteit in hun opdrachten en projecten verankert. Daarmee dragen alle domeinen bij aan de ondersteuning van de transitie naar een Circulaire Samenleving. We ondersteunen de interne organisatie in hun circulaire ambities door het ontwikkelen van een circulaire beleidsvisie en een organisatiebrede circulaire uitvoeringsagenda 2021-2023.

In samenwerking met onze landelijk en regionale partners leveren we onze bijdrage aan de gezamenlijke circulaire ambities, zodat de transitie ook bij andere organisaties wordt versneld en verrijkt. In regionaal netwerkverband is de Alliantie Cirkelregio Utrecht daarvan een voorbeeld.

Beoogd resultaat 2021

- Volgt aan de hand van de uitvoeringsagenda

9.7.3 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord

Toelichting op meerjarendoel

De afspraken in het nationaal Klimaatakkoord zijn gericht op de realisatie van 49% CO2 reductie in 2030 ten opzichte van het niveau van 1990. Dit is een landelijk streven, waar we ons als provincie aan hebben gecommitteerd. Om zicht te houden op de bijdrage aan deze doelstelling, monitoren we onze inspanningen en de resultaten in onze provincie. Op basis van de uitkomsten van deze monitor zal worden bezien of en zo ja waar onze inspanningen in het kader van het klimaatakkoord bijstelling behoeven.

Beoogd resultaat 2021

- Er is een eerste monitoringsrapportage opgeleverd

9.7.4 Het beleid is beter met data onderbouwd

Toelichting op meerjarendoel

Nederland digitaliseert en dat biedt grote kansen om dingen slimmer te doen. De huidige maatschappij vraagt om een meer digitaal slagvaardige provincie. Nieuwe technologieën bieden kansen om ons werk te verbeteren, burgers beter te betrekken, te bedienen en onze middelen gerichter in te zetten. De provincie is steeds meer bezig haar processen en loketten te digitaliseren en wil in haar digitale transformatie verstandig versnellen naar een organisatie waar data een belangrijke drijver en aanjager is in beleid en uitvoering, maar ook in monitoring en evaluatie van onze activiteiten. We willen van onderop bouwen aan mooie voorbeelden van data-onderbouwd werken. Dit doen we via koploperdeals. In de praktijk is vaak sprake van een kloof tussen de wereld van beleid enerzijds en die van data anderzijds. We creëren een plaats waar deze werelden elkaar actief kunnen ontmoeten. Met betrokkenheid van inhoudelijke beleids- of maatschappelijke opgaven en ICT/IV werken we met (externe) partners uit hoe we samen kunnen innoveren, experimenteren en leren met data en waar wordt geholpen met de duiding van en/of het vertalen van de beleidsvragen naar gerichte datavragen om vervolgens door data onderbouwde oplossingen te ontwikkelen in een iteratief proces. We zoeken partijen met energie om in de eerste ronde mee te doen en selecteren op grond van relevantie. De eerste ervaringen vormen de basis voor volgende tranches (in feite werken we zo aan een sneeuwbaleffect).

Beoogd resultaat 2021

- Een Innovatieproces Digitale Innovatie is vastgesteld en we hebben een vervolg implementatie voorgesteld om de 'koploperdeals' met experimenten te ondersteunen
- Het uitvoeringsplan 2021 – 2022 is vastgesteld en daarin is opgenomen hoeveel 'koploperdeals' per jaar zijn uitgewerkt
- We hebben invulling gegeven aan het uitvoeringsplan en het afgesproken aantal 'koploperdeals'
- De volgende innovatie experimenten uit 2020 zijn afgerond: Taggen en Gamen, Snuffelfiets/Fietsend Meetnet en Slimme Participatie

- Er is vervolg gegeven aan de werkconferentie Democratische Duiding van Data en vervolgafspraken zijn in uitvoering genomen

9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde

Toelichting op beleidsdoel

We starten in 2021 met de invoering van de Wet open overheid (Woo). Actieve openbaarheid heeft in de Woo (artikel 2.4) een nauwe relatie met informatiebeheer. De provinciearchivaris bij Het Utrechts Archief (HUA) heeft op basis van de Archiefwet 1995 twee wettelijke taken: toezicht houden op het informatiebeheer bij de provinciale organisatie en haar samenwerkingsverbanden, en beheren van historische archieven die in de provinciale archiefbewaarplaats bewaard worden. Het toezicht heeft verbinding met het programma Samenwerken en Dossiers en het strategisch informatiebeheer overleg (SIO) van de provincie. De beleidsdoelen van HUA voor de provincie zijn uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan van HUA voor 2021-2024.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	87	87	87	87
Materiële lasten	662	662	662	662
Totaal Lasten	**749**	**749**	**749**	**749**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**749**	**749**	**749**	**749**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	BRON
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Actief openbaar publiceren	getal	Aantal documentcategorieën onder artikel 3.3 Wet open overheid, waarvoor de PU de procedures en voorzieningen gerealiseerd heeft om actief openbaar te publiceren.	2	2	4	3	-	**11 (totaal)**	Voortgangs rapportage Wet open overheid (op te zetten in 2021).
2	Beheren en delen provinciale organisatie	%	Aantal teams dat de vernieuwde werkwijze voor het beheren en delen van provinciale informatie heeft doorgevoerd, zoals gemonitord onder de roadmap Samenwerken en Dossiers (archivering by design).	25	50	100	100	100	**100**	Voortgangsrapportages zoals in de blauwdruk van I&A beschreven roadmap
EFFECTINDICATOREN										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.8.1 Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

Toelichting op meerjarendoel

Specialisten bij Informatisering en Automatisering (I&A) werken o.a. aan verankering van het wettelijk 'strategisch informatieoverleg' (SIO), actualisering van de provinciale regelgeving voor informatiebeheer en rechtmatige vernietiging van dossiers. De provinciearchivaris houdt hier toezicht op. Prioritair punt in het SIO voor 2021 is de verbetering van informatiebeheerprocessen aan de gebruikerskant: de lijnorganisatie. We werken bij alle afdelingen van de provincie aan het structureel verbeteren van metagegevens, een duidelijk ordeningsplan en informatieoverzicht.

De provinciearchivaris is tevens wettelijk toezichthouder voor het informatiebeheer bij de samenwerkingsverbanden van de provincie, waaronder de RUD Utrecht en BIJ12. In 2021 werkt Het Utrechts Archief (HUA) verder aan bestendiging van het toezicht op deze partijen.

Vanuit I&A loopt vanaf 2021 een programma voor de invoering van de Wet open overheid (Woo) en het actief publiceren van provinciale informatie, op basis van een in 2020 uitgevoerde impactanalyse. Binnen dit programma geven we vorm aan de directe relatie tussen actieve openbaarheid en informatiebeheer, en tevens met informatieveiligheid en bescherming van persoonsgegevens.

We hebben onder het programma Samenwerken en dossiers een project opgezet om als provincie aan te sluiten op het e-Depot van HUA. In 2021 brengen we de eerste digitale archiefbestanden als proef over naar het e-Depot. Hierna gaan we meer overbrengen in de lijnorganisatie en volgt ook positionering van het e-Depot binnen onze informatiearchitectuur.

HUA beheert onder verantwoordelijkheid van de provinciearchivaris onze archiefbewaarplaats, met daarin de provinciale archieven vanaf de vroege negentiende eeuw. Tevens bevat de archiefbewaarplaats de archieven van een aantal particuliere organisaties met provinciaal werkgebied. In 2021 ronden we het overbrengen af van de archieven van de voormalige commissaris van de Koningin (1986-1997), GS (1989-1997) en de voormalige Dienst Landelijk Gebied (DLG), verfijnen we archieftoegangen, stellen we een actueel acquisitieprofiel voor particuliere archieven op en voeren we de periodieke 'hotspotmonitor' bij de provincie in. Die laatste bevat belangrijke gebeurtenissen waarvan we het archief nadrukkelijker willen verzamelen en bewaren.

Beoogd resultaat 2021

- De kwaliteit van het (digitale) informatiebeheer binnen de provinciale organisatie is verbeterd, concreet: metadata, ordening en overzicht zijn structureel verbeterd; het strategisch informatiebeheer overleg (SIO) is verder verankerd in het provinciaal informatiebeleid; de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn geactualiseerd; het proces voor rechtmatige vernietiging van dossiers is weer in werking; de periodieke 'hotspotmonitor' is in werking gezet.
- De directe relatie van actieve openbaarheid met informatiebeheer is gerealiseerd en bestendigd.
- Het overbrengen en de toegankelijkheid van de (historische) provinciale archieven voldoen aan de wettelijke vereisten.
- De aansluiting op het e-Depot voor het langdurig bewaren van digitale informatie is gereed voor gebruik. Het eerste digitale archiefbestand van de provincie is overgebracht naar de provinciale archiefbewaarplaats.

Verbonden Partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
- Het Utrechts Archief
- Huis der Nederlandse Provincies (HNP)
- Inter Provinciaal Overleg (IPO)
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

- Randstedelijke Rekenkamer (RRK)
- REMU Houdstermaatschappij NV

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
- Actieplan Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
- Verordening systematische toezichtinformatie provincie Utrecht
- Gemeenschappelijk financieel toezichtkader gemeenten 2020
- Het beleid is beter met data onderbouwd
- Datagedreven Provincie
- Digitale routekaart
- Digitale routekaart Slimcity 2025

10. Overzicht overhead

Om Provinciale Staten op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV voorgeschreven dat in de begroting op een centrale plek de totale kosten van overhead worden opgenomen. De overhead wordt dus niet aan de afzonderlijke programma's toegerekend.

In dit onderdeel in de begroting wordt dit inzicht gegeven. De overhead bestaat uit:

- Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch). Projectleiding incl. BRU valt hier buiten.
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
- P&O/HRM.
- Inkoop, incl. aanbestedingen en contractmanagement.
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie.
- Juridische zaken.
- Bestuurszaken en bestuursondersteuningen.
- Informatievoorziening en automatisering (ICT).
- Facilitaire zaken en huisvesting incl. beveiliging.
- DIV.
- Managementondersteuning primair proces.

Voor de inhoudelijk toelichting op de ontwikkelingen met betrekking tot de Bedrijfsvoering, verwijzen wij u naar de vanuit het BBV verplichte Paragraaf Bedrijfsvoering welke is opgenomen in hoofdstuk 3 van deze begroting.

Wat gaat dat kosten?

10. Overzicht overhead	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	24.877	32.608	28.983	28.291	27.960	27.944
Kapitaallasten	4.655	4.514	5.484	6.366	6.419	6.473
Materiële lasten	19.530	22.470	19.967	19.443	17.614	16.910
Totaal Lasten	**49.062**	**59.592**	**54.434**	**54.100**	**51.993**	**51.327**
Baten	10.569	2.135	3.424	3.424	3.424	3.392
Totaal Baten	**10.569**	**2.135**	**3.424**	**3.424**	**3.424**	**3.392**
Saldo van dit programma	**38.493**	**57.457**	**51.010**	**50.676**	**48.569**	**47.935**
Stortingen in reserves	344	558	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	444	4.639	21.700	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**38.393**	**53.376**	**29.310**	**50.676**	**48.569**	**47.935**

Reserves Overzicht overhead

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Projecten	-	543	-	-	-	-
Reserve ICT	297	-	-	-	-	-
Reserve Huisvesting	47	15	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**344**	**558**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	-	-	-	-	-	-
Reserve ICT	-	475	3.500	-	-	-
Reserve Huisvesting	444	3.259	18.200	-	-	-
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	-	905	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**444**	**4.639**	**21.700**	**0**	**0**	**0**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Uitbreidingsinvesteringen Omschrijving project	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	Prognose 2020	2021	2022	2023	2024
Lopende investeringen									
Huisvesting - eerste stappen in verduurzamen provinciaal vastgoed	A	1.310	0	98	400	812	0	0	0
Totaal lopende investeringen		**1.310**	**0**	**98**	**400**	**812**	**0**	**0**	**0**
Nieuwe investeringen									
Geen nieuwe investeringen									
Totaal nieuwe investeringen		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal uitbreidingsinvesteringen		**1.310**	**0**	**98**	**400**	**812**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2019	Prognose 2020	2021	2022	2023	2024
Lopende investeringen									
ICT - software	A	3.733	0	532	1.508	1.416	277	0	0
ICT - hardware	A	2.103	0	0	230	0	1.873	0	0
Huisvesting	A	6.712	0	683	3.407	1.148	1.277	197	0
Totaal lopende vervangingsinvesteringen		**12.549**	**0**	**1.215**	**5.145**	**2.564**	**3.428**	**197**	**0**
Nieuwe investeringen									
Financieel systeem	B	1.969	-	-	-	1.969	-	-	-
Business Intelligence Tool	B	325	-	-	-	-	-	325	-
Facilitair Management Informatie Systeem	B	519	-	-	-	-	-	-	519
Service Management Systeem	B	551	-	-	-	551	-	-	-
Tablets statenleden (GS/PS)	B	110	-	-	-	-	-	-	110
Totaal nieuwe investeringen		**3.474**	**0**	**0**	**0**	**2.520**	**0**	**325**	**629**
Totaal vervangingsinvesteringen		**16.023**	**0**	**1.215**	**5.145**	**5.084**	**3.428**	**522**	**629**

Type categorie:
A - Reeds goedgekeurde investeringen
B - Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS
C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Hoofdstuk 3: Paragrafen

3.1 Provinciale belastingen en heffingen

3.1.1 Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting: in 2021 is deze geraamd op 133,4 mln euro.

Wij kennen daarnaast de volgende heffingen:

- leges
- ontgrondingenheffing
- grondwaterheffing

Belastingen en heffingen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Motorrijtuigenbelastingen	127.618	130.800	133.377	135.782	138.191	140.606
Leges	347	403	316	316	316	316
Ontgrondingenheffing	2	5	5	5	5	5
Grondwaterheffing	1.233	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334
Totaal	**129.200**	**132.542**	**135.032**	**137.437**	**139.846**	**142.261**

3.1.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht, zoals door uw Staten vastgesteld op 27 juni 2011, vormt de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Hierna volgt een vergelijking van de oude en nieuwe begrotingsstand en wat dat betekent voor de provincie Utrecht.

Opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2020	2021	2022	2023	2024
Stand Kadernota 2021-2024	130.800	133.556	136.191	138.836	141.492
- Mei circulaire 2020	0	-179	-2.547	-4.925	-7.313
- Indexatie met CBS prijsindexcijfer	0	0	2.138	4.280	6.427
Geraamde opbrengst Begroting 2021	**130.800**	**133.377**	**135.782**	**138.191**	**140.606**

In het coalitieakkoord is afgesproken het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting vanaf 2020 jaarlijks te indexeren met het verwachte consumentenprijsindexcijfer zoals vastgelegd in de meicirculaire Provinciefonds. Voor het jaar 2020 bedraagt dit indexcijfer 1,7%. Hierdoor wordt het tarief met ingang van 1 januari 2021 verhoogd van 73,6 naar 74,9. In verband met deze indexering is een aanpassing van de Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht noodzakelijk.

Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 bedraagt het verwachte consumentenprijsindexcijfer voor alle jaren 1,6%. Uitgaande van deze indexering zal het tarief voor de opcenten in deze jaren naar verwachten 76,1, 77,3 en 78,6 gaan bedragen.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten in de begroting wordt sinds 2016 uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering. De opbrengst voor het jaar 2021 bedraagt volgens de meicirculaire naar verwachting € 1.780.728,26 per opcent. Deze opbrengst is als uitgangspunt genomen voor de raming van de opbrengst in de jaren 2021 tot en met 2024. Rekening houdend met het tarief van 74,9 en een verwachte opbrengst van € 1.780.728,26 per opcent komt de verwachte opbrengst voor het jaar 2021 uit op afgerond € 133.377.000.

Daarnaast wordt voor de jaren 2022 tot en met 2024 een jaarlijkse groei verwacht van 0,2%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2020 ten opzichte van 2019.

Voor het jaar 2020 en de daarop volgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten gebaseerd op het hiervoor genoemde per jaar geïndexeerde tarief, nu als volgt geraamd:

	2020	2021	2022	2023	2024
Opbrengst o.b.v. meicirculaire	130.800	133.377	133.377	133.643	133.911
Jaarlijkse groei van 0,2%	0	0	267	268	267
Indexering met CBS indexcijfer		0	2.138	4.280	6.428
Totaal geraamde opbrengst	**130.800**	**133.377**	**135.782**	**138.191**	**140.606**
Tarief provinciale opcenten	73,6	74,9	76,1	77,3	78,6

3.1.3 Provinciale heffingen

3.1.3.1 Leges
De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018.

Zoals verwoord in de verordening worden onder de naam 'leges' rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten zoals omschreven in de verordening en de bijbehorende tarieventabel. Deze leges worden geheven van de aanvrager van de dienst of van degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Deze tarieven worden doorgaans jaarlijks in lijn met de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting aangepast. Voor het jaar 2021 zullen wij daarom aan uw Staten voorstellen om de tarieven te verhogen met 1,7%.

Uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is dat deze ten hoogste kostendekkend mogen zijn. Dit wordt bij de vaststelling van de tarieventabel jaarlijks gecontroleerd aan de hand van een hiertoe ontwikkeld rekenmodel. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van de legestarieven nog nader toegelicht:

Berekening van kostendekkendheid van de leges	x € 1.000
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	393
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**393**
Overhead	124
BTW	0
Totale kosten	**517**
Geraamde opbrengst leges	**316**
Dekkingspercentage	**61%**

De opbrengst van de leges is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar wordt ontvangen.
Bovenstaand overzicht is daarom gebaseerd op de gemiddelde aantallen opgelegde leges over de jaren 2017 tot en met 2019 naar de kostprijs en tarieven zoals deze zullen gelden voor het jaar 2021.

De gemiddelde verwachte opbrengst bedraagt hierdoor € 315.864.

3.1.3.2 Ontgrondingenheffingen
Onder de naam ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden ingesteld als bedoeld in artikel 21f van de Ontgrondingenwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten voor schadevergoedingen en onderzoek bij het ontstaan van onverwachte schade bij ontgrondingen. De heffing wordt enkel geheven voor de grote ontgrondingen met een daadwerkelijke kans op schade.

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002. De ontgrondingenheffing bedraagt € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor vergunning of machtiging, dan wel een wijziging van een vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.
De verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. Het is echter niet te voorspellen welke schades zullen optreden bij de grote ontgrondingen in 2021 en daarom is niet aan te geven

welke kosten gemaakt zullen moeten worden voor schadevergoedingen en onderzoek. De kosten van het taakveld zijn derhalve in onderstaande berekening als PM vermeld.

Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingheffing	x € 1.000
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	PM
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	**0**
Netto kosten taakveld	**PM**
Overhead	*
BTW	0
Totale kosten	**0**
Geraamde opbrengst ontgrondingenheffing	**5**
Dekkingspercentage	**PM**

** De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD en zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is derhalve geen sprake.*

Indien de kosten van het taakveld in 2021 lager uitvallen dan de opbrengst van de ontgrondingenheffing voor dat jaar, dan zal de (resterende) opbrengst worden ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in het betreffende jaar. De opbrengst van de ontgrondingenheffing is in 2021 geraamd op € 5.000.

3.1.3.3 Grondwaterheffing

Onder de naam grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten van maatregelen en kosten die verband houden met grondwateronttrekking en het infiltreren van water, het bijhouden van register, schadevergoeding en onderzoek. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.
Het tarief voor de grondwaterheffing bedraagt € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

Ook voor de grondwaterheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van het tarief nader toegelicht. Hierbij is voor de kosten uitgegaan van de cijfers van de meerjarenraming Grondwaterheffing 2020-2022.

Berekening van kostendekkendheid van de grondwaterheffing	x € 1.000
Kosten taakveld(en) – kosten maatregelen en onderzoeken	1.029,5
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	53,5
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**1.083**
Overhead	251
BTW	0
Totale kosten	**1.334**
Geraamde opbrengst grondwaterheffing	**1.334**
Dekkingspercentage	**100%**

Indien de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan geraamd, wordt de opbrengst van de grondwaterheffing ondergebracht in de voorziening Grondwaterheffing. Met deze reserve kunnen we voorkomen dat de hoogte van de grondwaterheffing jaarlijks fluctueert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.
De opbrengst van de grondwaterheffing is in 2021 geraamd op € 1.334.000.

3.1.3.4 Kwijtscheldingsbeleid

Ten aanzien van de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Risicomanagement binnen de provincie Utrecht
2. Risico-analyse
3. Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen t.o.v. de Kaderbrief 2021
4. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit
5. Ratio weerstandsvermogen
6. Financiële kengetallen.

3.2.2 Risicomanagement binnen provincie Utrecht

Het integraal risicomanagement draagt bij aan het realiseren van doelen, van welke aard dan ook. Vanuit de taken en verantwoordelijkheden van PS, GS en het CMT wordt onderscheid gemaakt tussen: doelgerichtheid (PS verantwoordelijkheid), doeltreffendheid (GS verantwoordelijkheid) en doelmatigheid (CMT verantwoordelijkheid). PS sturen vooral op doelgerichtheid. GS vertalen dit in resultaten met de focus op de doeltreffendheid. De ambtelijke organisatie realiseert de beoogde resultaten met een doelmatige inzet van personele en financiële middelen.

Wanneer risico's geëffectueerd worden voor rekening van de provincie dan heeft dit gevolgen voor de financiële positie en moeten er maatregelen worden getroffen om het gewenste weerstandsvermogen weer te bereiken. Het volgende is van toepassing met betrekking tot risicobeheer:

1. Het tijdig nemen van beheersingsmaatregelen;
2. Indien (genomen) beheersmaatregelen niet werken wordt er gekeken of de schade uit de daarvoor bedoelde programmabudgetten kan worden betaald;
3. Als dat niet mogelijk of bestuurlijk ongewenst is, dan kan de reserve weerstandsvermogen worden aangesproken;
4. Indien de reserve weerstandsvermogen niet toereikend is, zal een beroep worden gedaan op de saldi reserve;
5. In het geval de saldireserve tekortschiet, wordt een voorstel uitgewerkt om te bezuinigen en bij te sturen.

3.2.3 Risicoanalyse

Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 166 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 140 mln. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.
Op basis van de Monte Carlo-analyse blijkt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) dat een weerstandsvermogen van € 25,3 mln. voldoende is om alle risico's op te vangen.

In het onderstaande overzicht wordt de top 10 van het aantal risico's gepresenteerd. Dit zijn de risico's met de hoogste impact op het benodigd weerstandsvermogen. Deze risico's zijn samen goed voor circa 70% van de berekende omvang van het benodigd weerstandsvermogen.

Nr	Risico	Kans Klasse	Financieel Klasse	Financieel gevolg	Invloed
1	Terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie.	30% - 50%	x > € 5 mln	€ 20 mln	29%
2	Hart van de Heuvelrug Sortie 16: Lagere opbrengstprognose	30% - 50%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 2,5 mln	8%
3	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	< 10%	x > € 5 mln	€ 20 mln	7%
4	Hart van de Heuvelrug: Project Apollo Noord	30% - 50%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 2,0 mln	6%
5	(OV-Projecten) Scopewijzigingen	10% - 30%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 5 mln	5%
6	Hart van de Heuvelrug Sortie 16: Grondafwaardering	< 10%	x > € 5 mln	€ 5,8 mln	4%
7	Vliegbasis-Woonwijk: Lagere opbrengstprognose	10% - 30%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 1,3 mln	2%
8	Garantiefonds Energie	10% - 30%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 2,5 mln	2%
9	Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Kans hogere kosten bouw- en woonrijpmaken.	30% - 50%	€ 0,25 mln < x < € 1 mln	€ 0,7 mln	2%
10	(Trambedrijf) Exploitatierisico's door: technische risico's, veiligheidsrisico's en kwaliteitsrisico's	30% - 50%	€ 1 mln < x < € 5 mln	€ 1 mln	2%

De risico's met betrekking tot de opbrengsten motorrijtuigenbelasting en de ontvangsten uit het Provinciefonds wordt niet op in bovenstaande tabel verwerkt. De wijzigingen in de opbrengsten worden verwerkt in de Begroting.

De uitbraak van COVID-19 heeft een enorme impact op ons allemaal. De geïdentificeerde risico's omtrent corona-crisis zijn verwerkt in het weerstandsvermogen. Het is niet duidelijk hoe deze crisis zich verder gaat ontwikkelen. Het is ook niet duidelijk welke financiële gevolgen deze crisis nog meer voor de provincie Utrecht zal brengen.

Hieronder worden de risico's toegelicht, die zijn opgenomen in bovenstaande tabel en bepalend zijn voor het benodigd weerstandsvermogen.

<u>Terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie</u>
De vervoerbedrijven verkeren door COVID-19 in zwaar weer. De reizigersinkomsten in 2020 zullen voor de vervoerbedrijven U-OV en Syntus samen meer dan 30 miljoen lager uitvallen terwijl de kosten nauwelijks wijzigen. Voor dit jaar wordt het verlies van de vervoerbedrijven in belangrijke mate door het Rijk afgedekt. Het Rijk heeft voor 2021 nog geen toezegging voor vergoeding van de gederfde reizigersinkomsten gedaan. De vervoerbedrijven bereiden op dit moment scenario's voor om de inkomstenderving die volgend jaar verwacht wordt (in totaliteit 22 miljoen minder inkomsten dan in 2019) te kunnen compenseren. De provincie is daarover met de vervoerbedrijven in gesprek om met name de continuïteit van het regionale openbaar vervoer te borgen door mee te werken aan gezonde businesscases. De ramingen voor 2021 zijn gebaseerd op de huidige inzichten. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met een eventuele tweede corona-golf. Het is ook niet zeker of de scenario's die nu voorbereid worden tot het gewenste resultaat zullen leiden. Er is sprake van twee risico's:

1. De opbrengsten zijn in 2021 (nog) meer dan 22 miljoen lager
2. De scenario's leiden niet (volledig) tot het gewenste resultaat

Als die risico's zich voordoen zal de provincie de tekorten die daardoor ontstaan moeten afdekken:

- Bij de U-OV concessie ligt het risico van derving reizigersopbrengsten contractueel bij de provincie.
- Syntus kan een beroep doen op de hardheidsclausule in het contract. De provincie zal financiële ondersteuning moeten bieden om de continuïteit van het openbaar vervoer te garanderen.

<u>Hart van de Heuvelrug: Sortie 16 Lagere opbrengstprognose</u>
Er bestaat een aanzienlijk risico van 30-50% op het lager uitvallen van de opbrengstenprognose van project Sortie 16 dan op dit moment in de grondexploitatie is opgenomen. De gebiedsvisie voor Sortie 16 bevat namelijk

een ander woningbouwprogramma dan voorzien in de huidige grondexploitatie. Bij het opstellen van de grondexploitatie is in 2015 normatief gerekend. De uitgangspunten die destijds zijn gehanteerd bij het openen van de grondexploitatie lijken met de gebiedskennis van nu minder realistisch. Hiervoor is een verwacht mogelijk financieel gevolg geschat van € 2,5 mln. Dit is het gevolg van de fysieke kenmerken van het gebied (verdiepte ligging, bosrijke omgeving). Dit staat los van de keuzes die gemaakt kunnen worden over de woningbouwprogrammering (verdeling sociaal, betaalbare en duurdere segment). Bij het opstellen van de gebiedsvisie Sortie 16 wordt gekeken naar een haalbare verkaveling en wordt een exploitatie opgesteld die uitgaat van een realistische investeringen en opbrengsten. Er wordt gestuurd op een neutrale grondexploitatie. Naar verwachting wordt de gebiedsvisie voor Sortie 16 eind september 2020 vastgesteld door de stuurgroep Hart van de Heuvelrug, GS en het college van Burgemeester en Wethouders van Zeist. In december 2020 stelt de gemeenteraad van Zeist de gebiedsvisie vast. Na het vaststellen van de gebiedsvisie door de gemeenteraad van Zeist worden de financiële consequenties verwerkt in de mastergrex Hart van de Heuvelrug.

Uitlekken van vertrouwelijke informatie
Op basis van de Meldplicht Datalekken zijn organisaties, die privacygevoelige gegevens opslaan en/of verwerken, verplicht om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens te melden. Het begrip datalek is hierbij breed gedefinieerd. Voorbeelden van een potentieel datalek zijn onder andere een verloren USB-stick, een hacker die databestanden steelt, software die gebruikt wordt om computersystemen te verstoren, gevoelige informatie te verzamelen of toegang te krijgen tot computersystemen, die persoonsgegevens aantast en een e-mail met privacygevoelige gegevens die verstuurd is naar een onjuiste persoon. Het niet melden van dergelijke incidenten, het niet of onvoldoende inlichten van betrokkenen, of onvoldoende zorgvuldige beveiliging van en omgang met privacygevoelige informatie, kan naast eventuele schadeclaims van derden, ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Sinds mei 2018 is de Nederlandse wetgeving vervangen door Europese regelgeving. Deze stelt nog strengere eisen en kan vanaf dat moment maximale boetes opleggen tot € 20 miljoen. De inschatting van de impact is nog lastig, omdat het onderwerp relatief nieuw is. Er kan nog niet worden teruggevallen op praktijkervaringen. De nodige maatregelen en acties zijn geïnitieerd die nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe Europese regelgeving.

Hart van de Heuvelrug: Project Apollo Noord- Oude Tempel
Het bestemmingsplan Oude Tempel is nietig verklaard door de Raad van State. Een van de redenen was dat de inpassing van de cultuurhistorische elementen onvoldoende werd geborgd. Het gaat daarbij om de verkavelingsritmiek van de Amersfoortseweg (historische Wegh der Weegen uit 1652) met haar sorties en in de samenhang van de historische buitenplaatsenzone. Kenmerkend daarbij zijn de wallen- en lanenstructuur en de zichtassen. In het aangepaste bestemmingsplan zijn deze elementen beter geborgd. Het heeft echter geleid tot minder uitgeefbaar gebied. Dat leidt tot minder grondopbrengsten. Met de samenwerkingspartner Soest is overeengekomen dat gezocht blijft worden naar een optimalisatie van de grondopbrengsten. Het aangepast bestemmingsplan is vastgesteld door de gemeenteraad in Soest. Er wordt rekening gehouden dat opnieuw beroep wordt aangetekend bij de Raad van State tegen dit besluit.

ROV-Projecten - Scopewijzigingen
De ervaring leert dat tram/ov-projecten een hoog risicoprofiel kennen. Recentelijk projecten hebben uitgewezen dat er een aanvullende buffer voor onverwachte gebeurtenissen wenselijk is. Het investeringsvolume rondom dergelijke projecten neemt af waardoor logischerwijs dit risico op termijn zal afnemen.

Hart van de Heuvelrug: Sortie 16 Grondafwaardering
Er bestaat een kleine kans van 0 t/m 10% dat aangeschafte gronden ad. € 5,8 mln. moeten worden afgewaardeerd als de geplande ontwikkeling geen doorgang zou kunnen vinden omdat daar in het kader van ruimtelijk beleid geen draagvlak voor zou zijn. Dit risico heeft een relatie met risico “Hart van de Heuvelrug: Sortie 16 Lagere opbrengstprognose”, omdat dit risico de onzekerheid beschrijft of de ontwikkeling financieel haalbaar is.

Vliegbasis-Woonwijk: Lagere opbrengstprognose
Het risico is dat de grondopbrengsten door lagere grondprijzen lager zijn dan ingeschat. De woonwijk Vliegbasis heeft een relatief groot aandeel van woningen in het hogere prijssegment met bijbehorende hoge grondprijzen. Deze woningen op de markt brengen vraagt een goede gefaseerde verkoopstrategie. De effecten van de coronacrisis op de woningmarktontwikkelingen zijn ook nog niet duidelijk. Er kunnen minder woningen in het

hogere prijssegment verkocht worden. Mocht het opbrengstenniveau onder druk komen van de wijzigingen op de woningmarkt, dan kan nog gedifferentieerd worden in de beoogde woningprogrammering. In het bestemmingsplan is rekening gehouden met een gedifferentieerde woningprogrammering.

Garantiefonds Energie
Er wordt voor het stimuleren van de energietransitie gebruik gemaakt van garantiestellingen.

Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Kans op hogere kosten bouw- en woonrijp maken
Voor project Apollo Noord binnen Hart van de Heuvelrug bestaat er ook een aanzienlijke kans op hogere kosten bouw- en woonrijp maken omdat de ambitie is om een woongebied te creëren in een bosrijke omgeving. Er moet voorzichtiger te werk worden gegaan met het bouw- en woonrijp maken in een bosrijke omgeving met behoud van cultuurhistorische elementen en bomen. Dat vraagt meer maatwerk. Het risico is dat dit meer geld (€ 1.400.000 = 20% van de totale bouw- en woonrijpmaken) kost dan nu geraamd.

(Trambedrijf) Exploitatierisico's door: technische risico's, veiligheidsrisico's en kwaliteitsrisico's
De oorzaak van het integrale risico ontstaat door een onvoorziene gebeurtenis en/of verkregen nieuw inzicht met gevolgen voor de exploitatie. De samenhang van technische, veiligheids- en kwaliteitsrisico's is een continu bewegend paneel dat door maatschappelijke en norm- en wetgeving wordt gevormd.
Zo kan de infrastructuur, materiaal en de omgeving technisch niet op elkaar aansluiten. Er kan een veiligheidsrisico optreden door het onvoldoende naleven van de veiligheidsvoorschriften. Dit kan op gespannen voet staan met de na te komen en/of gewenste kwaliteit.

3.2.4 Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen t.o.v. de Kaderbrief 2021

Ten opzichte van de Kaderbrief 2021 hebben zich drie belangrijke veranderingen voorgedaan in het benodigd weerstandsvermogen. De laatste twee risico's worden samen toegelicht bij de dalers.

Stijger
- Terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie.

Bij de vorige risico-actualisatie werd nog uitgegaan van een risico van 3%, maar die was gebaseerd op de verwachting dat het Rijk een groot deel van het risico zou afdekken. Op het moment van opstellen van deze paragraaf is daar echter geen zicht op. Zie voor meer informatie de toelichting in de voorgaande paragraaf.

Dalers
- Onvoorziene sanering buiten wet bodembescherming; en
- Onvoorzien nader bodemonderzoek en -sanering (onbekende locaties) nabij drinkwaterlocaties.

Voor 2021 is het risico op het aantreffen van onverwachte bodemverontreinigingen klein. Er is al veel onderzoek verricht naar verontreinigingen. Het kan zijn dat er een nieuwe verontreiniging wordt aangetroffen zoals een drugslab. Hiervoor zijn binnen het programma nog voldoende middelen voor aanwezig om dit op te vangen. In 2021 wordt een nieuw programma Water en Bodem opgesteld. Er wordt dan bekend hoeveel budget van het Rijk voor de periode 2021-2025 wordt ontvangen. Voor dit nieuwe programma zal opnieuw geïnventariseerd worden welke risico's niet op programmaniveau zijn af te dekken.

3.2.5 Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigd weerstandsvermogen
Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 166 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 140 mln. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.
In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie bij verschillende zekerheidsniveaus het benodigd weerstandsvermogen berekend.

Met een zekerheid van 90% (landelijke norm) is een benodigd weerstandsvermogen van € 25,3 mln. voldoende om de risico's op te vangen.

Percentage zekerheid	Benodigd weerstandsvermogen
10%	€ 5,3 mln
25%	€ 7,4 mln
30%	€ 8,1 mln
50%	€ 11,2 mln
75%	€ 18,5 mln
80%	€ 20,6 mln
90%	€ 25,3 mln
95%	€ 28,5 mln

Beschikbare weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit. Een structurele bezuiniging is alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.

In de onderstaande tabel zijn de bedragen van de geprognosticeerde saldireserve en reserve Weerstandsvermogen weergegeven per ultimo 2021 (x € 1 miljoen).

Categorie	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 106,9 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 47,9 mln.	
Verhogen opcenten MRB		€ 71,4 mln.
Totaal	**€ 154,8 mln.**	**€ 71,4 mln.**

Structurele weerstandscapaciteit
Jaarlijks kan de provincie Utrecht de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt ten hoogste 115,0 opcenten voor tijdvakken die aanvangen na 31 december 2019. De provincie zal met ingang van 1 januari 2021 74,9 opcenten heffen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt hierdoor ingaande deze datum 40,1 opcenten. Eén opcent correspondeert naar de raming van het Ministerie van BZK in de Mei-circulaire van mei 2020 met een jaarlijkse opbrengst van € 1,8 mln. Per 1 januari 2021 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit derhalve circa € 71,4 miljoen structureel.

3.2.6 Ratio weerstandsvermogen
Reserve weerstandsvermogen in relatie tot benodigd weerstandsvermogen:
€ 47,9 mln. / € 25,3 mln. = 1,9
Conclusie de omvang van de reserve weerstandsvermogen is ''gezond'' (ratio > 1,4).

Incidentele weerstandscapaciteit in relatie tot benodigd weerstandsvermogen:
€ 154,8 mln. / € 25,3 mln.= 6,1
Conclusie: de incidentele weerstandscapaciteit is uitstekend 'gezond'' (ratio > 1,4).

Verloop van de ratio weerstandsvermogen in relatie met de incidentele weerstandscapaciteit in de oorspronkelijke Begrotingen en Jaarrekeningen:

	2021	2020	2019	2018	2017
Begroting	6,1	3,4	1,6	1,8	2,3
Jaarrekening			5,1	2,6	1,8

De reserve weerstandsvermogen is met name toegenomen door de dotatie van € 14 mln. in de jaarrekening 2019 vanwege de onzekerheden omtrent de corona-pandemie op het dagelijkse leven en de economische activiteiten. De saldireserve is verhoogd door de toevoeging van het resultaat 2019 in deze reserve ad € 33 mln. Daarnaast is er een verschuiving in de vrijval van de bestemmingsreserve Mobiliteitsprogramma en reserve Landelijk gebied naar de saldireserve van € 54 mln. In de jaren 2022 en 2023 worden nu vanuit de saldireserve diverse lastenbudgetten gedekt van respectievelijk € 22 mln. en € 32 mln.

3.2.7 Financiële kengetallen

De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Provinciale Staten worden in staat gesteld om gemakkelijker inzicht te verkrijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de provincie. De verplichte kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die Provinciale Staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. De verplichte kengetallen zijn uitgebreid met de vrijwillig toegevoegde kengetallen Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum en Ratio Weerstandsvermogen.

De weerbaarheid van de begroting geeft de mogelijkheden aan om op korte termijn financiële risico's te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

De flexibiliteit van de begroting geeft de wendbaarheid van de begroting aan, waarmee eventuele extra onverwachte uitgavenstijging of inkomstendaling gedekt kunnen worden.

De kengetallen zijn:

1. Structurele exploitatieruimte;
2. Solvabiliteitsratio;

3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies;

3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB;

4. Grondexploitatie;

5a. Netto schuldquote;

5b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;

5. Ratio weerstandsvermogen.

De tabel met signaalwaarden van de kengetallen ziet er als volgt uit:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
1.	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3a.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
3b.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	< 90%	90% - 95%	> 95%
4.	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
5a.	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
5b.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
6.	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De tabel met ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht is gebaseerd op de geprognosticeerde balansen tot eind 2024 die u treft in de uiteenzetting van de financiële positie in paragraaf 4.1.5.

Financieel kengetal	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1. Structurele exploitatieruimte	15%	1%	1%	1%	1%	1%
2. Solvabiliteitsratio	65%	54%	45%	38%	32%	30%
3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	89%	89%	90%	92%	93%	95%
3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	64%	64%	65%	66%	67%	68%
4. Grondexploitatie	1%	1%	2%	2%	1%	3%
5a. Netto schuldquote	-17%	63%	87%	103%	117%	127%
5b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	-17%	63%	87%	103%	117%	126%
6. Ratio weerstandsvermogen	2,0	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Analyse financiële kengetallen

Analyse van de kengetallen geeft aan dat de provincie Utrecht voldoende weerbaar en flexibel is om eventuele extra (on)verwachte uitgavenstijging te dekken. De kengetallen Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit hebben meerjarig de status gezond.

De ratio weerstandsvermogen is gezond en ligt binnen de streef bandbreedte van 1,4 tot 2,0.
De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Daarboven heeft de provincie nog een ruime en vrije algemene reserve die eind 2024 wordt geprognosticeerd op € 49,7 miljoen. Het kengetal grondexploitatie is ook gezond.

De status-verschuiving van gezond naar neutraal bij de kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote zijn een direct gevolg van de investeringen en groot onderhoud die momenteel en binnenkort plaatsvinden.

Veel van deze investeringen zijn al jaren geleden gepland maar dragen op dit moment wel bij aan het anticyclisch investeren van ons als overheid. Meer recent genomen besluiten om te investeren passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. Deze investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

Met de overige kengetallen op gezond en groen, kan de provincie Utrecht het zich echter goed permitteren om te lenen en het eigen vermogen daadwerkelijk in te zetten.

1. Structurele exploitatieruimte

De ratio Structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte de provincie Utrecht heeft om de eigen lasten te dragen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Voor een nadere toelichting op het overzicht van de incidentele baten en lasten en de gehanteerde uitgangspunten verwijzen wij u naar paragraaf 4.4. Meerjarig beeld incidenteel en structureel.

Het kengetal structurele ruimte is gezond. Het kengetal betekent dat de begroting weerbaar en flexibel is voor eventuele extra onverwachte uitgaven.

1. Structurele exploitatieruimte		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Totaal structurele lasten	216.658	379.089	378.490	389.240	397.177	404.680
B	Totaal structurele baten	277.282	381.246	382.368	390.183	397.535	406.679
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
D	Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	0	1.936	646	1.873	2.896	3.119
E	Totale baten	409.409	400.620	404.819	406.780	413.152	411.902
	Ratio ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%	**15%**	**1%**	**1%**	**1%**	**1%**	**1%**

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De mate van weerbaarheid en flexibiliteit geeft in combinatie met de andere kengetallen, zoals structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit, een indicatie over de financiële positie van een provincie. De solvabiliteitsratio geeft aan hoe groot het eigen vermogen is als percentage van het totale vermogen.

De reserves worden komende jaren ingezet voor onder meer investeringen en groot onderhoud en dalen hierdoor. Daarnaast gaat de provincie Utrecht in de komende jaren leningen aantrekken om de investeringen in het openbaar vervoer en wegen te financieringen. Het is belangrijk dat ook de structurele rente- en afschrijvingskosten van de investeringen gedekt worden door de structurele baten.
Het vreemd vermogen bestaat ook uit een substantieel deel Nog te betalen subsidieverplichtingen. Deze balanspost zorgt er ook voor dat de solvabiliteit lager wordt.

2. Solvabiliteitsratio		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Eigen vermogen	559.310	468.973	404.098	336.183	285.296	274.485
B	Balanstotaal	862.713	862.593	895.616	892.911	882.214	905.462
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	**65%**	**54%**	**45%**	**38%**	**32%**	**30%**

3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde in provincies

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het gemiddelde tarief van alle provincies. Het is niet bekend hoe het gemiddelde tarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het gemiddelde tarief is daardoor vanaf 2020 ongewijzigd.

Dit kengetal is gezond. Het tarief opcenten MRB van de provincie Utrecht is lager dan het gemiddelde tarief opcenten MRB van de provincies. Zouden ook andere provincies in de komende jaren hun opcenten indexeren of verhogen, dan blijft deze ratio ook in 2024 in de categorie ‘gezond (groen)’ vallen.

3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	72,6	73,9	74,9	76,1	77,3	78,6
B	Gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	81,4	83,0	83,0	83,0	83,0	83,0
	(A/B) * 100%	**89%**	**89%**	**90%**	**92%**	**93%**	**95%**

3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het wettelijk maximumtarief. Het is niet bekend hoe het landelijk maximumtarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het landelijk maximumtarief opcenten MRB is vanaf 2020 ongewijzigd.

Zolang er maar genoeg onbenutte ruimte is tussen het tarief opcenten van de provincie Utrecht en het wettelijk maximum is er ruimte om de Begroting weerbaar en flexibel te houden.

3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	72,6	73,9	74,9	76,1	77,3	78,6
B	Tarief landelijk maximum	113,2	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0
	(A/B) * 100%	**64%**	**64%**	**65%**	**66%**	**67%**	**68%**

4. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de provincie loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de provincie (excl. onttrekkingen aan reserves). Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Het kengetal grondexploitatie is gezond.

4. Kengetal grondexploitatie		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	In exploitatie opgenomen bouwgronden	2.203	2.282	7.029	9.952	5.430	11.384
B	Onderhandenwerk	0	0	0	0	0	0
C	Totale baten (excl. mutat.reserves)	409.409	400.620	404.819	406.780	413.152	411.902
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**1%**	**1%**	**2%**	**2%**	**1%**	**3%**

5a/b. De netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie Utrecht ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een negatieve uitkomst betekent dat er geen netto-schuld is.

De provincie Utrecht gaat in de komende jaren leningen aantrekken om de investeringsuitgaven in het openbaar vervoer en wegen te financieringen. Het is belangrijk dat ook de structurele rente- en afschrijvingskosten van de investeringen worden gedekt door de structurele baten.

5a. Netto schuldquote		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Vaste schulden	0	118.460	220.862	261.516	333.016	349.122
B	Netto vlottende schulden	23.280	20.000	23.000	23.000	23.000	23.000
C	Overlopende passiva	262.221	239.237	232.785	258.009	227.124	245.331
D	Financiële vaste activa, genoemd in artikel 36, onderdelen d, e, f en g, van het BBV	25.000	25.000	25.000	25.000	0	0
E	Uitzettingen < 1jaar	278.132	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
F	Liquide middelen	576	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa	47.693	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	409.409	400.620	404.819	406.780	413.152	411.902
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-16%**	**64%**	**88%**	**104%**	**118%**	**127%**

5b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Vaste schulden	0	118.460	220.862	261.516	333.016	349.122
B	Netto vlottende schuld	23.280	20.000	23.000	23.000	23.000	23.000
C	Overlopende passiva	262.221	239.237	232.785	258.009	227.124	245.331
D	Financiële vaste activa, bedoeld in artikel 36, onderdelen b, c, d, e, f en g, van het BBV	29.589	29.139	28.689	28.239	2.789	2.339
E	Uitzettingen < 1jaar	278.132	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
F	Liquide middelen	576	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa	47.693	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	409.409	400.620	404.819	406.780	413.152	411.902
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-17%**	**63%**	**87%**	**103%**	**117%**	**126%**

6. Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen in relatie met de reserve Weerstandsvermogen geeft aan dat de provincie het benodigd weerstandsvermogen kan dekken.
Het kengetal weerstandsvermogen is uitstekend gezond. De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken.

6. Kengetal ratio weerstandsvermogen		Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
A	Reserve Weerstandsvermogen	30.956	46.638	47.888	47.888	47.888	47.888
B	Benodigde weerstandsvermogen	15.400	25.300	25.300	25.300	25.300	25.300
	Ratio weerstandsvermogen (A/B) x 100%	**2,0**	**1,8**	**1,9**	**1,9**	**1,9**	**1,9**

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die een bijdrage leveren aan de provinciale doelstellingen en daarom meerjarig ten dienste staan. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De kapitaalgoederen van de provincie Utrecht zijn:

- Kunstwerken
- Verhardingen
- Traminfrastructuur en voertuigen (trams).
- Wegmeubilair
- Verkeersregelinstallaties
- Groen
- Openbare verlichting
- Vaarwegen
- Provinciale gebouwen
- Grond

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan de provinciale doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen dan is overdracht of sloop aan de orde.
De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan de doelstellingen van Provincie Utrecht, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw (CROW).

3.3.2 Provinciale wegen

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.2.1 Verharding

De verharding van de circa 300 km hoofdwegen en ruim 300 km aan parallelwegen en fietspaden dient de kwaliteit te hebben om veilig gebruik van de weg mogelijk te maken, de doorstroming te bevorderen en te voldoen aan doelstellingen met betrekking tot leefbaarheid, milieu en duurzaamheid. Voor een objectieve vaststelling van de noodzaak van onderhoud aan verhardingen wordt de landelijke CROW-methode van rationeel wegbeheer toegepast. Het ambitieniveau voor verhardingen is vastgesteld op een kwaliteitsniveau B waarbij minimaal 95% aan deze eis voldoet
De te verwachten beheerkosten voor verharding zijn gebaseerd op inspecties en onderzoek en geven een beeld van de urgentie voor onderhoud. Hierbij wordt gezorgd voor een juiste balans tussen risico's, prestaties en kosten. Het onderhoud aan de verharding wordt uitgevoerd door marktpartijen. Op basis van schademetingen en inspecties worden kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit kunnen ook onvoorziene reparaties betreffen. Het groot onderhoud dat voortkomt uit de schademetingen en inspecties wordt uitgevoerd in een groot onderhoudsbestek of zelfs voor een heel traject in één keer. In het laatste geval wordt het zo veel mogelijk gecombineerd met verbeteringsmaatregelen in de trajectaanpak. Tot slot zijn onderhoudswerkzaamheden voorzien aan de riolering en hemelwaterafvoer onder de provinciale wegen en onderhoudswerkzaamheden aan de wegmarkering.

3.3.2.2 Kunstwerken

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van 240 civiele kunstwerken en 45 km aan geleiderail en geluidsschermen. Specifiek gaat het over (beweegbare) bruggen, viaducten, tunnels, damwanden, geleiderail, geluidsschermen, faunapassages en duikers. De kunstwerken worden in goede staat gehouden, dat wil zeggen functioneel, veilig (betrouwbaar) en schoon.
Voor het bepalen van de technische kwaliteitsniveaus van de kunstwerken wordt de landelijke norm NEN 2767-4 toegepast waarbij de conditie van een kunstwerk objectief wordt vastgesteld. Kunstwerken worden onderhouden

zodat ze een conditiescore 1,2 of 3 conform de NEN 2767-4 hebben. Het onderhoud is op de inspecties gebaseerd. Zodra de verwachte (theoretische) restlevensduur van een kunstwerk de grens van 5 jaar of minder bereikt, wordt vervanging van het kunstwerk voorbereid.

3.3.2.3 Wegmeubilair
Het areaal van het wegmeubilair kent een zeer grote verscheidenheid. Het betreft onder andere ruim 3.600 hectometerborden, zo'n 17.000 verkeersborden, ruim 230 ABRI's en meer dan 1.200 bebakeningszuilen. Voor de diverse onderdelen gelden evenzovele normen waaraan het beheer dient te voldoen, zoals de RVV 1990, de BABW, CROW 323 en de NEN 2767. Door regelmatige inspectie (zelfs wekelijks) wordt het meubilair gecheckt op de onderhoudsstaat. Indien nodig wordt direct actie ondernomen als met name de veiligheid en functionaliteit in het geding komt.

3.3.2.4 Verkeersregelsinstallaties en verkeersmanagement
De ruim 130 verkeersregel-en verkeersmanagement installaties spelen een belangrijke rol bij de veiligheid van de verkeersafwikkeling en bij het bevorderen van doorstroming van het verkeer door regionaal verkeersmanagement. De VRI's van gemeenten en provincie zijn met elkaar gekoppeld aan het en door de regio partners aangeschafte Verkeersregelinstallatie-Beheer-Centrale (VRI-BC). Het Netwerk Management Systeem (NMS) wordt gebruikt voor het uitvoeren van doorstromingsscenario's in het regionale netwerk. Deze scenario's zijn vastgelegd door de regiopartners. Het onderhoud en contractmanagement van deze systemen ligt bij de provincie Utrecht.
De provincie maakt sinds 1 april 2019 gebruik van een integraal prestatiecontract (IPC) voor het beheer en onderhoud van verkeersregelinstallaties, openbare verlichting en een deel van de wegkantsystemen. Dit prestatiecontract optimaliseert de kwaliteit, doordat storingen sneller worden opgelost en leidt tot een afname van het aantal storingen door vroegtijdig onderhoud. Dit IPC zorgt vanaf 2019 echter wel voor een structurele kostenverhoging om de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.5 Wegverlichting
Leidend principe voor het beheer van wegverlichting is donker waar het kan, licht waar nodig. Dit sluit aan op actuele inzichten, richtlijnen en technische ontwikkelingen (waaronder ledverlichting). Hiermee wordt aangesloten op doelen m.b.t. de energietransitie en duurzaamheid binnen de randvoorwaarden voor veiligheid van de verkeersafwikkeling, sociale veiligheid op wegen en fietspaden en de doorstroming van het verkeer. Momenteel beheren we o.a. ruim 11.000 armaturen, 9700 masten, zo'n 1.400 verlichte bewegwijzeringsvlaggen en 126 (schakel)verdeelkasten. Speciale aandacht is er voor de van diverse gemeenten overgenomen lichtmasten. Deze zijn verouderd en worden gedurende de komende jaren vervangen.
De provincie Utrecht heeft het onderhoud van de openbare verlichting ook ondergebracht in het IPC. Dit heeft als doel de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.6 Groen
Het groenbeheer langs de provinciale wegen is omvangrijk. Zo beheren we ca. 500 ha gras, 250 km sloten, 25 km hagen en circa 60.000 bomen. De provincie Utrecht past waar mogelijk ecologisch wegbermbeheer toe langs haar wegen. Het hanteren van de gedragscode infrastructuur resulteert in het tijdig rekening houden met de aanwezige flora en fauna. Bij het groenonderhoud mag de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer niet in het geding komen.
De provincie streeft tevens naar een duurzaam bomenbestand en beplantingsbestand langs de provinciale wegen. Meer diversiteit in soorten maakt het bomenbestand beter weerbaar tegen ziekten en plagen. Het beheer is een koppeling van de verkeersveiligheid, ecologie en het landschap.
Het vast onderhoud aan het groen, zoals het maaien van bermen en sloten en het knippen van hagen wordt door een marktpartij uitgevoerd. Bij het groenonderhoud komt gemiddeld ruim 7.000 ton maaisel vrij, wat duurzaam wordt verwerkt. En de verwachting is dat in het najaar ca. 800 ton aan blad zal worden afgevoerd. Jaarlijks wordt voor 1/3 deel van het bomenbestand een veiligheidscontrole uitgevoerd en onderhouden (snoei/vervanging). Daarnaast wordt aan plaagbestrijding gedaan en worden bermsloten gebaggerd. Ook in 2021 zal er aandacht uitgaan naar de gevolgen van de essentaksterfte en eikenprocessierups. Dit zal bestreden worden het wegsnoeien van dode takken of vellen van de gehele boom. De eikenprocessierups neemt in aantallen fors toe en zal op basis van het in maart 2020 door GS vastgestelde beleid in 2021 worden bestreden.

3.3.2.7 Wat gaat dat kosten?
In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het meerjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. De werkelijke kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2021 - 2024 zijn weergegeven in de onderstaande tabel. Deze budgetbehoefte is opgenomen in het MOP 2021 - 2024 als bijlage bij deze begroting. Het vast onderhoud wordt verrekend met de algemene middelen, het variabel onderhoud met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

	2021	2022	2023	2024
Vast onderhoud	€ 8.406.000	€ 8.406.000	€ 8.406.000	€ 8.406.000
Variabel onderhoud	€ 13.579.000	€ 13.967.000	€ 15.991.000	€ 13.538.000
Beschikbaar	€ 18.071.000	€ 18.051.000	€ 18.051.000	€ 18.051.000
Mutatie reserve	€ 3.914.000	€ 4.322.000	€ 6.346.000	€ 3.893.000
Verloop reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen				
Beginstand	€ 21.740.000	€ 17.826.000	€ 13.504.000	€ 7.158.000
Mutatie reserve	€ 3.914.000	€ 4.322.000	€ 6.346.000	€ 3.896.000
Eindstand	€ 17.826.000	€ 13.504.000	€ 7.158.000	€ 3.265.000

3.3.3 Assets Openbaar Vervoer

3.3.3.1 Wat willen we bereiken?
Het openbaar vervoer is van groot belang voor de bereikbaarheid van onze provincie. De belangrijkste assets die de provincie in eigendom heeft zijn de trambaan met bijbehorende haltes en opstelterreinen, 53 lage vloertrams met een lengte van 33 of 41 meter, de tramremise, de busstallingen bij Westraven en op het remiseterrein in Nieuwegein, de voorzieningen voor het Dynamisch Reisinformatie Systeem (DRIS), telematicavoorzieningen en het Operationeel Controle Centrum (OCC) waar het tram- en busverkeer wordt aangestuurd. De openbaar vervoer assets vormen de basis van kwalitatief hoogwaardig vervoer voor de reiziger. Oftewel veilig, frequent, snel, betrouwbaar, toegankelijk en comfortabel. De tram biedt een hoge vervoercapaciteit op de belangrijke verbindingen naar Utrecht Science Park, Nieuwegein en IJsselstein. Het openbaar vervoer wordt duurzaam ingericht en onderhouden, en zo goed mogelijk ingepast in de omgeving.

Het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets is risico-gestuurd. Dat wil zeggen dat onderhoudsmaatregelen worden bepaald op basis van het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico's en kosten. De onderhoudsstaat van de assets wordt bepaald op basis van inspecties uitgevoerd door eigen personeel en externe deskundigen. De belangrijkste prestatie-indicatoren zijn de veiligheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de assets. De risico's zijn verstoringen die deze prestaties bedreigen. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd om de prestaties te borgen en de risico's te beheersen. Naast planmatig onderhoud vindt correctief onderhoud plaats en als zich onverhoopt storingen voordoen worden die verholpen.

3.3.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?
Bij het beheer en onderhoud worden de volgende arealen (type assets) onderscheiden:

Infrastructuur
De infrastructuur bestaat uit de trambanen, met beveiliging, overwegen, energievoorziening, et cetera, naar Utrecht Science Park, Nieuwegein-Zuid en IJsselstein-Zuid, alsmede de opstelterreinen en de sporen bij de remise. Concreet is de volgende infrastructuur in beheer:

Specificatie	SUNIJ-lijn	Uithoflijn	Remise
Kunstwerken	12 Kunstwerken, waaronder 1 brug en 1 tunnel	16 Kunstwerken, waaronder 9 bruggen/viaducten en 2 onderdoorgangen	
Spoor, wissels en overwegen	49 km spoor, 25 wissels, 77 overwegen en overpaden	19 km. spoor, 14 wissels, 33 overwegen en overpaden	5,7 km spoor, 36 wissels
Bovenleiding	700 masten en 49 km rijdraad	505 masten en 19 km Rijdraad	250 masten en 5,7 km. rijdraad
Energievoorziening onderstations	8	4	1
Beveiliging	18 overwegen, 25 wissels beveiligd	1 AHOB, 14 wissels beveiligd	26 wissels centraal bediend, 10 wissels hand bediend

Tram 22 van/naar Utrecht Science Park is eind 2019 in gebruik genomen, en in 2020 is de sneltram Utrecht – Nieuwegein – IJsselstein (SUNIJ-lijn) grotendeels vernieuwd. De infrastructuur op het remiseterrein is in 2019 opnieuw aangelegd. Van de (ver)nieuw(d)e infrastructuur wordt in het dagelijkse beheer beschouwd hoe de prestaties zich ontwikkelen en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd, uitgevoerd en indien nodig bijgestuurd. In het geval van gebreken en/of storingen vindt storingsafhandeling en correctief onderhoud plaats. Voor de diverse werkzaamheden zijn (raam)contracten afgesloten met uitvoerende partijen. In 2021 wordt een nieuw servicecontract voor de assentellers geïmplementeerd. Het onderhoudscontract met de Proces Contract Aannemer voor het onderhoud van de onderbouw en bovenbouw van de trambaan wordt in 2021 opnieuw Europees aanbesteed.

Het is de bedoeling dat in 2021 een vervoerkundige koppeling tot stand wordt gebracht tussen tram 22 en de SUNIJ-lijn, waarmee er een doorgaande tramverbinding via het Centraal Station ontstaat. De provincie beheert ook de gecombineerde tram-/busbanen bij het station en in Utrecht Science Park, net als de kunstwerken waar de tram gebruik van maakt. In 2021 worden er diverse verbeteringen aan de infrastructuur uitgevoerd, en vindt er op beperkte schaal technische vervanging van infrastructuur plaats:

- Realisatie Tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn
- Pilot Lane Lights bij overwegen
- Veiligheidsmaatregelen Leidsveertunnel en Smakkelaarsveld
- Beveiliging van de opstelterreinen en realisatie van verlichting bij de opstelsporen op het remiseterrein
- Vervanging spoorstaven SUNIJ-lijn
- Vernieuwing overweg St. Antonius ziekenhuis Nieuwegein

Tevens wordt er gestudeerd op de mogelijkheden om het tramsysteem minder storingsgevoelig, robuuster en efficiënter te maken. Dat kan mogelijk bewerkstelligd worden met een aanpassing van de trambeveiliging, in combinatie met de fysieke inrichting en sturing van wissels en keermogelijkheden.

Trammaterieel
In 2021 zijn er 53 CAF trams met een lage vloer in gebruik; 27 trams met een lengte van 33 meter, en 26 trams met een lengte van 41 meter waarvan de 4 laatste exemplaren 1e kwartaal 2021 worden geleverd. In het kader van de vlootoptimalisatie zijn er nog 5 extra 41 meter trams besteld die eind 2021 en begin 2022 geleverd zullen worden. De vlootoptimalisatie maakt de tramvloot robuust en toekomstbestendig en zorgt ervoor dat bij uitval van een tram sneller een vervangende tram beschikbaar is. Het trammaterieel wordt verhuurd aan de concessiehouder U-OV.

Specificatie	Aantal
CAF trams 33 meter	27
CAF trams 41 meter	26

Alle trams zijn relatief nieuw en vallen deels nog onder de garantie van de leverancier. De garantie op de 33 meter trams loopt als eerste af in september 2021. Om te blijven beschikken over gestandaardiseerd en hoogwaardig trammaterieel worden jaarlijks noodzakelijke modificaties uitgevoerd. In 2021 betreft dit bijvoorbeeld apparatuur om de status van de voertuigen te kunnen analyseren. Voor het onderhoud worden reservematerialen ingekocht, waarbij er een strategische voorraad wordt aangehouden om de continuïteit zo goed mogelijk te garanderen. Het onderhoud aan de trams wordt uitgevoerd in de nieuwe tramremise door de partij die eind 2019 op basis van een Europese aanbesteding geselecteerd is. Met de onderhoudspartij wordt gekeken hoe het onderhoud kan worden geoptimaliseerd, zodanig dat de afgesproken hoeveelheid trams altijd kan worden geleverd. Daarvoor wordt in 2021 geïnvesteerd in de onderhoudsroosters, opleidingen, specialistische gereedschappen en ondersteunende systemen. Op basis van de ervaringen met de nieuwe trams en werkplaats worden er in 2021 enkele aanpassingen gedaan in de werkplaats om veilig en efficiënt te kunnen werken. De reiniging van de trams (interieur en exterieur) wordt eind 2020 opnieuw aanbesteed in combinatie met de schoonmaak van de werkplaats en haltes.

Haltes en Gebouwen
In 2021 is als areaal in beheer:

Specificatie	Aantal
Haltes SUNIJ-lijn	23
Haltes Uithoflijn	9
Bushaltes	5
Tramremise Nieuwegein	1
Busremise Westraven	1
Extra busstalling remiseterrein Nieuwegein	1
Personeelsvoorzieningen	3

Alle tramhaltes zijn relatief recent aangelegd of vernieuwd. Op of nabij de tramperrons zijn voorzieningen aanwezig als in-/uitcheckpalen, kaartverkoopautomaten, DRIS-displays, cameratoezicht, abri's, bankjes, hekwerken en fietsenstallingen. Op de haltes vindt deels preventief onderhoud plaats, maar belangrijker nog zijn het correctief onderhoud, het herstel van schade als gevolg van vandalisme en de wintermaatregelen. Het contract voor het reinigen van de haltes wordt eind 2020 opnieuw aanbesteed in combinatie met de schoonmaak van de trams en werkplaats. De provincie voert tevens het beheer en onderhoud uit van de bushaltes aan de gecombineerde tram-/busbaan door Utrecht Science Park, en de bushaltes Utrecht Centraal Centrumzijde (UCC) en P+R Science Park.

Het areaal gebouwen is in 2020/2021 uitgebreid. In 2020 is de nieuwe tramremise in Nieuwegein in gebruik genomen. Het beheer en onderhoud omvat het terrein, de werkplaats met technische installaties, en de verkeersleidingspost (OCC Operationeel Controle Centrum). Op basis van de gebruikservaringen met de nieuwe werkplaats en trams worden er in 2021 in de werkplaats enkele aanpassingen verricht om het onderhoud aan de trams veilig en efficiënt uit te kunnen voeren. Daarnaast wordt de schoonmaak van de werkplaats eind 2020 opnieuw aanbesteed in combinatie met de reiniging van de trams en haltes. Op het remiseterrein in Nieuwegein is in 2020 tevens een extra stalling voor elektrische bussen gerealiseerd. De extra busstalling functioneert naast de nieuwe duurzame busstalling Westraven die in 2021 in gebruik wordt genomen en waar ook een werkplaats en kantoren ter beschikking staan. Het beheer van de kantoren op het remiseterrein en in de busstalling is ondergebracht bij de facilitaire dienst van de provincie. De ruimtes worden verhuurd aan de concessiehouder U-OV en de onderhoudspartijen. Omdat het gebruik van het remiseterrein in Nieuwegein is geïntensiveerd vinden er in 2021 nog enkele aanpassingen plaats van de inrichting, toegang en beveiliging.

Bij de eindpunten van de tram in Nieuwegein-Zuid en IJsselstein-Zuid is een pauze- en toiletvoorziening aanwezig voor de trambestuurders, en ook op het busstation in Breukelen staat een personeelsvoorziening. Bij het eindpunt Nieuwegein Zuid wordt in 2021 een nieuwe modulaire voorziening gerealiseerd. Tevens zijn er personeelsvoorzieningen bij het eindpunt P+R Science Park en op perron C van het busstation Jaarbeurszijde in ontwikkeling.

Telematica
Voor het openbaar vervoer zijn veel telematicavoorzieningen nodig. Dat betreft bijvoorbeeld de verbindingen en systemen om het tramverkeer te beveiligen en aan te sturen (seinen, wissels, overwegen, bedienbare poorten, etc.). Veel systemen zijn redundant uitgevoerd om uitval te voorkomen. De spil in de aansturing van het tram- en busverkeer is het Operationeel Controle Centrum (OCC). Het OCC is in 2020 verhuisd naar de nieuwe tramremise. Technisch komt hier veel tezamen. Zo wordt ook cameratoezicht gehouden op de tramhaltes en de bushaltes bij Utrecht Centraal aan de centrum- en jaarbeurszijde. In totaliteit zijn er 180 camera's in beheer, exclusief de camera's die in de trams aanwezig zijn. Andere voorzieningen zijn de in- en uitcheckpalen en verkoopautomaten bij de tramhaltes en de DRIS-informatie bij alle tram- en bushaltes in de provincie. Het contract voor het onderhoud van DRIS is in 2020 opnieuw aanbesteed, en in 2021 wordt het merendeel van de DRIS-displays op de haltes vernieuwd. Tot slot zijn er diverse systemen actief om het beheer en onderhoud van de openbaar vervoer assets te ondersteunen.

Specificatie	Aantal
DRIS panelen	600
Camera's	180
Kaart verkoop automaten	68
SOS palen (UCC)	2
Operationeel Controle Centrum	1
Glasvezelkabel	60 km
Bedienbare poorten	9
Servers	11

In 2021 wordt er geïnvesteerd in de vervanging en verdere ontwikkeling van de telematicavoorzieningen. Zo worden de camera's op het busstation Jaarbeurszijde vervangen, vindt er een periodieke upgrade en vervanging plaats van sensoren in schakelkasten en assets, worden enkele websites voor de werkplanning vernieuwd, en diverse applicaties worden doorontwikkeld en uitgerold. Het systeem waarmee contact wordt onderhouden met de trams, zowel digitaal als via spraakcommunicatie, wordt in 2021 vervangen door een nieuw Exploitatie Beheer Systeem (EBS). Daarvoor vindt een Europese aanbesteding plaats. Met het nieuwe EBS kan de verkeersleiding verbeterd sturing geven aan de dienstregeling met hogere frequenties.

3.3.3.3 Wat gaat dat kosten?
In de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 is een jaarlijkse budgetbehoefte van €17,3 miljoen begroot voor het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets.

Categorie	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Openbaar Vervoer	17.300	17.300	17.300	17.300
Totaal lasten	17.300	17.300	17.300	17.300

De werkelijke kosten voor het beheer en onderhoud fluctueren jaarlijks. De verschillen worden toegevoegd aan- of onttrokken uit een bestemmingsreserve. De jaarlijkse onderhoudskosten worden inzichtelijk gemaakt in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP). Het MOP is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur - wegen, vaarwegen en het openbaar vervoer assets. In het MOP 2020 zijn onderstaande onderhoudskosten begroot:

MOP 2021 x € 1.000	Vast	Variabel	Totaal
Infrastructuur	8.074	800	8.874
Trammaterieel	6.470	460	6.940
Gebouwen	980	400	1.380
Tramhaltes	721	0	721
Telematica	1.064	640	1.704
Algemene beheerkosten	605	1.052	1.657

Totaal	17.914	3.352	21.276
Te verrekenen inkomsten			614
Kadernota Kapitaalgoederen			17.300
Onttrekking reserve			3.352

Op de openbaar vervoer assets zijn er ook baten, met name uit de verhuur van de trams aan de concessiehouder (9,8 miljoen), en huur- en servicekosten van de gebouwen (0,5 miljoen). Deze posten staan elders op de begroting, omdat ze gerelateerd zijn aan de concessie U-OV en de daarin te verlenen exploitatiebijdrage. Hogere opbrengsten waaronder twee specifieke inkomstenposten, namelijk de beheerwerkzaamheden die de provincie in de nabijheid van de trambaan uitvoert voor andere partijen en de schade-uitkeringen, worden hier verrekend.

De beheer- en onderhoudskosten zijn in 2021 aanzienlijk hoger dan de meerjarenbegroting. Dat geldt zelfs voor de vaste kosten, die elk jaar terugkeren. De oorzaak daarvan ligt in de vernieuwing en uitbreiding van het tramsysteem met de Uithoflijn inclusief de aanwezige kunstwerken, een stijgend prijsniveau, en strategische areaaluitbreiding ten behoeve van het openbaar vervoer zoals de busstallingen en noodzakelijke personeelsvoorzieningen. Daarnaast is jaarlijks budget nodig voor variabele kosten. Nu zijn dat met name maatregelen om de aanpassingen van het tramsysteem te optimaliseren, en het beheer en onderhoud op orde te brengen. In de toekomst betreft dit de kosten voor groot onderhoud aan de assets. Om de toekomstige budgetbehoefte te bepalen wordt de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 in 2021 herzien voorafgaand aan de programmabegroting 2022. De basis hiervoor wordt gevormd door de meerjarige planning van beheer en onderhoud.

3.3.4 Provinciale vaarwegen

Wat willen we bereiken?

De provinciale vaarwegen, 18 km Eem, 17 km Merwedekanaal en 4,5 km Oude Rijn, voldoen aan de normen voor vaardiepten, mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT), de richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) Richtlijnen Vaarwegen 2005. Het kwaliteitsniveau voor de Eem is uitgewerkt in de Eemvisie. Het voorziet in recreatief vaarweggebruik en de mogelijkheid om beroepsvaart tot 1.000 ton (CEMT-klasse III) naar Amersfoort mogelijk te maken en te houden. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is integraal overgedragen aan de provincie Zuid-Holland (zie ook 3.2 Wat willen we bereiken)

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor het bepalen van de onderhoudsmaatregelen aan de Eem wordt geschouwd en gericht geïnspecteerd. Zo wordt de bevaarbaarheid van de Eem voor vrachtschepen tot 1.000 ton jaarlijks gecontroleerd. Voor het Merwedekanaal geldt dat de bevaarbaarheid van schepen tot 1750 ton wordt gecontroleerd. Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zijn afspraken gemaakt over taken en de verdeling van kosten De raming voor deze taken kent een planning tot en met 2020.Calamiteiten en onvoorziene omstandigheden zijn niet in deze raming verwerkt. Nieuwe afspraken met betrekking tot een nieuwe meerjarenraming tussen de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zullen in 2020 worden gemaakt

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de gemeente Vijfheerenlanden. Deze gemeente maakt deel uit van Provincie Utrecht. Met deze aanpassing komt ongeveer 2/3 deel van het Merwedekanaal onder beheer van Provincie Utrecht. Er vindt nog politieke besluitvorming plaats op welke manier het onderhoud met de financiële consequenties in de toekomst plaats gaat vinden.

Door dezelfde herindeling als bij het Merwedekanaal komt ook een gedeelte van de rivier de Linge op Utrechts grondgebied. De provincie Zuid-Holland betaald tot en met het jaar 2020 een bijdrage aan het waterschap Rivierenland. Met ingang van 2021 zal de provincie Utrecht dit overnemen. Daar moet nog een bestuurlijke overeenkomst, inclusief een financiële paragraaf worden gesloten.

Wat gaat dat kosten?

In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het langjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. De werkelijke kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2021-2024 zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Doorkijk vaarwegen 2021-2024				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 730.000	€ 730.000	€ 730.000	€ 730.000
Vast onderhoud baten	-€ 80.200	-€ 80.200	-€ 80.200	-€ 80.200
Variabel onderhoud kosten	€ 765.600	€ 765.600	€ 1.786.400	€ 765.600
Variabel onderhoud baten	€ -332.000	€ -332.000	€ -332.000	€ -332.000

3.3.5 Provinciale gebouwen

Nieuwe Tramremise

In 2020 heeft team Facilitair de exploitatie van de kantoorvoorzieningen en servicing van de Nieuwe tramremise op zich genomen. De lasten voor het beheer en onderhoud zijn opgenomen in een meerjarenonderhoudsprognose en investeringsplan en worden, indien noodzakelijk, in de komende Kadernota's verantwoord.

Provinciale gebouwen **Specificatie**	**Aantal**
Huis voor de provincie, Archimedeslaan 6	1
Monumentaal pand Paushuize	1
Dienstwoningen (verpacht voor 30 jaar)	2
Steunpunten in De Meern en in Huis ter Heide	2

3.3.5.1 Huis voor de provincie

Wat willen we bereiken?

Ambitieniveau

Het Huis voor de provincie bestaat uit 19 verdiepingen inclusief een entreegebied met diverse voorzieningen, een centraal vergadercentrum en een technische ruimte op de 19e verdieping. Een aantal verdiepingen wordt verhuurd aan externe organisaties. Door het vertrek van de grootste huurder is een aantal etages per 1 april 2020 leeg komen te staan. In het tweede kwartaal van 2020 is begonnen met het technisch moderniseren en opnieuw verhuurgereed van deze ruimten. Vanaf het tweede kwartaal van 2021 zullen deze kantoorvoorzieningen gereed zijn voor gebruik door de provincie (één verdieping) en haar huurders. De lasten zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan (MIP).

Om de functionaliteit van het gebouw en de installaties te waarborgen is in 2020 een nieuwe aanbesteding opgestart om het onderhoud bij diverse specialistische leveranciers onder te brengen. Deze aanbesteding wordt afgerond in 2021. Het ambitieniveau van het onderhoud blijft conform NEN2767 op conditieniveau 3: sober en doelmatig. Dit houdt in dat de gebouwdelen in goede functionele staat worden gehouden met plaatselijk zichtbare veroudering. Duurzaamheid en circulariteit krijgen een prominentere rol binnen deze overeenkomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

Beheersplan

De provincie is bezig met de actualisatie van haar meerjarenonderhoudsprognose (MOP) en meerjareninvesteringsplan (MIP) voor het gebouwbeheer en -onderhoud van het provinciaal vastgoed en de terreinen. De MOP en het MIP zullen worden opgeleverd in het eerste kwartaal van 2021.
De uitvoering van de klimaatdoelstellingen (zie hiervoor de paragraaf Bedrijfsvoering (Overhead), Verduurzamen eigen vastgoed) zullen in de nabije toekomst invloed hebben op de huidige gebouw- en installatiedelen. De kosten van deze verduurzamingsmaatregelen zullen inzichtelijk moeten worden gemaakt en vormen vanaf volgend jaar onderdeel van de bijgestelde MOP. Eventuele afwijkende gevolgen voor de lopende begroting zullen worden verwerkt in de Zomernota 2021 en worden opgenomen in de Kadernota 2022-2025.

Majeure ontwikkelingen
De uitvoering van de klimaatdoelstellingen zoals deze landelijk, door de IPO als ook in het coalitieakkoord zijn opgesteld, is ondergebracht in de concernopgave Verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Dit gaat mede gevolgen hebben voor het vernieuwen en onderhouden van de huidige gebouw- en installatiedelen. Om desinvesteringen te voorkomen en toekomstige duurzaamheidsinvesteringen op een natuurlijk moment te laten plaatsvinden, wordt het planmatig onderhoud hierop afgestemd. Een eerste stap hiervoor is in het coalitieakkoord 2019-2023 overeengekomen, door € 1,3 miljoen aan duurzaamheidsinvesteringen voor 2020 op te nemen. Zie hiervoor ook het onderdeel 'Investeringen' bij 10. Overzicht Overhead.

Achterstanden in onderhoud
Met het betrekken van het Huis voor de provincie in 2012 zijn in tegenstelling tot de renovatie van de eigen verdiepingen de huurdersverdiepingen vanuit kostenoverwegingen niet meegenomen. Met het vertrek van ABN AMRO dienen verdiepingen 3 t/m 6 technisch te worden gemoderniseerd. De lasten zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan (MIP).

Uit het beheersplan voortvloeiende lasten meerjaren perspectief en verloop van de voorziening.
De lasten vanuit het beheersplan worden deels ten laste gebracht van de reserve Groot onderhoud Huisvesting. Naast de reserve groot onderhoud zijn er ook (vervangings)investeringen. Deze zijn in het MIP opgenomen. Voor de MIP/MOP overzichten zie het onderdeel 'Investeringen' bij 10. Overzicht Overhead.

3.3.5.2 Paushuize incl. dienstwoningen

Wat willen we bereiken?
Ambitie
Paushuize behoort tot één van de meest duurzame monumenten van Nederland en is door renovatie behouden als cultureel erfgoed. In dat kader is er voor het buitenonderhoud een subsidie aangevraagd en gehonoreerd. Al het onderhoud is afgestemd op het behoud van haar monumentale waarde. Paushuize wordt door een externe partij geëxploiteerd en heeft daarnaast een ceremoniële functie voor het provinciebestuur. Maandelijks worden er voor geïnteresseerden kosteloos rondleidingen georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het bouwkundig onderhoud is een specialistische aannemer gecontracteerd. Zijn opdracht is het in de huidige staat houden van het gebouw met inachtneming van cost-control en soberheid.

Majeure ontwikkelingen
Werkzaamheden aan de Kromme Nieuwegracht hebben geresulteerd in een versneld funderingsherstel, waardoor de fundering voor de komende 50 jaar weer in orde is. Hiervoor wordt door team Facilitair een plan opgesteld en voor goedkeuring aan de gemeente voorgelegd. Na goedkeuring van de afdeling monumentenzorg van gemeente Utrecht worden de werkzaamheden gestart.

De provincie heeft met de exploitant van Paushuize afspraken gemaakt over de gedeeltelijke kwijtschelding van de huursom tot aan 1 juli 2020, ter compensatie van het geleden verlies van de exploitant ten tijde van de sluiting van Paushuize na de covid19-uitbraak.

Achterstallig onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.3 Steunpunten De Meern en Huis ter Heide

Wat willen we bereiken?
Ambitie
Vanuit steunpunten De Meern en Huis ter Heide worden de provinciale wegen beheerd. In steunpunt Huis ter Heide is tevens de Regionale Verkeermanagement Centrale (RVC) gehuisvest. Om de functionaliteit van de RVC te waarborgen is een centrale noodstroomvoorziening aanwezig. Voor het beheer en onderhoud worden de standaarden van NEN 2727, conditieniveau 3 gehanteerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het beheer en onderhoud is voor de steunpunten ook een meerjaren onderhoudsprognose opgesteld. Aan de hand van deze MOP wordt het planmatige onderhoud uitgevoerd.

Majeure ontwikkelingen
De doelstelling is om steunpunt Huis ter Heide geheel energie neutraal te maken. Hiervoor zijn op diverse daken zonnepanelen aangebracht. Toepassing van warmtepompen en dergelijke wordt onderzocht.

Achterstanden in onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.4 Wat gaat dat kosten?
Meerjarenbegroting Beheer en onderhoud

Categorie	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Huis voor de provincie	500	1.071	478	168	126	158
Paushuize incl. dienstwoningen	44	42	27	42	8	
Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	63	43	78	39	62	8
Totaal lasten	**607**	**1.156**	**583**	**249**	**196**	**166**

Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 en 2019 is geconstateerd dat de voorziening groot onderhoud niet meer aan de eisen voldeed. Het gehele saldo van deze voorziening per ultimo 2018 en 2019 is daarom vrijgevallen en overgeboekt naar de reserve Huisvesting, waarvan in deze begroting 2021 wordt voorgesteld om die qua kenmerken om aan te passen naar een 'Reserve Groot onderhoud Huisvesting'. Het nut en de noodzaak van de voorziening blijft namelijk bestaan, én daarnaast wordt de meerjarenonderhoudsprognose (MOP) geactualiseerd, waardoor na actualisatie de voorziening groot onderhoud weer zal worden opgenomen.

3.3.6 Grond
Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

3.4 Financiering

3.4.1 Algemeen

De wettelijke kader van de treasuryfunctie wordt bepaald door de Wet Financiering decentrale overheden (wet Fido). Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. Om dit te bereiken moet de provincie voldoen aan een aantal normen zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
In het treasurystatuut zijn de bepalingen voor de infrastructuur voor het uitvoeren van de treasury opgenomen. De uitgangspunten voor treasury zijn:

1. Treasury voert haar taken prudent uit met inachtneming van de interne en externe kaders
2. Treasury voert haar activiteiten uitsluitend uit voor de uitoefening van de publieke taak door de provincie Utrecht.

De doelstellingen voor treasury zijn:
Operationele en tactische doelstellingen:

1. Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke condities
2. Het tijdig aantrekken van voldoende financieringsmiddelen teneinde het in de jaarlijkse begroting vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren (beschikbaarheid)
3. Het optimaliseren van kosten van financiering en opbrengsten op de verstrekte leningen
4. Het zorgdragen voor kosteneffectief, efficiënt en betrouwbaar betalingsverkeer
5. Toezien op een correcte vastlegging van de treasury transacties in de verslaglegging.

Strategische doelstellingen:

6. Het identificeren, analyseren en beheersen van risico's die de financiële positie en (rente)resultaten zouden kunnen aantasten
7. Het bewaken van de ontwikkeling van de (netto) schuldpositie, inclusief proactief advisering indien de grenzen van kasgeldlimiet bij kortlopende leningen en renterisiconorm bij langlopende leningen dreigen te worden overschreden
8. Signaleren en adviseren indien er sprake is van strijdigheid van besluitvorming (of beleid) met (nieuwe) regelgeving, gerelateerd aan treasury.

Binnen de financiële functie van de provincie is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus van de controlfunctie dan ook gericht op de baten en lasten en die van treasury op de feitelijke in- en uitgaande kas- en financieringsstromen.

3.4.2 Financiering

Er vindt een omslag van financieringsoverschot € 192 mln. (eind 2019) plaats naar een financieringstekort € 350 mln. Dit betekent per saldo een uitstroom van liquide middelen van € 542 mln. gedurende 2020-2024. Deze uitstroom van middelen is gebaseerd op de begroting.

Overzicht van de te verwachte leningen (bedragen x € 1 mln.):

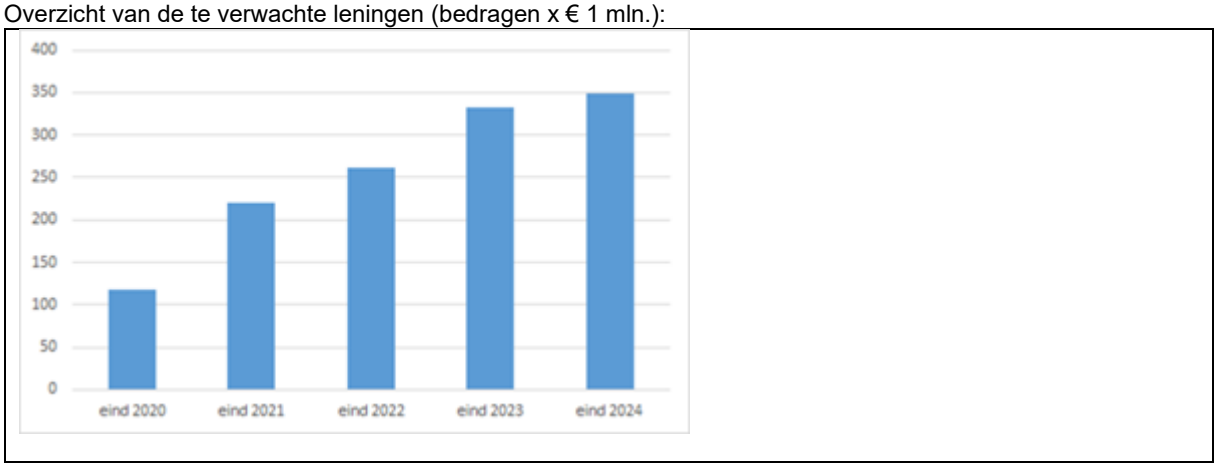

3.4.3 Rente

De verwachting is dat de ECB de rente voor de komende periode laag houdt om Europese economieën te blijven stimuleren en de inflatie te verhogen. De depositorente, waartegen banken hun geld kunnen stallen bij de ECB, is -/- 0,5%.
De rentestanden van lineaire leningen zijn (bron BNG september 2020):

Looptijd	Rente %
1 jaar	-/-0,400%
2 jaar	-/- 0,375%
5 jaar	-/- 0,250%
10 jaar	-/- 0,100%
15 jaar	0,050%
20 jaar	0,200%
30 jaar	0,350%

Vanwege de verwachting dat de rente de komende periode laag blijft is het bij het opstellen van deze paragraaf gunstig om lineaire leningen aan te trekken met een looptijd van tien jaar. De provincie voldoet aan de wettelijk renterisiconorm (zie Wettelijke normen).
Er komt eind 2020 een statenvoorstel met een visie op treasury, waarin richting wordt gegeven op het financieringsbeleid van de provincie Utrecht.

3.4.4 Wettelijke normen

Het aantrekken van leningen zorgt ervoor dat de organisatie renterisico loopt op haar leningen. De gevoeligheid voor eventuele (on)verantwoorde rentefluctuaties wordt door de wet Financiering Decentrale Overheden (fido) genormeerd door middel van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, voor respectievelijk de kortlopende en langlopende leningen.

a. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld om een grens te stellen aan de omvang van korte leningen. De gemiddelde korte financiering wordt per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde korte financiering bij de provincie maximaal 7% mag bedragen van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. Op basis van de gegevens in deze begroting voldoet de provincie aan de kasgeldlimietnorm.

b. Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om eventuele te grote fluctuaties van de rentes op de langlopende schuld te voorkomen. Het renterisico wordt verkleind door de aflossingen in de tijd te spreiden. De hoogte van de jaarlijkse betaalde aflossingen en contractuele renteherzieningen op leningen is maximaal 20% van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. In het onderstaande overzicht renterisiconorm zijn aflossingen opgenomen van lineaire leningen met een looptijd van tien jaar.

Renterisiconorm	2021	2022	2023	2024
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	469.694	474.695	464.039	422.713
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	93.939	94.939	92.808	84.543
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	22.086	26.152	33.302	34.912
Renterisico op de vaste schuld	22.086	26.152	33.302	34.912
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**71.853**	**68.787**	**59.506**	**49.630**

Schatkistbankieren

Door wijziging van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf

financiert op de geld -en kapitaalmarkten), met een wettelijk minimumpercentage van 0%, in de schatkist aan te houden. Deze regeling trad per 31 december 2013 in werking.

3.4.5 Financieringsinstrumenten

De inzet van financiële beleidsinstrumenten, zoals revolverende fondsen, geborgde leningen en verstrekte leningen, past bij de tijdsgeest waarin de provincie en andere lokale overheden in toenemende mate kiezen voor een faciliterende rol. Dit betekent dat zij realisatie van publieke doelstellingen steeds vaker geheel of gedeeltelijk onderbrengen bij (private) partijen.

Vanuit het beleid wordt als eerste beoordeeld of een financieringsinstrument geschikt is om bij te dragen aan de te realiseren doelen. In de nota Financieringsbeleid zijn de kaders van de financieringsinstrumenten vastgesteld. De algemene kaders van de financieringsinstrumenten zijn:

1. Er is sprake van publiek belang
2. Er is sprake van marktfalen
3. Betrokkenheid van andere partijen is noodzakelijk en wenselijk om het publiek belang te borgen
4. Er is financiële dekking voor het instrument
5. Er is geen sprake van ongeoorloofde staatssteun en er is geen strijdigheid met de Wet Markt en Overheid

De volgende financieringsinstrumenten worden hieronder nader behandeld:

a. Revolverende fondsen
b. Geborgde leningen
c. Verstrekte leningen

a. Revolverende fondsen

Een revolverend fonds kan worden ingezet als middel om andere financieringsinstrumenten (lening, garantie, deelneming) te realiseren, waarbij de aflossing en of het rendement terugvloeien naar het fonds. Door het gebruik van revolverende fondsen worden middelen dus niet eenmalig uitgeven, maar revolverend of renderend en met een structureel effect ingezet. Het fonds houdt zichzelf in stand, met het doel middelen efficiënt in te zetten en met hetzelfde vermogen in meerdere projecten te investeren. Naast het geld dat beschikbaar wordt gesteld door de provincie is het vaak de ambitie co-financiering aan te trekken, bijvoorbeeld vanuit private partijen of vanuit Europa of het Rijk. Dit wordt de hefboomwerking of het multiplier-effect genoemd.

Er zijn vier revolverende fondsen, namelijk Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen (1), OMU (2), ROM (3) en Setu (4), waarin de provincie Utrecht via kapitaalverstrekking of garantieverlening in deelneemt. De gevraagde onderwerpen uit Amendement 10 inzake nota financieringsbeleid provincie d.d. 4 maart 2020 zijn hieronder bij de revolverende fondsen verwerkt.

(1) Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Muilekom
a. Doel	Het doel is de transformatie van een monofunctioneel en verouderd kantorenpark naar een aantrekkelijk gebied om te wonen, werken en recreëren. De afgesproken revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	In het fonds participeren ontwikkelaars, gemeente en Provincie Utrecht. Het fonds is gestart in 2016 met een looptijd tot en met 2031. De omvang van het fonds is € 6 mln, waarvan een deel van de omvang, namelijk € 0,6 mln, door kapitaalstorting van de provincie Utrecht is gevormd. Gebiedsontwikkelingsfonds wordt behandeld in programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	De gemeente Nieuwegein heeft een Grex Mooi Rijnhuizen vastgesteld dat werkt als een fonds voor de investeringen openbaar gebied. De snelheid waarmee de initiatieven loskomen, de druk op de woningmarkt en de mogelijkheden die extra woningbouw geeft om de kwaliteit in het gebied te verbeteren, heeft ertoe geleid dat de gemeenteraad van Nieuwegein eind 2019 besloten heeft tot de herijking van het woningbouwprogramma naar 2500 woningen.
d. Realisatie van revolverendheid	De mate waarin het revolverend fonds bijdraagt aan het doel om van een bedrijventerrein een gemengd woonwerk gebied te ontwikkelen is evident. De gestelde doelen worden sneller behaald dan gedacht mede gegeven het woningtekort. Door de revolverende werking van het fonds worden de door provincie Utrecht ingebrachte middelen sneller opnieuw ingezet dan verwacht.

(2) Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Het doel van de OMU N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten. De revolverendheid van OMU is 100% minus 25-50% van de jaarlijkse kosten.
b. Basisgegevens	OMU is gestart in 2011 en er is geen afgesproken eindtijd. De omvang van het aandelenkapitaal van de OMU is in 2020 € 12,4 mln. OMU wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	OMU is tot nu toe betrokken bij de herontwikkeling van ca.35 ha bedrijventerrein en de transformatie van 70.000 m2 kantoren.
d. Realisatie van revolverendheid	De gestelde doelen zijn gerealiseerd.

(3) Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Het doel van de ROM is het verstrekken van financiering (leningen en participaties) aan startups, scaleups en innovatieve MKB-ondernemingen die actief zijn op (een van) de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA); duurzaamheid, gezondheid en digitalisering. De afgesproken revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	ROM is gestart in 2020 en er is geen afgesproken eindtijd. De omvang van het aandelenkapitaal van het fonds is € 22 mln, waarvan een deel van het aandelenkapitaal, namelijk € 8 mln, door kapitaalstorting van de provincie Utrecht is gevormd. ROM wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Het fonds is in 2020 gestart. De realisatie en revolverendheid van de ROM zijn door het korte bestaan niet toetsbaar.
d. Realisatie van revolverendheid	Het fonds is in 2020 gestart. De realisatie en revolverendheid van de ROM zijn door het korte bestaan niet toetsbaar.

(4) Stichting Energiefonds Utrecht (Setu)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Setu verstrekt leningen, garanties en/of participaties aan bedrijven, georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht. De afgesproken revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	Setu is gestart in 2013 met een looptijd tot en met 2037. De omvang van het fonds is € 21 mln., waarvan de provincie Utrecht voor maximaal € 16 mln. garant staat. Setu wordt behandeld in programma 4 Energie-transitie en de paragraaf Financieringen, onderdeel geborgde geldleningen.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Setu zorgt ervoor dat energiebesparende/opwekkende initiatieven zich kunnen ontplooien door ze duurzaam te financieren.
d. Realisatie van revolverendheid	De garantiestelling is niet geëffectueerd tot en met 2020.

b. Geborgde leningen

Borg- en garantstelling (gebaseerd op artikel 7:850 e.v. van het Burgerlijk wetboek) zijn beide middelen om wederpartijen een extra vorm van zekerheid te bieden dat een geldvordering voldaan zal worden. Een borgstelling kan pas worden ingeroepen als de schuldenaar niet aan zijn verplichtingen voldoet. Een garantstelling wordt afgesloten in een overeenkomst en daarin worden de condities opgenomen wanneer de garantstelling door de schuldeiser wordt ingeroepen en de voorwaarden die op de garantstelling van toepassing zijn. Voor een garantstelling wordt gekozen wanneer financiers niet bereid zijn (volledige) financiering te verstrekken onder voorwaarde passend bij het maatschappelijk gewenste resultaat, zonder een garantstelling.

In de nota Financieringsbeleid is de grens van het garantieplafond bepaald op € 40 miljoen (=resterende aandeel provincie in garantstelling basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door PS worden bijgesteld.
De ontwikkeling van de huidige staat van gewaarborgde leningen hieronder weergegeven (zie volgende pagina):

Geldnemer:	Oorspronke-lijk bedrag van de lening(en)	Restant lening(en) per 31-12-2020	Restant lening(en) per 31-12-2021	Waarvan gewaarborgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2022	Waarvan gewaarborgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2023	Waarvan gewaarborgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2024	Waarvan gewaarborgd door provincie Utrecht	Einde waarborging
Nationaal Groenfonds	-	11.604	8.604	697	0	0	0	0	0	0	2022
Provincie-ambtenaren (hypotheken)	-	269	269	269	269	269	269	269	269	269	Aflopend
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335	3.032	2.842	2.842	2.652	2.652	2.462	2.462	2.271	2.271	2034
Garantiefonds Energie	4.009	1.821	1.552	1.552	1.254	1.254	1.060	1.060	881	881	2031
Stichting Huisvesting SV Kampong	600	463	423	423	383	383	343	343	303	303	2032
ASR Vastgoed Vermogensbeheer	750	700	650	650	600	600	550	550	500	500	2034
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	300	200	0	0	0	0	0	0	0	0	2021
Waterschap Amstel, Gooi & Vecht	300	300	0	0	0	0	0	0	0	0	2021
Gemeente Amersfoort	1.600	800	640	320	480	240	320	160	160	80	2026
VVE Hoofdcentrum Leusden	3.400	3.400	3.400	1.700	3.400	1.700	3.400	1.700	3.400	1.700	2048
SETU	16.000	6.248	6.248	6.248	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	2038
TOTAAL	**32.294**	**28.837**	**24.628**	**14.701**	**25.038**	**23.098**	**24.404**	**22.544**	**23.784**	**22.004**	

Bij SETU is voor de jaren na 2021 vermeld met het maximale bedrag waarvoor de provincie garant zou kunnen staan.

Energietransitie
Om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen, tezamen met een grootschalige energiebesparing. De ambitie van de provincie is om in 2040 energieneutraal te zijn. Dat betekent dat in 2040 in de provincie de vraag naar energie even groot is als het aanbod aan duurzame energie. Om dit te kunnen realiseren is een instrumentarium ontwikkeld. Eén van de instrumenten binnen het programma Energietransitie is het afgeven van garantstellingen. Vanaf 2020 zullen naar verwachting in het kader van de energietransitie meerdere garantstellingen worden afgegeven. De verwachting is dat het garantieplafond van € 40 mln. niet wordt overschreden.

c. Verstrekte leningen
In de nota Financieringsbeleid is de grens van het plafond voor verstrekte leningen bepaald op € 20 miljoen (=resterende aandeel provincie verstrekte leningen met een looptijd groter of kleiner dan
één jaar op basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door PS worden bijgesteld.
Er worden met name leningen verstrekt rond € 0,1 mln aan diverse organisaties. De omvang van leningen zit ruim onder het leningenplafond van € 20 mln.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

In 2020 is het startschot gegeven voor een verbeterprogramma ‘Bedrijfsvoering maakt mogelijk’, waarbij wordt toegewerkt naar een waardevolle ondersteuning van de gehele organisatie om ‘buiten’ in samenspel met onze partners blijvend maatschappelijke impact te maken.
In 2021 wordt de ingezette weg verder doorgezet waarbij de aandachtspunten uit de rapportages van de accountant worden betrokken.
In voorliggende paragraaf worden per beleidsdoel de plannen voor 2021 toegelicht.

Beleidsdoelen

Programma	Beleidsdoel	Meerjarendoel
10 Overzicht overhead	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	10.1.1 Uitvoeren programma ‘Versterken financiële functie’ en per kwartaal informeren Provinciale Staten over de voortgang
		10.1.2 Opstellen en daarna uitvoeren van programma ‘Versterken juridische functie’
		10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma ‘Versterken subsidieloket'
		10.1.4 Versterken en verduurzamen inkoopfunctie en contractmanagement en voorbereiden op de rechtmatigheidsverklaring per 1 januari 2021
		10.1.5 Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming
		10.1.6 De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel
	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	10.2.1 Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol PS bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten
		10.2.2 Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.

		10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen
		10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed
	10.3 De communicatie is goed en modern	10.3.1 Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.
		10.3.2. Door ontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken
		10.3.3. De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.
		10.3.4 Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.
	10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal	10.4.1 Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.
		10.4.2 Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust

Toelichting op beleidsdoel

Reeds in 2020 heeft u als Staten de organisatie in de gelegenheid gesteld om de bedrijfsvoering formatief te versterken als ook financieel ruimte geboden om hoognodige verbeteringen door te voeren. De condities om als Bedrijfsvoering haar verantwoordelijkheid te pakken en daarmee mede het verschil te maken voor de provincie zijn daarmee geschapen.
In 2021 worden verdere stappen gezet in het normaliseren van de zogenaamde doorgeschoten zelfredzaamheid, ofwel een beter samenspel en evenwicht tussen de primaire afdelingen en de ondersteunende bedrijfsvoering. Met als insteek waar nodig en mogelijk de kwaliteit van de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken te vergroten, de kwetsbaarheid te verminderen en de kosten te verlagen. Kortweg er wordt ingezet op het leveren van excellente dienstverlening vanuit bedrijfsvoering aan de gehele organisatie.

Bouwstenen van excellente dienstverlening zijn:

- koers door het stellen van een visie op bedrijfsvoering en excellente dienstverlening;
- kaders waarop het handelen richting de interne klant (medewerkers en teams) kan worden geijkt en gebaseerd;
- keuzes door het stellen prioriteiten;
- zorgen dat onze medewerkers waarmaken wat we de organisatie beloven door onder meer trainingen en opleidingen;
- goed ingerichte systemen die ondersteunen;
- klantgerichte werkprocessen;
- continu leren en verbeteren door middel van het monitoren van de klantbeleving en de objectieve prestaties van de bedrijfsvoering in termen van onder meer doorlooptijden en in één keer goed.

De dienstverlening vanuit bedrijfsvoering heeft betrekking op alle interne producten en diensten op het terrein van financiën, inkoop, juridische zaken, personeel & organisatie, informatie & automatisering, facilitair en subsidies. De verbeterslagen zijn onderdeel van een bedrijfsvoeringsbreed verbeterprogramma, waarover de commissie met ingang van 2021 per kwartaal wordt geïnformeerd over de voortgang.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	7.311	6.775	6.441	6.441
Kapitaallasten	739	1.578	1.631	1.685
Materiële lasten	3.661	3.737	3.653	4.067
Totaal Lasten	**11.711**	**12.090**	**11.725**	**12.193**
Baten	526	526	526	526
Totaal Baten	**526**	**526**	**526**	**526**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**12.237**	**12.616**	**12.251**	**12.719**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR (2021-2024						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (….)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Afgehandelde subsidieaanvragen	%	Het percentage subsidie aanvragen dat binnen 13 weken wordt afgehandeld.	45	80	85	90	95	**100**	Interne bron
2	Privacybescherming	%	Het percentage van de leveranciers waar een verwerkingsovereenkomst is gesloten wat betreft het gebruik van data. Het betreft overeenkomsten tussen provincie en andere partijen, die onze (persoons)gegevens verwerkt voor een bepaald doel, zoals wegenbelasting of salarisverwerking.	PM[1]	100	100	100	100	**100**	Interne bron
EFFECTINDICATOREN										
	Geen.									

[1] De beginwaarden voor de indicator 2 moeten worden uitgezocht en volgen.

Meerjarendoelen

10.1.1 Uitvoeren programma 'Versterken financiële functie' en per kwartaal informeren Provinciale Staten over de voortgang

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 gaat het programma Verbetering bedrijfsvoering van wal. Dit is een paraplu waaronder vele verbetering van de bedrijfsprocessen vallen, zoals het versterken van de juridische functie. Dit programma gaat verbeteringen initiëren die betrekking hebben op het vergroten van de kennis en vaardigheden van de juridische medewerkers, het optimaliseren van de procedures rond interne en externe juridische advisering, verbeteren van de benutting van de juridische functie binnen de organisatie en het vergroten van het juridische bewustzijn binnen de provincie
In het coalitieakkoord ''Nieuwe energie voor Utrecht'' wordt specifiek stilgestaan bij het versterken van de financiële en controlfunctie binnen de provincie Utrecht. Doel van het programma Verbeteren Financiële Functie is om een adequate en betrouwbare verantwoordingscyclus te realiseren. H De ambitie is om omstreeks de zomer van 2021 het programma en de deelprojecten af te ronden, wanneer de verbeteringen zijn ingebed en geborgd in de organisatie.
De FAC informeren we conform afspraak één keer per kwartaal over de voortgang, met behulp van het programmadashboard en de toelichting daarop.

10.1.2 Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken juridische functie'

Toelichting op meerjarendoel

Dit programma gaat verbeteringen initiëren die betrekking hebben op het vergroten van de kennis en vaardigheden van de juridische medewerkers, het optimaliseren van de procedures rond interne en externe juridische advisering, verbeteren van de benutting van de juridische functie binnen de organisatie en het vergroten van het juridische bewustzijn binnen de provincie.

10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken subsidieloket'

Toelichting op meerjarendoel

Het versterken van het subsidieloket heeft tot doel om de doorlooptijden van de subsidieaanvragen te verkorten en de administratieve lasten van de aanvragers te verlagen. Hiertoe is een programma opgesteld gericht op het

versoepelen en het digitaliseren van het proces, versterken van de kennis ten aanzien van het instrument subsidies binnen de Provincie en het moderniseren van de regelgeving.

In 2021 ligt de focus bij het versterken van het subsidieloket op: het moderniseren van de Algemene Subsidieverordening en het opstellen van sanctiebeleid en controleprotocollen, het digitaliseren van het subsidieproces zodat snelheid en kwaliteit worden verbeterd, het vergroten van de kennis en vaardigheden bij de medewerkers van het subsidieloket en het borgen van de werkprocessen voor rechtmatige subsidieverlening binnen de provincie

10.1.4 Versterken en verduurzamen inkoopfunctie en contractmanagement en voorbereiden op de rechtmatigheidsverklaring per 1 januari 2021

Toelichting op meerjarendoel

Voor het verder versterken en verduurzamen van de inkoopfunctie is het voorkomen van onrechtmatigheden bij inkopen en aanbestedingen een belangrijk item. In 2021 wordt daartoe het bestaand provinciaal inkoopbeleid herijkt, de kennis en de vaardigheden van de inkoopprofessionals en aanbestedingsspecialisten versterkt, het centraal contractmanagement ingevoerd en de tenderboard gecontinueerd. Daarnaast wordt de hele keten van ‘bestellen tot betalen’, verder verbeterd en geoptimaliseerd. Daarmee wordt het mogelijk om nadrukkelijker te sturen op de zogeheten ‘spend’; uitgaven aan leveranciers op het terrein van producten, diensten en werken van de provincie.
Met ingang van het verslagjaar 2021 moet het college van GS zelf een rechtmatigheidsverantwoording opstellen, die opgenomen zal worden in de jaarrekening. Dit is wettelijk verplicht en de Commissie BBV heeft hiervoor aanbevelingen gedaan. Voor de rechtmatigheidsverantwoording over het jaar 2021 is de herijking van het controlebeleidsplan essentieel met daarin opgenomen het systeem van adviseren, signaleren en (periodiek) rapporteren. Dit nieuwe controlebeleidsplan zal, na evaluatie van de huidige werking en procesinrichting van de onzekerhedenlijst, worden ingericht, mede in relatie tot het programma voor het versterken van de financiële functie en de herinrichting van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC).

10.1.5 Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming

Toelichting op meerjarendoel

Met betrekking tot informatieveiligheid en privacy, wordt blijvend gestuurd op het borgen van de vertrouwelijkheid van persoonsgegevens en bedrijfskritieke data. De belangrijke risico’s op het gebied van informatieveiligheid en privacy worden verder in beeld gebracht naar classificatie: waarbij de beschikbaarheid (continuïteit), de integriteit (betrouwbaarheid) en de vertrouwelijkheid (exclusiviteit) van informatie en systemen wordt meegewogen. Zo nodig worden aanvullende technische en of organisatorische maatregelen getroffen om de risico’s te beperken. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het verbeterprogramma is halverwege 2020 direct bij het CMT neergelegd en wordt niet langer aangestuurd als een concernbrede opdracht. Informatieveiligheid en het bewaken van de privacy vraagt vanzelfsprekend wel een concernbrede aansturing, maar indien noodzakelijk ook een hiërarchische bevoegdheid. Die is nu scherper belegd dan in de afgelopen jaren. Minimaal twee keer per jaar wordt aan de Staten gerapporteerd over de voortgang op het gebied van informatieveiligheid en privacy.

10.1.6 De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 wordt blijvend gewerkt aan het verhogen van de kwaliteit van de digitale dossiervorming en gegevens op orde. Concreet: de metadata, de ordening en het overzicht van data worden structureel verbeterd; het strategisch informatieoverleg is verder verankerd in het provinciaal informatiebeleid; de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn geactualiseerd; het proces voor rechtmatige vernietiging van dossiers is weer in werking; en de periodieke ‘hotspotmonitor’. (Hotspots zijn gebeurtenissen en kwesties in de samenleving, die grote invloed hadden op de activiteiten van de organisatie. Een hotspot kan invloed hebben op het besluit informatie over de gebeurtenis of te vernietigen of dat het in aanmerking komt voor eeuwige bewaring.’

Verder wordt ingezet op de digitaal slagvaardige medewerker; waarbij elke medewerker zich bewuster wordt van ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en vaardiger en slagvaardiger wordt in het gebruik en het

toepassen van nieuwe informatietechnologie. Daartoe wordt een leer & ontwikkelaanbod uitgerold, waarbij praktijk, training, opleiding en coaching worden gecombineerd.

10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Toelichting op beleidsdoel

Om alle maatschappelijke doelen te realiseren is het van belang dat de provinciale organisatie daadkrachtig is, wendbaar kan inspelen op veranderende omstandigheden en ontwikkelingen en daarbij altijd duurzaam handelt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	17.979	17.823	17.826	17.810
Kapitaallasten	4.745	4.788	4.788	4.788
Materiële lasten	15.441	14.841	13.096	11.978
Totaal Lasten	**38.165**	**37.452**	**35.710**	**34.576**
Baten	-3.950	-3.950	-3.950	-3.918
Totaal Baten	**-3.950**	**-3.950**	**-3.950**	**-3.918**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**34.215**	**33.502**	**31.760**	**30.658**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Medewerkers met afstand tot arbeidsmarkt	%	Het percentage medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt of via de participatiewet dat bij de provincie in dienst is.	PM	5	5	5	5	**5**	Interne bron
2	Energiegebruik huisvesting	%	Het percentage afname van energieverbruik van het provinciale vastgoed per jaar.	PM	5	5	5	5	**5**	Interne bron
EFFECTINDICATOREN										
	Geen.									

Meerjarendoelen

10.2.1 Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol PS bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten

Toelichting op meerjarendoel

Een belangrijk doel van het verbeterprogramma Versterking Financiële Functie is te komen tot een betrouwbare en adequate sturings- en verantwoordingscyclus. Daartoe wordt een jaarkalender opgesteld in samenspel met de griffie, een draaiboek per P&C product en een periodieke afsluiting van de financiële administratie en beleidsmonitoring. De daarvoor benodigde randvoorwaarden worden door uitvoering van het verbeterprogramma Versterking Financiële Functie en het verbeteren van de werkprocessen in de bedrijfsvoering ingevuld. Daarnaast leren wij van de evaluaties op de huidige P&C producten en nemen verbeterpunten die daaruit voort vloeien (o.a. Zomernota en Jaarrekening) mee in het proces naar de volgende P&C producten.

Het plannen van onze producten, activiteiten en de politieke bestuurlijke besluitvorming moet beter. Het inzien van het belang daarvan, het samenspel van de diverse spelers als het gaat om planning, de instrumenten om goed te kunnen plannen vragen dan ook aandacht in 2021. Hier zit ook een cultuuraspect. Dit raakt aan het vertrouwen dat medewerkers in onze organisatie mogen hebben dat het bestuur ontvankelijk blijft voor argumenten waarom een planning niet gehaald wordt. En dat bijsturing in de planning dan mogelijk is. Daarnaast moet er ook een open cultuur zijn waarin bij (nieuwe) politieke wensen ook uitvoeringsrealisme serieus mee mag spelen bij de besluiten.

Gezien de huidige onzekerheid, voorzien wij dat er naast de reguliere P&C momenten allicht meer momenten gedurende het komende jaar kunnen zijn waarbij het verstandig is om begrotingswijzigingen ter besluitvorming voor te leggen.

Voor 2021 voorzien wij een financiële voortgangsrapportage (eerste 3 maanden) waarbij bericht wordt over: de voortgang vertragingsfactor 2%, afwijkingen die niet bijgestuurd kunnen worden (onontkoombaar, onvermijdelijk en onvoorzien), vrijval en of mogelijke verschuiving die niet past binnen mandaat Gedeputeerde Staten, en tot slot een besluittekst inzake voorgestelde begrotingswijzigingen.

Voor het najaar wordt naar analogie van de zomernota (eerste 6 maanden) een P&C product bij u als Provinciale Staten aangeboden waarin de voortgang op beleidsrealisatie en op financiën wordt weergegeven met gebruik van stoplichtjes. De tekstuele toelichting richt zich op de afwijkingen.
Mochten er zich tussentijds zaken voordoen, dan is het wenselijk om de mogelijkheid te hebben om een begrotingswijziging aan te bieden bij de Staten. Juist om adaptief te kunnen sturen in tijden van onzekerheid.

10.2.2 Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.

Toelichting op meerjarendoel

De coronacrisis heeft grote impact op de manier waarop we werken (onder andere de snelle implementatie tijd en plaatsbewust werken) en wijze waarop we resultaten halen. Waar dit eindigt is nog niet duidelijk, maar het is wel helder dat we ons moeten bezinnen op nieuwe organisatieprincipes en vormen die we voorlopig maar de hybride organisatie noemen.

Nu wij in een andere context, onder andere omstandigheden, ons werk moeten doen en inzetten op een blijvende paradigmaverandering in hoe we (samen)werken, vraagt dit integrale aanpassingen in onze manier van werken. Het HR-beleid en -instrumentarium zal worden aangepast om deze verandering te ondersteunen, als ook een bezinning op onze huisvesting en services, vergaderfaciliteiten, ondersteuning van het thuiswerken en het woon-werkverkeer. Bij de kadernota 2022 – 2025 hopen wij een perspectief neer te leggen voor de wijze waarop de provinciale organisatie invulling gaat geven aan het hybride werken met daarbij de (financiële) consequenties.

Juist in deze tijd is doorlopende aandacht en inzet op de versterking van de duurzame inzetbaarheid van al onze medewerkers essentieel. We willen dat zij hun talenten optimaal benutten en ontwikkelen. Om ervoor te zorgen dat de talenten van medewerkers optimaal worden benut én de juiste medewerker op de juiste plek zit, wordt het instrument van de strategische personeelsplanning (SPP) de komende jaren voortvarend ter hand genomen. Daarnaast is een visie op Leren & Ontwikkelen opgesteld die richting geeft aan doorlopende ontwikkeling en wordt de Utrecht Academie in 2021 geïmplementeerd als aanbod naar de organisatie voor leren, opleiden en coachen op zowel vakinhoudelijke kennis als vaardigheden. De implementatie van een nieuw E-HRM systeem helpt ons in de ambitie om in de HR-functie meer data onderbouwd te werken.
De provinciale organisatie wil in haar personeelsbezetting een afspiegeling zijn van de samenleving, daarom gaan we door met het werven van trainees en stagiaires. Dat geldt ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, voor hen bieden we participatiebanen aan. We hebben de ambitie om juist in de onzekere tijd die het post-corona tijdperk met zich meebrengt door te blijven gaan met het werven van deze specifieke groepen.

10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen

Toelichting op meerjarendoel

Binnen de provinciale organisatie bestaan diverse werkprocessen die in hun opzet en werking kansen geeft om te digitaliseren. Deze processen zijn arbeidsintensief, kennen een papieren stroom en zijn daarmee kwetsbaar. Eén aantal van deze processen is reeds onder handen; waaronder het bestuurlijk besluitvormingsproces en het subsidieproces. Voor 2021 wordt voorzien dat op andere werkprocessen ook stappen voorwaarts worden gezet, mede met het oog op verdere digitalisering van dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en instellingen.
De Agenda Digitale Overheid (ook wel: NL DIGIbeter) richt zich op de overheid en het contact met burgers en ondernemers en wordt jaarlijks bijgesteld (zie: https://www.digitaleoverheid.nl/nl-digibeter2019/). De belangrijkste pijlers in relatie tot deze opdracht zijn:

- Digitalisering processen; o.a. grondzaken, subsidies, de vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH-keten) en Omgevingswet;
- Aansluiting bij e-dienstverlening Overheid en de interprovinciale digitale agenda van het IPO (NL DIGIbeter);
- Ontwikkeling van digitale kanalen strategie, verantwoord gebruik social media, apps en website(s);
- Mentale transformatie naar informatie gestuurd en onderbouwd werken van de medewerkers van de provincie.

10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed

Toelichting op meerjarendoel

Op basis van het nog vast te stellen beleid met betrekking tot hybride werken, zullen we in 2021 de inrichting van het gebouw verder moeten aanpassen. Op dit moment is nog niet bekend of dit binnen de daarvoor beschikbare middelen mogelijk is. Het uitgangspunt is wel duidelijk: dat we uiteindelijk één verdieping minder in gebruik zullen hebben die we aan een derde partij kunnen gaan verhuren. Gezien de ontwikkelingen op de huurmarkt is dit een uitdaging en daarmee een financieel risico.

De aanbesteding voor audiovisuele middelen zal begin van 2021 zijn afgerond zodat deze verbeteringen na de zomer 2021 operationeel zijn. Voor de aanbesteding kan starten zal nog wel een voorstel worden gedaan om aanvullend krediet ter beschikking te stellen.

In het kader van verduurzaming van het eigen vastgoed is een krediet van € 1,3 miljoen ter beschikking. Hiervoor zal in 2021 een aantal projecten worden uitgevoerd. Een voorstel hiervoor is in voorbereiding. Daarbij nemen we onder andere op of en zo ja hoe zonnepanelen op het parkeerdek mogelijk zijn met een afweging tussen kosten en bijdrage aan verduurzaming.

Zoals eerder aangekondigd zullen we in de kadernota 2022 - 2025 een voorstel uitwerken voor de verduurzaming op de langere termijn om daarmee aan de wettelijke verplichtingen en de vastgestelde ambities te kunnen blijven voldoen.

10.3 De communicatie is goed en modern

Toelichting op beleidsdoel

Communicatie is goed als de boodschap ontvangen, begrepen en onthouden wordt. Dit lukt beter door de inzet van middelen die aansluiten bij de behoeften en het gedrag van de doelgroep en in een vorm die aanspreekt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	2.191	2.191	2.191	2.191
Materiële lasten	427	427	427	427
Totaal Lasten	**2.618**	**2.618**	**2.618**	**2.618**
Baten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.618**	**2.618**	**2.618**	**2.618**

Indicatoren

NR	NAAM INDICATOR	EENHEID	OMSCHRIJVING	STREEFWAARDEN PER JAAR (2021-2024)						BRON
				Start (2020)	21	22	23	24	Eind (....)	
PRESTATIE INDICATOREN										
1	Verhalen / Artikelen	%	Het percentage van aantal artikelen (stories) op eigen kanalen dat wordt overgenomen in landelijke, regionale en lokale media.	35	40	50	60	70	**80**	Media monitoring
2	Persberichten	%	Het percentage van het aantal verstuurde persberichten dat leidt tot een bericht in de media (alle).	85	85	85	90	90	**100**	Media monitoring
3	Interessebereik social media	%	Het percentage kliks op een social mediabericht ten opzichte van het aantal views per bericht.	-	10	PM[1]	PM	PM	**PM**	Social Media monitoring
EFFECTINDICATOREN										
	Geen.									

[1] Afhankelijk van de resultaten in 2021 worden de waarden voor volgende jaren vastgesteld.

Meerjarendoelen

10.3.1 Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.

Toelichting op meerjarendoel

Informatievoorziening is tijdig en correct zodat mensen weten waar ze op moeten reageren. Communicatie als randvoorwaarde voor beïnvloeding.

10.3.2. Door ontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken

Toelichting op meerjarendoel

De wereld buiten het provinciehuis is continu in verandering. In onze manier van communiceren moeten we hierop aansluiten. Dit vraagt om aanpassingsvermogen en een brede blik om onze manier van communiceren aan te passen zodat deze aansluit op de doelgroep.

10.3.3. De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.

Toelichting op meerjarendoel

De producten van de P&C cyclus staan boordevol met informatie door medewerkers opgeleverd die het verdienen om beter ontsloten te worden. Corporate communicatie maakt ze toegankelijk voor een breder publiek op een wijze die aansluit bij een breed publiek. We laten de verhalen achter de cijfers zien.

10.3.4 Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.

Toelichting op meerjarendoel

Corporate communicatie draagt altijd zowel direct bij aan het realiseren van de opgaven als aan de zichtbaarheid van de provincie. Dit gaat themagewijs en gefaseerd. Communicatiemedewerkers en beleidsmedewerkers werken samen aan concrete en begrijpelijke verhalen die interessant zijn omdat ze dichtbij de inwoner staan en aansluiten bij de interesse vanuit de samenleving, pers en politiek.

10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal

Toelichting op beleidsdoel

In 2020 hebben we reeds in opzet een proces ontwikkeld, welke de provincie in staat stelt om een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. In 2021 zetten we in op het uitvoeren van het proces. Verder hebben we het beleid omtrent risicomanagement in 2020 geactualiseerd. In 2021 borduren we hierop voort door het risicomanagement waar nodig te verbeteren conform het vernieuwde kader. Daarnaast ondersteunen we de provincie bij het steeds beter in control komen door onder andere het aanscherpen van taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de control kolom, het volgen van de implementatie van aanbevelingen van derden (o.a. accountant) door de domeinen en het uitvoeren van audits en verbijzonderde interne controles.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024
Personeelslasten	1.502	1.502	1.502	1.502
Materiële lasten	438	438	438	438
Totaal Lasten	**1.940**	**1.940**	**1.940**	**1.940**
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.940**	**1.940**	**1.940**	**1.940**

Indicatoren

Er zijn geen indicatoren

Meerjarendoelen

10.4.1 Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.

Toelichting op meerjarendoel

Het doorontwikkelen van control binnen de provincie. Dit gaat onder meer over het aanscherpen van taken, rollen en verantwoordelijkheden van concern- en business control, zodat het systeem van control steeds beter functioneert. Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van het risicomanagement, het uitvoeren van audits (waaronder 217-a onderzoeken) en de verbijzonderde interne controle (VIC).

10.4.2 Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

Toelichting op meerjarendoel

Er is een door GS vastgesteld meerjaren VIC-plan opgesteld voor de boekjaren 2021 en 2022. Periodiek vindt uitvoering van de VIC plaats. Op basis hiervan is de Provincie in staat om zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af te geven in de jaarrekening. De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de belangrijkste afwijkingen en adviezen welke input zijn voor de verdere doorontwikkeling van processen.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding
De provincie Utrecht heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. Daarnaast wordt deelgenomen in diverse vennootschappen. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden van de provincie Utrecht en externe partijen waarin de provincie Utrecht zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang indien namens de provincie Utrecht iemand zitting heeft in het bestuur, dan wel de provincie Utrecht stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra de provincie Utrecht middelen ter beschikking stelt, waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang.

Uit intern onderzoek is gebleken dat de financiële risico's in veel gevallen gelijk zijn aan de omvang van het directe financiële belang. In bepaalde gevallen is er sprake van een potentieel financieel risico dat die omvang aanzienlijk kan overstijgen. In dat verband is met name te noemen het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Utrecht. Hoewel technische maatregelen zijn genomen om die risico's zoveel mogelijk te beperken, kunnen calamiteiten niet volledig worden uitgesloten.

Verbonden Partijen voeren beleid dat de provincie Utrecht (gedeeltelijk) ook zelf had kunnen uitvoeren. De provincie Utrecht draagt de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de doelstellingen die worden beoogd door het aangaan van de samenwerking met de verbonden partijen. Het provinciale beleid is verder vastgelegd in de nota Verbonden Partijen 2017 "Elkaar Vasthouden". In 2020 is een evaluatie uitgevoerd van de Verbonden Partijen 2020. Met een Statenbrief in september 2020 is de Staten geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie. De aanbevelingen zijn vrijwel allemaal overgenomen en worden betrokken in een geactualiseerde nota Verbonden Partijen die in eerste helft van 2021 aan de Staten wordt aangeboden.

De Verbonden Partijen van de provincie waarmee een financieel en bestuurlijk belang is gemoeid bestaan uit:
- Gemeenschappelijke regelingen
- Stichtingen en verenigingen
- Coöperaties en vennootschappen
- Overige Verbonden Partijen

Hierna volgt een overzicht en informatie van de Verbonden Partijen.

Bij de toelichting per verbonden partij treft u geprognosticeerde standen van het eigen en vreemd vermogen per 1 januari 2021 en 31 december 2021. Deze geprognosticeerde cijfers komen van de verbonden partijen zelf. Wij vermelden de bron van het stuk bij de toelichting.

Gemeenschappelijke regeling

- Randstedelijke Rekenkamer (RRK)
- Recreatie Midden Nederland (RMN)
- Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)
- Plassenschap Loosdrecht e.o.
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
- Het Utrechts Archief
- Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie

Stichtingen en verenigingen

- Inter Provinciaal Overleg (IPO)
- Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Coöperaties en vennootschappen

- Vitens NV
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)
- REMU Houdstermaatschappij NV
- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.

Overige verbonden partijen

- Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen

Informatieblad per Verbonden partij, gepresenteerd per type Verbonden partij

Randstedelijke Rekenkamer (RRK)	
Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS besluit tot instellen leden programmaraad en adviescommissie. Bestuurder wordt via unaniem PS besluit deelnemers benoemd.
Overige deelnemers	Provincies Noord en Zuid Holland en Flevoland
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 0,417 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 0,511 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat	€ 0,029 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Overig				
Risico's	Indien de RR onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, zullen de deelnemende provincies de middelen van de RR aanvullen. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij;• voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds.			

Recreatie Midden Nederland (RMN)	
Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RMN
Bestuursdeelname	GS in Bestuur
Overige deelnemers	Plassenschap Loosdrecht en omstreken en Recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Kerntaken	Recreatie Midden Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het bestuur en draagt financieel indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen.
Wijziging belang	Geen

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	0	Niet bekend
Vreemd vermogen	2,582 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat		

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de recreatieschappen Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht en Omstreken.
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect, via de recreatieschap en het plassenschap, aanspreekbaar voor tekorten.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	PS in Algemeen Bestuur, GS in Algemeen en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 4,79 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 6,38 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat		

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	Besloten is dat de financiële huishouding binnen het recreatieschap voorlopig wordt gescheiden in 2 delen: het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018 (programma A) en het werkgebied de Vinkeveense Plassen (Programma B) dat gemeente De Ronde Venen heeft ingebracht. Dit betekent dat er twee programma's in de begroting zullen zijn, twee financiële administraties worden gevoerd en dat er over twee onderdelen in de jaarrekening van het schap verantwoording wordt afgelegd. Hiermee worden de financiële risico's over en weer gescheiden. De “oude” deelnemers van Stichtse Groenlanden lopen geen risico verband houdend met het Vinkeveense gebied en De Ronde Venen loopt geen risico in verband met het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018.
Risico's	Als deelnemer is de provincie medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. In 2018 is de gemeente De Ronde Venen toegetreden. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het recreatieschap Stichtse Groenlanden is vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval tot 2023.

Plassenschap Loosdrecht e.o.	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	PS in Algemeen bestuur. GS in Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord Holland en de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdemeren en Utrecht.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en draagt bij voor 15% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 1,448 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 3,237 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat		

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	
Risico's	De provincie is als deelnemer aanspreekbaar voor eventuele financiële tekorten.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	
Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Kerntaken	De RUD voert namens de provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De provincie is de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met ingang van 2019 wordt de provinciale opdracht aan de RUD uitgebreid met de provinciale VTH taken in de gemeente Vijfheerenlanden. Vanaf 2019 zal de opdracht t.a.v. bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op het aflopen van het Bodemconvenant in 2020 en de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden, wat effect zal hebben op het procentuele belang van de provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo het belang van de provincie Utrecht de komende jaren zal dalen.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 0,88 mln. (BG 2021)	€ 0,89 mln.
Vreemd vermogen	€ 1,71 mln. (BG 2021)	€ 1,70 mln.
Resultaat	€ 0,006	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	
Risico's	Het risico zal op termijn afnemen door het aflopen van het bodemconvenant in 2020, hierdoor verschuift het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten.

Het Utrechts Archief	
Doel	De gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA) voert voor de provincie de wettelijke taken uit op het gebied van het beheer van de historische provinciale archieven.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Het Utrechts Archief
Bestuursdeelname	GS in dagelijks bestuur (1 lid) en in algemeen bestuur (2 leden)
Overige deelnemers	Gemeente Utrecht en Rijk
Kerntaken	HUA voert voor de provincie Utrecht de archiefwettelijke taken uit, te weten: beheer van de provinciale archiefbewaarplaats en de daarin opgenomen papieren en digitale archieven en documentaire verzamelingen; het toezicht van de provinciearchivaris op het beheer van de niet overgebrachte archieven; beschikbaarstelling van de in de provinciale archiefbewaarplaats opgenomen archieven en documentaire verzamelingen; publieksbereik van de door HUA beheerde bronnen voor de geschiedenis van de provincie Utrecht.
Openbaar belang	
Wijziging belang	geen

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 2,62 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 0,86 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	n.v.t.
Risico's	De provincie zal, wanneer financiële risico’s zich daadwerkelijk voordoen, daaraan bijdragen naar rato van haar aandeel in de totale deelnemersbijdragen, zijnde 11%.

Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie	
Doel	Het siteholderschap draagt zorg voor de bescherming en het uitdragen van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De siteholder voert de regie over het hele werelderfgoed Hollandse Waterlinies en is voor het Rijk het eerste aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	In oprichting
Bestuursdeelname	Van elk GS is er één gedeputeerde lid. Gezamenlijk zijn zij opdrachtgever van het orgaan (de siteholder).
Overige deelnemers	Provincie Noord-Holland, provincie Gelderland en provincie Noord-Brabant
Kerntaken	De siteholder coördineert, of draagt zorg voor de uitvoering van de volgende taken: a) afstemming en communicatie; b) het stimuleren en controleren van de bescherming; c) het opstellen, actualiseren en uitvoeren van het managementplan; d) de verantwoording naar het Rijk; e) het nakomen van de rapportageverplichtingen naar UNESCO; f) het ondersteunen en faciliteren voor beschikbaar krijgen van voldoende middelen; g) het bevorderen van visievorming ten behoeve van strategieën; h) het stimuleren van kennisuitwisseling en expertise; i) het tijdig identificeren van en reageren op bedreigingen en ontwikkelingen; j) draagvlak, kennisverspreiding en promotie; k) eerste aanspreekpunt voor nationale overheden.
Openbaar belang	Publiek belang voor het instandhouden van het werelderfgoed.
Wijziging belang	

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	n.v.t.	
Vreemd vermogen	n.v.t.	
Resultaat		

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.			
Overig	Voor de invulling van het siteholderschap is structureel en gezamenlijk budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is op basis van de te verwachten taken en de ervaringen met de huidige samenwerking (Linieteam/Liniecommissie}, geraamd op maximaal € 1 miljoen per jaar. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel 30%- 30%- 30%- 10%. De provincies Utrecht, Gelderland en NoordHolland dragen elke voor 30% bij en Noord-Brabant voor 10%. Als de nominatie succesvol verloopt, is dit bedrag structureel nodig vanaf 2021. Deze structurele bijdrage van maximaal € 300.000,- wordt gedekt uit de € 0,5 miljoen structurele begrotingsmiddelen voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam.			
Risico's	Momenteel is door de corona problematiek onduidelijk wanneer het werelderfgoedcomité bij elkaar komt om over de nominatie te besluiten. Hierdoor weten we niet wanneer het "Gemeenschappelijk Orgaan HollandseWaterlinies" van start gaat. Het besluit kan er ook nog toe leiden dat er geen UNESCO toekenning plaats vindt.			

Inter Provinciaal Overleg (IPO)	
Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor o.a. het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en provinciale vernieuwingsprocessen stimuleren.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in Algemene ledenvergadering GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie Commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van Commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.
Wijziging belang	n.v.t.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 4,46 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 19,17 mln. (2019)	Niet bekend
Resultaat	€ 1,74 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)	
Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Brussel
Webadres	HNP
Bestuursdeelname	GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies en het IPO
Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te 'brengen' en te 'halen'. 'Brengen' door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. 'Halen" is het gebruiken van Europese programma's en structuurfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.
Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens de provincie Utrecht is gedeputeerde Strijk lid van het Bestuur van het HNP. De provincie Utrecht is lid van het HNP en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).
Wijziging belang	n.v.t.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 0,30 mln. (JR 2019)	niet bekend
Vreemd vermogen	€ 0,18 mln.	niet bekend
Resultaat	€ 0,03 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Overig	n.v.t.			
Risico's	Financiële risico is gezien de goede financiële situatie minimaal.			

Vitens NV	
Doel	Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Openbaar belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van de provincie Utrecht als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Utrecht. Het belang van de provincie Utrecht bedraagt 5,692%.
Wijziging belang	De provincie heeft een vast aandelenpakket. Het belang is niet gewijzigd.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 545,7 mln. (bron Vitens)	€ 580,6 mln.
Vreemd vermogen	1.378,7 mln.	€ 1.445,0 mln.
Resultaat	€ 5,40 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	285.869 a € 1,00		286	4,95%

Overig	Voor de planperiode 2018 - 2022 is een investeringsvolume van circa € 618 miljoen (bruto exclusief bijdragen van derden) voorzien. Dit zijn vooral investeringen in de bovengrondse- en ondergrondse infrastructuur (circa € 467 miljoen) ten behoeve van de continuïteit. Bovengronds wordt met name geïnvesteerd in procesautomatisering (PA), renovaties in productielocaties en security. De investeringen voor ondergrondse infrastructuur zijn gericht op vervanging van hoofd- en aansluitleidingen. Het investeringsvolume voor vervanging en reconstructie van hoofdleidingen wordt de komende planperiode stabiel gehouden tot een niveau van € 55 miljoen in 2020 om de verwachte ondermaatse leveringsminuten (OLM) niet boven het huidige peil te laten stijgen. Hiermee wordt circa 1% per jaar van het hoofdleidingnet vervangen.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V., behalve het dividendrisico.

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)	
Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn. (Bron BNG jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 4.887,0 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 144.802,0 mln. (JR 2019)	Niet bekend
Resultaat	€ 163,0 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	87.750		€ 222.000	0,16%

Overig	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)	
Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde. (Bron NWB jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 1.796,0 mln.	Niet bekend
Vreemd vermogen	94.409,0 mln.	Niet bekend
Resultaat	€ 95,0 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	A:43 á € 115,- en B: 60 á € 460,-		A: 100% en B: 25%	0,17%

Overig	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

REMU Houdstermaatschappij NV	
Doel	De activiteiten van N.V. REMU Houdstermaatschappij beperken zich thans tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding indien dat bedrijf zelf zou worden verkocht.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering
Overige deelnemers	Gemeenten Utrecht en Amersfoort
Kerntaken	zie Doel
Openbaar belang	De provincie is voor 47,5% aandeelhouder in de houdstermaatschappij. De vennootschap heeft een eigen vermogen van € 1,5 mln. en wordt in stand gehouden in verband met een eventueel nog te ontvangen vergoeding van ENECO. Deze vergoeding bedraagt 4,66% van de totale waarde bij verkoop voor 31 december 2010 van meer dan 50% van ENECO (privatiseringsvergoeding). Zoals oorspronkelijk overeengekomen, vervalt het recht op deze vergoeding na 31 december 2010, echter vanwege het verzet dat ENECO heeft gepleegd tegen de Wet Onafhankelijk Netbeheerder (zgn. splitsingswetgeving), komt ENECO, naar het standpunt van de voormalige aandeelhouders, geen beroep meer toe op de vervaldatum van de privatiseringsvergoeding.
Wijziging belang	geen wijzigingen

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 0,969 mln.	niet bekend
Vreemd vermogen	€ 3,32 mln.	niet bekend
Resultaat	€ -/- 0,225 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	95 à € 500		€ 47,50	47,5 %

Overig	de REMU heeft geen activiteiten anders dan de belangen van de aandeelhouders te behartigen in relatie tot het verkrijgen van de privatiseringsvergoeding zoals met ENECO overeengekomen was.
Risico's	

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)	
Doel	Doel van de N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in de provincie Utrecht. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden.
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 12,4 mln.	niet bekend
Vreemd vermogen	€ 0,1 mln.	niet bekend
Resultaat	€ -/- 0,394 mln. (JR 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	150.000 van nominaal € 100,00		15.000.000	100

Overig	n.v.t.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico’s ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.	
Doel	Versterken van de economische structuur van de Regio Utrecht door te investeren in de innovatieve sectoren en maatschappelijke opgaven.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.romregioutrecht.nl
Bestuursdeelname	Robert Strijk (Aandeelhouder)
Overige deelnemers	Gemeenten Amersfoort, Hilversum en Utrecht, UU, UMCU (via Utrecht Holdings) en Ministerie EZK
Kerntaken	1. Innoveren; business development (bedrijven/projecten)2. Investeren; financieringen & participaties3. Internationaliseren; trade & invest
Openbaar belang	Economische structuurversterking in de provincie Utrecht
Wijziging belang	n.v.t.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	€ 22,65 mln. (opgave ROM)	€ 23,3 mln.
Vreemd vermogen	€ 16,7 mln. (opgave ROM)	€ 15,4 mln.
Resultaat	n.v.t.	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	8 mln. à € 1			36%

Overig	De storting in het aandelenkapitaal van ROM Regio Utrecht BV bedraagt in 2020 € 8 mln. en in 2022 € 7 mln. In een periode van 4 jaar (2020-2023) ontvangt het ROM Regio Utrecht BV een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 750.000 voor de uitvoeringsorganisatie
Risico's	In de reserve Weerstandsvermogen is in 2020 een storting gedaan van € 2,5 mln. Hoewel het streven is dat de ROM revolverende leningen verstrekt en het eigen vermogen door de jaren heen kan en mag toenemen met de rendementen op de investeringen, is met de storting in het weerstandsvermogen rekening gehouden met een verlies op het gestorte aandelenkapitaal.

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen	
Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	Het belang is niet veranderd.

Geprognosticeerd	1 januari 2021	31 december 2021
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	€ 3,6 mln. (BG 2021)	€ 3,7 mln. (BG 2021)
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Overig	n.v.t.
Risico's	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt elke drie jaar onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Wat willen we bereiken?

Grond is een belangrijk middel om doelen te bereiken op het gebied van recreatie, natuur en landschap (Natuur Netwerk Nederland), duurzame energie, duurzame landbouw en duurzame en veilige mobiliteit. Het grondbeleid bestaat uit het organiseren van processen, kennis, grondbeheer en instrumenten zoals de aan- en verkoop van gronden.

In september 2020 hebben de Staten de 'Nota Grondbeleid 2020' vastgesteld. Deze nota zorgt voor een provincie breed grondbeleid dat we vervolgens elke vier jaar actualiseren. Het grondbeleid van de provincie Utrecht is uitgewerkt in een uitvoeringskader dat toepasbaar is op de verschillende uitvoeringstaken van de provincie.

Een belangrijk kader binnen het grondbeleid is dat de provincie opgavegericht werkt. Dit betekent dat we in ons handelen de maatschappelijke opgaven centraal zetten. Grond is één van de middelen die we kunnen inzetten om onze gestelde doelen te bereiken. Grondbezit is daarmee nooit een doel op zich; het grondbeleid behelst de kaders en spelregels voor de inzet van het grondinstrumentarium. De provincie heeft de verantwoordelijkheid om als een rechtmatige en betrouwbare overheid bij grondtransacties marktconform, openbaar, conform gelijkberechtiging en transparant te handelen.

In het grondbeleid geven we aan welke grondinstrumenten beschikbaar zijn en hoe we die toepassen. Ook geeft het grondbeleid randvoorwaarden en spelregels voor de inzet van de grondinstrumenten. Het succesvol toepassen van het grondbeleid vergt aansluiting bij ons ruimtelijk beleid en actief signaleren van ontwikkelingen en kansen. Op projectniveau wordt het grondbeleid beschreven in grondstrategieën en verwervingsplannen.
Met de toepassing van het grondbeleid verkrijgen wij gebruiksrechten van gronden en opstallen om realisatie van provinciale doelen mogelijk te maken.

De inzet van het grondinstrumentarium binnen de provincie Utrecht vindt voornamelijk plaats in het kader van het Programma Agenda Vitaal Platteland, het Mobiliteitsprogramma, het programma Hart van de Heuvelrug en in het geheel van de bedrijfsvoering (ons provinciehuis en onze steunpunten). Alleen binnen Hart van de Heuvelrug (gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort) voert de provincie actieve grondexploitaties uit zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening.

3.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Mobiliteitsprogramma Provincie Utrecht 2019-2023

Het mobiliteitsprogramma richt zich op de provinciale doelen met betrekking tot mobiliteit, zoals de aanleg en het onderhoud van wegen, fietspaden, vaarwegen en het vormgeven van het OV-netwerk. De aankopen binnen het mobiliteitsprogramma zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale (vaar)wegen, met bijkomende werken. Restpercelen die niet strategisch van aard zijn, verkopen we weer. De projectgebonden grondaankopen vinden plaats op basis van volledige schadeloosstelling. In gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te bereiken in het minnelijke traject, gebruiken we in het uiterste geval de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten.
Een nadere toelichting en de actuele aankopen staan in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023. Deze staat op de provinciale website.

Programma Agenda Vitaal Platteland

De belangrijkste opgave binnen de Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Conform het Akkoord van Utrecht (looptijd 2027) moeten we hiervoor 1.570 ha nieuwe natuur realiseren en nog 2.700 ha inrichten. We ontwikkelen de 1.570 ha door verwerving van gronden gevolgd door inrichting van deze gronden en de verkoop aan de eindbeheerder, door directe aankoop door een eindbeheerder of door functieverandering via particulier natuurbeheer. In de laatste twee gevallen realiseren eindbeheerders/particulieren provinciale doelen op zelf aangekochte/eigen gronden. De provincie hoeft deze gronden niet te verwerven, maar ze vergoedt wel de waardedaling van de gronden bij functieverandering naar natuur en 95% van de kosten voor inrichting van deze gronden. Sinds 2019 is daarvoor een extra instrument beschikbaar: de aankoopsubsidie (kortweg UVAN) voor gronden binnen het NNN, waarbij eenieder 85% van de (agrarische) aankoopwaarde van gronden binnen het NNN vergoed krijgt. Ook is de ontpachting van gronden binnen het NNN subsidiabel.

Voor verwerving en functieverandering houden we een lineair stijgende begroting aan van gemiddeld 125 ha per jaar. Verwerving en functieverandering vindt momenteel plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten sterk fluctueren over de jaren. Uitgaande van de stand van eind 2019 met 872 ha totaal gerealiseerd, zou de 1.570 ha verwerving en functieverandering in 2025 bereikt kunnen zijn. Uitgaande van deze planning is er vervolgens nog tijd om uiterlijk in 2027 de gronden ingericht te hebben. De verkoop aan een eindbeheerder, daar waar de provincie het eigendom verworven heeft, zal mogelijk ook nog na 2027 moeten plaatsvinden. Een nadere toelichting is te vinden in het hoofdstuk Landelijk Gebied.

Project Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg
Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is een langlopende integrale gebiedsontwikkeling. Het programma is gestart in 2004 en loopt tot en met 2025. Doel van het programma is de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, onder meer door twee ecologische verbindingen (corridors) te maken. Daarnaast ontstaat dankzij dit programma meer ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie in het gebied. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). De gronden die we in eigendom hebben, verkopen we na bewerking of leveren we door aan derden. De provincie beheert enkele percelen tijdelijk totdat de gronden verkocht/ overgedragen zijn.

3.7.3 Financiën en financiële risico's

Programma Agenda Vitaal Platteland
Alle gronden die we voor het programma AVP aankopen, worden geactiveerd op de balans in de Grondvoorraad AVP tegen de verkrijgingswaarde of - in het geval van gronden binnen de NNN - tegen de lagere marktwaarde in de grondvoorraad AVP. Het verschil tussen de lagere marktwaarde en de verkrijgingsprijs (meestal 85% van de waarde) dekken we uit de middelen voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland binnen programma 2.
Over de afbouw van de Grondvoorraad AVP (voorheen Revolverend Fonds) heeft ons college afspraken. Het fonds, dat destijds de mogelijkheid bood om aankoop van gronden en opstallen tot maximaal €50 miljoen voor te financieren, bouwen we in stappen van € 5 miljoen per twee jaar af naar € 0 eind 2027. De stand per 31-12-2019 van de Grondvoorraad AVP is €19,9 miljoen. Ons college is op dit moment aan het onderzoeken of het vormen van een grondbank een middel is dat helpt bij het realiseren van de provinciale doelen. Daarin wordt ook de afbouw van de Grondvoorraad AVP betrokken.
Gronden die we aankopen ten behoeve van de natuurcompensatie activeren we apart. De grondvoorraad Natuurcompensatiebank stond eind 2019 op €2,5 mln.

Project Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg
De grondexploitaties (grexen) van het programma HvdH en VBS zijn een gesloten systeem: we bekostigen investeringen met de toekomstige opbrengsten. Het programma en project komen niet ten laste van de algemene middelen; pas bij afronding van het geheel (in 2025) verrekenen we het saldo met de algemene middelen.
De verantwoording van het programma is met ingang van de Jaarrekening 2018 aangepast aan de wijzigingen in het BBV. In de begrotingen van 2020 en 2021 worden ook volgens deze nieuwe systematiek ingedeeld. Het programma is als volgt in de administratie opgenomen:

- De rode projecten waarbinnen de ontwikkelingen in wonen en werken plaatsvinden, blijven verantwoord onder de Voorraden (VRD), via Programma 1. Ruimtelijke ordening; dit zijn de projecten Woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en bedrijventerrein Richelleweg;
- De groene projecten, met de ontwikkelingen in natuur en recreatie, zijn onder de vaste activa opgenomen:
- De projecten waarbij de grond nog in eigendom van de provincie is, vallen onder de Materiële vaste activa (MVA); dit betreft de projecten Oostelijke Corridor, Kamp van Zeist en het Harlanterrein
- De projecten waarbij de grond is overgedragen aan derden, vallen onder de Immateriële vaste activa (IVA)/ Bijdragen in activa van derden; dit zijn de projecten Park Vliegbasis Soesterberg en het Beheerfonds, waarin de resultaten van de afgesloten projecten opgenomen zijn.

De insteek bij alle projecten is dat we alle grond voor afsluiting van het project overdragen. Hetzij voor het realiseren van woningen en bedrijven, hetzij als natuur- en/of recreatieterrein.

Conform het BBV wordt er op de rode projecten tussentijdse winst genomen, volgens de Percentage of Completion (POC)-methode en op de afgesloten projecten in de IVA wordt jaarlijks afgeschreven. De hieruit

voortkomende financiële gevolgen verantwoorden we in Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling en het voordeel wordt afgewikkeld naar de in 2020 ingestelde bestemmingsreserve. Met deze reserve geven we invulling aan het contractueel overeengekomen beheerfonds.

Voor meer toelichting verwijzen wij naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg. Verwachting is dat eind 2020/ begin 2021 de verkoopstrategie voor de woonwijk Vliegbasis Soesterberg en Sortie 16 zijn vastgesteld. In 2021 zullen GS vervolgens ook de verkoopvoorwaarden en -prijzen van Sortie16 en Woonwijk Vliegbasis Soesterberg en de kavels Westflank vaststellen.

Financiële risico's Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023
Risico's hierbij zijn beperkt, omdat het taakgebonden grondaankopen zijn. De beheersing daarvan is onderdeel van de normale bedrijfsvoering, waaronder planschade en nadeelcompensatie verkeer en vervoervoorzieningen. Beheer en onderhoud langs provinciale wegen (bomen, beplantingen, bermen en bermsloten) maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud wegen.

Financiële risico's Agenda Vitaal Platteland
Het risico bij grondverwerving voor de inrichting van natuur in het landelijk gebied is over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardevast is. Voor de realisatie van NNN kopen we grond tegen de agrarische waarde. Deze zetten we vervolgens om naar natuur, waarna de waarde nog ca. 15% van de agrarische waarde is. Hier is sprake van kosten, niet van risico.

De door BBL overgedragen gebouwen moeten worden verkocht. Per locatie beoordelen we of sloop van overtollige gebouwen en eventuele sanering van de bouwlocatie de verkoopsnelheid kan bevorderen. Uitgangspunten voor de verkoop zijn marktconform, openbaar en transparant.

Het beheer van de nog niet ingerichte provinciale gronden binnen het NNN worden uitgegeven middels een geliberaliseerd pachtcontract met beperkingen gericht op de bevordering van natuurwaarden (zoals niet bemesten en uitgestelde maaidatum). Dit in afwachting van de start van de uitvoering van de natuurinrichting op deze gronden en/of de overdracht aan een eindbeheerder. Gronden buiten het NNN worden uitgeven aan agrariërs via geliberaliseerde pachtovereenkomsten. Daar waar wenselijk leggen we ook beperkingen op ten behoeve van natuurdoelen (bijv. weidevogelbeheer, randenbeheer).

Grond en gebouwen leveren een beheeropbrengst op als gevolg van verpachting, en kennen ook een beheerlast. Opbrengsten en lasten verrekenen we met elkaar en een eventueel positief saldo komt ten gunste van de ontwikkeling van het NNN. Aangezien de provincie steeds minder landbouwpercelen in eigendom heeft, als gevolg van de verkoopopgave, nemen de pachtopbrengsten steeds verder af.

Aan de grondvoorraad AVP is een risicovoorziening gekoppeld: de Voorziening Dekking Financiële Risico's Grondbedrijf. Deze risicovoorziening is voor AVP gemaximeerd op €5 mln. De voorziening wordt opgebouwd door per pand (voormalige agrarische opstallen) het verschil tussen de boekwaarde en de verwachte opbrengst bij verkoop toe te voegen. Eind 2019 bedroeg de risicovoorziening €0,84 mln. en bleef daarmee dus ruim onder het maximum. De panden die de provincie nog in bezit heeft, verkopen we zoveel mogelijk, waardoor we verwachten dat de risicovoorziening de komende jaren ook ruim onder het plafond zal blijven.

Project Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg
De provincie is financieel eindverantwoordelijk voor het programma Hart van de Heuvelrug. Voor het project Vliegbasis Soesterberg is een verdeling gemaakt met de gebiedspartner gemeente Zeist en gemeente Soest. Voor de risico's van het project verwijzen wij naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg.

3.8 Projecten

3.8.1 Hart van de Heuvelrug

Wat willen we bereiken?
Met Hart van de Heuvelrug brengen we versnipperde natuur weer met elkaar in verbinding en creëren we tegelijkertijd ruimte voor woningen, bedrijven en zorgprojecten.

De gemeenten Soest en Zeist en de provincie hebben op 5 juni 2015 ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Doel van het programma Hart van de Heuvelrug is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, onder meer door twee ecologische verbindingen te maken. Daarnaast zorgt dit programma voor meer ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie.
Belangrijk uitgangspunt in de uitvoering: de opbrengsten van de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) zorgen voor de financiering van de groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). Daarnaast is het aantal hectare ontwikkeld gebied dat we toevoegen in balans met het aantal hectare aan groengebied.

Er zijn al veel projecten gerealiseerd, met name groene. De provincie Utrecht, gemeente Soest, gemeente Zeist en het Utrechts Landschap werken de komende jaren intensief samen om ook de overige projecten te realiseren en af te ronden. Dit gaat vooral om het ontwikkelen van woon- en werklocaties. Het programma loopt door tot eind 2025. Een langjarig programma als Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg dat al loopt sinds 2004, vraagt van alle betrokken partijen dat zij continue anticiperen op ontwikkelingen in de maatschappij en veranderingen in beleid. Dit wordt zo goed mogelijk ingepast in de diverse deelprojecten van het programma.

De provincie Utrecht is financieel eindverantwoordelijk voor het totale programma. We gaan in de begroting 2021 alleen in op de projecten die onder onze regie worden uitgevoerd. De financiële verantwoording en terugkoppeling van de gemeentelijke projecten vindt plaats via de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties (in maart) en de jaarlijkse tussenrapportages (in september).

Wat gaan we daarvoor doen?
De provincie Utrecht is binnen Hart van de Heuvelrug verantwoordelijk voor de volgende projecten:

Hart van de Heuvelrug:
- Harlanterrein
- Oostelijke Corridor
- Kamp van Zeist
- Bedrijventerrein Richelleweg
- Woonwijk Sortie 16

Vliegbasis Soesterberg:
- Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
- Kavels Westflank
- Park Vliegbasis Soesterberg
- Corridor Camp New Amsterdam

Hart van de Heuvelrug
Harlanterrein
Eind 2020 is de verkoop van de gronden aan Het Utrechts Landschap afgerond. Daarmee is dit project gereed en kunnen we het ook financieel afsluiten.

Oostelijke Corridor
De Oostelijke Corridor is een heidecorridor die over de Vliegbasis Soesterberg naar het westen loopt en bestaat uit onder meer drie ecoducten: Ecoduct Op Hees, Ecoduct Boele Staal en Ecoduct Leusderheide. Momenteel is de verkoop van de grond boven op het Ecoduct Boele Staal in voorbereiding. Het ecoduct blijft in eigendom en

beheer van de Provincie, het gebied boven op het ecoduct verkopen wij aan een derde partij. De selectie van deze partij vindt plaats via een openbare procedure. We starten dit najaar met het verkooptraject en verwachten de afronding hiervan in het voorjaar van 2021.

Kamp van Zeist
Het deel van Kamp van Zeist dat we willen vergroenen, is tot medio 2021 nog in gebruik door en in eigendom van Defensie. De provincie wil het terrein aankopen en doorleveren aan het Utrechts Landschap. De onderhandelingen daarover tussen provincie, het ministerie van Defensie en het Utrechts Landschap zijn na het akkoord van Gedeputeerde Staten op 31 maart 2020 gestart. We verwachten in het voorjaar van 2021 afspraken over de grondoverdracht en de toekomstige inrichting en overdracht van het terrein te kunnen vastleggen
Beoogd resultaat 2021

- Ondertekening koopovereenkomst tussen Defensie en Provincie Utrecht
- Ondertekening overeenkomst tussen Provincie Utrecht en Het Utrechts Landschap over doorleveren van het terrein aan Het Utrechts Landschap, ná inrichting van het gebied
- Een tijdelijk beheerplan voor het terrein

Richelleweg
Richelleweg is een duurzaam bedrijventerrein. De markt voor verkoop van de kavels is gunstig, we verwachten dat alle kavels eind 2020 al in optie of verkocht zijn, terwijl uitgifte was voorzien tot en met 2021. Overdracht van de openbare ruimte op het bedrijventerrein aan de gemeente Soest vindt plaats in 2021.

Beoogd resultaat 2021

- Uitgifte van kavels is afgerond
- Overdracht van het openbaar gebied naar gemeente Soest is afgerond

Sortie 16
Hier ontwikkelen we een nieuwe woonwijk. De planontwikkeling op Sortie 16 is al van start. Er is een gebiedsvisie opgesteld en we werken aan een bestemmingsplan om ter besluitvorming aan de gemeenteraad van Zeist te kunnen voorleggen. Planning van de voorgenomen gronduitgifte is tussen 2023 en 2025.

Beoogd resultaat 2021

- Voorleggen van bestemmingsplan Sortie 16 aan de gemeenteraad van Zeist ter vaststelling
- Vaststellen van een strategie voor uitgifte van de grond (in samenhang met woonwijk Vliegbasis Soesterberg)
- Voorbereiden van de ontheffing voor de Wet Natuurbescherming
- Voorbereiden van de aanbesteding van marktpartijen.

Vliegbasis Soesterberg

Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
Een deel van de voormalige vliegbasis, circa 20 ha, heeft de bestemming ‘wonen’ gekregen. Hier ontwikkelt de Provincie Utrecht in nauwe samenwerking met de gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk (225 - 250 woningen) die qua sfeer en beleving bij het bijzondere landschap past. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase.

Procedures rond de ontheffing Wet Natuurbescherming, een wijzigingsplan in het kader van de ruimtelijke ordening en het saneren en kostenverhaal van de PFOS zijn hierbij de meest afhankelijke activiteiten voor de ontwikkeling van de woonwijk. Voor het realiseren van de woonwijk beogen we de eerste marktpartij(en) in 2021 te selecteren -ervan uitgaande dat in 2020 wordt vastgesteld de woonwijk in delen in de verkoop te zetten. Afhankelijk van het besluit in najaar 2020 zal de projectorganisatie in 2021 extern worden gebracht. Deze organisatie zal in het eerste kwartaal 2021 gereed moeten zijn.

In een deel van het gebied is bodemverontreiniging met PFOS (Perfluoroctaanzuur) gevonden. PFOS was lange tijd (tot 2006) een bestanddeel van blusschuim en is met name rond de voormalige Brandweerkazerne e.o. in de bodem terechtgekomen. De PFOS-problematiek is relatief nieuw. Er is echter nog geen landelijk of provinciaal saneringsbeleid hoe om te gaan met PFOS-verontreiniging Wel is er een wettelijke saneringsplicht. Momenteel

zijn er nog geen operationele technische reinigingstechnieken beschikbaar. Sinds mei 2020 is er wel de mogelijkheid om een groot deel van de ernstig vervuilde grond te kunnen storten. Dit is vooralsnog niet ons voorkeursscenario. De ontwikkeling van de woonwijk is hierdoor lastig te plannen. We verwachten dat er 1 à 2 jaar nodig is voor het ontwikkelen van een saneringsoplossing. In 2020 onderzoeken we op welke manier we deze verontreiniging kunnen saneren en spreken we met het ministerie van Defensie over verhalen van de kosten voor de sanering.

Beoogd resultaat 2021

- Onherroepelijke ontheffing Wet Natuurbescherming
- Aanbieden wijzigingsplan aan de gemeente Soest
- Ruimen van de niet gesprongen explosieven is afgerond
- Afronden mitigerende maatregelen voor de veldleeuwerik op de vliegbasis ten behoeve van de woonwijk
- Overeenkomst met Defensie over kostenverhaal van de PFOS-sanering
- Saneringsplan voor de PFOS-verontreiniging is vastgesteld
- PFOS-sanering is aanbesteed
- Aanbesteding marktpartijen voor grondverkoop is gestart (afhankelijk van verkoopstrategie)
- (Externe) projectorganisatie is opgericht en actief (afhankelijk van GS-besluit 2020)

Kavels Westflank

Als onderdeel van de gebiedsontwikkeling zijn er naast de ontwikkeling van de woonwijk Vliegbasis Soesterberg nog twee kleinere rode projecten binnen de voormalige vliegbasis, namelijk de bouwkavels Amersfoortsestraat (december 2016 verkocht) en de verkoop van bouwkavels Westflank: een terrein van circa 1,5 hectare aan de Dolderseweg dat in de verkoop kan ten behoeve van woningbouw.

De kaders en uitgangspunten hiervoor zijn in het vierde kwartaal van 2020 vastgesteld. De kavels kunnen in 2021 in de verkoop, wanneer is besloten tot privaatrechtelijke borging van het advies van de provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit. Begin september 2020 is de bestaande woning op het terrein gekraakt. We onderzoeken welke (juridische) stappen we kunnen nemen om de kraak op te heffen.

Beoogd resultaat 2021

- In verkoop brengen van de kavels Westflank.

Park Vliegbasis Soesterberg

De provincie Utrecht heeft in 2009 het grootste deel van de voormalige Vliegbasis Soesterberg (circa. 400 ha) van het ministerie van Defensie gekocht, met als doel het ontwikkelen van een bijzonder natuurgebied met behoud en beleving van cultuur(historie) en erfgoed. Het gebied is in de jaren na aankoop omgevormd tot ‘Park Vliegbasis Soesterberg’ en eind 2017 grotendeels verkocht aan Het Utrechts Landschap. In samenwerking met een landschapsarchitect en met de gemeenten Soest en Zeist is een plan uitgewerkt voor het verbeteren van de toegankelijkheid en beleving van het park, o.a. door uitbreiding van de padenstructuur en betere bebording.

Met de uitvoering van dit plan is in 2017 gestart. Vanwege de verschillende vergunnings- en ontheffingstrajecten gebeurt de uitvoering in fasen, waarvan fase 1 reeds is uitgevoerd. Een ander onderdeel van het plan is afhankelijk van een ontheffing Wet Natuurbescherming. Aangezien herinrichting van het park en bouw van de woonwijk invloed hebben op de broedmogelijkheden van de veldleeuwerik, is een plan opgesteld met hierin mitigerende maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de broedpopulatie van de veldleeuwerik duurzaam in stand blijft. Deze maatregelen zijn een randvoorwaarde om de benodigde ontheffing op de Wet Natuurbescherming te verkrijgen en hebben geleid tot aanpassing van een aantal onderdelen van de herinrichting van het park. Het streven is om in de zomer van 2021 te starten met de uitvoering van fase 2, na afronding van het vergunningentraject.

Beoogd resultaat 2021

- Uitvoering van de maatregelen in het kader van de ontheffing Wet Natuurbescherming
- Uitvoering van fase 2 van uitbreiding padenstructuur is gestart.

Camp New Amsterdam

Eén van de resterende opgaven is het realiseren van een verbinding in de westelijke ecologische corridor. Deze verbinding loopt midden door Camp New Amsterdam (CNA), dat nog steeds in eigendom en gebruik is bij het Rijk/Defensie. De boscorridor loopt over de westkant van de basis via CNA en de voormalige militaire shelters naar het inmiddels gerealiseerde ecoduct over het spoor bij Den Dolder. Het gebied CNA vormt een belangrijke verbinding tussen de bos- en heidegebieden van de Utrechtse Heuvelrug. Deze corridor versterkt de bestaande hoge ecologische waarden op de voormalige Vliegbasis Soesterberg en vormt een uitbreiding van het Natuur Netwerk Nederland. Er is een inrichtingsplan opgesteld voor deze corridor. Defensie is en blijft eigenaar van dit terrein. We voeren gesprekken met Defensie en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) over de uitvoering van het inrichtingsplan.

Beoogd resultaat 2021

- Overeenkomst met Defensie en RVB met afspraken over de uitvoering van de inrichting van het terrein

Wat gaat dat kosten?

Bij het vaststellen van de Jaarrekening 2018 is de financiële verantwoording van het programma aangepast:

- De rode projecten in het kader van de ontwikkelingen in wonen en werken- woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en bedrijventerrein Richelleweg - blijven verantwoord onder de Voorraden (VRD
- De groene projecten, met de ontwikkelingen in natuur, zijn onder de vaste activa opgenomen:
- Projecten waarbij de grond nog in eigendom is van de provincie vallen onder de Materiële vaste activa (MVA); dit betreft de projecten Oostelijke Corridor, Kamp van Zeist en het Harlanterrein
- Projecten waarbij de grond is overgedragen aan derden vallen onder de Immateriële vaste activa (IVA), Bijdragen in activa van derden; dit zijn de projecten Park Vliegbasis Soesterberg en het Beheerfonds, waarin de resultaten van de afgesloten projecten opgenomen zijn.

Conform het BBV wordt er op de rode projecten tussentijdse winst genomen, volgens de Percentage of Completion (POC)-methode en op de afgesloten projecten in de Immateriële vaste activa (IVA) wordt jaarlijks afgeschreven. De hieruit voortkomende financiële gevolgen worden in Programma 1 (Ruimtelijke Ontwikkeling) verantwoord en het voordeel wordt afgewikkeld naar in 2020 ingestelde bestemmingsreserve. Met deze reserve geeft de Provincie Utrecht invulling aan het contractueel overeengekomen beheerfonds. Het programma Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg heeft de vorm van een gesloten grondexploitatie. De investeringen in de gebiedsontwikkeling worden gedekt met de opbrengsten uit het programma en pas bij afronding van het geheel (in 2025) wordt het saldo verrekend met de algemene middelen.

Het programma staat niet als geheel op de begroting van de provincie, maar is verdeeld:

- De lasten en baten van de rode projecten worden op Programma 1 (Ruimtelijke Ontwikkeling) begroot en verantwoord en daarna overgeheveld naar de post Voorraden op de balans. Per saldo lopen deze bedragen op Programma 1 op nul.
- De lasten en baten van de groene projecten worden rechtstreeks in de Materiële vaste activa (MVA) en Immateriële vaste activa (IVA) begroot en verantwoord.
- Op Programma 1 worden, naast de bedragen genoemd onder de 1e bullet, zowel de verplichte afschrijvingslast van de afgesloten projecten als de winstneming volgens de POC-methode begroot en verantwoord. Ook de hieraan gekoppelde afwikkeling naar de bestemmingsreserve wordt in de begroting en verantwoording opgenomen.

Meerjarenbegroting 2021-2025

De meerjarenbegroting van het programma Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is gebaseerd op de Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug 2020 en de Grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg, beide vastgesteld op 31 maart 2020.

De prognose voor de gebiedsontwikkeling als geheel is als volgt (zie volgende pagina):

Projecten	uitvoering bij	Boekwaarde GREX20	Nog te realiseren lasten -/- baten	Totaal op eind-waarde
Hart van de Heuvelrug				
Den Dolder Nrd Oost/WA Hoeve	Zeist	-		
Huis ter Heide West	Zeist	-1.967		
Apollo Nrd Kontakt der Kontinenten	Soest	-751		
Apollo Nrd Sauna Soesterberg	Soest	-3.550		
Apollo Nrd Oude Tempel	Soest	-7.905		
Sortie 16	Prov Utrecht	-5.683		
Kamp van Zeist	Prov Utrecht	-201		
Oostelijke Corridor	Prov Utrecht	-18.433		
Richelleweg	Prov Utrecht	13.408		
Harlanterrein	Prov Utrecht	-2.254		
Beheerfonds	Prov Utrecht	-11.743		
subtotaal GREX20 Hart van de Heuvelrug		**-39.079**	**30.019**	**-9.060**
Storting in Beheerfonds uit Vliegbasis Soesterberg				10.000
subtotaal Hart van de Heuvelrug				**940**
Vliegbasis Soesterberg				
Park	Prov Utrecht	-25.437		
Woonwijk	Prov Utrecht	-2.163		
subtotaal GREX20 Vliegbasis Soesterberg		**-27.600**	**28.561**	**961**
Provinciale grondexploitatie				
Inschatting meeropbrengst BW Richelleweg				
Netto opbrengst verkoop Park Vliegbasis				
-/- Kosten mitigerende maatregelen veldleeuwerik				
subtotaal Provinciale grondexploitatie				**4.609**
Verwacht resultaat Hart van de Heuvelrug-Vliegbasis Soesterberg op eindwaarde (positief)				**6.510**

Jaarschijf 2021
Voor de onderdelen waarvan de uitvoering bij de provincie ligt, worden in de Grexen 2020 onderstaande investeringen voor 2021 en tot het einde van het programma verwacht. Daar waar de ontwikkelingen in 2020 aanleiding geven tot aanpassingen en/of verschuivingen, zijn bedragen aangepast, voorzien van een toelichting.

Meerjarenbegroting Programma		2021		2022 t/m 2025	Totaal
	onderdeel van	lasten	baten	Nog te realiseren lasten -/- baten	
Kamp van Zeist	MVA	495	-		
Vliegbasis Soesterberg - Park	IVA	100	-		
Richelleweg	VRD	-	-		
Sortie 16	VRD	402	-		
Vliegbasis Soesterberg - Woonwijk	VRD	3.636	-		
Totaal nog te realiseren 2021-2025		**4.633**	**-**	**-/- 36.775**	**-/- 32.142**

Toelichting
De ontwikkeling en verkoop van de percelen op het bedrijventerrein Richelleweg is sneller gegaan dan aanvankelijk ingeschat: de laatste percelen worden naar verwachting in 2020 verkocht.
Bij Park Vliegbasis Soesterberg is vertraging ontstaan, waardoor in 2020 geprogrammeerde kosten doorschuiven naar 2021 en verder.

Begroting op programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling
Zoals eerder aangegeven, worden de investeringen en opbrengsten van de rode projecten opgenomen in Programma 1, zowel de lasten (en de baten) als de overboeking naar de Voorraden, per saldo 0. Het gaat hierbij om de projecten Sortie 16 en Woonwijk VBS, in totaal € 4,038 mln. aan lasten en aan baten in 2021.
Het verwachte verloop van de overige onderdelen op Programma 1 is:

Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg op programma 1	2021
Afschrijvingslast afgeronde projecten (IVA)	1.385
Winstneming op 'rode' projecten (VRD)	-709
Per saldo	**676**
Mutatie reserve Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg	
Onttrekking	676
Beslag op Algemene middelen	**-**

Verwacht saldo van de reserve per 31-12-2020 is € 1,3 mln. Na de onttrekking 2021 resteert € 0,6 mln.

Risico's en te treffen beheersmaatregelen
Het saldo van de projectresultaten van Hart van de Heuvelrug komt uiteindelijk voor rekening en risico van de provincie; voor Vliegbasis Soesterberg zijn met de gebiedspartners apart afspraken gemaakt over de verdeling van het risico.
Met het uitvoeren van de grondexploitatie lopen wij risico’s ook na het nemen van beheersmaatregelen. Risico’s waarvan de kans dat zij op optreden minder dan 50% is, dekken we uit het weerstandsvermogen (zie de betreffende paragraaf). Voor risico’s boven de 50% dienen we een voorziening te vormen.
Bij grondexploitaties is sprake van risico’s en kansen. Ook met de kansen dienen we rekening te houden. Kansen zijn bijvoorbeeld geraamde kosten die lager uitvallen of opbrengsten hoger uitvallen dan aanvankelijk geraamd. Alle risico’s zijn gekwantificeerd als lager dan 50%, deze zijn opgenomen in het weerstandsvermogen. Het resultaat is volgens de huidige exploitatie positief, van een voorziening is derhalve geen sprake.

Coronacrisis
De Coronacrisis en maatregelen die daaruit voortvloeien, hebben in beperkte mate invloed op de werkzaamheden. De planvoorbereidingen kunnen redelijk goeddoorgaan. Wel treden beperkingen op bij het

organiseren van participatietrajecten om belanghebbenden in de directe omgeving te informeren en bij de ontwikkelingen te betrekken. We werken hiervoor alternatieven uit.
Financiële consequenties als gevolg van Corona zijn op dit moment nog lastig in te schatten. De ramingen die in de grexen zijn opgenomen, zijn onderdeel van de langjarige ontwikkeling. Er zijn op dit moment bijna geen extra kosten. Mogelijk dat de Coronacrisis op termijn wel gevolgen heeft op de ontwikkelingen van de bouwkosten. Naast de kosten is er ook een opbrengstencomponent. In de grexen rekenen we redelijk conservatief in jaren van economische hoogtij is bijvoorbeeld een index van 2% toegepast), omdat dit een langjarig programma (20 jaar) is waarin zowel economische pieken als dalen voorkomen. Mocht het opbrengstenniveau onder druk komen van veranderingen op de woningmarkt (afzet risico), dan kunnen we nog differentiëren in de beoogde woningprogrammering. Deze ruimte zit al in het bestemmingsplan.

Top 5 Risico's
De vijf voornaamste risico's binnen het programma:

Risico	Beheersmaatregelen
Hart van de Heuvelrug	
Sortie 16: Lager uitvallen van de opbrengstenprognose dan op dit moment in de grondexploitatie is opgenomen. Dit kan het resultaat negatief beïnvloeden.	De gebiedsvisie bevat een ander woningaantal en woningbouwprogramma dan voorzien in de huidige grondexploitatie (grex 2020). De uitgangspunten die destijds zijn gehanteerd bij het openen van de grondexploitatie lijken met de gebiedskennis van nu minder realistisch. Bij het opstellen van de gebiedsvisie wordt een exploitatie opgesteld die uitgaat van een realistische investeringen en opbrengsten.
Kamp van Zeist: Milieurisico's bij aankoop van het terrein.	In de onderhandelingen met Defensie brengen we de risico's beter in beeld en maken we afspraken over de eventuele meerkosten voor sanering.
Vliegbasis Soesterberg	
PFOS Er is tot op zekere hoogte rekening gehouden met de eventuele financiële gevolgen (€ 1,0 mln. bijdrage en extra plankosten als gevolg van vertraging). Dit kan hoger uitpakken.	Verrichten van onderzoek op welke manier deze verontreiniging gesaneerd kan worden. Daarnaast overleggen we met Defensie over de verdeling van kosten voor de sanering.
RO-procedures en ontheffingen: Niet tijdig verkrijgen van een ontheffing op de Wet Natuurbescherming.	Uitwerking van de noodzakelijke maatregelen voor de Veldleeuwerik in Park VBS leidt tot vertraging op het project. Deze uitwerking is essentieel om een ontheffing Wet Natuurbescherming te krijgen, een randvoorwaarde voor de gronduitgifte en verdere projectuitwerking. De maatregelen zijn uitgewerkt en mei 2020 is de ontheffing aangevraagd.
Woningmarkt ontwikkelingen: De effecten van de Coronacrisis zijn nog niet inzichtelijk	Mocht het opbrengstenniveau onder druk komen door wijzigingen op de woningmarkt, dan kunnen we differentiëren in de beoogde woningprogrammering. Deze ruimte zit al in het bestemmingsplan.

3.8.2 Uithoflijn

Wat willen we bereiken?
De nieuwe tramverbinding (lijn 22) tussen Utrecht Centraal en Utrecht Science Park is op 16 december 2019 in gedeeltelijke exploitatie gegaan met 10 keer per uur in beide richtingen. In 2020 is hard gewerkt aan de afronding van het project en volgens de planning zijn in 2020 de belangrijkste restpunten weggewerkt. Als alle zaken zijn afgerond zal de projectorganisatie Uithoflijn decharge worden verleend en kunnen we de Bestuursovereenkomst Uithoflijn met de gemeente Utrecht beëindigen.

Wat gaan we daarvoor doen?
Eind 2020 of begin 2021 wordt décharge verleend aan de projectorganisatie Uithoflijn. Om dit mogelijk te maken moet er door de projectorganisatie Uithoflijn voldaan zijn aan zeven voorwaarden alvorens het proces in gang wordt gezet. Er wordt onder meer zorggedragen voor een ordentelijk projectdossier met archivering, de afronding van diverse juridische overeenkomsten en de laatste (kennis-) overdrachten aan het Trambedrijf, de afronding van technische issues en het opstellen van een financiële eindafrekening inclusief accountantsverklaring ten behoeve van de subsidieafronding richting het Rijk. Tevens zal afronding van de verplichtingen uit de Bestuursovereenkomst tussen gemeente en provincie Utrecht plaatsvinden.
Ook zal de definitieve MIRT-subsidie worden vastgesteld waarna tot uitbetaling van de laatste termijn zal worden overgegaan.

Wat gaat dat kosten?
Voor 2021 worden voor de Uithoflijn geen significante uitgaven meer verwacht. Het jaar zal in het teken staan van de finale afronding, de administratieve afhandeling tussen de partijen en de inbedding hiervan in onze administratieve systemen.

Risico's en te treffen beheersmaatregelen
Binnen het projectbudget zijn reserveringen opgenomen voor onvoorziene zaken en risico's. Om hierop te kunnen sturen voeren we binnen het project een actief risicomanagement beleid. De reserveringen voor het risicobudget maken onderdeel uit van de financiële eindafrekening met het project Uithoflijn, en gemeente en provincie Utrecht. Majeure wijzigingen, nieuwe of vervallen risico's worden tussentijds besproken in de Directieraad en besloten in de Stuurgroep UHL.

Risico	Beheersmaatregelen
Decharge projectorganisatie Uithoflijn schuift naar achteren	• Restpunten beleggen bij Trambedrijf inclusief verzoek tot afwijking mens en middelen

3.8.3 Omgevingswet

Wat willen we bereiken?
We willen dat de provincie Utrecht op 1 januari 2022 Omgevingswetproof is. Daarvoor introduceren we nieuwe instrumenten, leren we de organisatie en het bestuur daarmee te werken en werken we intensief samen met onze externe partners in het fysieke domein. Nu de inwerkingtreding van de Omgevingswet 1 jaar is uitgesteld pakken we de kans om met onze externe partners nog beter voorbereid te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vaststellen Omgevingsvisie en (interim) Omgevingsverordening
In de eerste helft van 2021 worden de Omgevingsvisie en de Interim Omgevingsverordening met bijbehorend milieueffectrapport ter besluitvorming aan PS voorgelegd, zodat ze in april 2021 in werking kunnen treden. Daarna wordt in de tweede helft van 2021 de Ontwerp Omgevingsverordening ter inzage gelegd en ter besluitvorming aan PS voorgelegd, zodat deze op 1-1-2022 in werking kan treden. Zo hebben we op 1 januari 2022 een visie en verordening conform de Omgevingswet.
De Interim Omgevingsverordening is nodig, omdat we zo snel mogelijk uitvoering willen geven aan de ambities uit het coalitieakkoord. De Omgevingsvisie, waarin deze ambities vorm hebben gekregen, kan ook in werking treden onder de huidige wetgeving, maar de bijbehorende Omgevingsverordening niet. Als gevolg van uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet was aanpassing van deze verordening naar een Interim Omgevingsverordening op basis van de huidige wetgeving dus nodig.

Beoogd resultaat 2021
- Een vastgestelde Omgevingsvisie
- Een vastgestelde interim Omgevingsverordening
- Een vastgestelde Omgevingsverordening
- Een vastgesteld interactief digitaal milieueffectrapport (planMER)

Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH
In 2021 bereiden zowel de interne organisatie als de uitvoeringsorganisaties (zoals de RUD-Utrecht, ODRU, GGD, VTU) zich definitief voor op de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2022. Dit betekent dat de VTH-taken die moeten worden uitgevoerd onder de Omgevingswet voor alle uitvoeringsorganisaties en de provincie als opdrachtgever helder moeten zijn en er duidelijke beleidskaders moeten zijn opgesteld.

Beoogd resultaat 2021
- Een vastgesteld VTH-beleid dat is afgestemd met de regionale ketenpartners.
- Afspraken met de uitvoeringsorganisaties over hun taakuitvoering onder de Omgevingswet per 1 januari 2022.

Aansluiten op Digitaal Stelsel Omgevingswet (landelijk)
In 2021 zorgen we dat we ook digitaal klaar zijn voor de implementatie van de Omgevingswet. Met het spoor Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dragen we bij aan de digitalisering en aanpassing van de informatievoorziening van de andere projecten van het programma Invoering Omgevingswet. Daarnaast heeft het DSO eigen activiteiten om aan te sluiten op het landelijke stelsel.

Beoogd resultaat 2021
- Een digitaal raadpleegbare Omgevingsvisie, interim Omgevingsverordening en Omgevingsverordening via het landelijk loket.
- Een vergunningensysteem dat is aangesloten op het landelijke loket voor het ontvangen van aanvragen en meldingen.
- Digitale aanvraagformulieren en vragenbomen voor topactiviteiten in het landelijke loket beschikbaar.
- Een digitale samenwerkingsomgeving om samen te kunnen werken in de keten met onze partners.

Aanpassen werkwijze voor Omgevingswet
Om de werkwijze van de medewerkers en het bestuur aan te passen aan de wet gaan we in 2021 verder met het inrichten en aanpassen van werkprocessen en het benutten van de Omgevingswetkoffer (een set van hulpmiddelen voor medewerkers en managers om hun werk aan te passen aan de Omgevingswet). Leren werken volgens de principes van de wet zal ook na 2021 doorgaan binnen het reguliere werk.

Beoogd resultaat 2021

- 10 werkprocessen die het meest veranderen als gevolg van de OW zijn voor 2022 op een eenduidige manier ingericht.
- In de Omgevingswetkoffer staan de hulmiddelen (trainingen, workshops, instrumenten (zoals de BUIT en het PRIP) waarmee de organisatie voorbereid is op de implementatie van de wet.
- Medewerkers binnen de organisatie zijn tijdig geïnformeerd over voor hen relevante ontwikkelingen door middel van ten minste 3 (digitale) bijeenkomsten en via intranet.

Samenwerking met Rijk en regio
Over 1 jaar zal de Omgevingswet in werking treden. Als provincie Utrecht willen we samen met onze externe partners Omgevingswetproof zijn. Daarvoor zijn samen leren, kennisuitwisseling en samenwerkingsafspraken belangrijk. Over de gebiedsgerichte uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie, de NOVI (NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest, NOVI-gebied Groene Hart en Rijk-regioprogramma's) staat meer informatie in paragraaf 1.1.4. Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen.

Beoogd resultaat 2021

- In de Utrechtse regio zijn minimaal 3 bijeenkomsten gehouden over de Omgevingswet voor ambtenaren, bestuurders en/of volksvertegenwoordigers van Utrechtse ketenpartners en samenwerkingsafspraken maken ten behoeve van de invoering van de wet.
- Samenwerkingspartners en andere belanghebbenden zijn via de speciale website Omgevingswet.provincie-utrecht.nl tijdig geïnformeerd over relevante ontwikkelingen op het gebied van de Omgevingswet binnen de provincie Utrecht.

Wat gaat dat kosten?

Lasten	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Lasten	1.560	563	100	100	100	2.423
Totaal lasten	**1.560**	**563**	**100**	**100**	**100**	**2.423**

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Risico	Beheersmaatregelen
Onvoldoende beschikbaarheid van de juiste mensen voor uitvoering van projecten	• Externe inhuur voor zover begroot • Kortcyclisch bijsturen; activiteiten in lijn brengen met beschikbaarheid mensen
Ketensamenwerking stagneert agv verschillende belangen	• Intensieve samenwerking met regiopartners, waaronder Omgevingswetdag. • Samen leren in regionale werkgroepen
Informatie-infrastructuur, digitale standaarden stagneert of kwaliteit is onvoldoende	• Actief input leveren voor nationale wet- en regelgeving en programma DSO • Vinger aan de pols houden via het IPO
Softwareleveranciers leveren niet tijdig of op juiste kwaliteit of het inkooptraject levert vertraging op.	• Tijdig starten met bepalen programma van eisen • Vroegtijdig afstemmen met huidige leveranciers
Vertraging landelijke wet- en regelgeving, of kwaliteit is onvoldoende	• Input leveren aan wetgever via spoor nationale wetgeving • Vinger aan de pols houden via het IPO

Risico	Beheersmaatregelen
Programma is te complex en omvangrijk	• Intensief samenwerken met andere programma's binnen de provincie • Kortcyclische aanpak met leren door doen • Focus op wettelijke basis • Kwalitatief goede programmaorganisatie
Budget is niet toereikend	• Extra budget aanvragen • Werkzaamheden schrappen of vertragen of kwaliteit producten verlagen

3.9 Brede welvaart indicatoren

3.9.1 Inleiding

In het coalitieakkoord 2019-2023 is vastgelegd dat de provincie streeft naar brede welvaart voor iedereen. Vergroting van de brede welvaart is ook vastgelegd in de statuten van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht (ROMRU), en in de Regionaal Economische Agenda (REA). Daarnaast hebben de twee regiodeals waarbij de provincie is betrokken (FoodValley, Groene Hart) vergroting van de brede welvaart in de regio tot doel.

In deze begroting wordt een eerste stap gezet om de brede welvaart in de provincie in beeld te brengen. Regionale monitoring van brede welvaart is nog in ontwikkeling. Het landelijke CBS heeft op het moment van schrijven nog geen definitieve dataset beschikbaar die de brede welvaart in de regio in beeld brengt. Deze wordt in het vierder kwartaal van 2020 verwacht. Reden waarom wij ervoor hebben gekozen om in deze begroting een selectie van regionale indicatoren voor brede welvaart op te nemen die momenteel in pilotprojecten van het CBS worden gebruikt.

Als provincie willen wij aansluiten bij een landelijke methodiek die regionaal kan worden toegepast en vergelijking tussen regio's en door de tijd heen ondersteunt. Bovendien vergt de keuze en uitwerking van een regionaal monitoringssysteem afstemming met onze externe partners in ROM, REA en EBU. Intern leggen we de relaties met o.a. Staat van Utrecht, sociale agenda en ruimtelijke monitoring. Voor een zorgvuldige afweging voor een regionale systematiek zullen we daarom de tijd nemen.

3.9.2 Achtergrond

Dat het bruto binnenlands product (bbp) - bruto regionaal product (brp) op regionale schaal - geen goede maat is voor de welvaart - laat staan het welzijn - van inwoners, wordt algemeen onderschreven. Sinds de jaren '30 van de vorige eeuw maakte het bbp echter wel een opmars als indicator voor de omvang van een economie: het is een gestandaardiseerde en robuuste meetmethode die goed communiceerbaar is. Alleen: het bbp is nooit bedoeld geweest om brede welvaart in beeld te brengen.

In de economische welvaartstheorie is welvaart nooit gelijk gesteld aan louter economische groei: welvaart gaat over de mate waarin mensen in hun materiële én immateriële behoeften kunnen voorzien voor zover ze daarbij een beroep moeten doen op schaarse middelen (geld, tijd, ruimte). Dat impliceert ook meteen dat welvaart subjectief is, en afhankelijk van voorkeuren van (groepen) mensen. Voorkeuren die in de loop van de tijd ook kunnen veranderen.

Vanaf de eeuwwisseling is de ontwikkeling van brede welvaartsmonitoring met aandacht voor people, planet en profit in een stroomversnelling geraakt. Economen (onder wie Nobelprijswinnaars Stiglitz en Sen), internationale organisaties (o.a. OECD) en nationale regeringen (o.a. Frankrijk) hebben daarin een cruciale rol gespeeld. Belangrijk was de formulering van een aantal uitgangspunten:

- brede welvaart gaat over 'hier en nu', en 'later';
- 'later' omvat vormen van kapitaal die van belang zijn voor behoud van welvaart op termijn: menselijk kapitaal (onderwijsniveau, vaardigheden van mensen), sociaal kapitaal (netwerken, relaties, instituties), economisch kapitaal (kennis, machines, gebouwen), en natuurlijk kapitaal (grondstoffen, klimaat, biodiversiteit);
- brede welvaart gaat over het perspectief van huishoudens, niet van economieën als geheel;
- brede welvaart kijkt ook naar welzijnsaspecten als gezondheid, onderwijs, sociale relaties, milieu en economische zekerheid.

Met de introductie van de Sustainable Development Goals van de VN is de dimensie 'elders' toegevoegd aan de eerder geformuleerde dimensies 'hier en nu' en 'later'. Op die manier worden de internationale effecten van economisch handelen 'hier en nu' inzichtelijk gemaakt.

3.9.3 Realisatie

Inmiddels zijn wereldwijd meer dan duizend meetsystemen bekend. De Better Life Index van de OECD, waaraan tien jaar werd gewerkt, maakt sinds 2011 vergelijkingen tussen landen mogelijk. Verschillende landen hebben nationale dashboards. Deze vervullen vaak een rol bij agendering en beleidsvoorbereiding, om inzichtelijk te maken waar verbeterpunten liggen. Als verantwoordingsinstrument is een monitor brede welvaart minder geschikt: de invloed van overheidsbeleid op de indicatoren van brede welvaart is beperkt.

Standaardisering van monitoring ontbrak lange tijd. Vanaf 2004 hebben de VN, OECD en het Europees statistisch bureau Eurostat gewerkt aan harmonisatie van datasets. In 2014 is met de 'CES-recommendations on measuring sustainable development' een brede basis gelegd waaraan zestig landen zich verbonden. Deze basis omvatte twintig thema's met zestig indicatoren.

In 2016 verzocht de Tijdelijke Kamercommissie Breed Welvaartsbegrip het CBS een periodieke monitor op het gebied van brede welvaart te ontwikkelen. Een belangrijke afweging daarbij was de keuze voor een samengestelde indicator ("één eindcijfer") dan wel een set van indicatoren. In hun invloedrijke rapport pleitten Stiglitz en Sen in 2009 voor een samenhangende set van indicatoren, om de afruil tussen indicatoren zichtbaar te maken en te houden: groei op het ene aspect van brede welvaart kan ten koste gaan van een ander aspect van brede welvaart. Hoe groter echter de indicatorenset, hoe moeilijker het wordt om ontwikkelingen in de tijd te volgen en hoe moeilijker de resultaten te communiceren zijn. Ook is de kans groter op cherry picking: het selecteren van die paar indicatoren die passen bij de (politieke) boodschap.

Juist voor beleidsafwegingen is echter het complete beeld noodzakelijk van alle indicatoren. Het CBS volgt deze lijn en publiceert in zijn Brede Welvaarts Monitor de scores op individuele indicatoren. In de landelijke Brede Welvaarts Monitor van het CBS, die in 2018 voor het eerst werd gepubliceerd, zijn nu 64 indicatoren opgenomen, ontleend aan de internationaal afgestemde indicatorenset. De Brede Welvaarts Monitor is niet statisch en blijft in ontwikkeling. Zo werd de editie 2019 uitgebreid met indicatoren om de voortgang zicht te maken op de Sustainable Development Goals van de VN. In september 2020 verscheen een speciale editie die inzoomde op de effecten van de coronacrisis op deelaspecten van brede welvaart. De indicatorenlijst die het CBS gebruikt, blijft in ontwikkeling. Internationale statistische afstemming is daarbij een belangrijke leidraad -naast uiteraard de haalbaarheid, beschikbaarheid en continuïteit van datareeksen.

Daarnaast blijven ook nieuwe Nederlandse brede welvaartsmonitors ontstaan, steeds vaker ook met een regionale variant. Sinds 2016 publiceert Universiteit Utrecht samen met Rabobank de Brede Welvaarts Indicator. Hierin worden zestien indicatoren gebruikt om de brede welvaart te meten. Deze tellen op naar één eindcijfer, maar houden ook de onderliggende indicatoren zichtbaar. Deze BWI is sinds 2017 ook geregionaliseerd.
Het CBS werkt op verzoek van de rijksoverheid inmiddels aan een brede welvaartsmonitor op regionaal niveau. Die regionale BW-monitor wordt gebaseerd op dezelfde principes als de landelijke monitor; publicatie staat gepland in het vierde kwartaal van 2020. Een extra opgave is echter de beschikbaarheid van gegevens op regionaal niveau: data die op landelijk niveau beschikbaar is, is er niet altijd op regionaal niveau. Dat vraagt aanpassing van de indicatorenset.

Voor deze provinciale begroting 2021 is een selectie gemaakt uit de brede welvaartsindicatoren die het CBS heeft gebruikt in een pilot voor de regio Eindhoven. Deze indicatoren, die alle structureel op regionaal niveau beschikbaar zijn, zullen ook in de landsdekkende regionale Brede Welvaarts Monitor worden opgenomen. Zie hiervoor de volgende pagina’s.

Nr	Naam indicator	Eenheid	Beschrijving	Waarde 2019[1]	Bron	Relatie met programma
1.	Hoogopgeleide bevolking	materiële welvaart en arbeid	Percentage van de bevolking (15 t/m 74 jaar) dat hoger onderwijs heeft afgerond (op het niveau van HBO of WO).	42,1% (2019)	CBS	8
2.	Werkloosheid	materiële welvaart en arbeid	De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Personen van 15 t/m 74 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.	3% (2019)	CBS	8
3.	Mediaan vermogen van huishoudens	materiële welvaart en arbeid	Het saldo van bezittingen en schulden. Bezittingen worden gevormd door bank- en spaartegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en de overige bezittingen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. Stand per 1 januari.	53100 (2019)	CBS	8
4.	Sociale cohesie	samenleving en veiligheid	Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over de sociale aspecten van hun woonbuurt.	6,3 (2019)	CBS	9.7
5.	Aantal ondervonden delicten	samenleving en veiligheid	Aantal ondervonden delicten, exclusief ondervonden cybercrime delicten.	26,2 (2019)	CBS	n.v.t.
6.	Geregistreerde misdrijven	samenleving en veiligheid	Geregistreerde criminaliteit per 1 000 inwoners. Betreft misdrijven door de politie vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal.	48,6 (2019)	CBS, WODC	n.v.t.
7.	Vaak onveilig voelen in de buurt	samenleving en veiligheid	% van de bevolking van 15 jaar en ouder dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt	1% (2019)	CBS	n.v.t.

Nr	Naam indicator	Eenheid	Beschrijving	Waarde 2019[1]	Bron	Relatie met programma
8.	Vertrouwen in politie	samenleving en veiligheid	Hoe hoger de score op deze schaal, hoe groter het vertrouwen in de politie.	6,6 (2019)	CBS	n.v.t.
9.	Ervaren gezondheid	welzijn en gezondheid	Percentage personen met antwoordcategorie 'goed' of 'zeer goed' naar de vraag algemene gezondheidstoestand.	77,6% (2016)	CBS, RIVM, GGD's	3.4
10.	Overgewicht	welzijn en gezondheid	Percentage personen van 19 jaar en ouder met een BMI van 25,0 kg/m2 en hoger. Cijfers over lichaamsgewicht zijn gebaseerd op zelf gerapporteerde waarden. De Body Mass Index (BMI) is een maat voor overgewicht, berekend als het quotiënt van het gewicht in kilogram en het kwadraat van de lengte in meters (kg/m2).	44% (2016)	CBS, RIVM	3.4
11.	Broeikasgasemissies (IPCC) per inwoner	wonen en milieu	Totale broeikasgasemissies (CO2, CH4, N2O, HFK, PFK en SF6) in CO2-equivalenten per inwoner. De emissiecijfers voor de broeikasgassen zijn berekend volgens de IPCC-guidelines 2006. Eén CO2-equivalent staat gelijk aan het effect dat de uitstoot van 1 kg kooldioxide (CO2) heeft. Data betreffen de vervuiling op gemeentelijk grondgebied, ongeacht of deze wordt veroorzaakt door de ingezetenen van de gemeenten.	nog niet regionaal beschikbaar	RIVM	2, 3, 4, 6, 9
12.	Woningen met zonnepanelen	wonen en milieu	Het opgesteld vermogen van zonnepanelen installaties in watt per woning aan het einde van het referentiejaar. Het betreft het vermogen van installaties van zonnepanelen bij woningen gedeeld door het aantal woningen (inclusief woningen zonder zonnepanelen). Woning: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf daar niet-bedrijfsmatig voorzien in de dagelijkse levensbehoeften.	250 W/woning (2018)	CBS	4
13.	Bebouwd terrein	wonen en milieu	Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen als percentage van totale oppervlakte land.	16,6% (2015)	CBS	1, 2, 4, 7, 8

Nr	Naam indicator	Eenheid	Beschrijving	Waarde 2019[1]	Bron	Relatie met programma
14.	Afstand tot openbaar groen	wonen en milieu	De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde openbaar groen, berekend over de weg. Openbaar groen is terrein in gebruik als park of plantsoen, voor dagrecreatie, natuur of als bos. Het terrein kan zowel privaat als publiek toegankelijk zijn. Het terrein heeft een omvang van minimaal één hectare.	0,5 km (2012)	CBS	1, 2, 3, 8
15.	Natuurgebied per inwoner	wonen en milieu	Bos en open natuurlijk terrein in hectare per 1000 inwoners. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.	17 ha (2015)	CBS	2, 3
16.	Tevredenheid met woning	wonen en milieu	Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woning. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens.	86,9% (2018)	CBS	1
17.	Tevredenheid met woonomgeving	wonen en milieu	Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woonomgeving. De woonomgeving is de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont.	83,3% (2018)	CBS	1, 2, 3

[1] Bron: https://dashboards.cbs.nl/beta/MonitorBredeWelvaart_Eindhoven/

Betreft bèta-versie van lokale monitor Brede Welvaart (geraadpleegd 11 oktober 2020). Het CBS publiceert de volledige Regionale Brede Welvaarts Monitor (BWM) naar verwachting in november 2020. Bovenstaande indicatoren worden opgenomen in de regionale BWM. Deze indicatorenset wordt waar nodig doorontwikkeld.

[1] Waarde meest recent beschikbare jaar. Het is uiteindelijk de bedoeling een tijdreeks op te bouwen, zodat zichtbaar wordt, waar verbetering dan wel verslechtering optreedt. Dus waarden kunnen nu worden beschouwd als een startwaarde, dat de komende jaren meert betekenis zal krijgen.

Hoofdstuk 4: Financiële begroting

4.1 Uiteenzetting financiële positie

4.1.1 Financieel meerjarenperspectief 2019 - 2024

Financieel Meerjarenperspectief	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo Programma's	176.027	290.000	275.642	344.870	340.458	313.810
Overhead	38.393	53.376	29.310	50.676	48.569	47.935
Stelposten	-	1.450	4.504	8.625	12.727	16.632
Algemene dekkingsmiddelen	-246.604	-350.959	-367.936	-367.939	-375.480	-383.663
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Saldo begroting bruto	**-15.240**	**84.657**	**64.875**	**67.915**	**50.887**	**10.811**
Mutaties in de reserves	-17.924	-90.337	-64.875	-67.915	-50.887	-10.811
Saldo begroting inclusief reserves	**-33.164**	**-5.680**	**0**	**0**	**0**	**0**

Uitgangspunten voor de Begroting 2021 zijn de oorspronkelijke meerjarenraming uit de Begroting 2020, waarin Statenbesluiten, inclusief de Kaderbrief 2021-2024 en de meerjarige effecten uit de Zomernota 2020 zijn geëffectueerd.

4.1.2 Saldi van de programma's inclusief reserves

Saldo van de programma's	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12.739	17.610	19.748	16.245	13.997	13.486
2. Landelijk gebied	50.911	61.904	62.624	61.034	52.987	41.573
3. Bodem, water, milieu	12.488	23.341	24.607	26.296	22.975	20.088
4. Energietransitie	1.744	6.119	8.880	9.121	10.230	9.329
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	56.248	80.932	79.340	77.036	86.790	72.325
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	4.475	125.616	134.697	139.824	131.723	130.000
7. Cultuur en erfgoed	23.647	26.531	22.575	20.019	19.876	17.456
8. Economie	13.813	20.146	9.966	12.429	12.001	11.452
9. Bestuur	16.805	14.511	14.860	14.549	14.492	14.198
10. Overzicht overhead	38.493	57.457	51.010	50.676	48.569	47.935
Saldo van de programma's	**231.363**	**434.166**	**428.307**	**427.229**	**413.640**	**377.842**
Mutaties reserves	-16.943	-90.791	-123.355	-31.683	-24.613	-16.097
Beslag op de algemene middelen	**214.420**	**343.375**	**304.952**	**395.546**	**389.027**	**361.745**

Bovenstaande tabel geeft inzicht in het saldo van de programma's. Dat is het verschil tussen de baten en lasten. Ook wordt gesaldeerd inzicht gegeven in de mutaties van de reserves. Het bedrag dat resteert wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Dit bedrag in 2021 is circa 12% lager dan de stand van de Begroting 2020 (Zomernota). Deze daling wordt met name veroorzaakt door toename van de vrijval van reserves in 2021.

4.1.3 Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting Stelposten

Stelposten	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Onvoorzien	-	1.450	1.750	1.800	1.800	1.800
Loon- en prijsontwikkeling	-	-	2.754	6.825	10.927	14.832
Beslag op de algemene middelen	**0**	**1.450**	**4.504**	**8.625**	**12.727**	**16.632**

Onvoorzien

De stelpost onvoorzien bedraagt jaarlijks € 1,8 mln. en is bedoeld om wendbaar, adequaat en flexibel te kunnen blijven reageren op onvoorziene gebeurtenissen.

Loon- en prijsontwikkeling

De stelpost loon- en prijsontwikkeling bevat voor het jaar 2021 de geprognosticeerde loonstijging van 2,8%, zoals is vermeld in de Kaderbrief 2021-2024. Dit bedraagt € 2,4 mln. De resterende € 0,3 mln. betreft nog toe te kennen loon- en prijscompensatie voor subsidies (€ 0,2 mln.) en budgettaire ruimte voor prijscompensatie van contracten/afspraken met derden waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen (€ 0,1 mln.). De mate waarin de stelpost zal worden aangewend voor de compensatie van subsidies is pas bekend na vaststelling van de meerjarige subsidiebeschikkingen per eind 2020, en zullen vervolgens in een eerstvolgend planning- en controlproduct in 2021 worden toegekend aan de betreffende beleidsprogramma's.

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo treasury	-3.511	-859	-857	-857	-57	-57
Dividend	-502	-200	-200	-200	-200	-200
Uitkering provinciefonds	-115.292	-219.315	-233.718	-239.230	-244.956	-250.724
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-127.618	-130.800	-133.376	-135.782	-138.191	-140.606
Overigen	215	215	215	8.130	7.924	7.924
Saldo kostenplaatsen	102	-	-	-	-	-
Totaal	**-246.604**	**-350.959**	**-367.936**	**-367.939**	**-375.480**	**-383.663**

Saldo treasury

Het Saldo treasury is voor de jaren 2021 en 2022 opgehoogd met € 800.000. Dit betreft de disagio (opbrengsten) van het garantieproduct, en volgt uit de voorgestelde verwerking die in de jaarrekeningen 2018/2019 aan u is toegelicht. De jaren daarna is dit constant gehouden op € 59.000.

Dividend

Het verwachte dividend voor de komende jaren bedraagt € 200.000 en betreft Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank.

Uitkering provinciefonds

De Begroting 2021 is gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2020. Bij de behandeling van de Kaderbrief 2021-2024 is uw Staten hierover geïnformeerd middels een aparte Statenbrief "Uitkomsten meicirculaire provinciefonds 2020".

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opcenten motorrijtuigenbelasting worden vanaf 2021 jaarlijks geïndexeerd met het CBS prijsindexatiecijfer. Voor 2021 is dit 1,7%.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel 'Opcenten motorrijtuigenbelasting' in de paragraaf 'Provinciale belastingen en heffingen'.

Overigen

Verlenging compensatie Zeeland cf. advies Commissie Jansen

De herijking van het provinciefonds is uitgesteld, waardoor de eerder gemaakte afspraken rondom de compensatie van de provincie Zeeland gehandhaafd blijven tot en met 2022. Dit betreft € 215.000.

Vijfheerenlanden

De kosten als gevolg van opname van de gemeente Vijfheerenlanden in de provincie Utrecht voor het jaar 2021 zijn toegekend aan de programma's en het Overzicht Overhead. De budgetbedragen voor de jaren 2022 (€ 7,915 mln.) en verder (€ 7,924 mln.) blijven als positieve stelpost blijven staan bij het onderdeel 'Algemene middelen', totdat er:

- meer duidelijkheid is over de precieze benodigde bedragen; en
- de overeenkomst met de Provincie Zuid-Holland definitief is.

Hiermee volgen we de lijn die aan uw Staten is toegelicht in de Zomernota 2020.

4.1.4 Mutaties reserve Algemene middelen

Mutaties in de reserves	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldireserve	4.839	24.544	57.231	-	5.726	5.286
Reserve Weerstandsvermogen	1.340	17.122	1.250	-	-	-
Reserve Rente kosten voorfinanciering	2.585	-	-	-	-	-
Reserve COVID flankerend beleid	-	-	15.000	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**8.764**	**41.666**	**73.481**	**0**	**5.726**	**5.286**
Saldireserve	4.862	38.001	15.000	36.232	32.000	-
Reserve Weerstandsvermogen	-	1.440	-	-	-	-
Egalisatiereserve Provinciefonds en MRB	-	1.771	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**4.862**	**41.212**	**15.000**	**36.232**	**32.000**	**0**

Saldireserve

De saldireserve kent zowel stortingen in als onttrekkingen aan de reserve in de jaren 2021 t/m 2024.

- In 2021 wordt er een bedrag van € 57,231 mln. gestort in de saldireserve. Dit betreft is opgebouwd uit € 50 mln. vrijval vanuit de bestemmingsreserve Mobiliteitsprogramma, € 4 mln. vrijval vanuit de bestemmingsreserve Landelijk gebied en de resterende € 3,231 mln. betreft het voordelig begrotingssaldo van het jaar 2021.
- In 2021 wordt er een bedrag van € 15 mln. onttrokken aan de saldireserve. Dit bedrag wordt vervolgens gestort in de nieuwe bestemmingsreserve COVID flankerend beleid.
- In 2022 wordt er € 36,232 mln. onttrokken aan de saldireserve. Dit betreft voor € 22 mln. de herfasering van de vrijval van de bestemmingsreserves Mobiliteitsprogramma en Landelijk gebied. De resterende € 14,232 mln. betreft het nadelig begrotingssaldo van het jaar 2022.
- In 2023 wordt er € 5,726 mln. gestort in de saldireserve. Dit betreft het voordelig begrotingssaldo van het jaar 2023.
- In 2023 wordt er € 32 mln. onttrokken aan de saldireserve. Dit betreft de herfasering van de vrijval van de bestemmingsreserves Mobiliteitsprogramma en Landelijk gebied
- In 2024 wordt er € 5,286 mln. gestort in de saldireserve. Dit betreft het voordelig begrotingssaldo van het jaar 2024.

Reserve Weerstandsvermogen

De storting van € 1,25 mln. in 2021 betreft de resterende risico afdekking van de ROM voor de totale agiostorting vanuit de provincie Utrecht in de ROM Regio Utrecht van € 15 mln. In de zomernota 2020 is reeds toegelicht dat in het jaar 2020 een bedrag van € 2,5 mln. wordt gestort in de reserve weerstandsvermogen. Per saldo bedraagt de risico reservering daarmee € 3,75 mln., dat overeenkomt met 25%.

Reserve COVID flankerend beleid
In het Statenvoorstel bij deze begroting is toegelicht dat wordt voorgesteld om in deze nieuw te vormen bestemmingsreserve een eenmalig bedrag van € 15 mln. te storten in het jaar 2021.

4.1.5 Geprognosticeerde balans
Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft Statenleden het inzicht om zich een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de provincie en de ontwikkelingsrichting ervan.

Activa	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
(im) Materiële vaste activa	481.423	708.092	736.818	731.640	743.915	761.659
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	80	8.080	8.080	8.080	15.080	15.080
Financiële vaste activa: Leningen	4.589	4.139	3.689	3.239	2.789	2.339
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	25.000	25.000	25.000	25.000	0	0
Totaal Vaste Activa	**511.092**	**745.311**	**773.587**	**767.959**	**761.784**	**779.078**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	2.203	2.282	7.029	9.952	5.430	11.384
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	23.016	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Uitzettingen < 1 jaar (excl schatkist)	85.806	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	192.326	0	0	0	0	0
Liquide middelen	576	0	0	0	0	0
Overlopende activa	47.693	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal Vlottende Activa	**351.620**	**117.282**	**122.029**	**124.952**	**120.430**	**126.384**
Totaal Activa	**862.712**	**862.593**	**895.616**	**892.911**	**882.214**	**905.462**

Passiva	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Saldireserve (A)	*45.003*	*64.711*	*106.941*	*70.709*	*44.435*	*49.721*
Reserve Weerstandsvermogen (B)	*30.956*	*46.638*	*47.888*	*47.888*	*47.888*	*47.888*
Egalisatie uitkering provinciefonds (C)	*1.772*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Algemene reserve (D = A + B + C)	**77.731**	**111.349**	**154.829**	**118.597**	**92.323**	**97.609**
Resultaat boekjaar	33.164	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves	448.415	357.624	249.269	217.586	192.973	176.876
Voorzieningen	17.902	15.923	14.871	14.203	13.778	13.524
Vaste schuld	0	118.460	220.862	261.516	333.016	349.122
Totaal Vaste Passiva	**577.212**	**603.356**	**639.831**	**611.902**	**632.090**	**637.131**
Vlottende schuld	23.280	20.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Overlopende passiva	262.221	239.237	232.785	258.009	227.124	245.331
Totaal Vlottende Passiva	**285.501**	**259.237**	**255.785**	**281.009**	**250.124**	**268.331**
Totaal Passiva	**862.713**	**862.593**	**895.616**	**892.911**	**882.214**	**905.462**

Toelichting op de geprognosticeerde balans:
Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans wordt uitgegaan van de eindbalans van de vastgestelde balans van de jaarrekening 2019. Vervolgens wordt het lopende jaar 2020 toegevoegd en de begroting en meerjarenraming.
Voor gegevens die zich moeilijk laten voorspellen in de meerjarenraming wordt de stand van de jaarrekening doorgetrokken.

Beeld geprognosticeerde balans
Er is en wordt de komende jaren geïnvesteerd in met name openbaar vervoer en wegen. De investeringen in het openbaar vervoer zijn onder meer de vernieuwde regionale tramlijn. De investeringen in de wegen zijn onder meer N33 Rijnburg, N33 rondweg Veenendaal, vervangingsinvesteringen en N216 spoortunnel Maarsbergen, Zie ook het investeringenoverzicht in de programma's Bereikbaarheid.

De afname van de bestemmingsreserves passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. De investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

4.1.6 Berekening EMU-saldo
Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau.

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Dit betekent dat niet alleen de financiën van de rijksoverheid meetellen voor het EMU-saldo, maar ook die van de decentrale overheden (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) en premie gefinancierde sectoren als de sociale zekerheid en de zorg.

Berekening van het EMU-saldo	2020	2021	2022
	x € 1.000,-	x € 1.000,-	x € 1.000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2021	Volgens meerjarenraming in begroting 2021
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-82.491	-64.875	-67.915
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	226.669	28.726	-5.178
3. Mutatie voorzieningen	-1.979	-1.052	-668
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	79	4.747	2.923
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-311.218**	**-99.400**	**-66.328**

4.2 Overzicht van lasten en baten

Totaal overzicht Begroting 2021							
				Reserves			
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	20.457	709	-19.748	0	3.360	3.360	-16.388
2. Landelijk gebied	64.095	1.471	-62.624	10.000	12.719	2.719	-59.905
3. Bodem, water, milieu	26.095	1.488	-24.607	0	75	75	-24.532
4. Energietransitie	8.880	0	-8.880	0	0	0	-8.880
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	80.994	1.654	-79.340	9.982	103.808	93.826	14.486
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	157.568	22.871	-134.697	183	3.998	3.815	-130.882
7. Cultuur en erfgoed	22.575	0	-22.575	0	475	475	-22.100
8. Economie	14.695	4.729	-9.966	2.615	0	-2.615	-12.581
9. Bestuur	15.182	322	-14.860	0	0	0	-14.860
10. Overzicht overhead	54.434	3.424	-51.010	0	21.700	21.700	-29.310
Saldo Programma's	**464.975**	**36.668**	**-428.307**	**22.780**	**146.135**	**123.355**	**-304.952**
Subtotaal	**464.975**	**36.668**	**-428.307**	**22.780**	**146.135**	**123.355**	**-304.952**
Algemene middelen	0	0	0	73.481	15.000	-58.481	-58.481
Stelposten	4.504	0	-4.504	0	0	0	-4.504
Algemene dekkingsmiddelen	215	368.151	367.936	0	0	0	367.936
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
Totaal begroting	**469.694**	**404.819**	**-64.875**	**96.261**	**161.135**	**64.875**	**0**
Mutatie reserves	96.261	161.135	64.875				
Begroting incl. reserves	**565.954**	**565.954**	**0**				

4.3 Verschillenanalyse programma's

Verschillenanalyse Begroting 2021 ten opzichte van Rekening 2019 en Begroting 2020					
	2019	2020	2021	Verschil 2019	Verschil 2020
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12.854	17.700	20.457	7.603	2.757
2. Landelijk gebied	53.135	63.525	64.095	10.960	571
3. Bodem, water, milieu	19.356	29.371	26.095	6.739	-3.276
4. Energietransitie	1.770	6.119	8.880	7.110	2.761
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	65.516	86.832	80.994	15.478	-5.838
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	130.873	154.717	157.568	26.695	2.851
7. Cultuur en erfgoed	26.590	29.074	22.575	-4.015	-6.499
8. Economie	15.423	21.807	14.695	-728	-7.112
9. Bestuur	20.066	14.876	15.182	-4.884	306
10. Overzicht overhead	49.062	59.592	54.434	5.372	-5.158
Totaal Lasten	**394.645**	**483.611**	**464.975**	**70.330**	**-18.636**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	115	90	709	594	619
2. Landelijk gebied	2.224	1.621	1.471	-753	-150
3. Bodem, water, milieu	6.868	6.030	1.488	-5.380	-4.542
4. Energietransitie	26	0	0	-26	0
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	9.268	5.900	1.654	-7.614	-4.246
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	126.399	29.101	22.871	-103.528	-6.230
7. Cultuur en erfgoed	2.943	2.543	0	-2.943	-2.543
8. Economie	1.610	1.661	4.729	3.119	3.068
9. Bestuur	3.261	365	322	-2.939	-43
10. Overzicht overhead	10.569	2.135	3.424	-7.145	1.289
Totaal Baten	**163.281**	**49.446**	**36.668**	**-126.613**	**-12.778**
Saldo van de programma's	**231.363**	**434.166**	**428.307**	**196.944**	**-5.859**

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'Overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht. Via onderstaande toelichting wordt aan de verplichting invulling gegeven. Eerst worden de aanmerkelijke verschillen ten opzichte van de Begroting 2020 toegelicht, en vervolgens ten opzichte van de Jaarrekening 2019.

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2020

De Begroting 2021 kent een lastensaldo dat € 18,6 mln. lager is ten opzichte van de Begroting 2020. Enkele verklaringen hiervoor zijn als volgt:

- Door het adaptief begroten, zoals ook is toegelicht in het inleidende hoofdstuk 1 van deze begroting, is reeds rekening gehouden met een vertragingsfactor bij de besteding van de materiële middelen in het begrotingsjaar 2021;
- In programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen zijn de kosten van beheer en onderhoud (vaar)wegen geactualiseerd op basis van de meerjarenonderhoudsraming;
- In programma 7. Cultuur en erfgoed zijn ten opzichte van 2020 lagere lasten begroot voor het noodfonds corona en lagere lasten voor erfgoedparels;
- In programma 8. Economie zijn in 2020 lasten geraamd die verrekend worden met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve Cofinancieringsfonds, terwijl dat in 2021 niet het geval is;
- Voor 10. Overzicht Overhead geldt dat in 2020 diverse extra, incidentele middelen zijn toegekend voor de ontwikkeling en versterking van de provinciale organisatie terwijl die in 2021 niet meer zijn begroot.

De Begroting 2021 kent een batensaldo dat € 12,7 mln. lager is ten opzichte van de Begroting 2020. De belangrijkste hiervoor zijn als volgt:

- In programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen is een incidentele rijksbijdrage voor het project Locomotiefstraat in 2020 ontvangen welke dus niet meer in 2021 wordt begroot;
- In programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer zijn de decentralisatie uitkeringen die via het provinciefonds worden ontvangen niet langer begroot in het beleidsprogramma maar, conform voorschriften in het BBV, bij de Algemene middelen.

Toelichting verschillen ten opzichte van Jaarrekening 2019

De Begroting 2021 kent een lastensaldo dat € 70,3 mln. hoger is dan de realisatie in de Jaarrekening 2019. Enkele verklaringen hiervoor zijn als volgt:

- In algemene zin geldt dat diverse intensiveringen en nieuwe beleidsvoornemens meerjarig zijn verwerkt vanuit de Begroting 2020 en de Kaderbrief 2021-2024, die in 2019 nog niet begroot waren. Het in de Begroting 2020 gepresenteerde overzicht laat zien dat er toen ruim € 60 mln. aan hogere lasten is geraamd;
- Meer financieel-technisch van aard zijn de hogere lasten in de programma's van Bereikbaarheid waar hogere kapitaallasten zijn geraamd dan in 2019, doordat diverse investeringsprojecten zijn geactiveerd. Daarnaast kent de besteding van onderhoudslasten een fluctuerend verloop door de jaren heen, wat leidt tot aanmerkelijke verschillen.

De Begroting 2021 kent een batensaldo dat € 126,6 mln. lager is dan de realisatie in de Jaarrekening 2019. De belangrijkste verklaring voor deze afname is dat, in navolging van voorschriften van het BBV, de decentralisatie uitkeringen niet langer in de beleidsprogramma's van Bereikbaarheid en Cultuur en erfgoed worden gepresenteerd maar bij de Algemene middelen.

4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Het meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten laat zien of onze begroting een duurzaam financieel evenwicht kent. Duurzaam financieel evenwicht betekent dat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten. Voor onze toezichthouder, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, is een duurzaam financieel evenwicht van de begroting één van de toetspunten in haar toezicht op de provinciale financiën.

Om te bepalen op welke wijze lasten en baten geclassificeerd dienen te worden, baseren we ons op wat daarover is opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de toelichting daarop, en de notitie incidentele structurele baten en lasten van de Commissie BBV. In de Kadernota 2019 hebben we hier eerder een toelichting op gegeven. Daarnaast is door ons toegezegd om bij de actualisatie van de financiële verordening in het jaar 2020 hier nader op in te gaan, inclusief het opnemen van een grensbedrag dat bepalend is voor het wel/niet opnemen van een afzonderlijke toelichting. In deze begroting hanteren we een grensbedrag van € 1 mln.

Vanuit de notitie van de Commissie BBV is de volgende toelichting overgenomen, die ons inziens beknopt en helder aangeeft wat de algemene lijn is ten aanzien van structurele of incidentele baten en lasten:

Structurele baten en lasten zijn baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit noemt men ook wel structureel bestaand beleid. Dit laat onverlet, dat de hoogte van de structurele baten en lasten jaarlijks kan fluctueren. Van structurele baten en lasten is ook sprake indien de ramingen bijvoorbeeld om het jaar opgenomen zijn. Zolang deze posten maar periodiek terug blijven komen en er geen eindtijd bepaald is. Deze fluctuaties blijken uit de meerjarenraming. Ook door nieuw beleid of door bezuinigingen kunnen de hoogte van structurele lasten en baten worden beïnvloed.

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Een begroting, meerjarenraming of jaarrekening kan ieder jaar dergelijke eenmalige zaken bevatten. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter.

Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten				
	2021	2022	2023	2024
Structurele lasten	378.490	389.240	397.177	404.680
Stortingen in reserves				
Totaal lasten	378.490	389.240	397.177	404.680
Structurele baten	-19.167	-19.064	-19.081	-20.042
Algemene dekkingsmiddelen	-363.201	-371.119	-378.454	-386.637
Onttrekkingen aan reserves	-646	-1.873	-2.896	-3.119
Totaal baten	-383.014	-392.056	-400.431	-409.798
Saldo structurele lasten en baten	**-4.524**	**-2.816**	**-3.254**	**-5.118**
Incidentele lasten	91.204	85.455	66.862	18.033
Stortingen in reserves	96.261	12.207	17.202	14.871
Totaal lasten	187.464	97.662	84.064	32.904
Incidentele baten	-22.451	-16.597	-15.617	-5.223
Onttrekkingen aan reserves	-160.489	-78.249	-65.193	-22.563
Totaal baten	-182.940	-94.846	-80.810	-27.786
Saldo incidentele lasten en baten	**4.524**	**2.816**	**3.254**	**5.118**
Netto begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Leeswijzer tabel

De baten zijn in bovenstaande tabel als negatieve bedragen gepresenteerd. Dit moet wordt gelezen als een positief/voordelig getal. Ter verduidelijking zijn de gepresenteerde saldi hierna tekstueel toegelicht:

- Saldo structurele lasten en baten is een positief/voordelig getal (als voorbeeld 2024: € 409.798 minus € 404.680 = € 5,118 mln. structureel voordelig saldo).
- Saldo incidentele lasten en baten is een negatief/nadelig getal (als voorbeeld 2024: € 27.786 minus € 32.904 = € 5,118 mln. incidenteel nadelig saldo).
- Netto begrotingssaldo is gelijk aan 0, omdat de begrotingsresultaten per jaarschijf zijn verrekend met de Saldireserve. De begrotingssaldo per jaarschijf zijn toegelicht bij het onderdeel 'Mutaties reserve Algemene Middelen' in de Financiële begroting.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat voor alle begrotingsjaren er sprake is van een 'materieel' begrotingsevenwicht, omdat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten.

4.4.1 Specificatie incidentele lasten en baten

		Incidentele lasten				Incidentele baten			
Programma	Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	1.539	244	-142	-132	-	-	-	-
	1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.512	29	29	8	709	-	-	-
	1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	7.785	5.993	4.300	3.800	-	-	-	-
	Reserves	-	-	-	-	3.360	-	-	-
Totaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling		**10.836**	**6.266**	**4.187**	**3.676**	**4.069**	**-**	**-**	**-**
2. Landelijk gebied	2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	3.759	5.738	270	-701	1.400	948	-	-
	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	4.550	4.801	3.866	270	-	-	-	-
	2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	220	220	220	220	-	-	-	-
	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	9.400	8.650	4.838	331	-	-	-	-
	2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	350	350	350	350	-	-	-	-
	Reserves	10.000	-	-	1.085	12.719	15.286	1.977	-
Totaal 2. Landelijk gebied		**28.279**	**19.759**	**9.544**	**1.555**	**14.119**	**16.234**	**1.977**	**-**
3. Bodem, water, milieu	3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	594	1.049	1.115	-326	-	-	-	-
	3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	75	-	-	-	-	-	-	-
	3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	60	60	60	-	60	60	60	-
	3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	2.608	4.911	1.466	20	-	-	-	-
	3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd	500	-	-	-	-	-	-	-
	Reserves	-	1.108	-	-	75	-	-	-
Totaal 3. Bodem, water, milieu		**3.837**	**7.128**	**2.641**	**-306**	**135**	**60**	**60**	**-**

		Incidentele lasten				Incidentele baten			
Programma	Beleidsdoel	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
4. Energietransitie	4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	-64	-71	-163	-144	-	-	-	-
	4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	700	1.000	1.500	-	-	-	-	-
	4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	1.745	1.735	2.615	3.195	-	-	-	-
	Reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 4. Energietransitie		**2.381**	**2.664**	**3.952**	**3.051**	-	-	-	-
5. Bereikbaarheid I	5.1 Het provinciale netwerk is sterk	2.250	2.664	4.510	1.236	-	-	-	-
	5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	-1.500	-1.500	-1.500	1.000	-	-	-	-
	5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt	8.296	7.833	12.728	-3.741	-	-	-	-
	5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	450	250	57	-	-	-	-	-
	5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	100	270	275	-	-	-	-	-
	5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	-1.000	-800	-800	-1.000	-	-	-	-
	5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	410	985	115	-	-	-	-	-
	5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	10.450	9.250	11.250	9.900	-	-	-	-
	Reserves	9.982	11.057	8.500	8.500	103.808	25.227	31.216	22.563
Totaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen		**29.438**	**30.009**	**35.135**	**15.895**	**103.808**	**25.227**	**31.216**	**22.563**
6. Bereikbaarheid II	6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	24.354	26.128	17.004	4.724	10.607	10.607	10.607	273
	Reserves	183	-	2.976	-	3.352	1.220	-	-
Totaal 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer		**24.537**	**26.128**	**19.980**	**4.724**	**13.959**	**11.827**	**10.607**	**273**

		Incidentele lasten				Incidentele baten			
Programma	**Beleidsdoel**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
7. Cultuur en erfgoed	7.1 De culturele infrastructuur is sterk	1.650	-303	-321	-291	-	-	-	-
	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	350	400	400	-	-	-	-	-
	7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	2.475	2.175	2.000	-	-	-	-	-
	Reserves	-	-	-	-	475	175	-	-
Totaal 7. Cultuur en erfgoed		**4.475**	**2.272**	**2.079**	**-291**	**475**	**175**	**-**	**-**
8. Economie	8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	-52	8	17	28	-	-	-	-
	8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	-136	-140	-140	-140	4	-	-	-
	8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	435	500	500	-60	-	-	-	-
	8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	200	-	-	-	-	-	-	-
	8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	2.374	234	-	-	4.689	-	-	-
	Reserves	2.615	42	-	-	-	109	-	-
Totaal 8. Economie		**5.436**	**644**	**377**	**-172**	**4.693**	**109**	**-**	**-**
9. Bestuur	9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	-130	-179	-180	-174	-	-	-	-
	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	550	247	300	-	-	-	-	-
Totaal 9. Bestuur		**420**	**68**	**120**	**-174**	**-**	**-**	**-**	**-**
10. Overzicht overhead	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	506	16	-452	-344	-	-	-	-
	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	3.543	2.443	743	1	32	32	-	-
	Reserves	-	-	-	-	21.700	-	-	-
Totaal 10. Overzicht overhead		**4.049**	**2.459**	**291**	**-343**	**21.732**	**32**	**-**	**-**
Algemene middelen	Algemene middelen	295	265	32	3	4.950	4.950	4.950	4.950
	Reserves	73.481	-	5.726	5.286	15.000	36.232	32.000	-
Totaal Algemene middelen		**73.776**	**265**	**5.758**	**5.289**	**19.950**	**41.182**	**36.950**	**4.950**
Totaal saldo aan incidentele lasten en baten		**187.464**	**97.662**	**84.064**	**32.904**	**182.940**	**94.846**	**80.810**	**27.786**

4.4.2 Toelichting op incidentele lasten en baten
De Commissie-BBV heeft de stellige uitspraak gedaan dat een toelichting op de in het overzicht van incidentele lasten en baten opgenomen bedragen vereist is. Dit geeft uw Staten namelijk het inzicht om te beoordelen of dergelijke posten terecht zijn aangemerkt als incidenteel, aangezien in het BBV daar geen scherpe definitie voor is opgenomen.
Voor de posten groter dan € 1 miljoen wordt een afzonderlijke toelichting opgenomen.

Algemeen
In het overzicht van de incidentele lasten zijn diverse negatieve bedragen opgenomen. Dit is een gevolg van de keuze om adaptief te begroten, wat heeft geresulteerd in een vertragingsfactor van gemiddeld 2% over alle materiële budgetten. In veel gevallen is deze vertragingsfactor omwille van administratieve eenvoud opgenomen onder het eerste beleidsdoel van elk beleidsprogramma. In de loop van het jaar zal duidelijk worden waar de vertraging optreedt en welke middelen daarmee gemoeid zijn.

Reserves
De stortingen in en onttrekkingen aan de reserves die in de diverse programma's zijn gepresenteerd zijn altijd incidenteel conform de uitspraak van de Commissie-BBV. Enige uitzondering hierop in onze begroting betreft de onttrekking aan de reserve kapitaallasten van de Uithoflijn, welke is toegelicht in de volgende paragraaf.

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling
- In het jaar 2021 is bij beleidsdoel 1.1 een bedrag groter dan € 1 mln. De begrote lasten hebben betrekking op de implementatie van de Omgevingswet. Omdat dit een specifieke einddatum kent, zijn de lasten als incidenteel aangemerkt.
- De in beleidsdoel 1.2 begrote lasten én baten houden verband met de administratieve verwerking van Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg. Vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata zijn zowel de baten als lasten als incidenteel aangemerkt.
- De in beleidsdoel 1.3 begrote middelen betreffen voor de jaren 2021-2023 de Regiodeal Vitale Wijken U16 en aanpak in Amersfoort, inclusief een kasritme bijstelling in 2021 die in de Zomernota 2020 aan uw Staten is gemeld. Daarnaast is t/m 2024 een jaarlijks bedrag van € 3,8 mln. opgenomen voor het Programma Binnenstedelijke ontwikkeling. Beide onderwerpen zijn toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024 en worden vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata als incidentele lasten aangemerkt.

Programma 2. Landelijk gebied
- De bij beleidsdoel 2.1 opgenomen incidentele lasten worden gevormd door de extra impuls voor natuur in de groene contour, zoals door uw Staten is vastgesteld in de begroting 2020. Vanwege de einddatum medio 2024 worden de lasten aangemerkt als incidenteel. Daarnaast zijn er lasten opgenomen voor he ontwikkelen van het natuurnetwerk via het Programma Agenda Vitaal Platteland. Vanwege de verrekening van de lasten met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden deze lasten als incidenteel aangemerkt.
- De bij beleidsdoel 2.2 opgenomen incidentele lasten zijn opgebouwd uit verschillende type lasten. Voor de jaren 2021 en 2022 is er jaarlijks ruim € 1 mln. begroot aan proceskosten en werkbudget aanpak stikstofdossier, zoals ook toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024. Voor de jaren 2021-2023 is er jaarlijks € 1,26 mln. begroot voor de programmatische aanpak van invasieve exoten. Daarnaast zijn er t/m 2023 jaarlijks lasten geraamd voor de Realisatiestrategie Natuur (RSN), die vanwege de verrekening met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden aangemerkt als incidentele lasten.
- In de jaren 2021-2023 is bij beleidsdoel 2.4 een jaarlijkse last begroot van € 2,5 mln. Dit betreft de bijdrage aan de Regiodeal Foodvalley, zoals door uw Staten is vastgesteld in de begroting 2020. Vanwege de afgebakende periode en het totaalbedrag (€ 10 mln.) zijn deze lasten als incidenteel aangemerkt.
- De overige bij dit beleidsdoel 2.4 begrote incidentele lasten hebben enerzijds betrekking op de cofinanciering van EU-gelden transitie landbouw. Voor de jaren 2021-2022 wordt voorgesteld om incidenteel extra middelen toe te kennen, zoals ook is toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024. Anderzijds betreft dit begrote middelen voor het programma Agenda Vitaal Platteland. Vanwege de verrekening van

de lasten met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden deze lasten als incidenteel aangemerkt.

Programma 3. Bodem, water, milieu

- De bij beleidsdoel 3.1 opgenomen lasten die groter zijn dan € 1 mln. betreffen de middelen voor het Programma Klimaatadaptatie, zoals is toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024. Vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata zijn deze lasten als incidenteel aangemerkt.
- In het jaar 2022 is bij beleidsdoel 3.4 een last begroot van € 3 mln. voor het ondergronds brengen van hoogspanningskabels. Dit betreft een eenmalige subsidie die als incidenteel wordt aangemerkt.
- De overige bij dit beleidsdoel 3.4 begrote incidentele lasten hebben met name betrekking op de inzet van erfcoaches en het versnellen van de aanpak van asbestdaken. Die middelen zijn toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. De einddatum van dit project is medio 2024 en om die reden als incidenteel aangemerkt.

Programma 4. Energietransitie

- In de jaren 2021-2023 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 4.2, dat is toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. Dit betreft incidentele lasten voor het afdekken van de onrendabele top bij energie-opwekking bij eigen infrastructuur.
- In de jaren 2021-2024 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 4.3. Dit betreft de in de Kaderbrief 2021-2024 voorgestelde incidentele middelen voor financieringsinstrumenten inclusieve energietransitie en het participeren in energie-innovatietrajecten. Vanwege de afgebakende periode en het bijbehorende programmaplan, zijn deze middelen als incidenteel aangemerkt.

Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen

- In de jaren 2021-2024 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 5.1 dat betrekking heeft op onderhoud. Deze lasten worden verrekend met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve, en om die reden als incidenteel aangemerkt.
- In de jaren 2021-2023 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 5.3 van in totaal bijna € 29 mln. Dit betreft reeds in de begroting 2020 toegekende extra incidentele middelen voor verbetering van het regionale fietsnetwerk.
- In de jaren 2021-2024 is een jaarlijkse last begroot bij beleidsdoel 5.8 van € 8,5 mln. Dit bedrag volgt uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 waarin budgetten zijn opgenomen voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) OV. Oorsprong van deze post zit in oude coalitie afspraken die vertaald zijn in het oude mobiliteitsprogramma en doorgezet zijn in het huidige mobiliteitsprogramma. De afspraak over het aanvullend budget loopt tot en met 2028. Door deze afspraak wordt deze post als incidenteel aangemerkt.
- De resterende begrote lasten op beleidsdoel 5.8 worden verrekend met de reserve Mobiliteitsprogramma en om die reden als incidenteel aangemerkt.

Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

- In de jaren 2021-2023 is een bedrag van jaarlijks ruim € 10 mln. opgenomen aan lasten en baten voor de regiotaxi. Medio 2024 worden deze werkzaamheden niet meer via de provincie uitgevoerd maar door de gemeenten zelf. Daardoor kennen deze lasten en baten een einddatum, waardoor ze als incidenteel gekenmerkt worden.
- In de jaren 2021-2024 is een bedrag opgenomen van jaarlijks € 4,95 mln. aan onderhoud voor het openbaar vervoer. Deze last is als incidenteel aangemerkt, omdat tegenover deze lasten de baten staan vanuit de decentralisatie uitkering Verkeer en Vervoer die een einddatum heeft van 2033. Deze baten staan, cf. voorschriften uit het BBV, gepresenteerd bij de Algemene middelen.
- In de jaren 2021-2023 is in totaal een bedrag opgenomen van ruim € 19 mln. Dit betreft reeds in de begroting 2020 toegekende extra incidentele middelen voor exploitatie regionaal busvervoer en betere doorstroming.

Programma 7. Cultuur en erfgoed

- De in het jaar 2021 opgenomen last bij beleidsdoel 7.1 omvat het voorgestelde incidentele corona-steunpakket, zoals is toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024.

- De in de jaren 2021-2023 opgenomen last bij beleidsdoel 7.3 betreft jaarlijks € 2 mln. voor het programma Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), dat is toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. Vanwege de programmatische aanpak en afgebakende periode wordt dit aangemerkt als een incidentele last.

Programma 8. Economie

- De in het jaar 2021 opgenomen last en baat bij beleidsdoel 8.5 betreft het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS). Vanwege de einddatum van dit programma worden de lasten/baten aangemerkt als incidenteel.

Programma 9. Bestuur

In dit programma zijn geen bedragen opgenomen groter dan € 1 miljoen euro.

10. Overzicht Overhead

- De in de jaren 2021 en 2022 opgenomen bedragen bij beleidsdoel 10.2 betreffen incidenteel toegekend exploitatiebudget voor de I-opgave, zoals is toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024.

Algemene middelen

- De vanuit het Rijk te ontvangen decentralisatie uitkering Verkeer en Vervoer van € 4,95 mln. kent een looptijd t/m 2033 en wordt om die reden als incidentele baat gepresenteerd.

4.4.3 Toelichting structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het BBV schrijft voor (art. 23, lid c) dat in de toelichting op de meerjarenraming een overzicht opgenomen moet worden van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In de tabel “Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten” is inzichtelijk gemaakt dat in de huidige meerjarenraming geen structurele stortingen in de reserves zijn begroot. Wel is sprake van structurele onttrekkingen aan reserves.

De in de meerjarenraming opgenomen bedragen betreffen de geraamde onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten Uithoflijn. Normaliter zijn alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard. De bestemmingsreserve dekking kapitaallasten vormt hierop echter een uitzondering. Hiermee volgen we de toelichting die door de Commissie BBV is gegeven m.b.t. een dergelijke specifieke reserve: wanneer de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten wordt gevormd voor dekking van de kapitaallasten van een geactiveerde investering, is de dekking van de kapitaallasten structureel geregeld. Door de onttrekkingen aan bestemmingsreserves dekking kapitaallasten apart te benoemen is het duidelijk dat deze een structureel karakter hebben. De looptijd van de ingestelde reserve is gelijk aan de afschrijvingstermijn van de geactiveerde investering. Hierdoor hebben zowel de kapitaallasten als de onttrekking aan deze reserve geen invloed op het structurele begrotingssaldo.

Bijlagen

Overzicht reserves

Staat van Reserves								
Omschrijving	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020	2021 Bij	2021 Af	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024
Saldireserve	45.003	64.710	57.231	15.000	106.941	70.709	44.435	49.721
Reserve Weerstandsvermogen	30.956	46.638	1.250	0	47.888	47.888	47.888	47.888
Egalisatiereserve Prov.fonds en MRB*	1.771	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal Algemene reserves	**77.731**	**111.349**	**58.481**	**15.000**	**154.829**	**118.597**	**92.323**	**97.609**
Reserve BDU inz. BRU*	41.448	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	34.261	21.686	0	3.540	18.146	14.198	8.226	5.787
Reserve Beheer en Onderhoud Openbaar vervoer	0	3.711	0	3.352	359	359	359	359
Reserve CHS*	58	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Cofinancieringsfonds	10.829	6.329	0	0	6.329	6.329	6.329	6.329
Reserve COVID flankerend beleid	0	0	15.000	0	15.000	15.000	15.000	15.000
Reserve Ecoducten**	11.108	11.108	0	11.108	0	0	0	0
Reserve Egalisatie Bodemsanering	9.261	5.489	0	0	5.489	5.489	5.489	5.489
Reserve Frictiekosten Veranderopgave*	905	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	0	0	10.000	0	10.000	10.000	10.000	10.000
Reserve Gladheidsbestrijding*	206	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	24.977	21.733	0	18.200	3.533	3.533	3.533	3.533
Reserve Hart vd Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg	0	779	0	676	103	103	103	103
Reserve ICT**	6.339	5.864	0	3.500	2.364	2.364	2.364	2.364
Reserve IGP - RAP	13.669	4.169	0	0	4.169	4.169	4.169	4.169
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	9.448	1.448	0	0	1.448	1.448	1.448	1.448
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	48.156	49.920	0	646	49.274	47.401	44.505	41.386
Reserve Kosten voorfinanciering	4.215	4.215	0	0	4.215	4.215	4.215	4.215
Reserve Lastneming subsidies	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Masterplan Soesterberg*	2.509	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Mobiliteitsprogramma	131.150	154.721	1.482	80.660	75.543	65.321	48.577	36.954

Staat van Reserves

Omschrijving	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020	2021 Bij	2021 Af	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024
Reserve OV Concessie	7.158	1.813	183	0	1.996	776	3.752	3.752
Reserve Programma Landelijk gebied	50.561	34.211	2.615	11.409	25.417	12.507	12.240	13.325
Reserve Projecten	16.033	13.974	0	2.439	11.534	11.534	11.534	11.534
Reserve PUEV	161	161	0	0	161	161	161	161
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	20.752	14.609	0	1.785	12.824	11.314	9.604	9.604
Reserve Toeristische ontwikkeling*	80	0	0	0	0	0	0	0
Reserve VERDER	0	0	8.500	8.500	0	0	0	0
Reserve Wonen - Binnenstedelijke Ontwikkeling	5.131	1.684	0	320	1.364	1.364	1.364	1.364
Subtotaal Bestemmingsreserves	**448.415**	**357.624**	**37.780**	**146.135**	**249.269**	**217.586**	**192.973**	**176.877**
Totaal Reserves	**526.145**	**468.973**	**96.261**	**161.135**	**404.098**	**336.183**	**285.296**	**274.486**

** Deze reserves zijn opgeheven bij de jaarrekening 2019. Om die reden is ook geen informatieblad meer opgenomen in de Begroting 2021.*

*** Van deze reserves wordt voorgesteld om ze bij de vaststelling van de Begroting 2021 op te heffen.*

Overzicht voorzieningen

STAAT VAN VOORZIENINGEN									bedragen x € 1.000
		Saldo	Saldo	Mutaties 2021		Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Omschrijving	Prog	31-12-2019	31-12-2020	Bij	Af	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	30-12-2024
Ontgrondingenwet	2	40	45	5		50	55	60	65
Nazorg Stortplaatsen	3	1.105	1.075		30	1.045	1.015	985	955
Nazorg stortplaats Maarsbergen	3	721	711		10	701	691	681	671
Grondwaterheffing	3	1.957	1.957	1.334	1.334	1.957	1.957	1.957	1.957
Pensioenen GS	9	11.190	11.043	340	487	10.896	10.749	10.602	10.455
NAR regeling	10	2.889	1.641		870	771	285	42	0
Totaal Voorzieningen (credit op de balans)		**17.902**	**16.472**	**1.679**	**2.731**	**15.420**	**14.752**	**14.327**	**14.103**

Omschrijving	Prog	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020	Mutaties 2021 Bij	Af	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 30-12-2024
Dekking financieel risico Grondbedrijf (salderen voorraad)	2	840	840			840	840	840	840
Diverse leningen (salderen met fin.vaste activa)	2	1.178	1.178			1.178	1.178	1.178	1.178
Totaal Voorzieningen (*) (gesaldeerd met activa)		**2.018**	**2.018**	**0**	**0**	**2.018**	**2.018**	**2.018**	**2.018**

**) deze voorzieningen worden conform de BBV regelgeving gesaldeerd met de activa.*

Totaal Voorzieningen		**19.919**	**18.489**	**1.679**	**2.731**	**17.437**	**16.769**	**16.344**	**16.120**

Informatiebladen Reserves en voorzieningen

Reserves

Algemene reserves

Saldireserve	
Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegenvallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Algemene reserve		
Functie			
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers		
Minimum bedrag		Maximum bedrag	
Eindjaar	N.v.t.		
Toereikendheid	Wettelijk verplichte reserve.		
Vrije ruimte	Omdat er niet langer sprake is van een ondergrens in deze reserve is de vrije ruimte gelijk aan de totale omvang van de reserve.		
Nut en noodzaak	Deze reserve is wettelijk verplicht om aan te houden.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	PS besluit over aanwending.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Met ingang van de begroting 2020 is er niet langer sprake van een ondergrens.In het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrecht' is uitdrukkelijk aangegeven dat begrotingsoverschotten of voordelige rekeningresultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Reserve Weerstandsvermogen	
Doel reserve	Het aanhouden van een bedrag aan weerstandsvermogen dat als financiële buffer dient voor het opvangen van risico's. Niet alle risico's zullen zich (gelijktijdig) voordoen. De hoogte van het weerstandsvermogen wordt bepaald a.d.h.v. een inventarisatie van alle risico's met een inschatting van de kans van voorkomen. Alle risico's groter dan € 100.000 worden opgenomen in het risicoprofiel. Met behulp van een statistische analyse (Monte Carlo) wordt een berekening gemaakt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) welk bedrag aan weerstandsvermogen voldoende wordt geacht om de zich voordoende risico's op te vangen.
Instellingsbesluit	Nota Beleidskader Integraal Risicomanagement 2016

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Voeding gebeurt uit de saldireserve. De reserve Weerstandsvermogen heeft de omvang, die zorgt dat de ratio weerstandsvermogen (exclusief saldireserve) tussen 1,4 en 2,0 blijft.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	€ 50,6 mln
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De toereikendheid wordt periodiek berekend via het risicomanagementsysteem van de provincie Utrecht.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Door de instelling van een aparte reserve weerstandsvermogen is zowel de vrije ruimte in de algemene reserve als de beklemming beter inzichtelijk.		
Bestedingsplan	N.v.t.., zie ook voorwaarden besteding.		
Voorwaarde besteding	Als risico’s zich voordoen die zijn opgenomen in het weerstandsrisicoprofiel, dan wordt de reserve weerstandsvermogen aangewend ter dekking van die financiële gevolgen, mits alle mogelijke beheersmaatregelen zijn genomen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat niet alle bestaande risico's zijn onderkend waardoor de berekende reserve onvoldoende is. Daarnaast zou een samenloop van omstandigheden zich kunnen voordoen waarbij zich meer risico's zich voordoen dan o.b.v. kansberekening "normaal" zou zijn. In beide gevallen zal de vrije ruimte in de saldireserves moeten worden aangesproken.		
Bijzonderheden	Met ingang van de begroting 2020 worden er geen reserveringen meer opgenomen voor risico's buiten het (concern) risicoprofiel. Deze risico's zijn nu namelijk meegenomen in het risicoprofiel van de provincie.		

Bestemmingsreserves

Reserve Beheer en onderhoud openbaar vervoer	
Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de openbaar vervoer assets
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 30-10-2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voor het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van het bus en tramvervoersysteem wordt eenmaal in de vier jaar een Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Op basis daarvan is het beschikbare budget bepaald voor de komende periode. Op dit moment € 17,8 mln. Jaarlijks wordt aan de hand de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het MOP laat echter geen constant beeld zien over de jaren, er is sprake van jaren dat er minder wordt uitgegeven en ook van jaren dat er meer wordt uitgeven dan het beschikbare budget van € 17,8 mln. Door de lasten en baten vanuit het MOP Openbaar Vervoer te verrekenen met de reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer kunnen deze schommelingen worden opgevangen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De reserve is bij de begroting 2020 ingesteld. Op basis van de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit en bijbehorende meerjarenonderhoudsplan (MOP) is de verwachting dat de reserve toereikend is voor de toekomstige jaren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	In de Nota Kapitaalgoederen wordt het veeljarig gemiddelde van de beheer en onderhoudskosten bepaald. Dit om een budgettering los van specifieke onderhouds- en vervangingsmomenten te creëren (= constant beeld in de programmabegroting). De jaarlijkse wisselende omvang aan onderhoud geeft behoefte aan een egalisatiereserve. Daarnaast spelen er inhoudelijke onzekerheden en risico's die van invloed kunnen zijn op de kosten in een jaar. Via het MOP gaan die meerkosten ook als vanzelf drukken op de reserve. Dat is dus wat anders dan het veeljarig egaliseren, namelijk een risicodekking.		
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten.		
Voorwaarde besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investeringen gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheer- en onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Vanaf 2020 is de Uithoflijn en de nieuwe Tramremise in exploitatie genomen. Daarnaast wordt er ook nog andere gewerkt aan andere projecten die in de toekomst effect hebben op het MOP.		

	Om dit effect mee te nemen voor toekomstige jaren zal op korte termijn de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit worden geactualiseerd.
Mate van doelrealisatie	Door het werken met een egalisatiereserve wordt doelrealisatie zoals beschreven in de Nota Kapitaalgoederen mogelijk gemaakt.
Risico's	De kostenraming in de NK is nu toereikend, maar is gebaseerd op de nodige aannames. Met name de oplevering van projecten (Uithoflijn, VRT, Nieuwe Tramremis en de busremise) kan verregaande effecten geven op de beheerkosten als de realisatie niet cf. de gestelde uitgangspunten plaatsvindt of er vanuit het project gebreken naar voren komen. Dit zal zich doorvertalen naar een actualisatie van de NK mocht dat nodig zijn. Het risico bestaat dat de huidige beschikbare middelen niet voldoende zijn.
Bijzonderheden	Tot en met 2019 was er sprake van het BRU Hekwerk, egalisatie vond toen plaats via de reserve BDU inzake BRU. Door vanaf 2020 met deze reserve te werken wordt binnen het programma Bereikbaarheid op dezelfde manier omgegaan met Beheer en onderhoud. Bij het opheffen van de reserve BDU inzake BRU (jaarrekening 2019) is het niet bestede deel MOP 2019 € 4,442 mln. overgeheveld naar deze reserve.

Reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen	
Doel reserve	Het doel van de reserve is het egaliseren van exploitatiekosten van het vaste volume variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.		
Minimum bedrag	10.000.000	Maximum bedrag	25.000.000
Eindjaar	2055		
Toereikendheid	De bestemmingsreserve is toereikend. Op basis van een opgesteld meerjarenplannen tot en met 2024 blijkt dat het reserve-saldo afneemt tot 22,8 miljoen.		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	De reserve is bedoeld om de pieken in verplichte beheer en onderhoudslasten als mede de gladheidsbestrijding op te vangen.		
Bestedingsplan	De middelen worden jaarlijks uitgegeven aan beheer en onderhoud van infrastructurele kapitaalgoederen en gladheidsbestrijding. Het betreft hier het variabel onderhoud.		
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden uitgewerkt in het vierjaarlijkse meerjarenplan beheer en onderhoud dat wordt vastgesteld door Provinciale Staten.		
Concrete verplichting	De opgestelde beheerplannen van assetmanagement.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve gladheidsbestrijding is samengevoegd met reserve Beheer en Onderhoud Wegen. Restant reserve GHB eind 2019 bedraagt ca. € 0,25 miljoen en is toegevoegd aan reserve Beheer en Onderhoud Wegen.		
Mate van doelrealisatie	In stand houden van onderhoud vaarwegen en nautisch beheer.		
Risico's	De kans dat er meer middelen voor variabel onderhoud in een jaar nodig is dan in de bestemmingsreserve beschikbaar is, is tot 2024 niet te verwachten. .		
Bijzonderheden			

Reserve Cofinancieringsfonds	
Doel reserve	Economische stimulering door bijdragen van max. 60% van de totale projectkosten aan projecten met een aantoonbaar economisch effect voor de regio Utrecht op het gebied van: life sciences, creatieve industrie (gaming, multimedia en design), duurzaamheidseconoomie, kennisvalorisatie en bevordering van innovatie bij het mkb; Middels deze cofinanciering maakt de provincie projecten mogelijk die de kenniseconomie en innovatie stimuleren in de meest kansrijke clusters van de regionale economie. Hierbij is de koppeling met de EBU agenda leidend.
Instellingsbesluit	PS2007BEM06 d.d. 15 februari 2007, PS2011MME04 d.d. 7 februari 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De initiële voeding bestond uit de structurele budgetten Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 561.000), SER Utrecht (€ 27.000), Ondersteuning Arbeidsmarktbeleid (€ 56.000) en de vrij besteedbare middelen uit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 1.184.000). Ook werd besloten om € 6.522.000 vanuit de huidige reserve Cofinancieringsfonds te herbestemmen € 1.184.000 vanuit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling te herbestemmen in de reserve Cofinancieringsfonds kennis en innovatie. (PS2011MME04). In de voorjaarsnota 2013 zijn de middelen uit de stelpost intensivering 2012-2015 onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Ook zijn de middelen die beschikbaar zijn gesteld uit de stelpost intensivering 2012-2015, onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Hierdoor is er nu een structureel budget beschikbaar voor deze reserve. Vanaf 2017 bestaat de voeding uit het restant van het budget Cofinancieringsfonds op de provinciale begroting. Daarnaast wordt de jaarlijkse MIT-bijdrage van het rijk betrokken bij deze reserve.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	20.000.000
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.		
Vrije ruimte	Momenteel is ongeveer € 1 mln. nog niet via de uitvoeringsverordening beschikt.		
Nut en noodzaak	1.) De flexibiliteit van een bestemmingsreserve is noodzakelijk om de provinciale middelen efficiënt en effectief in te zetten door ze per project te kunnen koppelen aan andere financieringsbronnen. 2.) Het inspelen op de nieuwe ontwikkelingen en kansen voor het aantrekken van de financiering van derden (Rijk, Europa, kennisinstellingen, het bedrijfsleven) en het creëren van multiplier effect. 3.) De egalisatiefunctie van een reserve, waarbij de cofinancieringsmiddelen beschikbaar blijven, is noodzakelijk bij langlopende trajecten gebruikelijk bij Europese en Rijksprogramma's. 4.) De bundeling van middelen van verschillende partijen (bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden) leidt tot robuustere projecten met een grotere impact.		

Bestedingsplan	De fasering van de besteding van de middelen uit het Cofinancieringsfonds laat zich zeer beperkt plannen. Het verstrekken van cofinancieringsbijdragen is namelijk afhankelijk van externe partners en medefinanciers. Dit is juist de reden om voor een bestemmingsreserve te kiezen. Jaarlijks wordt gekeken of we in de uitvoeringsverordening extra geld kunnen besteden aan projecten die bijdragen aan de uitvoering van de strategische agenda van de EBU.
Voorwaarde besteding	Voorwaarden van besteding in subsidievorm worden gelegd in de Algemene uitvoeringsverordening. In andere dan subsidie vormen (bijv. Via opdrachten) kan het fonds ingezet worden binnen de kaders en doelen van het instellingsbesluit van de PS.
Concrete verplichting	Het saldo van de reserve is nodig voor de dekking van nog openstaande verplichtingen en voor de te verwachten subsidieaanvragen ten laste van de subsidieplafonds 2019.
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	Ligt op schema.
Risico's	Met betrekking tot de leningen, die in het kader van de Groen, gezond, slim regeling worden verstrekt aan kleine, startende bedrijven bestaat het risico van niet (volledige) terugbetaling.
Bijzonderheden	Een gedeelte van de reserve wordt gereserveerd voor eventuele tegenvallers van de verstrekte leningen aan de bedrijven.

Reserve COVID flankerend beleid	
Doel reserve	Financieren van incidentele maatregelen die in 2021 nodig zijn als gevolg van COVID
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Budget voor incidentele maatregelen		
Voeding	Vanuit de Saldi-reserve wordt in 2021 € 15 mln. gestort in de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	€ 15 mln
Eindjaar	2021		
Toereikendheid	Bedrag in reserve is plafond voor de incidentele maatregelen		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Om in 2021 incidentele maatregelen te kunnen financieren die nodig zijn als gevolg van COVID wordt deze bestemmingsreserve gevormd.		
Bestedingsplan	Concrete voorstellen voor inzet van de reserve worden aan de Staten voorgelegd. Incidentele maatregelen betreffen onder andere: • Steunpakket cultuursector 2021 • Steun Sterk Utrechts bestuur en ondersteuning gemeenten. • Steunmaatregelen economie		
Voorwaarde besteding	De inzet van de reserve is voor financiering van incidentele maatregelen 2021 als gevolg van COVID. De bestedingen moeten binnen de reserve passen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t		
Mate van doelrealisatie	n.v.t		
Risico's	Bedrag voor noodzakelijke incidentele maatregelen overstijgt het beschikbare budget in de reserve.		
Bijzonderheden	De reserve wordt eind 2021 opgeheven. Een mogelijk restant saldo van de reserve wordt toegevoegd aan de Saldi-reserve.		

Reserve Ecoducten	
Doel reserve	Financiering van het programma Prioriteiten Ecopassages bij provinciale wegen tot en met 2015 dat in mei 2005 is vastgesteld ter uitvoering van het Meerjarenprogramma Faunavoorzieningen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 15 mei 2006 (PS2006BEM11) en PS d.d. 12 december 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij behandeling van de voorjaarsnota 2006 (PS 15 mei 2006) is besloten om € 4,9 miljoen te storten in de reserve voor de N227 Leusderheide- Den Treek uitvoering en € 1,0 miljoen voor de Biltse Rading uitvoering.Herprioritering middelen conform Coalitieakkoord, te weten: Groot Mijdrecht Noord € 1.520.000, Najaarsrapportage 2011 € 6.440.000, Energiek Utrecht € 1.950.000, Fonds uitplaatsing hinderlijke bedrijven € 761.000 en Fonds Stedelijk Bouwen Wonen € 835.000.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	5.000.000
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	De reserve is toereikend voor de bouw van 3 ecoducten		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Het doel van deze reserve is om ter beschikking gestelde provinciale gelden die nog niet gebruikt zijn en beschikbaar te houden voor het aangegeven doel.		
Bestedingsplan	Mei 2013 hebben GS nadere afspraken belegd over de aanleg van de ecoducten over de N226 en N227 en de faunapassage bij de N237 Griftenstein (zie 80E4119D). September 2017 hebben GS besloten tot aanleg van een kleine faunapassage bij Griflenstein onder de N237 (zie 81 BE52D7).		
Voorwaarde besteding	De op basis van de daartoe strekkende besluiten voor diverse ecoducten betaalbaar gestelde middelen		
Concrete verplichting	Er zijn geen concrete verplichtingen		
Relevante ontwikkelingen	Het ecoduct N226 bevindt zich nog in de planfase met grondtransacties en compensatie met landgoedeigenaren. De verwachting is dat eind 2019/begin 2020 de opdracht kan worden gegund. Het ecoduct N227 is in uitvoering en wordt medio 2019 opgeleverd. De faunapassage Griftenstein N237 is eind 2018 aanbesteed.		
Mate van doelrealisatie	Realiseren van de ecoduten N226 (Maarsbergen-Leersum, N227 (Maarn-Doorn) en N237 (Griftenstein)		
Risico's	Onbekend		
Bijzonderheden	In verband met de vernieuwde BBV de bestedingen in 2017 aan het ecoduct N237 als investering op de balans opgenomen. De reserve wordt aangehouden voor de toekomstige kapitaallasten.		

Egalisatiereserve Bodemsanering	
Doel reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020).
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2021 (wordt in 2021 geëvalueerd)		
Toereikendheid	De reserve is toereikend voor de opgave van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB)		
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij voor het uitvoeren van het PUB een decentralisatie uitkering. Omdat de bodemsaneringsprojecten meestal jaar overstijgend zijn en moeilijk te voorspellen kasritme hebben, is deze egalisatiereserve gevormd. De reserve wordt gevoed door niet bestede bedragen van de decentralisatie uitkering, deze bedragen worden dan in latere jaren weer onttrokken.		
Bestedingsplan	Zie vastgesteld Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Voorwaarde besteding	Conform Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Eind 2021 evalueren we het programma en stellen een nieuw programma voor de periode tot en met 2025 op (zie ook programma 3, meerjarendoel 3.3.1)		
Mate van doelrealisatie	Conform doelstellingen PUB.		
Risico's	Zie Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Energietransitie	
Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven subsidies Energietransitie
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020 (B2021)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Binnen de Programmabegroting (programma 4 Energietransitie) is over de periode 2021 – 2024 € 12 mln. beschikbaar voor de uitvoering van projecten via subsidies middels een jaarlijkse storting van € 3 mln. in 2021, € 3,1 mln. in 2022, € 3,6 mln. in 2023 en € 2,3 mln. in 2024.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	Geen max. ivm eventuele toekomstige aanvullende budgetten
Eindjaar	2024 De reserve wordt per 31 december 2024 opgeheven en het dan resterende saldo wordt toegevoegd aan de saldi reserve. Voor verlenging van de looptijd is een apart PS besluit nodig.		
Toereikendheid	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (nader te bepalen deel van € 8,9 mln. voor aanpak Inclusieve Energietransitie zal in de vorm van subsidie worden ingezet).		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Het Programma Energietransitie 2020-2025 heeft tot doel de energietransitie in de provincie Utrecht te versnellen met aandacht voor haalbaarheid en betaalbaarheid, samenwerking en participatie. Het verstrekken van subsidies is een belangrijk instrument voor het realiseren van deze doelstelling. Hierbij is het noodzakelijk om in te spelen op kansen die zich voordoen en initiatieven die zich aandienen. Het ene jaar leidt dit tot meer subsidieaanvragen dan het andere jaar. Om deze schommelingen te kunnen opvangen is een bestemmingsreserve nodig.		
Bestedingsplan	Via de Uitvoeringsverordening subsidies Energietransitie provincie Utrecht (USET) kunnen projecten worden ondersteund die bijdragen aan: energiebesparing en opwekking bij inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven; grootschalige projecten voor duurzame elektriciteitsopwekking; duurzame opwekking via collectieven en participatietrajecten; energieopwekking middels duurzame warmtebronnen, inclusief de opslag, transport en distributie van deze energie; energieopwekking gebruikmakend van verkeersinfrastructuur. Hiervoor is een bedrag van € 12 mln. nodig in de periode 2021 tot en met 2024. Deze inschatting is gemaakt op basis van de subsidies die in 2020 zijn verstrekt, de huidige pijplijn met (potentiële) subsidieaanvragen en de activiteiten in het programmaplan Energietransitie 2020-2025. Hierin is ook aangegeven dat het jaar 2020 gebruikt wordt om het programma(team) op te bouwen en vanaf 2021 de nadruk zal liggen op de uitvoering van activiteiten. Vanaf 2021 wordt dan ook een versnelling in de uitvoering en de besteding van de middelen verwacht.		
Voorwaarde besteding	Middelen kunnen besteed worden aan subsidies voor projecten die bijdragen aan: energiebesparing en opwekking bij inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven; grootschalige projecten voor duurzame elektriciteitsopwekking;		

	duurzame opwekking via collectieven en participatietrajecten; energieopwekking middels duurzame warmtebronnen, inclusief de opslag, transport en distributie van deze energie; energieopwekking gebruikmakend van verkeersinfrastructuur.
Concrete verplichting	Er zijn nog geen subsidieverplichtingen vastgelegd (start 2021)
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	Vanuit de beschikbare middelen in de reserve wordt invulling gegeven aan de doelstellingen uit het Programma Energietransitie 2020-2025 en de beleidsdoelen 4.1 tot en met 4.3 in de programmabegroting.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	De uitputting van de reserve wordt via de P&C-cyclus bewaakt en verantwoord. Om onnodig oppotten van middelen te voorkomen, zal bij onderbesteding kritisch worden gekeken naar de aanvragen in portefeuille, de te peilen behoefte onder de belanghebbenden en de spin-off van de subsidies. De uitkomst hiervan kan aanleiding zijn voor bijstelling van de bestemmingsreserve.

Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	
Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven gebiedsgerichte aanpak Stikstof (spoor 2 en 3)
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (10 mln)		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	geen max. i.v.m. eventuele toekomstige aanvullende budgetten
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De verwachting is dat dit budget niet toereikend zal zijn. Dit is mede afhankelijk van de co-financiering van het Rijk		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Om een start te kunnen maken met de Gebiedsgerichte aanpak gaan we in 3 sporen werken nl.1. Versnellen/extra natuurherstelmaatregelen in Natura 2000 gebieden, 2. Gebiedsprocessen en 3. Bevorderen innovatie, verduurzaming en extensivering. Spoor 1: 350k in 2021 en 2022 aanvullend voor maatregelen die passen in de gebiedsprocessen en aantoonbaar toegevoegde waarde hebben maar niet vallen onder de door het rijk benoemde criteria. Sporen 2 en 3: één totaalbedrag van 10 mln. beschikbaar in 2021, waarbij flexibele inzet kan plaatsvinden. Met het oog op verlaging van de stikstofdepositie gaan we in de eerste plaats mogelijkheden bezien om bedrijven te helpen om innovaties te ontwikkelen, te verduurzamen en te extensiveren (bedrijfsmanagement) en in de tweede plaats om gronden te ruilen of bedrijven te verplaatsen. Ook aankoop van (agrarische) bedrijven kan bijdragen aan de gebiedsprocessen en de blijvende agrariërs perspectief bieden. Zo kunnen we door middel van het doorverkopen van gronden een meervoud van bedrijven helpen om tot een toekomstbestendig bedrijf te komen.		
Bestedingsplan	Lasten m.b.t. activiteiten die leiden tot het reduceren van stikstof.		
Voorwaarde besteding	Bijdragen aan doel van reductie van stikstof		
Concrete verplichting	Nvt. Geen contracten afgesloten.		
Relevante ontwikkelingen	Verwijzen naar wat het Rijk hierin besluit over stikstof aanpak en welke co financiering vanuit provincies wordt gevraagd.		
Mate van doelrealisatie	Bijdragen aan vermindering stikstof		
Risico's	Beschikbare middelen wellicht niet voldoende om stikstofproblematiek aan te pakken		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Reserve Groot onderhoud Huisvesting	
Doel reserve	Het efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de provinciale panden voor huisvesting (Provinciehuis, kantons en Paushuize)
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04), aangepast met PS2020PS09

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij de vaststelling van de jaarrekening 2019 is het resterende saldo vanuit de voorzieningen groot onderhoud vrijgevallen en in deze reserve gestort. Op basis van het meerjarig onderhoudsplan (MOP) wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt welke bestedingen zullen plaatsvinden. Het verschil van deze bestedingen ten opzichte van het in de begroting aanwezige, structurele onderhoudsbudget wordt verrekend met deze reserve (zowel plussen als minnen).		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	0
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De omvang van de reserve is momenteel voldoende toereikend. Het MOP wordt voor de Kadernota 2022 geactualiseerd. Op basis daarvan moet blijken of het in deze reserve aanwezig bedrag voldoende is om de onderhoudslasten te financieren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	De feitelijke onderhoudslasten kunnen van jaar tot jaar zeer aanzienlijk verschillen. Deze wisseling aan onderhoudslasten geef behoefte aan een egalisatiereserve. Daarnaast wordt hiermee geborgd dat de in het verleden gespaarde onderhoudsmiddelen beschikbaar blijven voor dit doel.		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden uit de reserve wordt periodiek een onderhoudsplan opgesteld.		
Voorwaarde besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan van Huisvesting. Dit onderhoudsplan is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de P&C cyclus.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Momenteel worden het meerjaren investeringsplan (MIP) en meerjaren onderhoudsplan (MOP) Huisvesting geactualiseerd. Eventuele effecten hierdoor op de meerjarenbegroting worden in de Kadernota 2022 verwerkt.		
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van de reserve wordt het doel bereikt.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Zie relevante ontwikkelingen. Verder geen bijzonderheden.		

Reserve Hart vd Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg	
Doel reserve	Het gebiedsontwikkelingsprogramma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg is financieel gezien budgettair neutraal opgezet: de investeringen in de natuurontwikkelingsprojecten worden terugverdiend door de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijventerreinprojecten. Deze reserve is bedoeld om alle tussentijdse voor- en nadelen via deze reserve te verevenen en beschikbaar te houden voor het programma.
Instellingsbesluit	PS d.d. 16 juli 2020 (PS2020PS09)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Verevenen van tussentijdse resultaten m.b.t. de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.		
Voeding	Jaarlijkse afwikkeling van baten en lasten die onderdeel zijn van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.		
Minimum bedrag	n.v.t.	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	2025/2026		
Toereikendheid	Toereikendheid is voldoende. De bedragen die in de jaarrekeningen 2018 en 2019 uit de deelprojecten zijn getrokken, zijn via de resultaatsbestemming opgenomen in deze reserve.		
Vrije ruimte	Er is geen sprake van vrije ruimte. Bij de afronding van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg wordt het saldo van de reserve betrokken bij de financiële afwikkeling.		
Nut en noodzaak	Deze reserve is nodig om aan de afspraken met de gemeenten Soest en Zeist, vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomsten (SOK's) te kunnen voldoen.		
Bestedingsplan	Afwikkeling van lasten en baten op beleidsprogramma 1 die samenhangen met het programma Hart van de heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg		
Voorwaarde besteding	De besteding van deze reserve is gekoppeld aan het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg. Bij de afronding van de gebiedsontwikkeling, voorzien in 2025, wordt het saldo van de reserve betrokken bij de financiële afwikkeling.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	De Mastergrex Hart van de Heuvelrug 2020 en GREX Vliegbasis Soesterberg 2020 gaan op 1-1-2020 uit van een positief saldo bij afronding van het programma. Voor de risico's van het programma wordt verwezen naar de risicoparagraaf van de jaarrekeningen.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)	
Doel reserve	Sparen zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014 Bij vaststellen jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Tot 2020 is er jaarlijks, structureel € 2,779 mln. beschikbaar gesteld, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve werd gestort. Vanaf 2020 is er geen (structurele) voeding meer.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	36.050.000
Eindjaar	2019 (zie ook bestedingsplan)		
Toereikendheid	Op dit moment voldoende. Jaarlijks wordt ook nog een bedrag gestort (zie ook voeding).		
Vrije ruimte	geen		
Nut en noodzaak	Het integraal gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP) is gebaseerd op structureel budget voor gebiedsontwikkeling en heeft een looptijd van 2012 – 2019. Centraal doel van het IGP is een gebundelde inzet van provinciale middelen (financiën, bestuurskracht, kennis) om gebiedsontwikkelingsprojecten te realiseren waarin meerdere grote provinciale beleidsdoelen bij elkaar komen. Het IGP omvat momenteel geen lopende gebiedsprojecten.		
Bestedingsplan	In 2020 is een groot deel van de reserve ingezet ter dekking van het coalitieakkoord. Er resteert vanaf 2021 naar verwachting ca. € 4 mln, ter (mede)financiering van lopende gebiedsprojecten		
Voorwaarde besteding	Inzet van IGP-investeringsbudget voor een IGP project kan alleen o.b.v. een door uw staten vastgesteld 'realisatieplan'.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Een groot deel van de reserve wordt aangewend voor de dekking van de ambities uit het coalitieakkoord 2019-2023. De structurele storting is vanaf 2020 niet langer van toepassing.		
Mate van doelrealisatie	Het IGP blijkt zeer waardevol bij het leggen van verbindingen tussen de grote provinciale beleidsdoelen op gebiedsniveau. Het flexibele karakter, gekoppeld aan de focus op Utrecht top-regio en duidelijke criteria voor de inzet van investeringsbudget, is daarbij een belangrijk voordeel. Hierdoor kunnen de fnanciële middelen worden ingezet op die plekken waar de behoefte het grootste is, steeds vanuit het perspectief van de totale ontwikkeling in het gebied.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	geen verdere bijzonderheden		

Reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed	
Doel reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels. Concretisering: In de beleidsevaluatie (van april 2010) is voor de jaren 2010 en 2011 het volgende vastgesteld door PS:'Indien ingestemd wordt met voorliggend voorstel worden naar verwachting in 2010 2 kerken, 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 2 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd. In 2011 zal naar verwachting 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 4 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd worden.'
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	geen max.
Eindjaar			
Toereikendheid	Reserve is toereikend.		
Vrije ruimte	Circa € 200.000, dient beschikbaar te blijven voor erfgoedparels.		
Nut en noodzaak	De oprichting van een reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed geeft een passende invulling aan de wens van PS zoals vastgelegd in de motie van 5-11-2005. Instelling van een reserve maakt het mogelijk per geval te beslissen over inzet van deze middelen ten behoeve van behoud van één of meer provinciale ‘erfgoedparels’.		
Bestedingsplan	Conform cultuurnota		
Voorwaarde besteding	Voldoen aan subsidieregeling erfgoedparels.		
Concrete verplichting	De reserve is nodig voor de dekking van nog openstaande verplichtingen en de te verwachten subsidieaanvragen ten laste van het subsidieplafond 2020 e.v.		
Relevante ontwikkelingen	Zie concrete verplichting.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 7.		
Risico's	Niet van toepassing.		
Bijzonderheden	Geen.		

Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	
Doel reserve	Dekking kapitaallasten extra krediet voor Uithoflijn, Ontvangstorganisatie en Proefbedrijf en Nieuwe Tramremise
Instellingsbesluit	PS 12-02-2018 PS2018MME06 en PS 09-07-2018 Kadernota 2019-2022

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Mobiliteit, conform statenvoorstel 12-02-2018		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	€ 81,4 mln
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend, hierbij wordt nog wel rekening gehouden met stortingen in toekomstige jaren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Nodig voor dekking voor de kapitaallasten extra krediet Uithoflijn		
Bestedingsplan	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Voorwaarde besteding	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Concrete verplichting	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Relevante ontwikkelingen	Eind 2020, begin 2021 volgt naar verwachting de (financiële) decharge van het project UHL. De definitieve hoogte van de reserve kan dan bepaald worden. Ook wordt beoordeeld of deze reserve in stand blijft of dat het budget voor de kapitaallasten in de exploitatie worden opgenomen.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t. .		
Bijzonderheden	Betreft een dekkingsreserve, onttrekkingen worden als structureel gezien.		

Reserve Kosten voorfinanciering	
Doel reserve	Opvangen van de extra financieringskosten (rente) als de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2015, PS2016PS08; d.d. 06-06-2016; 817C8DAD;

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding wordt berekend conform de bestuurlijke afspraken die er in het kader van de transitie zijn gemaakt. Waarbij de systematiek van interne vergoeding is meegenomen in de meerjarige programmering en investeringen. De daadwerkelijke voeding is afhankelijk van de kaspositie van de provincie in combinatie met de liquiditeiten prognose voor de toekomstige jaren.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	2019 (evaluatie in 2021)		
Toereikendheid	n.v.t.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Conform de bestuurlijke afspraken wordt over de OV investeringsprojecten een rekenrente gehanteerd. Deze investeringsprojecten worden door de provincie voorgefinancierd. Op dit moment beschikt de provincie nog over voldoende liquide middelen om aan de voorfinanciering te voldoen, maar het is onzeker of dit in de toekomstige jaren ook mogelijk is. Indien de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt zijn hiervoor geen extra middelen beschikbaar en gaat dit ten laste van het begrotingssaldo. Door het instellen van deze reserve kunnen de extra rentelasten uit deze reserve worden onttrokken.		
Bestedingsplan	De extra financieringskosten (rente) die de provincie moet betalen als zij gaat lenen op de kapitaalmarkt.		
Voorwaarde besteding	Zodra er rente betaald moet worden voor het aantrekken van gelden, kunnen deze rentekosten ten laste van deze reserve worden gebracht.		
Concrete verplichting	Op dit moment nog geen concrete verplichtingen.		
Relevante ontwikkelingen	Op dit moment is er nog sprake van het aantrekken van financiering. Er zijn dus nog geen rente kosten. De reserve wordt in stand gehouden tot de afloop van het hekwerk.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het is nog onduidelijk of de gespaarde bedragen voldoende zijn om de kosten op te vangen.		
Bijzonderheden	De reserve wordt nog in stand gehouden om eventule (financierings)risico's op te vangen.		

Reserve Lastneming subsidies	
Doel reserve	Verstrekte meerjarige projectsubsidies egaliseren conform BBV
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren subsidielasten van meerjarige projectsubsidies waarvan het toegekende bedrag het vastgestelde grensbedrag overschrijdt.		
Voeding	Toegekende projectsubsidiegelden waarvan de lasten niet worden genomen in het jaar van beschikken.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	geen max.
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	n.v.t. Dotatie aan - en onttrekking van projectsubsidiegelden zijn altijd gelijk aan elkaar.		
Vrije ruimte	n.v.t,		
Nut en noodzaak	Conform de nieuwe BBV-regels omtrent lastneming subsidies worden verstrekte projectsubsidies die voldoen aan de voorwaarden genoemd in lid 1.b van definitieve voorstel Lastneming Subsidies per 2021 verwerkt volgens het toerekeningsprincipe in plaats van het gebruikelijke voorzichtigheidsprincipe. Via deze reserve zullen de lasten in latere jaren gedekt worden door onttrekkingen aan deze reserve in latere jaren.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	In eerdere jaren moet een projectsubsidie zijn toegekend waardoor een dotatie aan de reserve heeft plaatsgevonden.		
Concrete verplichting	Zie hiervoor bij Nut en noodzaak.		
Relevante ontwikkelingen	Nieuwe BBV-regels met ingang van januari 2021.		
Mate van doelrealisatie	Door het verstrekken van projectsubsidies worden doelstellingen bereikt.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Reserve Mobiliteitsprogramma	
Doel reserve	Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor wegeninvesteringen. Daarnaast is de reserve bestemd voor egalisatie van kosten wegenwerken die niet binnen het jaarbudget kunnen worden gerealiseerd.
Instellingsbesluit	Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Basis was het vastgestelde SMPU t/m 2020. Op basis hiervan is storting voor materiële en apparaatskosten begroot.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	geen max
Eindjaar			
Toereikendheid	Op basis van een (na)calculatie over de toereikendheid van de Mobiliteitsbegroting 2015-2018 kan worden geconcludeerd dat de reserve toereikend is		
Vrije ruimte	De vrije ruimte ad € 58 mln. is ingezet voor de dekking van het coalitie akkoord.		
Nut en noodzaak	Om de fluctuaties in het mobiliteitsprogramma, onder andere vanwege de wegeninvesteringen, concessies OV en samenwerkingsprojecten met het rijk en regio, op te kunnen vangen in het mobiliteitsprogramma, is het enerzijds noodzakelijk om een egalisatiereserve te vormen en anderzijds te kunnen sparen voor toekomstige grote investeringen		
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. Investeringen worden via aparte GS besluiten aan PS voorgelegd.		
Voorwaarde besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn.		
Concrete verplichting	Het totale uitvoeringsprogramma.		
Relevante ontwikkelingen			
Mate van doelrealisatie	Doel is geld voor het mobiliteitsprogramma beschikbaar te houden en zodoende financiële stabiliteit en soliditeit te bewerkstelligen in de komende begrotingsjaren.		
Risico's	Reserve kan negatief komen indien uitgaven sneller gaan dan gepland en mogelijk niet doorgaan van geplande projecten		
Bijzonderheden	n.v.t		

Reserve Openbaar Vervoer (OV) concessie	
Doel reserve	Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers. Door egaliseren financiële effecten van de exploitatiesubsidie OV incl. Regiotaxi m.b.t. indexering, reizigers (opbrengsten)groei (U-OV) en afrekeningen c.q. bijstellingen
Instellingsbesluit	Aankondiging in de Kadernota 2019-2022. PS 09-07-2018 PS2018PS05 Besluit bij Begroting 2019 05-11-2018 Besluit bij Begroting 2020 30-10-2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Bereikbaarheid Openbaar Vervoer, conform Financiële spelregels exploitatiesubsidie OV opgenomen in de Kadernota 2019-2022, PS 09-07-2018 Positieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden in de reserve gestort. Het negatieve resultaat wordt uit de reserve onttrokken. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	Op dit moment bedraagt het saldo € 2 mln. Daarmee kunnen kleine schommelingen worden opgevangen. Jaarlijks zullen we de voeding bekijken naar aanleiding van de meerjarige prognoses en we zullen bijsturingsmaatregelen nemen als de verwachte voeding de aanvullende kosten niet meer kunnen opvangen. De U-OV-concessie is door de T-2-methode redelijk goed bij te sturen en we moeten bereid blijven dat instrument in te zetten. Een reserve zal immers de aandrang bij te sturen kunnen verminderen.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Reserve voor egalisatie exploitatiesubsidie OV eincl. Regiotaxi. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) het voorzieningenniveau moet worden aangepast.		
Bestedingsplan	Egalisatie exploitatiesubsidie OV incl. regiotaxi		
Voorwaarde besteding	Negatieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden uit de reserve onttrokken. Het positieve resultaat wordt in de reserve gestort. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Het effect van COVID-19 voor de langere termijn is op dit moment nog moeilijk te bepalen. Het effect in het jaar 2020 wordt door de T-2 methode pas echt zichtbaar in 2022. Bij ongewijzigd beleid zal deze reserve de effecten van COVID-19 niet kunnen opvangen. De verwachting is dat met de Zomernota 2021 en Kadernota 2022-2025 meer zicht is op de financiële gevolgen voor het OV.		
Mate van doelrealisatie	Het werken met een egalisatiereserve maakt doelrealisatie mogelijk. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) er een beroep moet worden gedaan op de algemene middelen of dat er gesneden moet worden in het aantal lijnen.		

Risico's	Dat een negatief financieel effect groter is dan het beschikbaar saldo van de reserve. De gevolgen en effect van Covid-19 zijn nog niet duidelijk.
Bijzonderheden	Vanaf 2020 lopen alle concessies en regiotaxi via deze reserve.

Reserve Programma Landelijk gebied	
Doel reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsidiëring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; aanleg van ecoducten en ecopassages; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, ecoducten en NHW, GH, GMN, Fort Vechten, Linschoterwaard en de Schammer, uitfinanciering onderdeel ILG coalitie-akkoord ’07-‘11)
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Daarna jaarlijkse een bijdrage aan de bovenstaande thema's.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van het programma AVP.		
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het programma Agenda Vitaal Platteland, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.		
Bestedingsplan	Voor de periode 2016-2020 zijn de projecten en programma's bekend en begroot; AVP wordt in overleg met gebiedspartners vastgelegd in gebiedsprogramma's met uitvoeringsplannen.		
Voorwaarde besteding	Besteding moet in overeenstemming zijn met het kaderdocument AVP 2016-2020.		
Concrete verplichting	Voor een groot deel van de reserve zijn er al plannen gemaakt voor realisatie van de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020. Het restant is nodig voor de resterende opgave tot en met 2027.		
Relevante ontwikkelingen	Een deel van de reserve wordt aangewend voor de dekking van de ambities uit het coalitieakkoord 2019-2023.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve, dat voor een groot deel afkomstig is van het Rijk, kan er worden bijgedragen aan de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020.		
Risico's	De uitvoering van het programma voor wat betreft de verwerving en inrichting van de EHS loopt door tot en met 2027. De toereikendheid van de reserve sterk afhankelijk van de risico's die zich voordoen en of de daarvoor ingestelde buffer voldoende zal blijken.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Reserve Projecten	
Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectkredieten.
Instellingsbesluit	PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage of bij de Rekening. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief): a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed;b) overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien het project is gestart;c) alleen verwachte kosten overboeken;d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Budget is voldoende, alleen benodigd budget mag worden overgeboekt.		
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte bekend.		
Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten, waaronder projectbudgetten, kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product, de beoogde prestatie of het project daardoor niet zou kunnen worden afgerond. Projecten hebben immers een andere cyclus dan regulier beleid. Ze zijn in principe begrensd, met een cyclus die over de jaargrenzen heengaat. Door jaarlijks van specifiek benoemde projecten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de projecten af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.		
Bestedingsplan	Alleen specifiek door PS benoemde projecten mogen via deze reserve lopen op dit moment zijn dat: - Op de Fiets - Stationsgebied Driebergen Zeist - Frictiekosten Intensivering cultuur - Presto II en Verbeteren informatievoorziening - Ganzenakkoord - Energie agenda - MBO onderwijs/arbeidsmarkt - Elvhis - Reservering NRU - Businessdevelopment - Opzetten regionale ontwikkelmaatschappij - Persoonlijk Ontwikkel Budget		

Voorwaarde besteding	Middelen mogen slechts worden uitgegeven aan specifiek door PS benoemde projecten. Indien uitgaven in een jaar hoger zijn dan geraamd, mogen de middelen uit de projectreserve onttrokken worden en lagere uitgaven dan geraamd mogen gestort worden mits het binnen het totale projectbudget valt.
Concrete verplichting	De middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de projecten.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te bereiken.
Risico's	Afbakening projecten in reserve/overschrijding specifieke projectmiddelen. Dit risico wordt gedeeltelijk gemitigeerd door deze stand nauwgezet te bewaken en hierover te rapporteren in/bij de jaarrekening.
Bijzonderheden	n.v.t.

Reserve PUEV	
Doel reserve	Het egaliseren van de jaarlijks te ontvangen PUEV-middelen en de jaarlijkse uitgaven ten behoeve van de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid 2011-2014 en 2015-2018.
Instellingsbesluit	PS d.d. 17 juni 2013 (Jaarrekening 2012)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding geschiedt vanuit het niet bestede deel van de decentralisatieuitkering PUEV.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	4.131.000
Eindjaar	2018		
Toereikendheid	De huidige stand, aangevuld met de toekomstige stortingen, zijn voldoende om het programma 2015-2018 en de uitloop naar 2019/2020 (zie relevante ontwikkelingen) uit te kunnen voeren.		
Vrije ruimte	Geen. De resterende middelen zijn nodig om de bezuiniging van het Rijk op de uitvoering van lokale EV-taken te kunnen dekken.		
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij de decentralisatie-uitkering PUEV om te komen tot een structureel adequate uitvoering van externe veiligheid. Niet alle werkzaamheden kunnen altijd in het lopende jaar worden uitgevoerd. Door het vormen van deze egalisatiereserve blijven de PUEV-middelen beschikbaar voor de uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid.		
Bestedingsplan	Conform het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid		
Voorwaarde besteding	De bestedingen moeten passen binnen de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid .		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	De PUEV is verlengd voor de periode 2015-2020. Vanaf 2021 zullen de Rijksmiddelen via het gemeentefonds worden verdeeld. De provincie zal het provinciedekkend gemeentelijke routenet blijven coördineren, zie ook programma 3 meerjarendoel 3.4.6.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 3 PUEV.		
Risico's	Geen		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	
Doel reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX) Begroting 2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van 19,07 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	19.070.000
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van de Realisatiestrategie natuurvisie.		
Vrije ruimte	Geen, het bedrag is volledig nodig voor de ambities (natuuropgaven) in de Natuurvisie.		
Nut en noodzaak	De opgave van de Realisatiestrategie kent een wisselende kasstroom, door deze reserve kan dit opgevangen worden.		
Bestedingsplan	Besteding moet in overeenstemming zijn met de opgaven uit de Natuurvisie uitgewerkt in de Realisatiestrategie		
Voorwaarde besteding	Zie Realisatiestrategie natuurvisie.		
Concrete verplichting	Geen, de opgaven zijn verschillend en moeten nog opgepakt, voorbereid en uitgevoerd worden.		
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve wordt bijgedragen aan de natuuropgaven uit de Natuurvisie, die zijn uitgewerkt in de Realisatiestrategie.		
Risico's	Risico is dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om aan de wettelijke normen te voldoen. Het niet halen van de wettelijke doelen en de noodzaak tot bijsturing		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Reserve VERDER	
Doel reserve	Ter uitvoering van de afspraken gemaakt met het Rijk over de medefinanciering in de opwaardering van de NRU en het VERDERpakket.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voeding geschiedt vanuit meerdere bronnen:- € 16,7 miljoen(rentedragend) uit de algemene reserve per 1-1-2011 ten behoeve van de Noordelijke Randweg Utrecht- restant van de reserve Pakketstudies(onderdeel van de reserve coalitieakkoord) per 31-12-2011, circa € 18,2 miljoen ten behoeve van maatregelen VERDER- jaarlijkse storting van € 8,5 miljoen van 2012 tot en met 2021 opgenomen in de reguliere begroting ten behoeve van maatregelen VERDER		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2022		
Toereikendheid	Bedragen zijn nodig om de bestuurlijke toezeggingen te kunnen betalen.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Vanuit 3 verschillende (provinciale) budgetten worden middelen ter beschikking gesteld om de financiering van de opwaardering van de Noordelijke Randweg Utrecht en de maatregelen in het VERDERpakket mogelijk te maken. Met deze reserve is het mogelijk om de financiering gedurende een langere periode te waarborgen. De planning is dat de projecten t/m 2022 uitgevoerd worden.		
Bestedingsplan	Hangt ten nauwste samen met het jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma VERDER en uitvoering van de waardering NRU.		
Voorwaarde besteding	Jaarlijks wordt (per saldo) een bedrag onttrokken dat gelijk is aan de investeringen in het betreffende jaar.		
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Nog niet gerealiseerd omdat de NRU en de andere maatregelen die uit deze reserve zijn verplicht grootschalige infrastructurele maatregelen zijn met een lange doorlooptijd.		
Risico's	Momenteel is er nog een overprogrammering bij het VERDER pakket. Er is een kans dat de uiteindelijke bijdrage van de provincie meer zal bedragen, maar de verwachting is dat na de bijstelling dit risico te verwaarlozen is.		
Bijzonderheden	Voordat men tot uitvoering van voorgestelde maatregelen in het kader van VERDER-projecten overgaat, dient eerst een plan van aanpak cq.uitvoeringsvoorstel goedgekeurd te worden door het MOVV respectievelijk het UVVB.		

Reserve Wonen-Binnenstedelijke ontwikkeling	
Doel reserve	(co)Financiering van de projecten en activiteiten uit het Actieplan Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling 2012-2015. Binnen het programmabudget kan het geld op drie manieren ingezet worden: via directe beïnvloeding van de processen in de woningmarkt door middel van de inzet op regionale afstemming, kennisdeling en stimuleren van het proces op een aanjagende wijze; via het financieel instrumentarium en via participatie in complexe projecten en gebiedsontwikkeling.
Instellingsbesluit	PS 23 april 2012 (PS2012WMC02)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Resterende middelen programma 2010-2015 en Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven, aangevuld met het saldo van de structurele middelen indien minder wordt uitgegeven dan structureel begroot.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.		
Bestedingsplan	Conform uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Voorwaarde besteding	De middelen worden besteed binnen de kaders van het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling en zijn gekoppeld aan de acties uit het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen	Naar verwachting kan het saldo van de reserve na 2020 vrijvallen.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 1.		
Risico's	Bij de inzet van het financieel instrumentarium en de participatie in projecten zullen de risico’s in beeld worden gebracht		
Bijzonderheden	Geen.		

Voorzieningen

Voorz. Ontgrondingenwet	
Doel voorziening	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingenheffing na gemaakte kosten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel(artikel 44 lid 2 BBV). Dit betreft ontgrondingenheffing voor kosten met betrekking tot in de ontgrondingenwet genoemde doelen (zoals onderzoek, compensatie, schadevergoedingen).		
Bestedingsplan	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is geen bestedingsplan mogelijk.		
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend voor kosten die gemaakt worden in het kader van ontgrondingen.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is een juiste hoogte van de voorziening op korte termijn slecht in te schatten.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Nazorg stortplaatsen	
Doel voorziening	De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit	PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2021		
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. In de overeenkomst is opgenomen dat bij een eventueel positief saldo de helft van het nazorgfonds aan 'het bedrijf' vervalt en de andere helft aan de provincie. Pas bij opheffing van de voorziening eind 2021 zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Wettelijke verplichting van monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van de nazorg van de stortplaats Omega.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd. Tammer en Weber zijn reeds afgesloten/overgedragen. Voor de stortplaats omega Wilnis heeft de provincie een nazorgovereenkomst waarin is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van het nazorgfonds. De provincie beheert dit fonds. Indien in 2021 een bedrag resteert, wordt dit volgens de verdeelsleutel van artikel 5.1 over het bedrijf en de provincie 50-50 verdeeld.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de voormalig exploitant.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Nazorg stortplaats Maarsbergen	
Doel voorziening	De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVM t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2040		
Toereikendheid	Uit de opgestelde kostenberekening blijkt dat de nazorg- en saneringsverplichtingen met de beschikbare middelen tot 2040 kunnen worden bekostigd. Mocht onverhoopt blijken dat het huidige saldo toch niet toereikend is, dan zijn de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtsopvolgers) verplicht het tekort aan te vullen (artikel 5.1 uit nazorgovereenkomst).		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. Een eventueel positief saldo zal overeenkomstig een afgesproken verdeelsleutel worden verdeeld over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtopvolgers (artikel 10)).		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Voor de stortplaats Maarsbergen heeft de provincie nazorgovereenkomst afgesloten met een looptijd van 30 jaar. In die overeenkomst is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van de nazorgfondsen. De provincie beheert die fondsen.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de oorspronkelijk deelnemende gemeenten.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorziening Grondwaterheffing	
Doel voorziening	Het egaliseren van kosten van het kwantitatieve waterbeheer
Instellingsbesluit	Bij jaarverslag 2017 (overgeheveld vanuit de reserve Grondwaterheffing)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Positieve exploitatiesaldi		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar			
Toereikendheid	Het huidige saldo is voldoende om de reguliere exploitatieverschillen op te vangen.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte in de voorziening. In de waterwet (artikel 7.7) is vastgelegd dat er alleen middelen aan deze voorziening onttrokken mogen worden die aan bepaalde voorwaarden voldoen.		
Nut en noodzaak	De voorziening dient voor de opvang van de jaarlijkse exploitatieverschillen van het grondwaterbeheer. Omdat de kosten van dit beheer worden gedekt uit een heffing is er sprake van een gesloten circuit.		
Bestedingsplan	Negatieve exploitatiesaldi.		
Voorwaarde besteding	Besteding is gebonden o.g.v. artikel 7.7 van de Waterwet.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Per saldo is er in de afgelopen jaren meer in de voorziening gestort dan begroot. Deze middelen worden ingezet voor extra werkzaamheden conform bestedingsvoorwaarden van de waterwet.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Geen tijdige aanpassing structurele inkomsten leges grondwaterheffing wegens nalaten aanvragen tariefsaanpassing grondwaterheffing. Beheersmaatregel is dat jaarlijks wordt beoordeeld of het tarief toereikend is.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Pensioenen GS	
Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgelden en pensioenen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Jaarlijks wordt in opdracht van de provincie door APG Loyalis een actuariële berekening uitgevoerd van de pensioenen van de reeds gepensioneerden, de actieven en slapers. Op grond hiervan wordt indien nodig de voorziening aangevuld of afgeroomd. Deze berekening zal ultimo 2019 weer plaatsvinden. Bij het jaarverslag 2019 zal dit saldo ook weer worden geactualiseerd.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte. Pas bij de opheffing van de voorziening (bij overlijden van de laatste gepensioneerde en/of nabestaande) zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van de dekking van de pensioenverplichtingen jegens (voormalig) gedeputeerden.		
Bestedingsplan	Uitbetaling pensioenen (voormalige) gedeputeerden.		
Voorwaarde besteding	Het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of overdracht van opgebouwde pensioenrechten.		
Concrete verplichting	Gebaseerd op de laatst ontvangen actuariële berekeningen per peildatum 31 december 2019: € 4.117.000 benodigd bedrag voor pensioenen actieven en slapers € 7.071.000 benodigd bedrag voor pensioenen gepensioneerden € 11.188.000 totaal		
Relevante ontwikkelingen	Op 23 mei 2016 is in het IPO besloten om over te gaan tot fondsvorming. Dit houdt in dat de opbouw van pensioenen van de actieven en slapers per een nog nader te bepalen datum overgezet zal worden naar het ABP. De pensioenen van de gepensioneerden blijven bij de provincie en worden uit de bestaande voorziening betaald. Wanneer de laatste gepensioneerde (en/of nabestaande) is overleden, kan de voorziening dan worden opgeheven.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Dat de aannames bij de actuariële berekeningen niet juist zijn, waardoor de voorziening te laag kan zijn en extra dotaties gedaan moeten worden.		
Bijzonderheden	Indien elders opgebouwde pensioenrechten worden ingebracht, wordt de ontvangen afkoopsom aan de voorziening toegevoegd.		

Voorz. NAR-regeling	
Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	8.700.000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	De toereikendheid van de voorziening is voldoende. In 2019 zijn de AOW-leeftijden vanwege het nieuwe pensioenakkoord herijkt voor alle medewerkers in de regeling. Voor alle medewerkers geldt dat de AOW-leeftijd naar voren gehaald is, waardoor er in de voorziening ruimte is ontstaan om de cao-verhogingen van 2020 op te vangen.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment een vrije ruimte van ongeveer € 700.000.		
Nut en noodzaak	Voor het opvangen van de toekomstige kosten van de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling.		
Bestedingsplan	Maandelijks worden er (salaris)kosten geboekt voor de medewerkers die gebruik maken van de regeling. Deze kosten zullen per kwartaal en laste van de voorziening geboekt worden. Dit zal doorgaan tot de betreffende medewerker de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt en daarmee het dienstverband wordt beëindigd.		
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald		
Concrete verplichting	Doorbetalen oud medewerkers die gebruik maken van de regeling tot de pensioengerechtigde leeftijd.		
Relevante ontwikkelingen	Verhoging pensioenleeftijd, CAO-ontwikkelingen. De NAR voorziening is bepaald op basis van huidig cao en er is geen rekening gehouden met mogelijke stijgingen in cao of AOW leeftijd		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Vanaf 2020 zijn er geen medewerkers meer met de mogelijkheid om aan de regeling deel te gaan nemen. Er zullen vanaf dit jaar alleen nog medewerkers uitvloeien vanwege het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.		

Voorz. Dekking financieel risico grondbedrijf	
Doel voorziening	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is voldoende om het huidig ingeschatte risico op verwachte opbrengsten op te vangen. Jaarlijks vindt een herziening plaats van het risico op de gronden in het Revolverend Fonds.		
Vrije ruimte	Geen, zie toereikendheid		
Nut en noodzaak	Conform het beleid voor risicomanagement dienen risico's > 50% als voorziening te worden opgenomen. In 2015 is duidelijk geworden dat de verwachte verliezen, die met het risicofonds worden opgevangen, een kans hebben van > 50%.		
Bestedingsplan	In 2027 moeten de gronden uit het Revolverend Fonds zijn verkocht. De verkopen met verwachte verliezen zijn in beeld gebracht om de hoogte van de voorziening te bepalen.		
Voorwaarde besteding	Gerealiseerde verliezen Revolverend Fonds.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Zie paragraaf Grondbeleid.		

Staat van begrotingssubsidies

Een groot deel van onze partnerinstellingen krijgt een 4-jarige subsidieverlening. De huidige periode loopt in 2020 af, vanaf 2021 start de nieuwe 4-jarige periode, namelijk voor de jaren 2021-2024.
De beoordeling van de aanvragen en de berekening van de te verlenen subsidiebedragen naar prijspeil 2021 is nog niet afgerond, waardoor er geen volledige Staat van begrotingssubsidies 2021 kan worden opgenomen in deze begroting. De staat met de begrotingssubsidies 2021 zal aan PS voorgelegd worden met het volgende jaarcyclusdocument, de Slotwijziging 2020.

Overzicht op taakvelden

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling			
8.1	Ruimtelijke ordening	12.087	-709
8.3	Stedelijke vernieuwing	5.767	0
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	2.603	0
Subtotaal		**20.457**	**-709**
2. Landelijk gebied			
4.4	Vergunningverlening en handhaving	107	0
4.6	Duurzaamheid	6.238	0
5.1	Natuurontwikkeling	19.653	-1.400
5.2	Beheer natuurgebieden	26.724	-71
5.3	Beheer flora en fauna	6.800	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	105	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	4.031	0
7.2	Maatschappij	437	0
Subtotaal		**64.095**	**-1.471**
3. Bodem, water, milieu			
3.1	Waterkeringen	576	0
3.3	Kwantiteit grondwater	-251	0
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	872	0
3.9	Water, overige baten en lasten	3.995	-1.334
4.1	Bodembescherming	5.383	0
4.2	Luchtverontreiniging	866	0
4.3	Geluidhinder	846	0
4.4	Vergunningverlening en handhaving	9.890	-89
4.5	Ontgronding	5	-5
4.6	Duurzaamheid	209	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	2.487	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	319	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	778	0
6.3	Kennis en innovatie	120	-60
Subtotaal		**26.095**	**-1.488**
4. Energietransitie			
4.6	Duurzaamheid	6.465	0
6.3	Kennis en innovatie	2.462	0
6.4	Recreatie en toerisme	87	0

6.9	Regionale economie, overige b&l	-134	0
Subtotaal		**8.880**	**0**
5. Bereikbaarheid I - Algemeen			
2.1	Landwegen	79.844	-1.242
2.2	Waterwegen	2.250	-412
2.9	Verkeer en vervoer, overige b&l	-1.100	0
Subtotaal		**80.994**	**-1.654**
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer			
2.3	Openbaar vervoer	157.568	-22.871
Subtotaal		**157.568**	**-22.871**
7. Cultuur en erfgoed			
7.1	Cultuur	20.904	0
7.2	Maatschappij	13	0
7.9	Cultuur en maatschappij, overige b&l	1.658	0
Subtotaal		**22.575**	**0**
8. Economie			
4.6	Duurzaamheid	865	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	51	0
6.3	Kennis en innovatie	3.684	0
6.4	Recreatie en toerisme	7.166	-4.689
6.9	Regionale economie, overige b&l	2.929	-40
Subtotaal		**14.695**	**-4.729**
9. Bestuur			
		-51	0
0.6	Overhead	147	0
1.1	Provinciale Staten	3.470	-64
1.2	Gedeputeerde Staten	2.099	0
1.3	Kabinetszaken	498	-188
1.4	Bestuurlijke organisatie	1.901	0
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	910	0
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.409	0
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.924	-70
4.6	Duurzaamheid	581	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	545	0
7.2	Maatschappij	749	0
Subtotaal		**15.182**	**-322**

10. Overzicht overhead

0.6	Overhead	54.434	-3.424
Subtotaal		**54.434**	**-3.424**
Algemene middelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-233.718
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-133.376
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-857
0.4	Deelnemingen	0	-200
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	4.719	0
Subtotaal		**4.719**	**-368.151**
Reserves			
0.8	Mutaties reserves	96.261	-161.135
Subtotaal		**96.261**	**-161.135**
Totaal		**565.954**	**-565.954**

Meerjarig Investeringenplan (MIP) Mobiliteit

1. Inleiding

Voor u ligt het Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit (MIPM) van de provincie Utrecht. Het MIPM betreft de periode 2021-2025 met een doorkijk op jaarniveau naar 2025 en de periode 2026 tot 2030[1]. In het MIPM staan alle projecten die de provincie in voorbereiding en uitvoering heeft ter verbetering van de provinciale infrastructuur ten behoeve van mobiliteit. Het MIPM is een voortschrijdend Plan dat jaarlijks wordt herzien.

Provinciale Staten (PS) hebben om meer kaderstelling en inzicht gevraagd in het totaal van investeringen en de hiermee samenhangende beheerlasten op de provinciale begroting. Op 6 november 2017 is door PS de "Nota investeren, waarderen en exploiteren" (verder nota investeren) vastgesteld. In onderstaand overzicht is de samenhang tussen de nota investeren, de nota kapitaalgoederen en het voorliggend Meerjarig Investeringen Plan (MIP) in beeld gebracht:

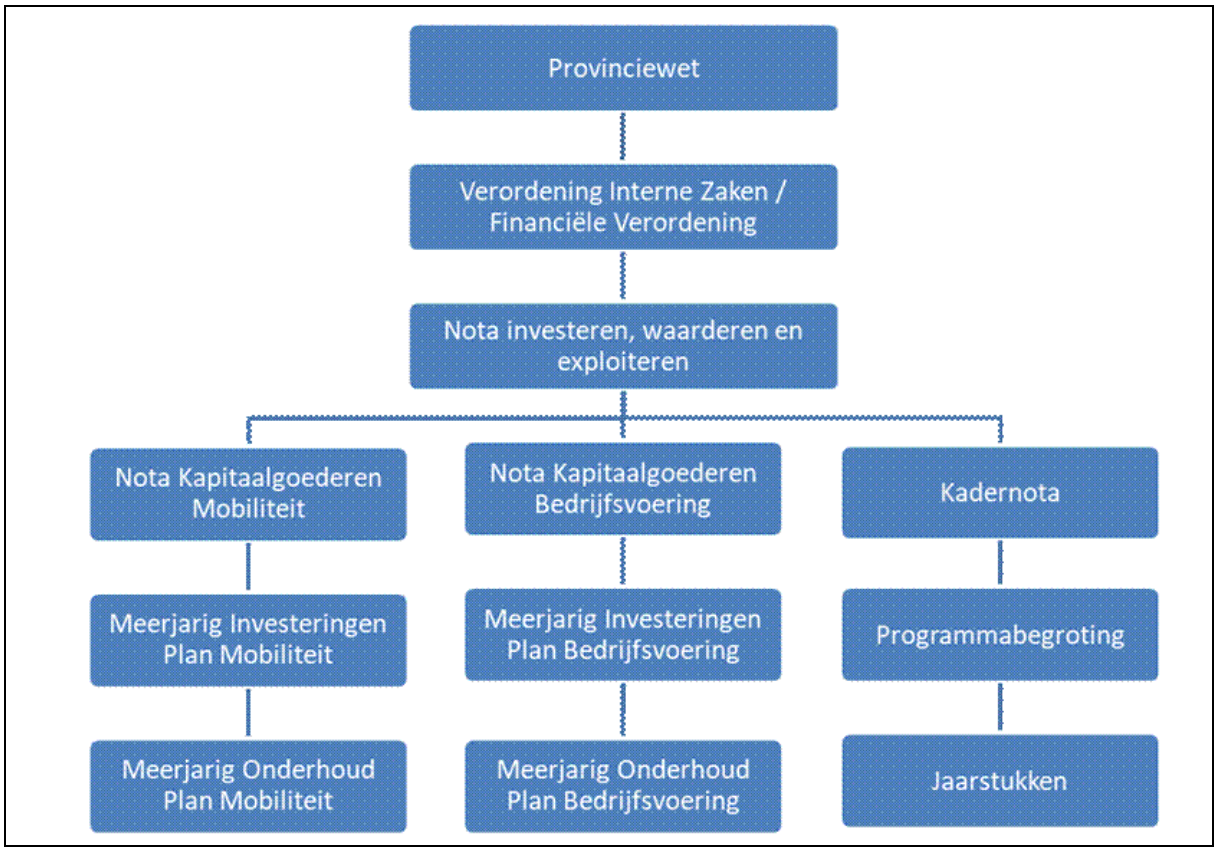

Voorgaande geeft aan dat het meerjarig investeringen Plan (MIPM) en het meerjarig–onderhoud Plan (MOPM) een uitwerking zijn van de nota kapitaalgoederen. Deze plannen zijn met ingang van 2019 opgenomen bij de begroting 2020 en vervolgens vinden actualisaties plaats bij de Zomernota.

Mobiliteitsbeleid en positie MIPM
De provincie heeft als regionale overheid en (vaar)wegbeheerder in Utrecht, samen met gemeenten, het Rijk en de waterschappen, een specifieke rol in het bieden van een goede en veilige bereikbaarheid en het voorsorteren op toekomstige ontwikkelingen.

[1] In paragraaf 6 'Prognose kapitaallasten' zijn de kapitaallasten voor de gehele afschrijvingsperiode inzichtelijk gemaakt op jaarniveau.

De provincie vervult verschillende taken vanuit verschillende rollen:

- Ontwikkeling van visie op regionale mobiliteit
- Eigenaar en ontwikkelaar van provinciale wegen
- Opdrachtgever voor het openbaar vervoer
- Eigenaar en ontwikkelaar van het tramsysteem
- Regierol bij regionale verkeer- en vervoeraangelegenheden
- Pleitbezorger van de wensen van de provincie en de regio op verkeers- en vervoergebied richting Kabinet, Tweede Kamer en Europa.

De toekomst zal heel andere eisen aan onze infrastructuur stellen. Trends in mobiliteit, zelfrijdende auto's en elektrisch vervoer maken dat we ook op het gebied van infra moeten innoveren. Samen met anderen overheden, kennisinstellingen, marktpartijen en gebruikers moeten we oplossingen vinden voor de grote uitdagingen waar we voor staan. We hebben op veel vlakken een gezamenlijk belang. Samen bouwen we aan de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid van en in de provincie Utrecht.

De provinciale Mobiliteitsvisie bevat de lange termijn doelen om de unieke verbindende knooppuntpositie van onze provincie goed te laten functioneren en beschrijft welke rol wij op ons nemen om deze doelen te realiseren, zonder dit af te wentelen op toekomstige generaties en andere gebieden. De positie van de mobiliteitsvisie wordt op termijn overgenomen door de Omgevingsvisie. De visie wordt iedere vier of vijf jaar geconcretiseerd in een Mobiliteitsprogramma waarin is verwoord welke inzet (op kortere termijn) nodig is en welke samenhang deze hebben met de lange termijn doelen. Een visie met planhorizon 2028 geeft richting aan ontwikkelingen die meer tijd vergen dan één coalitieperiode. Een flexibel uitvoeringsprogramma is in staat in te spelen op veranderende omstandigheden en kan aansluiten bij samenwerkingsverbanden met andere partijen in specifieke programma's (zoals U Ned of VERDER). Onderstaand is weergegeven hoe deze producten op elkaar volgen.

Het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 is een uitwerking van de Mobiliteitsvisie, voor de periode tot en met 2023 met een doorkijk tot 2028. Veilige en goede doorstroming staan in dit programma centraal. In dit programma zijn de doelstellingen uit de Mobiliteitsvisie voor de komende jaren vertaald naar streefwaarden.

Het Mobiliteitsprogramma is opgebouwd volgens de doelstellingen in de Mobiliteitsvisie. In het vervolg van dit programma volgt per doelstelling en bijbehorende essentiële onderdelen een uitwerking. Per hoofdstuk worden een of meerdere doelstellingen uitgewerkt, gevolgd door een overzicht van de actielijnen per onderdeel. Deze actielijnen zijn de basis voor uitvoeringsprogramma's. Uit deze uitvoeringsprogramma's volgen de projecten die onderdeel worden van het MIPM.

De uitvoeringsprogramma's zijn eind 2019 vastgesteld door Gedeputeerde Staten. In deze programma's zijn de strategische beleidsdoelen verder uitgewerkt in tactische beleidsdoelen op basis waarvan de operationele uitwerking in projecten, bijdragen en subsidies en andere activiteiten heeft plaatsgevonden.

2. Aanpak

Voor onze wegen is de trajectaanpak leidend. Deze aanpak houdt in dat we werkzaamheden aan provinciale wegen zoveel mogelijk integraal per traject uitvoeren. Het uitgangspunt is daarbij: ‘De hinder voor de weggebruiker wordt tot het minimum beperkt’. Dit doen we door het groot onderhoud en de vervangingen van de kapitaalgoederen zoveel mogelijk integraal uit te voeren tijdens één onderhoudsmoment.
Naast voeding vanuit de uitvoering van beleid wordt het MIPM ook gevoed vanuit het meerjarig onderhoud programma met vervangingsinvesteringen. Wanneer een object afgeschreven is en beheer en onderhoud niet langer volstaat is vervanging noodzakelijk. Tevens kan bij beheer en onderhoud sprake zijn van uitbreiding, ook dan wordt dit als project opgenomen in het MIPM.

Voor Openbaar vervoer zijn afgelopen diverse grootschalige (vervangings)investeringsprojecten gestart. Deze zijn deels nog in realisatie.

Alle projecten in het MIP doorlopen twee fasen, te weten de studie- en realisatiefase.
In de studiefase wordt onderzoek gedaan naar de problematiek en worden mogelijke oplossingen uitgewerkt, waarbij bijvoorbeeld wordt bekeken of bereikbaarheidsknelpunten kunnen worden opgelost door middel van verkeersmanagement, openbaar vervoer, gedragsbeïnvloeding of infrastructurele maatregelen. Aan het einde van de studiefase nemen Gedeputeerde Staten een besluit over de oplossingsrichting en promoveert het project naar de realisatiefase. Het is ook mogelijk dat aan het einde van de studiefase de conclusie wordt getrokken dat het project niet verder hoeft te worden uitgewerkt, bijvoorbeeld als een knelpunt onvoldoende aanwezig blijkt of er onvoldoende draagvlak is voor mogelijke oplossingen, of dat oplossingen niet kosteneffectief zijn. In zo'n geval wordt een project opgenomen onder de niet gerealiseerde projecten. De promotie van projecten van de studie- naar de realisatiefase en/of het schrappen van projecten wordt door Gedeputeerde Staten besloten. Daarna besluiten Provinciale Staten over het beschikbaar stellen van een uitvoeringskrediet en promoveert het project naar de realisatiefase door vaststelling van het MIPM bij de begroting. Na realisatie wordt aangevangen met de afschrijving.

Grote en complexe projecten, zoals gedefinieerd in de Nota Investeren, volgen een apart P&C regime. Voor deze kredieten wordt een apart voorstel ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten. Grote projecten worden wel opgenomen in het MIPM, maar kennen dus een eigenstandige besluitvorming. Grote projecten doorlopen drie fasen. Na de studiefase, worden deze gepromoveerd naar de planfase, inclusief voorbereidingskrediet. De volgende fase is promotie naar de realisatiefase.

3. Projecten in de studie- en realisatiefase

In onderstaand overzicht zijn de projecten in de studie- en realisatiefase weergegeven in een tabel. Van de projecten in de studiefase is een indicatie aangegeven van het mogelijk jaar van uitvoering ervan. De uitvoering hangt af van factoren als (verdere) voorbereiding, bestuurlijke prioriteiten en besluitvorming en financiële dekking.

Studiefase

Provinciale assets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N199 Traject 6 & 7	Rotonde	Rotonde werkt beperkend op doorstroming. Daarom vervangen door VRI. Minder luchtvervuiling.	2025
N199 Traject 8 & 9	Rotonde	Rotonde vervangen door VRI t.b.v. doorstroming en minder luchtvervuiling.	2025
N201 Gehele tracé	Trajectstudie	Verbetering van: bereikbaarheid, luchtkwaliteit, geluidreductie, landschappelijke inpassing, efficient werken en fiets. Overgang naar fase 2 eind 2020 besluit PS en GS.	2033
N210 Gehele tracé	Trajectstudie	Verkenning naar alle knelpunten op de N210. Een aantal kruisingen zijn of worden overbelast.	2030
N212 traject 20 - 25	Trajectstudie	Risicoanalyse wordt uitgevoerd voor realisatie rotonde bij aansluiting N405	2025

Provinciale assets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N221 Poort van Baarn	Trajectstudie	Uitbreiding Escherrotonde met inachtneming van (fiets) veiligheid 2030 acceptabele doorstroming.	2025
N221 Paleis Soestdijk	Trajectstudie	Projectontwikkelaar verantwoordelijk en leidend voor bestemmingsplan inclusief ontsluiting mobiliteit. PU wacht actie projectontwikkelaar af.	2033
N224 Austerlitz KNVB	Trajectstudie	Gemeente Zeist heeft allerlei initiatieven mbt verkeerveiligheid op kruispunten. PU wacht acties gemeente af en is niet in de trekkende rol.	2033
N224/226	Trajectstudie	Rotonde en fietstunnel i.v.m. verkeerveiligheid en betere doorstroming waardoor minder luchtvervuiling.	2025
N225 Donderberg	Trajectstudie	De drie vormgevingsvarianten worden verder uitgewerkt waardoor per variant duidelijk wordt wat het oplossend vermogen is, wat de kosten worden en deze worden tegen elkaar uitgezet in een MKBA.	2025
N229 Odijk	Trajectstudie	Paralelweg Odijk – Werkhoven wordt opgepakt gelijk met groot onderhoud Bunnik.	
N233 Achterberg	Trajectstudie	Kruispunt Achterberg. Veiligheid verbeteren t.b.v. auto, fiets en voetganger. Daarbij ook verbetering doorstroming.	2025
N237 Traject 78 & 79	Trajectstudie	Projectbesluit nazomer 2020.	
N238 Drieluik Den Dolder	Trajectstudie	Na de realisatie van een fietstunnel onder het spoor wil ProRail zoals afgesproken met de gemeente Zeist de gelijkvloerse spoorkruising in Den Dolder afsluiten voor gemotoriseerd verkeer. Hiertoe moet de gemeente de verbinding tussen Den Dolder Noord en Zuid verbeteren. Een extra ontsluiting op de N238 wordt hiervoor verkend.	
N401	Trajectstudie	Afslag A2 bij Breukelen. Verbeteren van aansluiting op onderliggend wegennet waardoor doorstroming verbeterd en minder vervuilde lucht. Maakt onderdeel uit van Verder.	2026
Ontsluiting Bunnik – Houten	Trajectstudie	Ontsluiting Bunnik – Houten. Betreft variantenstudie (volledige aansluiting / halve aansluiting). Hierbij wordt integraal gekeken naar alle aansluitingen op het hoofdwegennet in relatie tot de geplande woningbouw.	
N410	N410 vrijliggende fietspad Houten-Odijk	Om fietsveiligheid en -comfort te verbeteren wordt een vrijliggend fietspad gerealiseerd langs de N410 tussen Houten en Odijk. Dit project is onderdeel van het maatregelenpakket buitengebied Bunnik-Houten.	2023
Carpoolplekken	Trajectstudie	Betreft onder andere: Abcoude, Baarn, Eembrugge, Maartensdijk en IJsselstein.	2025
Quick scan beheer en onderhoud	Quick scan	Quick wins te combineren met het beheer en onderhoud van de volgende N-wegen: N198/199,204/224/226/233/234/238/402/412/414/419/463.	2030
Snelfietsroute Veenendaal-Utrecht	Snelfietsroute	De fietsverbinding Veenendaal-Utrecht is één van de 7 prioritaire snelfietsroutes uit het Uitvoeringsprogramma Fiets. Dit traject loopt voor een groot deel parallel aan de provinciale N225.	2023
Snelfietsroute Amersfoort-Bunschoten	Snelfietsroute	De fietsverbinding Amersfoort-Bunschoten is één van de 7 prioritaire snelfietsroutes uit het Uitvoeringsprogramma Fiets. Het tracé loopt voor een groot deel parallel aan de provinciale N199.	2022
Snelfietsroute Amersfoort-Hilversum	Snelfietsroute	De fietsverbinding Amersfoort-Hilversum is één van de 7 prioritaire snelfietsroutes uit het Uitvoeringsprogramma Fiets. Momenteel loopt een tracéverkenning. Naar alle waarschijnlijkheid loopt het tracé parallel aan de provinciale N221 en evt. ook N415.	2022
Provinciale fietspaden en parallelwegen	Verbeteren verlichting en zichtbaarheid provinciale fietspaden en parallelwegen	In 2020 wordt een verkenning afgerond naar het verbeteren van verlichting op provinciale fietspaden en -parallelwegen. Dit is één van de actiepunten uit het Uitvoeringsprogramma Fiets. Op basis van de verkenning wordt nader gewerkt waar en op welke wijze verlichting en zichtbaarheid van provinciale fietspaden en – parallelwegen wordt verbeterd.	2022

Realisatiefase Mobiliteit excl. OV

Provincial (vaar)wegen			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N224	N224 Rotonde Austerlitzseweg - Zeist	Deze rotonde vervangt de huidige T-aansluiting en zorgt voor een verkeersveiligere aansluitingen een verbeterde doorstroming. Tevens wordt er voor de OV-reiziger een betere haltevoorziening gerealiseerd en wordt de KNVB beter met het openbaar vervoer bediend. De gemeente Zeist bereidt dit project voor en doet de uitvoering.	2021
N226	Ecoduct N226	Ecoduct N226 Op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum is een ecoduct gepland. Het ecoduct is een van de ontsnipperingsmaatregelen waardoor diverse diersoorten een betere verbinding krijgen tussen de verschillende leefgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Zodra de locatie en ontwerp bekend zijn kan het project worden voorbereid in 2021 en vervolgens in 2022 worden uitgevoerd.	2022
N226	Spoortunnel Maarsbergen	Aanleg spoortunnel Maarsbergen. De Woudenbergseweg (N226) in Maarsbergen krijgt een tunnel onder het spoor. Hiermee verdwijnt de gelijkvloerse spoorwegovergang. Doel is het bevorderen van de verkeersveiligheid, de doorstroming en de leefbaarheid in het dorp. De provincie Utrecht, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en Prorail werken hier gezamenlijk aan.	2026
N228	N228 Trajectaanpak	Op de N228 tussen Montfoort en de Noord IJsseldijk wordt onderhoud uitgevoerd waarbij gelijk maatregelen worden meegenomen zoals het verbreden van fietspaden, het aanbrengen van bermverharding en het aanleggen van linksafvakken bij afslagen. De verkeersveiligheid en bereikbaarheid worden hiermee vergroot en de kwaliteit van het fietsnetwerk wordt verbetert.	2021
N233	N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	De N233 Rondweg Oost te Veenendaal wordt verbreed tot een 2x2 weg tussen de Grift en de A12 inclusief een ongelijkvloerse kruising bij de Prins Clauslaan. Hiermee wordt de bereikbaarheid van de regio verbeterd alsmede de leefbaarheid en de verkeersveiligheid. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld.	2025
N233	N233 Rijnbrug	Op de N233 bij Rhenen komt er een nieuw brugdek met een 2x2 wegprofiel inclusief fietspaden aan beide zijden van de Rijnbrug op de bestaande onderbouw, inclusief de uitbreiding van wegprofiel naar 2x2 ten zuiden van de brug. Het project draagt bij aan de bereikbaarheid van de regio. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld.	2026
N237	N237 Faunatunnel Griftenstein	Onder de Utrechtseweg (N237) in De Bilt, ter hoogte van autodemontagebedrijf Akkie Stomphorst wordt een faunatunnel aangelegd. De faunatunnel draagt bij aan het doel om de ecologische verbindingszone Noorderpark-Kromme Rijngebied te bewerkstelligen.	2020
N402	N402 Rotonde Slootdijk / trajectaanpak	Op de N402 bij Loenen wordt er bij kruispunt Slootdijk een rotonde aangelegd. De rotonde vergroot de verkeersveiligheid. In 2020 wordt er een korte studie gedaan om vast te stellen dat de aanleg van de rotonde met de kennis van vandaag de dag nog steeds de juiste oplossing is. In 2021 vindt de voorbereiding plaats.	2022
N405	Maatregel Kamerik	Zie verkeersveiligheid, bouwteam verhardingen.	2020
N484	N484	Op de N484 tussen Leerdam en de A2 wordt onderhoud uitgevoerd waarbij gelijk maatregelen worden meegenomen zoals de aanleg van 2 rotondes, het aanbrengen van bermverharding en het verbreden van de hoofdrijbaan. De verkeersveiligheid en bereikbaarheid worden hiermee vergroot. In 2021 vindt de voorbereiding plaats. Het project wordt tussen 2022 en 2025 gerealiseerd.	2025
	Omgevingslawaai	Toepassing van geluidreducerend asfalt (GRA) bij aanleg ,reconstructie en onderhoud aan provinciale wegen langs clusters van woningen met een geluidsbelasting van meer dan 61 dB. Meetbaar / beoogd beleidseffect: Uitvoering geven aan de EU Richtlijn omgevingslawaai, Terugdringen van het aantal geluidgehinderden ten gevolge van de provinciale wegen in Utrecht.	2024

Fiets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N224	N224 Renswoude	Zie verkeersveiligheid	2020
N226	N 226 OVL	Op de N226 tussen de A12 en de N225 wordt er fietsverlichting geplaatst om het de kwaliteit van het fietsnetwerk te verbeteren.	2021
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	Zie trajectaanpak Wegen	2021
N237	N237 Fietspad Mc Donalds Zuid	Op de kruising van de N238 en de N237 wordt het fietspad doorgetrokken voor de Mc Donalds langs. De kwaliteit van het fietnetwerk wordt hiermee verbeterd. Het project wordt in 2021 gerealiseerd afhankelijk van de planning van de herinrichting van het terrein door de Mc Donalds.	2021
N417	N417 Trajectaanpak	Zie verkeersveiligheid	2020
N484	N484 Trajectaanpak	Zie trajectaanpak Wegen	2025
	Fietsvoorzieningen bij bushaltes	Er worden circa 400 extra stallingsplaatsen voor de fiets geplaatst bij de bushaltes om het fetsparkeren te verbeteren. De stallingsplaatsen worden in 2020 - 2022 aangelegd.	2022
Verkeersveiligheid			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N224	N224 Renswoude	Op de N224 in Renswoude wordt er onderhoud uitgevoerd waarbij gelijk maatregelen worden meegenomen zoals het aanleggen van een fietspad in 2 richtingen om de verkeersveiligheid en fietsgebruik te vergroten.	2020
N228	N228 Trajectaanpak	Zie trajectaanpak Wegen	2021
N417	N417 Trajectaanpak	Op de N417 tussen de rotonde N234 en de grens met Noord-Holland wordt onderhoud uitgevoerd waarbij gelijk maatregelen worden meegenomen zoals het asfalteren van het fietspad en verlaging van de maximum snelheid van 80 km/uur naar 60 km/uur. De verkeersveiligheid wordt hiermee vergroot en de kwaliteit van het fietsnetwerk wordt verbetert.	2020
N484	N484 Trajectaanpak	Zie trajectaanpak Wegen	2024
N224	N224 Rotonde Austerlitzseweg - Zeist	Zie omschrijving Wegen	2021

Realisatiefase Mobiliteit OV

Openbaar Vervoer		
Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
Busremise	Busremise In 2017 is het besluit genomen tot de realisatie van een nieuwe busstalling in Westraven. Dit vanwege de herontwikkeling op en rondom de huidige locatie van de stalling (Merwedekanaalzone). De aanbesteding heeft plaatsgevonden in 2019 en de uitvoering is gestart in 2020.	2021
DRIS	DRIS Vervangingsopgave In de jaren 2008 en 2009 zijn op de tramhaltes en de belangrijkste bushaltes displays geplaatst voor dynamische reizigersinformatie (DRIS). Met de plaatsing van de panelen is tien jaar onderhoud mee gecontracteerd, deze periode is nadien verlengd tot eind 2021. Besloten is het huidige DRIS te vervangen. In 2019 is de aansturende software aanbesteed, deze wordt in de zomer van 2020 opgeleverd. In 2021 worden circa 550 panelen vernieuwd als onderdeel van de vervangingsopgave, met als uitgangspunt een op een vervanging. Voor enkele locaties wordt areaaluitbreiding opgenomen op basis van aanvullend budget. De werkzaamheden worden naar verwachting eind 2020 gecontracteerd en dienen eind 2021 gereed te zijn.	2021
VRT	Vernieuwing Regionale Tramlijn (VRT) In december 2016 is besloten om de bestaande tramlijn van Utrecht Jaarbeursplein naar Nieuwegein-Zuid/ IJsselstein-Zuid (SUNIJ-lijn) geschikt te maken voor de nieuwe lagevloer-trams en groot onderhoud aan de infrastructuur uit te voeren op het zuidelijke deel van de SUNIJ-lijn. Daarmee wordt de SUNIJlijn geschikt gemaakt voor de koppeling met de Uithoflijn tot één doorgaand tramvervoersysteem zodat de reizigers uit IJsselstein en Nieuwegein zonder over te stappen naar Utrecht Science Park kunnen reizen en andersom. Hieruit is het programma Vernieuwing Regionale Tramlijn (VRT) ontstaan. Begin 2021 vindt de definitieve overdracht van de SUNIJ-lijn aan TBO (staande organisatie) plaats. Verder worden in 2021 de laatste nieuwe trams in gebruik genomen worden. Ook zullen de werkzaamheden in Nieuwegein City plaatsvinden; dit betreft het verleggen van het tramtracé en de tramhalte van Nieuwegein Stadscentrum ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Nieuwegein City. Dit is onderdeel van de realisatie van een regionaal OV-knooppunt (tram en bus).	2021
OBI	OBI (overwegbeveiliging) Op de sneltramlijn Utrecht, Nieuwegein, IJsselstein (SUNIJ-lijn) zijn 19 overwegen actief beveiligd door middel van een overweg-beveiliging. Deze installaties zijn geplaatst tussen 1981 en 2002 en einde levensduur. Voor de vervanging van de overwegbeveiliging is project OBI opgestart. Naast de vervanging is in het project ook de levering voor één overweg-beveiliging voor een toekomstige kruising (Koningsweg) op de Uithoflijn opgenomen.	2021
Vlootoptimalisatie	CAF 41M – Lage vloer trams van de lange variant In december 2016 is besloten om 22 CAF 41m voertuigen aan te schaffen voor de vervanging van de SIG voertuigen. In juli 2020 is besloten om 5 extra CAF 41m voertuigen aan te schaffen waarmee er in totaal 27 CAF 41m voertuigen zijn besteld.	2022
Beveiliging opstelterreinen	Om graffiti en beschadiging van de trams en gestalde bussen te voorkomen is een betere beveiliging van de opstelterreinen gewenst. De beveiliging bestaat uit verbeterde hekwerken bij de remise (inclusief de nieuwe busstalling ter plaatse) en camera's om toezicht te houden op alle opstelterreinen (inclusief P&R USP).	2021
Opkomstlocatie P+R Science Park	In de concessie is een opkomstlocatie noodzakelijk waar de trambestuurders hun dienst aanvangen en beëindigen. Een locatie zo dicht mogelijk bij de trams geeft een optimale bedrijfsvoering en minimale exploitatiekosten. De te realiseren opkomstlocatie wordt verhuurd aan de concessiehouder en blijft beschikbaar in de nieuwe concessieperiode. De opkomstlocatie wordt tevens benut voor het onderhoud van de assets (reiniging en storingen). Er wordt een semi-permanente voorziening gerealiseerd te gebruiken tot eind 2023.	2021

Chauffeursverblijf perron C busstation Jaarbeurszijde	Op busstation Jaarbeurszijde (JBZ) is een voorziening noodzakelijk waar buschauffeurs kunnen pauzeren. Een locatie dichtbij de bussen geeft een optimale bedrijfsvoering en minimale kosten. Er staat nu een tijdelijk verblijf op busperron D in eigendom van Qbuzz. Met gemeente Utrecht is een locatie gevonden op perron C. Ruimtelijk wordt het verblijf geïntegreerd in de -nog te bouwen- trapverbinding naar het Forum. Gemeente is om deze reden initiatiefnemer van het planproces. Het chauffeursverblijf komt als strategisch OV-asset in eigendom van de provincie en wordt verhuurd aan de toekomstige concessiehouder.	2022
Realisatie tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	In tegenstelling tot de Uithoflijn zijn niet alle oversteken van de SUNIJ-lijn beveiligd. De beheervisie geeft aan dat naar continue verbetering van de veiligheid moet worden gestreefd, met onveiligheid As Low As Reasonably Practicable (ALARP). Er worde daarom Tram Waarschuwing Lichten aangebracht op 17 oversteken die tot nu onbeveiligd zijn. Deze aanpassing past bij de algehele opwaardering van de SUNIJ-lijn.	2021
Inrichting remiseterrein Nieuwegein	Met de realisatie van een nieuwe stalling voor electrische bussen wordt het remiseterrein in Nieuwegein intensiever benut. Dit maakt het nodig om op het terrein enkele aanpassingen te verrichten die buiten de scope van de nieuwe remise en busstalling vallen. Dit betreft o.a. de toegang tot het terrein, de verkeersvoorzieningen en de aanleg van mantelbuizen om	2021
Vervanging spoorstaven overwegen SUNIJ-lijn	Omdat de overweginstallaties eerder al gemodificeerd zijn, vallen de overwegen op de SUNIJ-lijn buiten het project Vernieuwing Regionale Tram (VRT). De vervanging van de spoorstaven op en rond de overwegen is noodzakelijk in verband met de slijtage en levensduur. De vervanging sluit aan bij de spoorvernieuwing op het tracé vanuit VRT.	2021
Vervanging Indico-systeem	Indico is het systeem waarmee contact wordt onderhouden met de trams, zowel digitaal als via spraakcommunicatie. Het systeem is storingsgevoelig, technisch verouderd en niet door te ontwikkelen. De vervanging door een standaard en toekomstvast exploitatie beheer systeem (EBS) is daarom	2022
Aanpassing trambeveiliging	Momenteel wordt er gestudeerd op de mogelijkheden om het tramsysteem minder storingsgevoelig, robuuster en efficiënter te maken. Dat kan mogelijk bewerkstelligd worden met een aanpassing van de trambeveiliging, in combinatie met de fysieke inrichting en sturing van wissels en keermogelijkheden. Gezien de opgave om de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van het systeem te garanderen wordt een reservering gemaakt om 2e helft 2021 maatregel in gang te kunnen zetten.	2023

4. Kasritme in de studiefase

In onderstaande tabellen is van de projecten in de studiefase een indicatie opgenomen van de verwachte investeringsbedragen en kasritmes. De uitvoeringskosten van de studieprojecten zijn indicatieve bedragen en zijn nog met onzekerheden omgeven, omdat slechts het probleem bekend is. Er dient nog besloten te worden of het vermeende probleem ook daadwerkelijk moet worden aangepakt en welke oplossing er wordt gekozen. Verder wordt soms uitgegaan van inkomsten (bijdragen van derden), die ook niet zeker zijn gesteld. Ook kan een studie leiden tot een maatregel die door een andere partij gaat worden uitgevoerd. Dan is er geen sprake van een investering, maar van een bijdrage.

In de studiefase zijn op dit moment projecten opgenomen die net zijn opgestart en projecten die al verder zijn uitgewerkt. Zeker van die eerste categorie is de scope helder, maar is het benodigd budget nog onzeker. Daarom is voor die projecten bij de prognose geen indicatief bedrag opgenomen. Ook zijn bij enkele studies nog diverse varianten in onderzoek. De potentiële budgetbehoefte van deze projecten kent dan ook een forse bandbreedte. Er is voor gekozen om voor deze projecten het gemiddelde op te nemen van de varianten. Na keuze van een voorkeursvariant zal de potentiële budgetbehoefte steeds duidelijker worden. Prognoses van budgetten voor projecten in de studiefase krijgen dan ook waar nodig een update bij een actualisatie van het MIP.

Voor de trajectstudies is bij een deel van de projecten nog geen budget opgenomen. Conform de aanpak wordt elke provinciale weg periodiek middels een trajectstudie onderzocht. Daarom zijn alle trajectstudies voor komende jaren opgenomen in de overzichten.
Voor Smart Mobility zijn de investeringsbedragen opgenomen zoals deze in het uitvoeringsprogramma zijn opgenomen. Reden is dat het bij dit thema om (veel) kleinschalige maatregelen gaat. Deze kennen daarmee een beperkte studiefase per project. De basis wordt gelegd in het betreffende uitvoeringsprogramma, waarna studie en realisatie van de projecten adaptief plaatsvindt. Projecten vanuit dit thema die promoveren naar de realisatiefase komen dus later wel terug in de tabellen in het volgende hoofdstuk.

Totaal investeringen per beleidsdoel in de studiefase

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN MOBILITEIT (EX OV)	Prognose	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	Kasritme 2031 e.v.
Bruto investeringen Wegen	87.700	1.605	6.236	5.989	5.124	10.368	43.190	15.18
Bruto investeringen Fiets	40.918	1.704	11.324	7.065	1.732	3.754	10.205	5.13
Bruto investeringen verkeersveiligheid	101.750	452	1.757	1.837	1.443	19.478	69.504	7.27
Restant begrote investeringen MIP Smart Mobility	10.000	1.000	2.000	2.000	1.000	1.000	3.000	
Bruto investeringen studiefase Mobiliteit	**240.368**	**4.761**	**21.316**	**16.891**	**9.300**	**34.600**	**125.900**	**27.60**

MIP Studiefase exclusief OV											
Project nr.	Beleidsdoel	Omschrijving project	Prognose Verkeersveiligheid	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	Kasritme 2031 e.v.	JAAR REALISATIE
N199 Traject 6 & 7	VV	Rotonde	150					150			2025
N199 Traject 8 & 9	VV	Rotonde	300			150		150			2025
N201 Gehele tracé	VV	Trajectstudie	20.000	452	1.757	1.687	1.443	1.878	8.504	4.278	2033
N210 Gehele tracé	VV	Trajectstudie	60.000						60.000		2030
N212 traject 20 - 25	VV	Trajectstudie	300					300			2025
N221 Paleis Soestdijk	VV	Trajectstudie	1.500							1.500	2033
N224 Austerlitz KNVB	VV	Trajectstudie	1.500							1.500	2033
N224/226	VV/W	Trajectstudie	10.000					10.000			2025
N225 Donderberg	VV/F	Trajectstudie	6.000					6.000			2025
N233 Achterberg	VV	Trajectstudie	1.000					1.000			2025
N237 Traject 78 & 79	VV/W	Trajectstudie	pm								
N238 Drieluik Den Dolder	VV	Trajectstudie	pm								
N401	VV	Trajectstudie	1.000						1.000		2026
Ontsluiting Bunnik – Houten	VV	Trajectstudie	pm								
Bruto investeringen Verkeersveiligheid			**101.750**	**452**	**1.757**	**1.837**	**1.443**	**19.478**	**69.504**	**7.278**	
Provinciale wegen											
Project nr.		Omschrijving project	Prognose Wegen	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	Kasritme 2031 e.v.	JAAR REALISATIE
N201 Gehele tracé	W	Trajectstudie	81.000	1.605	6.236	5.989	5.124	6.668	40.190	15.188	2033
N221 Poort van Baarn	W	Trajectstudie	2.700					2.700			2025
N229 Odijk	W	Trajectstudie	pm								
Carpoolplekken	W	Trajectstudie	1.000					1.000			2025
Quick scan	W		3.000						3.000		2030
Bruto investeringen Wegen			**87.700**	**1.605**	**6.236**	**5.989**	**5.124**	**10.368**	**43.190**	**15.188**	
Fiets											
Project nr.		Omschrijving project	Prognose hele project deel Fiets	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-	Kasritme 2031 e.v.	JAAR REALISATIE
N201 Gehele tracé	F	Trajectstudie	24.000	543	2.108	2.024	1.732	2.254	10.205	5.134	2033
N221 Poort van Baarn	F	Trajectstudie	1.500					1.500			2025
N410	F	N410 vrijliggende fietspad Houten-Odijk	2.993	1.161	916	916					2023
Snelfietsroute Veemendaal-Utrecht	F	Snelfietsroute	4.125			4.125					2023
Snelfietsroute Amersfoort-Bunschoten	F	Snelfietsroute	4.500		4.500						2022
Snelfietsroute Amersfoort-Hilversum	F	Snelfietsroute	2.500		2.500						2022
Provinciale fietspaden en parallelwegen	F	Verbeteren verlichtingen zichtbaarheid provinciale fietspaden en parallel wegen	1.300		1.300						2022
Bruto investeringen Fiets			**40.918**	**1.704**	**11.324**	**7.065**	**1.732**	**3.754**	**10.205**	**5.134**	
Smart Mobility											
Project nr.		Omschrijving project	Prognose hele project deel Smart Mobility	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	Kasritme 2031 e.v.	JAAR REALISATIE
Begrote Investeringen Smart Mobility MIP			10.000	1.000	2.000	2.000	1.000	1.000	3.000		2022
Restant begrote investeringen MIP Smart Mobility			**10.000**	**1.000**	**2.000**	**2.000**	**1.000**	**1.000**	**3.000**	**-**	
Bruto investeringen studiefase Mobiliteit			**240.368**	**4.761**	**21.316**	**16.891**	**9.300**	**34.600**	**125.900**	**27.600**	

Kasritme studiefase OV

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026 e.v.	JAAR REALISATIE
Studieprojecten								
Onderstations	3.090				3.090	-		2024
Overwegen	1.038				1.038	-		2024
HOV A28	15.000					15.000		2025
MIRT verkenningen	85.000					85.000		2025
Aanpassing Trambeveiliging	2.400	300	1500	600		-		2023
Netto investeringen studiefase OV ten laste van kapitaallasten	**106.528**	**300**	**1.500**	**600**	**4.128**	**100.000**		

5. Kasritme in de realisatiefase en vervanging

Mobiliteit ex OV

Provinciale (vaar)wegen

project nr	omschrijving project in uitvoering	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	JAAR REALISATIE
Provinciale (Vaar)wegen												
N224	N224 Rotonde Austerlitzseweg - Zeist	400				400						2021
N226	N226 Faunapassage	6.150		50	116	500	5.484					2022
N226	Spoortunnel Maarsbergen	51.600	30.786	4.045	2.478	6.989	6.842	9.138	9.138	6.842	6.128	2026
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	319		52	47	220						2021
N233	N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	56.500	6.250	83	600	1.000	8.000	18.000	18.000	10.817	0	2025
N233	Rijnbrug	95.576	51.750	2.762	2.205	2.168	10.033	30.728	31.944	9.583	6.153	2026
N237	Ecopassage Griftenstein	2.249		194	2.055							2020
N402	Rotonde Slootdijk	2.792		390	100	500	1.802					2022
N405	Maatregelen Kamerik	337			337							2020
N484	N484 Trajectaanpak	6.970				500	500	1.000	2.500	2.470		2025
	Omgevingslawaai	3.250		0	650	650	650	650	650			2024
Bruto investeringen (Vaar)wegen		**226.143**	**88.786**	**7.576**	**8.588**	**12.927**	**33.311**	**59.516**	**62.232**	**29.712**	**12.281**	

Fiets

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	JAAR REALISAT
Fiets												
N224	N224 Renswoude	195		23	149							2020
N226	N 226 OVL	575			25	550						2021
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	758		15	53	705						2021
N237	N237 Fietspad Mc Donalds Zuid	191		51	0	140						2021
N417	N417 Trajectaanpak	970		103	604							2020
N484	N484 Trajectaanpak	130								130		2025
	Fietsvoorzieningen bij bushaltes	300				150	150					2022
Bruto investeringen Fiets		**3.119**	**0**	**192**	**831**	**1.545**	**150**	**0**	**0**	**130**	**0**	

Verkeersveiligheid

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	JAAR REALISATIE
Verkeersveiligheid												
N224	N224 Renswoude	525		62	402							2020
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	1.555			300	1.255						2021
N417	N417 Trajectaanpak	90		10	56							2020
N484	N484 Trajectaanpak	700							700			2024
N224	N224 Rotonde Austerlitzseweg - Zeist	1.100			0	1.100						2021
Bruto investeringen verkeersveiligheid		**3.970**	**0**	**72**	**758**	**2.355**	**0**	**0**	**700**	**0**	**0**	

Totaal investeringen per beleidsdoel in de Realisatiefase

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN REALISATIE EN VERVANGING	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030
Investeringen (Vaar)wegen	226.143	88.786	7.576	8.588	12.927	33.311	59.516	62.232	29.712	12.28
Investeringen Fiets	3.119	0	192	831	1.545	150	0	0	130	
Investeringen verkeersveiligheid	3.970	0	72	758	2.355	0	0	700	0	
Vervangingsinvesteringen	158.999		2.874	7.876	13.981	14.754	3.875	4.120	18.679	92.02
Bruto investeringen ten laste van kapitaallasten	**392.231**		**10.714**	**18.053**	**30.808**	**48.215**	**63.391**	**67.052**	**48.521**	**104.31**
Bijdragen/subsidies van derden (in mindering op investeringen)	**88.786**				**4.885**	**39.413**	**8.256**	**13.251**	**5.884**	**17.09**
Netto investeringen ten laste van kapitaallasten	**303.445**		**10.714**	**18.053**	**25.923**	**8.802**	**55.135**	**53.800**	**42.637**	**87.23**

Vervangingsinvesteringen

project nr	omschrijving project	WBS	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	Kasritme 2030-2049	JAAR REALISATIE
Kunstwerken													
	Beverweerdsebrug, Bunnik		350			20	330						2021
	Duikerbrug N484		330					330					2022
	Diverse kunstwerken gehele provincie		20.295					90	165	165	825	19050	2021
Vervangingsinvesteringen Kunstwerken			**20.975**	**0**	**0**	**20**	**330**	**420**	**165**	**165**	**825**	**19.050**	
Verharding													
N199	N199, traject 8 (Rondweg Noord)		400					400					2022
N201	N201, traject 11 (Vinkeveen)		1.029			762			267				2023
N210	N210, traject 20 (Schoonhoven Lopik)		668					668					2022
N210	N210, traject 21 (Lopik N204)		869					869					2022
N221	N221, traject 30 (Baarn)		939		462								2019
N224	N224, traject 35 (Renswoude)		2.250		266	1.722							2020
N225	N225, traject 37 (Driebergen-Doorn)		1.270				1.270						2021
N228	N228, traject Montfoort		2.953				2.953						2021
N229	N229, traject 62 (Odijk-Werkhoven)		311				311						2021
N402	N402, traject 87 (Loenersloot)		602					602					2022
N402	N402, traject 88 (Loenen-Breukelen)		3.073					3.073					2022
N410	N410, traject 95 (Bunnik)		813		741								2019
N412	N412, traject 98		397			397							2020
N417	N417, traject 116 en 117 (Maartensdijk-Hol.Rading)		1.788			1.788							2020
N484A	N484A, traject 114 (deel PZH)		1.779					1.779					2022
N204	N204, traject 17		101							101			2024
	Diverse trajecten gehele provincie		94.268						3.268	3.500	17.500	70.000	2022
Vervangingsinvesteringen Verhardingen			**113.510**	**0**	**1.469**	**4.669**	**4.534**	**7.391**	**3.535**	**3.601**	**17.500**	**70.000**	
Vaarwegen													
	Rivier Eem, damwanden overig		6.390	0	1.368	0	417	743	175	354	354	2.979	2019
	Merwedekanaal , oeverconstructie		14.500			0	8.300	6.200					2022
Vervangingsinvesteringen Vaarwegen			**20.890**	**0**	**1.368**	**0**	**8.717**	**6.943**	**175**	**354**	**354**	**2.979**	
Wegmeubilair													
	Bushokjes in de gehele provincie		1.824		37	1.787	0						2020
Vervangingsinvesteringen Wegmeubilair			**1.824**	**0**	**37**	**1.787**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
VRI/ Verkeersmanagement													
VRI	Vervanging Kwaliteitcentrale		400				400						2021
Vervangingsinvesteringen VRI			**400**	**0**	**0**	**0**	**400**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
	Vervanging wintermachines		1.400		0	1.400	0	0	0	0	0	0	2020
Vervangingsinvesteringen overstijgende projecten			**1.400**	**0**	**0**	**1.400**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
	Vervangingsinvesteringen Mobiliteit	**0**	**158.999**	**0**	**2.874**	**7.876**	**13.981**	**14.754**	**3.875**	**4.120**	**18.679**	**92.029**	

Mobiliteit Openbaar Vervoer

Openbaar Vervoer Uitbreiding

(bedragen x € 1.000)

omschrijving project	Afschrijvings termijn	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	JAAR REALISATIE
OV UITBREIDINGSINVESTERINGEN												
Uithoflijn Infra, incl. extra krediet	DIV	420.200	325.300	359.449	60.751							2019
Uithoflijn materieel	30	74.800	0	61.730	13.070							2019
Nieuwe Tramremise, incl. extra krediet	DIV	62.000	21.200	53.271	8.729							2019
Risicoreservering	5	13.700	0	0	0	13.700						2021
Busremise	30	43.300	0	11.125	22.207	9.968						2021
Zonnenpanelen op tramremise	15	550	0	0	550							2020
P&R Breukelen	30	5.000	0	0	100	900	4.000					2022
Vlootoptimalisatie	30	17.250	0	0	5.040	5.360	6.850					2021
Opkomstlocatie P+R Science Park	2	152	0			152						2021
Chauffeursverblijf perron C busstation Jaarbeurszijde	40	840	0			630	120					2022
Realisatie tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	20	1.020	0			1.020						2021
Inrichting remiseterrein Nieuwegein	30	390	0			390						2021
Totaal OV uitbreidingsinvesteringen		**639.202**	**346.500**	**485.575**	**110.447**	**32.120**	**10.970**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Openbaar Vervoer Vervanging

(bedragen x € 1.000)

omschrijving project	Afschrijvings termijn	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030	JAAR REALISATIE
OV VERVANGINGSINVESTERINGEN												
Overwegbeveiliging	20	12.041		7.439	1.973	2.629						2021
Vernieuwde Regionale Tramlijn	30	186.100		57.112	115.456	13.532						2021
Camera's/TFT schermen in Tram	3	1.386	320	919	467							2020
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	10	9.468	3.618	2.971	2.650	3.847						2021
Beveiliging opstelterreinen	30	720	0			720						2021
Vervanging spoorstaven overwegen SUNIJ-lijn	30	180	0			180						2021
Vervanging Indico-systeem	7	4.400	0			3.300	1.100					2022
Totaal OV vervangingsinvesteringen		**214.295**	**3.938**	**68.441**	**120.546**	**24.208**	**1.100**	**0**	**0**	**0**	**0**	

(bedragen x € 1.000)

TOTAALOVERZICHT OV INVESTERINGEN	Afschrijvings termijn	Toegekend krediet	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025	Kasritme 2026-2030
Totaal OV uitbreidingsinvesteringen		**639.202**	**346.500**	**485.575**	**110.447**	**32.120**	**10.970**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal OV vervangingsinvesteringen		**214.295**	**3.938**	**68.441**	**120.546**	**24.208**	**1.100**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bruto investeringen realisatiefase OV ten laste van kapitaallasten		**853.497**	**350.438**	**554.016**	**230.993**	**56.328**	**12.070**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdragen/subsidies van derden (in mindering op investeringen)		**350.438**									
Netto investeringen ten laste van kapitaallasten		**503.059**									

6. Prognose kapitaallasten

Uitgangspunten

De kapitaallasten zijn berekend op basis van de netto-investering (= bruto uitgaven minus ontvangen bijdragen en/of subsidies van derden). Conform de Nota investeren, waarderen en exploiteren worden kapitaallasten berekend vanaf het jaar van ingebruikname van het investeringsgoed. Bij de berekening van de prognose kapitaallasten is als uitgangspunt voor moment van ingebruikname gekozen het jaar volgend op het laatst geprognosticeerde kasritme van het betreffende investeringsgoed.

Bij de vervangingsinvesteringen Wegen en OV is bij de kapitaallasten rekening gehouden met de componentenmethode zoals in de nota kapitaalgoederen mobiliteit is opgenomen. Voor zover de splitsing van de kasuitgaven in tot de componentenmethode behorende onderdelen nog niet bekend is, is uitgegaan van de afschrijvingstermijn van 30 jaar voor kunstwerken en verhardingen.

Samenvattend kunnen in de begroting en verantwoording de kapitaallasten afwijken door:

- Het exacte moment van ingebruikname na gereed melding van het investeringsgoed wijkt af van het geprognosticeerd moment van gereed melding;
- De geprognosticeerde kasuitgaven van het investeringsgoed wijken af van de gerealiseerde uitgaven van het investeringsgoed;
- Bij ingebruikname van het investeringsgoed is de exacte indeling naar componenten bekend en daarmee ook de berekening van de kapitaallasten.

Kapitaalslasten Mobiliteit Uitbreidingsinvesteringen

De kapitaalslasten van de uitbreidingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen zijn in onderstaande tabellen gepresenteerd. De kapitaallasten van de studieprojecten zijn in deze overzichten buiten beschouwing gelaten. Bij deze projecten is het zekerheidspercentage lager doordat de hoogte nog onzeker is en het tevens de vraag is of deze project daadwerkelijk doorgang vinden. Na het afronden van deze projectfase worden deze investeringsopties ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd, waarbij de consequenties van de besluitvorming voor de kapitaalslasten inzichtelijk wordt gemaakt.

Op basis van een indicatieve raming zijn de kapitaallasten van de studieprojecten wel berekend. Om een totaalbeeld te geven zijn de kapitaallasten zichtbaar in een grafiek inclusief de studieprojecten en een grafiek exclusief de studieprojecten (zie volgend hoofdstuk).

AFSCHRIJVINGSTABEL MOBILITEIT EX OV									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025	Afschrijving 2026-2030	Afschrijving 2031 e.v.	TOTAAL
Investeringen Wegen	1.676	1.850	1.874	2.172	2.172	2.280	29.556	148.684	190.262
Investeringen Fiets	5	155	206	216	216	216	1.101	4.491	6.605
Investeringen Verkeersveiligheid	17	23	112	112	112	135	675	2.865	4.050
KAPITAALSLASTEN EXCLUSIEF STUDIEFASE	**1.697**	**2.027**	**2.191**	**2.499**	**2.499**	**2.631**	**31.332**	**156.040**	**200.917**

Kapitaalslasten Mobiliteit Vervangingsinvesteringen

AFSCHRIJVINGSTABEL MOBILITEIT VERVANGINGSINVESTERINGEN									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025	Afschrijving 2026-2030	Afschrijving 2031 e.v.	TOTAAL
Kunstwerken	0	0	12	26	42	48	1.010	19.838	20.975
Verhardingen	40	179	330	577	720	840	5.950	104.063	112.699
Vaarwegen	213	213	213	696	696	696	3.482	14.680	20.890
Vervangingsinvesteringen Wegmeubilair	0	61	61	61	61	61	304	1.216	1.824
Vervangingsinvesteringen VRI	0	0	13	13	13	13	67	280	400
Overstijgende projecten	0	47	47	47	47	47	233	933	1.400
TOTAAL KAPITAALSLASTEN	**253**	**500**	**676**	**1.419**	**1.579**	**1.705**	**11.045**	**141.011**	**158.188**

OV Uitbreidingsinvesteringen

Omschrijving project	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025	Afschrijving 2026-2030	Afschrijving 2031 e.v.
Uithoflijn Infra, incl. extra krediet	4.270	6.005	6.005	6.005	6.005	3.005	9.769	37.806
Uithoflijn materieel	2.493	2.493	2.493	2.493	2.493	2.493	12.467	47.373
Nieuwe Tramremise, incl. extra krediet	1.443	1.628	1.628	1.628	1.628	1.628	8.138	22.233
Risicoreservering	-	-	2.740	2.740	2.740	2.740	2.740	-
Busremise	-	-	1.226	1.226	1.226	1.226	7.217	31.181
Zonnenpanelen op tramremise	-	37	37	37	37	37	183	183
P&R Breukelen	-	-	-	167	167	167	833	3.667
Vlootoptimalisatie	-	-	347	575	575	575	2.875	12.303
Opkomstlocatie P+R Science Park	-	-	76	76	-	-	-	-
Chauffeursverblijf perron C busstation Jaarbeurszijde	-	-	-	21	21	21	105	672
Realisatie tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	-	-	51	51	51	51	255	561
Inrichting remiseterrein Nieuwegein	-	-	13	13	13	13	65	273
	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal OV uitbreidingsinvesteringen	**8.206**	**10.163**	**14.615**	**15.031**	**14.955**	**11.955**	**44.647**	**156.252**

Vervangingsinvesteringen

omschrijving project	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025	Afschrijving 2026-2030	Afschrijving 2031 e.v.
Overwegbeveiliging	372	471	602	602	602	602	3.010	5.780
Vernieuwde Regionale Tramlijn	-	-	5.752	6.203	6.203	6.203	31.017	130.721
Camera's/TFT schermen in Tram	200	257	257	156	-	-	-	-
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	-	222	585	585	585	585	2.925	363
Beveiliging opstelterreinen	-	-	24	24	24	24	120	504
Vervanging spoorstaven overwegen SUNIJ-lijn	-	-	6	6	6	6	30	126
Vervanging Indico-systeem	-	-	-	629	629	629	2.514	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal OV vervangingsinvesteringen	**572**	**950**	**7.227**	**8.205**	**8.049**	**8.049**	**39.616**	**137.494**

7. Kapitaallasten

In onderstaande grafieken is de ontwikkeling van de kapitaalslasten weergegeven voor de investeringen voor Mobiliteit (Wegen, Verkeersveiligheid, Fiets en Smart Mobility) (Grafiek A en B) en voor OV (Grafiek C en D). Het plafond voor de kapitaalslasten van Mobiliteit is € 10 miljoen en voor OV € 25 miljoen. (Rode geaccentueerde lijn in de grafieken). Deze tabellen geven inzicht in de impact van investeringskeuzes door Provinciale Staten op de kapitaalslasten.

De reeds gedane investeringen en de investeringen waarvoor inmiddels door Provinciale Staten het krediet is verleend bevinden zich onder in de tabel. Dit zijn Investeringen Realisatiefase en de vervangingsinvesteringen. Over het werkelijk ten uitvoer brengen van de studie projecten heeft nog geen formele besluitvorming plaatsgevonden. Er dient nog besloten te worden of het vermeende probleem wordt aangepakt en welke oplossing er wordt gekozen.

De vorenstaande respectievelijk zekere (realisatiefase en vervangingsinvesteringen) leiden tot het volgende meerjarenoverzicht.

Grafiek A : Ontwikkeling kapitaalslasten Wegen, Verkeersveiligheid, Fiets en Smart Mobility (exclusief studieprojecten)

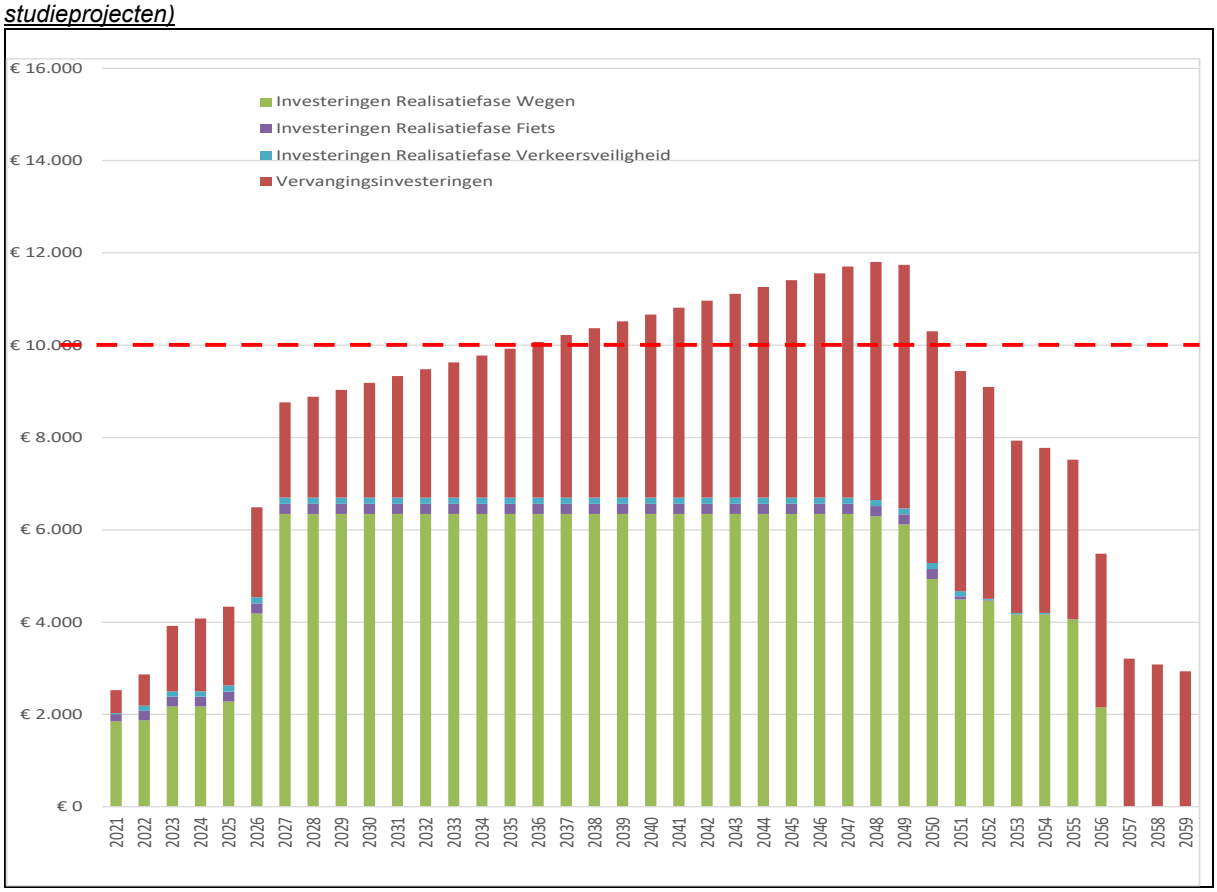

Grafiek B : Ontwikkeling kapitaalslasten Wegen, Verkeersveiligheid, Fiets en Smart Mobility inclusief studieprojecten

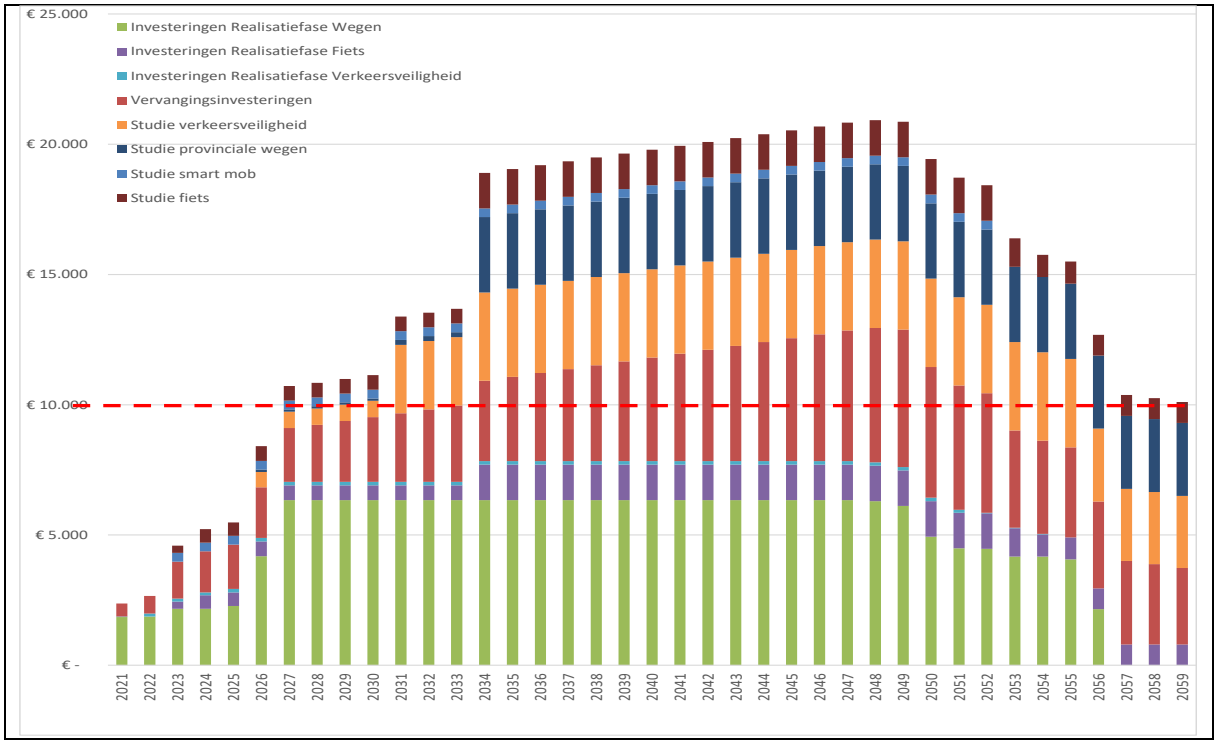

Grafiek C: Ontwikkeling kapitaalslasten OV exclusief studieprojecten

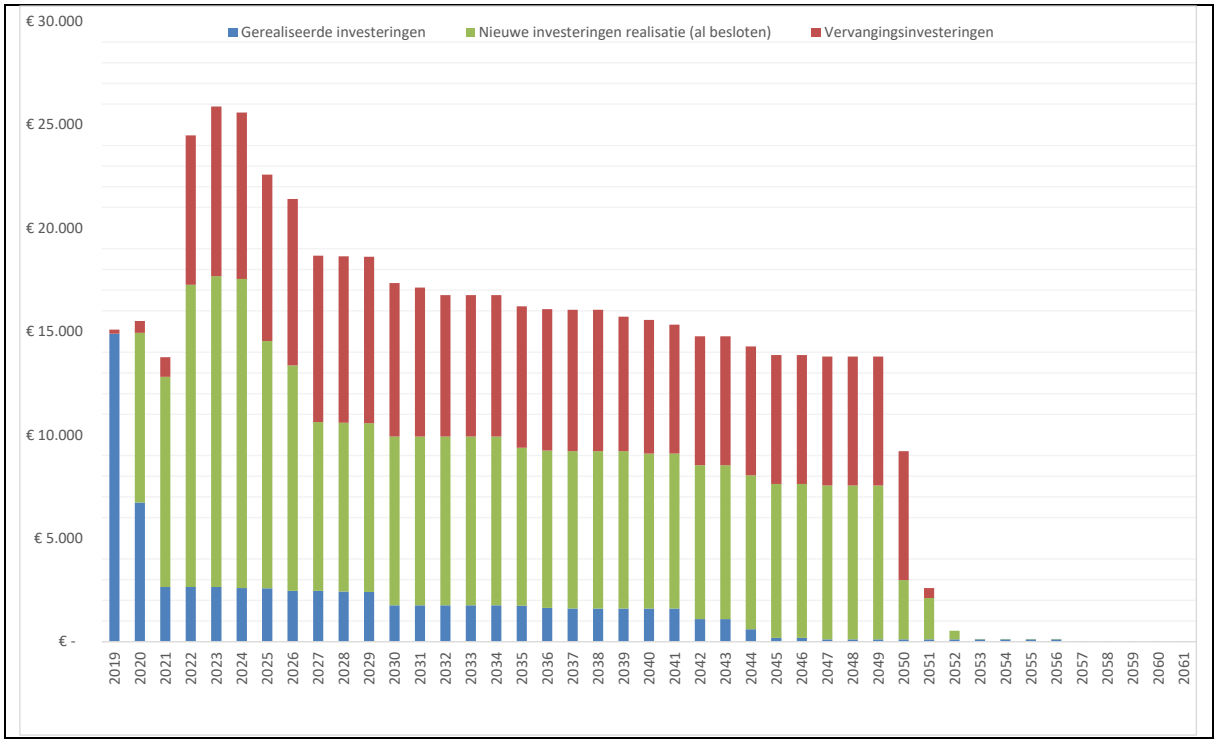

Grafiek D: Ontwikkeling kapitaalslasten OV inclusief studieprojecten

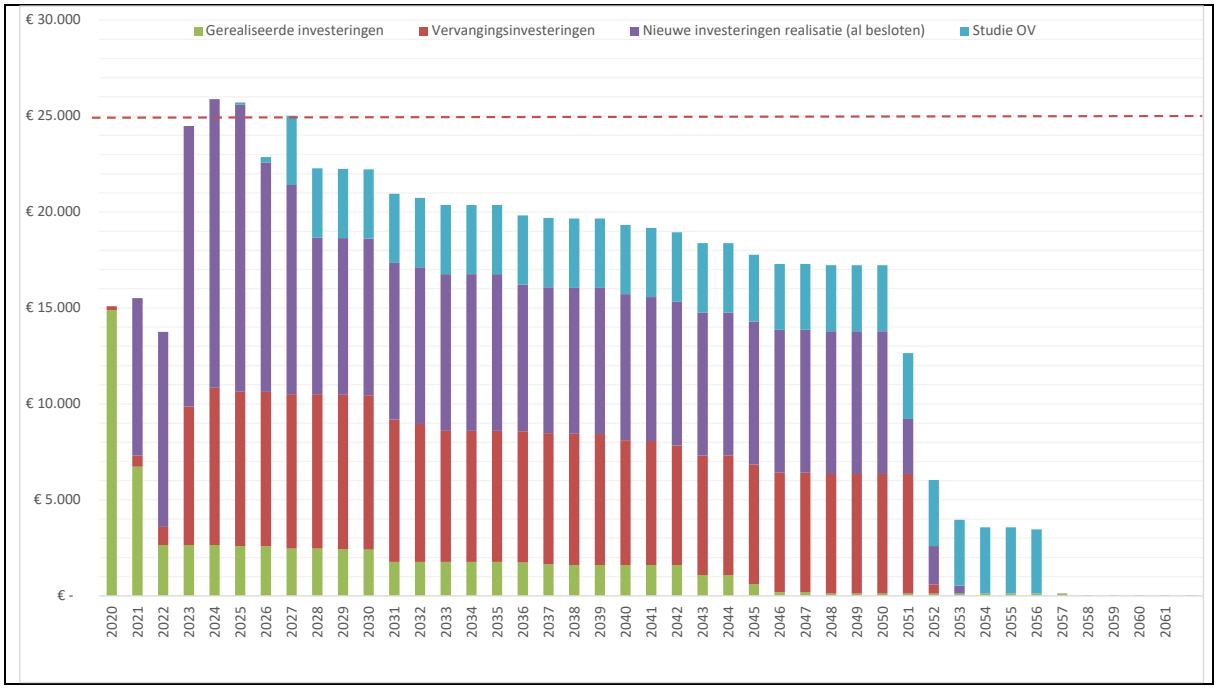

Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) Mobiliteit

Begroting van de onderhoudsactiviteiten van de infrastructuur en de openbaar vervoer assets in eigendom van Provincie Utrecht voor 2021 met een doorkijk naar 2024.

1. Inleiding Meerjarenonderhoudsplan 2021-2024

Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van wegen, vaarwegen en het openbaar vervoersysteem is essentieel voor de bereikbaarheid van de provincie Utrecht. Het in stand houden van de provinciale infrastructuur kent een structurele budgetbehoefte. Het Meerjarenonderhoudsplan (MOP) is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur - wegen, vaarwegen en de openbaar vervoer assets. Het MOP wordt jaarlijks aan Provinciale Staten ter vaststelling voorgelegd als onderdeel van de programmabegroting.

In dit Meerjarenonderhoudsplan 2021 staan alle te verwachten onderhoudsuitgaven voor het aankomende jaar. Tevens bevat het MOP een doorkijk naar de drie hierop volgende jaren. Het benodigde onderhoudsbudget varieert per jaar, naar gelang de onderhoudsbehoefte. De begroting en budgetbehoefte in het MOP zijn hierdoor niet gelijk aan de bedragen die zijn opgenomen in de Meerjarenbegroting die gebaseerd is op de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 (NK18)[2]. De geprognosticeerde budgetbehoefte uit de NK18 kan worden gezien als een gemiddelde van de achtereenvolgende meerjarenonderhoudsplannen over een termijn van enkele jaren.

Alle onderdelen van de provinciale infrastructuur worden tijdens de levensduur in stand gehouden zodat ze een structurele bijdrage leveren aan de provinciale doelen van bereikbaarheid, doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Bij het onderhouden van de infrastructuur wordt onderscheid gemaakt in vast onderhoud, variabel onderhoud en vervangingen. Vast en variabel onderhoud dragen bij aan de instandhouding en verlenging van de levensduur. Vast onderhoud betreft kort cyclisch onderhoud dat preventief wordt uitgevoerd, maar ook correctief onderhoud en het verhelpen van storingen. Dit zijn jaarlijks terugkerende werkzaamheden. Variabel onderhoud is onderhoud van meer ingrijpende aard dat na een langere gebruiksperiode moet worden verricht. Dit onderhoud vindt niet jaarlijks plaats. Ook (kleinere) aanpassingen van de bestaande infrastructuur, uitgaande van de beoogde functionaliteit, maken onderdeel uit van het variabele onderhoud. Vervanging vindt plaats aan het einde van de levensduur. Vervangingen worden gezien als investering (Nota Investeren, waarderen en exploiteren, 2017) en deze worden verantwoord en begroot in het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP).

De onderhoudsstaat van de provinciale infrastructuur wordt bepaald door inspecties uitgevoerd door eigen personeel of externe deskundigen. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald waarin de onderhoudsmaatregelen worden geprogrammeerd. De te ondernemen onderhoudsmaatregelen worden bepaald middels het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico's en kosten. De prestaties worden bepaald aan de hand van de gestelde provinciale doelen. De infrastructuur dient veilig, beschikbaar en betrouwbaar te zijn. De risico's betreffen de ongewenste gebeurtenissen die deze prestaties bedreigen. De kosten worden bepaald aan de hand van de onderhoudsmaatregelen die nodig zijn om de prestaties te borgen en de risico's te beheersen. In de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018 is het onderhoudsbeleid vastgelegd.

De bedragen in het MOP zijn prijspeil 2021, inclusief VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie, Toezicht 16%), en exclusief BTW. De te verwachten onderhoudskosten voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zijn niet geïndexeerd.

[2] De Nota Kapitaalgoederen geeft inzicht in de structurele budgetbehoefte voor onder andere de instandhouding van de provinciale infrastructuur en het tramvervoersysteem. Dit in overeenstemming met de doelen die worden gesteld aan doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Het verschil tussen de Begroting en het MOP wordt verrekend via bestemmingsreserves. Een overschot in een jaar wordt in de bestemmingsreserve gestort. Een tekort in een ander jaar wordt aan de bestemmingsreserve onttrokken.

2. Provinciale assets Openbaar Vervoer

2.1 Assets openbaar vervoer

De provincie Utrecht heeft diverse assets voor het regionale openbaar vervoer in eigendom, beheer en onderhoud. De belangrijkste assets hebben betrekking op het tramsysteem. Binnen het tramsysteem zijn de volgende arealen (type assets) te onderscheiden:

- (Rail)infrastructuur: de trambaan en opstelterreinen met onderbouw en voorzieningen zoals wissels, bovenleiding, tractiestations, veiligheidssystemen, kunstwerken en overwegen. Het tramsysteem bestaat uit de Sneltram Utrecht Nieuwegein – IJsselstein (SUNIJ-lijn) en de Uithoflijn (tram 22). Beide lijnen worden in 2021 aan elkaar gekoppeld zodat een doorgaande tramverbinding ontstaat via het Centraal Station.
- Rijdend materieel: de tramvloot bestaat uit twee typen CAF-lage vloertrams met een lengte van 33-meter respectievelijk 41-meter. Op dit moment zijn er 27 33-meter CAF-trams en 22 41-meter CAF trams. In 2021 worden er nog 6 trams met een lengte van 41 meter geleverd; 4 in het eerste kwartaal en 2 in het laatste kwartaal. De laatste 2 maken onderdeel uit van de 5 extra trams die in 2020 besteld zijn voor de vlootoptimalisatie, en waarvan de laatste 3 trams geleverd worden in 2022. De vlootoptimalisatie maakt de tramvloot robuust en toekomstbestendig.
- Haltevoorzieningen: alle haltes met bijbehorende voorzieningen langs de tramlijn.
- Gebouwen: de nieuwe tramremise (terrein, werkplaats en Operationeel Controle Centrum) in Nieuwegein en personeelsvoorzieningen bij de eindpunten in Nieuwegein, IJsselstein en de nog te realiseren voorziening bij het eindpunt P+R Science Park.
- Telematica: omvat alle IT-voorzieningen voor het tramsysteem, zoals de glasvezelverbindingen met de wissels en de onderstations, camerasystemen en verkoopautomaten op de haltes, en de apparatuur van het operationeel controlecentrum.

Naast de assets voor het tramsysteem heeft de provincie ook andere OV-assets in eigendom en beheer. Dit betreft alle DRIS-voorzieningen (Dynamisch Reis Informatie Systeem) binnen de provincie, de personeelsvoorziening op het busstation Breukelen, de nieuwe busstalling Westraven, en de extra busstalling voor elektrische bussen op het remiseterrein in Nieuwegein. Tevens wordt de gecombineerde tram-/busbaan bij het Centraal Station en door Utrecht Science Park onderhouden, inclusief de aanwezige bushaltes.

In het Beheerplan Wet lokaal spoor 2021 is het beheer en onderhoud van de OV-assets in 2021 gespecificeerd. De (externe) kosten van het beheer en onderhoud komen terug in dit MOP.

2.2 Beheer en onderhoud trammateriaal

Lasten Trammaterieel	2021	2022	2023	2024
Onderhoudscontract	3.155.000	3.155.000	3.155.000	3.155.000
CAF-trams onderdelen, schade	990.000	990.000	990.000	990.000
Reiniging trammaterieel	500.000	500.000	500.000	500.000
Predictive Maintenance	500.000	500.000	500.000	500.000
Verzekeringen	600.000	600.000	600.000	600.000
Onderhoud boordcomputers	280.000	280.000	280.000	280.000
Tramruilingen	240.000	240.000	240.000	240.000
Overige vaste kosten (inclusief dienstvoertuigen)	205.000	205.000	205.000	205.000
Totaal vaste kosten	**6.470.000**	**6.470.000**	**6.470.000**	**6.470.000**
Modificaties CAF 33m/41m	220.000			
Special Tools	150.000			
Overige variabele kosten	90.000			
Totaal variabele kosten	**460.000**	**350.000**	**250.000**	**250.000**
Totaal vaste + variabele kosten Trammaterieel	**6.940.000**	**6.830.000**	**6.730.000**	**6.730.000**

Baten Trammaterieel	2021	2022	2023	2024
Schade uitkering trams	190.000	190.000	190.000	190.000
Verhuur trammaterieel	9.812.000	9.812.000	9.812.000	9.812.000
Totaal baten Trammaterieel	**10.002.000**	**10.002.000**	**10.002.000**	**10.002.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
Op basis van een Europese aanbesteding voert Alstom sinds december 2019 het onderhoud uit aan de trams. In 2021 nemen de onderhoudskosten toe met ca. €325.000. Achtergrond hiervan is de formatieve uitbreiding van het onderhoudspersoneel. Ouder personeel stroomt uit en daar tegenover willen we tijdig nieuwe technici laten instromen. Daarnaast zijn we met Alstom in gesprek over de invulling van het rooster, om dat beter passend te maken op het dagelijks leveren van 100% materieel voor het vervoerplan.

De CAF-trams vallen in 2021 (deels) nog onder de garantie van de leverancier, waarmee er in 2021 beperkt kosten zijn in verband met correctief onderhoud. De eerste garantieperiode die afloopt is die voor de 33 meter-trams in september 2021. In verband met de extra inzet van CAF-trams in 2021 ten opzichte van 2020, en de meerjarige onderhoudscyclus die op gang komt, is er in de begroting 3 ton extra opgenomen voor de inkoop van de noodzakelijke reserveonderdelen.

De reiniging van het interieur en exterieur van de trams wordt 2e helft 2020 opnieuw aanbesteed, in combinatie met de schoonmaak van de haltes en de werkplaats. De uitkomst van de aanbesteding is nog onbekend en er is daarom nog geen rekening gehouden met financiële effecten. Het nieuwe contract start op 11-01-2021.

Onder predictive maintenance wordt verstaan het meten en analyseren van alle gegevens die van betekenis kunnen zijn voor het bepalen van het uit te voeren onderhoud (afweging preventief versus correctief onderhoud). Dat zijn behalve de fabrieksspecificaties van de assets ook gebruiksdata die afkomstig zijn vanuit de onderhoudshistorie en de in de installatie verwerkte sensoren.

In 2021 zijn er extra kosten gemoeid met de WA- en brandverzekering van de CAF-trams (€125.000) en de indexering en intensivering van een aantal kleinere kostenposten zoals schades, onderhoud aan de boordcomputers en de tramruilingen om het materieel van/naar de werkplaats te rijden voor het uit te voeren onderhoud (€125.000).

Variabele kosten in 2021
Jaarlijks worden er noodzakelijke modificaties aan de trams uitgevoerd om te blijven beschikken over gestandaardiseerd en hoogwaardig trammaterieel. Zo worden de nieuwe trams in 2021 voorzien van apparatuur om de status van de voertuigen te analyseren.

Verder wordt in 2021 geïnvesteerd in specialistische gereedschappen voor het onderhoud aan de trams, de benodigde opleidingen voor het onderhoud aan het VECOM-systeem in de trams, een back-upsysteem voor de wielbandmetingen en beeldschermen waarop de status en beschikbaarheid van trams kan worden afgelezen.

Baten trammaterieel
Bij eventuele schade aan de trams wordt die verhaald. De huuropbrengsten van het trammaterieel bedragen ruim € 9,8 miljoen op jaarbasis. De concessiehouder betaalt deze huur voor het gebruik van het tramsysteem, met als uitgangspunt een dagelijkse levering van 44 trams.

2.3 Beheer en onderhoud infrastructuur

Kosten Infrastructuur	2021	2022	2023	2024
Vast onderhoud SUNIJ	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Vast onderhoud UHL	1.210.000	1.210.000	1.210.000	1.210.000
Exogene storingen SUNIJ	600.000	600.000	600.000	600.000
Exogene storingen UHL	400.000	400.000	400.000	400.000
Kunstwerken UHL	50.000	50.000	50.000	50.000
Correctief onderhoud	650.000	650.000	650.000	650.000
Inspecties, inmeten en adviesdiensten	515.000	515.000	515.000	515.000
Service- en raamcontracten	432.000	432.000	432.000	432.000
Energie	2.200.000	2.200.000	2.200.000	2.200.000
Schakelcentrum bovenleiding en installatieverantwoordelijke	202.000	202.000	202.000	202.000
Overige vaste kosten	215.000	215.000	215.000	215.000
Totaal vaste kosten	**8.074.000**	**8.074.000**	**8.074.000**	**8.074.000**
Verlichting VK-sporen	150.000			
Opstartkosten BT servicecontract	300.000			
Vernieuwing Overweg St. Antonius (ambulancetoegang)	350.000			
Totaal variabele kosten	**800.000**	**400.000**	**400.000**	**400.000**
Totaal vaste + variabele kosten Infrastructuur	**8.874.000**	**8.474.000**	**8.474.000**	**8.474.000**

Baten Infrastructuur	2021	2022	2023	2024
Activiteiten voor andere beheerders	112.000	112.000	112.000	112.000
Totaal baten Infrastructuur	**112.000**	**112.000**	**112.000**	**112.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
Als Proces Contract Aannemer voert Strukton het vaste (preventieve) onderhoud aan de infrastructuur uit, alsmede het correctief onderhoud en storingsherstel. Het contract met Strukton loopt eind 2021 af en wordt volgend jaar opnieuw Europees aanbesteed. In 2021 is er sprake van een beperkte toename van de kosten met ruim €100.000.

Voor het dagelijks onderhoud en het beheer van de kunstwerken op de Uithoflijn is €50.000 begroot. Er is nog geen groot onderhoud aan de kunstwerken aan de orde in 2021.

De provincie maakt gebruik van externe adviesdiensten voor o.a. het uitvoeren van inspecties naar de technische staat van de infrastructuur en het toezicht op de veilige berijdbaarheid van de infrastructuur. Met diverse partijen zijn servicecontracten afgesloten voor het onderhoud van specifieke onderdelen van de infrastructuur, en er zijn raamcontracten afgesloten met een aantal leveranciers van infrastructurele benodigdheden, zoals wissel- en overweg onderdelen. Dit zijn vaste, meerjarige contracten. Het servicecontract voor de assentellers van Bombardier zorgt in 2021 voor €175.000 aan meerkosten.

De kosten van het energieverbruik komen in 2021 €700.000 hoger uit ten opzichte van 2020. Deels komt dit door het intensievere tramverkeer (hogere frequentie tram 22 en geen langdurige buitendienststellingen), en voor een deel door de inkoop van schone energie uit duurzame bronnen via het collectieve contract van de provincie Utrecht.

Tot slot zijn er diverse andere vaste kostenposten die in 2021 toenemen met in totaal €175.000. Dit betreft o.a. de inkoop van reservematerialen voor de overwegen, de uitvoering van ijzelritten bij vorst, het schakelen van de bovenleiding en de adviesdiensten.

Variabele kosten in 2021
Om veilige werkomstandigheden te creëren wordt verlichting gerealiseerd bij de opstelsporen (de zogenaamde VK-sporen) op het remiseterrein in Nieuwegein.

Het servicecontract voor de assentellers brengt in 2021 3 ton aan eenmalige kosten met zich mee.

Tot slot wordt de overweg bij het St. Antoniusziekenhuis in Nieuwegein (ambulancetoegang) gereconstrueerd.

Baten infrastructuur
De provincie voert jaarlijks voor ruim een ton aan werkzaamheden uit voor andere beheerders (gemeenten of terreinbeheerders). Dit betreft werkzaamheden in de nabijheid van de trambaan, zoals groenonderhoud.

2.4 Beheer en onderhoud haltes en gebouwen

Kosten Haltes	2021	2022	2023	2024
Onderhoud haltes, schades, wintermaatregelen	280.000	280.000	280.000	280.000
Reiniging	300.000	300.000	300.000	300.000
Energie	70.000	70.000	70.000	70.000
Overige vaste kosten	71.000	71.000	71.000	71.000
Totaal vaste kosten	**721.000**	**721.000**	**721.000**	**721.000**
Niet van toepassing				
Totaal variabele kosten	**0**	**100.000**	**100.000**	**100.000**
Totaal vaste + variabele kosten Haltes	**721.000**	**821.000**	**821.000**	**821.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
Aan de haltes vindt preventief en correctief onderhoud plaats, schades worden hersteld en er vindt gladheidsbestrijding plaats. De reiniging van de haltes wordt 2e helft 2020 opnieuw aanbesteed, in combinatie met de schoonmaak van de trams en de werkplaats. De uitkomst van de aanbesteding is nog onbekend en er is daarom nog geen rekening gehouden met financiële effecten. Het nieuwe contract start op 11-01-2021. De kosten voor het beheer en onderhoud van de haltes zijn in 2021 ongewijzigd ten opzichte van 2020. In 2021 zijn er geen variabele kosten aan de haltes.

Kosten Gebouwen	2021	2022	2023	2024
Onderhoud gebouwen en terreinen	515.000	515.000	515.000	515.000
Onderhoud installaties	160.000	160.000	160.000	160.000
Energie	50.000	50.000	50.000	50.000
Verzekering, belasting, heffingen	200.000	200.000	200.000	200.000
Overige vaste kosten (inclusief beveiliging)	55.000	55.000	55.000	55.000
Totaal vaste kosten	**980.000**	**980.000**	**980.000**	**980.000**
Vervanging eindpuntvoorziening Nieuwegein Zuid	75.000			
Aanpassingen en uitbreiding functionaliteit werkplaats	225.000			
Opslagloods grote materialen	100.000			
Totaal variabele kosten	**400.000**	**100.000**	**100.000**	**100.000**
Totaal vaste + variabele kosten Gebouwen	**1.380.000**	**1.080.000**	**1.080.000**	**1.080.000**

Baten Gebouwen	2021	2022	2023	2024
Huur en servicekosten	520.000	520.000	520.000	520.000
Totaal baten Gebouwen	**520.000**	**520.000**	**520.000**	**520.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
Het beheer en onderhoud van de gebouwen heeft betrekking op het remiseterrein, de werkplaats met installaties en het OCC in Nieuwegein, de nieuwe busstalling Westraven met werkplaats, de extra busstalling op het remiseterrein in Nieuwegein, de eindpuntvoorzieningen Nieuwegein Zuid, IJsselstein Zuid en Station Breukelen, en de nog te realiseren personeelsvoorziening bij het eindpunt P+R Science Park. Het beheer en onderhoud van de kantoorfaciliteiten vindt plaats door de facilitaire dienst van de provincie. In 2021 is er €400.000 begroot voor de schoonmaak van de werkplaats. Het schoonmaakcontract wordt 2e helft 2020 aanbesteed in combinatie met de reiniging van de trams en haltes en start op 11-01-2021.

Variabele kosten in 2021
De eindpuntvoorziening in Nieuwegein Zuid kent veel lekkages en wordt daarom vervangen door een tijdelijke modulaire voorziening.

Nu de CAF-trams en de nieuwe tramremise enige tijd in gebruik zijn blijken enkele modificaties in de werkplaats gewenst om de noodzakelijke werkzaamheden aan de trams goed, efficiënt en veilig uit te kunnen voeren. Er vinden daarom aanpassingen en/of uitbreidingen plaats van de klapbordessen, hefsystemen en stootjukken.

In de remise is er geen mogelijkheid om grotere (reserve)onderdelen voor de infrastructuur op te slaan. Er wordt daarom een overkapping gerealiseerd om deze materialen goed op te kunnen slaan, en waardevermindering door weersinvloeden te voorkomen.

2.5 Beheer en onderhoud telematica

Kosten Telematica	2021	2022	2023	2024
DRIS	432.500	432.500	432.500	432.500
Camera's	86.000	86.000	86.000	86.000
ICT haltes en trams	112.500	112.500	112.500	112.500
Datanetwerk	195.000	195.000	195.000	195.000
Telecom	55.000	55.000	55.000	55.000
Overige vaste kosten	183.000	138.000	138.000	138.000
Totaal vaste kosten	**1.064.000**	**1.019.000**	**1.019.000**	**1.019.000**
Vervanging websites KWT	175.000			
Vervanging camera's Jaarbeurszijde	110.000			
Investering in diverse applicaties	355.000			
Totaal variabele kosten	**640.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**
Totaal vaste + variabele kosten Telematica	**1.704.000**	**1.269.000**	**1.269.000**	**1.269.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
De Provincie heeft veel telematicavoorzieningen in beheer en onderhoud, zoals het DRIS (Dynamisch Reis Informatie Systeem) met 600 displays, kaart verkoop automaten, camera’s op de perrons en in de voertuigen, het Operationeel Controle Centrum (OCC), glasvezelverbindingen en SIM-kaarten, bedienbare poorten, netwerken met switches, kasten, beveiliging, technische ruimtes en verbindingen, servers, en diverse applicaties. De jaarlijkse kosten voor het vaste beheer en onderhoud van al deze voorzieningen nemen in 2021 af met ruim €275.000. Dat is het gevolg van diverse ontwikkelingen, waaronder de aanbesteding van het onderhoud van de DRIS-displays, de gebruikmaking van eigen glasvezelverbindingen, en verminderde kosten voor het onderhoud van kaartautomaten op de perrons.

Variabele kosten in 2021
De websites, en de onderliggende administratie, voor de vergunningverlening en werkcoördinatie (KWT = regeling Kader Werkzaamheden Tramweg) zijn technisch verouderd en dienen te worden vervangen.

Op het busstation Jaarbeurszijde wordt de cameratechniek vernieuwd.

Tot slot wordt geïnvesteerd in diverse applicaties, waaronder de upgrade en vervanging van sensortechniek in kasten en assets, zogenaamde SYS-XN modules, op de SUNIJ-lijn, automatisering van het sleutelbeheerproces, de doorontwikkeling van het monitoring systeem trambeschikbaarheid, de koppeling tussen tramdata en sturingsinformatie, en de doorontwikkeling van het onderhoudsmanagement systeem SAP.

2.6 Overige kosten beheer en onderhoud OV assets

Overige kosten beheer en onderhoud OV-assets	2021	2022	2023	2024
Safety	425.000	425.000	425.000	425.000
Systeembeheer en overige beheerkosten	180.000	180.000	180.000	180.000
Totaal vaste kosten	**605.000**	**605.000**	**605.000**	**605.000**
Realisatie Lane Lights	72.000			
Veiligheid Leidseveertunnel + Smakkelaarsveld	400.000			
Verwerking informatie projecten	480.000			
Studie toekomstige trambeveiliging	100.000			
Totaal variabele kosten	**1.052.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**
Totaal vaste + variabele overige kosten	**1.657.000**	**855.000**	**855.000**	**855.000**

Vaste kosten (wijzigingen en actualiteiten in 2021 ten opzichte van 2020)
Naast de hiervoor beschreven onderhoudskosten van het diverse areaal zijn er ook kosten gemoeid met het algehele beheer van het tramsysteem en de openbaar vervoer assets: Dit betreft met name kosten voor de borging van de veiligheid van het tramsysteem, zoals de toetsing van veiligheid bij werkzaamheden en specifieke veiligheidsonderzoeken, het eisenbeheer en de doorontwikkeling van het tramsysteem. Deze kosten zijn in 2021 ongewijzigd.

Variabele kosten in 2021
Ter verbetering van de verkeersveiligheid wordt een pilot gedaan met zogenaamde Lane Lights. Dat zijn waarschuwingslichten in het wegdek die oplichten bij een naderende tram.

Indien hiertoe aanleiding blijkt uit de Safety Case voor de vervoerkundige koppeling tussen de SUNIJ- en Uithoflijn worden extra veiligheidsmaatregelen gerealiseerd tussen de haltes Jaarbeurszijde en UCC. Specifieke aandacht is er voor het wel/niet toestaan van taxi's in de Leidseveertunnel, en de verkeersveiligheid onder de te realiseren overkluizing Smakkelaarsveld.

Er zijn kosten gemoeid met de overdracht van assetspecificaties en -informatie vanuit de gerealiseerde projecten.

Tot slot wordt er onderzoek gedaan naar de toekomstige trambeveiliging, om te komen tot een veilige, betrouwbare en meer kosteneffectieve invulling.

2.7 Overzicht onderhoudskosten 2021-2024
De totale vaste beheer- en onderhoudskosten van de openbaar vervoer assets zien er als volgt uit:

Vaste Kosten	2020	2021	2022	2023	2024
Trammaterieel	4.919.000	6.470.000	6.470.000	6.470.000	6.470.000
Infrastructuur	5.122.000	8.074.000	8.074.000	8.074.000	8.074.000
Telematica	1.353.000	1.064.000	1.019.000	1.019.000	1.019.000
Gebouwen	510.000	980.000	980.000	980.000	980.000
Haltes	470.000	721.000	721.000	721.000	721.000
Overige kosten	1.112.000	605.000	605.000	605.000	605.000
Totaal	**13.486.000**	**17.914.000**	**17.869.000**	**17.869.000**	**17.869.000**

Ten opzichte van het MOP 2020 nemen de vaste kosten van het beheer en onderhoud van de OV-assets aanzienlijk toe, met bijna € 4,5 miljoen per jaar. Dat heeft om te beginnen een technische achtergrond, namelijk

een herverdeling tussen de vaste en variabele kosten. Alle jaarlijkse kosten worden nu beschouwd als vaste kosten, terwijl vorig jaar het correctief onderhoud nog onder de variabele kosten werd meegenomen. Als variabele kosten worden nu de kosten beschouwd die niet jaarlijks aan de orde zijn. De verschuiving van variabele kosten heeft een omvang van ruim € 2,2 miljoen.

Daarnaast is er sprake van kostenverhogingen als gevolg van de vernieuwing van het tramsysteem of specifieke oorzaken. De belangrijkste verklaringen zijn:

- € 700.000 extra voor het energiegebruik
- € 575.000 extra voor het geïntensiveerde onderhoud aan de trams
- € 500.000 extra voor divers onderhoud aan de infrastructuur, waaronder het servicecontract voor de assentellers en het dagelijks beheer van de kunstwerken op de Uithoflijn.
- € 400.000 extra voor de schoonmaak van de werkplaats en uitbreiding van het areaal gebouwen

Variabele Kosten	2020	2021	2022	2023	2024
Trammaterieel	2.179.000	460.000	350.000	250.000	250.000
Infrastructuur	1.850.000	800.000	400.000	400.000	400.000
Telematica	100.000	640.000	250.000	250.000	250.000
Gebouwen	140.000	400.000	100.000	100.000	100.000
Haltes	276.000	0	100.000	100.000	100.000
Overige kosten	0	1.052.000	250.000	250.000	250.000
Totaal	**4.545.000**	**3.352.000**	**1.450.000**	**1.350.000**	**1.350.000**

De variabele kosten nemen af ten opzichte van 2020 als gevolg van de hiervoor genoemde herverdeling van variabele naar vaste kosten. Daarbij dient nog aangetekend dat onder de overige kosten juist sprake is van een toename van de variabele kosten met ruim € 1 miljoen. Die kosten zijn vorig jaar voor een belangrijk deel als vaste kosten beschouwd.

In 2021 zijn er voor ca. € 3,4 miljoen aan variabele kosten. Voor een belangrijk deel hangen die variabele kosten samen met optimalisaties van het tramsysteem na de gerealiseerd projecten Uithoflijn, VRT (Vernieuwing Regionale Tram) en de nieuwe tramremise.

De toekomstige variabele kosten, waaronder het groot onderhoud aan alle assets, zijn nu nog slechts globaal geraamd. In het Beheerplan Wet lokaal spoor 2021 is vastgelegd dat in 2021 een gedetailleerde meerjarenraming wordt gemaakt op basis van de bij de afronding van de projecten beschikbaar gekomen asset-informatie.

De totale kosten voor het beheer en onderhoud van de OV-assets bedragen:

Totale Kosten	2020	2021	2022	2023	2024
Trammaterieel	7.098.000	6.930.000	6.820.000	6.720.000	6.720.000
Infrastructuur	6.972.000	8.874.000	8.474.000	8.474.000	8.474.000
Telematica	1.453.000	1.704.000	1.269.000	1.269.000	1.269.000
Gebouwen	650.000	1.380.000	1.080.000	1.080.000	1.080.000
Haltes	746.000	721.000	821.000	821.000	821.000
Overige kosten	1.112.000	1.657.000	855.000	855.000	855.000
Totaal	**18.031.000**	**21.266.000**	**19.319.000**	**19.219.000**	**19.219.000**

De totale baten op de OV-assets bedragen in 2021 €10.600.000. De baten bestaan voornamelijk uit de verhuur van de trams aan de concessiehouder (€ 9,8 miljoen), en de huur- en servicekosten van de gebouwen (€ 0,5 miljoen). Deze posten staan elders op de begroting, omdat ze gerelateerd zijn aan de concessie U-OV en de daarin te verlenen exploitatiebijdrage. Hogere inkomsten en twee specifieke inkomstenposten, namelijk de beheerwerkzaamheden die de provincie in de nabijheid van de trambaan uitvoert voor andere partijen en de schade-uitkeringen, worden verrekend in het MOP.

In de meerjarenbegroting van de provincie is jaarlijks € 17,3 miljoen gereserveerd voor het beheer en onderhoud van de OV-assets. Na verrekening van de hiervoor genoemde inkomstenposten moet in 2021 € 3.352.000 worden onttrokken aan de reserve Beheer en Onderhoud Openbaar Vervoer. Hierdoor daalt het saldo in de reserve naar € 359.000.

De vernieuwing van het tramsysteem, uitbreiding van het areaal, en algemene kostenstijging, zorgen ervoor dat de kosten niet meer in evenwicht zijn met de in de meerjarenbegroting gereserveerde middelen. Er is sprake van een structurele budgetoverschrijding waarbij de vaste jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud van de OV-assets de middelen in de meerjarenbegroting overschrijden, zonder dat nog rekening is gehouden met het groot onderhoud en de variabele kosten. Welke consequenties daaraan verbonden moeten worden wordt geanalyseerd in een herziening van de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018. Deze herziening zal in 2021 plaatsvinden voor de begrotingscyclus 2022. De hiervoor genoemde meerjarenplanning en -raming van het beheer en onderhoud vormt daarvoor de grondslag.

3. Provinciale assets wegen en vaarwegen

3.1 Assets wegen en vaarwegen

Het onderhoud van de provinciale wegen en vaarwegen kent 7 typen assets. Deze assets worden beheerd middels het beheermanagementsysteem iASSET, en bestaan uit:

- Kunstwerken: (beweegbare) bruggen, viaducten en ecoducten, maar ook geleiderails en faunarasters zijn enkele voorbeelden binnen deze asset. Ook de bediening van beweegbare bruggen is hier ondergebracht.
- Verharding: de provinciale wegen zijn vaak voorzien van asfalt, maar ook andere materialen komen voor. Ook de riolering en wegmarkering zijn binnen deze asset ondergebracht, omdat deze zich op - of onder de verharding bevinden.
- Wegmeubilair: verkeersborden, afvalbakken, houten hekwerken, fietsenstallingen en abri's zijn ondergebracht binnen deze asset.
- Groen: alle langs de provinciale wegen groeiende planten en bloemen vergen onderhoud. De zorg voor dit groen bestaat uit het periodiek maaien en onderhouden van de bermen. Ook de zorg voor bomen en andere beplanting is bij deze asset ondergebracht.
- Verkeersmanagement (inclusief Verkeersregelinstallaties): om het verkeer in de provincie Utrecht op een goede manier te monitoren, begeleiden en sturen zijn er verschillende systemen in gebruik. Denk hierbij aan verkeersregelinstallaties en andere wegkantsystemen, maar ook aan de bewegwijzering langs de weg.
- Openbare verlichting (OVL): langs de provinciale wegen staat openbare verlichting. De lantarenpalen langs de weg maar ook de stroomvoorziening zijn onderdeel van deze asset.
- Vaarwegen: de rivier de Eem en het Merwedekanaal zijn voor de provincie Utrecht belangrijke (beroeps)vaarwegen. Binnen deze asset vallen werkzaamheden zoals baggeren, nautisch beheer, maar ook het onderhoud van de beschoeiing langs de vaarwegen. Daarnaast beheert de provincie Utrecht ook een stuk van de Oude Rijn, vanaf Woerden tot aan de provinciegrens met Zuid-Holland en de Linge voor zover het grenst aan de gemeente Vijfheerenlanden

Voor het uitvoeren van het grootste deel van het vaste onderhoud zijn er twee onderhoudscontracten afgesloten. Het zogenaamde 'Beeldbestek' verzorgt het dagelijks onderhoud voor de assets: Kunstwerken, Verharding, Wegmeubilair en Groen. Het zogenaamde 'Integraal Prestatie Contract (IPC)' verzorgt het (storings) onderhoud van Verkeersmanagement (VRI) en Openbare Verlichting.

3.2 Onderhoudsactiviteiten 2021

In deze paragraaf worden de onderhoudsactiviteiten beschreven waarvan is voorzien dat ze in 2021 worden gerealiseerd. Voor de doorkijk voor de jaren 2022, 2023 en 2024 worden de verwachte onderhoudskosten vermeld. De onderhoudsactiviteiten voor deze jaren zijn nog in voorbereiding en daardoor nog niet volledig afgebakend.

Kunstwerken

Doorkijk kunstwerken 2021-2024				
Jaar	2021	2022	2023	2024
Vast onderhoud kosten	€ 1.758.000	€ 1.758.000	€ 1.758.000	€ 1.758.000
Variabel onderhoud kosten	€ 4.349.000	€ 3.689.000	€ 1.930.000	€ 2.360.000

Vaste kosten Kunstwerken
Ten opzichte van 2020 is er een stijging in de kosten voor vast onderhoud. Dit komt hoofdzakelijk omdat vanaf 2021 de budgetten voor onderhoud en bediening van 4 sluizen én de bruggen in het Merwedekanaal bij de asset Kunstwerken ondergebracht is (samen ruim 1 mln).
Verder omvat het vast onderhoud de bediening van de overige 7 beweegbare bruggen, onderhoudscontracten voor diverse disciplines zoals pompinstallaties, faunapassages, hydrauliek, mechaniek, etc. en meerjaren onderhoudscontracten.

Variabele kosten Kunstwerken

Inspectie kunstwerken
Alle kunstwerken worden eens per vijf jaar technisch en elk kwartaal functioneel geïnspecteerd.
Deze inspecties vormen de basis voor de 'meer jaren onderhoudsplanning'. Tijdens de vijf jaarlijkse inspectie worden de onderhoudsmaatregelen voor de komende 10 jaar bepaald. Met de inspecties per kwartaal wordt deze planning geactualiseerd. Waar mogelijk wordt afgestemd met de trajectaanpak.
De onderhoudsplanning is gebaseerd op de inspectie van 2015. Eind 2020 is de vijfjaarlijkse inspectie afgerond en geeft een nieuw inzicht in de conditie van het areaal. Grote wijziging in de onderhoudsplanning worden echter niet verwacht.

Onderhoud kunstwerken
Variabel onderhoud bestaat onder andere uit betonreparaties, schilderwerkzaamheden, vervangen geleiderail, rasters en oeverconstructies.
In 2021 worden voornamelijk schades voorvloeiend uit de inspectie van 2020 herstel en wordt periodiek onderhoud uitgevoerd. Daarnaast geven we een vervolg aan het opnieuw verzinken van bestaande geleiderail op meerdere locaties.
Onderhoud aan de kunstwerken in het Merwedekanaal wordt uitgevoerd door provincie Zuid-Holland. Vooraf is een kostenraming gedeeld. Tijdens de uitvoering bewaakt de assetbeheerder kunstwerken de financiële voortgang en de geleverde kwaliteit.

Aanpassing beweegbare bruggen
In 2018 is gestart met het aanpassen van de beweegbare bruggen, voor vernieuwing van de bediening op afstand. De werkzaamheden zijn naar verwachting eind 2020 gereed. Er is nog geen nieuwe bedienlocatie bekend. Voor 2021 is geld gereserveerd om de bruggen specifiek aan te passen op de nog te bepalen bedienlocatie.

Onderzoek verontreinigde bouwstoffen
Verontreinigde bouwstoffen krijgen speciale aandacht, voordat er aan kunstwerken gewerkt zal worden wordt de aanwezigheid van Chroom 6 en asbesthoudende materialen onderzocht. De resultaten van deze onderzoeken worden vastgelegd in ons Asset management beheerssysteem bij het betreffende onderdeel van het object. Op deze manier ontstaat een zo volledig mogelijk beeld van de aanwezigheid van verontreinigde stoffen per object. Bij onderhoud aan een object waar Chroom6 aanwezig is hanteren wij het beheersregime van Rijkswaterstaat.

Doorkijk 2021-2024
Totale kosten variabel onderhoud 2023 vallen lager uit, dit komt omdat er geen onderhoud aan de kunstwerken in het Merwedekanaal gepland is ten opzichte van andere jaren.

De beweegbare bruggen zijn 2021 elektromechanisch gerenoveerd en aangesloten op een nieuwe bediencentrale. De onderhoudskosten vallen daardoor lager uit, wel is er een kans op kinderziektes welke niet te voorzien zijn.

Verharding

Doorkijk verharding 2021-2024				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 713.000	€ 713.000	€ 713.000	€ 713.000
Variabel onderhoud kosten	€ 4.321.000	€ 5.525.000	€ 7.025.000	€ 5.725.000
Variabel onderhoud baten	-€120.000	-€120.000	-€120.000	-€120.000

Vaste kosten verharding
Het dagelijks onderhoud van de ruim 600 kilometer hoofdwegen, parallelwegen en fietspaden valt onder de vaste onderhoudskosten. Het betreft onder andere de kosten voor het jaarlijks onderhoud aan de wegmarkering. Voor de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden aan de provinciale wegen wordt gebruik gemaakt van het zogenaamd beeldbestek. De wegen dienen te voldoen aan minimaal beeldkwaliteit B. Het betreft hier vaste, meerjarige contracten waarbij de kosten jaarlijks gelijk blijven.

Variabele kosten verharding
Ook in 2021 zullen er op diverse provinciale wegen grote onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden.
De kosten voor de inventarisatie en het onderhoud van riolering zijn variabel. De provincie is bezig de kwaliteit van de riolering in beeld te brengen. Waar mogelijk worden onderhoudswerkzaamheden aan de riolering gecombineerd met de werkzaamheden aan de verharding om zo de overlast en onnodige kosten tot een minimum te beperken.

Wegmeubilair

Doorkijk wegmeubilair 2021-2024				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 301.000	€ 301.000	€ 301.000	€ 301.000
Vast onderhoud baten	- € 30.000	- € 30.000	- € 30.000	- € 30.000
Variabel onderhoud kosten	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000

Vaste kosten wegmeubilair
Beeldbestek
Het dagelijks onderhoud van wegmeubilair is opgenomen in het beeldbestek en laten een stabiel kostenplaatje zien.

Variabele kosten wegmeubilair
In 2021 zal een deel van de verkeersborden moeten worden vervangen omdat deze aan het eind van hun technische levensduur zijn. In 2021 zullen er ook een aantal fietsoverkappingen vervangen worden. Daarnaast zullen er door de keuze van een nieuw soort prestatiecontract voor dagelijks onderhoud de variabele kosten licht stijgen doordat een aantal onderdelen op afroep worden uitgevoerd en niet afgeprijsd zijn in het contract

Vaste baten wegmeubilair
Abri's
De provincie Utrecht heeft de abri's ondergebracht in een contract waarbij de provincie geld ontvangt voor de reclame-uitingen in abri's (bushokjes). De inkomsten vanuit deze reclame-uitingen zijn hoger dan de kosten voor het onderhoud van de abri's.

Groen

Doorkijk groen 2021-2024				
Jaar	2021	2022	2023	2024
Vast onderhoud kosten	€ 1.880.000	€ 1.880.000	€ 1.880.000	€ 1.880.000
Variabel onderhoud kosten	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000

Vaste kosten groen
Boomveiligheidscontroles: De wettelijk verplichte periodieke boominspecties en het uitvoeren van het daaruit volgende onderhoudsadvies zijn onderdeel van de vaste kosten.
Daarnaast vindt er dagelijks onderhoud plaats aan de bermen, bermsloten, hagen etc.
De bermen langs de provinciale wegen worden periodiek gemaaid en onderhouden.
Ecologisch bermbeheer: Vanaf 2020 is in navolging van de afspraken in het coalitieakkoord een upgrade van het ecologisch maaibeleid doorgevoerd. Hierbij wordt zo veel mogelijk insectenvriendelijk gemaaid volgens de "Kleurkeur" methode, ontwikkeld door de vlinderstichting, waarbij optimaal rekening wordt gehouden met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna. De kosten voor deze werkzaamheden worden hierdoor structureel hoger dan genoemd in het MOP van 2019.
Baggeronderhoud bermsloten: Voor het baggeren van bermsloten worden we vaker aangeschreven door het waterschap. Meer waterschappen gaan actief de schouwsloten op waterdiepte schouwen met extra aanschrijvingen tot (verplicht) baggeren als gevolg. De kosten voor deze werkzaamheden worden hierdoor structureel hoger dan genoemd in het MOP van 2019.

Eikenprocessierups: Sinds 2004 bestrijdt de provincie Utrecht jaarlijks de eikenprocessierups langs haar wegen. Door de optimale weeromstandigheden was er in 2019 sprake van een forse toename in het aantal nesten van de eikenprocessierups. De toename heeft zich in 2020 doorgezet en het ziet er naar uit dat dit voor 2021 en de komende jaren voorlopig zo zal blijven. Eind maart 2020 heeft GS beleid voor de bestrijding van de eikenprocessierups vastgesteld. Hierbij is bepaald dat er op risicolocaties preventief wordt gespoten met een bacterieel middel en dat resterende nesten, waar deze hinder veroorzaken, worden weggezogen. De totale inzet is fors toegenomen. De kosten voor deze werkzaamheden zijn hierdoor hoger dan genoemd in het MOP van 2019.
Het preventief spuiten staat momenteel ter discussie om de nevenwerking op overige soorten. Eind 2020 vindt er een evaluatie plaats van de bestrijdingsmethode
Variabele kosten groen

Essentaksterfte: De provincie Utrecht heeft ca. 5000 Essen in beheer, waarvan het grootste gedeelte last heeft van essentaksterfte. Deze ziekte zorgt ervoor dat takken van de es afsterven (en uiteindelijk de hele boom) en daardoor een mogelijk gevaar opleveren voor weggebruikers. Deze essen hebben extra onderhoud nodig, waarbij onder andere de dode takken worden gesnoeid en zo nodig de gehele boom wordt geveld en vervangen door een andere boomsoort.
Inmiddels is gebleken dat gehele essenbospercelen langs de N230 zijn afgestorven en vervangen dienen te worden. Voor deze vervanging zal een nieuw beplantingsontwerp moeten worden gemaakt wat past binnen de landschappelijke wensen en mogelijkheden.

Verkeersmanagement (inclusief Verkeersregelinstallaties)

Doorkijk Verkeersmanagement en VRI 2021-2024				
Jaar	2021	2022	2023	2024
Vast Onderhoud Kosten	€ 1.711.000	€ 1.711.000	€ 1.711.000	€ 1.711.000
Vast Onderhoud Baten	- € 71.000	- € 71.000	- € 71.000	- € 71.000
Variabel onderhoud kosten	€ 1.506.000	€ 761.000	€ 2.353.000	€ 1.672.000
Variabel onderhoud baten	- € 183.000	- € 80.000	- € 65.000	- € 28.000

Vaste kosten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties
Verkeersmanagement
Alle wegkantsystemen waarmee verkeer gestuurd, geleid of gemonitord kan worden zijn ondergebracht binnen de asset verkeersmanagement.. Ook de bewegwijzering, de blauwe borden en pijlen rondom een kruispunt, vallen hieronder. De diverse systemen dienen om de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid te handhaven en waar mogelijk te verbeteren. De provincie Utrecht beschikt hiervoor over een verkeersmanagement centrale, van waaruit diverse wegkantsystemen kunnen worden uitgelezen en in samenwerking met de regiodesk van Rijkswaterstaat direct kunnen worden bediend.

Intelligente verkeersregelinstallaties (i-VRI):
Afgelopen jaren zijn meerdere verkeerslichten op de N201, N212, N227, N234 en N415 omgebouwd tot intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's).Deze iVRI's kunnen communiceren met voertuigen of met C-ITS apps (Cooperative Intelligent Transport Systems). C-ITS biedt kansen op het efficiënter gebruik maken van de bestaande infrastructuur. Komende periode zullen steeds meer VRI's omgebouwd worden tot iVRI's. Door de komst van iVRI's zullen de beheerkosten wel toenemen.

VM-Diensten
De wereld van verkeersmanagement is op dit moment erg snel in ontwikkeling. Om deze ontwikkelingen bij te houden is het soms verstandiger om als provincie zijnde geen extra fysieke assets aan te schaffen en in beheer te nemen maar om deze als dienst uit te vragen. Denk hierbij aan middelen om verkeersdata te verzamelen. In overleg met het uitvoeringsprogramma Smart Mobility kunnen zij hierbij ontzorgd worden.

Vaste baten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties
Baten verkeersregelinstallaties
Als een VRI (verkeersregelinstallaties) aansluit op één of meerdere wegen van een andere wegbeheerder worden de onderhoudskosten van de VRI naar rato verdeeld over de betrokken wegbeheerders. Dit heet ook wel de poten-theorie. Ook zijn er afspraken over het eigendom en beheer van de VRI. Deze verdeling van kosten zorgt voor baten bij de provincie Utrecht. Incidenteel komt deze situatie ook andersom voor, waarbij de provincie Utrecht bijdraagt aan de installatie van een andere wegbeheerder.

Variabele kosten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties
De komende jaren worden onderdelen van diverse VRI's vervangen in verband met de 'einde levensduur'. Hierbij worden de verkeerslichten direct geschikt gemaakt voor de toekomst door ze iVRI-ready op te leveren.

Openbare verlichting (OVL)

Doorkijk openbare verlichting 2020-2023				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 1.190.000	€ 1.190.000	€ 1.190.000	€ 1.190.000
Variabel onderhoud kosten	€ 288.000	€ 775.000	€ 429.000	€ 510.000

Vaste kosten openbare verlichting
Ambitie
De ambitie voor openbare verlichting ligt vast in beleid "donker waar het veilig kan, licht waar nodig". Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de verbetering van de verkeersveiligheid, sociale veiligheid, toegankelijkheid van het openbaar vervoer en comfort van de weggebruiker.

Energietransitie
Er is een verdere stijging van het aantal energiezuinige lichtbronnen en het inzetten van slim energiemanagement. De beheeropgave kan niet los worden gezien van de bijdrage die wordt geleverd aan de energietransitie en de duurzaamheid van de openbare verlichtingsinstallaties.
De doelstelling van 20% energiebesparing in 2021 wordt daarmee behaald.

Integraal Prestatie Contract (IPC)
De provincie Utrecht heeft het onderhoud van de OVL ondergebracht in een Integraal Prestatie Contract, het IPC.

Door te kiezen voor deze contractvorm nemen de kosten voor de provincie Utrecht toe. Hier tegenover staat dat er gestuurd kan worden op het sneller afhandelen van afwijkingen (storingen), waardoor de verkeersveiligheid en het gevoel van sociale veiligheid toeneemt.

Variabele kosten openbare verlichting
Het variabel onderhoud bestaat grotendeels uit het vervangen van Armaturen en masten. In 2022 en 2023 worden een aantal schakelkasten vervangen.

Vaarwegen

Doorkijk vaarwegen 2020-2023				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 730.000	€ 730.000	€ 730.000	€ 730.000
Vast onderhoud baten	-€ 80.200	-€ 80.200	-€ 80.200	-€ 80.200
Variabel onderhoud kosten	€ 765.600	€ 765.600	€ 1.786.400	€ 765.600
Variabel onderhoud baten	€ -332.000	€ -332.000	€ -332.000	€ -332.000

Vaste kosten vaarwegen
Een deel van de kosten heeft te maken met de jaarlijkse bijdrage aan de provincie Zuid-Holland en de waterschappen AGV, HDSR en Rivierenland. Zij voeren het gemandateerde vaarwegbeheer en het nautisch beheer uit op de Kromme Mijdrecht, Grecht en Linge. Daarnaast valt het reguliere onderhoud van nautische voorzieningen, zoals afmeerpalen, stijgers, bebording, bakens en lichtseinen van de vaarwegen hieronder.

Variabele kosten vaarwegen

Rivier de Eem en Merwedekanaal
Voor het bepalen van de onderhoudsmaatregelen aan de Eem wordt geschouwd en gericht geïnspecteerd. Zo wordt de bevaarbaarheid van de Eem voor vrachtschepen tot 1.000 ton jaarlijks gecontroleerd. Voor het Merwedekanaal geldt dat de bevaarbaarheid van schepen tot 1750 ton wordt gecontroleerd.

Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zijn afspraken gemaakt over taken en de verdeling van kosten. Hierbij is het uitgangspunt de gezamenlijke meerjarenplanning voor het verwijderen van bagger en het vervangen van oevers. Deze afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst. Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe is ook een meerjarenraming afgesproken. Deze raming kent een planning tot en met 2020.Calamiteiten en onvoorziene omstandigheden zijn niet in deze raming verwerkt. Nieuwe afspraken met betrekking tot een nieuwe meerjarenraming tussen de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zullen in 2020 worden gemaakt.

Merwedekanaal
Door de gemeentelijke herindeling per 2019 is een groter deel van het Merwedekanaal op Utrechts grondgebied komen te liggen. De provincie Zuid-Holland is door de provincie Utrecht gemandateerd voor het onderhoud, beheer, ontheffing en vergunningverlening, totdat er nieuwe afspraken zijn gemaakt. De kosten worden verdeeld aan de hand van een verdeelsleutel.
Op dit moment wordt zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau gesproken over het beheer en onderhoud in de toekomst.

De Linge
Door dezelfde herindeling als bij het Merwedekanaal komt ook een gedeelte van de rivier de Linge op Utrechts grondgebied. De provincie Zuid-Holland betaald tot en met het jaar 2020 een bijdrage aan het waterschap Rivierenland. Met ingang van 2021 zal de provincie Utrecht dit overnemen. Daar moet nog een bestuurlijke overeenkomst, inclusief een financiële paragraaf worden gesloten.

Asset overstijgende kosten

Doorkijk asset overstijgende kosten 2021-2024				
Jaar	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vast onderhoud kosten	€ 770.000	€ 770.000	€ 770.000	€ 770.000
Vast onderhoud baten	-€ 466.000	-€ 466.000	-€ 466.000	-€ 466.000
Variabel onderhoud kosten	€ 2.261.000	€ 2.261.000	€ 2.261.000	€ 2.261.000
Variabel onderhoud baten	€ -372.000	€ -372.000	€ -372.000	€ -372.000

Asset overstijgende kosten
Alle onderhoudskosten worden zoveel mogelijk toegerekend aan de eerder beschreven assets. De asset overstijgende kosten zijn kosten die niet zuiver aan een specifieke asset kunnen worden toegeschreven, zoals de kosten van het beheermanagementsysteem iASSET, waarin alle informatie over alle assets actueel wordt bijgehouden. Andere voorbeelden zijn advieskosten, communicatie, verzekeringen en de voer- en vaartuigen.
In de categorie asset overstijgende kosten zijn ook kosten opgenomen die om andere redenen apart worden geregistreerd. Gladheidsbestrijding is hier een voorbeeld van omdat hiervoor een aparte bestemmingsreserve is ingericht.

Leasekosten dienstvoertuigen
Voor de werkzaamheden van team BEM zijn goed uitgeruste dienstvoertuigen noodzakelijk. Deze voertuigen worden ingezet bij calamiteiten en ongevallen op provinciale wegen. Ook de veiligheidsschouw wordt met deze voertuigen uitgevoerd. Om al deze werkzaamheden zo veilig mogelijk te maken voor de weginspecteur zijn deze voertuigen uitgerust met onder andere zwaailichten en een digitaal verkeersbord (DRIP). Ook zijn er diverse materialen aanwezig om noodzakelijke (spoed)werkzaamheden te kunnen uitvoeren, denk hierbij aan verkeerskegels en middelen om het wegdek te reinigen.

Baten uit verhuren grond ten behoeve brandstofverkooppunten
Langs de provinciale wegen zijn verschillende brandstofverkooppunten. Een deel van deze verkooppunten bevinden zich op grond die eigendom is van de provincie Utrecht. Voor het gebruik van deze grond draagt de uitbater van het verkooppunt huur af aan de provincie Utrecht. Door veranderingen in de gebruikte brandstoffen en de toename van elektrische voertuigen is de verwachting dat de inkomsten uit deze huren op termijn terug zullen lopen. De huren zijn namelijk gebaseerd op de omgezette hoeveelheden verkochte liters motorbrandstoffen.

3.3 Overzicht onderhoudskosten 2021-2024

In de begroting 2021 wordt onderscheid gemaakt tussen vast en variabel onderhoud. En volgens de BBV richtlijnen dient de asset vaarwegen afzonderlijk van de overige assets te worden bezien. Het vast onderhoud wordt rechtstreeks verrekend met de algemene middelen. Het variabel onderhoud wordt verrekend via de bestemmingsreserve ‘Beheer en onderhoud (vaar)wegen’.

Voor de wegen en vaarwegen is gesommeerd de volgende ontwikkeling voorzien voor 2021 (bedragen x € 1.000):

Onderhoudskosten wegen 2021	Vast onderhoud			Variabel onderhoud			Totaal
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo	
Kunstwerken	1.758	0	1.758	4.349	0	4.349	6.107
Verharding	713	0	713	4.321	- 120	4.201	4.914
Wegmeubilair	301	- 30	271	275	0	275	546
Groen	1.880	0	1.880	820	0	820	2.700
Verkeersman./ VRI’s	1.711	- 71	1.640	1.506	- 183	1.323	2.963
Openbare verlichting	1.190	0	1.190	288	0	288	1.478
Algemeen (asset overstijgend)	770	- 466	304	2.261	- 372	1.889	2.193
Totaal	**8.323**	**- 567**	**7.756**	**13.820**	**- 675**	**13.145**	**20.901**

Onderhoudskosten vaarwegen 2021	Vast onderhoud			Variabel onderhoud			Totaal
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo	
Vaarwegen	730	- 80	650	766	- 332	434	1.084
Totaal	**730**	**- 80**	**650**	**766**	**- 332**	**434**	**1.084**

Op dezelfde wijze als bovenstaand kan ook een doorkijk gegeven worden voor de onderhoudskosten 2022-2024. In onderstaande tabel is deze schematisch weergegeven (bedragen x € 1.000)

Kosten wegen	Vast onderhoud			Variabel onderhoud			Totaal
jaar	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo	
2022	8.323	- 567	7.756	14.106	- 572	13.534	21.290
2023	8.323	- 567	7.756	15.094	- 557	14.537	22.293
2024	8.323	- 567	7.756	13.624	- 520	13.104	20.860

Kosten vaarwegen	Vast onderhoud			Variabel onderhoud			Totaal
jaar	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo	
2022	730	- 80	650	765	- 332	433	1.083
2023	730	- 80	650	1.786	- 332	1.454	2.104
2024	730	- 80	650	766	- 332	434	1.084

Uit bovenstaande sommaties blijkt dat het benodigde totale budget (kosten inclusief baten) in 2021 voor vast onderhoud € 8.406.000 bedraagt en voor variabel onderhoud € 13.579.000 bedraagt. Totaal dus € 21,985 mln. In Nota kapitaalgoederen is rekening gehouden met beschikbare budget voor onderhoud van € 18,4 miljoen. Vanuit de verdeling van de middelen voor Vijfheerenlanden is er in 2021 voor onderhoudskosten € 1,403 miljoen toegevoegd. Daarnaast is er in de begroting reeds € 1,732 miljoen aan baten opgenomen. Totaal is er in 2021 per saldo € 18,071 miljoen beschikbaar.
Het budget Vijfheerenlanden voor onderhoudskosten vanaf 2022 zal volgens de huidige verdeling toenemen met € 1,383 miljoen, structureel is er per saldo € 18,051 miljoen beschikbaar. Het budget vanaf 2022 nog niet is toegevoegd aan de begroting.
Het vast onderhoud wordt uit de structureel beschikbare middelen gedekt. Het restant wordt ingezet om de variabele kosten te dekken. Het verschil wordt met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen verrekend. Onderzocht gaat worden om de variabele kosten middels een voorziening dan wel een reserve te laten lopen.

	2021	2022	2023	2024
Vast onderhoud	€ 8.406.000	€ 8.406.000	€ 8.406.000	€ 8.406.000
Variabel onderhoud	€ 13.579.000	€ 13.967.000	€ 15.991.000	€ 13.538.000
Beschikbaar	€ 18.445.000	€ 18.425.000	€ 18.425.000	€ 18.425.000
Mutatie reserve	**€ 3.540.000**	**€ 3.948.000**	**€ 5.972.000**	**€ 3.519.000**

				Verloop reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen
Beginstand	€ 21.740.000	€ 18.200.000	€ 14.252.000	€ 8.280.000
Mutatie reserve	€ 3.540.000	€ 3.948.000	€ 5.972.000	€ 3.519.000
Eindstand	**€ 18.200.000**	**€ 14.252.000**	**€ 8.280.000**	**€ 4.761.000**

Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BiSC	Bibliotheek Servicecentrum
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWW	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KC	Kunst Centraal
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem
NEN	NEderlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof

PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

Colofon

De Programmabegroting is een uitgave van

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
Telefoon: 030-2589111
www.provincie-utrecht.nl

Ontwerp en opmaak
Domein Bedrijfsvoering